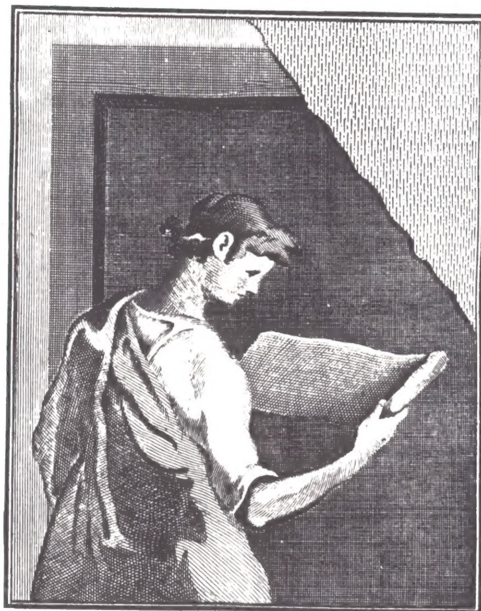
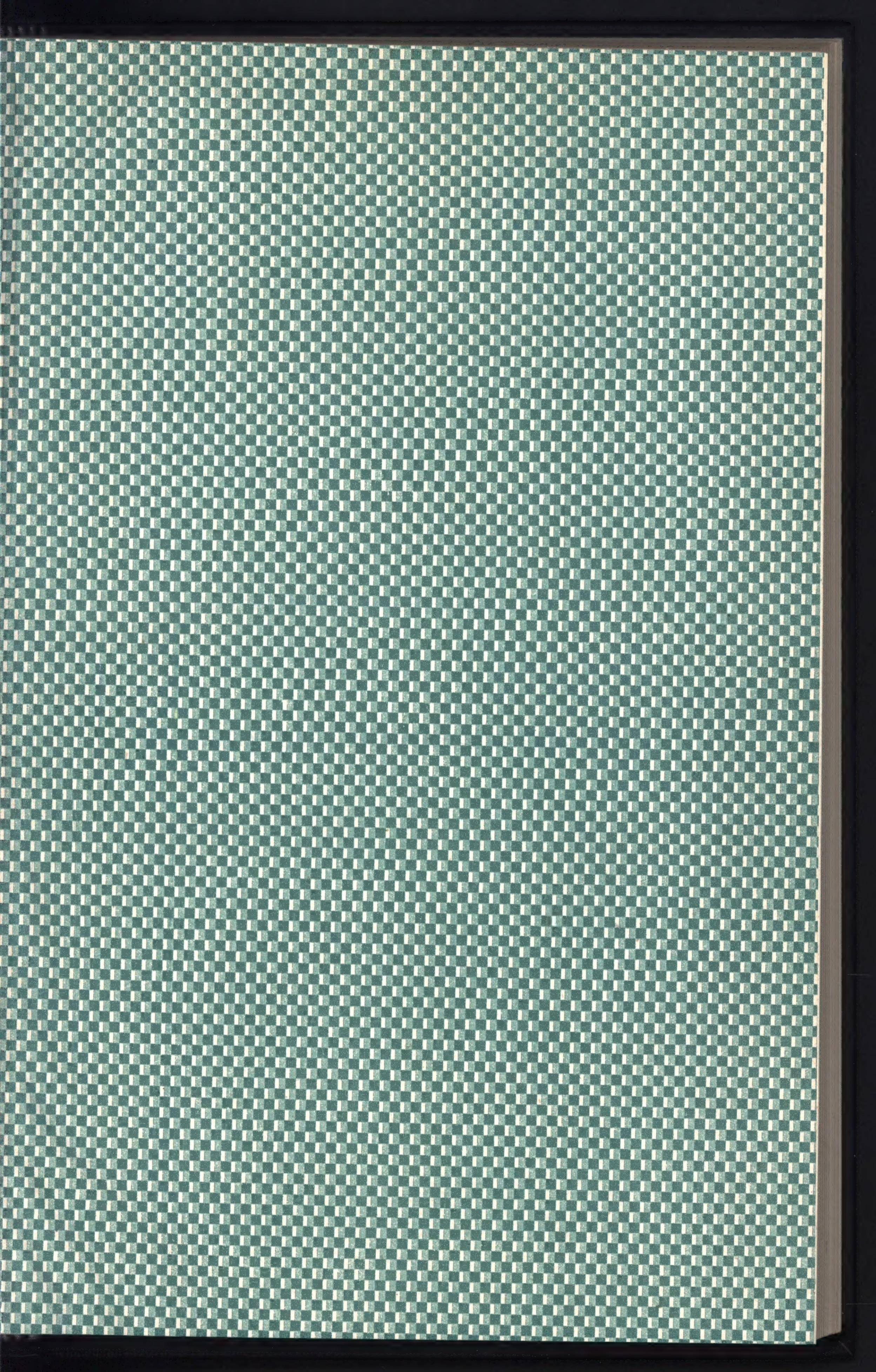

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS

ANTWERPSCH

ARCHIEVENBLAD

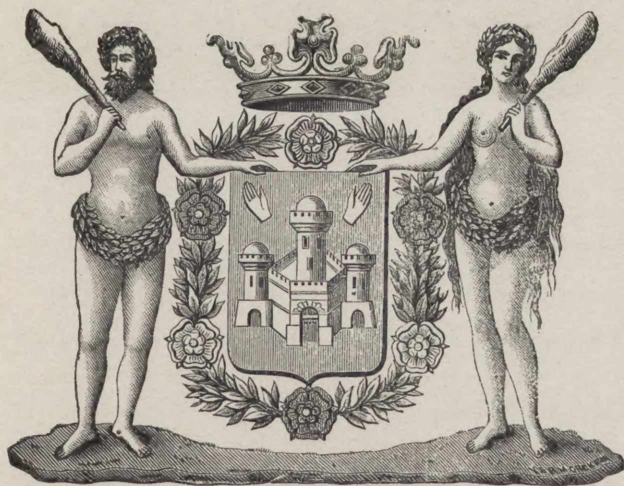
UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Achivaris

ZES-EN-TWINTIGSTE DEEL

ANTWERPEN
DRUKKERIJ F. WAUTERS, ST-JANSSTRAAT, 56

BULLETIN

DES ARCHIVES

D'ANVERS

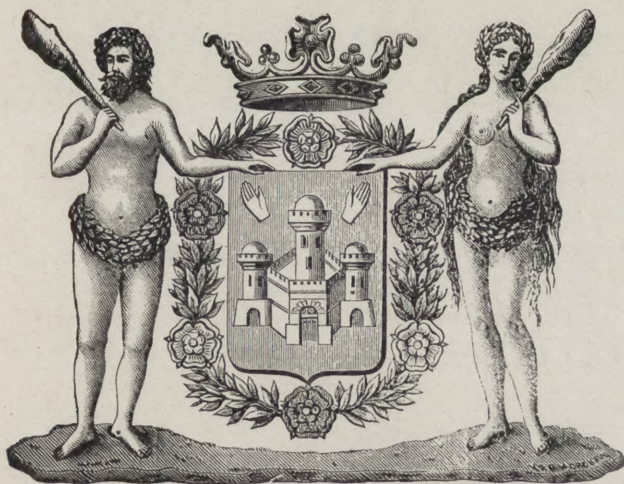
PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Archiviste

TOME VINGT-SIXIÈME

ANVERS
IMPRIMERIE F. WAUTERS, RUE ST-JEAN, 56

INHOUDSTAFEL

TABLE DES MATIÈRES

HET
ARCHIEVENBLAD
VAN ANTWERPEN

1. Clementynboeck 1288-1414.
(*Vervolg*)

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

1. Clementynboeck 1288-1414.
(*Suite*)

22 December 1406.

Terugeisching van het hertogdom Brabant door Keizer Ruprecht.

Sequitur copia extracta ex litteris principalibus Anno Domini M° CCCC° VI°. fol. 27 v°.

Honestis ac prudentibus viris Scabinis et Juratis totique communitati opidi Lyre, nostris et Sacri Romani Imperii fidelibus dilectis,

Rupertus, Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus.

Honesti ac prudentes Viri, nostri et Sacri Romani Imperii fideles dilecti, Magnificam et nobilem Johannam, quondam Brabantie Ducissam, a certo percepimus noviter esse defunctam, cuius anime Omnipotens dignetur suam misericordiam impertiri. Nostis autem quoniam insignis Brabantie provincia, in Sacri Romani Imperii limitibus constituta, ab eodem jure feodali antiquitus derivatur eiusque membrum non modicum inter cetera cumputatur, necnon multis privilegiis, libertatibus et graciis specialibus a nostris predecessoribus Romanorum Imperatoribus et Regibus predodatur, et quod dudum ipsius utile dominium ad suum fuisset stipitem reversum et Sacro Romano Imperio immediate incorporatum,

nisi dive memorie Karolus quartus, quondam Romanorum Imperator, noster predecessor, tamquam Romanus Imperator, ratione Imperii singulari quodam respectu dicte quondam Ducisse Johanne provinciam Brabantie graciose concessisset et indulsisset quo adjuverit possidendam. Nunc itaque per dicte Ducisse obitum, provincia illa ammodo censetur nobis et Sacro Romano Imperio devoluta et de jure nostre imperiali camere applicata, nec alius quisquam in eadem peramplius sibi potest principatus aut alti dominii jura directe vel utiliter vendicare, prout hec vestras prudencias putamus sagaciter intueri, ea propter fidelitates vestras instanter exhortamur vosque seriose requirimus et monemus quatenus majorum et seniorum parentum ac predecessorum vestrorum qui semper Romanum Imperium zelati sunt, nec se ab eodem separari ullatenus permiserunt, vestigiis inherentes suaveque Imperii jugum et onus nostrum leve alacriter suscipientes, Nos tamquam Romamum Regem et ratione Romani Imperii directum et utilem vestrum et dicte provincie Dominum fideliter cognoscatis nobisque ut sic reverenter pareatis et constantes apud nos et Sacrum Romanum Imperium maneatis, non advertentes si que forsan sinistris machinationibus vobis in contrarium suggerentur, nec permittentes vos et dictam provinciam a vero et justo Imperii dominio abdicari ut de fide et obedientia victimis prefferenda possitis gloriari et apud nos et omnes evis temporibus commendari, facientes in predictis prout decet jus et ratio dictat et vestris legalitatibus credimus omnino confidentes, scientes quod si in hanc nostram et Sacri Romani Imperii partem, veluti justam et rationabilem efficaciter declinaveritis parati erimus vobis omnem favorem et graciam elargiri, necnon in omnibus et singulis privilegiis ac libertatibus vestris vos et dictam provinciam, cum omnibus pertinentiis suis, communiter et divisim manutenere et defendere inconcusse, quynimo eadem potius augmentare et dilatare quam infringere ullo modo, et si in hiis aliquod tractatus previos habere desideratis, non recusabimus quicquid rationi et equitati conforme fuerit intelligere et eidem intendere juxta posse nostrosque consiliarios cum sufficienti mandato ad loca congrua ubi partes utrimque secure poterunt convenire ad vestros super hoc deputandos transmittere in quantum opor-

tunum fuerit curabimus sine mora. Super quibus mentem vestram nobis ad plenum aperire et significare velitis presentium vel alium quantocius fieri poterit per latorem. Datum Heidelberg die XXII^a Decembris anno Domini M. CCCC VI°, regni vero nostri anno septimo.

Ad mandatum Domini Regis.

5 Januari 1406 (1407).

Aanbeveling der voorgaande terugeisching door den Aartsbisschop van Keulen.

Archiepiscopus Coloniensis, Dux Westfalie. fol 28.

Honesti ac prudentes Viri sincere dilecti, Magnificam et nobilem Dominam Johannam, quondam Brabancie Ducissam, noviter percepimus esse defunctam, cui Altissimus vitam tribuat sempiternam. Cum autem provincia Brabancie non modicum Sacri Romani Imperii membrum existat, sitque a Romanis Imperatoribus et Regibus multipliciter privilegiata, necnon sacre imperiali camere per mortem dicte Ducisse censeatur applicata et ad serenissimum Principem Dominum nostrum graciosissimum Dominum Rupertum, Romanum Regem, Sacro Romano Imperio nunc feliciter presidentem, ut sit legitime devoluta, prudentiis viris attentius exhortamur, vosque, tamquam Sacri Romani Imperii Princeps Elector, cuius interest eiusdem Imperii jura illesa et integra conservare, requirimus et monemus quatenus predecessorum vestrorum qui a Romano Imperio separati non sunt, nec contra Imperium revera fecerunt, vestigiis inherentes dicto Domino Ruperto, Romanorum Regi, tamquam vero et legitimo domino vestro reverenter pareatis et eidem fideliter obediatis, sic quod de constantia et legalitate apud Sacrum Romanum Imperium valeatis perpetuo commendari. Credimus namque et nullatenus dubi-

tamus quod dictus Dominus noster Romanus Rex previlegia et libertates vestras nedum confirmare, sed etiam inpingware et extendere procurabit imperiales et regales gracias, vobis et dicte provincie ac omnibus membris et suppositis eiusdem liberaliter imperciendo, prout sua serenitas regiis litteris vobis et aliis communitatibus et baronibus dicte provincie nuntiavit. Nos etiam, si dicto Domino nostro Romanorum Regi, ut vestris legalitatibus confidimus, parueritis et eundem ratione Romani Imperii respexeritis, prout ratio postulat, vosque tenemini et debetis, eo primores erimus tam apud dictum Dominum nostrum quam alias ubi et quando fuerit oportunum omnem vobis et singulis de dicta provincia benivolentiam exhibere. Datum Poppelstorp die quinta mensis Januarii.

Per Dominum Coloniensem,

WILH. DE DUOBIN.

---

7 Februari 1406 (1407).

Gift van goederen, te Merxem gelegen, door Elisabeth van der Biest aan hare nicht Elisabeth Noes.

fol. 33. Int jair M CCCC ende zevene in de maend van Meye wart overdragen bi den Scepenen dat men eenen Scepenenbrief, ghelyc die hierna volght, in der stad registre stellen soude, mids dat de principale brief onder den prochiaen leeght van Onser Vrouwen tot partien behoef ende dair elc van den partien copie af heeft.

Wy Claus van Winegheem ende Gheerart van Starkenrode, Scepenen in Antwerpen, maken cont dat voir ons quam

Lysbeth van der Biest, wettich wyf wilen Gielys Morrewels die men hiet Gielys de Camerlinc, met eenen mombore haer gegeven metten rechte, bekende ende verlide dat zy gegeven heeft ende bewyst, gaf ende bewysde in gherechter ghestadiger ghiften ende sonder eenich wederroepen, Lysbetten, Ghysbrecht Noes dochter, harer nichten, dair Margriete van der Biest, haer zuster, moeder af is, de helft van allen alsulken scorren, beemde ende lande alse zy heeft binnen Merxeem ende dair omtrent, die vormaels ghecregen waren jeghen Gheerarde van Berghen wilen, ende dairtoe die sesse Vlaemsche nobele tsiaers erflikere renten die Ghisel van der Biest haer jairlix sculdich is ende te gheven pleeght van zekeren schorren ende beemden binnen Merxeem ghelegen, dewelke vorgenoemde percheelen van goede ende van renten de vors. Lysbeth met haren mombore bewyst heeft ende bewysde der vors. Lysbetten, harer nichten, te hebbene ende te aneverdene vloeghs alsoe schiere alse zy, Lysbeth van der Biest voirgenoemt, comen sal zyn van live ter doet ende niet eer, met deser conditien waert dat zy, Lysbeth vorgenoemt, wettich oeyr na haer liete dat van haren live comen ware, dat dan de vors. Lysbeth, haer nichte, der vors. goede derven soude ende den vors. oeyre volghen, woude ende begheerde de vors. Lysbeth van der Biest, met haren mombore, dat dese vors. ghifte der vors. Lysbetten, harer nichten, goed, vast, ghestade ende wel ghehouden bleve in der manieren vors., in alle der bester vormen ende manieren dat eenighe ghifte best stade doene mach ende ghehouden bliven, het zy in vormen van testamente of anders, sonder yements calengieren of wederspreken in eeniger manieren. In kennessen van deser letteren bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jair Ons Heeren M CCCC. ende zesse, zevene daghe in Februario.

N. Nicolay.

---

7 Februari 1406 (1407).

Benoeming van Reinier van der Elst tot Schout van Antwerpen.

fol. 101 v°. Anthonis, bi der gracien Gods Hertoghe van Lothryc, van Brabant ende van Lymborch, Marcgrave sHeilichs Rycs, allen denghenen die desen brief zelen sien, doen cond want Wy, bi levende live onser liever gheminder Vrouwen ende moyen, der Hertoghinnen van Brabant, derre God genedich sy, ghemaict hadden, met onsen anderen openen brieve, onsen lieven getruwen Heren Reynere vander Elst, onsen Marcgrave, ende onse stad van Antwerpen hoeft ende die principael stad is van onsen Marcgraefscap met onsen steden van Liere ende van Herentals ende den anderen toebehoirten desselfs, ende het nu een heerlicheit is ongheschcheiden gelyc sy waren in tiden voirleden van ouds, so dat een Amptman dambacht van onser stad van Antwerpen ende van onsen Marcgraefscap wael sal mogen houden ende te minre commer van ons dan hoere twee, na dat Wy clairlic onderwyst syn, dairom aengesien gelegentheit der saken voirs. om onsen commer te schuwen verenigende ende applicerende onse stede van Liere ende van Herentals met allen den toebehoirten desselfs ons Marcgraefscaps met onser stad van Antwerpen, den selven Heren Reynere getruwende te vollen van syre verstendicheit ende goede diligencie, ghemaict hebben ende geset, maken ende setten met desen brieve onsen Scoutheit onser stad van Antwerpen ende van allen onsen anderen lande ons Marcgraefscaps ons lants van Rien, met allen den toebehoirten ghelyc ende in alle der maten dat dat van ouden tiden gestaen heeft, also lange als ons genuegen sal, met den wedden dairtoe behoerende dair hi sinen eed af gedaen heeft in presencien van Ons, ende geven hem volcomen macht die broeken, forfayten ende boeten van onsen wegen tonsen behoef binnen onser stad van Antwerpen ende anderswair over al binnen onsen Marcgraefscap op te heffen ende te ontfaen, ende die met goeder wittiger rekeningen te brengen

aen die Meesters van onser Rekencameren of die Wy dairtoe deputeren sullen, ende onse heerlicheyt recht ende erflicheyt wael ende ghetruwelec casterwaren, alsoe dairtoe behoert, ende syn voirseten ghewoenlec ende sculdich syn gheweest te doen, willende dat hi eenenyegeliken met rechte ende met vonnisse handel na onser heerlicheyt ende ons lants recht, soe dat Wy versueken, ontbieden ende bevelen onsen Scepenen onser stad van Antwerpen ende onsen Scepenen van Liere ende van Herentals dat sy Heren Reynere voirscreven voir onsen Scoutheit aldair ontfaen ende houden ende hem dairvoir ghehoirsam syn ende onderdenich sonder wederseggen, want Wyt alsoe ghedaen willen hebben, bevelen occ onsen luden van onser rekeningen dat sy Heren Reyner voirs. te synre rekeningen syn wedden behoirlic rekenen ende hem die in synre rekeningen afcorten. In oircónde des briefs dair Wy onsen zeghel aen hebben doen hangen. Gegeven te Loeven opten zevenden dach van Februario in den jair ons Heren M CCCC. ende sesse, na costume sHoefs van Camerike. Bi minen Here den Hertoge, in presencien van sinen Raide,

W. Bont.

Daarboven : Dominus Reynerus de Elst, Miles, presentavit commissionem suam anno VI°, die XIII^a mensis Februarii, cujus tenor sequitur.

14-17 Februari 1406 (1407).

Oorvrede gezworen door Adriaan Tene, en « correctie » van denzelfden.

Adriaen Tene gheloefde bi sier trouwen ende zekerheyt fol. 74 r°.
ende swoer ane den Heyleghen met ghestaefden eede dat hi Aerde Houtacker van desen tide vorwaert nemmermer in gheenen toecomenden tiden, mids den occusoeyne daer-

omme dat hi hem oploep ghedaen hadde etc., misdoen en sal noch doen misdoen, aen lyf noch aen let, bi hem noch bi yemende van sinen weghen in gheenre manieren. Dit ter kennissen van Janne van den Lare, Clause van der Elst, alse Scepenen, diet vort brochten ane hare medegheselIen, Scepenen van Antwerpen, die dit bevalen int register te settene anno sexto, XIIII^a^ die Februarii. Waer hi de contrarie dade, dat ware op syn lyf ende op syn goed.

fol. 75 v°. Anno VI°, mensis Februarii die XVII^ma^.

Adriaen Tene, mids dat hi bi nachte eenen goeden coepman omme slechts wille oploep ghedaen heeft ende met I swerde daerna gheslagen, soe sal hi trecken I pelgrimagie te Roeme ende derwart porren bi sonne schine uter stad ende bewisinghen, ende alse hi daeraf goede brieve ghesonden heeft soe sal hi geven den Here X scellinge oudere grote eens, eer hi binnen der stad of bewisinghen comt, ende hi sal partien versekeren alsoe Scepenen goed sal dunken. Op zyn eene hand.

Daaronder : Den brief van sier pelgrimagie wart ghetoent anno VII°, prima Augusti.

---

10 Maart 1406 (1407).

« Vonnisse » in een geschil tusschen de weduwe van Goris Romans en de mombers harer kinderen.

fol. 60 v°. Int jair Ons Heeren M CCCC ende zesse, X daghe in Meerte, soe wart bi den Scepenen ghemeinlic in haren vollen Raide sittende gheordineert ende gheseecht in vormen van poyntinghen ende effeningen tusschen Joffrouwe Magriete,

Gorys Romans wedewe, in deen zide, ende den momboren van haren kinderen, in dandere zide, by consente ende willecore van beiden partien mids alrande ghescille dat tusschen hen ruerde, bi eenigen testamenten die vormails ghemaect waren van Willem Mathys ende van sier zuster, dair hen beide de partien in behelpen wilden, ende mids oec alrande redenen die dairtoe gheport warden, dat de vors. kindere te henwaert behouden selen alle de erflike ende leen goede die achter den vors. Gorise bleven zyn. Item, de helft vander huysingen dair Gorys vut verstarf, ende dandere helft na harer moeder lyf ende dairtoe haer ghedeel van der haven ghelyc alse der stad recht in heeft. Ende dat Joffrouwe Magriete vors. deelen sal in de ruerende have ende haer vordeel hebben ghelyc ende in alder voeghen dat der stad recht verclaert ende dat zy haer tocht ende bilevinge behouden sal in de helft van der huysingen dair Gorys vut verstarf. Ende waert dat de kindere storven eer Joffrouwe Magriete vors., soe soude de vors. huysinge na Joffrouwen Magrieten lyf gaen ende keeren dair zy sculdich ware te gane ende te keerne met rechte.

N. Nicolay.

1407.

« *Correctien.* »

Dese correctie was ghedaen bi den Scoutete ende bi den Scepenen ende Raide van der stad Anno VII°. fol. 109 v°.

In den yersten, Willeken Scollemuyle, overmids dat hi onnutliken wandelt bynnen der stad ende hier omtrent, soe sal hi trecken eene pelgrimage ten Hoeghen Rome ende porren bynnen sonschine, daeraf brieve bringhen ende

daerna een jaer vuter stad bliven na dat hi brieve over bracht heeft ende ghesonden. Op I hant.

Item, Jan Bracke } Overmids dat si daghelyx omende Gielys van Pantgate { megaen met vordeele van teerlinghen ende met anderen spele, soe sal de vors Jan Bracke trecken eene pelgrimage tSente-Eeuwouts in Elseten ende brieve bringhen ende I jaer na vut bliven. Op syn hant. Item, Gielys van Pantgate te Ruchemadouwe, ende daeraf brieve bringhen ende I jaer daer na vut syn Oec op syn hant.

Daaronder: Van Jan Bracke syn brief van sier pelgrimage wart ghepresenteert in de ghemeyne banc van Scepenen anno VII°, XVII dage Meys, ende Gielken van Pantgate sende synen brief anno predicto, die XXa mensis Maii.

Item, Giele Helleman, van Teemske, overmids dat hi onnutteliken ghewandelt heeft bynnen der stad ende vrouwen ghequetst, soe sal hi trecken tSente-Andries in Scollant ende porren etc., brieve bringhen etc., ende daer na I jaer vut bliven. Op syn een hant. Ende niet in comen hi hebbe den Heere vernoeght van sinen broeke etc.

Item, Janne vander Steynenmolen, Jans bastaert filius vander Steynenmolen, bi Londerzeele, overmids dat hi onnuttelic ghewandelt heeft op goeder liede kindere eere, soe sal hi trecken tSente-Marien-Magdaleenen ter Spelonken, ende porren etc., brieve bringhen etc , ende daerna III jaer vut bliven etc.

Daaronder: Den brief vander pelgrimage was ghetoent XVI dage Januarii anno septimo.

Item, Katline vander Watermolen, die de stove houdt, Clais Herds maerte, mids onnutlikere wandelingen ende dat zy van quader famen etc., sal trecken tSente-Joos, bi sonneschine ende na dat zy brieve bracht heeft, I jaer vte bliven. Op haer I oere.

Daaronder: Haer brief wart ghepresenteert bi Wouteren van den Ankere anno septimo, XXVIII^a die Aprilis.

Item, Wolfken, overmids dat hi den regerers van zinen ambachte oploep ghedaen heeft omme harer officien wille vanden ambachte, soe sal hi trecken I pelgrimagie bi sonneschine uter stad ende bewisinghen te Sente-Anthonys in Viennoys ende dairaf goede brieve senden etc., ende na dat hi goede brieve ghesonden heeft, soe en sal hi niet in comen hi en hebbe eer betaelt III oude scilde die hi jegen den Here, jegen de stad ende jegen zyn ambacht ghebrucct ende verbuert heeft.

Daaronder: Syn brief wart ghetoent vore Rentmeesteren ende Scepenen anno VII°, XIIII daghe Aprilis ende tghelt was doen betaelt bi Michiel vander Beke.

---

2 April 1407.

Verbod van « vremde gesellen boven 3 daghen te laten vernachten ».

Anno septimo, II Aprilis, wart gheordineert bi den Scoutete ende bi de Scepenen van der stad dat van nu vordane gheene vremde wandelende ghesellen binnen der stad wandelen, keeren noch verkeren en sullen langere dan III daghe, sy en bringen goed bethoen dat zy syn van goeder fame ende name. Wie anders binnen der stad bevonden worden boven den vors. termyn van III dagen, die soude staen ter correctien van den Here ende vander stad, etc. fol. 68 v°.

---

4 April 1407.

Verklaring door Geeraard van der Elst over het stelen van zijnen zegel.

fol. 54. Anno septimo, feria secunda post Quasimodo, thoende Gheeraert vander Elst, Scoutete van Zanthoven dat hi omtrent VIII daghe vorleden ghegeven hadde Peteren van Driemilen, zinen dienere, zinen zeghel omme daermede eene quittancie te bezegelen van sier lyftocht tot Bruessel, denwelken zeghel den voirs. Peteren metgaders anderen dinghen vut sier mouwen ghesneden ende ghenomen wart, omme hem in toecomenden tiden dairmede bewaert te wesen op dadt nood ghebuerde.

Present : J. Elst. Wezel, Winegheem,
G. Bacheleer, Heyden, C. Elst, G. Bode.

---

7 April 1407.

Brief over den « gheleide van der Honten ».

fol. 62 v°. Copie.

Lieve Gemynde Heere, Wy hebben uwen brief ontfanghen ende wael verstaen ruerende van alsulken rechte alse vor ons ghehandelt souden wesen van eenen Huge Goetloet ende Claus Janszone, toecomende van den gheleide van der Honten ende dairaf dat ghi oec eenen brief ghesien soud hebben met onser stadt zeghel bezeghelt ine alrande worden ende redenen alsoe wel dat bi ons trecht vertroken soude worden ende verlenght, dairomme dat min Here van Holland U bevele ghedaen soude hebben alse

andere in denselven uwen brieve begrepen, etc. Op dewelken uwer bescheidenheit ghenueghen te weten dat wy zeker gheen onredenlic vertrec en syn ghecostumeert te makene noch oec noch en doen hoe wel dat u eeniche hare goeden wille bibrenghen moghen, maer pleghen elken partien recht ende onvertoghen bescheit te doene na ghelegenthede der zaken ende na dat partien har recht voeren, ghelick als men van desen ghedaen heeft, dairaf dat tghedinghe na in handen des rechts in gherechten ghenachte hanght op Donredach naistcomende, hopen dan, of God wilt, dairaf te donne alsoe van redenen ende van rechte behoren sal, om welker saken wille zeker de dinghen ten goeden gronde ghesleghen ende wel overghemerct, myn Here van Holland hem welx niet te moien ende soude hebben eenich onghewoenlic bevel te done, ende alse ten pointe van Hughen Goetlote soe sloe tslot van den rechte ende was tpoinct darop dadet zin cracht onfinc als dat tgoed ontfangen ende inghenomen was van Hughen Goetlote over vry goed van Valkrisse maer van des ghesegelt. Dat ghescreven mocht zyn van dat Claus Janssone bestad hadde of dat hi dairbi stont dat en ruert nergherinx der cracht noch der wortellen van den vonnis ane, hoe daraf ghescreven is ende vut wyns vervolghe, dat laten wy bestaen in sinen wesen, aldus soe en ligghen de zaken ons noch onsen vonnissen nergherinx in den weghe. Ende, Lieve Heere, waer dat wy hierin of eenighen zaken anders yet ghedoen mochten dair U lieve toe waer, dair wilden wy na onsen vermoghen [ende in allen wegen van redelicheden bereet toe wesen etc. Datum VII Aprilis anno septimo] (1)

---

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn door eene andere hand bijgevoegd.*

23 Mei 1407.

Belofte door Elisabeth, weduwe van Nicolaas Vyts, « vanden borge tontheffen ».

fol. 61 v°. Anno Septimo, mense Maii, XXIII.

Soe bekende vrouwe Lysbet, wettich wyf wilen Claus Vyts, cum tutore, alse van VIII ℔ VII scellinge Vlemscher grote die zy sculdich is Jan den Runtdrivere ende Peter Pile, van coemanscapen van casen ende daer Jan van Gavere ende Meester Joes, surgyn, borghen vore syn, al eest dat hare vors. borgen metter minnen compositie ende daghe ghedadingt ende ghemacct hebben, dat zy haer dairmede nemmermeer weeren en sal met gheenen rechte, zy en sal hare vors. borgen altyt scadeloes ontheffen met haer selven ende met haren goede, ghelyc of tvonnisse ghewyst hadde, soe wanneer dat haer hare borgen anespreken willen etc. Sonder argelist. Presentibus Ammanno, List, Heyden, Starkenrode, Bacheleer, Lare, Bode et alii quamplures.

Mei 1407.

« Correctien. »

fol. 116. Dese correctie was ghedaen bi Heren Reynere vander Elst, Scoutet, ende bi den Scepenen van Antwerpen Anno M. CCCC° VII°, mense Maii, die.... (sic).

Primo, Jan de Pape, Cole Wyns sone, overmids dat hi hem onredeliken ghedraghen heeft bynnen der stad van Antwerpen, soe sal hi trecken een pelegrimage ten Hoeghen

Rome ende porren bynnen sonneschyne uter stad van Antwerpen ende sanderdaechs uten Marcgreefscape, alsoe verre alst onder den Scoutet van Antwerpen es, ende daeraf goede brieve over senden, ende daerna dat hi die brieve over ghesonden heeft, soe sal hi nochtan IIII jaer vut bliven ende niet bynnen der [stad] (1) noch bynnen den Marcgreefscape van Antwerpen voirs. weder comen, hy en hebbe eer den Heere vernoeght van III ℔ Vlemscher grote ende der stad ghemaect een roede muers met gariten daer men hem wysen zal. Op syn een hant, waer hi de contrarie dede.

Daaronder: Johannes Pape presentavit litteram suam coram Scabinis anno VIII° mense Octobris, die XXIXa.

Item, Betken van Brugghe, die bi Janne den Papen vors. gheseten heeft, overmids dat sy eenen goeden coopman vut Lombardien tsyn af ghenomen heeft ende syn ghelt dieffelic ghestolen heeft, soe sal sy trecken I pelgrimage tOnser Vrouwen ter Veynstersterre, ende darwart porren ut supra etc., ende daeraf brieve bringhen ende daer na XV jaer vut bliven. Op ten put, waer sy de contrarie dede etc.

Item, Joffrouwe Else sRoeden, *in den Pelgrym*, overmids dat sy haer onredelic ghedraghen heeft in vele poynten, daer sy allen goeden vrouwen scande, sceemde ende scoeffieringhe mede bewyst heeft ende sy niet weerdich en es onder goede vrouwen te verkeerne, soe sal sy trecken Gode, Onser Liever Vrouwen teeren ende allen goeden vrouwen, een pelgrimage tOnser Vrouwen te Rouchemadame, ende porren ut supra, ende daeraf brieve bringhen ende daerna vut bliven IIII jaer ende niet weder in comen sy en hebbe eer den Heere ghegeven XII Vranxe croenen ende der stad ghemaect een roede muers met gariten. Op hare een oeghe, waer sy de contrarie dede etc.

Daaronder: Peter de Pape presentavit litteram suam ex parte ipsius coram Scabinis anno nono, mense Februarii,

(1) *Dit woord in den tekst vergeten.*

die XXIIII[a] et ipsa faciet juramentum cum venerit quod conparaliter peregrinationem fecit.

Jan de Pape heeft geloift te doen volmakene deene garite tusschen dit ende Sinxenen naistcomende, ende dandere tusschen dit ende Sente-Baven dach, anno XIII°, XXVI dage Februarii.

Augustus 1407.

Geding over eenen erfchyns geslist « ten voerdeele vanden Chartroisen ».

fol. 60 v°. Int jair Ons Heeren M CCCC ende zevene, in de maent van Augusto, soe wart bescheiden bi den Scepenen ghemeynlic dat alsulke VIII ℔ IX scellinge IX deniers paymente alse tgodshuis van den Chartroisen buten Antwerpen heffende is op ½ huis grond ane de Coremerct, dat Jan Spyc Winande van Gheele te huwelike gegeven heeft met sier dochter, dat de selve Winand dien chys hi ende zyn nacomelinghen betalen zelen mids dat tsgodshuis chysboeke oudere zyn dan zyn brieve, behoudelic dat Winand sal moghen verhalen op dat hi yemende anders vint dier in ghehouden mocht zyn. Sonder arghelist.

---

20 September 1407.

Storting van zoenpenningen in handen van den Amman.

fol. 9. Int jaer ons Heeren M. CCCC. ende sevene, XX daghe in Septembry, soe wart de leste paye van den zoenpenninghen van Everaerde van Haechvenne, die van live ter doot es comen bi toedoene van Henrike Pauwels ende bi Adriane

Teene, ghegheven ende gheleyt onder Clause van Steelant, Amman van Antwerpen, dats te wetene x Vranxe croenen ende xvii placken toter gheheelre maechscapen behoef, ende soe wanneer dat de levende syde goede quitancie hebben van denghenen diese sculdich syn te ghevene, dat men dan dese vors. somme van x croenen ende xvii placken gheve ende teliverere denghenen diese sculdich sullen syn te hebbene, ende mids desen soe scaut Arnoud van den Broeke claerlic quite alle deghene die quitancie daeraf behoeven etc. van Henrike Pauwels weghen etc.

Ende diesghelyx heeft Amman onder xi Vranxe croenen van Adriaens Teens weghen, in forma superius pretacta etc.

---

30 September 1407.

Vonnis in een geschil tusschen Michiel Cnobbaert en Hendrik van Molle.

Int jaer xiiii^c ende sevene, opten lesten dach van Septembry, in presentien van Janne van den Lare, alse Amman op dien tyt, Her Gheldolfs van der Zennen, Riddere, Claus van den Mortere, Claus van Winegheem, Jans van der Heyden, Gherards van Starkenrode ende Gielys Baetzeleers, alse Scepenen van Antwerpen, wart ghewyst met eenen vonnisse van Heren Gheldolve vors. dat Michiel Cnobbaert ende Henric van Molle van den tween huysen die zy hebben, te weten es Michiel vors. deen huys ende es ghestaen opten hoec van der ouder vesten, ende dander huys heeft Henric van Molle, ende es ghestaen opten hoec van der Gasthuysstraten aen tGroendal, dewelke huyse zy vormaels cochten jeghen Laureynse Robbrechts ende Laureyns Robbrechts waren sint ter tyt dat hi vercochte de ix $^1/_2$ viertele roghs erflic Janne Bruylochte, Heeren Peteren Boden, Riddere, quiten sullen fol. 42.

van Gielise Snacken van dien halster roghs erflic dat Laureyns vormaels hem daerop vercocht hadde ende daeraf Heren Peteren ende syn nacomelingen daeraf scadeloes houden tallen daghen.

---

7 November 1407.

« *Correctien.* »

fol. 98 v°. Dese correctie was ghedaen int jaer M. CCCC. ende zevene, VII dage in Novembry, bi den Scouthete ende Scepenen vander stad, present wezende myn Heere den Hertoge van Brabant, etc.

Overmids dat eenige persoene inder reysen, doen de stad lest vute was, raed hadden ende hielden in contrarien den Heere ende der stad, ende zonder den Heere of der stad te kennen te gheven, dairaen dat zy verboert hebben haer lyf ende haer goet, vore welke persoene de stad van Antwerpen ghenadichlec mynen Heere van Brabant ghebeden heeft, die zyn gracie ende ghenade dairtoe ghekeert heeft met alsulker beternissen te volstane als hier na volght.

In den yersten, Jan van Borsbeke sal trecken by sonnescine vuter stad ende bewisingen van Antwerpen, item, binnen den anderen daghe vuten Marcgraefscape ende bynnen den derden dage vuten palen ende lande van Brabant, ende doen een pelgrimagie ten Hoeghen Roeme, ende na dat hi dairaf goede brieve gesonden heeft, soe sal hi III jaer bliven buten den palen van Brabant eer hi in comen sal mogen, ende men sal vloeghs van zinen ghereetsten goede den Heere gheven IIII^c Vrancsche croenen. Op syn hood.

Daaronder : Littera istius erat presentata anno VIII°, mense Junio, XII^a die, in presencia Scabinorum.

J. D. VORDA.

Item, Peter Graet sal trecken, ut supra, ende doen een pelgrymagie tSente-Salvatoers in de storie ende vute bliven III jaer na dat hi goede brieve gesonden heeft ende den Heere gheven L croenen alsoe vors. es. Op syn hood.

Daarnevens : Littera Petri Graet erat presentata anno VII°, die III mensis Marcii.

Heinric Starke sal trecken, ut supra, I pelgrymagie tSenter-Claus ten Oestenbaren ende X jaer vute bliven ende den Heere gheven L croenen, ut supra. Op syn hoot.

Wouter de Droeghe sal trecken, ut supra, I pelgrymagie in Sypers ende X jaer vute bliven ende den Heere gheven C croenen, ut supra. Op syn hood.

Daarnevens : Zinen brief wart ghetoont vore den Scoutete, Amman ende voere de Scepenen anno octavo, V dage Novembris. Memoria quod interrogetur in adventu suo de circumstanciis patrie.

Jan Gheerts sal trecken, ut supra, I pelgrymagie in Sypers ende X jaer dair wonen ende dairna noch X jaer vute bliven. Op syn hood.

Pauwels de Valke sal trecken, ut supra, I pelgrymagie tSente-Andries in Scotlant ende X jaer vute bliven ende gheven den Heere XXV croenen, ut supra. Op syn hoot.

Daaronder : Zyn brief wart ghetoent vore Scepenen Volkarde, Werve, Mortere, Rentmeesteren anno VIII, XIII daghe Septembris.
Her Wouter vander List, Ridder, Scoutete, kende hem voldaen voere Scepenen Anno XIX°, XIX Octobris.

Michiel de Vintere sal trecken, ut supra, I pelgrimagie tSente-Jacops in Galissien ende X jaer vute bliven. Op syn hoot.

Daarnevens : Zyn brief wart ghetoent voere Scepenen anno VII°, XXII dage Merts voere Goed Vrydach.

Claus van den Hoghenweghe, tsmit, sal trecken, ut supra, I pelgrymagie te Roeme ende III jaer vute bliven ende den Heere gheven XXV croenen, ut supra. Op syn hood.

Daaronder : Den brief van sier pelgrymagie wart ghetoent anno VIII°, IX^{a} die Julii vore Scepenen, present Willem de Moelnere, alse Amman.

Theeus Yngel, van Zantvliete, sal trecken, ut supra, I pelgrymagie te Rotsemadouwe ende III jaer vute bliven ende den Heere gheven L croenen, ut supra. Op syn hood.

Daaronder : Istius littera erat presentata coram Ammanno et Scabinis anno Domini M. CCCC VIII°, XIIII die mensis Junii.

Jan Moens sal trecken, ut supra, I pelgrymagie in Russen ten groeten Hongaerden ende X jaer vute bliven ende den Heere gheven C croenen, ut supra. Op syn hood.

Daaronder : Syn brieve van siere pelgrimagie worden ghepresenteert in der Scepenencamere, present wesende de Heeren in haren Raet, anno VIII°, XXVII die Septembris, des Donredaeghs.

fol. 107. Gielys Huysman sal trecken, ut supra, I pelgrimagie te Jherusalem ten Heyligen Grave ende X jaer vute bliven, ende den Heere gheven XXV croenen. Op syn hood.

Wouter Schoef sal trecken, ut supra, I pelgrimagie tSente-Andries in Scollant ende X jaer vute bliven, ende den Heere gheven XXV croenen. Op syn hood.

Marten Blideleven sal trecken, ut supra, I pelgrimagie tSente-Eewouds in Elsaten ende III jaer vute bliven ende gheven den Heere XXV croenen. Op syn hood.

Daaronder : Zyn brief wart ghetoent voir Scepenen XVI dage Januarii anno predicto.

Peter Druys sal trecken, ut supra, ter Spelonken ende II jaer vute bliven, ende gheven den Heere XXV croenen. Op syn hood.

Daaronder : Den brief van Peter Druys was ghetoont voere Scepenen XII dage Januarii anno septimo.

Henric Melys alias Camerlinc sal trecken, ut supra, I pelgrimagie ten Heyligen Cruce te Luyc ende III jaer vute bliven, ende gheven den Heere XXV croenen. Op syn hood.

Daaronder : Littera sua erat presentata anno VII°, die III mensis Februarii, coram Scabinis et Ammanno loco Sculteti.

Jan Claes sal trecken, ut supra, I pelgrimagie ter Veynstersterren ende VI jaer vute bliven, ende gheven den Heere XXV croenen. Op syn hood.

Peter Hoeye sal trecken, ut supra, I pelgrimagie tSente Marcs te Venegien ende III jaer vute bliven, ende gheven den Heere XXV croenen. Op syn hood.

Daaronder : Presentata erat littera istius anno VIII°, mensis July XVIII° die.

J. VORDA.

Cole van den Putte sal trecken, ut supra, I pelgrimagie tSente-Eewouds in Elsaten ende VI jaer vute bliven ende den Heere gheven XXV croenen. Op syn hood.

Daaronder : Littera erat presentata anno VII°, mensis Decembris die XXIIII°, opten Kerssavond.

---

21 November 1407.

Bevrijding « van den serckmeesters » van krijgsdienst, enz.

fol. 61. Int' jair Ons Heeren M. CCCC. ende zevene, XXI daghe in Novembry, soe wart verclaert bi den Scepenen ende Raide van der stad dat de zerkemeesteren die nu zyn ende namaels wezen zullen, altyt ghevryt zullen zyn ende ombelast bliven van vut treckene ten oirloghen, alsts ghebuerd, van zettinghen die den orloghe ane rueren moghen, van wakene, van zarkene ende van anderen lasten dier ghelikenissen, mids dat zy negheen andere bate noch proffyt voere haren arbeyt en hebben, ende hierop sullen zy hare sarke setten ende den last doen ghelyc dat van outs ghecostumeert is gheweest.

November 1407.

Toelating voor het aanvaarden van eenen momber.

fol. 113 v°. Overmids dat Jan de Meyere ende Jan de Wint, Ghisels zone, vore den Amman ende vore de volle banc van Scepenen ane den Heylegen ghehouden, hebben bi haren eede dat Woutere de Droeghe ghewillecoert ende gheconsenteert heeft Amelbergen, zinen wive, eenen mombore te nemen metten rechte alsoe dicke alse zys te doene mach hebben omme hiermede te behelpen hare goede te pennewaerdene ende andere behoeflike zaken te doene, ende hi, Woutere, binnen den palen van Brabant niet comen en mach noch ter tyt dat hyt haer vore Scepenen ghemachticht hadde, soe is gheconsenteert bi den Scepenen ende Rentmeesteren dat men

haer mids dier kennessen I mombore geven sal metten rechte alsoe dicke alse zys sal behoeven. Ghedaen int jair M CCCC ende zevene, in de maend van Novembry.

---

3 December 1407.

« Vonnisse » over het leveren en betalen van rogge.

Anno septimo, III dage Decembris, soe wart ghewyst metten vonnisse dat Henryc de Cammere, van Herentals, leveren sal Oliviere van Duffele III^c mudde roghe Herentalsche maten tusschen dit ende Beloken Paesschen naistcomende binnen der stad van Herentals ende dit sal Henryc verborgen den vors. Oliviere tusschen dit ende XIII Dach naistcomende ende mids desen soe sal Olivier den vors. Henrike betalen binnen I maend na Beloken Paesschen naistcomende zyn gheld vanden vors. rogghe, te weten is voer elke virtel XVIII grote Vlems ende dat sal Olivier verborgen den vors. Henrike binnen den IIII Kerstdaghe naistcomende. Hier waren over Jan van den Lare, alse Amman, Her Henryc van Sompeken, Her Gheldolf van der Zennen, Ridderen, Gheerardt van Starkenrode, Scepene, etc. fol. 77.

---

23 December 1407.

« Commissie van Schouteth » voor Jacob van Lichtervelde.

Anthoine, par la grâce de Dieu, Duc de Lothier, de Brabant et de Lembourg, Marquiz du Saint-Empire, A tous ceulx qui ces présentes lettres verront, Salut. Savoir faisons que tant pour considération des bons, aggréables et notables fol. 32.

services que nostre amé et féal Chevalier et Conseillier, Messire Jaques de Lichtervelde, Seigneur de Colscamp, Nous a fais longuement et loyaulment, comme poúr le bien que par expérience de fait avons veu et savons estre en la personne de nostre dict Conseillier, Nous confians à plain de sa loyaulté et bonne diligence, ycellui nostre Conseillier avons fait, commis et ordonné et establi, et par ces présentes faisons, ordonnons, commettons et establissons nostre Escoutête de nostre ville dAnverps et de tout nostre Marchionne et pais de Rien, pour ledit office dEscoutête, duquel pour certaines causes Nous avons deschargié et deschargons, par ces mesmes présentes, nostre amé et féaul Chevalier, Messire Renier de le Elst, bien et deuement exercer, faire droit, raison et justice à toulx ceulx qui le requeront ès termes dicellui office, et généraulment toutes autres et singulières choses que bon et loyal Escoutête puet et doit faire et à ycellui office appartiennent, puent et doivent appartenier, aux gaigez, droiz, proffiz et émolumens acoustuméz, tant quil Nous plaira, et sur ce avons de lui fait recevoir le serement en nostre présence. Si donnons en mandement à noz Eschevins de nostre dicte ville dAnverps et à tous noz aultres Justiciers, Officiers et subgez dicelle nostre ville, de tout nostre Marchionne et paiz de Rien dessus dicts et tous aultres qui ce puet toucher et appartenir que dudict office ensemble des droiz, prouffiz et émolumens devant dicts le sueffrent et laissent dores en avant paisiblement et plainement joir et user et lui donnent conseil, confort, aide et assistention se mestre en a et il les en requiert, en lui obéissant aussi en toutes choses touchans et regardans icellui office, ainsi quil appartient, et en oultre mandons à noz améz et féaulx les gens de noz comptes à Brouxelles, pardevant lesquelx il sera tenu de rendre bon compte et loyal à nostre proffyt de tous les exploiz, amendes et forfaitures qui escherront audit office, que les diz gaiges lui allouent de cy en avant, chacun an en ses comptes, et rabattent de sa recepte des diz exploix sens aucum contredit ou difficulté, par raportant pour la première fois seulement vidimus de ces présentes soubz seel autentique ou copie collationnée en la Chambre de noz diz comptes ou par lun de noz Secrétaires, nonobstant quelxconques ordonnances, mandemens ou deffenses

à ce contraires. En tesmoing de ce Nous avons fait mettre nostre seel à ces lettres. Donné en nostre dicte ville de Bruxelles, le XXIIIe jour de Décembre lan de grâce mil cccc. et sept.

Par Monseigneur le Duc en son Conseil,

MARCHANT.

Daarboven : Anno Domini M°. CCCC°. VII°, VIa die Januarii, in festo Epiphanie Domini, monstravit Dominus de Colschamp commissionem suam de officio suo, etc.

Omstreeks 1407.

Verbod van bannelingen uitgeleide te doen.

Het es gheoerdeneert bi den Heere ende bi der Wet dat wanneer eeneghe personen ute gheseit zyn in pelegrimagien oft anders, dat niemen met hemlieden ute ghaen sal ende ghaderinghe maken omme hemlieden te gheleidene, ghewapent of onghewapent, ende wie hieraf de contrarie dade dat ware op I jaer ute gheseit te zine, maer waer hem yement beduchtende van partien oft anders quamen aen den Heere ende an de Wet, men zoude hem goedt gheleide doen doen, etc. fol. 113 v°.

---

9 Januari 1407 (1408).

Voorwaarden tot het bekomen van het poorterschap.

Anno septimo, IX Januarii, was dit point gheordineert bi den Scouthete ende Scepenen etc. fol. 23 v°.

Item, dat gheen mensche vordane tAntwerpen porter

worden en sal, hi en sal gheven den xxv^sten^ penninc van synre ruerender haven of x royale dairvore, ende dairmede mach hi quite wesen op dat hi syn porterscap niet en hielde alsoe hi sculdich ware te houdene [ende dairvore zullen zy borghe setten die dairvore verantworden] (1). [Ende soe wie portere of portersse is, ende hem ontpoirterde, die soude gheven der stad xx royale.] (2)

---

22 Mei 1408.

« Compromis » en uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen « man ende wijff. »

fol. 43. Want ghescil opghestaen was tusschen Janne Vleeminc, op deen zide, ende Heylwych Cnobbarts, zyn wyf, in dandere zide, mids dat vore thouwelic van hen beiden Scepenenbrieve van Antwerpen verlydt waren begripende dat de vors. Jan negheenrande erflike ofte onruerende goede die Heylwych ane hem brachte, vercoepen noch becommeren en soude, men en soude alsoe vele van zinen goede daerjegen vercoepen ende het en ware bi haren wille, ende de vors. Jan alrande parcheelen van harer haven ende goede vercocht heeft ende noch gerne vercocht soude hebben, ne ware de cracht van den vors. Scepenenbrieve gheweest, dairomme dat zy in beiden ziden voere de Scepenen vander stad ontboden zyn gheweest om te anehoirne redene ende bescheyt van elken ende de wairomme dat men de Scepenenbrieve alsoe buten harer macht ende begripe leyden soude willen, dair elc vele redenen toonde soberlic alse van des vors. Jans wegen ter materien dienende syns wyfs erve te vercoepene anders dan hi een goed besat van den cloester van Sente-Michiels dair hi groten pachte jairlix in tachter ghinc, ende dat men dien

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald.*
(2) *De woorden tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*

stoppen soude moeten metten ghereetsten goede van hem ende van zinen wive, ende begerden ten eynde hieraf van den Scepenen ghesleten wesende. Op dwelke de Scepenen van Antwerpen, anesiende de tenuere van den Scepenenbrieve ende tghestand van beide den persoenen vors. ende ooc dat hen wael bibracht was dat de vors. Jan den goede, dat hi te pachte alsoe hilt, zyn proffyt niet en dede, maer ware ghescapen hi ende zyn wyf beide dairomme ontgoedt te wordene, bevôlen den vors. partien dat zy des goeden cnapen ghehoeren souden die hen dairane verstonden, ende na dat zy dairane vonden, brochten dat over, men soude hen voort goede vesticheit daeraf doen doen in bewairnissen elx rechts. Soe eest dat Daen Thonys ende Wouter Ymmensone, van Oerderen, vut beden van partien ende na goeddunken ende wtgevene den Scepenen van Antwerpen, ane ghehoert elx beclach ende verantwoerden, ende overghesien den staet van den persoenen in beiden ziden, hieraf gheordineert ende gheseeght hebben omme dat elc te bat ghegoedt ende metter minster quetse in state bliven soude ghelyc dat hier na volght: In den yersten, overmids dat de vors. Jan na zinen staet ende regiment ghescapen ware ontgoedt te male te worden ende syn wyf daermede opdat hy tvors. goed van Sente-Michiels lange besittende bleve ende de scult groot was ende lastich dair zy in ghebreke stonden ende die men na spreken der Scepenenbrieve met haren goeden qualic verleggen mochte, soe sal de vors. Heylwych alle hare goede te haerwaert hebben ende behouden ende die pennewaerden na haren besten goeddunken sonder Janne hem emmermeer eenich recht daertoe te vermetene, ende mids dien sal zy dlast van tsgodshuis goede van Sente-Michiels ane hem slaen ende dat ter minster schade bewaren ende regeren ende vut haren handen doen, op dat zy can, sonder Jans cost vors. Item, soe sal Heylwych vors. alle scult die zy ende Jan, haer man, tachter ende sculdich mogen zyn, ten tide van nu, den godshuise van Sente-Michiels betalen, sonder sinen cost. Item, soe gheeft hem Heylwych ghereed in zyn hand XVIII scellinge Vlemscher grote eens omme hem mede te gheneren. Item, soe sal zy hem gheven daertoe tsinen live tsiaers een zister goeds custbaers roghs telken Kerssavonde op haer goed. Item,

soe sal hi, Jan, behouden te hemwaert dat I halster roghs tsiaers dat hi ghecocht heeft jegen Janne vanden Eynde, *in de Kaert*, tharer beider live, behoudelic storve Jan eer Heylwych, soe soude Heylwych, na Jans lyf, dat I halster roghs in handen comen ende niet eer. Ende hiermede soe en sal hem, Jan, tot Heylwigen goede nemmermeer rechts vermeten, hi noch zyn nacomelinge, behoudelic alse de vors. Heylwych aldus de vors. goede ghectaert sal hebben ende de scult betaelt, dat zy dan in beiden ziden, alst hen beiden ghenuecht, weder vredelic ende rastelic bi mallicanderen zullen mogen comen, sonder argelist. Ende waert dat hier ghescil in viele, dat souden de vors. II zeggeren altyt verclaren.

Dit was gheseeght anno octavo, XXII daghe in Meye.

Dit was gheregistreert ex mandato Scabinorum.

« *Correctie.* »

fol. 43. Overmids dat Jan Vleeminc, boven zeggerscape van goeden cnapen, in contrarien ende vercortene der oirdinancien van der stad, zyn wyf ghequetst, gheslagen ende mishandelt heeft, dairane dat hi der stad smade ende confuse bewyst heeft, soe sal deselve Jan trecken I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Rutsemedauwe ende dairwart porren bi sonneschine buten der stad ende bewisingen van Antwerpen, ende niet weder dair binnen comen hi en hebbe dairaf goede brieve ghesonden ende hi en hebbe eer tsHeren ghemoede. Op zyn eene hand.

Daaronder: Zinen brief wart ghetoont ende overbracht XXII dage in Meerte anno decimo.

1 Juni 1408.

Eedaflegging van Victor de Vos, als Steenwaarder.

Victoer de Vos, alse Steenwaerdere van Antwerpen, gheloefde wel ende ghetrouwelic den Steen te verwairne ende de ghevangene, die men hem leveren sal, behueden ende bewachten, ghelyc ende in der manieren als mense hem leveren sal ende den rechte van der vanghenissen toebehoert, ende hiervoere soe heeft hi verbonden in den handen vanden Here van Coolscamp, alse Scoutete, ende van Clause van Steeland, alse Amman, zyn lyf ende alle zyn goed dat hi heeft ende vercrigen mach. fol. 42 v°.

Ende waert dat ane Victors goede, op dads nood ghebuerde, eenich ghebrec ware, soe gheloefden Quintyn Clarenzone ende Blazius Asiner, alse borgen, dairvore te verantwoerdene toter sommen van drie hondert Vranxen cronen, etc , te weten is elc van hen beiden voere 1 ½c Vranxe cronen, ende Victoer ghelovese weder te quiten, etc.

Present den Scoutete, den Amman, de Rentmeesteren ende de Scepenen van der stad, anno octavo, prima Junii.

---

8 Juni 1408.

« Getuygenisse » over de eenzelvigheid van Jan Araengien.

Anno octavo, mensis Junii die octava. fol. 69.

Jan van den Zoeme ende Dominicus de Smoec, Johan Oubray ende Jan Michielssone, coeplude van Yngeland, tuyghden bi haren eede ten Heyligen, dat hen wel cond ende kenlic es dat Jan Araengien, wettich kind was wilen

Wilems Araengien ende Amelberghen sJoncheeren, syns wettichs wyfs, ende dat Willem Amelbergen troude bynnen Lonnen voere Alder Heyligen kerke. Present Amman, Sompeken, Moelnere, Volkaert, Stevens, Scabini, anno predicto.

---

16 Juni 1408.

Belofte van betaling van hun pachtgeld, door verscheidene pachters gedaan.

fol. 69. Anno octavo, XVI daghe Junii, soe gheloefden Nout de Bokelere, laet te Bercheem, Jan van Schoeten, oec laet te Bercheem, Jan de Laet, van Ranst, te Dockenhout, ende Henryc Loy, in Pulrebossche, ende Jan de Laet, tOelegheem, die op Jans goed van Bercheem sit, Gielis van den Stile, te Zanthoven, Gielys Thys, van Wilrike, Franse de Roevere, Peter Jan Wouters, Peter Cole Claeus ende Henryc Herthoed, in Vrymde, gheloefden, alse goede lude, Her Janne van Renissen van Everingen ende Willeme van Hofstaden, alse naiste mage ende voeghde van Janne van Liere, tot desselfs Jans behoef, dat zy deen helft vanden pachte doergaens van allen alsulken goeden alse wilen Mervrouwen van Witham toebehorden ende dair zy vut ghestorven, alsoe verre alse zy of elc van hen die goede in pachte houden, elx jaers, den termyn van haren pachte duerende, ghelden zelen ende betalen ende gheloefden te gheldene ende te betalene den vors. Heren Janne ende Willeme of denghenen die zys voort machtigen selen tot Jans behoef van Liere vors. ende niemende anders, telken termine dat die pacht vallen ende verschinen sal, ende mids desen soe gheloefdense Her Jan vors. ende Willem van Hofstaden van Jans wegen van Liere hieraf jegen alle andere tontlastene ende tontheffen, sonder arghelist, met Jans goeden van Liere, etc.

Present: Sompeken, Bode, Hoeboken, Kets, IIII Scepenen.

---

5 Juli 1408.

Overeenkomst over de verdeeling der nalatenschap van Jan van den Dale.

Symoen de Clymmere, voere hem selven, vord deselve fol. 115 v°. Symoen voere Lysbeth, zyn wyf, ende Jannes van der Voert, Jan Caloets, Daneel Cause ende Jan de Bloc, in den name van Stevene van den Dale, ende van Janne ende Lysbeth, Jans Blox kinderen etc., alse erfgenamen van Janne van den Dale, gheloefden in de versterffenissen te deelene ende te gheldene prout jus ville etc., op hen.

Present : Hoeboken, Couteel. v dage Julii anno VIII°.

Juli 1408.

Inhouding eener « calengieringhe. »

Anno octavo, in de maend van Julio, soe calengierde fol. 71 v°. Peter Kannaert van naerderscapen X modeken roghs erflic die Jan de Bokere vercocht hadde Janne van Borsbeke, ghelyc dat Scepenenbrieve dairop ghemaect verclaren, ende mids dat Jan van Borsbeke buten lands is ende Lysbeth, zyn wyf, den vors. Peteren de Scepenenbrieve overgaf ende gheen vorwarde verlien en conste, soe wart gheordineert dat men dit in der stad règister stellen soude.

N. NICOLAY.

Omstreeks Juli 1408.

Aanhoudingen voor aangeslagen goederen.

fol. 115 v°. Dit zyn de goede dairomme dat die vut den lande van Luydic tAntwerpen gherasteert zyn.

Yerst, XVII tonnen tonnevisch toebehoerende Wolfaerde Janssonen ende anderen onsen porteren, te Kueringen.

Item, II kinderkine boxorens die Arnout Tollinge toebehoeren,	te Maeseyke.
Item, Danys de Wilde V kinderkine boxorens ende V corve vygen,	

Dit zyn de lude die hierop gherasteert zyn :

Jan de Soervase, van Nederhem, portere van Tongren, ghezekert op hondert cronen.

Lodewyc van Hackoe, tusschen Luydeke ende Tricht wonende, coepman van Notey.

Jan van Hoepyl, Claus gast *in den blauwen Hont*, porter van Luydeke. Claus *in den blauwen Hont*, is borge.

Tylken, Herman Robeerts knecht, van Tongeren, met V perden, dairvore Coppen Coevoet borge voere is.

Jan Ledenarts Noten, van Oeien, daer heeft Jan van Antwerpen voere gheloeft.

31 Augustus 1408.

Getuigschrift betrekkelijk de overdracht eener lijfrent als borg eener schuld.

Anno octavo, ultima Augusti, soe tuyghden Jan Mannaert, fol. 115 v°.
Arnoud van den Putte ende Thomaes van Roede, poirteren, vore Jacoppe van Hoeboken in de stad van den Amman, vore Heren Heinrike van Sompeken ende vore Heren Peteren Bode, Ridderen, alse Scepenen, op haren eed ane den Heylegen, dat zy dairbi ende ane waren dair Peter Sarensone, goutsmit, overdroech ende in handen sette Willeme van Doerne, sinen swagher, dat I ℔ ouder grote tsjaers lyftochtrenten dat hi, Peter, tsinen live heeft op de stad van Antwerpen, dat op te heffene ende tontfane toter tyt toe dat hi, Willem, ontslagen ende voldaen sal zyn van alle alsulker scult alse hem Peter sculdich mach zyn of dair hi borge vore hem af bleven is, behoudelic dat hi, Willem, de vors. rente niet vercoepen en mach, ende de vors. Willem bekende dat hem XXXVI scilde dairaf wt stonden ende in ghebreke waren.

N. NICOLAY.

---

17 September 1408.

Schuldbekentenis afgelegd door Jan Claissone van Dilf.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende achte, seventien daghe fol. 44.
in Septembri, soe bekende Jan Claissone van Dilf dat hy sculdich es van gherechter wetteger scout ende van goeder comenscapen Wouteren van den Stake, coopman van Brugghe,

de somme van III ℔ Vlemscher grote ende die gheloifde hi hem te betalen te Paesschen in de bergermerct proximo ventitura, ende hiervore soe verbint de voers. Jan Claiszone hem selven ende alle syn goed dat hy heeft ende vercrighen mach in wat lande oft onder wat Heeren dat hy vonden worden sal, ende omme de claerre ghetuyghenisse ende meerre zekerheit, soe heeft deselve Jan Claissone dit gheloift ende gheswororen aen den Heylighen bi sinen eede met opgherechte vingheren te voldoene ten termine voers. zonder enich verbreken. Ende dit ghesciede opter stadhuys voer den Amman ende voer Willem den Moelnere ende Costen van Kets, als Scepenen int jaer ende opten dach voerscreven. Ende noch blyft hi hem III ℔ grote Vlems te betalene ten selven daghe daer hi hem borghe af heeft gheloift te settene, voer Scepenen van Antwerpen ende goede brieve daeraf te ghevene.

J. Vorda.

---

10 October 1408 — 23 Maart 1411 (1412).

Ordonnancien « opte Antwerpsche bieren ende hare accyse. »

fol. 41. Oirdinancie van der bruwerien ende bierassisen overdraghen ende gheordineert int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende VIII, X dage in Octobry.

In den yersten, dat elc man binnen Antwerpen sal moghen brouwen of doen brouwen bruyn bier ende geven de ghelte omme eenen ynghelschen ende geven van den vate . . . . II Vlemscher grote van assisen.

Item, dat elc man sal moghen brouwen of doen brouwen clein hoppenbier ende geven de ghelte omme II ynghelsche ende van elken vate van assisen . VIII Vlemscher grote.

Item, dat elc man sal moghen brouwen of doen brouwen dicken hoppenbier, wit bier of roet bier, welc dat hi wille, ende geven daeraf de ghelte omme I Vlemschen grote ende van elken vate XII grote Vlems van assisen.

Item, dat elc man sal moghen brouwen of doen brouwen noch beter hoppenbier, wit bier of roet bier, welc hi wille, ende geven daeraf de ghelte omme IIII ynghelsche ende van elken vate XVI grote Vlems van assisen.

Item, dat elc brouwere van desen pennewaerden te brouwen sal moeten kiesen welc hy liefst sal hebben te brouwen ende dat hi sal moghen brouwen of doen brouwen ende negheene andere vutghenomen deghene die bruyn bier brouwen dat die bier van II ynghelschen de ghelte brouwen zelen moghen ende desgelyx die bier van II ynghelschen brouwen de ghelte dat die bruyn bier moghen brouwen ende negheen ander.

Item, waert dat eenich brouwere zine pennewaerden veranderen wilde van hoegere of van leeger te brouwen, die soude dat der stad te kennen geven op wat peyle dat hy brouwen wilde ende hem dan daerane houden alsoe vorscreven es.

Item, want aldus bier van alrande ghelde binnen der stad ghebrouwen sal worden, van cleynen, van middelen ende van hoegeren ghelde, ghelyc dat vors. is, dat hem billix elc redenlic mensche mede sal laten ghenoeghen ende men gherne sage dat mids desen de neeringe in de stad menichfuldichde ende dat tghelt ende tgoed dat lange jare met groten sommen vutghevoerd is, binnen der stad bleve, soe sal men van nu voerdane Herlants bier ende ander vremt bier, vutghenomen Oesters bier ende Hoemborghen bier van over zee, tappen de ghelte omme V ynghelsche.

Item, soe en sal de stad van Antwerpen na dit jaer negheen bier meer doen brouwen buten der stad te Harlem, noch eldere, alsoe verre alsts de stad gederven mach van

provantsen ende van der bruwerien van binnen ghesustineert mach worden.

Item, dese vors. ordinancie sal staen en duerende bliven onbrechlic sonder yet daerin te veranderne x jare lanc naest toecomende omme dat hem yeghelic dient ghenuecht daertoe reken ende versien moghe.

Ende dese selve ordinancie aldus te bliven staende sal men van jare te jare den goeden luden die tregiment van der stad in handen sullen hebben in haren eedt, cleeden ende doen sweeren te houdene in der formen alsoe daet toebehoert.

Gheordineert anno XI° bi den nuwen Scepenen ende by den ouden XXIII daghe Merts.

Item, dat de stad van Antwerpen van nu vordane gheen bier meer te Herlam en sal doen bruwen, mair dat elc tappere of andere persoen, wie dat wille, hem selven bieren sal ende gheven der stad, van elken vate Herlams biers, ende van elken vate hoppen van buyten, XXVI grote, ende van elken vate koyten, XXXII grote. Ende dese ordinancie sal ingaen III weken na Paesscen nu naestcomende.

---

1 November 1408.

Verbod over het uitvoeren van koren.

fol. 9. Het was gheboden int jair M. CCCC ende VIII, op Alre Heylighen dach, bi den Heere ende bi der stad, dat men gheen coren vuten lande van Brabant voeren en soude, te watere noch te lande, op tcoren te verliesene ende voort op I ℔ oudere grote tsHeeren behoef etc. Wie de contrarie dade etc., prout littera Domini.

---

29 November 1408.

Belofte van Jan van den Voorde zich ter beschikking van den Schout te stellen, ten gevolge van « quade propoosten opten Hertoghe gesproken ».

Vute dien dat de Heere van Coelscamp, Scouthete tAntwerpen ende Marcgrave des lands van Ryen op desen tyt, in calaengien ende in vanghenessen hadde in den Steen tAntwerpen eenen Janne van den Voorde, smit, van Heydentongeren, overmids zekere gheruchte dat deselve Scouthete verhoert hadde van worden die deselve Jan ghesproken soude hebben achter minen ghenadigen Heere van Brabant, zynre eeren aengaende, of ten minsten dat hi de worde gheadvoert soude hebben anderen diese ghesproken hadden int heer doen die van den lande van Luydic ende van Loen vor Tricht laghen, dwelke niet clairlec beproeft en is, ende dairomme es de vors. Jan bi consente ende wille van minen vors. ghenadigen Heere ontslagen van der vors. vanghenessen, ende mids desen heeft de vors. Jan gheloift bi synre trouwen eeren ende zekerheden, op syn lyf ende op syn goet ende op verreyct te zine van den vors. stucke, weder tAntwerpen in sHeeren handen te comene omme te verantwordene tieghen eenenyegheliken die hem de vors. worde aenseggen wilde bynnen VIII daghen zonder langer vertrec, tallen tyden na dats de vors. Jan vermaent sal worden of ghelaten weten bynnen der stad van Tongeren, te zinen huys dair hi nu woent oft namaels wonen sal, van den Scouthete van Antwerpen die bi tyden wesen sal of van zinen stedehoudere. Present : Jacob van Hoboken ende Jan Couteel, Scepenen. Ghedaen int jair M. CCCC ende achte, XXIX dage Novembris. Fol. 69 v°.

November 1408.

Geschil tusschen den Abt van Sint-Bernaards en Gielis Stappart aan scheidsmannen onderworpen.

fol. 60. Anno octavo, mensis Novembris die (*sic*).

Soe verwillecorden hen myn Heere dAbt van Sente-Bernaerts, in deen partie, ende Gielys Stappart, in dander partie, van allen ghescille dat vander boeverien weghen toecomen mochte syn ende bleven des in seggers, te weten es myn Heere dAbt in Meester Henryc van Espemde ende in Laureyse Wils, ende Gielys Stappaert in Janne van den Lare ende Ghiselen Andries, op de payne van L nobelen 'tsHeeren behoef, behoudelec den vonnessen die dairaf ghegeven waren in harer macht blivende etc. Ende wairs die IIII niet eens en waren noch gheworden en consten, soe soude de stad dairaf een overman syn.

November 1408.

Boeten toegepast voor schending der stadsprivilegiën.

fol. 61 Want in den jare Ons Heeren M CCCC ende achte, in de maent van Novembry, Jan Witvoet, Jan van den Houte ende andere poirters van der stad pandden ende arresteerden op dlant van Vlaendren, mids schaden dien zy leden hadden van dien van der Nieupoort, ghelyc dat zy meynden dat sy doen mogen bi privilegien van der stad, ende deselve persoene dair zy eenen cnape van Vuerne waert in handen hadden omme te arresteerne, belet worden van Laureinse Janssonen, van Peteren Snacke ende van Godevarde den Roden, dairin dat zy de privilegien van der stad versmaedden

ende vercortten, soe is gheordineert bi den Scoutete ende Scepenen dat de vors. Laureins geven sal den Here VI cronen Vranxe ; Item, Peter Snacke IX cronen Vranxe, ende Godevaert de Rode IX cronen Vranxe, tusschen dit ende Kerssavond naestcomende. Vordane soe zelen deselve persoene geven, ter eeren van Gode ende der stad te beternisse, Onser Vrouwen Kerke, te weten is Laureins vors. III cronen Vranxe, Peter vors. VI cronen Vranxe, ende Godevaert vors. VI cronen Vranxe, omme een ghelas te doen makene achter in den choer tOnser Vrouwen dairin dat men stellen sal Sente-Peters ende Sente-Pauwels beelden ende daironder de wapene van onsen ghenedigen Heere van Brabant ende van der stad, ende dit leste gheld sullen se geven tusschen dit ende Vastelavond naistcomende. Ende dit is aldus laten liden te deser tyt om dat tstuc eensdeels onnoesel wesen mochte, hoe wel dat hen elker mallic in toecomende tiden dairjeghen staet te wachtene, want waers meer ghescliede, dat soude men scarpere moeten richten, alsoet behoeren soude.

Geschil tusschen Thomas en Jan van Nispen. « Compromis ende vuytsprake » van scheidsmannen, gevolgd van « borchtochten. »

9 December 1408.

Van den ghescille dat ghehanghen heeft tusschen Maese fol. 74.
van Nispen van zinen, van syns wyfs ende kindere weghen, op deen zyde, ende Janne van Nispen, op dandere zyde, toecomende vander bladinghen ende nutscapen die Jan van Nispen opgehaven ende inghenomen heeft van zekeren bemden ende goeden die wilen Her Lambrecht van Moerdale, Riddere, ghegeven heeft ende gaf Maes wive van Nispen ende haren kinderen, met Scepenenbrieven van Antwerpen, van allen zaken die dairaf te ghescille ghestaen moghen hebben, dairaf dat van den principalen een com-

promis bi willecore van beyden partien ghemaect is dat onder de stad van Antwerpen liggende blyft, van welker vors. bladinghen de vors. partien hen in zeggheren verwillecoert hebben, te weten is de vors. Maes van Nispen, als claghere van zinen ende van syns wyfs weghen, in Gheeraerde van Starkenrode ende in Janne van Nispen, sinen broeder, ende de vors. Jan van Nispen in Aernde van den Houte ende in Clause van den Werve, ghelovende in beyden zyden bi trouwen eeren ende zekerheden goed, vast ende van weerden te houdene teeuweliken daghen tgoent dat bi den vors. viere zeggheren eendrachtichlic van den vors. ghescille ghepronuncieert ende gheseeght soude worden mit deser condicien, waert dat de vors. viere zeggheren niet en accordeerden, dat zy dan zamentlic eenen overman kiesen zouden ende hair ghescil dien overman aenbringhen, ende dair hyt dan modereerde ende stelde, dair zoudt ghehouden worden. Ende opdat zy gheenen overman eendrachtelic ghekiesen en consten, soe zouden zy bi de stad van Antwerpen comen ende de stad die soude hen eenen stellen omme te modereerne ende haer ghescil bi zinen zeggerscape te verclairne alsoe vors. is, ghelyc dat tvors. compromis, dairmede dat opghenomen is, clairliker tuyght ende begrepen heeft, soe hebben de vors. viere zeggheren, mids dat zys niet eens gheworden en consten, hair ghescil overbracht Clause van Steeland, Amman tAntwerpen, die hen vander stad weghen teenen overman toeghevoeght ende ghestelt is, dewelke overman, wel overzien hebbende de vors. ghescille, heeft met goeder deliberatien vore dairop gehadt de vors. viere zeggheren dairaf bevroedt ende gheleert ende hebben tsamen, te weten is de vors. overman ende de vorgenoemde viere zeggheren haer zeggen ende goeddunken hieraf ghepronunciecert, ghewt ende geseegt in der formen ende manieren hierna verclaert.

Te weten is in den yersten, dat Jan van Nispen vors. den vors. Maese van Nispen, tot zinen ende tot syns wyfs ende kindere behoef, vore de bladinge, nutscap ende profyt die hi van haren beemden ende goeden opghehaven ende ontfangen mach hebben, van alle den tyde die leden es toten daghe toe van heden, vutreyken, gheven ende betalen

sal LXXXV Gelderssce guldenen ende vore elken gulden XVIII Vlemscher grote, ende die betalen bynnen I jare naestcomende, te weten is telken XVII weken een derdendeel dairaf zonder vertrecken.

Item, dat de vors. Maes, syn wyf ende kindere onverlet bliven aen te sprekene ende haer verhael te hebbene van alsulker bladinghen alse Willem van Nispen, des vors. Jans broeder, bynnen III jaren van den vors. bemden ende goeden opghebuert mach hebben.

Item, dat de vors. Maes, syn wyf ende kindere, vry, quite ende ombelast zullen syn ende bliven van alsulken heyssce ende beclaghe als Jan van Nispen heysscende is gheweest den vors. Maese van bladinghen die Jan gheseeght mach hebben dat Maes vors. van des vors. Jans goede gheblaedt soude hebben.

Item, dat de vors. Maes van Nispen, syn wyf ende kindere, ghebrukende zullen bliven haren beemde ende goeden gelyc dat de vors. Jan in den vors compromisse dat inder stad registre ghescreven ende gheteekent staet toegheseeght ende gheloift heeft, ende wairt dat hier eenige donkernisse in viele of namaels voort quame, dat houden de vors. overman ende de vors. IIII zeggheren altoes tot haren verclairne.

Ende gheviel dat Jan van Nispen van live ter doot quame eer volcomen worde tgoent dat vors. is, soe souden syn oyr ende erfghenamen, die syn goed deelen zouden, in al tselve gehouden syn dat den vors. Janne toegheseeght is te doene in alsoe verre alse ghebrec dairaf vut stonde, zonder arghenlist.

Ende wie van beyden partien in tyden toecomende hierjeghen dade, in al of in deele, die zoude in alsulken laste gehouden syn te voldoene, te weten is tAntwerpen in te comene leystene gelyc dat tvors. compromis begrypt ende verclaert.

Dit zegghen was ghepronuncieert, ghewt ende gheseeght bi den vors. overman ende bi den vorgenoemde viere zeggheren eendrachtelic beyde de partien present ende vore oeghen synde in der Scepenen raitcamere tAntwerpen in den jare Ons Heeren M. CCCC ende achte, neghen daghe in Decembry, ter presentien van Heren Heinrike van Sompeken, Heren Peteren Bode, Ridderen, Willem Noyts, Jacop van Hoeboken, Willem de Moelnere, Laureys Volkaert, Jan Stevens, Jan van Halmale, Jan Couteel, Aernd van Ranst ende Costyn van Kets, Scepenen, Claus van den Mortere ende Jans vander Heyden, Rentmeesteren, Meesteren Henrike van Espembe, Jannes Wynne, Claus Colensone ende Claus Hoevel, Secretarissen vander stad, ende andere ghemeyne vriende van beyden zyden.

Maart 1408 (1409).

fol. 47. Want int jair Ons Heeren M. CCCC ende achte, in de maent van Meerte, Willem van Nispen, die van Thomase van Nispen verwonnen was metten rechte, van crachte ende ghewonde, tAntwerpen ter Vierscharen voirt wart gheheyscht, ende soe verre comen was metten rechte dat op zinen derden dach na der noenen tleste vonnis dairaf was ghemaent, dair doen bi ernster begerten van onsen genedigen Here den Hertoghe van Brabant ende bi toedoene van vele goeder lude, soe vele ghedadingt ghewas dat de voirs. zake voir den vutgeven des vonnissen ghedadinght wart in der formen hierna verclaert: Te weten is, dat quam Jan van Nispen ende gheloefde in den name van Willeme van Nispen, zinen broeder, dat hi Willeme van Nispen vors. alsulc en indien hebben soude dat hi binnen achte dagen na Belokenen Paesschen naistcomende tAntwerpen in comen sal, ende doen dair alzulke zekerheit ende vorwaerde vore den Scoutete, Amman ende Scepenen, als dat Thomaes van Nispen, zyn wyf en kindere ende hare nacomelinge teewelіken dagen harer goede die hen Her Lambrecht van Moerdale, met Scepenenbrieven van Antwerpen gegeven heeft, rastelic

ende paysivelic ghebruken zelen ende dat hi, Willem, noch niement van zinen wegen, den vors. Thomase nemmermeer wanconst noch viantscap bewisen en sal, omme dat hi zyn recht aldus vervolght heeft, noch hen nemmermeer stoornisse noch moeysel dairom doen in gheenre manieren.

Item, soe gheloefde hi den vors. Thomase ute te doen reykene ende te betalne C Ghelderssche guldene binnen I jare naistcomende, XVIII Vlemscher grote over elken gulden, te weten is telken XVII weken een derdendeel dairaf te betalene ende dairaf den vors. Thomase goede vesticheit te doene.

Item, soe gheloefde hi voort den vors. Willem ten vors. dage tAntwerpen in te doen comene, ende van des hi hem misgrepen mach hebben jegen ons genedichs Heren heerlicheyt ende jegen trecht ende vryheit van der stad te voldoenene van dat hem dairaf toe gheseeght ende gheordineert sal worden.

Ende waer in eenich van desen gebreclicheit ware ane Willeme van Nispen vors., soe soude Jan van Nispen terstont tAntwerpen in comen ende niet uter stad sceyden vore der tyt dat Willem, zyn broeder, volcomen hadde al tgoent dat vore bescreven is.

Dit aldus ghetracteert ende ghedadinght zynde, soe quam Jan van Nispen ende zekerde ane des Scouteten hand, bi trouwen ende eeren, dese vors. ghelofte wel ende volcomelic te houdene ende te voldoene.

Ende dairna, ter selver tyt, soe swoer hyt ane den Heylegen opembairlic te houdene wel ende loflic alle tgoent dat hi vore ghesekert ende gheloeft heeft, sonder argenlist. Present den Scoutete, Amman, Scepenen ende Raidslude ende sonderlinge vele omstanders, porteren ende vremde, in der volder Vierscharen.

28-30 Mei 1409.

fol. 47. Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende neghene, XXVIII daghe in Meye, des Maendaeghs in de Sinxendaghe, soe quam de voers. Willem van Nyspen, ende gheloifde, bi trouwen eere ende zekerheit als goed kersteman, voer myn Heere den Scoutet, voer den Amman ende voer de Scepenen in haren vollen Raide, te volcomene ende te voldoene alle alsulke gheloifden ende voerwaerden als de voers. Jan van Nyspen, syn broeder, voer hem gheloift heeft, ghelyc ende in alle der manieren dat hierboven bescreven staet.

Ende omme de vors. C guldene betaelt te wordene ten daghe voirscreven, soe verband Willem voirs. hem selven ende al zyn goed, ruerende ende onruerende, dat hi heeft ende vercrigen mach, waer ghebrec ane hem of ane zyn goed ware, soe quam Gielys Bode ende gheloefde dat te voldoene alse goed borge met hem selven ende met al zinen goede, ende Willem gheloefden te quiten met hem ende met sinen goede. Dit was ghedaen XXX dage in Meye, anno nono, in der volder banke van Scepenen.

3 November 1411.

fol. 46 v°. Anno XI^{mo}, mensis Novembris die tertia, soe quam Her Godevaert van Nyspen, Canonic tot Breda, broeder van Janne ende van Willem Nyspen, ende gheloefde voir hem, voir zyn oeyr ende nacomelinge tot Thomaes van Nispen, tot sier kindere ende tot harer nacomelinge behoef, hare goede teeweliken dage rastelic te laten bezitten ende te ghebruken alsoe alse hen die Her Lambrecht van Moerdale, Ridder, vormaels met Scepenenbrieve van Antwerpen gegeven heeft, noch hen des nemmermeer ondanc noch wanconst weten, bi hem noch niemende van sinen wegen, ghelyc ende in alder manieren dat Willem van Nyspen, zyn broeder, ghedaen

heeft, alsoe clairliker int ander blad hierna bescreven staet, vordane soe gheloefde hi te betalen tot Thomaes kindere behoef vore de bladinge van heye of van gersse, dat hi van den goede gevoert heeft, IIII Rynssche guldene, tusschen dit ende Martini naistcomende. Dit was ghedaen anno et die predictis, presentibus Ammanno loco Sculteti, den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vander stad in de Raitcamere, eciam presentibus Gielys vten Campe ende Henrike vanden Watere, die Her Godevaert dadinghslude waren.

---

30 December 1408.

« Commissie » van Schout voor Jan van Grimberghen, Heer van Assche.

Anthonis, bi der gratien Goeds, Hertoghe van Lothryke, fol. 73 v°. van Brabant ende van Lemborch, Mercgreve des Heylichs Rychs, Allen denghenen die desen brief zullen zien, Saluyt. Want Wy ter beden ende versuec van onsen lieven ghemynden ende ghetruwen Raet, den Here van Coelscamp, ontlast hebben ende ontlasten denselven Heere van Coelscamp van den Scoutheit ambacht van onser stad ende scepenscap van Antwerpen ende van onsen Mercgreefscap ende lande van Rien, dat hy enen tyt lanc ghehouden heeft, ende daeromme noot is te versiene den voirs. ambacht dat nu ledich staet, om der zaken wille voirs., doen cond dat Wy, omme de ghedoegde die Wy vonden hebben in onsen lieven ende ghetruwen Ridder ende Raet, Heren Janne van Grymberghen, Here van Assche, volcomelic ghetruwende van sinen gherechticheyt ende goeden ernst, denselven Here van Assche gemaict hebben, ghecommitteert ende gheordineert, maken, committeren ende ordineren, met desen brieve, Scoutheit van onser stad ende Scepenscap van Antwerpen ende van onsen Mercgrefscap ende lande van Rien voirs. ende van hoeren toebehoirten ende aenhangingen,

also langhe als Ons ghenueghen sal, ten wedden, rechten, pourfiten ende opcomingen die daertoe behoeven, om dat voirseyde Scoutheyt ambacht wael ende temelic te vueren, te houden, tafterwaren onse rechte erflicheyt ende heerlicheyt recht, wit bescheyt ende ordel in onser voirs. stad, Scepenscap ende Mercgrefscap ende landt te doen ende ghemeynlic alle andere ende singuleer saken die een goet ende gherechtich Scoutheyt mach ende sculdich es te doene, ende tot denselven ambacht behoirt, moghen ende sculdich syn te hoeren, dairaf Wy hem ghegeven hebben ende geven volcomen macht ende sunderlinghe bevele ende op dese zaken voirs., ende oec dat hy goede wetteghe rekeninge doen sal tonsen profyt, wanneer hys versocht zal syn, van den exploiten, boiten ende broeken die in denselven ambacht vallen zullen, hy sculdich sal syn sinen eet te doen in sulken stuc ghewoenlic aen den handen ons liefs gheminden ende ghetrouwes Cancelliers, Heren Peters van Campdonc, denwelken Wy ghecommitteert hebben ende committeren dien van hem te nemen voir ende inden name van Ons, so dat Wy U bevelen onsen lieven ghemynden ende ghetrouwen luden van onser rekeningen te Bruessele dat zy bi overbrenghen dese yerst werf alleen vidimus van desen brieve onder zeghel auctentyc of copie ghecollationeert inder Cameren van onser voirs. rekeningen of bi eenen van onsen Secretarisen hem bescaden die voirs. wedden van nu voerdaen alle jair in syn rekeningen ende hem die cortten van sinen ontfaen der voirs. exploit van den voirs. ambacht inder Cameren als ghewoenlic is, zonder eenich wedersegghen of letsel, ende van den voirs. rechten, profyten ende opcomingen hem ende alle ander, dien dat behoirt, ghedoghen ende laten vredelic ghebruyken, ende voirt bevelen Wy allen richteren, officiers ende onderseten van onser voirs. stad ende Scepenscap van Antwerpen ende van onsen Mercgrefscap ende lande van Rien voirs. ende alle andere dien dat aenrueren mach, dat zy den voirs. Here van Assche, doende ende houdende dat voirs. ambacht ende in allen ende zunderlinghen stucken dien aenruerende, dairaf dat Wy hem die besittinghe bi overgheven van desen brieve ghegeven hebben, ghehoirsam ende onderdanich syn ende hem gheven raet, troest ende hulpe of hys begheert ende te doen heeft ende van hem

versocht syn. In orconde des hebben Wy onsen zeghel doen hanghen aen desen brief. Ghegeven in onser stad van den Bosch XXX daghe in Decembry int jaer Ons Heren M CCCC. ende achte.

Daarboven : Anno VIII°, die XXIIIa mensis Januarii, presentavit Dominus de Assche commissionem suam.

December 1408.

Vaststelling der schadeloosstelling van den « zitdach voer den Scepenen. »

Dit was gheordineert bi den Scepenen etc. mense Decembry. fol. 23 v°.

Item, dat elc Scepene sal hebben op zinen zitdach I loet van II grote ende desghelike als men vergadert ende misse doet.

Item, als men ten assizen zit ende ter rekeninghen van wine ende van biere, sal men hebben I ghelte wyns, alsoet van outs ghecostumeert es, ende dat sal men rekenen ten eynde van den jare etc.

Item, sal men hebben processie wyn, alsoe ghecostumeert es, etc.

Item, dat IIII ende IIII van den Scepenen hebben en zelen maer een laken.

Item, als men rekeninghe hoort van den godshuysen die sal men horen opter stadhuys ende dairaf zullen de Scepenen ende Rentmeesteren hebben, alsoe verre alssy dairby comen, elc II grote.

Item, dat de momboren van den gasthuyse bi Sente-Jorys

niet meer hebben en zelen dan elc I voeder hoys, ende van den anderen godshuysen en sal men niet nemen.

Item, dat de Scepenen noch dOudermans van haren wedersegghe van haren vonnessen niet heffen en zelen, maer dat ghelt dat zy dairaf hieven sal heffen Onser Vrouwen kerke, etc.

Item, dat de Rentmeesteren vander lyftocht die vercocht wordt niet heffen en selen, maer tgoent dat men dairaf te heffene plach, dat dat de stad selve heffen sal ende dat men dat jaerlex rekenen sal in der stad profyt.

Item, dat men gheenen portere van Antwerpen verdraghen en sal der officien dair men van der stad weghen I toe stelt.

Item, dat men geene bastarde in officien stellen en sal.

---

6 Februari 1408 (1409).

„ Schepene getuygenisse „ over eene levering van koren.

fol. 69. Anno octavo, soe tuyghden Wouter vander Hage, scipman, Heinryc Borreman, van Mechelen, ende Henryc Vaelghe, portere van Lovene, dat hen cont ende kenlic is ende dat zy dairbi ende over waren dair Denys Reygers ende zine ghesellen van Bergen vorwaerde maecten in der stad van Loven, in Claus huis vander Roest, Commoengimeesters, des Disendaechs na Dertiendach, met Peteren van Sinte-Peters ende met Janne Persoens, alse dat hen deselve Peter ende Jan vercochten VII ½^{c} virtel corens ouder tarwe ende rogge, luttel meer of min, elc virtel vander terwe tot I ½^{c} omme XXXVIII grote de virtel, ende I^{c} ghesprencs corens ende I^{c} rogs tsamen omme XXXI grote de virtel,

ende IIII^c rogs omme XXIX grote de virtel, dairop dat zy ontfingen XLII ℔ Vlemscher grote met deser conditien dat zy hen dit coren leveren souden van dien Disendage na Dertiendach binnen eenre maent tAntwerpen omme dair tontfane, dewelke somme van coerne zy voert tuyghden op haren eed dat zy binnen goeder tyt tAntwerpen inbracht hebben ende te goeder tyt ghepresenteert te leverne. Dit ghetuyghnis gheschiede VI dage Februarii anno predicto, present den Amman, Stevens, Werve, Scabini.

N. NICOLAY.

---

9 Februari 1408 (1409).

« Calengieringe van naderschape » eener rent bezet op een huis der Zilversmidstraat.

Anno octavo, mensis Februarii die IX^a, soe calengierde Heinryc de Bruyne alzulke III oude scilde ende XV grote erflick etc. alse Lysbeth, Michiels sMoelneren filia was, vercocht heeft ende die zy hadde op desselfs Heinryx huys ende gront in de Zilversmitstrate ende presenteerde met goude ende zilvere zyn naderscap na der stad rechte etc. fol. 86 v°.

Presentibus Ammanno, Sompeken, Halmale, Scabinis.

---

19 April 1409.

Uitstelling der zaak van Aelst.

Vutgheset van dien van Aelst tot des Dondersdaighs na Sacraments dach bi den Amman ende Scepenen, anno nono, XIX die Aprilis. fol 55.

---

24 April 1409.

Bepaling voor het in huis nemen van paarden.

fol. 68 v°. Anno Domini M° CCCC nono, mensis Aprilis die XXIIII[a], wart gheconsenteert den hostilgiers te nemene V grote van den perde tot half Oeghste toe, etc.

---

27 Mei 1409.

Benoeming van Jan de Boghemakere als geschutmeester der stad.

fol. 8 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC ende neghene, XXVII daghe in Meye, soe wart Meester Jan de Boghemakere van der stat van Antwerpen ontfanghen omme te wesene haer meester van haren engyenen, bossen, ghescutte ende des daeran cleeft, die te verwaerne ende daer toe te siene, ende hem ontfanghen wesende, soe dede hi haer eedt, alsoet behoerde, ende gheloefde derselver stat vordane te dyenne syn leefdaghe lanc, ende hem nemmermeer vorder te verbinden met eniger ander stede oft vuter stat te treckene erghens metter woene, het en ware met consente der Scepenen die dan syn selen, ende waert dat de stat vut trocke oft datse beleghen worde, soe gheloefde hi dat hi hem wel ende ghetrouwelic daerin quiten soude, ende de engyene bewaren alsoe daertoe behoren soude, ende dat men Meester Janne gheven sal tsiaers te wedden een pond oudere grote, ghelyc alse de stat van lyftochten gheeft, ende syn cleedere te Paesschen, ghelyc haren dienaren, ware oec dat zake dat hi gescoten oft ghequetst worde, in de name van der stat, oft dat hi in syn lede verlaemt worde, alsoe dat hi metten engienen niet ghedienen en conste, nochtan soude hem de stat syn wedden ende cleedere gheven alsoe vors. es, sonder fraude ende arghelist. Dit

was aldus ghesloten bi Heren Henryke van Sompeken, Heren Peteren Boden, Ridderen, Jacope van Hoboken, Laureynse Volkarde, Janne Stevens, Janne Couteel, Costine van Kets ende Arde van Ranst, alse Scepenen, Clause vanden Mortere, Janne vander Heyden, alse Rentmeesters, Meester Janne selve, Ghysbrecht den Coninc ende een deel vander ghesworene scutters die daerbi stonden in der Scepenen raetcamere opten vors. tyt.

---

29 Mei 1409.

Belofte van Jan Boytere betreffende de goederen zijner vrouw.

Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende neghene, XXIX daghe in Meye, soe gheloifde Jan de Boytere, van Woensdrecht, dat hi van nu voerdane gheenrehande gheloiften doen en sal, noch voerwaerden maken daermede dat Lysbeth, syn wyf, of hare goed in toecomenden tyde etc. fol. 46 v°.

Mei 1409.

Vaststelling der kosten van de « beschryfbrieve vanden Amptman. »

Het is gheoirdineert bi den ghemeynen Raide van der stad, soe wie ghebrec heeft ane yemende van buyten die vorwaerde tAntwerpen ghedaen heeft voere Scepenen of voir poirteren, alsoe dat de Amman zine brieve dairaf ute scryft, dat deghene die van buten in wordt doen comen, opdat hi int ghebrec vonden worden, ghehouden sal zyn de cost van den vors. brieve te betalen, te weten is van den brieve van scriven ende zeglen IIII Vlemscher grote, dairtoe fol. 42.

sal hi den cost van den bode betalen, te weten is van elker mile I Vlemscher grote, alsoe wel de mile gherekent in gane alse in keerne, ende waert dadt te ghescille stonde dadt geene volle mile en ware, dat men dan betalen soude na davenant van der milen, sonder argenlist. Actum anno nono, mense Maii.

---

7 *Juni 1409.*

Effening van een geschil tusschen Ghisel de Pape en lakenkooplieden van Gend, enz.

fol. 114. Anno nono, VII dage Junii.

Op tghescil tusschen Ghiselen den Pape ende den goeden luden van Ghend ende vuter Casselrien die met lynwade omme gaen.

Soe es gheordineert bi der wet van Antwerpen, dairin dat sys hen verwillecoert hebben ende bleven syn, dat sy gheven sullen alsoe hierna volght :

In den yersten, soe zelen sy den vors. Ghiselen gheven van elken C metens van lynwade, van ammelaken ende anders, IIII ynghelsche.

Item, van lynwade dat onghemeten wordt, daeraf sal men gheven van den teerlinge dat houdt XII lakene of daerondere, V grote Vlems.

Item, alsoe voert van ghemeten ende van onghemeten na davenant.

Item, van lynwade dat in vate beslagen is ende onghemeten blyft, daeraf sal men geven van der pipen die houdt omtrent III amen, V grote, ende van den groten vate, X grote.

---

14 Juni 1409.

« Leveringe » eener lijfrent « in de Vierscaren » door Claes van Riethoven genomen.

Int jaer M. CCCC. ende neghene, XIIII daghe in Junio, soe quam Her Claus van Rythoven in der Vierscharen ende dede daer toenen, bi sinen taelman, hoe dat hi tachter ware ende in ghebreke stonde van der sommen van drie ponden Vlaemscher groten die hi gheleent hadde Huybrechte Henricssone ende sinen wive vormaels, ende omme den sinen te ghenakene soe hadde hi doen arresteren metten rechte alsulken nobel tsiaers' lyftochten alse desselfs Huybrechts wyf sprekende heeft tharen live op een huys ende grond in Coppenhole, daer Scepenenbrieve af syn, ende boet daeraf syn besetsel ende syn vernieuwinghe te betoenne, ende ghedroegh hem des ane Laureynse Volkarde ende ane Arde van Ranst, alse Scepenen, dewelke hem kenden dat sire over gheweest hadden, ende wart daeraf volcomen ghewyst. Ende na die kennisse, soe maende de Scouthet Heren Henrike van Sompeken, Riddere, alse Scepene, wes daertoe vort sculdich ware te gheschienne metten rechte. Her Henryc, hem beraden hebbende metten Scepenen, wysde dat Her Claus syn scout bewarighen soude met brieven, op dat hise hadde, ende en haddire niet, met ghetuyghen oft met siere eere hant op dat op eenen levenden ware, daer hilt Her Claus aen den Heyleghen, bi sinen eede, dat hi in ghebreke ware ane den vors. Huybrechte ende aen syn wyf drie ponde grote Vlaemsch alse van gherechter scult. Daer maende de Scoutet oft hi volcomen ware daer hi toe ghewyst was, hem wart gheseeght : ja hi. Doen begerde Her Claus ane den Amman dat hi hem leveringhe doen woude alsoe hi dede naderhant ter kennissen van Heren Henrike van Sompeken ende van Jacope van Hoboken, ende leverde hem die vors. lyftocht metten brieve, alsoe verre alse hi verclaerde metten rechte fol. 28 v°.

1 Juli 1409.

« *Correctie.* »

fol. 107. Anno Domini M° CCCC^{mo} nono, mensis Julii die prima.

Jan van der Eyken, overmids dat hi overmoedeghe worde ghesproken heeft ter presentien van den Heere ende van der stad, dair de Heere ende de Scepene zaten inder volder banc ende ordineerden zekere appointement tusschen den Dekenen van der Cleedermakers ambachte ende andere persoene die hen tieghen deselve Dekene mesgrepen hadden, dair deselve Jan met hoemoedighen worden seyde : ziet dat ghi tander jare deken zyt, soe moeghdi oec beternisse ontfaen, in versmadenissen der ordinancien van den Heere ende van der stad gheordineert, ende mids dien soe sal de vors. Jan, ter eeren van den Heere ende van der stad doen een pelgrimagie tOnser Vrouwen te Rotsemadouwe, ende porren by zonnescine vuter stad van Antwerpen ende bynnen derden daghe vuten Marcgrefscape, ende goede brieve bringen etc., ende niet weder comen bynnen den Marcgrefscape hi en hebbe eer den Heere ghegeven XX croenen Vranxe. Wair hi de contrarie dade, dat soude hi beteren ghelyc der stad privilegie dat verclairt ende begripen heeft, etc. etc.

Daaronder : Den brief van Jans van der Eyke pelgrimagie was ghetoent voere den Scoutete ende Scepenen XXII dage in Augusto, anno nono.

N. NICOLAY.

---

12 Juli 1409.

Opsomming door Jan Vissenbaert, van Mechelen, der erfcijnzen welke hij te Antwerpen bezit.

Int jaer M CCCC ende neghene, XII dage in Julio, soe swoer Jan Vissenbaert, van Mechelen, ane den Heylegen dat alzulken chys alse hier na volght ende dien hi lange jare alse een tochtenere bezeten heeft, omme dat deghene, dien na zyn lyf van rechte toebehoeren sal, dairaf hebben souden dat zy sculdich souden zyn te hebbene, ter stad rechte staet ende dat hi ende de ouders dien altyt alsoe opghehaven hebben, te weten is yerst, op Jacop Sauweels huys, X scellinge grote; item, op Noute van Scille, VIII scellinge IIII deniers grote tsiaers; item, op Gielis van Thorout, in de Wyngaertstrate, XIII oude grote tsiaers; item, op den smit, int Kypdorp, I ouden scilt ende I hoen tsiaers erflic; item, Peter Colle daer naest, VIII oude grote tsiaers; item, Nout Souwels, XIIII oude yngelsche ende II hinnen; item, Her Claus Wilmaer buten de Kypdorpporte, XX scellinge swerte ende II hinnen tsiaers; item, Woutere Fierens, ter Planke, XXVI oude grote tsiaers. Presentes Willem de Moelnere, alse Amman, Jan van der Heyden, Rentmeester, Her Henryc van Sompeken, Ridder, Jan van den Werve, Willem de Moelnere, Costen van Kets, Jan Stevens, Scepenen, et plures alii. fol. 55.

---

10 September 1409.

Ordonnancie op het verkeer van wagens en het storten van vuilnis.

Anno nono, mensis Septembris die X^a^. fol. 71 v°.

Soe wart gheordineert bi den Heere ende bi der stad dat

nyment gheen rolwaghene of hellewaghene, die beslaghen syn, achter straten voeren en sal achter heden, op de payne van tween royalen.

Item, dat nyement gheenrehande vulnisse draghen noch voeren en sal buyten de Vischmerct neder, tusschen den Werf ende den Vischmerct torre, vore aen der tyt datter staken gheslagen zullen syn opten toere, prout in libro etc.

Item, dat desghelyx nyement vulnysse draghen noch voeren en sal achter sCoerdekens, in de gracht aldaer, opten coere prout in libro etc.

Item, dat nyement van nu vordane gheenrehande vulnisse vueren noch dragen en sal, noch doen vueren noch dragen, te water waert, beneden de Vischmerct, noch nergens te water weert aene anders dan te zekeren steden die tanderen tyden dairtoe gheordineert hebben gheweest, dats te wetene buten de Slycpoerte, buten Sint-Jorys in ghensyde Rattenborch, ende buten Verloren Cost ende buten Kypdorp int straetken dat te Merxhem waert gaet, op de payne van v scellinge grote die de contrarie dade.

---

11 October 1409.

Uitspraak der Wethouderen van Antwerpen en van Lier, als scheidsmannen in een geschil tusschen Jan van Sompeken en Jan Mys.

fol. 38 Van alzulken gheschille alse hangende heeft gheweest tusschen Janne van Sompeken, den bastaert, Her Henricx sone, wonende te Liere, in deen zide, ende Janne Mys, van Liere, vore hem ende vore zyn wyf, in dandere zide, dairaf dat zy hen in beiden ziden verwillecoert ende ghekeert hebben in der ordinantien ende seggerscape eerbaren Heren

des Heren van Assche, Scoutete tAntwerpen, ende inde Scepenen ende Raitslude der steden van Antwerpen ende van Liere, ghelovende in beiden ziden soe wes van den vors. Heeren dairaf gheseeght, ghesloten of ghetermineert sal worden, dat zy dat ende hare nacomelinge van werden houden zullen tallen dagen, soe eest dat de vors. Heren opten XI^{sten} dach in Octobry int jair XIIII^{c} ende IX, versament zynde op den Raithuse tAntwerpen, aneghehoert de heyssche, becroene ende clachten ende desghelyx de verantwoerden van beide den partien met alle den redenen die zy dairtoe thoenen of zegghen willen ende alle ghetuyghnissen van brieven of van persoenen die zy hen dairtoe vermeten wilden, haer goeddunken gheseeght hebben ende zegghen in formen hier na verclaert.

In den yersten, soe is haer zeggen dat Jan van Sompeken vors. behouden sal tsiaers VII Hollandsche guldene ende VI 1/2 viertelen roghs tsiaers ghelyc dat II Scepenenbrieve van Antwerpen verclaren die daeraf ghemaict zyn, alsoe lange alse Lysbeth, Jan Mys wyf, leven sal, ende die zullen hem Jan Mys ende zyn wyf jairlix betalen talzulken dagen alse de Scepenenbrieve begripen, te weten is de dage dien van betalingen van nu vordane verschinen sullen ende van allen achterstelle te heysschene, soe sal Jan van Sompeken quite syn ende niet meer af heffen.

Item, soe wanneer dat Lysbeth, Jan Mys wyf, van live ter doet sal comen syn, soe zelen Janne van Sompeken vors. gheheellic ende zinen nacomelingen in handen comen te weten is 1/2 buyndere beemde ghelegen te Bechem ane dwater; item, VII vierendeel lands dairbi ghelegen ende IIII lichte mottoene erflic die Pauwels Vetken ende zyn mede partie jairlix betalen, sonder den vors. Janne Mise, Lysbetten, zinen wive, of haren nacomelingen eenich recht dairane te vermetene in eeniger manieren.

Item, van alzulken XXXII franken alse Jan vander Ryt Janne van Sompeken sculdich is, die sal Jan van Sompeken opdragen te Liere tot Jan Mys ende Lysbeth, zyns wyfs, behoef, sonder hem eenich recht dairane te behoudene.

Item, van allen costen ende moeyselen die partien in weder zide ghedaen mogen hebben omme deser gheschille wille, sullen quite zyn, te nieute ende van gheene werden, sonder deen den anderen yet daeraf te heysschene, etc.

Item, soe en zullen Jan Mys noch zyn nacomelinge te gheenen dagen den vors. Janne van Sompeken noch sinen nacomelinge nemmermeer moeyen noch anespreken met alsulken Scepenenbrieve van Liere alse Jan vander Ryt Janne Mise bekend heeft, noch met negheenen rechte dat hi bi crachte van dien Scepenenbrieve ghevordert mach hebben.

Ende hiermede soe zegghen zyse van allen vors. ghescille, dedinge of debat, die zy onderlinge ghehadt mogen hebben ende van allen zaken die daervut ruerende of sprutende mochten comen, vereffent, verlyct ende ghesleten, ende dat zy hier en boven deen den anderen nemmermeer moeyen noch anespreken en sullen in gheenre voeghen, ende waert dat eenich van beide den partien hierjegens de contrarie dade, die soude verboren alsoe dicke alse hyt dade ende ment metter waerheit, sonder argelist, beproeven mochte, L Vranxe cronen tot myns Heren behoef van Brabant, ende nochtan soe soude dit zeggen van werden bliven. Alle argelist wtghesloten.

---

22 December 1409.

Gebod op het « mesten van verckens » en « opte quarelesteene » en correctie van eenen overtreder van dit gebod.

fol. 61 v°. Gheboden bi den Heere van Assche, Scouthet, ende bi der stad, anno IX°, XXII dage Decembris.

Item, dat nyement van nu vordane bynnen der stad van Antwerpen, portere noch vremde, gheene varkene mesten

en sal met onredeliken ate, dats te wetene met bloede, met dooden calveren, met vissche, met darmen of met alsulken onredeliken dingen, soe wie dat hieraf de contrarie dade ende men dat ter waerheit bevonde, dat die verboeren soude dat varken of die varkene ende dairtoe I jair de stad.

Item, dat neyment vordane gheenrehande varkene en sal houden gaende achter straten tusschen de II zonneschine zonder hardere, soe wie de contrarie dade ende men die varkene alsoe alleene vonde gaende, dat die varkene verbuert souden syn.

Item, dat nyement vordane, portere noch vremde, bynnen der stad van Antwerpen vercoepen en sal mogen noch leveren ghebacken steene, te weten is quareele, anders dan alsoese God verleent ende zy vuten ovene comen, ende soe wie dat dair claren steen vute stake ende men dat ter wairheit bevonde, dat die verbueren soude X scellinge oudere grote, een derdendeel tsHeeren behoef, I derdendeel ter stad behoef ende terde derdendeel den gheenen diet aenbrengt, ende de steene verboert ter kerken behoef.

Item, soe wie voort clare steene alleene vercochte, dat die verboren soude V scellinge oudere grote tsHeeren behoef ende de steene verboert ter kerken behoef, vutghenomen die nu clare steene hebben, datse die tusschen dit ende half vastenen proximo vercoepen moeten, opte steene verboert ter kerken behoef, ende hieraf sal men haren eed mogen hebben alsoe dicke alsmens begheert.

Item, want Coppen Colibrant, mids dat hi metter wairheit bevonden is dat hi tiegen dese ordinancie ghedaen heeft, soe sal hi na inhoudt van den ghebode by sonnescine de stad rumen ende bliven I jair vuter stad, opte privilegie.

18 Januari 1409 (1410).

Correctie van Geeraard Meeus (1) « *om gevischt te hebben opte visscherye van Sinte-Michiels.* »

fol. 34. Anno nono, XVIII Januarii.

Soe was een zegghen gheseeght opter Scepenenhuis van Clause Colenzone, clerc, van Janne Scoyten ende van Arnde van Ranst, alse overman, van dat Gheerart Meeus ghevischt hadde inde visscherie des godshuis van Sente-Michiels in deser manieren :

Yerst, bad hi den Heren van den godshuise vergheffenisse van des hi in tsgodshuis visscherie ghevischt heeft.

Item, soe moet hi doen maken tot Christoffel Bezaens, in een berd, Sente-Peter ende Sente-Pauwels visschende, in teekene dat hi hem misgrepen heeft jegen tvors. godshuis ende dat berd coste I crone.

Item, soe sal hi in restoere van der scaden betalen den godshuise vors. X cronen Vranxe, I derdendeel Natalis naistcomende ; Item, I derdendeel Natalis over I jair daerna ende tderde derdendeel Natalis over I jair daerna, etc. ende hier vore is borge Peter van Pulle.

Present Clause van den Mortere, Jan Drake, van Scille, Jan van Halmale, de zeggeren ende partien in beiden ziden.

---

(1) *Zie ook bladz.* 63.

27-30 Januari 1409 (1410).

« *Correctien.* »

Jan van Evere, scipman van Mechelen, overmids dat hi onredelike worden ghesproken heeft die der stad rechte van Antwerpen te na ghingen, soe sal hi trecken tusschen dit ende Sondach naestcomende by sonnescine vuten Marcgraefscape ende doen I pelgrymagie tSente-Mathys te Tryere, ende daeraf goede brieve bringen ende gheven den Heere eer hi weder in sal moghen comen IIII Vranxe croenen. Op synen dume etc. fol. 105.

Datum anno nono, mensis Januarii die XXVII^a^.

Daaronder : Presentata est littera sua IX Decembris anno XIII°.

> Dese correctie was ghedaen bi den Heere van Assche, bi den Scepenen ende Raide vander stad van Antwerpen int jair M. CCCC ende IX, XXX dage in Januario.

Lammeken, die in de tavernen dient ende de verstekere, syn gheselle, overmids dat zy hen onredelec ghedraghen hebben by daghe ende oec by nachte in der goeder liede huyse, soe zullen zy trecken by sonneschine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgraefscape ende I jair lanc vute bliven. Op hare eene oere. Ende waert dat zy hierenboven yemende yet mesdaden of daden mesdoen, dat soude syn opte correctie van den Heere ende van der stad, etc.

Item, Neelken ende quade Peerken zullen trecken by sonneschine vut etc. ende doen I pelgrimagie tSente-Mathys te Triere ende daeraf brieve bringen etc. Op hair vorste let.

Daaronder : Isti duo presentaverunt litteras suas Domino Ammanno, Wyneghem, Bacheler ende C. Elst presentibus, anno Domini M. CCCC^{mo} IX°, XV$_{a}$ die mensis Februarii.

30 Januari 1409 (1410).

Verbod op de « mommerye », het dragen van wapens en het huizen van gewapende lieden.

fol. 21. Dit was gheordineert bi den Heere van Assche, Scouthete, ende Scepenen ende Raide vander stad, XXX dage in Januario int jair M CCCC ende IX.

Dat nyement bynnen Antwerpen, edel noch onedel, man noch wyf, groet noch cleene, verstoopt gaen noch loepen en sal met averechten cleederen, manne met vrouwen cleederen, vrouwen met mans cleederen, noch haer aensichte verstoppen, becruysen noch hen vermaken in gheenre manieren. Soe wie de contrarie dade ende men alsoe verstoopt of vermaect vonde by daghe of by nachte, die soude verboeren syn overste cleedere ende II royale, vutghenomen dat men spele op wagene spelen mach etc.

Item, dat nyement bynnen der stad van Antwerpen, portere noch vremde, draghen en sal moghen eenige hantwapenen, zweerde, pyken, stave, hamere, mysericorden, bardaecse, ghisermen, cudsen, cluppele, noch gheenrehande andere hantwapene anders dan redelike messe, bazeleren ende dat eenyeghelic sal moghen draghen pansiere redelic bedect etc. Ende wie hierjeghen dade, dat die verboeren soude de wapenen ende II royale, vutghenomen ons liefs ghenadichs Heeren ende Vrouwen huysghesinde van Brabant, mynre Heeren huysghesinde van Bourgognen ende van Nevers, ende der Heeren van Hollant ende van Luydic, ende vutghenomen minen Heere den Scouthete van Antwerpen, den Amman ende haren dieneren ende gheswoornen cnapen, ende vutghenomen eenen Riddere met II knechten, ende vutghenomen den Burghemeesteren, Scepenen, Rentmeesteren ende Raide vander stede ende hare knechten, alsoe verre als zy met haren meesteren ghingen ende in huren ate ende dranke zyn, ende vutghenomen alle andere goede liede die wechverdich syn of die in de stad te haerre

herberghen waert comen, dat die allerehande wapenen moghen draghen ombegrepen, die wile dat zy in beerde ende in weghe syn, ende dat eenyeghelyc weert dit zinen gasten orconden ende seggen sal, of wair hys hen niet en seyde, dat die weert selve den broeke ghelden ende betalen soude etc., half tsHeren ende half der stad behoef.

Item, waert dat yement bynnen Antwerpen ontfinghe in synre herberghen of in zinen huyse ghewapende liede met hoepen, of persoene die uter stad gheseegt zyn ende zy dairin vernachten, warent vremde of andere, by dage of by nachte, dat hi dat den Heere ende der stad te kennen gheven soude op de payne van XX royalen, half tsHeren behoef ende half der stad behoef.

Item, dat nyement vordane, portere noch vremde, gheenre- fol. 20 v°.
hande blandereele, noch loeden appele, noch yseren appele met wapperen of anders dragen en zullen, by dage noch by nachte, in hair hande noch in boeseme, soe wie dat men alsoe dairmede bevonde dat hi dairvore gheven soude XVI royale, half den Heere ende half der stad, ende soe yemende dairmede worpe oft quetste, dat die verboeren soude LX royale of zyn eene hant.

---

7 Februari 1409 (1410).

« Correctie ».

Gheert Meeus, mids dat hi Wouteren van West, tsgods- fol. 104 v°.
huys dienere van Sente-Michiels, oploep ghedaen heeft ende ghedreygt met overdade boven een seggen dat tusschen den godshuyse vors. ende hem gheseeght was, dairin dat hi tzeggen vercort heeft, soe sal hi doen I pelgrimagie, Wouteren teeren, tOnser Vrouwen te Charters, ende porren tusschen dit ende Belokenen Paesschen proximo, ende niet dair na bynnen den Marcgraefscape comen etc. Ende alse

hi weder comen es, soe sal hi bynnen VI weken daer na, theeren van den zegghers ende van den overman, porren ende doen I pelgrimagie ten drie Coningen te Coelne, ende niet weder comen etc., ende voort gheven den Heere tusschen dit ende VIII dage vore Sent-Jans dach proximo V cronen Vranxe ende Onser Vrouwen kerke I croene Vranxe. Wair hi de contrarie dade van eenigen poynten by hem, by zinen kinderen of by yemende van zinen weghen, dat ware op zoenbrake ende op vredebrake.

Datum VII die Februarii anno nono.

Daaronder : Syn brief van Charters wart gepresenteert den Scepenen Wynegeem, Mortere, Starkenrode anno decimo, XV dage Aprilis etc.

---

13 April 1410.

Aanstelling van schatters der « Oudecleercoopers. »

fol. 16. Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende X, XIII daghe in Aprille, soe swoeren ghesworen scatters van den Oudencleedercoepers de persoene hierna volghende, dat sy alle goede scatten sullen na hare rechte valuatien ende na syn weerde, ghelyc als hare brieve verclaren. Ende dit syn de persoene ghesworen scatters :

Adriaen de Coestekere,
Claus vander Lynden,
Henryc Zeeuken,
Claus vander Blict,
Jan Vreyse,
Peter Sloeve,
Peter Froye,
Wouter vander Lucht,
Claus van Ossendrecht,
Zoete Volbrechts.

---

27 Mei 1410.

« Compromis » in een geschil tusschen Jan Cluytinc, van Brussel, en de kinderen Cols, van Antwerpen.

Int jair Ons Heeren M CCCC ende thiene, XXVII dage in Meye, soe waren versament binnen der stad van Mechelen in der Heren godshuis van Pytsenborch, op eene dachvaert gheordineert ende overdragen bi den steden van Bruessel ende van Antwerpen, zekere ghedeputeerde Raitslude van beide den vors. steden hieronder ghenoemt omme des gheschils wille dat Jan Cluytinc, van Bruessele, gheport hadde jegen de kindere Cols, van Antwerpen ende van Liere, van zekeren lande ende goede ghelegen tEedigeem onder Janne van Ranst ende dair omtrent, wten goede van Nyverdonc ghespleten, dair voirtyts vele dadingen af gheweest hadden ende dachvaerden af ghehouden. Ter welker dachvaert vorgenoemt de vors. Jan Cluytinc hem verwillecoerde ende keerde in der oirdinancien van der stad van Bruessel vors., ende de vors. kindere Cols in de stad van Antwerpen, van haren ghescillen in beiden ziden, dair doen van den ghedeputeerden van beide den vors. steden van Bruessel ende van Antwerpen overdragen ende ghesloten wart, dat de vors. kindere Cols ende hare medepartie rastelic ende vredelic souden bliven besittende ende ghebruykende de vors. goede dair de vors. Jan Cluytinc calaengie op ghedaen hadde, onghestoort ende onghecalengiert van den vors. Jan Cluytinge of van yemende anders van sinen wegen, op alzulken seggen alse de stad van Bruessel ende de stad van Antwerpen eendrachtichlic daeraf seggen souden, maer was dair overdragen van den ghedeputeerden van beiden den vors. steden dat men hieraf nemmermeer seggen en soude mids der cleinre redenen die Jan Cluytinc dairaf bighebracht hadde of bi ghebrengen conste. Ende de redene dat men dit hierop zeggen te bliven was dese, dat men fol. 29 v°.

Jan Cluytinge hiermede afstellen ende afwysen soude, mids dat hi zyns ghevolghs verclaren soude der stad van Bruessel te doene, ghemerct dat hi te male ne gheene redene of bescheid dairaf betoenen mochte of bighebrengen, ende is te weten dat desen middel ende wech vonden was ende voortbracht bi den ghedeputeerden van der stad van Bruessel, mids dat de dachvaert doen ghescheiden soude hebben sonder doen yet dairaf te sliten. Hier waren over alse ghedeputeerde der stad van Bruessele Her Jan van Coudenberge, Ridder, Jan Taye, beide Scepenen, Heinryc Cruypland, Walraven van den Berghe, ende Rutgheens Boene, Secretaris. Ende van der stad wegen van Antwerpen waren ghedeputeert Claus van Winegheem, Burgermeester ende Scepene, Claus van den Mortere, Scepene ende Meester Heinryc van Espemde, Secretaris, anno et die predictis.

---

30 Mei 1410.

Ordonnancie op het houden van ganzen en eenden.

fol. 34. Gheordineert anno decimo, mensis Maii die XXX[a].

Dat eenyeghelyc die bynnen der stad of bewysinghen van Antwerpen woent ende ganse oft eynden houdt, hare ganse ende hare enden behueden sullen uten drenken van der stad, ende dat eenyeghelyc, wie hy sy, die ganse oft enden bevind in der stad drenken, die doot slaen, schieten of worpen sal moghen ombegrepen van yemende, ende soe wie alsoe eene gans of ende doot slaet of worpt in de drenke van der stad, dairaf soe sal de stad hem doen gheven van elker gans II groten ende van elker enden I grote, ende dat ghelt sal de stad verlegghen ende twyvout doen innen ane deghene dien de gans oft ende toebehoeren.

Ende waert dat yement, groet of cleyne, wie hy sy, yemende hierom oploep dade met woerden, met werken

oft anders ende dat ter kennessen quame of dat ment ter waerheit bevonde, die soude verboren telken IIII royale tsHeren behoef, half ende half der kerken behoef, ende vordane staen ter correctien van den Here ende van der stad na de groette van der mesdaet.

---

2 Juni 1410.

Oorvrede gezworen door Gielis Mutsaert aen de Predikheeren.

Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende X, II^a Junii, soe gheloifde, sekerde ende zwoer aen den Heylighen, met opgherechte vingheren, Gielys Mutsaert dat hi van nu vordane nemmermeer tot gheenen daghen mesdoen en sal noch doen mesdoen, bi hem selven of bi yemanden, den Prior van den Predicaren, sinen moniken ende dieneren, wie sy syn, syn sy gheestelic of weerlic, in gheenre manieren, maer dat hi den vors. godshuyse, den convente, moniken ende allen anderen dieneren des vors. godshuys teeuweliken daghen vrient syn sal, ende waert dat hi eenighe dinghen vername die hen jeghen gaen mochten, in cleynen oft in groten, dat hi hen dat te kennen gheven soude, soe moet hem God helpen ende alle syn Heylighen. fol. 10.

---

7 Juli 1410.

Aanduiding der plaats voor het houden der fruitmarkt.

Anno decimo, mensis Julii VII^a die. fol. 70 v°.

Het es gheordineerd bi den Here ende bi der stad dat alle manieren van lieden die opte merct froyt pennewaerden

willen, het sy van appelen, van peeren, van pruymen, van noten, van crieken, van kerssen, van hauwen ende dierghelike, dat men met cleynen pennewaerden vercoept, staen sullen ende haer ruwe houden op de merct, te weten is lancs ter straten daer Jan de Moelnere ende vrouwe Soete sitten ter Braderystraten waert ane, ane wederside deen jeghen dandere over, ende daer haire pennewaerde houden ghelyc dat men ter selver stede den harinc in de vastene te ventene pleeght, sonder teeniger ander stede op de marct haer pennewaerde van den vors. froyte te houdene, op de peyne van XII Vlaemsche groten eens, wie de contrarie dade, alsoe dicke alst gheviele, tsHeren behoef.

---

24 Juli 1410.

Ordonnancie op de « hellewaghene ende rollewaghene » en op den vischhandel.

fol. 115. Gheordineert bi den Heere van Assche, Scouthet, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide anno decimo, mensis Julii die XXIIIIa.

Primo, dat nyement van nu vordane gheene hellewaghene noch rollewaghene tAntwerpen achter straten voeren en sal, noch doen voeren, tusschen de II jairmercten, het en waren packe of laste soe groet die men mede voerde dat mense met gheenen cordewaghenen en conste ghevoeren.

Item, dat nyemant van buyten van nu vordane bynnen der stad van Antwerpen gheene hellewaghene noch rollewaghene bringen en sal bynnen mercten noch dair buyten, noch dat oec gheen poirtere van bynnen meer derre waghene houden en sal dan eenen te male bynnen mercten, ende buten mercten gheene, het en waren packe of laste mede te voerne, als vorscreven is, die soe groet waren datse

cordewaghene niet ghevoeren en consten, opte correxie van den Heere ende van der stad.

Mair dat alle deghene die hen met cordewaghenen gheneren willen van buyten waren dat zy syn tAntwerpen in de jairmercten hair broet zullen mogen wynnen ghelyc alssy vormaels ghedaen hebben.

Gheordineert eodem die.

Item, dat alle scepe gheladen met haringe of met vissche die uter zee of van beneden opweert comen bynnen ons ghenadichs Heeren stroeme tAntwerpen moeten comen aen den werf of aen de vischmerct dair den stapel leeght, ende haren weerd dair te kennen gheven wat vissche zy geladen hebben, ende haren weerd dien doen loven te coepe in groets vuter mond, ende eest soe dat zy dien in groets niet vercoepen en connen, dat zy dan haren visch te watere zullen moghen voeren ter venten dair hen gelieven sal zonder tAntwerpen te waghene. Ende es te wetene waert soe dat de vors. vischscepe achterwaert sdaeghs soe spade quamen dat billix gheen loeftyt of vercoeptyt en ware, dat zy dan vertoeven souden tot smorghens dat loeftyt ware, ende dan hair goet loven inder manieren voirscreven.

Item, dat eenyeghelic die ons ghenadichs Heeren van Brabant ondersate is bynnen den Marcgraefscape gheseten, ende die harinc of visch ter zee cochten, het waren corveren of anders, dat die dien harinc of visch tAntwerpen aenbringen zullen moeten ende dair moeten loven inder manieren boven verclaert, op de payne van L royalen, half tsHeeren behoef ende half ter stad behoef.

Item, soe wye tAntwerpen met eenen corvere comt ende vercoopt, die zullen bynnen X dagen dien moeten rumen ende lossen, ende bynnen II dagen dair na haer ghereet ghelt moeten hebben zonder pande.

Item, soe is mids desen gheorloift den ondersaten ons ghenadichs Heeren van Brabant alssy haren harinc of visch, die zy hier ter venten bringen ende geloift hebben, niet wel vercoepen en connen, dat zy dien harinc of visch wagenen moghen ende voort vut senden ende voeren ter venten dairt hen ghenoeght, of haren harinc hier hangen op dat hen gelieft, gelyc porteren van bynnen.

---

25 Juli 1410.

« *Correctien.* »

fol. 110 v°. Dese correctie was ghedaen by minen Heere van Assche, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide anno decimo, mensis Julii die xxv[a].

Adaem de Zyghere alias Gansdryvere, mids onnutscapen ende dat hi met vordeele van spele ende met anderen onredeliken wandelingen omme gegaen heeft, soe sal hi doen I pelgrimagie tSente-Eewouts in Elsaten ende dairwart porren by sonnescine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgrefscape, ende na dat hi goede brieve van synre pelgrimagie gesonden heeft, soe sal hi vute bliven x jair ende niet weder in de stad noch bynnen den Marcgraefscape comen hi en hebbe tsHeeren gemoede. Op syn hoot.

Gielken de Clerc alias van Lyere, van Loevene, van den selven etc. I pelgrimagie tSente-Andries in Scollant, etc. ende porren etc. x jair vute. Ut supra.

Willem de Scaloetsmakere, van den selven etc. I pelgrimagie tSente-Franciscus tAssisen, ende porren. Ut supra, x jair vut.

Gielys Pyck, van den selven, I pelgrimagie tSente-Patrisius in Hyerlant, ende porren etc. X jair vute. Ut supra.

Jan Olivier, van den selven, I pelgrimagie tSente-Marie-Magdaleenen ter Spelonken, ende porren ut supra. X jair. Ut supra.

Jan de Wale, Francoys, I pelgrimagie tSente-Thomaes te Cantelberge, ende porren etc. X jair. Ut supra.

France Kasenbroot, I pelgrimagie ten Heyligen Cruys te Luyc, in Toskanen, ende porren X jair etc.

Michiel Chaes, van den selven, I pelgrimagie ter Veynstersterren, X jair. Ut supra.

Vrederic van Remele, van den selven, I pelgrimagie tSente-Salvatoers in de Storie etc. X jair.

Willem de Heelt, van den selven, I pelgrimagie tSente-Tharasmus te Gayette, etc. X jair.

Jan de Heelt, van den selven, tSente-Anthonys in Vyanoys, X jair etc.

Floreys van Voesdonc, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Puys, in Averne, X jair etc.

Amant Pers, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Eysedelen, in Oestryc, X jair.

Magriet van Valencheins, van den selven, I pelgrimagie ten Heyligen Cruce te Stroemberghen, op Westvalen, X jair etc. Ut supra.

Jacop van Foreest, van den selven, I pelgrimagie tSente-Peter van Lutsemborch tAvengnoen, X jair.

Jan de Wale, met II vingheren, van den selven, I pelgrimagie tSente-Mertens te Tours, x jair.

Bouden Piers, van den selven, I pelgrimagie tSente-Thoelofs, in Denemarken, x jair etc.

Heinric de Duytsce, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Hoefscattenborch, in Vrankenland, x jair etc. Ut supra.

Gielys van Middelborch, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Straesborch, x jair.

Beerken van Steenberghen, van den selven, I pelgrimagie tSente-Ledenaerts in Lamoegien, x jair.

Willem de Zadelmakere, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Dous, tAvengnoen, x jair.

Jan de Scoemakere, van den selven, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Luycerne, etc. x jair. Ut supra.

Heine vander Capellen, van den selven, I pelgrimagie ten Heyligen Bloede ter Wilsnaeken, x jair etc. Ut supra.

fol. III. Marten van den Wiewere, van den selven, I pelgrimagie tSente-Marcs te Venegien, x jair.

Wouter de Smit, van den selven, I pelgrimagie te Rotsemadouwe etc. x jair etc. Ut supra.

Hennen Ryelof, van den selven, I pelgrimagie tSente-Franciscus opten berch van Avarre, buten Florencen, x jair.

Claus van Coggeghem, van den selven, I pelgrimagie tSente-Adolfs in Ardenne etc. x jair.

Coppen Starke, van den selven, I pelgrimagie tSenter Claus in Waergnevyle, x jair etc. Ut supra.

Lauwer Slabbaert, van den selven, I pelgrimagie tSente-Petroens in Beloengnen, X jair etc.

Herman Spagge, van onnutscape, I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Weertsborch, in Vrankenland, X jair etc.

Heyne de Witte, van onnutscape, sal doen een pelgrimagie tSente-Anthonys, in Vyanoes, ende V jair vute. Op syn I hant.

Daarnevens : Littera erat presentata mensis Maii die XIII^{a} anno XII°.

Jan Hoeye, van Sente-Jacops Capelle, mids dat hi den vremden coopluden boven redene ende besceet thare afghescat heeft, ende anderen onnutscapen die hi bedreven heeft, soe sal hi doen I pelgrimagie tSente-Jans te Loen, boven Digoen, ende porren etc. I jair vute ende den Heere gheven III croenen. Op syn I hant.

Daarnevens : Anno decimo, mensis Augusti die XX^{a} erat littera sua.

<table>
<tr><td>Andries Clinkaert } van Breeda
Hennen Zeters }
Feysken Herbrechts, van Brugge,
Heynken Gobbert, van Ghent,
Willem Clinkaert,
Hennen Daems alias Ketelboetere,
Hennen Bonte Mouwe</td><td>Overmids dat dese opten Goeden Vrydach ghedobbelt hebben ende anders onnuttelec gheleeft, sullen alle trecken tOnser Vrouwen te Gryps-</td></tr>
</table>

wolde, int hoege Duytsce lant, ende VII jair vute. Op hair rechte hant.

Hennen Quadespreke, mids onnutscapen, te Parys ende I jair vute. Op syn hant.

Marie van Lamsoye, Victors meysen in den Steen, overmids dat zy onredelec gheleeft heeft metten ghevangenen in den Steen ende hair aelmoesenen onthouden ende goeden lieden oploop ghedaen heeft met haren worden, soe sal

zy doen I pelgrimagie tSente-Marie-Magdaleenen ter Spelonken, ende X jair vute bliven. Op hair eene oere.

Magriete sKersmakers, mids dat zy onnuttelec gheleeft heeft, soe sal zy trecken I pelgrimagie tOnser Vrouwen tOcsevorde, in Yngelant, ende III jair vute bliven. Op hair oere.

Daaronder : Presentavit litteram suam anno decimo, mensis Septembris die VI[a].

Jonghe Bette Colen dochter, Willem Janssoens wyff, van Zantvliete, van onnutscapen, I pelgrimagie tOnser Vrouwen tOrlyens, ende porren etc. X jair vute. Op hair I oere.

Daaronder : Maritus suus presentavit litteram coram Scabinis XVII die Augusti anno decimo.

Lysbet Nouts, by tcloester, Scepers wyf, van onnutscapen, I pelgrimagie tOnser Vrouwen tAken, ende III jair vute ende niet weder in comen zy en hebbe tsHeeren gemoede. Op hair eene oere.

Daaronder : Littera sua erat presentata anno decimo, mensis Augusti die decima.

Yde Melodys, van Lyere, van onnutscapen, I pelgrimagie tSente-Joes, II jair vute. Op hair oere.

Daarnevens : Littera sua erat presentata coram Scabinis anno decimo, mensis Augusti die septima.

Perche van Ranst, ommedat hi Gode ende Onser Vrouwen ghevlocht hadde, soe sal hi gheven Her Janne Fierkens, ter kerken behoef, VI croenen Vranxe tusschen dit ende half Oeghst proximo, op XX royale, tsHeeren behoef.

fol. 112. Jan Cortrosyn, overmids dat hi onredelike worde ghesproken heeft opten Heere ende opte goede liede van der Wet, overmids correctien die van sHeeren ende van der

stad weghen ghedaen is, soe sal hi trecken bi sonnescine vuter stad ende bewisingen ende bynnen derden dage vuten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie te Sente-Sophien te Nycosien, in Cypers, ende na dat hi brieve gesonden sal hebben sal hi x jair vute bliven. Op syn hoot.

Ende soe wye van bynnen der stad bewisingen of Marcgraefscape dat desen of andere, die van der stad wegen ghecorrigeert syn, huysde of hoofde, by dage of by nachte, dat die ghecorrigeert soude worden van den selven fayte datse ghecorrigeert waren, die men alsoe huysde of hoofde.

---

1 Augustus 1410.

Ordonnancie over het invoeren van bier.

Gheordineert bi den Heere ende bi der stad fol. 114 v°.
anno decimo, mensis Augusti die prima.

Item, soe wie van nu vordane, die bynnen der stad van Antwerpen of bynnen der vryheit vander stad gheseten is, eenigherhande bier haelde of dade halen, buten der vryheyt, met vaten, met cruyken of met stoepen, dat die verboren soude III oude scilde alsoe dicke alsment bevonde, deen derden den Heere, dandere der stad ende tderde denghenen diet bevonde.

Ende waert soe dat yement denghenen, diet alsoe bevonde, dairomme oploep dade met worden of met warken, dat die dairaf ghecorrigeert soude worden bi den Heere ende bi der stad.

---

29 Augustus 1410.

Ordonnantie betrekkelijk de « Fortsiermakers. »

fol. 36 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC ende X, op Sente-Jans dach Decollacio, wart gheordineert bi den Heere ende bi der stad dat alle de Fortsiermakers, die nu in dambacht zyn vander Merserien, daerin bliven zullen ende met hem schoten ende loten zonder eenighen ambachte van andere neringhen kersghelt te ghevene of zonder calangieren van den Scrynmakers of van den Cuypers in eeniger manieren. Ende wat Fortsiermakers die namaels in toecomenden tiden dambacht doen sullen ende hen met fortsiermakene gheneren willen, dat die in dambacht van den Merslieden of int ambacht van den Scrynmakers ende Cuypers sullen moghen comen welc zy liefst hebben ende kiesen, zonder van yemende eenich belet daer hen in te doene, behoudelic hare brieve die zy hebben van den Heere ende van der stad in anderen pointen in haer macht.

---

14 September 1410.

Verlenging der « vryer jaermerct. »

fol. 31 v°. Men laet U weten van myns Heeren tsHertoghen weghen van Brabant, van Scoutheten weghen ende van der stad weghen ommedat eenigherande goede coepliede van diversen nacien twifelinghe gehadt hebben dat de vrye toeghdage van deser jeghewoirdigher jaermerct yerst beghinnen souden ende ingaen altoes des Maendaeghs na Onser Vrouwen dach Nativitas, als dierste toechdach, daeromme datter vele noch achter bleven es meynende ter goeder tyt te comene, ende de fundacie van der vryer jaermerct inhoudt altoes des

Goensdaeghs na Onser Vrouwen dach voirs. perdemerct te zine, soe eest dat by gracien, goetdunkene ende rypen avise van den Heeren van den edelen Raide ons ghenedichs Heeren van Brabant ende van synre wet van Antwerpen, gheconsenteert is dat alle goede coepliede nu te deser jeghewoirdiger vryer jaermerct comen zynde ende die op weghe ende in veerde syn darwaert te comene, mids der twifelingen voirs., ghebruken zullen met haeren goeden, familien ende coepmanscapen der selver vryheit van der jaermerct den termyn lanc van heden desen daghe ingaende ende viertyenacht lanc eenpaerlic dair na volgende gheduerende, dats te verstane, de voirs. jaermerct achte daghe lanc verlenct te wezene, met deser condicien dat de vryheyt van den lesten achte daghen, die aldus verlenct syn, strecken sal alle de palen van Brabant dore, vutghenomen die van sculde yemende in ghebreke staen dat die bynnen den voirs. lesten achte daghen niet vordere ghevrydt en zullen zyn dan bynnen der stad ende bewysinghen van Antwerpen, ende hierop soe moghen alle goede coepliede de vors. vrye jaermerct ghebruyken ende besoeken met haren goeden, familien ende coepmanscapen, zonder fraude ende arghelist. Dit was ghedaen int jaer Ons Heeren als men screef M. CCCC ende thyene, XIIII daghe in Septembry.

---

17 September 1410.

Betaling gedaan door Matheeus Hacke aan Hendrik Huven.

Anno decimo, XVII dage Septembris, soe betaelde Matheeus fol. 55.
Hacke, van Brugge, Heinrike Huven, van den Berghe, als ghemachticht van der weduwen wilen Herman Riemkens, van den Berghe, de somme van viere ponde Vlemscher grote van Joffrouwen Celien weghen, Matheeus moeder vors., bi der macht van eenen openen placcate onder der stede zeghel van den Berge, dwelke hier na volght van

woerde te woerde : Wy Burgermeester unde Raed in tiden to deme Berge, bekennen opembaer in dusseme brieve voir allen luden de en seen, horen ader lesen, dat voir uns yes ghewest Ghese Elibe, husfrowe wanner Herman Rymbetken, deme God genade, eyn unse borghersche, unde heved gegeven unde uppghedregen, unde gheved in dusseme brieve, Heinrike Huvien, ok eyn unse borger, schuld de men er sculdich yes, alse se uns des berichtet heved, by namen achte unde twintich scillinge grote uppe Peteren van der Becke, wonhaftich to Middelborch, uppe Symoene Lewen, van Lewen, vyf guldene unde ses unde twintich scillinge grote, uppe Wulffe to Brossele, elven cronen unde vertyne scellinge grote, unde uppe Johanne Nacken husfrouwen to Brugge, vier pond grote unde doych dar von eyne ganse vorticht unde vortyget dar van ghensliken in dusseme boene also dat Heinric vorg. eyn recht mener schal syn dusses ergranten gudes, des to kynscapp hebbe voy unser stad secreten nedene uppe dussen brieff ghedruct. Datum anno Domini M° CCCC° decimo, dominica die proxima post festum Decollationis Beati Johannis Baptiste. Hier waren over daert tgheld betaelt was Voillant Jehan van Tullen, Tielman van Ludorp ende Jacop van den Oedele.

September 1410.

Dankbetuiging aan de stad voor het opheffen van het beslag op goederen te Weert aangeslagen.

fol. 52 v°. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende tiene, in de Bamismerct in Septembry, soe wert een zeker quantiteyt van karren ende van waghenen, wel tot XX ghetouwen toe, met goeder coepluden goede van Colene, van Neurenberch ende andere opghehouden ende ghearrasteert bynnen Weert, als viande goed, ende omme dat de Burghemeesteren, Scepenen ende Raet van Antwerpen met groten ernste vervolghden aen myn Heere den Cancellier van Brabant ende oec

aen andere Heeren van den Raide ons gheduchts Heeren dat den voers. goeden lieden alle hare goede gheheelic altemale wederghegeven ende telivereert worden, van den Heere van Huerne, die de voers. goede opghehouden ende belet hadde, soe syn comen een deel goeder knapen dien de goede toebehoeren, ende hebben hen volcomelic ende wel bedanct van der goeder delivrancien ende bekenden ende liden dat sy alle hare goede, ghelyc als sy opghehouden waren, weder hadden onghemindert ende bedancten hen goeds rechts vander vryheit ende van der jaermerct voers.

---

10 November 1410.

Beslissing der Wethouders van Antwerpen over de nalatenschap van Juffrouw Lysbeth, weduwe van Jan van den Werve.

Anno decimo, mensis Novembris die xma, was overdragen fol. 54 v°. bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, mids dat Joffrouwe Jehanne Draex in de banck van Scepenen bi den Minister van den Beggaerden ende broeder Arnde van Steenbergen, alse viseteerrere, kende dat zy ghehoersaemheyt gheloeft hadde, ende bande van oerdenen anegegaen was, alsoe dat zy ten werliken rechte niet en behoerde, dat Willem Drake, haer broeder, aneverden ende ghebruken soude alle alsulken goede alse bleven zyn van der doot van Joffrouwen Lysbetten, Jans wyf wilen van den Werve, toter tyt toe dat zyt hem metten rechte ane ghewinnen can, op dat zy haer rechts daertoe vermeten wille. Present Winegeem, Bacheleer, Burgermeesteren, List, R. Elst, Sompeken, Ridderen, Mortere, Lare, Starkenrode, Stevens, C. Elst, Alleyn, Scepenen, Espembe, Colenzone, Vorda, Heuvel, Clerke, etc.

Aanstelling door Willem Drake van beheerders zijner goederen.

Eodem die soe willecoerde Willem Drake dat Jan Drake, zyn vader, Jan Alleyn, Arnd van Ranst ende Claus Colenzone, der stad clerc, alle zyne goede ende renten regeren zullen ten besten orboren ende proffite van hem, na haren besten goeddunken, sonder hem eenich bewind dairane te hebben, vutgenomen dat zy hen daermede regeren sullen na beschedeliken state alsoe hen nuttelic wesen sal. Present ut supra.

---

31 December 1410.

Belofte door Gysbrecht van Wieldrecht en Hendrik Ysenbaert, en hunne vrouwen, van delging der oude schulden bezet op een bosch.

fol. 99. Ghysbrecht van Wieldrecht ende Lysbet Noyts, syn wyf, ende Henric Ysenbaert ende Katline Noyts, syn wyf, gheloifden, ter presentien van den Scepenen, want zy dbosch van Her Janne vander Elst, Riddere, over namen mids dat zy de joncste Scepenenbrieve dairop sprekende hadden, dat zy alle dandere, oudere brieve dairop hebbende, vernuegen souden van haren achterstelle, ende dat zy metten gelde dat van den houwe van den vors. bossche nu comen sal, doutste brieve coelen zullen ende dat gelt dairtoe gheven ende nerghens el bekeren dan hen mede vernuegen alsoe verre alst gedragen sal ende vordane jairlix van haerre renten vernuegen. Ghedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC ende X, den lesten dach van Decembry.

1410.

Voldoening eener schuld aan Gielis van den Wyngaerde.

Int jair M. CCCC ende X, soe hadde Gielys van den Wyngaerde ghebrec, aen een Jouffrouwe Liedewich, wonachtich bynnen der stede van Steenbergen, van zekere scult die zy hem sculdich was, dairaf dat hi ghetuygen leydde tAntwerpen in den rechte, vuter cracht van welker ghetuygenisse zy tAntwerpen inquam ende moeste Gielyse van den Wyngaerde voldoen van zinen ghebreke by executie van den Amman. fol. 119

Omstreeks 1410.

Besluit der Wethouders betrekkelijk het niet toekennen van « salaris aen de Commissarissen, de Weth versettende, bynnen der stad wonende. »

Het is gheordineert ende overdraghen bi den goeden luden van der stad ghemeynlic dat soe wanneer alse eenich goed man ynwonende van der stad alse Scoutete, Amman, Rentmeester, Abdt, Coerdeken, Prochiaen of andere, wie hi zy, gheordineert wordt van onsen genedigen Here van Brabant commissaris tAntwerpen omme de wet te vernieuwene ende de rekeninge te hoorne, dat men dien persoon of persoone negheen gheld noch sollarys gheven en sal, van haren commissariscape, in gheenre manieren. fol. 52 v°.

Omstreeks 1410.

Inkomrechten van goederen door de kooplieden der Hanze ingevoerd.

fol. 54 v°. Gheordineert opte coeplude vander Duytscher hanze wat zy tAntwerpen gheven zullen van incomene.

Item, van eenen packe garens of van I corve garens, niet.

Item, van ghemengder meersen, dair leder, tesschen, riemen of laken in es, dairaf es men sculdich. Dair des niet in en is, en es men niet sculdich.

Item, van blecken, niet.

Item, van harnassche, dair gheen leder aen en is, en es men niet sculdich. Mair dair leder aen is, es men sculdich.

Item, van drade, niet. Item, van zeyzenen, niet. Item, van stale, niet.

Item, van ghetwerenden gaerne, niet. Item van scorten, niet.

Item, van alle packen dair leder, laken, velle of wolle in syn, es men sculdich.

Item, alle goet dat tAntwerpen inbracht wordt ende eens vertolt es, ende weder onvertiert vutghevoert wordt, en sal van vutvoerne niet gheven.

Omstreeks 1410.

Verbod, zonder toelating der Wethouders, goederen uit de stad te vervoeren.

Want onse ghenedighe Heere van Brabant ende andere goede liede, die hier vuter stad met hem syn, noch te Parys ligghen, alsoe men vernomen heeft, ende de reyse wel ghescepen is langere te duerne dan men vermoedt hadde, ende oec mids dat men seeght dat op dwater te zomeghen steden vele ghewapender liede ligghen, die men niet en weet wairwert sy meenen, soe eest, want de stad hier op eene groete riviere leeght daer met eenen ghetiden vele volcs met scepen aencomen mochte, die der stad groet hinder ende achterdeel doen mochten, dat men U laet weten ende ghebiedt van tsHeeren wegen ende van der stad weghen dat nyement die water ende weyde bynnen der stad van Antwerpen neemt, poirtere noch andere, man noch wyf, uter selver stad ende vryheiden van Antwerpen trecken en sal, noch gheenrehande goed voeren, noch doen voeren en sal, te watere noch te lande, op de peyne van eenen jare der stad van Antwerpen te verboerne ende op een pond oudere grote tsHeeren behoef, het en ware dat hy oirlof hadde van tsHeeren wegen ende van der stad wegen, te wetene is van den Amman van der stad ende van den Burghermeesters van der selver stad. fol 75 v°.

---

11 Maart 1410 (1411).

Bevel van den Hertog van Brabant voor het herstellen der wegen op Lier en Waelhem.

Anthonis, bi der gracien Gods Hertoge van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Margrave des Heilichs Rycs, onsen lieven gheminden den Here van Assche, onsen getruwen Rait ende Schouthet, ende Quintyn Clarensone, onsen Rentmeister van Antwerpen ende van onsen lande van fol. 102.

Rien of hoeren stedehouderen, Saluut. Want, wt aenbrengen onser stad van Antwerpen ende somiger ander onser dienere ende onderseten, tonser kennessen comen is dat te vele steden binnen onsen Marcgraefscape ende lande van Rien ende sonderlingen tusschen onser vors. stad van Antwerpen ende onser stad van Liere ende tusschen derselver onser stad van Antwerpen ende onsen vryheit van Walem de weghe te male quaet zyn ende binnen langen tiden niet gebetert noch vermaecht en hebben gheweest, alsoe si syn souden te groeten moeysel, laste ende ongherieve der goeder luden die met ghetoge onse stad van Antwerpen dicwile bezoeken ende oic gemeinlic alle der gheenre die dair liden ende verkeren moeten, soe eest dat Wy, begerende dairop te versien also dairtoe behoert, U ontbieden ende bevelen ernstelic dat ghi trect ende besiet, ende doet besien de voirs. wege binnen den voirs. palen ghelegen ende anderswair binnen uwen ambachten ende dair ghise onghereect vint ende dair vermaken toe behoert, dair doetse wel ende custbaerlic reken ende maken denghenen die ghi bevynden sult, bi besueke ende informacien, dat daer in ghehouden syn tusschen dit ende half Meye naistcomende ten langsten, ende waert dat gebrec ware ane deghene die de voirs. wege sculdich syn in state te houdene, soe doet die selve van onsen wegen custbaerlic maken ten dobbelen cost dergheenre die dairinne ghebreclic vonden selen werden, alsoe na onser heerlicheit dairtoe behoert, ende onse rechten ende broeken dairynne verwairt, om dairaf te rekenen ende te verantwoerden alsoe ghi sculdich syt te doen, van den welken dingen voirs. ende allen anderen die ghi wint ende bevynden soelt dairtoe behoeren te doen, Wy U gheven orlof, volcomen macht ende sunderlinge bevele mit desen brieve, ontbiedende ende bevelende ernstelic allen onsen anderen ambachten ende dieneren ende allen onsen onderseten die dit aengaen mach, dat sy U dairynne tuwen versueke bistendich, onderdenich ende gehoersam syn ende ernstelec verstaen op onse hulde te behouden. Ghegeven opten XI^{den} dach van Meerte int jaer Ons Heren dusent vier hondert ende thien.

Bi minen Here den Hertoge tuwer relacien.

---

22 April 1411.

Verantwoordelijkheid voor het bewaren der gevangenen.

Anno XI^{mo}, XXII dage Aprilis, soe gheloefde Wouter van Swiverle alias van der Elst, mids dat hem Victor de Vos, de steenwaerdere, gheloeft de ghevangene te slutene ende tontslutene ende de ghevangnisse van zinen wegen te verwairne, waert soe dat hem eenige ghevangene ontbraken of dat eenige verswymenisse in de gevangnisse gheschiede, dat hi dat voldoen ende oprechten sal tallen dagen met hem selven ende met allen zinen goeden die hi heeft ende vercrigen mach. fol. 34 v°.

Present : Jan Zymaer, Burgermeester,
Her Gheldolf van der Zennen, } Ridderen } Scepenen
Her Jan van der Elst, }
Her Jan van den Lare, }
Gheerard van Starkenrode, Rentmeester.

N. NICOLAY.

---

25 April 1411.

« Vonnisse » in een geschil tusschen den Abt der Karthuizers en Jan van den Hogenhuys.

Int jair Ons Heeren M. CCCC ende XI, XXV dage in Aprille. fol. 99.

Soe quamen tAntwerpen opter stadhuys broeder Diederic van Helmont, Prioer van den Chartroysen by Antwerpen

op desen tyt, ende sprac aen in den rechte Janne van den Hogenhuys met eenen Scepenenbrieve van VIII Rynsscen guldenen erfelic, die vormaels Godevert Spronc den godshuyse van den Chartroysen voirs. verleden hadde op zekere goede gelègen te Putte, gelyc als die brief wel verclaerde, op welke goede de vors. willen Godevert Spronc den vors. Janne van den Hogenhuys vercocht hadde II sisteren rogs erfelic met Scepenenletteren van Antwerpen, dairvore dat den vors. Janne de vorgenomde goede vormaels te Staecbroec aengewyst syn gheweest ende met eenen hootvonnesse van den Scepenen van Antwerpen, dairaf dat hem de vors. Jan goede ghetuygen vermat van Scepenen van Antwerpen ende oec van Staecbroec, alsoe dat tvonnesse bi den Scepenen van Antwerpen dairaf ghegeven is tusschen de vors. Chartroyse ende Janne, als dat de vors. Jan ende syn nacomelinge de vors. goede teeuweliken dagen rastelec ende vredelec bezitten ende gebruyken zouden mids der ghetuygenissen wille die de Scepenen van Antwerpen ende oec van Staecbroec dairaf kenden ende tuyghden ende oec mids den voirvonnessen die dairaf vormaels ghegeven syn. Dit vonnesse wysde Gielys Bacheleer, Scepene, dair by ende mede waren Claus van Steelant, als Amman, Her Jan van der Elst, Her Gheldolf van der Zennen, Ridderen, Claus van den Mortere, Jan Alleyn, Jan van den Lare, Jan van den Werve, Gielys Bode ende Willem Lammenssone, Scepenen in Antwerpen.

---

23 Mei 1411.

Brief der Wethouders van Antwerpen over de H. Drievuldigheids processie.

fol. 47 v°. Reverende Pater ac Domine, cum pristinis inherendo vestigiis solempnitate videlicet Trinitatis sanctissime proxime futura, nonnullas sanctorum reliquias et potissime sacratissimum Domini nostri Jhesu Christi prepucium, que seniorum

relatibus et eciam miraculorum evidentissimis documentis, ut pie creditur, apud ecclesiam Beate Marie opidi nostri conservari. censentur, ad divini nominis propagacionem et Christi fidelium salutem animarum omnium quos eciam ut gracie divine aptiores fierent, apostolica sedes novissime ad visitandum predicta et certis aliis solempnitatibus tunc expressis ecclesiam eandem quibusdam allectinis muneribus indulgenciis scilicet et peccatorum remissionibus invitavit uberrime in opido prefato locis et hora solitis processionaliter decreverimus circumferre, paternitatem vestram obnixe deprecamur ut nominis et salutis predictorum ac precum nostrarum obtentu processioni prefate juxta status decenciam placeat presencialiter interesse, nos etenim necnon ejusdem opidi singulos habitatores et incolas reddet paternitas ipsa quam bonorum largitor omnium successibus urgere faciat adoptatis per hoc ad grata sibi omnia progressu temporis efficaciter obligatos. Scriptum mensis Maii die XXIII°, XI^mo^.

BURGIMAGISTRI, SCABINI ET CONSULES VILLE ANTWERPIENSIS, ad queque vobis grata parati.

Mei 1411.

« Vonnisse » over eenen erfchyns verschuldigd aan het Sint-Bernardsklooster.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XI, in de maent van Meye, soe was verclaert ende ghescheiden bi den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide vander stad, alse van zekeren erfchise die tcloester van Sente-Bernaerds heffende is op zekere goede ghelegen buten de uterste Kypdorpporte, ane den steewech, toebehoerende Martene Drubbel, Jan den Buyschere, Henrike den Scuttere, mandmakere, Arnde de Man, Wouteren van Wolfsgate, Claus Guldevoet, dairvore dat Her Henric de Bie, monick tSente-Bernaerds, heysschende was van sgods fol. 57 v°.

huis wegen tderdendeel meer dan de goede cnapen ende hare outvorderen betaelt hadden, te weten is dair zy altyt tot noch toe XIIII ℔ payments betaelt hebben, dair hiesch de vors. Her Henrik met I ouden Scepenenbrieve XXI ℔ paymente tsiaers, dat de vors. VI goede cnapen ende haer nacomelinge, mids dat zy clairlic onderwysden dat zy van menigen jare herneder niet meer betaelt en hebben dan XIIII ℔ payments tsiaers ende presenteerden dairaf haer hercomen te houden alsoe trecht van der stad in heeft, ghestaen zullen tallen dagen met alsulken betalingen alse zy oyt in dien tot hiertoe betaelt hebben, te weten is XIIII ℔ payments tsiaers ende niet meer. Present Burgermeesteren, Scepenen, Clerke ghemeynlic in den vollen Raide.

Mei 1411.

Aanduiding der standplaatsen voor de kramen der kooplieden van Utrecht in de « Sinxen jaermerct. »

fol. 111 v°. Anno XI^{mo}, in de Sinxen jaermerct, ten versueke ende beden der stad van Utrecht ende oec omme ghemein orbore, soe was overdragen bi den Raide van der stad, dat van nu voerd de goede lude van Utrecht, met tesschen ende met riemen, op de merct binnen den jairmercten tAntwerpen staen zullen met haren cramen teynden ane de rue van dien van Bruessele ende van Mechelen, in wederzide der straten, te weten is soe welken tyt alse die van Bruessel ende van Mechelen haer volle rue hebben, soe sullen die van Utrecht daerteynden ane cramen alsoe verre alse die plaetse strecken mach. Sonder argelist.

---

21 Juni 1411.

Bevel van den Hertog van Brabant over het behouden van eenen openbaren weg nabij het klooster der Karthuizers.

Anthonis, bi der gracien Gods, Hertoge van Lothrike, van Brabant ende van Lemborch, Marcgreve sHelichs Rycs, onsen lieven geminden Quintyn Clarensone, onsen Rentmeester van Antwerpen, Saluut. Want Wi nu onlanx gegeven hebben de religieusen, Prior ende convent van den Chartroysen, buten onser stat van Antwerpen, eene plache met hoeren toebehoerten, gelegen aen des vors. godshuis muer, streckende voirt nederwaert tot der Schelden toe, om enen sekeren erfcheins Ons ende onsen nacomelingen jaerlix daraf te betalen, welke plache deselve religieusen opgegraven ende ghesloten hebben dat nyement daer doer liden noch verkeeren en mach, also men voirmaels gedaen heeft, daermede dat veil goeder lude vut onsen ende vut anderen landen, die dagelix onse vors. stat van Antwerpen met hoeren goeden ende penewerden doer die plache plagen te versuekene, groetelic aen belet ende verachtert syn, in achterdeele van den gemeinen orbere, onser vors. stat ende der vors. goeder lude, also Ons deselve onse stat oetmoedelic heeft doen thoenen, niet willende gemeinen orber ende profit achtersetten mer vorderen, dair Wi mogen, hebben de voirs. plache weder tonswaert genomen om die te stellene ende te ordineren in alsulker vueghen als si nu onlanx geweist heeft eer si ghesloten was, soe eist dat Wy, ter oetmoediger beden onser vors. stat van Antwerpen, van nu vortaen quyt gescouden hebben ende scelden quyt, met deser jegewordeger letteren, den vors. religieusen van alsulken erfcheinse als si ons van der vors. plachen jaerlix geloeft hebben, ontbieden U dairom ende bevelen dat ghi van nu voertaen van den vors. religieusen engenen erfcheins van der plachen vors. op en heft noch ontfaen in eniger manieren, maer houdtse daeraf quite ende ongemoyt, overmids dat si van der placen vors. engene nutscap en fol. 102.

hebben ende dat Wi, vut gracien, die place weder bekeert hebben tot enen gemeynen wege also si voirmaels gewcest heeft, want het Ons aldus gelieft gedaen wesen. Ghegeven in onser stat van Bruessel, XXI dage in Junio in den jaer Ons Heren M. CCCC. ende elve.

Bi minen Here den Hertoge vut relacien myns Heren des Cancelliers, Heren Peters van Campdonc.

---

20 Juli 1411.

Vonnis over de nalatenschap van Kathelyne Robbrechts.

fol. 42 v°. Int jair Ons Heren M. CCCC ende XI, opten XXsten dach in Julio, soe was ghewyst metten vonnisse bi Jan Alleyne, alse Scepene, dat de Joffrouwen vander Infermerien, opt Bagynhof, ghebruken zullen Lysbetten Vinx goede die haer blèven van Katlinen Robbrechts totter tyt toe dadt hen met beteren rechte af ghewonnen worde.

---

20 Juli 1411.

« Verclaren tusschen de XV watermeeters ende de XXII lantmeeters. »

fol. 46 r°. In den jair Ons Heeren M. CCCC. ende elleve, opten XXsten dach in Julio, soe wart bi ordinancien ende ripen overdrage van den Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad verclaert ende ghescheiden van zekeren ghescillen die hinghen tusschen de ghesellen die coren, graen ende zaet

meten, te watere ende te lande, in deser manieren, soe welken tyt dat coren of graen, welkerande dadt is, tAntwerpen in comt met Scepen ende dat op solders gheleeght wordt met hoepen, ende het gheviele of ghevalt dat men dair eenich coren of graen, dat met sacken comt, op ghiet of mede menght, dat dat altyt ghemeten sal worden, te weten is alse des corens of graens meer is in den hoep, dat uten scepen opte solderen gheleeght wordt dan tscorens of graens, dat met sacken dairtoe ghebracht is, van den XV ghesellen, die int water gheordineert zyn te metene, sonder den XXII ghesellen, die te lande gheordineert zyn te metene, eenich bewindt of kennesse dairane te hebbene. Ende desghelyx, alse des corens of graens, dat met zacken comt, meer ghedraeght in den hoep dan dandere dat uten scepen opgheleeght wordt, dat dat de vors. lantmeters meten ende warken sullen, sonder den watermeteren vors. eenich bewindt dairane te hebben, alsoe dat dminste dairaf altyt den meesten volgen sal, sonder arghenlist. Dit was gheseeght ende verclaert in der Heren Raitcamere, beide de partien vors. jegenwordich zynde, by Clause van den Mortere, Jan Zymare, Burgermeesteren, Her Gheldolf van der Zennen, Ridder, Jan Alleyn, Claus van Winegheem, Jan van den Lare, Gielys Bacheler, Jan van den Werve, Arnde van Ranst, Willem Lammenssone, Scepenen, de Rentmeesteren ende de Clerke, etc.

Juli 1411.

« Vonnisse » in een geschil tusschen Raas den Lombaert en Bernaard van Sinte-Bernaerts.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende elleve, in de maent fol. 64 v°.
van Julio, soe wysde Jan Alleyn, Scepene, een vonnesse tusscen Raesen den Lombaert ende Bernaerde van Sente-Bernaerts, als van eenen hove dewelke de vors. Bernaert den voirs. Rasen vercocht hadde, ende geloift te waerne

op II 1/2 ℔ payments erfelic den Heeren van Sente-Bernaerts, denwelken hof bevonden wart dat hi met Bernaerts groete stede mede onderpant is vore alsulken chys als vute diere groter stede gaet, dairomme dat Rase begerde eenen waerborghe te hebbene mids dat hem Bernaert dien commer niet vute ghesteken en hadde, Bernaert meynde dat hyt hem te voren hadde doen ondersoeken aen Her Janne Fierkens daert behoerde ondersocht te zine, alsoe dat tvors. vonnesse luydde dat Bernaert Raesen gheenen wairborghe zetten en soude, mair waert dat hyre ghebrec aen hadde dat hi Bernaerde ende zinen goeden aenspreken soude. Ende hier waren by ende over Claus van den Mortere, Claus van Wynegem, Jan van den Lare, Jan van den Werve ende Gielys Bode, Scepenen in Antwerpen.

---

3 Augustus 1411.

« Correctien ».

fol. 103. Dese correctie was ghedaen bi den Heere van Assche, Scouthet, anno XI°, III Augusti.

Cole vander Boven, mids onseden van transemente die hi bedreven heeft, soe sal hi trecken by sonnescine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgraefscap, ende doen I pelgrimagie tSenter-Claus ten Oestenbaren, ende dairaf brieve senden ende dairna vutbliven III jair ende niet weder vut comen hi en hebbe tsHeeren ghemoede ende der stad. Op syn hoot.

Daaronder : Littera sua fuit presentata coram Scabinis anno XIX°, mensis Julii die XIIIIa.

Katlinen van den Male, die by Janne van Wezele, den verwere, zit, van onnutscape, sal trecken etc. I pelgrimagie

tSente-Andries in Scotlant ende brieve daeraf brengen ende senden ende dairna III jair vute bliven ende niet weder in comen zy en hebbe tsHeeren ghemoede ende der stad. Op hare I oere.

Augustus 1411.

Belofte door Wouter Bavelere zich, wegens schending der stadsgerechtigheid, ter beschikking van de Wethouders te stellen.

Wouter Bavelere, van Biervliet, scipman van den corven, fol. 118 v°. gheloifde, zekerde ende zwoer ten Heyligen, ter presentien van den Amman, Burgermeesteren ende Scepenen, tAntwerpen weder in te comene tusschen dit ende Sente-Symoen-Juden dach naistcomende ende te doene ende beterne tgoent dat hem bi den Heere ende bi der stad gheordineert sal worden op dmesgryp dat hi hem mesgrepen mach hebben tiegen der heerlicheyt ende tiegen der stad recht, als dat hi met zinen corven ongeloift opwairt te Mechelen waert voer, ende gheenen harinc opten ganc en gaf, gelyc als der stad recht in heeft. Ende vore hem bleef Arnout Tollinc, syn weert, borge wair hi niet en quame ende aen hem gebrec ware te volcomene tgoent dat bi den Heere ende bi der stad dairop geordineert sal worden. Ghedaen anno XI°, mensis Augusti.

---

7 September 1411.

« Vonnisse tusschen die van Berendrecht ende Santvliet gegeven nopende donderhoudt vande sluyse ende goten. »

Int jair M. CCCC ende XI, VII dage in Septembry, soe fol. 57 v°.

was ghewyst met eenen vonnesse opter stadhuys, by Clause van den Mortere, als Scepene, in de volle banc van Scepenen, op alzulken ghescille als hangende was tusschen de goede liede van Zantvliete, aen deen zyde, ende de goede liede van Berendrecht, aen dander zyde, toecomende van zeker sluyze ende goten dair de goede liede van Zantvliete meynden van den costen, dairaf vervallende, niet gehouden te zine, dat, aengehoert aensprake ende verantworden, ende al des beyde de partien dairtoe seggen wilden, de goede liede van Zantvliete vordane gehouden zullen wesen in de reparatie ende costen van der vors. sluys ende gothen bynnen Berendrecht gelegen, dair dit ghescil af ruerende quam, gelyc als zy dese naeste XXVIII jair herneder gedaen hebben, te weten is mete meetsgelike van haren lande in haerre beyder prochien gelegen.

---

10 September 1411.

« Geloefte » door Jan van Swiverle gedaan « van binnen tsjaers te betalen oft weder in gevanckenisse te commen. »

fol. 76 v°. Anno XI°, X^a^ Septembris.

Soe zekeerde ende swoer aen den Heilegen Jan van Swiverle dat hi van Sinte-Baven dage naistcomende binnen eenen jare daerna gelden ende betalen sal Meyse Putcuyps XXIII Geldersche guldenen ende Thonise van Bataf XXVI gouden cronen, of waert hys niet en dade, soe soude hi weder in vangenissen comen ghelyc hi nu gheweest heeft of dat hi binnen den palen van Brabant niet comen en sal vore den tyt dat hi haer gemoede heeft, daertoe gheloefde hi ende swoer hen niet te mesdoene, noch te doen mesdoene van hem, noch van den zinen in gheenre voegen omme deser zaken wille. Actum ut supra in de volle banc van Scepenen.

---

11 September 1411.

« Vuytsprake » in een geschil tusschen Heer Jan van Ymmerseel en de Karthuizers.

Int jair Ons Heeren M. CCCC ende XI, opten XI^{sten} dach in Septembry, soe pronuncieerde ende seyde de Here van Lintere een zeggen tusschen Heren Janne van Ymmersele ende Vrouwe Aliten, zinen wive, op deen zide, ende den Prioer ende convente van den Chartroysen, op dandere, toecomende van VI guldenen tsjaers die vormaels ghecocht waren op Godevaert Spronx goede te Putte, daer Vrouwe Alyt af meynde dat haer tgodshuis jairlix die VI guldenen tharen live wtreyken soude mids dat zy tgheld vander erflicheden betaelt hadde, ende de Prioer meynde, mids dat zy van der erven niet en hieven noch oec gheloften ghedaen en hadden van betalen, met alrande redenen die elc dairtoe allegeerde dat zy niet dairaf sculdich en waren te gevene, dat na al dat hi dairaf verstaen ende vernomen hadde, verclaerde ende zeyde dat tvors. godshuis van dier renten te gevene Vrouwen Aliten vors. quyt ende ontslagen sal zyn ende bliven het en ware dat men bewysen mochte dat zy van der erflicheden yet gheheven hadden. Ende eer dit zeggen gheseeght was, soe gheloefde Her Jan Vrouwe Aliten, zyn wyf, te vervangen ende de Prioer gheloefde, voere hem ende over zyn convent, tzeggen van werden te houdene, ende doen de Here van Lintere zyn zeggen gheseeght hadde, doen schaut hi quite Heren Janne van Ymmersele alsulken XL mudde corens alse hi hem sculdich was, ende gheloefde hem daeraf zyn brief ende zegele over te geven. Dit was gheseeght in der Scepenen raitcamere, anno et die predictis, presentibus Mortere, Zymaer, Burgermeesteren, J. Elst, Ridder, Winegeem, Lare, G. Bode, Scepenen, Her Arnde van Ymmersele, Ridder, Jan Drake, Meester Henryc van Espemde, etc. fol. 76 v°.

---

3 November 1411.

Beslissing over de toekenning eener koornrent.

fol. 46. Int jaer Ons Heren M. CCCC ende XI, III daghe in Novembry, soe was gheordineert ende ghesloten bi den Heeren van der stad van Antwerpen ende bi Gielys Uten Campe, Henryc van den Watere ende Gorys de Roevere, van Rysberghen, van alsulken II sisteren rogs erflic als Lysbeth Pauwels hadde ende heffende was in den lande van Breda, ende die sy voermaels met Scepenenbrieven van Antwerpen ghegeven hadde den Heyligen Gheest in Onser Vrouwen kerke tAntwerpen, ende omme dat namaels bevonden is ter waerheit dat sy die met luttel besceyds ghegeven hadde, alsoe de Scepenen van Antwerpen claerlic daeraf gheinformeert syn, dat daeraf deen sister rogs erflic hebben sal, na de doot van Lysbetten voers., de Heylige Gheest van Antwerpen voergenomt, ende dandere sister rogs sal staen te ghevene in den lande van Breda ter ordinancien van den Joncheere van Assouwe.

---

5 November 1411.

Vonnis betrekkelijk eene koornrent bezet op goederen te Eeckeren.

fol. 58 v°. Anno XI^mo^, mensis Novembris die quinta, soe wart Henryc van Lille, van Eekeren, quite ghewyst met vonnisse ende met rechte van alsulken I halster roghs erflic alse Jan van den Zande vercocht heeft Michielen Slabbaerde, op X gemete lands tEekeren, in de Kaert, die men van Joffrouwen Engelen Wilmaers te leene houdende is, mids dat betuyght is wettelic dan Jans moeder van den Zande maer een tochtersse daerane en was, ende datse Jan van den Zande

gheen macht en hadde te becommeren, al waest dat hi Scepenenbrieve daerop verlydt hadde, behoudelic emmer den vors. Michiele op Jans goede van den Zande eldere met zinen Scepenenbrieve zyn recht te volgen.

Present Ammanno, J. Elst, J. Werve, Alleyn, G. Bode, Lare, W. Lammenssone } Scepenen.

---

23 November 1411.

« *Correctien.* »

De correctie was ghedaen bi den Heere van Assche, Scouthet, bi den Amman, Burgemeesteren, Scepenen ende Raide anno XI°, mensis Novembris die XXIIIa. fol. 100.

Gheert de Wilde alias Ketelbuetere, vorstere ende scuttere te Tuernout, mids dat hi de goede liede van der Heze tonrechte ghescut heeft tiegen trecht van den lande, ende bynnen zynre vroente tonrechte gehouden heeft ende aldair geloiften doen doen, soe sal hi trecken by zonnescine vuter stad ende tusschen dit ende Andries vuten Margrafscape, ende doen I pelgrimagie tSente-Eewouts in Elsaten ende daeraf brieve brengen ende niet weder int Marcgraefscap comen hi en hebbe den luden weder ghegeven de XXXII cronen die hi hen tonrechte afghenomen heeft ende den Heere oec alsoe. Op syn rechte hant.

Daarnevens : Zinen brief wart ghetoent ende bracht prima Marcii anno predicto.

Jan van Lyere, Scouthet te Tuernout, mids dat hi te vele stonden der stad brieve verseten heeft etc., soe sal hi trecken I pelgrimagie tSente-Mathys te Triere etc., ende porren tusschen dit ende Paesscen proximo ende gheven den Heere XX cronen ende Onser Vrouwen kerke IX cronen. Op [zyn vorste let van zinen dume.] (1)

Daaronder : Littera sua erat presentata mensis Aprilis die quarta, anno XII°. HOEVEL.

Claus de Vooght, Drossete van Hooghstraten, mids dat hi goeden luden haerre goede ongebruyc ghedaen heeft, die zy met Scepenenbrieven van Antwerpen ghecocht ende gecregen hadden, ende mids overmoedigen onredeliken worden die hi vore de Burgemeesteren ende Scepenen vander stad ghesproken heeft, soe sal hi trecken by sonnescine uter stad etc., ende doen I pelgrimagie tSente-Ambrosius te Meylanen ende daeraf brieve bringen ende niet weder int Marcgraefscap comen hi en hebbe eer den Heere gegeven XXIIII Vrancxe cronen ende Onser Vrouwen kerke tAntwerpen XII cronen. Op syn I hant, rechte.

Daaronder : Den brief van Clause vors. wart ghetoont XXIIII dage Meys.

Jan Scaert, die Scouthete te Hoeghstraten plach te zine, overmids dat hi hem onzedichlic tiegen de poerterie van Antwerpen ghedragen heeft, soe sal hi trecken I pelgrimagie tAken. Op zinen dume.

Daarnevens : Anno undecimo presentata erat littera istius Xa die Decembris.

Jan van Barkelair, doude, Scoutete tAertselair, mids dat hi der stad brieve niet geloift en heeft, noch gedaen dat de stad aen hem versocht heeft van rechts wegen, mair

(1) *De woorden tusschen haakjes zijn doorgehaald en vervangen door :* de privilegie van der stad.

dat gheweygert te vele stonden in contrarien ons genadichs Heeren heerlicheit ende der stad recht van Antwerpen, soe sal hi trecken I pelgrimagie tSente-Joes ende porren bynnen derden dage vuter stad ende tusschen dit ende Sente-Andries dach vuten Marcgraefscape, ende niet weder int Marcgraefscap comen hi en hebbe eer den Heere gegeven XXV cronen ende Onser Vrouwen kerke tAntwerpen XII cronen. Op zyn I hant.

Daaronder : Den brief van Jan van Berkelaer was ghetoent Symon ende Juden.

Item, Wouter van Alphen, overmids dat hi de porteren van der stad ghemoeyt heeft boven redene ende rechte, dat hi niet sculdich en was te doene, daeromme dat hem de stad screef hare brieve, soe sal hi trecken tusschen dit ende Paesschen te Cuelne. Op syn vorste let.

Daaronder : Wouters brief van sier pelgrimagie was der stad overbracht VIII Octobris anno XII^{mo}.

Item, Jan Bode, Scoutete te Rumst, mids dat hi hem onredelic ghedraghen heeft jeghen de stad ende haren poirters, boven dien nochtan dat hem de stad daeraf screef ende bi monde versochte, soe sal hi trecken tSente-Ambrosius te Meylanen, ende uter stad binnen den derden daghe ende vuten Marcgreefscape tusschen dit ende Sente-Andries dach, ende den Heere gheven XXIIII croenen ende der kerken XII croenen eer hi bynnen den Marcgreefscape comen sal moegen. Op syn rechte hant.

Daaronder : Littera sua erat presentata coram Scabinis anno XII°, XIX dage Aprilis.

Jan de Costere, metsere, ende Arnout Vrient } Overmids dat hen vander stad weghen bevolen was dat sy saken aflaten souden, die sy met onrechte deden, ende die sy niet sculdich en waren te doene, dwelc sy niet laten en wouden ten bevele vander stad, soe selen sy trecken tSente-Joes ende porren bynnen sonneschyne ende fol. 100 v°.

bynnen den derden daghe uten Marcgreefscape. Op hare vorste let.

Daaronder : Littere istorum erant presentate coram Burgimagistro et Scabinis anno XI°, mensis Decembris die quarta.

Bouden van Buyten, overmids dat hi hem onredichlec met overmoedigen worden tiegen de stad en tiegen eenige persoene vander Wet ghedragen heeft, soe sal hi trecken te Coelne ende porren tusscen dit ende Dertyendach, etc. ende gheven den Heere XVI croenen ende der kerken VIII croenen. Op syn hant, dandum ut supra.

Daarnevens : Littera sua erat presentata coram Scabinis IIII die Januarii anno XI°.

Dankaert Bollaert, de cleedermakere, ende Zebrecht, zyn geselle, } Overmids dat sy by nachte ende by ontyde opter liede huyse gheworpen en ghestoeten hebben, soe zullen zy trecken tAken ende porren ende den Heere gheven, onder hen beyden, I ℔ grote. Op haren vorsten vinger.

Daaronder : Littere istorum erant presentate coram Sculteto et Scabinis anno XI°, in die Beati Andree Apostoli.

Theeus de Witte, cleedermakere, overmids dat hi twist hadde tiegen eenen goeden coopman van buten ende die dedinge eenen anderen goeden man opdroech omme den coopman mede te druckene, soe sal hi trecken I pelgrimagie tSente Joes ende porren etc. ende gheven den Heere III croenen ende Onser Vrouwen kerke III croenen. Op syn vorste let.

Daarnevens : Littera erat presentata coram Scabinis et Burgimagistris anno XI°, mensis Decembris die VII^a^.

Goesem vander Lucht, overmids dat hi eenen portere van Antwerpen gheslagen heeft in scanden ende confusen vander poerterien van Antwerpen, soe sal hi trecken I pel-

grimagie tOnser Vrouwen te Weertsborch ende porren etc. ende den Heere geven VI croenen ende der kerken VI croenen ende oec den man beteren syn smerte.

Daaronder : Zyn brief wart ghetoent ende bracht VI die Februarii anno XI°.

Jan Mathyszone, overmids dat hi dicke ende menichwerf ghedaen heeft tiegen de heerlicheit ende tiegen der stad recht, ende overmids dat hi ghepynt heeft tonvreden ende tonrusten te makene de steden van Loevene ende van Antwerpen tiegen een met zinen vercoepene ende loeteringen, soe sal hi trecken te Roeme ende daeraf brieve bringen ende daerna VI jair bliven vuten Marcgraefscape. Op syn hoet.

Cole Voet, overmids dat hi eenen goeden man ghedreyght ende gheevelt heeft boven de zoene die dairaf vormaels ghemaect is gheweest, soe sal hi trecken I pelgrimagie te Rome ende dairaf brieve senden ende dairna X jair vut bliven. Op syn hoot. Ende wiene bynnen dien X jare bynnen den Marcgrafscape ghevangen conste ende den Heere gebringen, dien soude de Heere gheven I ℔ oudere grote.

Andries van Gulk, scoemakere, overmids dat hi in de marcten meer van goeden lieden van buten ghenomen heeft dan hi sculdich hadde gheweest te nemene, soe sal hi trecken I pelgrimagie tSente-Mathys te Triere ende porren etc., ende gheven den Heere III croenen ende der kerken III croenen. Op syn I hant.

Daaronder: Littera istius erat presentata coram Ammano et Scabinis mensis Decembris die XVII^{a} etc. anno XI°.

Ende van allen vors. boeten die der kerken gheset syn, soe sal Onser Vrouwen kerke hebben te twee deele, ende Sint-Jorys kerke ende de Borchkerke tderdendeel.

Clene, overmids onredelikere wandelingen, soe sal hi trecken I pelgrimagie ten Heyligen Cruys te Luyck ende porren etc. ende na de brieve VI jair vut blivdn ende niet in comen hi en hebbe tsHeeren gemoede. Op syn I hant.

Daarnevens : Littera Clene fuit presentata coram Scabinis anno XX°, II^a^ die Julii.

En dit selve soude Peter van Boedegem, zagere, Hermans zone, gehadt hebben en hadde hi hem niet soe vromelic gheproeft in den brant.

fol. 102 v°. Ghecorrigeert by den Heere van Assche, Scoutete, ende Scepenen anno XI°, mensis Novembris die XXIIIa.

Katline, Claus wyf van Cueringen, overmids dat zy in overspele gheseten heeft met eens wyfs manne ende menigen onzede met hem bedreven heeft ende onruste gemaect tusschen wettelic huwelic, soe sal zy trecken by zonnescine vuter stad ende in derden dage vuten Marcgrafscape ende doen I pelgrimagie tSente-Joes ende na dat zy brieve daeraf gesonden heeft, sal zy I jair bliven vuten Marcgrafscape ende niet in comen zy en hebbe tsHeeren gemoede. Op hare I oere, etc

Lysbet Boels, overmids dat zy haren man ontgaen is ende hem syn goet ontdragen heeft ende in overspele zit met eens anders wyfs man, soe sal zy trecken etc. I pelgrimagie ten Hoegen Roeme ende porren etc., ende na de brieve vut bliven III jair ende niet weder in comen zy en hebbe tsHeeren gemoede. Op hare I oere, etc.

Giele de Bloc, overmids dat hi eens anders mans wyf wech gheleydt heeft, ende hairs mans goede mede wech ghedragen heeft, soe sal hi doen I pelgrimagie tSente-Jacops

in Galissien ende porren etc. ende na de brieve vut bliven I jair ende niet weder in de stad comen hi en hebbe tsHeeren gemoede. Op syn I hant.

Peter Wegge, mids onredelikere wandelingen, sal hi trecken I pelgrimagie tSenter-Claus ten Oestenbaren, ende na de brieve X jair vut bliven ende niet weder in comen het en zy by consente van den Heere ende van der stad. Op syn hoot, etc.

Daarnevens : Littera fuit presentata in die Beati Jacobi Apostoli anno XII°, coram Scabinis per Johannem de Herde.

Jan van Ypere, mids dat hi hem onredelic ghedragen heeft tiegen de heerlicheit ende tiegen syn ghebuere dair hi woent, soe sal hi trecken I pelgrimagie tSente-Eewouts in Elsaten, ende niet weder in comen hi en hebbe eer den Heere gegeven II croenen ende der kerken I croen. Op sinen vorsten vinger etc.

Daarnevens : Littera erat presentata coram Consilio ville XIIII die Januarii.

Ghecorrigeert anno XI°, mensis Novembris die XXIIIa. fol. 103.

Jan Coutereel, Heinric, syn zone, ende Gheerken van Broechoven, mids dat zy by nachte ende by ontyde een onse portersse in hairs vaders huys, dair zy lach ende sliep, meshandelden ende sloegen ende worpen van den soldere neder, ende vele onzeden doen ende te meer tyden ghedaen hebben, dair zy hen jegen de hoghe heerlicheit ende trecht van den lande groetelic in mesgrepen hebben, soe zullen zy trecken I pelgrimagie ten Heyligen Cruys te Luyck, in Toskanen, ende porren in derden dage vuter stad ende tusschen dit ende Sente-Andries dach vuten Marcgraefscape, ende niet weder int Marcgraefscap comen, zy en hebben

eer den Heere betaelt, onder hen drien, IX croenen ende den kerken III croenen, ende zy en hebben onser porterssen ghebetert. Op hare I hant.

Daaronder : Littera Henrici fuit presentata coram lege mense Martii anno XVII°.

Henric Coutereel ende Jan Ysebout, mids dat zy eenen onsen portere ghequetst ende meshandelt hebben ende hem zeere onredelic ghedragen tiegen de poerters van der stad, soe zullen zy trecken I pelgrimagie tSente-Eewouts in Elsaten ende niet weder int Marcgraefscap comen zy en hebben eer den portere ghebetert syn smerte ende den Heere gegeven elc X croenen. Op hare I hant.

Daaronder : Littera Henrici est presentata mense Martii anno XVII°.

Katline van der Watermolen, van onnutscape, sal doen I pelgrimagie tSente-Andries in Scotlant ende porren etc., ende na de brieve III jair vute bliven ende niet weder in comen zy en hebbe tsHeeren ende der stad gemoede. Op hare I oere, etc.

---

28 November 1411.

« *Correctien.* »

fol. 103 v°. Dese correctie was ghedaen bi den Here van Assche ende bi den Scepenen ende Raide van der stad int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XI [1], XXVIII dage Novembris.

In den yersten, Jan Sanders, mids dat hi, boven den rechte van der stad van Antwerpen, derselver stad ghemoeyt

(1) *De datums der ingeleverde getuigschriften bewijzen dat hier verkeerdelijk* XI *voor* IX *werd geschreven.*

heeft tonrechte, soe sal hi doen eene pelgrimagie tOnser Vrouwen te Vendom, ende darwart porren tusschen dit ende Paesschen naistcomende ende eer hi weder binnen der stad of binnen den Marcgraefscape comen sal mogen, soe sal hi goede brieve daeraf over senden, alsoet behoert, ende den Scoutete gheven tot sHeren behoef XII Vranxe cronen, op de correctie ende peyne van C Royalen, half tsHeren behoef ende half ter stad behoef, ende nochtan soe soude hi voldoen alsoe voirs. is, etc.

Daaronder: Littera Johannis erat presentata coram Burgymagistro III die Aprilis.

Item, Gielys Stappart sal omme desselfs stux wille, ten vors. tide, trecken I pelgrimagie tSente-Joes, ende brieven dairaf zenden ende den Here gheven III Vranxe cronen, ut supra. Op de peyne van der stad privilegien.

Daaronder: Littera erat presentata coram Burgymagistro V die Aprilis.

Item, Arnd de Coninc, mids onsedelikere wandelingen ende dat hi der goeder lude ringhe bi nachte afghewrongen heeft, soe sal hi doen I pelgrimagie tSente-Martens te Toers, ende darwart porren tusschen dit ende Paesschen naistcomende ende niet binnen der stad noch Marcgraefscape comen hi en hebbe goede brieve dairaf ghesonden ende hi en hebbe eer den Scoutete gegeven XVIII Vranxe cronen tsHeren behoef. Op de correctie van der privilegien van der stad, nochtan soe soude hi voldoen.

Daarnevens: Littera Arnoldi erat presentata coram Burgimagistro III^a die Aprilis.

Item, Wouter van Wezele, mids derselver zaken, sal trecken binnen denselven tide tOnser Vrouwen te Parys, ende brieve zenden ende den Here gheven IX cronen eer hi binnen Antwerpen of binnen den Marcgraefscape, prout supra.

Item, Jannes Daneels, omme desselfs stux wille, sal oec ten selven tide trecken tSente-Joes ende den Here gheven III cronen. Op de peyne ende in der manieren van den vors. Arnde ende Wouteren, sonder argelist.

Daaronder : Iste presentavit litteram suam anno IX, mensis Marcii die VI[a].

Desen personen is opembairlic hare correctie vutghelesen eodem die.

Yerst, Dankaert de Soutman, overmids dat hi Janne van Putte, der stad cnape, met quaden fellen woerden overloepen heeft omme syns diensts wille, dair hi van der stad weghen toe ghestelt is, soe sal hi gheven Onser Vrouwen kerke te hulpen, tot haren ghelasen, VI Vranxe cronen tusschen dit ende Sente-Andries dach naistcomende. Op de peyne van correctien van den Here ende van der stad.

Op den bladrand : Ultima Novembris receperunt Brulocht, Mortere.

Item, Lysbeth Buys, overmids onnutscapen wille die zy bedreven heeft, soe sal zy trecken I pelgrimagie tot Sente-Thomaes van Cantelberge, te Lonnen in Engheland, ende darwart porren bi sonneschine uter stad ende binnen derden daghe uten Marcgraefscape, ende niet weder comen dair binnen vore dat zy een jair ute ghebleven heeft, na dat zy goede brieve van harer pelgrimagien ghesonden sal hebben ende dat zy oec tsHeren ghemoede heeft. Op de peyne van harer eenre oere.

Item, Magriete Nykaerts, overmids onnutscapen die zy begaen heeft, soe sal zy trecken bi sonneschine uter stad van Antwerpen ende binnen den derden dage uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimage tSente-Andries in Scolland, ende niet weder dair binnen comen vore dat zy een jair ute bleven is na dat zy goede brieve dairaf ghesonden

sal hebben ende dat zy tsHeren ghemoede oec hebben moet. Op hare een oere te verboren.

Daarnevens : Littera sua erat presentata coram Scabinis anno nono, mensis Marcii die decima.

Item, Gheenken van der Vloet, vleeschouwere, overmids dat hi Gielise Putoer oploep ghedaen heeft om syns diensts wille, soe sal hi bi sonneschine uter stad trecken ende binnen den derden daghe uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSente-Joes, ende niet weder in comen vore der tyt dat hi goede brieve dairaf heeft bracht. Op de correctie van der stad.

Daaronder : Presentavit Johannes van der Eyken, ex parte eius, litteram suam coram Scabinis anno predicto, mensis Decembris die XII[a].

Item, Peter Persemier, mids dat hi onredelic ghewandelt heeft ende hem selven bi nachte vanghere ghemaict, zeggende dat hi den Here toehoerde, ende vele andere onseden bedreven heeft, soe sal hi bi sonneschine uter stad trecken ende binnen derden daghe uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSente-Eewouts in Elsaten, ende na dat hi goede brieve dairaf ghesendt sal hebben, soe sal hi III jare vut bliven ende tsHeeren ghemoede hebben moeten eer hi in comen sal mogen. Op zyn eene hand.

Wouter Oste, overmits onnutscapen ende vele onseden fol. 104.
die hi ghedaen ende bedreven heeft bynnen der stad, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad, ende binnen den derden daghe uten Marcgraefcape, ende doen eene pelgrimagie ten Hoeghen Roeme, ende niet weder dair binnen comen hi en hebbe goede brieve dairaf ghesonden ende hi en hebbe tsHeren ghemoede ende dat op de correctie van synre eenre ogen.

Peter de Here, mids dat hi eenen goeden cnape quetste onverdient ende om dat hi hem syn schult maende ende

mids alrande anderen onnutheden, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen derden dage uten Marcgraefscape, ende doen eene pelgrimagie tSenter-Claus ten Oestenbaren ende na dat hi goede brieve dairaf overghesonden sal hebben, soe sal hi drie jare buten moeten bliven ende nochtan niet weder in comen hi en hebbe tsHeren ghemoede ende partien ghebetert. Op zyn hoeft.

Jan van den Male, overmids dat hi eenen goeden cnape oploep ghedaen heeft omme tsHeren dienst wille, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen derden dage uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSente-Mathys te Tryere, ende niet weder dair binnen comen hi en hebbe goede brieve ghesonden ende den Heere gegeven III Vranxe cronen. Op de correctie van der stad. Ende waert dat hi Wouteren Coels hierenboven yet mesdade, dat soude syn op soenbrake ende op vredebrake.

Daarnevens : Littera sua erat presentata anno predicto, mensis Decembris die XXIIIa coram Scabinis, presente Sculteto.

Willeken Bode, van Westdoerne, Jan sConinx cnape was, overmids dat hi hem bewonden heeft van abreyscape ende van onredenliken zaken, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad etc. ende binnen den derden dage uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSenter-Claus ten Oostenbaren, ende na dat hi dairaf goede brieve ghesonden heeft, soe sal hi I jair ute bliven ende nochtan niet in comen hi en hebbe den Here gegeven XX cronen ende dit op zyn hoeft.

Daarnevens : Littera sua erat presentata XIIIa die mensis Novembris anno decimo coram Scabinis.

Magriete, Symoen Bertrams wyf, tymmermans, mids abreyscapen ende onredeliken boedscapen dair zy haer mede bewonden heeft, soe sal zy trecken bi sonschine uter stad ende binnen den derden dage buten den Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSente-Thomaes van Cantelberge, te Lonnen

in Engheland, ende niet weder in comen zy en hebbe goede brieve dairaf bracht, ende zy hebbe gegeven den Here XII cronen ende der kerken, tot haren ghelasen, VI cronen. Op haer I oere.

Daarnevens : Henryc Quintin presentavit, ex parte ipsius, litteram suam coram Sculteto et Scabinis anno predicto, mensis Januarii die XXVII$_a$ etc.

Lysbeth sClerx, van Oerderen, mids abreyscapen ende onredeliken boedscapen dair zy haer mede bewonden heeft, soe sal zy bi sonneschine uter stad trecken ende binnen derden dage uten Marcgraefscape ende doen eene pelgrimagie tSente-Andries in Scolland, ende niet in comen zy en hebbe goede brieve bracht, ende zy en hebbe den Heere gegeven XII cronen ende der kerken, tharen ghelasen, VI cronen. Op haer I oere.

Daaronder : Lysbetten brief was ghetoont vore Scepenen XVIII dage in Merte anno nono, voere Goed Vrydach.

Gielys Boydens, de meester schermere, mids dat hi onredelic ghewandelt heeft binnen der stad ende eenen goeden cnape zyn wyf ende zyn goed ontleydt heeft, soe sal hi bi sonneschine uter stad trecken ende binnen den derden dage uten Marcgraefscape, ende doen I pelgrimagie in Cypers, ende niet weder in comen hi en hebbe goede brieve dairaf bracht ende hi en hebbe den Here gegeven XL cronen ende der stad II roeden gariten doen maken dair mense hem bewisen sal. Op zyn hoeft.

Item, Janneken de Wale, die met Jan, den pasteybackere, woende, mids dat hi Gielise Boydens toten vors. faite gheholpen heeft, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen derden dage uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Rutsemadouwe, ende niet in comen hi en hebbe goede brieve ghesonden ende den Here gegeven III cronen. Op zinen I vingher.

Item, Heyle Nys, van Diest, die bi den Predicaren te

wonen plach, mids dat een gheselle bi haren toedoene doot ghesteken is ende mids onnutheden wille, soe sal zy trecken ut supra, ende doen een pelgrimagie te Roeme, ende niet weder in comen zy en hebbe goede brieve ghesonden ende zy en hebbe tsHeren ghemoede. Op de peyne van beide haren oeren.

Daarnevens: Littera sua erat presentata anno XIII°, die va mensis Julii.

fol. 104 v°. Item, Gheene Wils, van Halle, overmids dat hi eenen goeden cnape oploep ghedaen heeft met onredenliken woerden boven de oirdinancie van den Here ende van der stad, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad, ende binnen achte daghen buten den Marcgraefscape, ende doen I pelgrimagie tOnser Vrouwen te Rutsemadouwe, ende niet weder dair binnen comen hi en hebbe goede brieve ghesendt ende hi en hebbe den Here gegeven VI cronen. Op zyn I hand.

Daaronder: Den brief van Gheerart vors. was ghepresenteert anno x°, mensis Julii die xa, present Bacheler, Stevens, Scabinis.

Item, Heinryc Drobs, overmids desselfs faits wille, sal hi trecken ut supra te Rutsemadouwe, ut supra, ende den Here VI cronen. Op zyn I hand ut supra.

Daarnevens: Presentavit litteram suam anno x°, mensis Junii XXVII die.

Item, Lammeken, die in de tavernen loept, mids onnutten levene ende onsediger wandelingen, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen derden dage uten Marcgraefscape, ende doen I pelgrimagie tSente-Mathys te Triere, ende niet in comen hi en hebbe goede brieve dairaf bracht. Op zyn I oere.

Daaronder: Littera sua erat presentata Scabinis XIX die Decembris.

Item, de beerstekere, die in de tavernen loept, mids ut supra, soe sal hi trecken te Triere ghelyc Lammeken ut supra. Op zyn oere.

Daaronder : Littera beerstekers eodem die.

Coelken de Winter, mids vele onnutheden die hi bedreven heeft, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen den derden dage uten Marcgraefscape ende doen I pelgrimagie tSente-Jacops in Galissien, ende niet weder dair binnen comen hi en hebbe den Here gegeven VI cronen ende goede brieve ghesendt. Op zyn I hand.

Katline Schoenbaerts, Coels sWinters maerte, mids onnutter wandelingen die zy ghedaen heeft, soe sal zy trecken ut supra, ende doen I pelgrimagie tSente-Andries in Scolland, ende niet weder in comen zy en hebbe goede brieve dairaf bracht ende den Here gegeven III cronen. Op beide haer oeren.

Joes van Tricht, cousmakere, mids onnutten levene dat hi ghehanteert heeft, soe sal hi trecken ut supra, ende doen I pelgrimagie tSente-Patricius in Yerland, ende na dat hi die pelgrimagie ghedaen heeft ende goede brieve dairaf ghesonden, soe sal hi drie jare ute bliven ende nochtan tsHeren ghemoede moeten hebben. Op zyn hoeft.

Claus van Mallant, van der Meere vut Zeeland, ende zyn knape die met hem toten faite was, mids dat zy bi nachte ende bi ontide eene goede vrouwe onverdient in haers selfs hũs ghequetst hebben, soe sal elc van hen beiden doen I pelgrimagie tOnser Vrouwen ter Veynstersterren boven Sente-Jacops in Galissien, ende dairwart porren binnen acht dagen naistcomende, ende negheen van hen beiden na dese VIII daghe weder moghen keeren binnen der stad noch binnen den Marcgraefscape, zy en hebben goede brieve van harer pelgrimagien ghesonden ende zy en hebben den Here ende partien ghebetert ende ghesoent. Elc van hen beiden op zyn eene hand.

Daaronder : De brieve van beide den vors. persoenen warden ghetoont anno xiii°, mensis Junii die xvi^{ta}.

Item, Willem Duymken, pyndere, overmids dat hi der stad dieneren om harer offitien wille oploep van woerden ghedaen heeft, soe sal hi trecken bi sonneschine uter stad ende binnen den derden dage uten Marcgraefscape ende doen i pelgrimagie tSente-Joes ende niet weder in comen hi en hebbe goede brieve bracht ende den Here gegeven ii cronen. Op zyn vorste let.

Daaronder : Zinen brief wart ghetoent eodem anno, xii daghe Decembris.

Item, Hannen Pygghe, mids onnutscapen die hi bedreven heeft, soe sal hi trecken ut supra, ende doen i pelgrimagie tSente-Jacops in Galissien, ende niet weder binnen der stad noch binnen den Marcgraefscape comen hi en des goede brieve bracht. Op zyn eene hand.

---

30 November 1411.

« *Correctien.* »

fol. 101 Ghedaen op Sente-Andries dach anno xi°.

Jan Woyts, de boemdragere, overmids dat hi hem jegen der stad dieners onredelic ghedragen heeft ende der stad te cort ghedaen heeft, soe sal hi trecken i pelgrimagie tSente-Mathys te Tryere, by zonneschine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgraefscape etc., ende brieve senden ende gheven den Heere viii croenen ende Onser Vrouwen kerke iiii croenen. Op zinen dume.

Kuyc, de cordewagencrudere, van onnutscape, sal hi trecken

I pelgrimage tOnser Vrouwen tAken ende porren etc., ende na dat hi brieve gesonden heeft I jair vut bliven. Op syn vorste let.

Ysabeele Betkens, van onnutscape, sal trecken I pelgrimagie tSente-Andries in Scotlant, ende porren etc., ende na dat zy brieve ghesonden sal hebben, sal zy vut bliven II jair. Op hare eene oyre.

Jan de Bloc, beeldesnidere . . . . . *(sic)*

---

31 December 1411.

Oorvrede gezworen door Peter en Marten Coevoet aan Jan Ysne.

Int jair M. CCCC ende elleve, den lesten dach van Decembris, soe zwoer aen den Heyligen Peter Coevoet, scipman, dat hi Janne Ysne, der stad cnape, nemmermeer mesdoen en sal noch doen mesdoen, by hem noch by anderen etc., mair wairscuwen wair hi yet wiste dair hem af messcien soude, op hem selven of syn lyf ende op syn goet, onder wat Heeren dat men vonde. Ende desgelyx geloifde ende zwoer Marten Coevoet, syn broeder, ende Peter sal geven Onser Vrouwen kerke III ₶ was. fol. 34 v°.

14-18 Januari 1411 (1412).

« Manschap vanden bossche tAertselaer » door Jan van der Elst geweigerd.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende elve, XIIII dage in de maent van Januario, soe presenteerde Ghysbrecht van fol. 65.

Wielsdrecht Heren Janne van der Elst, Riddere, manscap te doene van den bossche tAertselair, gelyc als hem de stad van Antwerpen bevolen hadde te doene, dewelke Her Jan des weygherde ende en wildene niet te manne ontfaen hoe wel dat hem Ghysbrecht orcondelic vore goede boet ende presenteerde syn man te worden, te weten is vore Heren Reyneren van der Elst, Riddere, vore Heren Gielyse Boden ende vore Heren Janne den Scarmere, Scepenen in Antwerpen. Ende want de vors. Her Jan des emmer niet doen en wilde, soe heeft de stad overdragen ende gheordineert, mids dat hem Ghysbrecht alsoe orcondelic boet, dat hi dairmede verwaert sal staen mids dat de vors. Her Jan dairaf oec syn heergelde wech hadde, alsoe hem de stad toe syde. Ende dit ordineerde de stad int vors. jair, XVIII dage in Januario.

---

1 Februari 1411 (1412).

« Institutie der Yssue. »

fol. 73. Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende elleve, opten yersten dach in Februario, soe was overdragen ende gheordineert bi den Scoutete, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen dat soe wanneer van nu voerdane eenich poirtere of poirtersse of inwonende van der selver stad, bi den wille Gods, van live ter doot comt, ende vremde lude van buten haer goed comen deelen ende halen ende buten voeren, dat die vremde lude geven zullen ter stad behoef den twintichsten penninc van alle der versterffenissen, alsoe verre alse die vremde lude dat goed deelen ende buten voeren, alsoe verre als die goede binnen dèr vryheit vander stad ghelegen zyn ende niet voerdere, of verdinghen metten ghenen die vander stad wegen dairtoe ghestelt zullen wesen, sonder yemende dairin te verdragen.

Daaronder : Vacat hic, zuekt XII bladere voerwaert. *Hier volgt bedoelde ordonnancie* :

Int jair Ons Heeren M CCCC ende elleve, opten yersten dach van Februario, soe was overdragen ende gheordineert by den Scouthete, Burgemeesteren, Scepenen ende Raide vander stad van Antwerpen, dat soe wanneer van nu vordane eenich portere of portersse of buycvast inwonende vander selver stad of vryheden van Antwerpen van live ter doot comt, dat deselve stad dairaf hebben sal den XX^sten penninc van alle den goeden die hi achter laten sal, alsoe verre als die goede gelegen syn bynnen der stad of vryheden van Antwerpen, ende alsoe verre alsse niet en versterven van rechter oeyrien, porteren of porterssen van Antwerpen. Ende is te wetene dat zine wettige scult betaelt sal worden van den gemeenen goeden die hi achter laten sal, alsoe wel van den goeden die buten gelegen syn als bynnen, pont ponde gelike. Ende hieraf sal hem eenyegelic moeten cleren met zinen eede dat hi der stad thare volcomelic tiegenbracht heeft ende bewyst, zonder argenlist. [Vutgenomen soe wes ghegeven wordt Heyligen Gheesten, kerken of gheesteliken steden of den armen, omme Gode, dat de stad dairaf niet hebben en sal.] (1) fol. 60 v°.

---

29 Februari 1411 (1412).

« Hootvonnis », ter bede van de Schepenen van Herenthals, over eenen gemeenen weg.

Int jaer Ons Heren M. CCCC. ende XI, den lesten dach van Februarii, soe haelden de Scepenen van Herentals tAntwerpen een hootvonnis van eenen weghe ghelegen neffens Henrix huys van Liere, die Woutruyt van Sanne alleen besitten ende hebben woude, na aentael ende ver- fol. 36 v°.

(1) *De zin tusschen haakjes is doorgehaald.*

weren ende na ghetuyghen diere af gheleyt waren ende na den brief, soe souden sy dien wech ghebruyken aen beyden, alsoe sy van ouden tiden ghedaen hadden.

---

14 Maart 1411 (1412).

Vonnis over het vruchtgebruik van goederen te Edeghem ten voordeele van Juffrouw Beatrix van der Borch.

fol. 63. Anno XI°, mensis Marcii die XIIII^{a}, soe was overdraghen, gheraemt ende ghesloten bi den Amman, Bourghmeesteren, Scepenen ende Raide vander stad van Antwerpen op alsulken voerwaerde als wilen Willem Peters ende Joffrouwe Beatrys vander Borch onderlinghe ghemaect hadden van den vierendeel van den goide ter Borch, ghelegen tAideghem, ende dair Scepenenbrieve van Antwerpen af ghemaect syn, al eest soe dat in de voers. Scepenenbrieve niet vutghesteken en syn enighe erfrente, chys ende commer, diere vutgaen, ende clairlic bevonden is te gronde dat de wederdeele van den selven goide alsoe vele ghelden of meer als dat vierendeel doet, boven allen commere, ghelyc als bi vele goiden knapen, diere in ghegoet syn, ende andere clairlic betuyght ende bevonden is, ende dat oic Willem Peters selve in sinen levenden live noyt stoot dairin en maecte, ende bi vele anderen redenen ende besceide die dairtoe dienen, dat sy, Joffrouwe Beatrys, van jare te jare, alsoe langhe als sy leven sal, betaelt sal worden van harer lyftochten, zonder enighen stoot, letsel of moysel dairin te laten gheschiene bi negheenen rechte, datter namaels toe ghesocht oft op ghedaen mocht worden. Sonder arghelist.

---

16 April 1412.

Besluit van den Bisschop van Kamerijk over de schorsing van het interdict.

Johannes, Dei gratia Episcopus Cameracensis, dilecto nostro Decano Christianitatis Antwerpiensis seu eius locumtenenti, salutem in Domino. Vobis tenore presentium committimus et mandamus quatenus si cessari contigerit in villa Antwerpiensi, vigore statutorum synodialium vel provincialium sive pro vulneratione presbiteri, vel infractu immunitatis ecclesiastice, vel alias quoquomodo, ut observato cessu per unum diem, vos deinceps cessum auctoritate nostra possitis suspendere per quindecim dies semel dumtaxat et ibidem divine laudis organa facere resumi absque contradictione, nisi tamen Scultetus et lex dicte ville sint causa vel occasio dicti cessus, presentes litteras usque ad tricennium a data presentium computandum dumtaxat valituras. Datum Antwerpie sub nostro sigillo anno Domini M° CCCC XII^mo^, die decima sexta mensis Aprilis. fol. 71.

Roest.

---

16 Mei 1412.

Belofte door Hendrik Tullen van betaling zijner schulden.

Anno XII°, XVI. dage in Meye, soe gheloefde Henric Tullen, tusschen dit ende Sente-Jans dage Baptisten midzomere naistcomende, te betaelne den personen hier nabescreven alzulken scult als hier bescreven staet : Yerst, Aliten Schuymers XXX scellinge ende XI deniers grote Brabants. Item, Boudene Cortpape, den steenweerdere, XLI scellinge grote fol. 77.

Brabants. Item, Jacoppe van Huesdeyn ende zinen wive VIII scellinge grote Brabants, ende Aerde Mercelise V scellinge VI deniers grote Brabants, of waer hi des niet en dade, dat hi in vangenissen gaen soude ghelyc hi heeft nu gheweest ende dair niet vutcomen voir de vorgenomde persone vernuecht zelen syn vander vors. scult. Testes : Claus van Wynegem, Borchmeester, Claus van den Mortere, Gielys Bacheleer ende Jan de Schermere, Scepenen, etc.

---

18 Mei 1412.

« Vonnisse met advis vande erfscheyders » over eenen gemeenen borreput en eene gemeene goot.

fol. 61. Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XII, XVIII dage in Meye, ter presentien van den Amman, Clause van Steelant, ende van Janne Stevens, Gielyse Boden ende Willeme Lammenssone, Scepenen, soe wart ghewyst met eenen vonnesse by de ghezworen erfsceyders tusschen Wouteren van Scoenhoven, ex una, ende Henricke den Deckere ende Janne den Ruyndrivere, ex altera, yerst als van den borneputte gestaen tusschen haerre beyder erven, dat zy dien putte vordane ghemeene houden zullen in goeden ghereke, gelyc als zy tot hiertoe ghedaen hebben. Item, soe sal Henric vors. dair zetten een yser ghegaet dair hi syn scoen water dore leyden sal ende anders niet. Item, soe sal Jan de Ruyndrivere dwater dat hi in syn huys maect, dair hi in woent, alsoe leyden over tsine dat ten vors. ysere ghegaet niet en come. Item, soe zullen zy vordane ghemeyne houden de gothe tusschen hen ende dwater dairaf leyden ter straten vute in Coppenhole.

---

30 Mei 1412.

« Attestatie » wegens de maning eener lijftocht door Jan van den Boekele.

Int jair Ons Heeren M. CCCC ende twaelve, XXX dage in Meye, soe quamen vore de Burgemeesters ende Scepenen Reynere *in de Kevic* ende Peter van Yssche, onse porteren, ende tuyghden dat hen wael cont ende kenlic ware dat Jannes van den Boekele orcondelic gheheyscht ende ghemaent hadde tAntwerpen in de wissele ende den fyndere alsulken lyftocht als Alef van Olpen heeft opte stede van Remerswale, ende die maninge dede de vors. Jannes orcondelic yerst in de Bamismarct van Antwerpen lestleden ende opten Dondersdach na dat sMaendachs oudecleedermarct was, ende nu in dese Sinxenmarct oec, des Dondersdach na Sinxendach ende orcondelic vore de vors. porteren, gelyc vorscreven is, etc. fol. 73.

---

31 Mei 1412.

« Geloefte van partye alhier te rechte staene binnen tsjaers, » gedaan door Jan Colyns, Muntmeester te Luxemburg.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende twalve, opten lesten dach van Meye, soe sekerde ende zwoer aen den Heyligen, by zinen eede, Jan Colyns, Muntmeester te Lutzenborch op desen tyt, dat hi in de Sinxemerct van Antwerpen, nu naest toecomende, dats te weten van nu over een jair, tAntwerpen selve in comen sal of yement van zinen wegen dan dair senden, ghemachticht omme te dadingen, ende dan sal hi, of die ghene die hi alsoe sendt, dadingen met Peteren Suys, Vredricszone, gelyc ende in alle der maten fol. 75 v°.

dat nu staet, behoudelec den vors. Peteren zinen brieve in zynre macht blivende, ende behoudelec oec der maningen, die deselve Peter opten dach van ghisteren vore Scepenen van Antwerpen dede, oec in haerre macht blivende, mair wairt dat Jan Colyns Peteren dairenbynnen vernueghede, soe soude hi des comens of sendens ongehouden syn. Ende hier waren over ende present Claus van Steelant, Amman van Antwerpen, Her Heinric van Sompeken, Riddere, Gielys Bode ende Jan de Scarmere, Scepenen in Antwerpen. (1)

---

4 Juni 1412.

Kwijtbrief voor Peeter Kannaert.

fol. 96 r°. Anno XII°, IIII daghe Junii, soe ontfinc Laureys de Lichte, wisselere, tot Lysbeth Peters filiæ van Pamele behoef, bi der hand Peter Kannaerts, backers, XVIII scilde, XIII grote Brabants. Present R. Elst, Tolzende.

N. NICOLAY.

---

4 Juli 1412.

Verantwoording van Dirk Baers.

fol. 28 v°. Anno XII°, IIII dage July.

Soe zekerde aen den Heilegen, vore den Amman ende vore Scepenen, Diederic Baers, burger van Nymegen, tAnt-

(1) *Op folio 73 van dit Clementynboeck bevindt zich het ontwerp dezer akte.*

werpen in te comene VIII dage voere Sente-Baven dach naistcomende, op dat Willem Gheylenzone ende Willem Donker, onse poirteren, van haerer afgenomene haven te Poderoeyen dan niet vernuecht en waren.

---

4 Juli 1412.

Ordonnancie over de « Akensscher reysen, » het lossen van steen, enz.

Anno M. CCCC. ende XII°, IIII dage in Julio. fol. 46.

Soe wart gheordeneert bi den Heere ende bi der stad ende vutgheroepen dat nyement die den Heere ende der stad eed ghedaen hebben, Dekenen van ambachten of scutteren, vuter stad van Antwerpen en trecke tot deser Aecscher reysen oft te Coelne, op de peyne van X royalen, deen helft den Here ende dander helft Onser Vrouwen kerke. Ende soe wie anders trecken wille ende die gheenen eed den Heere noch der stad gedaen en hebben, dat die trecken op haer selfs aventure, de stad en meynt dair gheen verantworden af te hebbene.

Item, dat nyement gheene steene vordane en losse aen de stad dair men de roeyen of de vliete vander stad mede vervulle, anders dan achter de calcovene dair mense ghewoenlic is te lossene. Ende wairt dat yement eenege steene ergens alsoe binnen der stad in de roeyen of aen den muer vander stad liggende hadde, dat zy die ruymen, op de payne van eenen royale, bynnen XIIII nachten.

Item, soe wie vordane erde in de Scelt voeren wille met scepen, dat zy die erde voeren zullen moeten over de helft vander Scelt, op de payne van eenen royale.

Item, dat men in de roeye sal gaen meugen metten ghetide poderen, ghelyc als men op anderen tiden gedaen heeft, vut elken huyse een mensche ende metten hoirne in de roye gaen ende metten hoirne weder vute.

---

14 Juli 1412.

« Vonnisse » in een geschil tusschen de weduwe van Godevaard van den Houte en Jan van Etten.

fol. 59 r°. Int jair Ons Heeren M CCCC ende XII, XIIII dage in Julio, soe wart ghewyst met eenen vonnesse van Heren Henricke van Sompeken, Riddere, als van den ghescille dat gehangen hadde tusschen der Jouffrouwen Godeverts wedewe van den Houte, aen deen zyde, ende Janne van Ettene, aen dander zyde, toecomende als van III halsteren rogs erfelec, van V jaren tachter, dat deselve Jouffrouwe den vors. Janne van dien achterstelle vernuegen soude, ende vordane jairlix betalen de vors. III halstere rogs toter tyt toe dat hare kindere soe verre ghegoedt syn dat zy die mede betalen mogen. Ende dan zullen hare kindere vordane deene helft betalen ende zy dandere helft, teeuweliken dagen. Hier waren by ende over Claus van Steelant, Amman, Her Henric van Sompeken, Riddere, Claus van den Mortere, Claus van Wynegem, Jan van den Lare, Jan Stevens ende Jan de Scarmere, Scepenen in Antwerpen. Vordane geloifde de vors. Jouffrouwe, met eenen mombore hare gegeven metten rechte, dat zy den vors. achterstelligen rogge gelden ende betalen sal Janne vors. deene helft dairaf te Kerssavonde nu naest toecomende, ende dandere helft tSente-Jans dage Baptisten dair naest volgende, zonder vertrec, oft met eenen Scepenenvonnesse ghewyst ware, ende dat geloifde zy vore den Amman ende Scepenen vors.

Juli 1412.

Oorlof, voor Peter van den Lare, om op den stadsmuur te mogen metsen.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende twelve, in de maent van Julio, soe wart ghewillecoert ende gheconsenteert van der stad wegen, bi den Burgermeesteren ende Scepenen, dat Peter van den Lare, de hoedemakere, achter zyn huys, in de Wyngaertstrate, opter stad muer, bi de sluys, tymmeren ende metsen mach ende hem dairop berusten ende bewonen tallen dagen, behoudelic dat dwindaes vander sluys zinen vryen ganc behouden sal, ende behoudelic oec dat hi ende zyn nacomelinge der stad muer, alsoe verre alse hï dien bemetst of betymmert, tallen dagen houden sal in goeden gherike. Sonder argenlist. fol. 47 v°.

---

13 September 1412.

Verlenging « van der Jaermerct ».

Men laet U weten, vut bevele ons ghenedichs Heeren tsHertoghen van Brabant, van Scoutheten weghen ende van der stad weghen dat men dese jeghewoerdeghe jaermerct, mids sekeren notabelen saken daertoe porrende, verlengt ende vutstelt VIII dage lanc in den vutganc daerop dat de marctvrede ghecondicht is, dats claerlic te verstane dat de vryheit van deser jeghenwoirdiger jairmerct gheduceren sal III weken na Sinxen dach ende dien dach al, behoudelic dat men bynnen den lesten VIII dagen nyement van schulde vryen en sal buten der stad ende bewysinghen van Antwerpen, maer anders sal eenyeghelyc der vryheit fol 21.

ghebruken opte mate dat de marctvrede vutgheroepen is. Zonder arghenlist.

Gheordineert by den Joncheeren van Zevenbergen, Scouthete, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide anno XII°, mensis Septembris die XIII[a].

---

13 September 1412.

Gebod over het vernachten in het gasthuis van Sint-Janspoort en over het dragen van wapens.

fol. 21. Item, dat men van nu vordane nyement int gasthuys aen Sente-Jans porte herbergen en sal anders dan pelgryme ende wandelende ghesellen, ende dat die II nachte teynden een dairin zullen mogen slapen ende niet meer, ende bynnen virtynnachten dairna niet weder in dat gasthuys comen slapen, of war men bevonde dat zyre bynnen dien virtynnachten weder in quamen slapen, dat zy van bynnen eenen jare dairna in de stad noch in de vryheit vander stad niet en zullen mogen comen. Op hare vorste let van haren vinghere.

Item, dat nyement bynnen deser tiegewordiger jairmerct van Antwerpen gheenrehande wapenen dragen en sal anders dan hoefsche messe, vutghenomen myns Heeren huysgesinde van Brabant ende zinen dieneren ende vutghenomen porteren ende ondersaten van Antwerpen of andere dies gheprivilegieert mogen zyn.

Gheboden anno XII°, mensis Septembris die XIII[a].

---

29 September 1412.

Overhandiging van huiden aan Jan Sloop, schipper van Brussel.

Int jair M CCCC ende twaelve, XXIX dage in Septembry, quam tAntwerpen Jan Stoop, scipman van Bruessele, die dmarcscip van Bruessel te voeren pleeght, ende haelde alsulken XIIII dekene huyde ende III huyde, als zinen knechte tAntwerpen in de merct achterlieten ende versuymden te scepe te doene, ende die de Dekene ende geswoorne van den Huydevetters opleggen ende kelderen daden toter gheenre behoef dyese toebehoerden, ende werden den vors. Janne telivereert op alsoe dat hi gheloefde vore de stad die huyde te voerne te Nyvele den cooplieden diese toebehoren ende dat hi oec goede brieve dairaf bringen of senden sal dat hen de cooplude dairaf houden content etc. Present : R. Elst, Wynegem, Mortere, Stevens, Lammenssone, Mickart, Espembe, Hoevel, clerke. fol. 80 vo.

October 1412.

« Huercele » van het huis DEN HERT *op de rui.*

Int jair M CCCC XII, ingaende sMaendaechs op doude cleedermerct vander Bamismerct, soe huerde Dankart de Moelnere jegen Henric Coppenzone ende zinen wive *den Hert* opte Roye, V jair oft VII jair lanc duerende, welc Dankaert lieft hebben sal, elc jair omme VIII ℔ X scellinge grote alselc ghelt als dair men bier ende broet met coepen sal, ende te betalen telken halven jare half. Ende al den huysraet die ghetaxeert is ende ghescat op XIIII ℔ grote, luttel min of meer, die sal Dankaert behouden den termyn vors. wt, ende wart hi dan argher is, dat sal Dankaert fol. 34 vo.

oprichten ten eynde van den jairscaren ende men sal hem de huysinge vors. oprechten bynnen den yersten jare, ende wel ende loffelic reken van als des dairan ghebrect ende ontreect is, ende wilse Dankaert dan voort gherect hebben, dat sal hi moeten doen op zinen cost, ten ware van allen nieuwen warke, alle argelist vutghesteken.

---

2 November 1412.

Vaststelling der waarde van den « ouden schilt. »

fol. 63. Anthonys, by der gratien Gods, Hertoge van Lothrike, van Brabant ende van Lymborch, Marcgreve des Heylichs Rycs, onsen gemynden ende ghetruwen den Luden van der cameren van onser rekeningen te Bruessel, salut. Want Wy verstaen hebben, vute aenbringene van onser stad van Antwerpen, dat ghi Steven vander Nederalphen, wilen onsen Rentmeester generael van Brabant, niet en wilt laten passeren in synre rekeningen mit alsulker weerden vore oude scilde als hi ontfangen heeft van onser vors. stad, alse van den ottroye van haren assizen, dairom dat deselve Steven onser stad ende porteren van Antwerpen lange vervolght heeft om hem te doen passeren, soe ontbieden Wy U ende laten weten dat onse wille ende consent is, dat ghi den vors. Steven in synre rekeningen laet passeren ende lyden zonder stoot mit viertich groeten over elken ouden scilt te rekenen alsulken paymente als bynnen zinen tyde loep gehadt heeft dat hi onse Rentmeester was, mids goeder informatien die Wy hebben gehadt dat onse goede lude van onser vors. stad onsen vorvaderen zeliger ghedachte altyt ghewoenlic hebben gheweest te betalen, mit alsulken ouden scilden als sy ontfangen hebben van haren assizen, die zy by tyde by onsen ottroye ende consent in onser stad vors. hebben doen loepen, want Wy dat alsoe ghedaen willen hebben niet wederstaende eenigen ordinancien, statuten of bevelen van contrarien hier tiegen wezende. Ghegeven in onser Borch van Tuernhout, twee dage in Novembry int jair Ons Heeren

M. CCCC ende twaelve. By minen Heere den Hertoge dair by waren de Joncheere van Nassouwe, Her Henric vander Lecke, de Joncheer van Monjoyen ende..... (1)

---

14 November 1412.

« Correctie. »

Anno XII°, mensis Novembris die XIIII^a. fol. 101 v°.

Zoete van Noten, Laureys Backers wyf, mids dat zy onredelic gheleeft heeft, soe sal zy trecken by sonneschine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgrafscape ende doen een pelgrimagie tSente-Joes ende na dat zy brieve daeraf ghesendt heeft, soe sal zy bliven vuter stad ende vuten Marcgrafscape XII jair. Op beyde hare oeren, etc.

---

14 December 1412.

Ordonnancie over munt.

Anno Domini M° CCCC^mo XII, mensis Decembris die XIIII^a, fol 78.
wart gheordineert bi den Burgermeesteren, Scepenen ende den ouden Scepenen daer bi ghebeden waren, dat soe wie schult sculdich ware in Vlaemschen ghelde of schult sculdich worde in Vlemschen ghelde, dat men die met Vlemschen ghelde betalen sal of met Brabantschen ghelde te Lovene of te Vilvoerden ghemunt, ende op elc pond grote XX grote Brabantsche te baten. Dit sal staen tot Martini hiemalis anno XIII°.

N. NICOLAY.

---

(1) *Het vervolg is uitgesleten.*

25 December 1412.

Lossingplaatsen van turf en hout.

fol. 77. Gheordineert by den Scouthet, Joncheere Aernde van Zevenbergen, by den Burgemeesteren ende Scepenen anno XII°, mensis Decembris die XXV^en^.

Item, dat gheene torfscepe noch houtscepe en zullen in de roye moghen bliven liggende tusschen de Scelt ende dYserenbrugge, het en ware dat die scepe met torven of met houte dore staken dore dYserenbrugge ter Verwersbrugge waert, ende ter Crudenersbruggen waert gheduerende tot Sente-Jans dage toe in midzomere. Wie de contrarie dade dat die verboeren soude II royale, deen tsHeeren behoef ende dandere ter stad behoef. Ende elc zie dat hi een goet volle ghetyde wachte omme mede dore te stekene, want bleve hi liggen tusschen dYserenbrugge ende de Scelt, die soude den vors. broeke gelden ende betalen, mair eldere mogen de vors. scepe liggen in alle vliete dair hen best gerieft.

Omstreeks 1412.

Ordonnancie over het vervoeren van vuilnis en het ruimen der ruien.

fol. 72 v°. Item, dat men gheenrehande vulnisse vueren en sal nergens bynnen der stad of dair buten, anders dan ten steden ende plaetsen dairt lest geboden was, vutghenomen dat men alrehande vulnisse sal mogen vueren tusschen de Pertbrugge ende de Slycpoerte, ende dat men steengroys sal mogen voeren

in de Lepelstrate by dBegynhol, tusschen de drenke ende tcapelleken ende voert langs in de quade slage aldaer dairs meest te doene is, op de payne dat dboec begrepen heeft, vordane dat alle deghene die met karren achter straten plegen te voerne de vulnisse van der straten zullen moeten voeren alsoe dicke als mens aen hen versuect, ten steden ende plaetse daertoe gheordineert es, elke kaerre omme I yngelsche, ende wie hem des weygerde, die soude verbueren VI grote ende nochtan die vulnisse moeten voeren omme niet.

Men laet U weten ende ghebiedt van der stad wege omme de roye van der stad ten minsten coste scoen te makene ende te rumene van der vulnissen dairse dagelyx mede vervult wordt, dat eenhiegelyc die wonachtich is ten steden hierna bescreven eenen man of een wyf in de roye setten, die starc ghenoech is orbore dairin te doene, nu te noenen metten ghetyde ende metten horne van der stad dairin gaen ende metten horne weder vut, ende niet eer, ende men sal beginnen van aen de sluys aen Jans Blabbeneren toter Appelbruggen toe, te weten is alle die wonen aen de Verwersbrugge opte corte roye tot sBlabbeneren toe, in de Wyngaertstrate toter poerten toe, inde corte Nuwestrate toter poerten toe aen de Wermoesmerct, opten kerchof opte Merct, aen de Coremerct tot Jacops van Hoeboken toe, in de Hoeghstrate tot Sente-Mertene toe, langs de roye in de Lynmakersstrate, in de Munsterstrate, in de Appelstrate, aen de gate toter Vischmerct ende toten hoede toe.

---

3 Januari 1412 (1413).

Verbod op het uitstrooiën van valsche berichten.

fol. 85. Anno cccc duodecimo, was gheboden van sHeren wegen ende vander stad weghen, iii Januarii.

Dat soe wie enighe sonderlinge meren brachte, den Heere ende der stad oft enigen persoenen, porteren, Dekenen of ambachten vander stad aengaende, dat die, es hi man oft wyf, noemen sal dien persoenen ende dien aenbringere, of waer hi des niet en dade ende sinen segghere niet ghenoemen noch bighebringhen en conste, dat hi selve dat sal moeten verantwoerden, ghelyc oft hyt selve aenbracht ende visiert hadde. Voert waert dat yemend enighe onredelike woerde sprake op yemende van den goeden lieden ende hi die niet goed ghedoen en conste noch bighebringen met waerheiden, dat die sullen staen ter correctien van den Here ende vander stad ende hen daeraf doen alsoe men loegheners ende quade aenbringhers sculdich is te doene.

---

24 Januari 1412 (1413).

Schuldvereffening.

fol. 32 v°. Anno xii^mo^, mensis Januarii die xxiiii^ta^, soe quamen Juete, wettich wyf wilen Heinricx Poppen, cum tutore, ende gaf over Emonde Dorp alsulken Scepenenbrief als Heinryc Poppe sprekende hadde op Arnoude Frayman, van Peelt, bekennende dat zy noch niement van Henrycx, haers mans, wtgenomen Emond vors., gheen recht dairane en behilden, vordane soe gheloefde zy, cum tutore, Arnoude Frayman ende zyn goed scadeloes tontheffen ende ombelast

te houden tallen dagen van allen gheloften ende bezeghelingen die Arnoud vors. vore Heinrike, haren man, ghedaen mach hebben, met haer selven ende met al haren goede, ende waer dair ghebrec ane, soe quam Henryc van den Bloke ende gheloefde dat als goed borge te voldoene ende Juete vors., cum tutore, ende Jan vander Hage, haer broeder, gheloefde Heinricke scadeloes te quiten elc voere al.

Item, soe quam mede Emond Dorp ende gheloefde der vors. Jueten ende Henricx Pops nacomelinge scadeloes ende ombelast te houden tallen dagen van allen alsulken obligatien alse dair Heinryc Poppe vors. vore Arnoud Vrayman vors. bezegelt ende met brieven vore gheloeft ende bezegelt heeft, op hem ende op tsine.

Item, soe quam mede Arnoud Frayman vorscreven, ende gheloefde Emonde Dorp vors. van deser vors. gheloften scadeloes ende ombelast te houden ende wel te quiten tallen dagen, ende dairvore soe heeft deselve Arnoud den vors. Emonde in handen gheset alle zyn goede, ruerende ende onruerende, have ende erve, welkerhande etc. in zinen handen te bliven staende als zyn vry goed zynde donec ipse fuerit omnino bene et plenarius acquitatus etc.

Actum ut supra in camera Scabinorum.

Present: Her Peter Bode, Ridder / Claus van den Mortere — Burgermeesteren

Her Jan vander Elst, Ridder / Her Gheldolf vander Zennen, Ridder / Jan Zymaer / Arnd Mickaert / Claus Alleyn — Scepenen

N. Nicolay.

Januari 1412 (1413).

« Kerckmeester geprivilegieert ».

fol. 95. Anno duodecimo, mense Januario, soe was gheraemt ende gheconsenteert vander stad wegen mids dat Jan van der Heyden, Godscalx zone, huydevettere, ten groten ernsten, vervolge, beden ende begerten vander stad, den last anegenomen heeft van den Kercmeesterscape ende van den Heylegen Gheestmeesterscape in der kerken van Sente-Jorys, vut zekeren notabelen zaken, dair hi nuttelic toe is, dat deselve Jan mids dien vordane ontlast zyn ende bliven sal van wt te treckene in heervaerden of in orlogen of anders, maer hi sal binnen bliven ende zinen last doen ende scoten ende loten met zinen ambachte ende dairtoe mede soe sal hi ontlast zyn ende bliven jairlix van den Dekenscape van zinen ambachte, alsoe dat men hem gheen Deken maken en sal. Hier waren bi ende over Her Peter Bode, Ridder, Claus van den Mortere, Burgermeesteren, Jan Zymaer, Jan Stevens, Scepenen.

N. NICOLAY.

Ende het was verhaelt in de banc van Scepenen dier hem consent in droegen.

---

3 April 1412 (1413).

Vereffening in een geschil tusschen Willem Coc en Adriaan IN DE ROSE.

fol. 11. Als van den heessche die Willem Coc, van der Goes, hiesch Adriane *in de Rose* van der sommen van VII^{c} nobelen,

VI scellinge ende VI deniers grote Vlems voer elken nobel, daerop dat eenighe van den erfghenamen van Adriaens wive was *in de Rose* vors., dies ziele God ghenadich sy, verantwoerden ende meynden dat hi die somme ghelds sculdich ware te halene, alsoe men in de stad van Antwerpen na doder hant sculdich is te doene, op dwelke Burghermeesteren, Scepenen ende Raide verhoerden deen partie ende dandere, ende bevonden in der waerheit dat Adriaen vors. dat ghelt onder hadde ghehadt tot harer beider wynninghen ende verliese, oerdeneerden dat de vors. Willem Coc, mids dat hi een goed coepman is, houden souden aen den Heylighen, met synre eenre hant, wes hi daeraf in ghebreke ware, dwelke hi dede ende hielt aen den Heylighen syn ghebrec ghelyc dat de vors. Burghermeesteren, Scepenen ende Raide in presentien van den Amman gheordineert hadde ende stac vut III^c XXXVIII nieuwe Dordrechtsche scilde, II^c Vranxe croenen ende hondert ende vyftich Rynsscher guldene. Dit was ghedaen int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XII, den derden dach in Aprille voer Goed Vrydach, presentibus Amanno, Bode, Mortere, Zenne, J. Elst, Zimaer, Veltham, Bacheleer, Meester Henryc ende andere.

---

12 Juni 1413.

« Correctien. »

Anno XIII°, XII dage Junii, gheordineert bi den Heere ende by der stad. fol. 105 v°.

Jannes Clap, poentere, ende syn meysken zilverborre, } Mids dat zy hen onredelike gedragen hebben, dese sullen trecken by zonneschine vuter stad ende bynnen derden dage vuten Marcgrefscape ende niet weder bynnen eenen jare in de stad comen. Op hare eene hant.

Goeden de Knoddere, van onnutscape ende onredeliker wandelingen, sal trecken by sonneschine etc. ende bynnen derden dage vuten Marcgrefscape ende doen I pelgrimagie in Cypers te Nycosien, ende III jair dair int lant wonen, ende na dat hi brieve gesonden heeft dairenteynden X jair bliven vuter stad ende Marcgrefscape. Op syn hoot.

Peter Sloeve, van onnutscape ende onredeliker wandelingen, sal hi trecken etc. I pelgrimagie te Roeme ende na dat hi brieve gesonden heeft, IIII jair bliven vuter stad ende Marcgrefscape. Op syn hoot.

Daarnevens: Presentata est littera Petri XXII Decembris anno 13°.

Claus de Ruytere, mids dat hi onredelic ghesproken heeft op eenigen van den Heeren geseten bynnen den Marcgrefscape ende hem onredelic tiegen hen ghedragen, soe sal hi trecken etc. ende doen I pelgrimagie tSente-Jacops in Galissien ende brieve dairaf bringen. Op zine I hant.

Daaronder: Littera erat presentata coram Burgimagistro et Scabinis anno XIII°, mensis Septembris die XXVII[a].

---

23 Augustus 1413.

Vonnis in een geschil tusschen Jan van Borsbeke en Jan Smit.

fol. 77 v°. Int jair Ons Heeren M CCCC ende dertyene, XXIII dage in Oeghst, soe wart ghewyst by den ghezwornen erfsceeders vander stad, ter presentien van den Amman Clause van Steelant, ende van Her Geldolve vander Zennen, Riddere, Janne Stevens ende Jan Baceleers, Scepenen, tusschen Janne van Borsbeke ende Janne tSmit, huydevettere, als van haerre beyder huyse ende erve gestaen neffens een in de Mere, ende dair zy nu in wonen, dat die huyse ende erve van vore tot achter zullen bliven staende in alle derselver

voegen ende maten, dat zy vormaels metten rechte ghewyst syn te bliven staende, na vutwysen van IIII palen die dair vormaels ghezet waren ende noch staen. Vordane wysden de vors. erfsceyders dat soe wie van beyden vors. partien den anderen te na ware, wairmede dat ware, dat hi den anderen ruyminge doen sal, na der stad recht ende bynnen XIIII nachten, ende dat oec eenyegelyc tsine alsoe beheynen ende bevryden sal als datter dandere af ghevreedt sal syn, ende bynnen XIIII nachten.

---

12 Januari 1413 (1414).

Vonnis in een geschil tusschen de kerkmeesters van Brecht en Hendrik van den Bemdeken.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XIII, XII dage in Januario, soe wart ghewyst met eenen vonnesse tusschen de kercmeesters van Sente-Willeberts te Brechte, aen deen zyde, ende Henricke van den Bemdekene, aen dander zyde, want Sente-Wylleberts cappelrie vors. erfelic heffende is I zister rogs op I heyde bloc, houdende omtrent VII bundere, gelegen buten Starthoven, tusschen de vroente ende den eenen boem, aen deen zyde, ende de heyde aldaer, aen dander zyde, ende op I hoeve heyden gelegen by Tremele tusschen Henrix heyde van Tichelt ende Peter Michiels heyde, op welc vors. lant ende heyde de vors. Henric talende was met Scepenenletteren van Antwerpen als vore zekere lyftocht rente die hi dairop ende op meer goede ghecocht ende gecregen hadde, ende want de vors. kercmeesteren goede wettige ghetuygen vore Scepenen van Antwerpen gheleydt hebben, dat den erfrogge van Sente-Willeberde oudere ghecocht ende ghecregen is dan des vors. Henrics Scepenenbrieve out syn, dat mids dien deselve Henric de vorgenoemde pande over gegeven heeft ende geloift tot dien panden niet meer te talen noch die aen te spreken. fol. 59 v°.

---

28 Augustus 1414.

Verantwoordelijkheid van Wouter van der Elst, steenwaarder.

fol. 44. Anno XIIII°, XXVIII daghe in Oeghst.

Wouter vander Elst, alse steenwerdere, gheloifde den Steen wel ende ghetrouwelic te verwaerne, op syn lyf ende op syn goet, gelyc als dairtoe behoert, na ons ghenedichs Heeren heerlicheit ende na der stad recht van Antwerpen. Ende hiervore syn borgen, èlc voer zyn somme, ghelyc hier na bescreven staen : Wouter van den Broeke, Scouthete tSanthoven, voer XII 1/2 croenen ; Jan van Wezenbeke voer XII 1/2 croenen ; Jan van der Beke voer XXV croenen ; Geert Thys voer X cronen ; Goesen van Laervenne voer X cronen ; Jan vander Heyden voer X cronen ; present G. Baceleer, Jan Stevens. Jan de Meyere, van Malle, voer XXV cronen ; present Stevens, Scermere. Peter van Dryemilen voer XXXII cronen ; present Stevens, Veltham. Gheert Faes voer XXV cronen ; Aert Faes voer XXV cronen ; present J Baceleer, Elselaer. Ende ghebrake aen dese vors. persoene yet, soe geloifde Claus van den Werve voer XXV cronen.

EINDE VAN HET CLEMENTYNBOECK.

VERZAMELING GETITELD :	COLLECTION DITE :
Collegiale Actenboeken	**Collegiale Actenboeken**
1581-1583.	**1581-1583.**
(Vervolg)	*(Suite)*

Continuatus est Magistratus Antverpiensis sub Serenissimo Duce Brabantiæ D. Francisco Valezio, ultima Novembry 1582.

Hier sal men schryven de namen vande voorgaende Wethouderen.

Joncker Philips van Schoonhoven, buyten Borgemeestere,
Meester Peter van Aelst, binnen Borgemeestere,

Schepenen :

Meester Jan de Pape
Joncker Rogier van Leeffdale
Meester Nicolaes de Voigt
Cornelis Prunen
Joncker Adriaen van Eertvelt
Meester Peter van Aelst
Andries Vermeulen
Meester Cornelis Retius
Joncker Jacob van Wachtendonck
Meester Matheeus de Lannoy
Jan Baseliers
Jan van Steenwinckel
Joncker Godevaert Montens
Meester Jacob Zuerius
Lodewyck Blommaert
Anthonis Ancelmus

Aen Jan van Stryp geordonneert den Rentmeestere volgende dassignatie van Nyeversele te betalen in minderinge vande bede XXIIII guldenen. Actum III Decembri 1582.

Gelycke acte op Cornelis Dyck ter sommen van II^c XXXIX guldenen. Actum ut supra.

Aende liasse dordonnancie vande Heeren ende Officieren comparerende in collegie. Actum III Decembri 1582.

Op de requeste van Jannen Maillet, proprietaris vande huyssinge genaempt *den Schilt van Coolen* aldaer de Staten syn gelogeert geweest, geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere tovercommen met denselven ter cause vande huere van Sinte-Jansmisse tot XVe Augusti beyde lestleden, prout latius in dicto libello. Actum ut supra.

Op de requeste van Willem de Greve tenderende om te hebben recompense van seeckere morilloenen tot Bruessele verkocht ter causen van verloopen rente op deselve stadt, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere ter causen van dyen tovercommen, prout latius in dicto libello IIII^a Decembri 1582.

Alsoo myne Heeren de Staten tslants van Brabant myne Heeren den Wethouderen hadden versocht te willen verstrecken de somme van duysent guldenen eens tot incoop van diversche vivres, om die verstrect ende verdeilt te wordene voer de provisie vande forten van Willebroeck, Margerite ende Donxsken, met beloefte van deselve weder te rembourseren vande consumptien binnen deser stadt te verschynen in Decembri ende Januario naestcommende, soo es by mynen Heeren voers., regart genomen op denselven nootelycken dinst ende dat deselve forten deser stadt voernementlycken syn importerende ende aentreffende, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyter cassen van reductie deselve somme van duysent guldenen ten fyne als boven te tellen aen Baltazar vande Perre, ontfanger vande vivres, mits hebbende vande Staten voers. een obligacie van gelycke

somme geassigneert op de voers. consumptie onder den segel derselver, om deselve te betalen ten voers. dage ende quitantie des voers. vande Perre, waermede de voers. casse sal worden gerembourseert. Actum quarta Decembri 1582.

Op de requeste van derffgenamen wylen Andries van Hindersen, corteroede was, versueckende betalinge van sekere pensie, denselven by der stadt voer synen dinsten toegevuecht, es geappoincteert ende geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere hen vuyt te reyckene de somme van hondert guldenen eens, prout latius in dicto libello. Die IIII^a Decembri 1582.

Geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere te betalen Peeteren Stoop ende Ambrosius Grimmeliers, schippers, 1^c L guldenen ter causen van dat sy dry weken lanck int vervueren van het geschut hebben gedient. Actum ut supra.

Geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Gillis Kessels ter causen van seekere brugge by denselven, vuyt laste van mynen Heeren ten dinste vande stadt gedaen, te betalen XIX guldenen XIIII stuyvers. Actum ut supra.

Geordonneert te betalen aen Kristiaen Antheunis, tonneman, ter causen van diversche oncosten by denselven int leggen vanden selven tonnen gedaen, volgende de specificatie daeraff zynde, de somme van vyftich guldenen XIIII stuyvers. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert Gillis Crol, om, onder den Colonel Jaques vande Walle, te wesen Capitain over het vendel van Capitain Verheyen (wesende vanden selven dinst verlaten mits synen langen dinst van vyf jaren) ende te doene den eedt daertoe staende. Actum V^a Decembri 1582.

Myne Heeren voors. hebben gecommitteert Peeteren de Poortere om in plaetse van Jan van Eelen, onlanx overleden, tot bewaringe, visitatie ende besorgen vande crancke vande haestige siecte ende peste, onder de gagien ende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, syn by mynen Heeren Bourgmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geanomineert ende gekosen Heer Jacob van Berchem, Guldeken vande Lakenhalle, Meester Jan Bacx, als Weesmeestere, Joncker Jan Damant, Schepen vande Halle, Joncker Jan van Brecht, Peysmakere, Joncker Rutgeert vander Hapt, als Ceurmeestere, onder de gewoonelycke gagien, wedden ende emolumenten ende mits doende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Jan van Hove de somme van vierthien duysent ponden arthois in minderinge vande bede. Actum ut supra.

Myne Heeren de Wethouderen hebben geordonneert dat mits de insolventie vande voergaende pachters, dat de boter ende kese accyse ende mitsgaders de blauw cuype sal worden verpacht, welcken volgende deselve anderwerff es overgelaten als hoochste verdierende Steven Bertels ende Henrick vanden Berge, hebbende myne Heeren deselve geratificeert ende van werden gehouden. Actum va Decembri 1582.

Is geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy de cappe van den torren vanden steenen Eeckhoff, commende aende Sint-Jans vliet, sullen affnemen ende denselven torren overwelven met eenen platte forme ende versien van een cintinelle huysken tot betere defensie vande stadt. Actum ut supra.

Geordonneert den geçommitteerde totter amunitie Peteren Huybrechts, Capitain over den orelooghschepe deser stadt, te versiene tot amunitie vanden selven schepe met twee hondert pont groff buspoeyere, ende sal tselve hen passeren int vuytgeven hender rekeninge, mits overbrengende dese ende quitantie daertoe dienende. Actum ut supra.

Geordonneert dat men sal beschencken Meester N. Schuermans, sone van Meesteren Pauwels Schuermans, ter causen ende vuyt consideratie vande goede dinsten by den oudere

saliger gedaen, met anderhalve ame rentschen wyn metten lasten daeroppe staende tot synen dach van eeren ende houwelyck metter dochtere van Meesteren Jacop Roelants, Conseiller vanden secreten Raet. Actum va Decembri.

Aen de liasse een acte van vacatien van myn Heere van Stralen ende Lefdale tot Gent, XXVII Novembri 1582.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Hans de Breuckere om te wesen klerck ende contrerolleur vanden Hessenhuyse onder de gagien daertoe staende ende den behoorlycken eedt.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere myn Heere den buyten Bourghmeestere Joncker Philips van Schoonhoven te rembourseren vander sommen van XXVIII guldenen thien stuyvers by hem tot diversche reyse verschoten aen sciploon, bodeloon ende andere gelycke oncosten tot dinste des lants. Actum ut supra.

Geordonneert Gillis Lambrechts, concergie, den twee bieraccysers te laeten volgen elck ses stadtstoopen wyns vanden Sinte-Martens wyn. Actum prima Decembris 1582.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Laureys Ghyben de somme van LXIX guldenen ende X stuyvers eens ter zaecken van het repareren ende vermaecken vanden watermeulen gestaen op Sint-Jans vliet, mitsgaders alnoch de somme van III guldenen voer de vacatien vande stadtmeesters het werck gevisiteert hebbende, tsamen de somme van LXXII guldenen. Actum VI Decembris XVc jaeren LXXXII.

Geconsenteert ende toeghelaten, consenteren ende laeten toe, mits desen, Geert Verheyen, Geert Cruyt, Jan Neirincx, ende Domynecus Verryt dat sy desen aenstaenden vasten tsamen in een huys oft winckele selen moighen slaen ende vercoopen vleesch, mits nochtans dyen aengaende hen regu-

lerende volgende dordonnantie daerop gemaect oft alnoch nae gelegentheyt des tyts te maecken. Actum IIIa Decembris anno 1582.

Gelycke acte op Hans Huynen, Gillis Peeters ende Hans Peeters. Ut supra.

Andere gelycke acte op Cornelis Martens, Peeter Blommaert, Cornelis Neirincx ende Peeter Crock. Actum ut supra.

Geordonneert dat men Joncker Jacob van Wachtendonck, Schepen, ter causen ende tegens het houwelyck van. . . . *(sic)* van Wachtendonck, synen sone, met de dochtere vande Vrouwe van Berlaer, sal beschencken ende vereeren voer een gratuiteyt, met twee amen rentschen wyn, vry van alle lasten, mits de goede ende continuele dinsten by den selven der stadt gedaen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourgmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert Meester Jan de Pape ende Lodewyck Blommaert, Schepenen, om als Superintendenten te versiene op de clachten die soude mogen geschieden by den borgeren ende ingesetenen deser stadt ter causen ende vuyt oorsaecke van het fouriren ende herbergen vande hovelinge ende andere, wesende in dinste van Syne Hoocheyt, binnen deser stadt gearriveert, des aengaende suecken ordre te stellen ende ordonnantie te geven, soo sy naer gelegentheyt vanden persoonen ende plaetsen sullen bevinden te behooren, denselven daertoe, mits desen, auctoriserende ende ordonnerende respective, soo den fourier deser stadt Artus van Vissenaken als borgeren, hen volgende tghene by den voors. gecommitteerde in desen sal worden geordonneert te reguleren. Ende ingevalle van merckelycke swaricheyt sullen de voers. gecommitteerde aen myne Heeren in collegio mogen rapport, om by auctoriteyt vande Weth daerinne vorts versien te wordene soo behooren. Actum VIII Decembri 1582.

Aen de liasse dacte daermede geordonneert wordt dat alle wisselbrieven in Italien gemaect ende gedateert sedert den

v^en Octobris lestleden sullen betaelt worden al oftse gemaect waren thien dagen daer te voren. Actum VIII^a Decembris 1582.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert den collecteurs vande bieraccyse te laten volgen tot behoeve vanden Heere van Villiers, als Marichal vanden legere ende mits de goede dinsten by hem gedaen, twee tonnen widt bier, vry van accyse ende andere hoochzelen ende lasten der stadt competerende. Actum VIII Decembri 1582.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, te laten volgen ende te tellen den provost vanden Hove Schavaert, voer eene gratuiteyt ende mits de goede dinsten by denselven int gade slaen van deser stadtsaccyse dagelycx gedaen, de somme van tsestich guldenen eens, ende dat in minderinge vanden lesten keuren over het misbruyck vande stadtaccyse tot behoeve deser stadt gevallen. Actum ut supra.

Geordonneert op de requeste van Hans Kroeser, hem vuyt te reycken de II^c guldenen daerinne geruert, mitsgaders voor eene gratuiteyt ende voer teergelt XXXVI guldenen aenden persoon hem naer gesonden, prout latius in dicto libello. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den collecteurs vande bieraccyse te laten volgen tot behoeve ende slyte vande familie van mynen Heere den bischop van Corse ende Constance, Conseiller destat, een ame wit biers ter weken, vry van accyse, hoochzelen ende andere lasten der stadt competerende. Actum XI Decembri 1582.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aende schippers met heure schepen gevuert hebbende de quantiteyt van dry hondert ende meer arme jongers van hier nae Cales, de somme van vyffenviertich ponden Vlems eens. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Burgermeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt den coopere van zeecker stuck erven, groot V ½ roeden ende XCV voeten, geleghen inde nyeuw stadt tusschen den middel ende den leesten vliet aldaer, behoirlyck te goedene ende te erffven. Actum XII Decembris XV^c jaren ende LXXXII.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen den Dekens vande schippers te leveren twee schepen om daermede te vueren de compaignie van Capitain de la Fauçadeere, treckende vuyt laste van Syne Hoocheyt naer Dunkercke, volgende het bevel desselffs Syn Hoocheyt, ende sal men deselve van stadtswegen daeraff betalen. Actum XIII Decembri 1582.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert Phylips Metsuyen om te wesen Capitain in plaetse van Frans de Fevre ende te doene den eedt daertoe dienende. Actum XIII Decembri 1582.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordoneren mits desen den gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden dat zy (mits sekere merckelycke redenen den Heeren daertoe moverende) nochtertyt emers binnen den tydt van drye naestcommende maenden geene leveringe oft andere executie doen en selen aende huysinge van Heer Jan de Jonge. Actum den XI^en Decembris 1582.

Myne Heeren Borgermeesteren ende Schepenen voers. hebben toegelaten ende laten toe mits desen dat de Greffier Hoboken onder de strate aen de huysinge by hem nu nyeuw gemaeckt gestaen in rechte Kerkhoffstrate, loopende zuytwaerts, sal mogen maken ende houden een voutken van acht oft negen voeten int viercant sonder daeraff deser stadt (mits sekere redenen denselven Heeren kennelyck) te derven geven eenigen chys oft ongelt. Actum den XI^n Decembris 1582.

Myne Heeren hebben geordonneert, ten versuecke van myn Heere den Grave de Lavall, den gecommitteerde totte bieraccysen, denselven tot sleyte ende gebruyck voer syne familie alle weken te laten volgen vier tonnen biers, vry van accyse, hoochzelen ende andere lasten der stadt competerende, soe langhe deselve alhier sal resideren, huys houden ende actuelyck ende metter daet familie foveren. Actum XXVII Decembris 1582.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert Artus van Vissenaecken, fourier deser stadt, op morghen ten neghen uren voere noene te commen ende compareren voer de gecommitteerde totter auditien vande clachten vanden borgeren ende innegesetenen gefouriert zynde, inde audientiecamere, naest het Collegie, ende in handen vande gecommitteerde voers. over te ghevene de lyste vande gefourierde ende belaste huysen, met oyck de persoonen inde zelve gefouriert, ende alle daghen ter voers. plaetsen ende ure hem voer de voers. gecommitteerde te vindene, alles opte pene van eenen halven daelder van XVIII stuyvers by hem, telcker reysen des in gebreecke zynde, te verbeuren tot behoeff vanden armen deser stadt. Actum XXVII Decembris anno LXXXII.

Geordonneert den gecommitteerde totter bieraccysen dat sy alle weken sullen laeten volgen tot behoeff vanden Capiteyn vande Switsers van Syne Hoocheyt XV tonnen biers, te weten sulcken als sy selen begeeren, behoudelyck dat deselve quantiteyt sal worden gemindert den leveraer vande bieren vanden kelder vanden hove. Actum 28 10bris 1582.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Geeraerdt de Rasieres de somme van twee hondert XVI ponden ende XI schellingen Vlems voer ende ter saecken van negen silvere vergulde schalen, gemaeckt ende gelevert tot behoeve vande negen

mannen gecommitteert tot onderhoudt vanden religions-vrede, wegende tsamen XXXIIII marck, seven onchen ende acht engelschen, tot XV schellingen ende VI groten donche, volgende den billette vanden selven Geeraert daeraff mynen Heeren overgegeven.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, naer ouder costuymen, te betalen myn Heere den Canselier van Brabant de sommen van dry hondert guldenen, denselven, naer ouder gewoonte competerende, ter causen ende vuyt oorsaecken als by Syne Hoocheyt gecommitteert soo tot het continueren vande Weth alhier, als het oversien vande stadsrekeninge, op den lesten Novembri lestleden. Actum xxx_a Decembri 1582.

Gelycke acte op den Heere van Merode, Heere van Peetershem.

Gelycke acte op den Heere van Sint-dAllegonde, Conseiller dEstat.

Gelycke op den Audiencier, Meesteren Jan van Asseliers, van hondert vyftich guldenen, als geassisteert hebbende, vuyt laste van Syne Hoocheyt, aen het continueren vande Weth, oversien, sluyten ende overnemen deser stadtsrekeninghe. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen den Colonellen deser stadt, dat sy, volgende de resolutie ende voet eertyts by den leden deser stadt genomen, sullen procederen tot annominatie van acht persoonen, die sy sullen bevinden nut ende bequaem te syne tot den ampt ende bedieninghe vanden colonelschap over de borgersche wachte binnen deser stadt, om daervuyt ende dandre persoonen by den leden deser stadt, Dekens vande gulde ende Capitainen te aennoemen, geprocedeert te worden tot den keuse van vier Coronellen in plaetse vanden genen

die men sal verlaten yegenwordichelyck ende by der daet dienende, opdat de borgersche lasten worden gelycklyck vuytgedeelt ende gedragen over dingesetenen deser stadt voers. Actum xxx Decembri 1582.

Gelycke acte op den Wyckmeesters.

Gelycke op den Goeden Mannen vanden ambachten.

Gelycke op den Dekens vande gulde.

Gelycke op den Capitainen.

Gelycke acte op de Dekens vande Meerssen.

Gelycke acte op de Dekens vanden Schippers.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, gesien hebbende de dry requesten den Hove gepresenteert by den erffgenamen wylen Heer Michiels vander Heyden ende naer vuytwysen der appostille daeroppe gestelt, hen gecommuniceert, hebben, om alle processen te schouwen, geconsenteert ende consenteren mits desen dat de voors. erffgenamen sullen hebben copye van hen voors. vaders rekeninge die deselve der stadt als Rentmeester gedaen heeft, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere den voors. erffgenamen, tot hennen koste, te doen schryven deselve copye. Actum ultima Decembri 1582.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere ter causen van dat Anthonis vander Vate met synen schepe heeft gevoert sekere soldaten tot Mechelen, vuyt te reycken vi guldenen. Ut supra.

Geordonneert, ut supra, met Isaek Janssone aff te rekene ter causen van dat deselve tot entreprise van Breda met de Grave van Hollach heeft gedaen. Ut supra.

Gelycke op Gysbrecht Gevarts.

ANNUS 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren mits desen, volgende den versoecke ende begheerte vande Goede Mannen vanden Maendaechsen Raedt, Cornelis Prunen, Schepene, ende Meester Henrick de Moy, Secretaris, om metten iersten ende sonder langer dilay te collecteren ende te maken een cohyer oft ligger van alle de actien oft pretensien dye dese stadt in eeniger manieren soude mogen hebben oft competeren. Actum den IIII[n] January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy, tot behoeve van het fort van Lillo, sullen laten volgen alsulcken rosmeulen als tegenwordichlyck es liggende in den houten Eeckhoff deser stadt, behoudelyck dat die van het voors. fort denselven aldaer sullen stellen tot heuren koste ende de baten ende profyten daer van commende sullen genieten ende gebruycken den tyt van vyf jaren, waer naer deselve sal commen tot emolument ende voerdeel deser stadt. Actum quarta January 1583.

Geordonneert de collecteurs vanden wyn ende bieren tot behoeve van myn Heere de Villeers, Marischal vanden leger, te laten volgen twee stucken franchen wyn ende twee amen biers, vrye van accysen, hoochselen ende imposten deser stadt competerende. Actum IIIa January 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de vracht ende arbeytsloon van XII schepen daermede overgeseth syn, van Willebroeck, op Saterdach lestleden, sekere soldaten. Actum IIIa January 1583.

Geordonneert den Tresoriers en Rentmeestere dat sy het hooft opt Kiel, ontrent Scholtens huys, daer Syne Hoocheyt aenquam, terstont selen versien ende sulcx volmaken dat men in alle occurerende saken om volck over de riviere

te bestellen, tselve gevuechelyck can ende mach gebruycken, als geheel nootelyck ende dienlyck wesende, tot welcken eynde sy deser stadt wercklieden ende andere, op dat noot sy, selen mogen employeren ende gebruycken. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren mits desen Jan Bailleth, met den inwoonders vanden Damme, deselve plaetse te bewaren ende aldaer op de wachte te stellen sulcken ordre onder de voors. ingesetenen soo deselve Bailleth tot versekeringe vander selver plaetse sal bevinden te behooren. Actum IIIa January 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te laten volgen aenden Heere van Bermineth IIc pycken om deselve te verdeyllen onder den oreloogfisvolcke tot dinste des lants vuyttreckende, ende sal men deselve hen wederkeeren oft anderssints deser stadt aen hare quote corten. Actum III January 1583.

Alsoo de Dekens vande Schippers, vuyt laste van myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, volgende de voergaende bevelen van Syne Hoocheyt ende Excellentie, tot Vilvorden lestwarven heeft gevuert de soldaten dienende tot versekeringe ende beset vander stadt van Vilvorden, hebbende daertoe geemployeert ende gehuert twelve schepen, soo eest dat de voers. Regeerders ordonneren den Trezoriers ende Rentmeestere, ter causen van dyen, met den voers. Dekens tovercommen ende dyen volgende te contenteren waeraff sy sullen note houden om tselve in tyden ende wylen aende generaliteyt te verhalen oft anderssints aen deser stadts quote te cortene. Actum Va January 1583.

Geordonneert den collecteurs van den wyn ende bieraccyse respective tot behoeve van myn Heere van Tympel, Gouverneur der stadt van Bruessele, mits de goede dinsten by hem derselver stadt gedaen, te laten volgen de vrydicheyt van twee amen rentschen wyn ende dry amen biers, vry

van accyse, imposten, hoochselen ende andere lasten der stadt competerende. Actum ut supra.

Op de specificatie by Jaques de Boet overgegeven ter causen dwelck deselve, vuyt laste van mynen Heeren, heeft verschoten, zedert den 1en Decembris anno 1581 tot ultima Novembris lestleden, int schryven van diversche stucken in saken concernerende de huysinge ende erffen by der stadt vercocht ende anderssints, volgende deselve specificatie, es geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere hem te rembourseren de somme van Ic XVIII guldenen X stuyvers.

Geordonneert op de specificatie by Jannen Jordaens, oudecleercoopere, overgegeven ter causen van diversche huysen ende erffen by hem, van wegen deser stadt, verkocht, in als vuyt te reyckene, voer synen salaris, de somme van XXXI guldenen eens. Actum ut supra.

Op de specificatie vande oncosten gedaen by Jasperen van Aelst aen het huys van Berschot, der stadt competerende, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere hem vuyt te reyckene XXV guldenen XIX stuyvers. Actum va January 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den Almoeseniers deser stadt voer hennen nyeuwen jaer, tot behoeve vande armen, te tellen vyftich guldenen eens. Actum ut supra.

Alsoo Jan van Winsen, gecommitteerde totten hondersten penninck, ter begeerte ende versuecken vande stadt, heeft gecedeert ende overgelaten het huys by hem gehuert aenden Grave van Rochepot, hebbende tot syne groote schade een andere tot duerdere ende meerdere pryse moeten hueren, synde oock meestal syn hout, int eerste huys bevonden, by den voors. Heere verbrant ende andere oncosten int transporteren van syne meubelen gedaen, soo eest dat myne Heeren voers. tot synen versuecke, in recompense ende vergeldinge van dyen, hem hebben gegunt ende geaccordeert de vrydicheyt van accyse, hoochselen ende imposten der stadt competerende van VI amen wyns. Actum ut supra.

Aende liasse rescriptie van Burgemeesteren ende Schepenen, vande vertoogiñge rakende het feyt vande munte, in data va January 83.

Myne Heeren Burghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, geleth op het aengeven van Syne Excellentie, Heere van Sint-dAllegonde ende meer andere inwoonders van de Kasteelplaetse, van dat allen henne kelders syn overvloeyende van het onder ende gront watere, tot heure groote ende merckelycke schade, in hender provisie van provande ende brande ende bederff van heuren huysinghe, fondamente ende grondslach derselver, procederende vuyt dyen de wateren vande stadtvesten syn gesteygert ende opgeseth tot xvi^e^, xvii^e^ ende xviii^e^ voeten, sulx dat men, latende de stadt in hare versekeringe, men tvoers. watere tot vier ende vyf voeten soude mogen verlaten ende den voers. verthoonderen konnen geaccommoderen, sonder deser stadt in eenich gevaer oft peryckel te stellen, hebben daeromme myne Heeren de Regeerders deser stadt voers. geordonneert den Fortificatiemeesters de voers. grachten te peylene ende te metene, ende daer sy sullen bevinden de voers. wateren te mogen verlaten ende leegen sonder deser stadt in heure fortificatie te verhinderen, tselve te doene ende over sulx vier oft vyf voeten aff te treckene, latende ten minste alomme de diepte van thien voeten waters. Aldus gedaen den vi January 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen lxxi guldenen xvii stuyvers, ter saecken van sekere vertheerde costen by Carel Lippens verschoten. Actum iiiia January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen mits merckelycke consideratien ende regard genomen op de goede dinsten die Arent vanden Dorp deser stadt in vele occurentie heeft bewesen ende opt betrouwen dat deselve Joncker Arent vanden Dorp inde selve goetwilligeyt sal continüeren, hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere denselven Joncker Arent vanden Dorp de helicht

van alsulcken schultbrieff als deselve ten laste deser stadt es hebbende vander sommen van VIII^c XLVI guldenen, sullen vuytreycken ende tellen de somme van vier hondert XXIIII guldenen, ende daer en boven, voer een gratuiteyt, denselven te begifften metter sommen van twee hondert guldenen eens, makende tsamen VI^c XXIIII guldenen. Actum VIII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, regart genomen opde groote moeyte, last ende quellinge die hebben gehadt de twee marichaulx ende fouriers van Syne Hoocheyt int allogeren ende herbergen de hovelinge ende tvervolch vanden Hove, binnen deser stadt, het goet debvoir by hen daerinne gedaen, de heuscheyt ende civiliteyt by hen tegens den borgers deser stadt int selve stuck gebruyct, hebben deselve myne Heeren geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere voor een danckbaerheyt tot hennen afscheyt elck te beschencken met XXV guldenen eens. Actum VIII January 1583.

Op heden, datum van desen, hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Jannen Wellens, hellebaerdier van Syne Excellentie, vuyt te reycken de somme van vier guldenen ter causen ende vuyt oorsaecke dat deselve by myn Heere den Buyten-Bourghemeestere es geemployeert geweest in seeckere secrete saecke ende aldaer twee dagen gevaceert. Actum VIII January 1583.

Op de specificatie vanden clerck van Meester Willem Everaerts, beginnende X^a Marty 1582 tot XXIIII^a 8^bris daernae, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken LI guldenen XIIII stuyvers. Actum VI^a January 1583.

Aen de liasse daccord met Joachim Stuydelinck cum suis aengegaen nopende de X^m guldenen. Actum VII^a January anno 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren mits

desen den Dekens vande Schippers alle alsulcken quantiteyt van heuden ende andere schepen bequaem tot oversetten van volcke terstont te rievieren opperwaerts te doen stieren naer de dry goten, om aldaer over te setten het oreloogs volck in Vlaenderen wesende aenden Brabantschen kant ende sal men hen daeraff van stadtswegen contenteren. Actum IX January 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Gillis Lambrechts vuyt te reycken 600 guldenen in minderinge vande bede. Actum VIII[a] January 1583.

Geordonneert den collecteurs vande wynassyse te laten volgen aende Dekens ende ouders vanden Jongen Cruysboge eene ame Rynschen wyns vry van alle assysen, imposten ende hoochselen deser stadt competerende. Actum VII January 83.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert Baltazar de Moucheron om te wesen Capitain in plaetse van Anthoni de Keysere ende te doene den eedt daertoe staende. Actum IX January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen Embrecht Pellicoren, binnen vierentwintich uren naer inthimatie van desen, te commen doen den eedt staende tot het Coronelschap over de borgersche wachte binnen deser stadt, volgende den keuse over synen persoon gedaen ende de voergaende insinuatien ende bevelen by mynen Heeren hem geintimeert, ende dat op de pene van hondert ponden Vlaems by den selven te verbeuren tot behoeve vande armen, ende die men met der daet sal doen executeren ende vorts op meerdere penen by mynen Heeren, ingevalle van voerdere gebreck ende faulte ten fyne ende effecte als boven te ordonneren. Actum XI January.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Cornelis Pruy-

nen, Schepene, den Trezorier Peter Panhuys ende Henrick Lemens om te communiceren met Geeraert Grammeye op het aengeven vande conditien aen mynen Heeren gepresenteert, om voer andere geprefereert te worden inden coop vande huysinge hem eertyts toebehoort hebbende ende by der stadt gecalengiert, daer de facteur van Pourtugal tegenwoerdelyck es innewoonende, om aengaende deselve conditien naerdere declaratie van syne meyninge te hebbene, mitsgaders verclaringe opde swaricheyt des aengaende voergevallen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te tellen aen Merten van Postelt de somme van acht guldenen* eens ende dat ter causen dat deselve van deser stadts wegen heeft vervolcht, soo inde Cancellerye als te Hoeve, sekere deser stadt saken. Actum XI January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Rentmeestere deser stadt, opde assignatie vanden Rentmeester van Brabant, Jan van Nyeversele, aenden Heere van Oyen te tellen, in minderinge vande bede, XII^c guldenen. Actum XII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren den Trezoriers ende Rentmeestere aen Peeteren Huybrechts, tonneman, vuyt te reyckene de somme van II^c dryentachentich guldenen IIII 1/2 stuyvers ter causen van sekere oncosten by denselven gedaen tot reparatie vanden oorlooghsschepe deser stadt, daerover deselve es Capitain, tot Decembri lestleden, volgende de specificatie daeraff zynde. Actum XII January 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Dekens vande Schippers, van stonden ane, tot koste deser stadt, te beschicken ende affveerdigen een heudeschip om te vueren een vendel soldaten naer Willebroeck. Actum XII January 1583.

Aen de liasse dordonnantie ende poincten den ingesetenen van Honscoten aengaende. Actum IX^a January 1583.

Item d'accord met den veerman aengegaen. Actum ut supra.

Geordonneert Joos Danieelssen te aresteren alle de schepen dye opwaerts oft neerwaets selen varen, ende deselve te bescieken ende te zeynden naer de drye goten om daer over te schepen de soldaten. Actum XI January 1583.

Op de specificatie van Jannen Sannen, geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reyckene de somme van XXV guldenen ter causen vande oncosten by denselven geleden in respecte van het huys gestaen tot Dambrugge, daer daccyse deser stadt wordt gehouden, tot conservatie vanden selven huyse. Actum XIII January 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Rentmeestere deser stadt vuyt te reycken aen Joncker Philips van Schoonhoven 260 guldenen in mindernisse vande bede. Actum XVIª January anno 1583.

Myne Heeren hebben geordonneert op acte commenatoore van Lauwereys Ghysman, aenleggere, ende den Trezoriers ende Rentmeestere deser stadt in data den XV Decembris XV^{c} LXXIX, denselven Gysman, voer den interest daerinne geruert, vuyt te reycken I^{c} guldenen eens. Actum XIII January 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Jan van Leendt, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van LXXXIIII daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van LXXV guldenen ende XII stuyvers, midtsgaders noch de somme van XV guldenen ende X stuyvers ter zaecken van verschoten penningen by den voers. van Leendt gevaceert ende verschoten, volghende den billietten daeraff zynde, zedert den IIII Octobris totten X^{n} Decembris beyde lestleden, maeckende tsamen XCI guldenen ende II stuyvers eens. Actum XV January 1583.

Alsoo Syne Hoocheyt mynen Heere den Amptman deser stadt, Joncker Janne van Stralen, ende Meesteren Jannen de Pape, Schepene, hadde versocht dat, soo deselve Syne Hoocheyt in meyninghe was het oreloogbsvolck te monsteren ende eenen legere te velde te brengene, waertoe van noode ende gerequireert waren ettelycke Ritmeesters, Capitainen ende hooftden, binnen deser stadt ligghende, ende andersints by hennen werden inde herberge becommert, sulx dat sy hen van hier nyet consten vertrecken, denselven Heere Amptman ende Meester Jan de Pape daeromme alle goet devoir geliefde te doene om by minnelycke inductie ende persuasie denselven werden te bewilligen, dat sy den voers. Ritmeesters ende andere bevelsluyden geliefde vrydelycke te laten vertrecken ende ombecommert te laten gaen ende stane naer den oreloogbsvolcke, wesende onder hennen last ende gebiet, met expresse geloefte dat Syne Hoocheyt, binnen den tyt van partitto Meerte naestcommende, alsulcken sommen respective als deselve bevelhebbers ende capitainen aenden selven werden van vertheerde costen ten achter waren, hen, werden, die soude betalen ende voldoen, beloopende ongeverdelyck tsamen ter sommen van VIII^{m} V^{c} ende L guldenen, ende dat dyenvolgende deselve gedeputeerde daerinne sulx hebben gebesoigneert ende soodanich debvoir gedaen, dat sy ten lesten de voers. weerden daertoe hebben bewillicht ende geinduceert, mits nochtans aen diversche hebbende gegeven henne particuliere geloefte ten fyne vande voers. betalinge, Soo hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, hebbende daerop gehoort den voers. gecommitteerde rapport, ten eynde den dinst vanden lande ende deser stadt nyet en worde vertrocken ende verhindert, denselven gecommitteerde geloeft ende geloven, mits desen, hen deselve geloefte te doene valideren ende anderssints daeraff costeloos ende schadeloos te doen ontheffen ende, in faulte van betalinge van Syne Hoocheyt, ten voers. dage, deselve sommen te doen betalen, hebbende ten selven fyne hen dese tegenwordige acte verleent. Actum XVII January 1583.

Geordonneert Cornelis Grammeye te betalene XXIX guldenen vyf stuyvers ter causen vande Staten imposten van

twee amen renschen wyn, Joncker Jacop van Wachtendonck lestwarven op syns soons bruyloft by mynen Heeren geschoncken. Actum XVII January 1583.

Op den bladrand: OVERVALLINGHE VANDE FRANCHOYSEN XVII JANUARY 1583.

Nota dat op heden de Franchoysen mynde inne te nemen ende toverweldigen, sulx dat, mits de foulen, daeraff egeene note, mits de haesten, van syn gehouden dyen dach ende daernaer wel twintich acten syn gemaect.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te leveren aenden Engelschen ende Schotsen Capitainen hier binnen wesende, te leveren vyf hondert ponden poeyers, twee hondert lonten, ende sal tselve hen passeren in rekeninge mits overleverende behoorlycke recepisse. Actum XVIII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen den Dekens vande gulde wesende vande wacht, te laten openen de poorte aende bodtmerct om aldaer inne te laten de provisie van visch aldaer liggende, maer nyemant vuyt te latene. Actum XIX January.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Lodewyck Blommaert, Schepene, om met den Dekens vande gulde tsamenderhant te openen alsulcken poorten als by eenen van mynen Heeren den Bourghmeesteren hen sal wesen geordonneert, om vuyt te laten oft te laten passeren alsulcken persoon oft goeden gelyck hen sal wesen geordonneert.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Joncker Godevaert Montens, Schepene, om van

stonden aen op te teeckenen alle de namen ende toenamen vande personen, soo geestelycke als weerlycke, wesende int palays van Sint-Michiels. Actum den xx^{n} January 1583.

In conformiteyt vande ordonnantie vande Generale Staten, geordonneert by Bourgmeesteren ende Schepenen den gecommitteerde totter amonitien, te leveren aenden volcke van Norits de quantiteyt van hondert spicien. Actum den xx^{n} January 1583.

Geordonneert den Colonellen ende Dekens vande gulde terstont te besetten het veer in Vlaenderen, met sulcken qualiteyt van volcke als sy sullen bevinden te behooren tot versekerheyt derselver plaetse. Actum xx January 1583.

Myne Heeren ordonneren den Colonellen ende Dekens vande gulde terstont ter rievieren oppewaerts naer Sint-Bernarts te seynden eenige coopveerders ende heuden schepen ende deselve te besetten met musqueteros ende bootsgesellen, ende anderssints van provisie, om te beletten den overganck in Vlaenderen vanden Franschen legere. Actum xx January 1583.

Myne Heeren ordonneren den Dekens vande Schippers van stonden ane op te rusten de galleye deser stadt, ende van gesellen ende provisie, soo van victuaillie als amunitie, voer eenigen kleynen tyt te versien, ende sal men deselve dairaff betalen. Actum xx January.

Geordonneert dat men sal publiceren, dat men de liste van alle de gevanghene over brengen ende dat nyemant sonder syn geweer hem ter strate en begeve. Actum xx January.

Myne Heeren ordonneren den gecommitteerde totter amunitie te leveren tot behoeve vande Engelsche IIII^{c} ponden poeyers met den lonten daertoe behoorende.

Op heden, datum van desen, zyn by mynen Heeren Bourgh-

meesteren ende Schepenen deser stadt gecommitteert Lodewyck Blommaerts, Godevaert Montens, Schepenen, ende Meester Georg Kieffelt, Secretaris, om te letten op de gevangene, tinformeren opde qualiteyt derselver, ten selven eynde de liste toversiene, note daeraff te houdene ende de plaetsen, daer men deselve soude mogen stellen, te besichtigen.

Deselve met Meester Joachim Gillis, Secretaris, syn gecommitteert om het palleys van Syne Hoocheyt te visiteren, de gevangenen te scheyden, den cofferen, cabinetten ende andere gelycke saken te sluyten ende inventarieren, de pampieren vanden Heere van Biron naer hen te nemen. Actum ut supra.

Myne Heeren ordonneren den Trezoriers ende Rentmeestere, dat sy tellen aende Dekens vande Schippers tot oprustinge vande schepen.

Alsoo de ruste ende welvaert deser stadt es verheyschende dat op diversche foulen die binnen derselver, mits dese tegenwordighe occurrentie, dagelycx syn voervallende, worde versien ende alle dinghe met den besten ordre het mogelyck zy worden aengericht ende beweght, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren ende bevelen, mits desen, den Colonellen ende elcken van hen int besundere, hennen Capitainen te belasten de trommelen, elck in synen quartiere, om te slane ende te publiceren ende verkondigen, dat soo wie eenige gevanghene, tsy vande Fransche natie oft andere, van wat qualiteyt die soude mogen wesen, die sy onder hen bewint ende macht syn hebbende, oft elders in huysen oft op de strate syn rencontrerende, deselve nyet en mishandelen oft in hennen persoone nyet en misdoene, in wat manieren het sy, tsy onder het pretexst van rantsoen oft andere oorsaecke, hoedanich die soude mogen wesen, maer deselve bewaren oft leveren in handen vande justicie, om vorts daerinne byde selve Heeren gedaen te wordene soo naer exigentie vander saken sal behooren, noch oock in eenige huysen invallen oft te fouleren dan by ordonnantie vande Weth ende met voergaende

kennisse, ende dat op lyfstraff over dengenen die hem sal vervorderen dese te overtredene ende contrarie te doene. Ende ten eynde men mach vande quantiteyt ende qualiteyt vanden gevanghene geinformeert syn, sal eenigelyck de namen vanden gevanghenen in handen vanden voers. Colonellen overbrengen. Actum XXI January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben gecommitteert ende committeren mits desen Cornelis Daems ende Valerius van Dale, Oude-Schepenen, om te vaceren aenden Bierhooffde mette Guldebroeders de wacht aldaer hebbende ende vuyt te latene dingesetenen deser stadt ende anderen van desen lande, denselven Commissarissen bekendt zynde oft goede kennisse doende, denselven auctoriserende van dyenaengaende alles metten voers. Guldebroeders te doene naer haer goede discretie. Actum den XXI^n^ January 1583.

Geordonneert dat de gecommitteerde totter amonitien deser stadt, dat zy alle de wapenen gevonden inden hove van Sint-Michiels ende elders te vindene, selen tot henwaerts nemen ende bewaren in heur arsenael tot behoeve deser stadt. Actum den XXI^n^ January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende geauctoriseert myn Heere den Schoutet ende den Dekens vande Schippers, ten eynde sy ommegaen inden herberghen ende huysen daer de Fransche coopluyden oft schippers syn gelogeert oft ter plaetsen daer die soude mogen wesen, ende deselve henne persoonen in arrest te nemen, mitsgaders den eedt te stipuleren van vuyt denselven huysen oft plaetsen nyet te vertrecken sonder voerdere consent, ten eynde denselven egeen overlast oft ongemack en worde aengedaen, mits den roep van Calis aengebrocht ende mede ter tyt ende wylen men sal verstaen wat onsen borgers binnen Calis ende andere plaetsen van Vranckeryck soude mogen overcommen wesen. Ende dat opde confiscatie van hennen goeden hier bevonden

ende aentastinge van hennen persoonen die hen buyten henne logiesten oft huysen selen begeven. Actum xxi January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren den gecommitteerden totter amunitie, van stonden ane te leveren tot amunitie van het huys tot Eeckeren, vyftich ponden poeyers ende IIc ℔ lonten met loot daertoe dienende. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordoneren, mits desen, mynen Heere den Marckgraef dat hy van stonden aen sal aenveerden ende doen aenveerden, met drye dieners, opt stadthuys alhier, den persoon van den Heere van Fervaques, sonder dat deselve toelaten sal eenigerhande acces by denselven Fervaques sonder ordre van mynen Heeren. Actum xxii January.

Myne Heeren Bourghmeesteren ordonneren, als voere, vanden persoonen van Sr de Vaulisant, Aulmonier van Syne Hoocheyt, ende Germain, aide de la chambre, ende dat ter tydt toe anders ende naerdere daerinne sal wesen versien. Ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den gecommitteerde totter visitatie vanden paleyse Joncker Godevaert Montens, Lodewyck Blommaerts, Schepenen, ende meester Joachem Gillis, Secretaris, ende de Colonellen deser stadt, dat sy doen versien van broot ende case den persoonen wesende int selve paleys ende egeen middele hebbende om hen te onderhouden, om deselve daermede voer eenen dach, twee oft dry, talimenteren ende daerinne naerdere sal wesen versien. Actum xxii January 1583.

Op de requeste vanden Colonellen es gecommitteert Lodewyck Blommaert, Joncker Godevaert Montens, twee Colonellen, twee Guldekens ende twee Capitainen, onderlinge by hen te kiesene, om informatie te nemene op de qualiteyt vande gevangene, om naer deselve informatie op hennen ransoen

taccorderene, tot behoeve des behooren sal, denselven vorts committerende om te versiene op de plaetse daer sy sullen mogen behoorlyck tamelyck ende des niet te min sekerlyck bewaert wesen, ten eynde alle foulen, fortsen ende ombehoorlycke oncosten ende vuytkeringe worden geweert. Ende vorts in alles versien soo tot meerder ruste ende stillicheyt deser stadt behooren sal. Actum XXII January 1583.

Op den bladrand : Egeene acte hieraff vuyt te geven mits dyen de requeste hen es gelevert ende nyet te boecke gestelt, mits de haesticheyt.

Myne Heeren ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den bode, gaende met de brieven aen Syne Hoocheyt, op Willebroeck ende Mechelen, te tellen vier daelders elck van XXX stuyvers. Actum XXII January 1583.

Myne Heeren ordonneren mits desen den Dekens vande Schippers in alle diligentie met eenige heudeschepen oft andere ter rievieren opperwerts te varen ende tot Bazeroode, Buggenhout ende andere plaetsen, op ende inne te nemen het graen aldaer liggende ende herwarts te brengene, tot behoeve vanden genen die sal bevonden wesen daertoe gerecht te syne, daertoe te assumeren volck, soo tot Willebroeck, Marguerite als mede de assistentie van Joost Danieelssen. Actum XXII January.

Myne Heeren ordonneren den Dekens vande Schippers in alle diligentie te accommoderen met een schuyte den bode dragende dry brieven naer Willebroeck ende Mechelen, ten dinste deser stadt, ende sal men deselve daeraff betalen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy in handen van mynen Heere den Bourghmeestere van Aelst sullen tellen de somme van vyftich guldenen eens om deselve te distribueren ende te tellen in kleyne voervallende saken, soo bode loon, loopers, spyen, dracht ende leveringe van brieven als anderssints. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt

van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den ruyteren ende bende deser stadt, rontsomme derselver, tot twee mylen int ronde, te lichten ende herwarts inne te brengene alle de brouketels, daer ende in wat plaetsen sy die sullen bevinden te behoerene. Actum XXII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den schindere persoon die de huyde vande doode peerden gewoonelyck es aff te setten, van stonden ane te doen versiene dat de doode peerden worden vervuert, eensdeels int Schelde geworpen, een deel de honden voergeleght ende anderssints sulx daerinne versien datter egeenen stanck, infectie oft ongemack naer en volge. Actum ut supra.

Geordonneert den Guldebroeders, dat sy deser stadt poorten vuyt laten Jaques le Roy, om alsulcken poedere deser stadt inne te halene, als deselve op synen meulen aldaer heeft liggende. Actum ut supra.

Alsoo men bevindt dat dagelycx diversche hen vervorderen, sonder behoerlyck last oft commissie daertoe hebbende, inde huysen vande borgeren ende ingesetenen te treden, de meubelen, onder het pretexst van gevanghenen, natie vande Fransoysen oft andere dexele, te aenveerden, naer hen te nemene oft de koffers te openen ende de goeden ende parceelen, daerinne bevonden, op te teekenen, waerdeure groote ende merckelycke twisten ende geschillen tusschen de borgersche wachte syn oprysende, sulx datter merckelycke inconvenient ende strydtgiericheyt geschapen es vuyt te rysene, welcke ombehoorlyckheyt ende misvaere in alle manieren dient principalick in dese gevueghenisse gekeert ende geweert, soe eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren ende bevelen, mits desen, dat voirdane hem nyemant en vervordere, tsy Capitain, Lieutenant, Officier ende andere suppost vanden vendelen, noch oock yemant anders, van wat qualiteyt hy zy, in eenige huysen te vallen, te commen oft te treden, om aldaer eenige meubelen, van wat sorte die mogen wesen, egeene vuyt-

gesundert, onder het pretexst vande voers. gevangene Franchosen oft andersints onder eenigen anderen mantel, aen te slane, te nemen oft becommeren, de kameren, koffers, bahuyen oft kontoorkens te openen oft daerane yet te voerderen oft tattenteren, tot welcken eynde men oock verbiet eenenyegelyck deselve nyet te laten volgen oft deselve te verdragen ende transporteren, maer dat deselve goeden ende meubelen selen blyven ter plaetsen daer deselve tegenwordich syn berustende, om daeraff by commissarissen daertoe geordonneert ende alnoch te ordonneren, behoorlyck inventaris gemaect te wordene, om deselve daer naer temployeren ende te bekeeren respectieve daer, soo ende tot behoeve van dyen des behooren sal, bevelende wel expresselyck, mits desen, dat hem nyemant desaengaende en sal vervorderen in eenige maniere contrarie te doene, ende dat op lyfstraff over den gene (die des in faulte ende overtredinge sal bevonden worden) texecuteren sonder dissimulatie, tot welcken eynde men dese sal publiceren, insgelycx den Colonellen leveren ten eynde sy dese acte onder henne Capitainen vuyt seynden, op dat nyemant egeen ignorantie en pretendere, soo de ruste ende sekerheyt deser stadt sulx es verheyschende. Actum XXII January 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben beschoncken ende vereert den Gedeputeerde der stadt van Gendt, gelogeert inden Cordewagen, met sesse stadts stoopen wyns, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere deselve te betalen oft aldaer aff te scryven. Actum XXII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Meesteren Jannen vanden Warck, Pensionaris van Syne Excellentie, aen te gevene, volgende den versuecke vande Wyckmeesters deser stadt, dat men yemanden van deser stadts wegen soude mogen ende behoiren te zeynden aende Majesteyt van Engelandt om der selver te vercleren de warachtige geschiedenisse ende gelegentheyt vande overvallinge geschiet den XVII[n] deser maendt ende derselver te vertoogen

het groot ongelyck dat deser stadt tegens alle reden ende gerechticheyt aengedaen is. Committerende voorts de voers. vanden Warck, Pensionaris, om den voers. Wyckmeesters aen te dienen ende te communiceren hetgene dat van deser stadts wegen gehandelt is sedert den voers. XVII^{n} deser metten Hertoge, visie oft lectuere te doene vande brieven ten beyden syden gescreven ende voorts te veradverteren wes dyenaengaende gedaen ende gebesoigneert mach syn. Actum XXIIII January 1583.

Geordonneert den Fortificatiemeesters dat deselve van stonden aene sal doen versien alle de ketenen deser stadt, nyeuwe te maken daer geen en syn, besundere inde sydestraten, daer den noot dye syn verheyschende, ende besundere oyck de vesten van wedersyden vanden blockhuysen te besetten met drayboomen, eentsamentlyck de breede straten mits dat deselve drayboomen aldaer veel sekerder selen syn, gemackelycker ende gereeder om sluyten dan in soodanige plaetsen syn de ketenen, jae dienen selen in tyden van noode voer borstweringe.

Oyck selen deselve Fortificatiemeesters volgende dacte ander mael op henlieden gedepescheert, alle de poorten versien met een sentinelhuysken buyten vuytstekende met een cloxken om advertentie te doene als er peerdevolck oft ander gesien wordt.

Selen oyck versien de valbruggen aende poorten synde, opdat deselve, alst noot soude syn, gevuechelyck mach optrecken ende daertoe oyck versien dat de casematten ledich syn ende nyet laten de freyten vanden casteel plach te zyn terstondt afftе doen breken, de putten, mitsgaders de grachten daer synde, te doen vullen, tsy metten straetslyck oft anderssins. Actum XXIIII January 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te bescincken den Heere . . . . . *(sic)* Gecommitteerde van Brugge met vier stadt stoopen wyns. Actum ut supra.

Aende liasse darticulen vande Wyckmeesters overgegeven aen myne Heeren opden voers. XXIIII^{n} January 1583.

Geordonneert te laten volgen de vrydicheyt van twee amen biers tot behoeve vanden Heere vander Mylen, Conseiller vande Staten, gelogeert tot Meester Thomaes Tillius, Minister. Actum ut supra.

Gelycke acte van twee amen rentschen wyn ter causen als boven. Actum ut supra.

Opt versueck vande Dekens vande Schippers ten eynde van betalinge voor diversche schippers ende boetsgesellen hen geemployeert hebbende in den dienst vande stadt in dese troublen, syn gecommitteert ende geauthoriseert den Tresoriers ende Rentmeestere om met deselve te veraccorderen ende tovercomen ende die te betalen. Actum 25^{a} January 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Cornelis Daems ende Valerius van Dale als Commissarissen geordonneert aende poerten.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat men dagelycx smorgens by discretie metten dage open doen sal ende tsavonts sluyten aende landtsyde de Crooneborch ende Slyckpoorte, ende de Kipdorp ende Roypoorte overander oft over twee dagen, soo dat geraetsaem gevonden sal wordden, ende aenden watercant sal men open doen een poort aende den Werff, Bierhooft, Maygadt ende Hoycaye, mitsgaders een poorte aende Engelsche kaye des Dysendaechs, Donderdaechs, Vrydachs ende Saterdachs, aen welcke poorten als Commissarissen vaceren selen degene dye myne Heeren daertoe selen ordonneren, ten eynde deselve goede ende scherpe toesicht nemen dat nyemandt vuyt en gae hy en spreke de Commissarissen aen, ende indyen deselve Commissarissen bevinden dat sulcke

persoonen Franch syn, en selen deselve noch oyck andere dyergelycke suspecte persoonen nyet laten vuyt gaen oft passeren, gelyck oyck deselve Commissarissen in geenderley manieren en selen laten vuytgaen oft vueren eenige rypeerden van sorte, latende voorts, naer goede visitatie, vuyt gaen alle coopmanschap. Actum den xxv[n] January 1583.

Op den bladrand : Syn gecommitteert Jan Garyn, Capitain, om te doene naer inhout van desen. Item, Hans Happart, Capitain, ut supra. Actum XXVII January.

Op den bladrand : Vide infra XXV January Cristoffel Plantyn.

Aen de liasse dacten daermede de nieuwe Coronellen wordt overgelevert de Capiteynen vande affgaende vier Coronellen. Actum XXIIII[a] January 1583.

Aen de liasse dacte daermede myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hen conformeren met sekere resolutie vande Staten Generael nopende de commissie op Syne Excellentie ende Raedt van State. Actum XXV[a] January 1583.

Geordonneert dat men sal publiceren dat nyemant egeene gevangene en sal vuythelpen oft deselve vervrempden oft versteken op pene van dat deselve in henne plaetsen selen aengesproken worden Actum XXV January 1583.

Geordonneert den Dekens vande Schippers het heude oft veerschip van Bruessele naer hen te nemen ende tselve op te rusten ten dinste deser stadt, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te verstrecken doncosten daertoe te doene. Actum XXVI January 1583.

Aen de liasse dinstructie voor den gecommitteerde over tfeyt vanden gevangenen ende trantsoen. Actum 26 January 1583.

Myne Heeren ordonneren den Fortificatiemeesters aff te

doen worpen de borstweringe van sKeyserspoorte, commende oft responderende ende hen gesicht nemende naer de stadt, latende de andere dry syde in hennen stant. Actum XXVII January 1583.

Geordonneert den Fortificatiemeesters van stonden ane te doen maken de draeyboomen ende de ketenen, soo opde vesten als straten daer sy bevinden selen, tot betere versekerheyt vande stadt, van noode te wesen ende by den aenslach vanden XVII January meest nootelyck te syne, ende sullen de specificatie overgeven ende de Tresoriers ende Rentmeestere tselve te betalen. Actum XXVII January 1583.

Is vorts geordonneert dat sy selen doen maken de sintenelle ende waeckhuyskens daer ende alomme tselve van noode sal bevonden worden tot meeste versekerheyt deser stadt sullen bevinden, ordonnerende den Trezoriers ende Rentmeestere deselve oncosten te voldoene. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Capitain Barthelomeeus Zegers ende Peeter Wil'ems, dat sy van stonden ane selen ter rieviere nederwarts selen doen trecken het schip van Pazmere, deser stadt toebehoorende, naer het Liefkenshoeck, tselve op te rusten ende van volck te versien ende tselve aldaer bewaren ten eynde de vyant aldaer egeen fort en make, yet attentere oft aen en slane. Actum XXVII January 1583.

Myne Heeren ordonneren den Fortificatiemeesters van stonden ane te vullen soo de oude putten als nyeuwe grachten vande Casteelplaetse, ende daertoe temployeren alle de werckluyden, mitsgaders de plaetsen te doen effenen ende de plain te vergelycken. Actum XXVII January.

Geordonneert Merten Neyen, gecommitteerde tot de Casteelplaetse, van stonden ane te doen ruyneren, aff breken ende

te neder te leggen alle de ruynen ende resterende parceelen van muerstucken staende op de Casteelplaetse, de fondementen te ruymen, de plaetse te effenen ende te vergelycken, de stoffe daeraff te beneficieren om doncosten daeraff te vervallene, oft andersints tselve werck besteden tot betere ende geringer acceleratie van dyen, tot welcken eynde hy sal assumeren eene groote quantiteyt van werckluyden op dat in alle spoedicheyt tselve worde te wercke geleght. Actum XXVII January 1583.

Geordonneert den gecommitteerde opt faict ende kennisse vanden gevanghenen egeen arrest taccepteren over de meubele goeden vanden Franchoysen binnen deser stadt geapprehendeert, aengetast oft culpabel vanden aenslach vanden XVII^en January lestleden, ten eest van borgers ende ingesetenen deser stadt, sonder op eenige andere desaengaende consideratie te nemen, ende dat de resterende goeden sullen gaen ende verdeelt worden volgende dinstructie hen opt selve stuck gegeven. Actum ut supra.

Geordonneert op de specificatie vande Dekens vande Schippers van doncosten gedaen ende volck ende bootsgesellen geset op het schip gevuert hebbende de Commissarissen, van wegen vanden Staten, naer Syne Hoocheyt tot Sint-Bernarts, fort te Willebroeck ende Vilvorden, de somme van I^c LXVI guldenen. Actum ut supra.

Geordonneert den Fortificatiemeesters, van stonden ane ende sonder voerderen vuytstel, te maken het schoff aende Kipdorppoorte.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, den Coronel vande Walle, Aert van Ee, Capitain, Jan Schyn, Deken vanden Boge, Franchois Tybout, Capitain, met den ingenieur Abraham Andriessens, om te besichtigen het fort van Lillo ende de gelegentheyt derselver, de dyken loopende op Couwesteyn, de garendyck ende andere gelycke aencompste te versekeren ende aldaer tsamenderhant metten

Colonel Verbeke tadviseren wes sy sullen bevinden tot versekerheyt van tselve fort van noode te wesen, om op als versien te wordene soo deselve tsamen selen goet vinden, denselven daertoe auctoriserende. Actum ut supra.

Gecommitteert de Capitainen Hans van Sevecotten, Lenart Heymans ende Lauwereyns Verheghen om hen transporteren over tver in Vlaenderen ende aldaer het begonst werck te vorderen, ten eynde tselve ten spoedichsten worde opgemaect, sonder tselve werck boven nootelyckheyt te beswaren. Actum ut supra.

Myne Heeren ordonneren Christoffer Plantyn, dat hy sal drucken de verclaringhe ende geschiedenisse van wegen deser stadt vuytgeven, aengaende den aenslach den XVII deser maent vanden Franchoysen op deser stadt aengeleght. Actum XXV January 1583.

Myne Heeren hebben geordonneert dat men Meester Jan vanden Warck, Pensionaris deser stadt, op de toecommende bruylofft van synder dochtere, voer een gratuiteyt ende vereeringe, te beschencken ende begifften met twee amen renschen wyns, vry van accyse ende imposten. Actum ut supra.

Alsoo mits merckelycke ende bewegelycke redenen ende gewichtige innesien tot diversche reysen by gemeyne resolutie van wegen deser stadt, met voergaenden advise vande Fortificatiemeesters ende andere gedeputeerde, van stadtswegen daertoe geordonneert, es geresolveert ende beraempt dat men de vesten, gordyne ende stadtsmueren commende ende nemende hennen streeck vande Slyck oft Oosterweelepoorte aff tot aen het bollewerck genaempt Kaetenberch, corresponderende ende syn aensicht nemende opde Schelt, soude vullen ende met synen eerden wallen van binnen der stadt bevestigen, inder vuegen gelyck syn beset andere deser stadt vestene ende vuyterste bescherminge, tot behoorlycke defensie ende beschuddinge vanden selven quartiere, ende ten eynde de ronde aldaer tot aende rieviere ende

watercant heure behoorlycke passaige, lyt ende keer mochte nemen ende oock in tyde van noode tot betere ende sekerder bescherminge deser stadt, ende dat tselve es tot noch toe naergelaten by faulte dat de Fortificatiemeesters tot meer reysen hebben verclaert aldaer egeene middele oft commoditeyt van eerde ende spyse te hebbene om tselve te konnen doene, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voerscreven (bemerckende deselve nootelyckheyt, principaelyck in dese gevueghenisse, ende dat andersints sy bevinden den voers. muer ende stadtsvesten gemaect tot nootwere deser stadt) by de stallekens, hutten ende andere kleyne strooyen huiskens daerinne tegens alle behoorlyckheyt gemaect ende innegevuert, denselven onder ende boven gerooft te worden, hebben geordonneert, geresolveert ende bevolen den Fortificatiemeesters deser stadt, ende elck van hen, dat sy van stonden ane sullen toesicht nemen dat alle de vuylicheyt, moeyer, slyck ende andere gelycke onnuttige becommeringe op der straten liggende, derwarts worde ghevuert, de gerreyte daermede doen vullen, den gront benede leggende doen hoogen, principalyck den put by den meulen, den wal aldaer doen opmaken, hoogen ende breeden inder vuegen gelyck deselve es op dandere syde vander selver poorten, streckende naer het pesthuys, bevelende ten selven eynde, ende tot betere effecte van desen, den mozemeyere alle hetselve slyck derwarts te vueren, waertoe de voers. Fortificatiemeesters sullen singulier regart nemen ende dese ordonnantie hen doen naercommen. Actum XXVII January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren Joachim Stuydelinck, dat hy synen meulen, staende op de Croonenborchs vesten, sal rontsomme besetten ende beschermen met een staecketsele oft baillie, soo verre de vleugelen ende slachleeren vanden selven meulen hen syn extenderende ende vuytstreckende, ordonnerende den Fortificatiemeesters daertoe toesicht te nemen. Actum XXVII January 1583.

Syne Excellentie heeft geordonneert ende ordonneert, mits desen, den meester oft bevelhebber over alsulcken heude-

schip van oreloge als heden vuyt Zeelant gearriveert es opden stroom voer deser stadt, tot dinste lants, van stonden ane sal trecken met den Bailliu van het Lant van Waes, Joncker Servaes van Steelant, tot Dry Goten, ende aldaer blyven tot morgen ter tyt het orelogschip deser stadt, onder Joost Danieelsen oft andere, aldaer sal wesen gearriveert. Actum XXVII January 1583.

Geordonneert den gecommitteerde aende poorten te laten volgen Jacobben Lemers een schip graens, alleen ende nyet meer, tot dat blycken sal dat tselve voorby Vilvoorden tot Bruessel deur sy, waeraff schipper is Cornelis Meeussen. Actum 28 January 1583.

Dacte op Jan Peterssen Swert, om Capitain te wesen opde Orangne, deser stadt toebehoorende, ende te spreken met den Tresorier Panhuise nopende de gereetschap ende nootelyckheyt. Actum XXVIII January 1583.

Geordonneert den Tollener van Brabant genoempde schepen opwaerts te laten varen oft cleren met graen, victalie, amonitie geladen synde, sonder te hebbene behoorlycke passepoort vande Weth. Actum den XXVIII^{n} January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Dekens vande Schippers, dat sy selen leveren, ten koste deser stadt, een pleytschip, om daermede te vueren tuschen Nyeuwpoorte ende Dunkercke oft daer ontrent, alsulcken Franchoysen als de commissarissen, opt faict vande gevanghene gedeputeert, daerin selen doen vertrecken, om dese stadt te ontlasten ende suyveren, tot welcken eynde sy sullen mogen stellen vier, vyf oft ses mannen tot betere bewaringe, versekerheyt ende directie vanden selven schepe. Actum XXVIII January 1583.

Opte assignatie van Nyverzeel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Jaecques Goddyn oft brengere, de somme van IIII^{c} III ℔

ende XV schellingen Artoys in affcortinge vande ordinarise bede. Actum XXVII Jannuary anno LXXXIII.

Ut ante eene andere acte opten voers. Goddyn van IIII^c III ₶ Artoys in affcortinghe ut ante. Actum ut ante.

Geordonneert Jacob de Groote ter causen van dat selve VI dagen heeft gedint om victuaillie te vueren naer Syne Hoocheyt, te betalen XLVI guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert Franchoys Grammont ende Jannen van Santbeken, Wyckmeesters, om met den andere gedeputeerde opt faict van de gevanghenen te besoigneren ende te doene volgende dinstructie daeraff zynde. Actum XXVIII January 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere met den bode, diversche brieven gedraghen hebbende, tovercommen.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt vuyt te reycken aen Meester Jan Lanschot, Procureur deser stadt inden Rade van Brabant, de somme van L guldenen, om daermede te lichten sekere scriftueren ende munimenten dye dese stadt nootelyck syn in sekere treffelycke saecken. Actum XXVIII January 1583.

Geordonneert den Brantmeesters metten iersten te versien alle wycken van putmeesters, leeren ende eemers. Actum ut supra.

Geordonneert den Bouwmeesters aen het stadthuys nyet ter weerelt meer oft anders te maken dan recht dat tselve int drooge zy. Actum ut supra.

Geordonneert den Fortificatiemeesters te doen versien de winckelten vande poorten deser stadt. Actum XXVIII January 1583.

Aende liasse darticelen vande Colonellen mette apostillen in margine, tsamen IX acten in date 28 January 1583.

Aende liasse dartikelen vande Aelmoesseniers mette appostillen, tsamen drye, ut supra.

Aende liasse dartikelen vande Wyckmeesters mette appostillen, tsamen VIII. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, verstaende datter een groote quantiteyt van schuyten dye men noempt beeren, vande stadt ende den quartiere van Liere, geladen met schorsen ende hout, gecomen syn ontrent het Doncxken, hebben geordonneert ende geauthoriseert ende authoriseren, mits desen, Peeter Huybrechts, Capitain vanden orlogheschepe, dat hy deselve schuyten sal aenhouden totter tyt de passeporten daeraff gesien, ende de gelegentheyt van dyen verstaen, anders by myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen daerinne zal wesen geordonneert. Actum XXVIII January 1583.

Achtervolgende de acte van XXVI January 1583 nopende het toerusten van het veerschip van Brussel tot dienste deser stadt, is by myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen gecommitteert Peeter Wouters alias Backere, om op tvoers. schip te wesen Capitain ende tselve te regeren ende daermede te doen soe in alle occurentien tot defensien vande vyanden van noode sal syn. Actum XXIX January 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere dat zy, tot oprustinge ende onderhoudt vande vier schepen, geordonneert tot bescherminge vande riviere, eenich welvaren ende behoudenisse vande stadt, selen nemen het innecommen derselver stadt.

Alsoo mits dese tegenwordighe gevueghenisse ende periculeusen standt ende gelegentheyt deser stadt, deur den listigen aenslach, den XVII^en^ deser maent, over derselver by den Franchoysen toegeleght, myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, tot conservatie vande rieviere opper ende neder-

warts (sonder dewelcke dé stadt waerschynlyck geschapen ware te vallen in eenen ganschen onderganck, bederff ende ruine ingevalle daerinne nyet en worde promptelyck versien), hadden geordonneert dat men in alle vlyt soude toerusten vier oreloogschepen, namentlycken de heude oft veerschip van Bruessele, met vyfentwintich mannen, het meersceschip deser stadt, genaempt Orainge, met vyftich mannen, mitsgaders de twee andere te vorens in dinste deser stadt wesende onder Peeter Huybrechts ende Joost Danieelssen, elck met syne toebehoorten, provande, munitie ende andere gelycke saecke daertoe gerequireert ende verheyscht, tot den welcken merckelycke somme van penningen ende prompte middelen van noode syn bevonden wairtoe de Tresoriers ende Rentmeestere verclaerden egeene provisie te hebben noch deselve te weten te becommen dan vuyt der casse vande reductie, Soo hebben myne Heeren voirs. (geconsidereert dat deselve oncosten worden gedaen tot conservatie deser stadt ende dat, sonder deselve oncosten, de stadt soude geraken onder te commene ende dyen volgende de hipoteque vande selve casse te cesseren) geordonneert ende bevolen, soo sy ordonneren ende bevelen, mits desen, wel expresselyck den Trezoriers ende Rentmeestere voers. de penningen, tot het onderhout vande voers. schepen nootelyck, vuyt deselve casse, te debourseren ende betalen, des soo selen Tresoriers ende Rentmeestere deselve casse rembourseren by de middelen tegenwordich loopende tot laste vande tappers tot behoeve vande dicaigien, soo wanneer deselve oncosten selen betaelt wesen, waertoe ende tot ratificatie van allen desen men tselve den eersten Breeden Raet sal voerhouden ende doen approberen, mitsgaders te consenteren continuatie vande selve middelen, des soo sal men van alles goede note houden ende de gedeputeerde totten Staten Generael beneersten tselve te verhalen, tsy aende generaliteyt oft den Staten van Brabant. Actum XXIX January 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene de somme van IIII^{c} LXXXVIII ter causen vande oncosten gedaen aenden oreloogschepe, aen Cornelys Hildernisse, volgende de specificatie daeraff zynde. Actum XXIX January 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den mozemeyere deser stadt voer veerthien dagen vuyt te reyckene II^c guldenen, te weten alle weken I^c guldenen, volgende den accorde met hem aengegaen om het slyck, moeyere ende vuylicheyt, op deser stadt straten liggende, te vervueren daer hem es geordonneert. Actum XXIX January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt voers. ordonneren den Dekens vande Schippers te hueren twee oft dry schepen om inne te nemene de Franchoysen die hen selen belast syn byde Commissarissen opt faict vanden gevangenen geordonneert, ende deselve te vueren op smal oft cleyn Brabant, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere denselven daeraff te betalen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Fortificatiemeesters, bewint hebbende van het fort opt Veer in Vlaenderen, de sluysen ende spuyen vanden poldere van Borgerweert op te setten ende het lant te overvloeyen tot betere versekerheyt vanden selven forte. Actum XXIX January 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben in plaetse van Hants Putz, Wyckmeestere, gecommitteert Peeter van Moere om te doene den eedt tot den Wyckmeesterschap staende. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de somme van tweentwintich guldenen eens ter causen van broot, tot provisie vande schanse der Marguerite, vuyt laste van mynen Heeren by hen becosticht. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere voor hen te ontbieden Niclaes de Weert, Stadthouder vanden Drossaert van Borgerhout, ende denselven te belasten van stonden ane te stoppen de brugge int selve quartier ende dwater te steygeren, daertoe men sal employeren alle gereetschappe van

plancken ende andersints vuyten Eeckhoff daertoe dienende. Actum ut supra.

Geordonneert den Amonitiemeesters deser stadt dat sy van stonden ane ende sonder eenich langer dilay selen leveren aen . . *(sic)* tot behoeve ende bewaernisse vanden forte van Lilloo, ses gotelinghen, elck van vyff oft ses ponden ysers, ende ist moigelyck, al van eenen ysere, met III^{m} ₶ cruyts ende lonten, nae advenant, mitsgaders noch twee queernen, achthien brandteemers, twee branthaecken, twee brantleeren, XII manden, ses gieters ende tweelff schuppen, ende overbrengende recepisse vanden voers. . . .*(sic)* ende dese, sal tselve hen passeren in rekeninge, dies sal men daeraff note houden ten laste vande generaliteyt. Actum XXIX^{a} January 1583.

Geordonneert den Fortificatiemeesters deser stadt dat sy metten iersten ende sonder langer dilay, selen versien de pallisaden staende opde borstweeringe lancx de watersyde vanden forte van Lilloo ende dat met sparren, mitsgaders aldaer tusschen deselve pallisaden te hangen poorten, daer het geschut door mach spelen. Bovendyen selen noch doen scherpen beyde de dycken, elcken dyck van V^{c} voeten, ende teynden van dyen maecken een starcke hooge pallisade, ende buyten de voers. pallisaden een hekelwarck, ten minsten lanck II^{c} voeten, met noch een pallisade aenden teenen vande rampaerts commende aende lantsyde, ende boven dyen selen deselve Fortificatiemeesters onder affgraven de aerde vande catte commende aenden Steendyck ende voorts generalycken versien alle de rampaerts besundere aende lantpoorte. Selen oyck een dweersse pallisade setten aende catten, veel langer ende hooger als dyer nu syn staende, gelyck deselve oyck opden Suythanendyck stellen selen, gelegen by tBlauwgaren, een pallisade opde sluys met noch een andere pallisade op den binnendyck by tselve Blauwgaren, van onder vuyte weele tot over dycx aende Steenebrugge by den draeyboom, ten lesten selen de huysinge vanden voers. forte doen repareren ende decken tot dienste vande amonitie ende vivres, ende dit al achtervolgende het rapport gedaen by

de commissarisen tvoers. fort gevisiteert hebbende. Actum ut supra.

Nota dat tselve rapport is aende liasse mette appostillen van myne Heeren. Actum ut supra.

Alsoo de Tresorier Panhuyse de gecommitteerde vande fortificatie ende amonitie, mitsgaders eenige Colonellen ende Capitainen deser stadt mynen Heeren rapport gedaen hebben vande visitatie die deselve gedaen hadden nopende de vesten deser stadt ende defensie derselver, begonst hebbende van Cattenberch, Pesthuysen bolwarck tot rontsom der stadt, ende gesien de scriftelycke memorien daervan mynen voers. Heeren op heden overgegeven, soo ist dat deselve myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, willende int selve versien, geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, den Fortificatiemeesters, dat sy metten iersten op Cattenberch trecken selen, van tpunt vanden muere tot aenden huyse neffens de Halffmane, een pallisade ende een gaelderye binnen smuers van Cattenberch tot aen het schiltwachthuysken.

Selen oyck opt vuyterste vanden selven bollewarcke hangen een schelle ende voorts opt bolwarck vande Slyckpoorte, op den triangel, een ander, met noch een gelycke schelle opt bollewarck vanden pesthuyse ende diergelycke opt poincte vanden meulenbolwarcke, maeckende oyck dat de casamatta vanden voors. bolwarcke vanden pesthuyse sy affsluytende ende stellende aenden corps de garde vanden pesthuyse eenen draeyboom, met noch eenen anderen aenden april vanden meulenbollewarcke.

Ende aende Roypoorte selen de voors. Fortificatiemeesters buyten affworpen ende den brant steken in alle de hutten oft huyskens, soo verre als de stadtpalen comen, mitsgaders oyck alle de hutten comende aen dbolwarck vande Kipdorppoorte.

Item, tusschen de Roy ende Kipdorppoorten, opde syde

van het sentinelhuys, ter selver Kipdorppoorten waerts, selen aldaer stellen eenen draeyboom laetende het sentinelhuys ter voors. Roodenpoorten waerts.

Van gelycken selen deselve Fortificatiemeesters aende voors. Kipdorppoorte affwerpen de twee huyskens comende aenden april ten Huyvetterstoren waerts, denselven april breeden ende alsdan aldaer stellen eenen drayboom ende stellen opde suydelycke gardyne een sentinelhuys.

Insgelyckx, selen de voors. Fortificatiemeesters stellen eenen drayboom aenden opganck comende van dMeersteexken ter Kipdorppoorten waerts, ende eenen anderen tegenover de Bontemantelstraet aen deynde van dbedde nae den blauwen Thoren, met reparatie vande pallisade buyten den blauwen Thoren.

Item, selen oyck aenden april vande Bagynepoorte affcommende van Sint-Joris maecken eenen drayboom.

Item, van gelycken, selen onder de gote achter het Somerhuys dycksgewys affsteken den wal, om eenen april te maecken, stekende de katte achter aff walsgewyse.

Item, selen repareren den affgesoncken walle vanden borgerswalle aen tsentinelhuys, stellende een keten op Croonenborch op den april, loopende nae Stuydelincxmeulen.

Van ghelycken, selen deselve Fortificatiemeesters de borstweeringe van Sinte-Michiels katte, ter stadt waerts, aff doen steken ende opt selve bollewarck, als voren, een schelleken hangen.

Selen oyck de deure comende aende gaelderye opde cleyn Michiels katte toe doen metsen, ende opde Boterpoorte stellen een sentinelhuys.

Oyck selen deselve amoveren ende wech doen doen, aen tMayengat, het buydeldragershuysken, de sparren ende weeasschen staende aenden toren vanden selven Maygate.

Ten lesten, alsoo tot diversche reysen by speciale acten geordonneert is dat men alle gaten, comende in de vesten oft mueren vande stadt te waterwaerts, soude doen stoppen, selen de Fortificatiemeesters voers., mits de gelegentheyt des tyts, tselve doen effectueren ende goets tyts daerinne versien. Actum ut supra.

Geordonneert den Amonitiemeesters als vore te stellen op dbolwarck van Cattenberch een dobbel slanghe, ende doen Luycas Tayaert ruymen de casamatte, mitsgaders den toeganck derselver, selen beneerstigen dat het gat, daer hy dwater door is puttende, sal worden toegemetst. Actum ut supra.

Alsoo etc., geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere aende Slyckpoorte te stellen eenen nieuwen halven boom om te sluyten, ende den schilder aldaer te seynden omme etc., ende aenden trap van Sint-Jorispoorte selen deselve terstont aldaer doen maecken twee doren van huelinck ende aende ketene vanden draeyboom aldaer voor tportier huys twee sloten.

Geordonneert den moesmeyer te vueren in den poel aent Cruyphol soo veel mesch oft gruys als daer van doen sal syn, eentsamentlyck oyck aenden Aeckeleyhoff ander mesch ter designatien vanden Fortificatiemeesters.

Geordonneert den erffgenamen oft proprietarisen vanden lande oft dycke vanden meulen, eertyts toebehoort hebbende der weduwen *int Vlies*, de boomen staende op denselven dycke vuyt, aff ende ewech te doene ende dat metten iersten. Actum ut supra.

Vide aende liasse darticlen vande voors. gedeputeerde. Actum ut supra.

Alsoo Meester Henrick van Wilten, als man ende momboor vande wedewe wylen Meester Huybrecht Mathei, Procureur was deser stadt, te kennen hadde gegeven dat deselve

geduerende synen leven diversche dinsten in deser stadtsaken heeft gedaen, daeraff de Procureur Couwenberge met meer andere henne verclaringe hebben gedaen ende noch eenige Heeren vande Weth alsdoen gedint hebbende, insgelycx versekert hen kennelyck te syne ende regardt genomen opde afflyvicheyt desselffs Mathei ende den grooten last van kinderen syner huysvrouwe achtergelaten, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, ter causen van dyen, den voers. Meesteren Henricke van Wilten, inder qualiteyt als voren, vuyt te reyckene ende te tellen de somme van vyftich guldenen eens, waermede de voers. wedewe huer sal te vreden houden. Actum ultima January 1583.

Myne Heeren ordonneren Frans de Catere, ontfangere vande passepoorten, egeen goet oft eetware te laten volgen, op passepoort, ten sy eerst ende alvorens hem en syn gebleken vande Weth vande plaetsen daer deselve goeden ende eetware worden gedestineert, dat alsulcken waren ende goet van hier totter selver plaetsen ende tot sleyte vanden inwoonders aldaer worden gevuert, met annominatie vanden persoon die deselve sal willen vervueren, mitsgaders dat degene, die tselve sullen willen vervueren, selen eedt doen dat tvoers. goet ter selver plaetse int kleyn sullen gesleten ende gepennincktwert worden. Actum ultima January 1583.

Myne Heeren ordonneren Huybrecht Peetersen, Capitain over een vande orelooghschepe liggende aen Donxken, metten selven schepe opper ende nederwarts te varen soo deselve tot meerder sekerheyt vander selver plaetse ende rieviere sal bevinden te behoorene ende de gelegentheyt oft voervallende sake te verheyschen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den gecommitteerde totter amunitie, in confirmiteyt vander ordonnantien vanden Staten van Brabant, te leveren tot het fort ende sterckte van Lillo ses geute-

linge, elck van V oft VI ℔ ysers, III^{m} ℔ cruyts, met lonten daertoe, II querne, XVIII brantemmers, II branthaken, II brandeelen, XII manden, VI gieters ende XII schuppen. Actum I^{a} February 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Fortificatiemeesters ende andere, bewint hebbende tot de fortificatie van Lillo, tot effecte ende om te volbrengen dordonnantie van XXIX vande voergaende maent, te nemen, aff te hauwen ende hen te behulpen met de boomen ende hout aldaer naest gelegen, mits daeraff houdende note. Actum ut supra.

Myne Heeren ordonneren den verman hem te vinden met syne schuyten ende schepen aent Kiel, ende aldaer inne te nemen de Schotten ende die over te setten in Vlaenderen. Actum ut supra.

Op dordonnantie van Rentmeestere Nyeversele, is geordonneert den Rentmeestere deser stadt, in minderinge vande bede, te tellen aen Cornelis Krieckart de somme van een hondert guldenen. Actum ut supra.

Gelycke acte van XCVI guldenen aen Thomaes Alewyn. Actum ut supra.

Myne Heeren ordonneren den gecommitteerde opt faict vanden gevanghenen te nemen in soldye, ten laste ende ten dienste deser stadt, vyftich soldaten, voor den tyt van eender maent, om te bewaren de Franchoysen int palays van Sinte-Michilskloostere. Actum II^{a} February.

Op den bladrand : Daernae geordonneert den voers. gecommitteerde de voers. L soldaten alnoch te continueren in dienste voor eene maent boven den voers. tyt. Actum ultima February 1583.

Is denselven geordonneert van stonden ane te doen vertrecken de buytenlieden geoccupeert hebbende het kloostere vande Cellebroeders, om aldaer te logeren den gevanghenen Franchoysen. Actum ut supra.

Myne Heeren ordonneren den voers. gecommitteerde den coffers van Syne Hoocheyt, vaselle ende bagaigien, mitsgaders van anderen Heeren, int hoff gelogeert hebbende, by inventaris over te nemene ende te stellen ter plaetse by myne Heeren geordonneert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren Thobias Stevens van stonden ane te leveren de sleutelen vande privilegiecamere, ende daerinne egeene faulte te maken, oft andersints sal men deselve tsynen kost ende last doen open doen ende vorts daerinne versien soo behooren sal. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere den veerman deser stadt ter causen van dat Jan van Boscoren, den XIX[n] deser stadt is gevaren met een oirlochschip tot Willebroeck, met provisie tot derselver starcte, vuyt te reycken een pondt Vlems eens. Actum ut supra.

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken ende te betalen de somme van hondert XIIII guldenen V 1/2 stuyvers, ter saecken vanden maeltyt gehouden den VI[n] Septembris lestleden, aldaer myne Heeren genoyt hadden de Staten van Zeelant met meer anderen. Actum II[a] February anno 1583.

Gelycke acte op denselven van acht hondert LXXXVIII guldenen XIII stuyvers I blanck, ter saecken vande gedroncke wynen op de verpachtinge vande cleyn accysen den II[n] Novembris lestleden. Actum ut supra.

Gelycke acte op denselven van XII[c] XXXII guldenen IX 1/2 stuyvers, ter saecken van tgene hy heeft verschoten, soo ordinaris als extraordinaris, beginnende XXVII 9bris 81 ende eyndende XXVII Novembris 1582. Actum ut supra.

Gelycke acte op denselven van II[c] XLVII guldenen I stuyver,

ter saecken vanden wyn den commissarissen vande wacht gelevert, beginnende prima Juny 1582 totten lesten Novembris daernae. Actum ut supra.

Gelycke acte opden selven van I^c LXII guldenen XVI stuyvers, ter saecken vande oncosten vanden maeltyt doen myne Heeren genoyt hadden de Griecsche cooplieden, op den 5 Novembris anno 1582. Actum ut supra.

Gelycke acte opden selven van II^c LXIX guldenen XVIII ½ stuyvers, ter saecken vanden maeltyt aldaer myne Heeren genoyt hadden den Prinche van Chimay ende andere Heeren. Actum ut supra.

Op de specificatie van Jan de Clerck, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken XXII guldenen, ter saecken van geleverde victualie op de Margriete schansse. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande pachtinge vanden overslach voor Peter Moelemans. Actum XXIIII^a January 1583.

Op de specificatie van Cristoffel Plantyn van diversche gedructe boecken vuyt laste deser stadt, beloopende ter sommen van VI^c guldenen, tovercommen ende te betalen. Actum III^a February 1583.

Geordonneert op de assignatie van Nyeversele, in minderinge vande bede te tellen III^c L guldenen aen Thomaes Grammeye. Actum IIII^a February 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Jan van Thielt, schipper, gedient hebbende met diversche boodtgesellen ende volcke van oorloge, op een schip van oorloge, gelegen hebbende inde Dormen, opden stroom van Dermonde, sedert den XXVIII January totten II^n February, de somme van een hondert dryenveertich guldenen ende VIII stuyvers. Actum IIII February LXXXIII.

Myne Heeren hebben gecommitteert ende mits desen geordonneert Jan Elinck om te wesen Capitain, in plaetse vanden afflyvighe Baltazar Thas, inden elfsten wyck deser stadt ende te doen den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den derthien persoone, op het orelooghschip geset, tot defensie deser stadt, volgende dacte vanden XIX January lestleden, vuyt te reyckene tsamen voer hen gagien XXXV guldenen. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere ter causen van sekere cromsteven, tot defensie van deser rieviere deser stadt gekocht, te betalen de somme van XIII^c hondert XXX guldenen te wetene IIII^c XXX guldenen gereet ende vorts van dry maenden tot dry maenden. Actum v^a February 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, den Dekens vande Schippers, ter causen van het oprusten vande kleyne galleye deser stadt tot defensie vande rieviere, volgende de specificatie daeraff zynde, vuyt te reyckene de somme van II^c XIIII guldenen XIII stuyvers. Actum v^a February 1583.

Op de specificatie vande Aelmoesseniers deser stadt, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te rembourseren vande somme van V^c LXXXIII guldenen VII stuyvers, ter saecken vande reparatien by hen gedaen aen de lazerushuysen tot Dambrugge. Actum v^a February anno XV^c dryentachentich.

Gelycke acte op denselven van III^c LXXXVI guldenen III 1/2 stuyvers, ter saecken vande reparatien by hen gedaen aen de schole van Sinte-Rochus cappelle binnen deser stadt. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken Lieven de Vechtere, bode van Syne Excellentie, ter saecken

vande goede tydinge vande inneminge van Kippen, ses guldenen. Actum v^{a} February 83.

Aen de liasse dacte vande III^{c} XXXI guldenen Jan Baseliers competerende ter saecken van sekere boomen aende gecommitteerden vande buytenschanssen gelevert. Actum 5 February anno 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, dat sy in handen vanden gedeputeerde opt faict vande gevanghene, ende namentlyck in handen van Meester Joachim Gillis, selen vuytreyckene de somme van twee hondert guldenen, om te alimenteren den Franchoyse gevanghenen, sittende binnen Sinte-Michiels cloostere ende elders, dewelcke, mits deselve nyet en mogen vuytgaen, nootelyck moeten onderhouden worden ende sal men deselve somme recouvreren tsy aende rantsoenen oft andersints vande twee hondert guldenen die men heeft geordonneert ter weken te geven aende vrouwe vanden gasthuyse. Actum IX February 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren, mits desen, den Dekens vande gulde, de wacht aende poorte houdende, dat sy voerdane aende selve poorten de brieven selen affnemen van eenige boden oft trompetters commende vanden vyant, sonder deselve bode, trommeslagers ende trompetters in de stadt te laten commen, maer deselve terstont weder terugge te seynden naer dyen sy de voers. brieven selen affgenomen hebben. Actum VIII February 1583.

Gecommitteert Hans de Lommel om te wesen Capitain in plaetse van Joris Franck. Actum IX^{a} February anno 83.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Andriessen Vermeulen ende Anthonis Ancelmo, Schepenen, te rembourseren vande twee duysent guldenen, metten interest tegens acht por cente, by denselven verschoten tot

betalinge vande forten ende sterckte deser stadt ende garnisoen der stadt van Mechelen, dwelck anderssints apparent was te mutineren, te wetene met dry hondert guldenen ter weken, vuyt der casse van reductie, innegaende deerste betalinge daeraff dese tegenwordighe weke, ende dat in minderinghe van bede die dese stadt schuldich es aende Staten van Brabant, volgende de quitantie daeraff by hennen Rentmeestere in meerdere somme van vyf duysent guldenen gegeven. Actum VIII February 1583.

Op den bladrand: Vide aen de liasse verandert.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, myne Heere de Schepene Meester Mathys de Lanoy, Meester Jacop Suerius, Schepene, om met assistentie van Gillis vanden Rade, boeckvercoopere, van stonden ane hen te vindene ten huysen oft winckelen respective van Jan van Geele, inden *Witten Hascwint*, Guilleme van Parys, inden *Pellicoren* opde Lombaerde veste, Matheeus de Rycke, inden *Sampson*, Mathys Meeusen, inden *Bybel*, beyde onder Onse Vrouwen torren, boeckvercooperen, ende aldaer te visiteren hennen winckelen ende namentlycken de plaetse van heurder drueckerye, ende te besichtigen tghene tegenwordich aldaer wordt gedruct ende tghene binnen korten dage ten drucke es geleght ende bestelt, de platen ende besluyt vande letteren tot den druck gedestineert ende toegeschict te visiteren, toesiende dat binnen middelen tyt nyemant vuyt den huyse oft den winckelen en vertrecke, denselven persoonen tondervragen wat sy binnen corten daghen aldaer te wercke ende tot den druck hebben toegeleght, wie aldaer binnen denselven tyde heeft verkeert ende es gecommen om yet tot den druck te bestellen, vorts insicht van allen de matriculen, letteren ende poincten te nemene, alles tondersuecken ende hen tinformeren tghene sy sullen bevinden te dienen om hen te onderrichten wie soude moghen hebben gedruckt ende gevordert oft oock belasten te laten vuytgaen alsulcken pretensen geintituleert de affgeworpene brieff, op den naem van Syne Excellencie ende Vorstelycke Genade, den Prince van Oraignien, vanden lesten July anno tachentich, in formaet

van een kleyne achte, tenderende ende streckende tot merckelyck oproer, seditie, twespallicheyt ende periculeuse scheuringhe tusschen den borgeren deser stadt, de voirs. persoonen daertoe te ondervragen, de letteren te confereren ende die te accorderen, ende vornementlyck te visiteren het pampier van gelycke formate ende den opleggere vanden pampiere, mitsgaders den druckere tondervragen oft sy van gelycke formaet korts nyet en hebben toegeleght ende ter persen gebrocht ende exhibitie daeraff te begeren, mitsgaders te saiseren alle de stucken die sy sullen meynen te dienen tot onderkominge vande voers. sake, tot betere ondersueck van tselve, tarresteren, vanghen ende vast te doen houden allen dengenen die sy desaengaende sullen bevinden te behooren, denselven daertoe ende voorts wes des meer behoort, mits desen wel expresselyck auctoriserende ende volcommen macht gevende. Actum IX February 1583.

Opde assignatie vanden Rentmeester Nyverseel op de bede, eene acte ter sommen toe van sesse hondert guldenen, in data x^a^ February 1583.

Een andere gelycke acte tot drye dusent guldenen, in gelycken datum.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden te laten volgen sekere quantiteyt sercken aende Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, om te beleggen het corps de garde van Syne Excellencie soo deselve Tresoriers ende Rentmeestere egeene binnen deser stadt en weten te becommen. Actum XI February 1583.

Vide infra drye acten op Nyverseel, XXX^a^ Martii.

Myne Heeren de Wethouderen, geleth op de menichfuildige verthooninge gedaen, soe by mynen Heere den Prince van Monspensier, den Graven de Laval ende la Marcque, Rochefacault ende andere Heeren, hen den aenslach op deser stadt nyet onderwonden hebbende, van dat men het volck ende

peerden van henne familie ende staende tot hennen dinst ende heuren persoonen toecomende soude willen ontlasten, om voerdere oncosten ende vuytteringhe voer te commen, soe den meestendeel van hen verclaren egeen middele meer te hebbene om tselve vervolch te onderhouden, ende geconsidereert dat orboorlyck es de stadt te ontlasten ten besten het mogelyck es, soo hebben deselve Wethouderen geordonneert ende belast, ordonneren ende belasten, mits desen, den gecommitteerde opt faict vande gevanghene, de liste, namen ende toenamen, vande persoonen die de voers. Heeren sullen verclaren van heurder familie ende huysgenoten te syne, by name ende verclaringe onder henne signature onderteekent, naer hen te nemene, hen daeroppe te informeren ende dengenen die sy sullen bevinden des aenslach nyet culpabel oft onderworpen te syne, noch yemant te wesene die daerane actie es pretenderende ende dyenvolgende deselve te laten gane, vlieten ende vloten daert hen gelieven sal, tot welcken eynde sy deselve selen geven behoorlyck passepoort. XI February.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Jan Gabou de somme van drye hondert guldenen in mindernisse vande bede. Actum X^{a} February 1583.

Gelycke acte op Jan Splinter vander somme van I^{c} L ℔ Artois. Actum ut supra.

Gelycke acte op Jacop Tessens vander somme van II^{c} ℔ Artois. Ut supra.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse te laten volgen, vry van alle accysen, hooczelen ende imposten, alsulcken bieren als de Secretaris Gillis sal attesteren onder syn hant van noode te syne tot onderhout vande Franchoysen int Paleys sittende ende anderssints vuyt laste deser stadt tegenwordich onderhouden. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rent-

meestere René le Blanck, wachtmeester deser stadt, te tellen ende te betalen de somme van dertich guldenen ter causen van dat deselve, ten tyde de stadt van Liere vanden vyant es overweldicht, in diligentie vuyt laste van mynen Heeren es gesonden naer Gent om tselve Synder Hoocheyt aen te dienen ende te communiceren opt dordre die men herwarts over soude behooren te houden. Actum XIIII February 1583.

Aen de liasse dacte van den Breeden Raedt nopende de recompenssen ende vergeldingen voor de gequetste persoonen in de overvallinge van dese stadt. Actum XIIII^a February 1583.

Op de specificatie van Jan Bailleth ter saecken van sekere oncosten gedaen aende buytenyen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken de somme van XVI guldenen VII stuyvers. Actum ut supra.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccysen aff te schryven Philips Roose, Conseiller, dry amen biers, vry van accyse, impost ende hoochselen der stadt competerende. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Bourgmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Karel Lippens, gesworen bode deser, ter zaecken van I^c XXXI daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van I^c XVII guldenen ende XVIII stuyvers, midtsgaders noch de somme van VI guldenen X stuyvers van verschoten ende gedebourseerde penningen by den voors. Lippens gevaceert ende verschoten, zedert ende innegaende den XX^en May anno LXXXII ende eyndende den XXIIII^en Decembris daernae ende nu lestleden, volghende den billieth daeraff zynde, maeckende tsamen de somme van I^c XXIII guldenen ende VIII stuyvers. Actum XVII February anno LXXXIII.

Vide aende liasse dacte vanden Breeden Raedt daermede Commissarissen worden gecommitteert, om te maecken een

liste van alle de parsoonen hen houdende by den vyant, renten op dese stadt heffende. Actum XVI February 1583.

Dacte vanden Breeden Raedt daermede de Fortificatiemeesters wordt geordonneert het fort van Lilloo te repareren ende daertoe temployeren IIII^{m} guldenen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vanden Breeden Raedt daermede de Amonitiemeesters worden gecommitteert om te hebben de superintendentie vande amonitie van coren ende anderssints. Actum ut supra.

Aen de liasse ander acte vanden Breeden Raedt daermede geconsenteert wordt te lichten VIII^{m} guldenen tot oprustinge vande schepen van oirloge. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den vistelders dat sy, sonder eenich voordere vuytstel, de Heeren vande Weth bestellen den harinck dye sy jaerlycx schuldich syn te leveren, oft by gebreke van dyen, selen myne Heeren daerinne versien by verlatinghe van heuren dienste oft anderssints. Actum XVII February 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter amonitie, voer de garde van Syne Excellencie, te leveren II^{c} ponden poeder ende twee hondert ponden lonten. Actum ut supra.

Op de requeste by Cornelis Arthoys, Capiteyn, aen myne Heeren overgegeven, versueckende dat myne voors. Heeren hem in plaetse van René le Blancq als Wachtmeestere belieffde voor gerecommandeert te hebben, is by myne Heeren, gesien deselve requeste mette requeste ende dappoinctementen respective vanden Colonellen deser stadt ende de XVI geauthoriseerde Capiteynen vander date den XV^{en} February lestleden daeroppe gestelt ende by deselve gevuegt, gecommitteert ende geauthoriseert den voors. Cornelis Artois om by provisie in plaetse van René le Blancq te wesen Wachtmeestere deser stadt, onder gelycke gagien als deselve heeft

gehadt, mits doende den eedt daertoe staende ende hem in als regulerende volgende dordonnantie. Actum XVIIa February 1583.

Vide op XXV February dacten van Gillis Lambrechts in date 18 February.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere de somme van twintich guldenen tot behoeve van Carel van Hasselt, in minderinge vande bede, vuyt te reyckene. Actum XIX February 1583.

Myne Heeren voors. hebben gecommitteert Peeteren Robbert om te wesen garbelleurmeestere, onder den gewoonelycken salaris ende te doene den eedt daertoe staende. Actum XIX February 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy sullen tellen aen Cristoffel Gillis, ter causen ende in minderinge vande geleverde calck ende steen, soo tot behoeve van Synder Excellencie huys, als maken vanden muer vanden Heere van Sint-dAllegonde, te tellen Ic L guldenen op rekeninge van tghene Merten Neyen soude mogen commen. Actum XIX February 1583.

Op den bladrand : Aen de liasse verandert.

Geordonneert den gecommitteerde totter collectatie vanden wynaccyse te laten volgen, vry van accyse, imposten ende hooczelen, alsulcken quantiteyt van wynen als hen blycken sal tot behoeve vande familie vanden Grave vander Marcke gesleten te syne. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Joncker Godevaert Montens te rembourseren vande somme van vyftich guldenen by denselven in diversche deser stadt dinsten vuyt laste van myne Heeren verschoten. Actum XIX February 1583.

Dry acten gedepescheert vanden XIIn Augusti lestleden nopende de middelen totte buytenschanssen.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere aen Gysbrecht vander Gouwe, bode, gedragen hebbende brieven aenden Colonnell Noris, int lant van Waes, te betalen die somme van thien guldenen. Actum XIX February 1583.

Alsoo, ten ernstigen versuecke van myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, Meester Peter Heyns, nyet tegenstaende hy ten voerleden jare eerst vuyt den dinst vanden wyckmeestersschap es getreden, hem heeft laten verwilligen voer dit tegenwordich jaer tot denselven ampt hem te laten gebruycken, om naer syn vermogen deser stadt ende de gemeyne saecke te hulpen voerderen, behoudelyck dat hy des ontlast sal wesen ende vanden voers. dinste ontslegen ter expirate vanden jare ende ter eerster vernyeuwen vande Weth, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben verclaert ende verclaren, mits desen, dat de voers. Meester Peter Heyns nyet voerdere en sal gehouden wesen inden selven dinst te continueren dan voer eenen jare ende tyt voers. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren ende belasten eenen yegelycken, wesende onder hen gebiet ende versuecken allen anderen, die dese sal worden gethoont, te laten vlieten, vloten, varen ende keren alsulcken heude schip als es gelade met vivres, volgende de resolutie vanden Staten Generael, tot behoeve vanden Heeren gedeputeerde van wegen denselven Staten naer Syne Hoocheyt affgeverdicht ende tselve egeen hindere oft beleth te doene. Actum XXII February 1583.

Item VI acten op Tresoriers ende Rentmeestere ten eynde van betalinge aen sekeren schippers deser stadt met henne schepen tot distincte reysen ende tot diveersche plaetsen gevaceert hebbende inde gemeyne saecken. Actum XXI February 1583.

Opde requeste van Nycolaes Bertels geappoincteert dat deselve sal hebben afslach van een vierendeels jaers winckel huere. Actum XXIIII February 1583.

Op de requeste vande vyf gesworen speluyden, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, volgende doude costuyme, elcken van hen jaerlycx vuyt te reycken ses stadtstoopen wyns. Actum ut supra.

Op de requeste van Vincent van Waerbeke, geappoincteert dat hy tsynen koste sal vervolgen alsulcken vyf hondert guldenen als ter causen van pacht ten achter es.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende geresolveert, mits desen, dat soo Jaques de Velaer heeft gedaen den eedt als Coronel, in plaetse vanden afflyvigen Coronel Adriaen Vierendeel, dat deselve de Velaer maer en sal dienen ende met den voers. ampt nyet voerdere wesen belast dan voer den tyt de voers. Virendeel en soude gedint hebben, ende denselven tyt overstreken wesende, vanden selven dinst ontslegen wesen, gevende hem ten selven eynde dese tegenwordige acte. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. hebben beschoncken ende beschencken, mits desen, myn Heere den OntfangerMuys, alhier vuyt Hollant, om des lants affairen, gecommen synde, met ses stadtstoopen wyns. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat men van stadtswegen sal insinueren aen Artus van Vissenaken ende synen klercken, dat de stadt hen es verlatende, soo sy hen verlaten, mits desen, van synen dinst van fouriren ende dat van datum van desen hen egeen gagie oft emolumenten voerdere en sullen volgen. Actum XXIIII February 1583.

Op den bladrand : De nieuwe borsse gebrandt den XXIII^{en} February, tsavonts ontrent ten X uren.

Op heden, datum van desen, zyn by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Joncker Symon vanden Werve, Marckgrave, Joncker Adriaen van Eetvelt,

Schepene, ende Meester Georgius Kieffelt, Secretaris deser stadt, omme voere hen te ontbieden de pachters ende huerlinghen vande borsse ende hen volcomelycken te informeren vanden brande gecommen ende geschiedt op ghisteren inden avont op dezelve borsse. Actum den XXIIII[en] February XV[c] jaeren ende LXXXIII.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, verstaen hebbende datter diveersche vande gevangene Franchoysen hen vervoorderen te vertrecken vuyt deser stadt, oft te gebruycken alle middelen, listen ende practycken om hen daer vuyt te salveren, om dwelck te voren te comen ende besundere in respecte vanden gheenen dye van eenighen aensien oft qualiteyt syn, ordonneren den Dekens vanden Gulden ende Capiteynen, de wacht hebbende aen de poorten deser stadt, dat sy goede toesicht nemen ende geen vande voers. gevanghenen vande Fransche natie oft andere en laten passeren, van wadt qualiteyt oft hoedanige conditie dye syn, weder oyck dye selve passeport syn hebbende oft nyet, ten ware deselve passepoerte onderteeckent sy by myn Heere den Buytenborgemeestere deser stadt, Jonckheer Philips van Schoonhoven. Actum XXV February 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende, mits desen, gecommitteert Cornelius Arthoys, Capitain over de borgersche wachte, om, in plaetse van René le Blanck, te wesen Wachtmeestere over de borgersche wachte deser stadt, ende bewaringhe ende toesicht ter selver ende desaengaende te doene den ampt ende debvoir daertoe staende, onder de gagien, wedden ende emolumenten soo deselve René le Blanck die heeft genoten, mits doende den behoorlycken eedt. Actum XXV February.

Myne Heeren ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere het gruys, commende vander borsen, te doen vueren op deser stadtdycken ende nyeuwstadt, interdicerende eenenyegelycken, buyten last oft commissie des voers. Tresoriers ende Rentmeestere, om daer eenich gruys te amoveren oft elders te transporteren. Actum XXV February 1583.

Aen de liasse darticlen by den Wyckmeesters overgegeven met v appostillen daeroppe. Actum xxv^a February 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken Gillis Lambrechts, concergie, de somme van LXVIII Carolusguldenen ter saecken van twee amen rinschen wyn by denselven gelevert ende by den Heeren geschoncken aen myn Heere van Sint-Aldegonde op syn dochters bruyloft. Actum XVIII^a February 1583.

Geordonneert Cornelis Grammeye, collecteur vanden wynaccyse, vuyt te reycken XXVI guldenen eens ter saecken vanden qualiteyts impost vande voors. twee amen wyns. Actum XVIII February 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere voers. te betalen Gillis Lambrechts, concergie, de somme van LXXVII guldenen VIII stuyvers, ter saecken van een toelastken wyns, houdende twee amen ende dry schreven, vander stadt wegen by denselven gelevert aen Joncker Jacop van Wachtendonck, op de bruyloft van synen sone. Actum XVIII^a February 1583.

Myne Heeren voors. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat alsulcken schepen als tegenwordichlyck syn liggende aende kaeye deser stadt, geladen met provisie, om te varen naer den legere vande Staten, liggende inden lande van Waes, onder den Generael ende Colonel Noris, vanden arreste, over denselven schepen gedaen, sullen wesen ontslegen ende ombecommert, ende dat deselve schepen sullen mogen vloten vlieten, ende varen naer tselve land van Waes. Actum XXVI February 1583.

Op den bladrand : Dese acte aen de liasse ende soo vuyt gegeven.

Op heden, datum van desen, es by mynen Heeren den Wethouderen geordonneert den gecommitteerde opt faict vande gevanghenen, te besichtighen het kloostere vande Celle-

broeders ende een quartier van tselve kloostere te prepareren ende doen versekeren, met advise vander stadts meytsere ende timmermeestere, om aldaer te stellen ende doen bewaren de Fransche gevanghene Heeren, namentlyck dye tegenwoordich worden bewaert opt Schermershuys, ter tyt ende wylen daerinne anders sal wesen geordonneert ende opte selve gevanghenen geresolveert. Actum xxvi February 1583.

Geordonneert den Deken vande Schippers terstont te bestellen seven heude schepen om, sonder vertreck, aent Kiel over te setten de Engelsche soldaten ende andere naer het lant van Waes ende sal men deselve vande oncosten, ter causen van dyen te doen, contenteren ende betalen. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. bevindende dat de coppetasse, vuyt laste vander acten vanden xxvii^{n} Octobri lxxxii op het heffen vanden Kinde van Meester Joos Gilpen, Secretaris vande Engelsche natie, geschoncken, bedraecht ter sommen twee hondert xvi guldenen iiii stuyvers, hebben geordonneert, in conformiteyt derselver acten, Trezoriers ende Rentmeestere deselve somme vuyt te reycken ende te betalen. Actum ut supra.

Geordonneert, opde assignatie van Nyeversele, den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Cornelis Piters de somme van ii^{c} l guldenen in minderinge vande bede. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen geordonneert, dat van nu voordane de schepen van deser stadt, met victualie affvaerende omme te spysen het crysvolckligghende int lant van Waes, zullen wordden gelost ende ontlaeden tot Tempsick ende nerghens el. Actum xxvi February xv^{c} jaren lxxxiii.

Op den bladrand : Aen de liasse de liste van tHeeren bier in data 26 February 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren etc. geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Bruno van Geveren, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van i^{c} xxxix daghen vacatien, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van i^{c} xvi guldenen ende ii stuyvers, midtsgaders alnoch de somme van xxii guldenen vi stuyvers van verschoten ende gedebourseerde penningen, by den voors. Bruno respective gevaceert ende verschoten zedert den xv^{en} Septembris lxxxii totten ii^{en} deser, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen i^{c} xxxviii guldenen ende acht stuyvers eens. Actum vi February xv^{c} jaere lxxxiii.

Gelycke ordonnantie voer Moyses Opten Grave, ter zaecken van seven ende tachentich daghen vacatien, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van lxxviii guldenen ende vi stuvers, midtsgaders alnoch de somme van xxvii guldenen van verschoten ende gedebourseerde penningen, byden voors. Moyses respective gevaceert ende verschoten, beghinnende den iii^{en} Septembris anno lxxxii ende eyndende den xiiii January lestleden, volghende ende naer vuytwysen den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen de somme van i^{c} v guldenen ende ses stuvers eens. Actum ultima February xv^{c} jare lxxxiii.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyversele, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Guilliam Willemssen de somme van ii^{c} xx ℔ Arthoys in minderinge vande bede. Actum ultima February 1583.

Gelycke acte op denselven van ii^{c} lx ℔ Arthoys. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geauthoriseert ende geordonneert, authoriseren ende ordonneren, mits desen, de Fortificatiemeesters deser stadt dat sy, in diligentie ende sonder eenich vuytstel, selen doen demolieren ende affbreken het clooster van Sinte-Bernaerts ende alle de materialen vanden selven,

hen eenichssins dienlyck synde, aenveerden ende beneficieren totte fortificatie deser stadt, behoudelyck dat sy gehouden selen syn alvoren ende mette ierste gelegentheyt de plaetsche vande affgebrande borsse tot coste vande selve camere op te maecken, daertoe sy vuyte selve materialen hen gerieff selen mogen gebruycken, ende verders tot volmaeckinghe vanden voers. wercke de stoffe becostighen daertoe nootelyck, soo sy tselve selen goet vinden, tselve hen oyck, mits desen, expresselyck ordonnerende. Actum inden Maendaechschen Raedt XXVIII February 1583.

Myne Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geauthoriseert ende authoriseren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt om den cooper van sekere erve, groot omtrent twee roeden een quaert ende LX voeten, gelegen aende strate achter de hoven vanden Ouden ende Jongen Handtboghe, der stadt toebehoort hebbende, in de selve erve behoorlyck te goeden ende vestigen. Actum ut supra.

Dacte vander ame wyns voor den Procureur Fiscael, in date 26. Novembris 1582, is geprolongeert op heden datum deser XXVI[a] February 1583.

A prima die Martii 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Aert Bevers, weerdt in *Henegouw*, ter causen van verteerde costen, logeren, wyn, bier ende dyergelycke, dye tsynen huyse verteert heeft Monsieur de Fonpertuis, met synen gevolge, alhier gecommen van wegen Syne Hoocheyt inden saken vanden lande, ende tsynen huyse gelogeert, ten beheete van myne Heeren, de somme van een hondert XCI guldenen XVI stuyvers eens, volgende de specificatie daeraff synde.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Guiliamme de Catere, binnen acht dagen naer datum

van desen, egeene passepoorte te passeren om eenighe vivres deser stadt vuyt te vuerene oft te dragen naer den platten lande, ende dat mits sekere redenen den Heeren moverende, suspenderende voer denselven tyt alle voergaende acte ter contrarien.

Op den bladrand : Vide aende liasse dese acte verandert.

Myne Heeren voors. ordonneren den Brantmeesters deser stadt dat sy den Capitainen sullen doen maken ende leveren de sleutelen vande brandtleeren, wesende inde plaetse van hennen vendel, met sulcken getal van eemers ende korden oft tauwen, om de leeren op te rechten, soo deselve Brantmeesters sullen bevinden te behooren. Actum prima Martii 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, in conformiteyt vande acten ende voergaende ordonnantien van eerste Octobri lestleden, hebben geordonneert den gecommitteerde totten bouw vanden stadthuyse te betalen ende te contenterene Peeteren Gelekercke vanden wercke by hem, vuyt laste van myne Heeren, gemaect inden contoore vanden Greffiers deser stadt, volgende de specificatie daeraff zynde, behoudelyck dat deselve gecommitteerde met denselven Gelekercke sullen desaengaende overcommen soo inde redelyckheyt behooren sal. Actum IIa Martii.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert Lodewyck Blommaert ende Joncker Godevaert Montens, Schepenen, gecommitteerde opt faict vanden gevanghenen, te laten volgen twee volle kleederen, volgende de designatie te doen by syne kamerlinck, Monsieur Germain, tot behoeve van Syne Hoocheyt ende deselve te doen leggen in den coffre, om met den gedeputeerde te transporteren naer Dermonde, mitsgaders een bedde met synen toebehoorten, ingevalle tselve es doennelyck. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Lodewyck Blommaert ende Joncker Godevaert Montens, gecommitteerde opt faict vanden gevanghenen, te doen depescheren passeport

aen Monsieur de Pois ende de Mezure, Franchoysen, met twee hennen knechten, om te vertrecken naer Vranckryck, als wesende van Dermonde alhier gecommen om heure reyse naer Vranckryck te vorderen, ten ware sy eenige merckelycke redene wisten oft alnoch bevonden waerdeure sy tselve soude behooren ophouden. Actum ut supra.

Gelycke acte op Jaques Hodey ende Yvet Porcher, son serviteur, wesende vande suyte vanden Grave de Lavall, ende andersints vande religie, om hen te vertrecken naer Vranckryck ten ware, etc.

Geauthoriseert den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy in plaetse vande partien van renten ghehipothiceert wesende generalycken op alle de huysen ende gronden van erven, gestaen ende gelegen in de Casteelplaetse alhier, te mogen overgeven ende transporteren den hefferen derselver renten, andere renten gehipothiceert staende opde particuliere huysen ende erven in de voers. Casteelplaetse, ende hunlieden daeraff te leveren behoorlycke brieve, mits by hen, Tresoriers ende Rentmeestere voers., overnemende vuyt handen vande voers. rentieren de voergaende brieven ende deselve casserende. Actum IIa Marty 1583.

Geordonneert den voers. gecommitteerde dat sy vuyt het coffer van Syne Hoocheyt selen nemen de boote oft doose met den segelen vander selver Synder Hoocheyt, ende deselve te leveren in handen vanden Heere van Pruneaux, sonder yemant anders, volgende den versuecke vander selver Synder Hoocheyt. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Marcus van Woensel de somme ven IIc ende XVI guldenen, ter saken van acht stucken goude leeren byde voors. Tresoriers ende Rentmeestere gecocht tot behoeve van het stadthuys. Actum IIIa Martii 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te

reycken aenden Deken vande Schippers de somme van acht guldenen, by hem verschoten aen seker schip, ten dienste vanden lande by hem gehuert. Actum IIIa Marty anno 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben geconsenteert ende consenteren, mits desen, den drye Hooftdekens vanden Ambachten deser stadt, dat zylieden, ende elck van hen, selen metten iersten mogen ontbieden op heure cameren heure supposten, om te resolveren op het zeynden vande vivres aen Zyne Hoocheyt. Actum den IIIIn Marty 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter accyse tot behoeve vanden penninckmeester Lauwrentius Mock, mits sekere diensten by hem der stadt gedaen, aff te schryven, vry van accyse ende andere lasten der stadt competerende, een ame rentsche wyns ende een ooxoo fransche wyn met XXV potten spaensche. Actum va Marty 1583.

Geordonneert Jaecques de Bot van stonden ane ende sonder langer dilay te laeten volghen ende te seynden aen Syne Vorstelycke Genade, myn Heer den Prince van Oraegnien, seven voederen torffs totter tyt toe de provisie vande voers. Vorstelycke Genade sal gecommen wesen. Actum va Marty 1583.

Vide op VIa Novembris 1582 sekere acte van heden, datum deser, nopende de huere vanden huyse van Monsieur Pruneaulx. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aenden weert Aert Bevers, de somme van XXII guldenen II stuyvers, ter causen van twee maeltyden, deen opden VIIen ende dander opden XVIen February 1583, dye de Oude Schepenen, opde Breeden Raeden vanden selven datum geroepen synde, aldaer verteert hebben. Actum den VIIIen Marty 1583.

Geordonneert alsvoeren te betalen de somme van XVIII guldenen, ter causen van acht stadtstoopen wyns gegeven

Huybrecht vanden Kerckhove, gepacht hebbende, opden XVIII February, de nyeuwe borse. Actum den VIII Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Dekens vande Oudencleercoopers egeene penninghen van hen te diene oft over te tellen, procederende vanden verkochten meubelen vanden gevanghenen Franchoysen, sonder voergaende ordonnantie vanden commissarissen gedeputeert opt faict vanden selven gevanghenen, op pene dat sy, by faulte van dyen, deselve wederomme sullen moeten oprechten. Actum VIII Marty 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den gecommitteerde totten ontfanck vanden bieraccyse inne te houden alle de teekene op de brouwerye genoempt *den Leeuw*, ter tyt anders by myne Heeren sal wesen geordonneert. Actum VIII Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen etc. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den commissarissen ende Guldebroeders, de wacht houdende aende poorten deser stadt, te laten passeren op Dermonde Pierre Poitevin, Claude de la Mare, Laroche, met twee ander dieners, ende eenen derden genaempt Lalleman, al te samen, wesende inden dienst vanden Heere van Bellieure, Ambassadeur, met vyff oft sesse corven, daeraff de twee oft drye syn met vis, de twee andere met flessen met wyn ende met fruyt, als appellen, peren, aranieappellen ende dyergelycke, met noch eenen sack met broot ende een tonneken wyns, latende deselve dese passeport mede dragen, om te thoonen den Capiteyn vanden schepen van deser stadtswegen liggende opde ryviere, denwelcken myne Heeren insgelycx ordonneren deselve persoonen ende victualie te laten passeren, alsvoren. Actum den VIII^{n} Marty 1583, in Collegio.

Op den bladrand : Vide aende liasse verandert.

Geordonneert den Bouwmeesters dat zy doen maken ende betalen selen, vuyt henne middelen, alsulcke lyste dienende tot chiraet van sekere schilderye, dyē gĕordōnneert is gestelt te wordden in Collegio van myne Heeren. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere aen doctor Petro de Villiers, Minister, Conseiller van Syne Excellentie, ter causen ende vuyt oorsaecke van dat deselve hem in meer saecken, deser stadt concernerende, heeft geemployeert, ende namentlyck inde sake van arreste gedaen over eenige schepen, deser stadt coopluyden ende borgeren aengaende, by den Coninck van Denemarcken, ende het diversch schryven daerinne gebruyct, te beschincken met een ame rentschen wyn, metter accyse, oft tsestich guldenen daervorens. Actum ut supra.

Borgemeesteren ende Schepenen ordonneren Tresoriers ende Rentmeestere te betalen, vuyt de casse van reductien, de geinteresseerde in de groote negociatie, oft brenger van dese, de somme van dertich duysent guldenen, met den interest tegen thien ten hondert, ende dat met duysent guldenen elcke weke, beginnende halff Meert naestcomende, totter volder betalinge toe vande voers. principale somme met den voergeruerden interest, denwelcken affgherekent sal worden, telcken als ses duysent rinsguldenen ontfangen selen syn, ende dat by soo verre de voers. geinteresseerde nyet wekelycks en wordt, van wegen den Staten Generael, duysent guldenen geforneert vuyt den C[en] penninck onlancx geaccordeert, ende dat daeraff de voers geinteresseerde, oft brenger sbrieffs, sal gegeven worden assignatie ende bescheet daertoe dienende, ende sal de voers. casse van reductien worden gerembourseert vuyt de penningen die procederen selen vanden voers. C[en] penninck, van tgene de casse van reductie sal moeten betalen, mits de redenen ende anderssints, conform den contracte by de Staten van Brabant, ten versuecke ende door intercessie vande voers. Borgemeesteren ende Schepenen, oft hunne gedeputeerde, mette voers. geinteresseerde gemaect. Actum VIII[a] Marty anno 1583.

Gecommitteert Meester Jan de Pape ende Jan Baseliers om terstondt te visiteren alsulcken rekeninghen oft verteerde costen als Monsieur Despruneaulx ende Fontepertuy dese dagen verteert mogen hebben *inde Lelie*, achter het stadthuys,

als aldaer maer geweest hebbende ontrent sesse dagen onder heur tween met x oft xii dieners, waervoer de weert denselven is heyschende viic ende inde tachtentich guldenen, om tselve gedaen etc. Actum den ixn Marty 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Pauwels Robyns, clerck in de Secretarye, ter zaecken van diversschen diensten ende deposyten by hem, ter ordonnantien vande Secretarissen deser stadt, tot behoeff vander stadt geschreven, volgende de specificatie by hem overgegeven, de somme van lxvii guldenen ende viii stuyvers eens. Actum ix Marty anno lxxxiii.

Myne Heeren de Wethouderen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere doctoren Hyeronimus Sanchium te honoreren ende vereeren, van wegen deser stadt, met een vergulde schale van ontrent hondert vyftich guldenen, ter causen ende vuyt oorsaecke van sekere boeck by hem der voers. stadt gedediceert. Actum ix Marty.

Ordonnancie voer Meester Jan vanden Wercke, Pensionaris, opten Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van iic xxxvii guldenen, x stuyvers, ter zaecken van extraordinarise diensten, volghende der specificatien daeraff zynde. Actum x Marty anno lxxxiii.

Aen de liasse dacte nopende de regeringe vanden landen de data ixa Marty 1583.

Aen de liasse dacte vande authorisatie op den Tresoriers ende Rentmeestere om te lichten xm guldenen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande commissarissen om toesicht te nemen op de seyndinge vande vivres nae Syne Hoocheyt. Actum xa Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren,

mits desen, Meesteren Jannen vanden Warcke, Pensionaris derselver stadt, om neffens den Trezoriers ende Rentmeestere te beneficieren derfen begrepen inde nyeuwe vermeerderinghe ende augmentatie deser stadt neffens de Casteelplaetse, auctoriserende denselven Tresoriers, Rentmeestere ende den voers. vanden Warck, om deselve erffen ende gronden te vercoopen ten meesten voerdeel deser stadt hen tselve sal mogelycke wesen, tsy met gereeden gelde oft oock overneminghe van renten ten laste deser stadt loopende, ende daer sy swaricheyt selen bevinden, rapport te doen, gelovende den coopers van stadtswegen te garanderen, tot welcken eynde ende beteren effect ende acceleratie vande voers. vercoopinghe, selen de voers. commissarissen terstont designeren ende affteekenen de straten soo sy met den erfscheyders deser stadt ende ingeniaire gevuechelyckste selen bevinden. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden Rentmeester Nyeversele, geordonneert den Rentmeestere deser stadt te tellen, in minderinge vande bede, aen Heer Jehan Cruypenninck, de somme van IIc LXX guldenen. Actum XI Marty 1583.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse te laeten volgen aenden Conseiller Rose, gelogeert ten huyse van Thomas Tillius, vry van accys ende imposten, twee tonnen halff stuyvers bier ende een tonne acht schellingen bier.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Cornelis Langevelde, pachter van tVer, vuyt te reyckene XV guldenen IIII stuyvers ter causen vande soldaten vuyt Brabant in Vlaenderen overgeseth den IIIIn Augusti anno LXXXI. Actum XII Marty 1583.

Geordonneert den gecommitteerde tot beneficieren vande geestelycke goeden tovercommen met Meesteren Peeteren, de scholemeestere, om denselven te stellen inde Papeschole, ende tot dyen eynde met denselven tovercommen soo sy gevuechelyckste selen bevinden. Actum XII Marty 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te

reyckene de somme van XXII guldenen aende erfscheyders ende wercklnyden met den Tresoriers, Rentmeestere ende Fortificatiemeesters om de nyeuwstadt aff te meten. Actum XII Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, tot diversche reysen vermaent synde dat het getal vande tegenwordighen kercken dienaers ende Ministers des goddelycx woerdts nyet genouchsaem en es voer dextraordinarisse lasten, als besouckinge der crancken, vertroostinge der armen ende andere meer dagelycx voervallende saecken, ende namentlycken int visiteren vanden persoonen met de haestighe ende behalende siecten beswaert synde, soo hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, gehoort het rapport vande gecommitteerde over de geestelycke goeden, geresolveert te assumeren vier bequame ende nutte persoonen, tot denselven ampt gequalificeert zynde, namentlycken Cornelis van Leeuwen voer tquartier vande Vrouwen kercke, Jan vande Vliet voer tquartier vande Predicheeren, Tielman Croes voer tquartier van Sint-Jacobs ende Henrick de Wachtere voer tquartier van Sint-Andries, derwelcker principalen last sal wesen den krancken persoonen, sonder onderscheyt, daer sy sullen begeert worden, te besoecken ende te troosten, nyet alleen in gemeene siecten des liechaems oft aenvechtinge des geests, maer oock in peste, den loop ende andere contagieuse sieckte, ten eynde daer nyemant versuympt ende ongetroost en blyve ende en sterve. Daerenboven te gane opden Steene, in alle pesthuysen, gasthuysen, goidtshuysen, die huys knechtiens ende meyskens ende elders, daer myne Heeren ende den kerckenraet haren dinst selen nootelyck ende profytelyck achten, ende dat al op de gagien van twee hondert guldenen tsiaers elcken derselver vuyt te reyckene ende te betalene byden voers. gecommitteerde vande geestelycke goeden, tselve hen, mits desen, ordonnerende. Actum XII Marty 1583.

Geordonneert, op de requeste van Peeteren Syben, stadts gesworen bode, ter causen van dat deselve heeft, vuyt crachte vande acte vanden XX[n] Augusti lestleden, getrocken met den

Pensionaris vanden Warcke, in Duytslant, ende aldaer gevaceert tweentsestich dagen, de somme van LXII guldenen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede den gedeputeerde, reysende nae Gent, wort geloeft costeloos te houden oft hen yet misquam op den wech. Actum XII^a Marty.

Is geordonneert Olivier Lock om te wesen Capiteyn, in plaetse vanden affgaende Jan van Diepenbeke, inde Evrixstrate, ende te doene den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Geordonneert, opde assignatie vanden Rentmeestere vande Staten van Brabant, Jan van Nyeversele, den Rentmeester deser stadt, Jan Pelgrum, in minderinge vande tachterheyt vande stadtsportie inde ordinarisse bede, te tellen aen Casper van Hemelsroy de somme V^c LII guldenen X stuyvers. Actum XIIII Marty 1583.

Geordonneert Jan van Thielt wederomme te brengen sekere twee lepelstucken geschuts ter plaetsen daer hyt gehaelt heeft. Actum ut supra.

Op de requeste van de weduwe wylen Lambrecht Martens, stadt bode, ter saecken van vacatien by denselven gedaen, volgende de billetten daerane gehecht, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere derselver weduwe te betalen de somme van VII^c XV guldenen XVIII stuyvers eens. Actum XIIII^a Marty 1583.

Aen de liasse de remonstrantie vande gecommitteerde tot den ontfanck vanden V^{en} penninck met vier acten daeroppe. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande authorisatie vande voers. gecommitteerde. 14 Marty 1583.

Geordonneert dat men sal betalen aende Dekens ende

Oudermans vanden Schippers de somme van veerthien guldenen, hebbende ter dinsten deser stadt tot dry reysen gevuert de soldaten naer Sinte-Bernarts. Actum xv Marty 1583.

Alsoo men verhopt dat de saecke met Syne Hoocheyt, tot Dermonde, sal worden geaccommodeert, ende dat onder andere articlen de relaxatie vande Franschoyse gevanghene wel es een vande principale ende voernemelyckste poincten van syne syde versocht, dat oock deselve wel erstelyck heeft versocht by syne missive vanden XIII^{n} deser stadt aen myne Heeren den Wethouderen geschreven, dat men het faict vander selver gevanghenen in alle diligentie soude willen bespoedighen, versueckende denselven Wethouderen de hant daerane sulx te houdene, dat in alle vlyt tselve worde beslist, ende namentlycken tghene es beruerende den Bischop van Cotance, daerby vuegende dat, ingevalle tselve nyet en worde gedaen, tvoirs. accort daerby soude blyven verhindert, naer breeder inhout ende luyt vande selve brieven, soo eest dat myne Heeren de Wethouderen voers., ten eynde by deser stadt tvoers. traectaet nyet en worde wedergehouden, hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den gecommitteerde opt faict vande gevanghenen, de questie tusschen den voers. Bischop ende alle andere gevanghene ende de supposten van het vendel daerover rechte pretenderende alnoch hangende, te accommoderen, toverdragen ende te liquideren in alle redelyckheyt ende billicheyt, committerende tot denselven gedeputeerde, tot betere acceleratie ende verlyckinge van dyen, Meester Matheus de Lannoy ende Meester Jacobus Suerius, Schepenen, ordonnerende vorts mede den Colonellen deser stadt ende geadiungeerde Capitainen, ingevalle des noot sy, henne autoriteyt daerinne te gebruyckene, ingevalle deselve supposten hen in de redelyckheyt nyet en souden willen laten bewegen, ende in cas van merckelycke swaricheyt, aen myne Heeren rapport te doen, ten eynde daerinne sonder vertreck worde versien, gemerct sulx tot den dinst vande gemeyne sake es gerequireert ende dat egeen redene en es dat deur particuliere bate de generaleyt ende gemeyn welvaren worde verhindert. Actum xv Marty 1583.

Aen de liasse dacte daermede den controlleur Mesmaker wordt geordonneert tydelen sekere huyse op de Casteelplaetse by hem gebruyct. Actum ut supra.

Alsoo men bevint dat, nyettegenstaende de publicatie onlanx gedaen, de vuylicheyt, moyere ende slyck op der strate blyft liggende, tot groote oncieringhe vande stadt, incommoditeyt vanden passanten, peerden ende wagene ende namentlycken inde nachtronden, waerdeure mede te vreesen es eenighe infectie ende corruptie tegens desen aenstaenden somere, sulx dat in alle vlyt in desen dint versiene te wordene, soo hebben myne Heeren gecommitteert den Wyckmeesters ende elcken van hen metten Capitainen, onder denselven wycken resorterende, te taxeren elck huys, suppost ende hennen wyck onderworpen synde, op een wekelycke contributie, elck naer syne qualiteyt ende macht, soo sy tselve tot heurder discretie syn stellende, ende daermede te becostighen ende besorgen een kerre ende peerdt met den knechten daertoe noodich in elcken wyck, ende deselve vuylicheyt ende becommeringhe te lichten ende te doen ewech vueren, eerst naer de leeghde ende poel ontrent het Oostershuys, by de vesten aldaer, ende vorts in andere leechte, daer hen by den Fortificatiemeesters sal wesen geordonneert, ende deselve straten, deur sulcke middel, suyver ende reynich te houden, denselven Wyckmeesters ende Cappitainen auctoriserende om de onwillighe ende in faulte wesende den taux, daeroppe sy gestelt syn, op te brengene, texecuteren ende feytelyck daertoe te bedwingen. Actum XVII Marty 1583.

Geordonneert dat men sal beschencken myn Heere den agent ende gecommitteerde van wegen des Coninx van Denemarcken, binnen deser gelogeert, int *Gulden Vosken*, met achtien stadtstoopen wyns makende vierenvyftich potten. Actum XVII Marty 1583.

Geordonneert, opde assignatie vanden Rentmeestere vande Staten, Jannen van Nyeversele, den Rentmeestere deser stadt,

Jan van Pelgrum, te tellen aen Jannen Crabbe, in minderinge vande tachterheyt vande bede, de somme van IIII^c LX guldenen. Actum ut supra.

Gelycke acte aen Jannen vanden Eycke, de somme van III^c sessentseventich guldenen.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Meester Geert, Medecyn, ter causen van sekere ordinarisse recepte tegens de peste, te tellen twee ponden Vlaems. Actum ut supra.

Gecommitteert Eemont van Weert om te wesen Capitein inde plaetse van Wouter Bollen, mits doende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen den brouwer in *den Ketel*, tweelff tonnen biers van X stuyvers, by hem gelevert opt fort de Margriete. Actum XVIII^a Marty 1583.

Aen de liasse dacte daermede den buytelieden wordt geordonneert hunne hutten buyten aff te breken. Actum XVII^a Marty 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeester Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Huybrecht vande Venne de somme van I^c ₶ Arthois, in minderinge vande bede. Actum XVIII^a Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, verstaen hebbende dat ettelycke persoonen, borgers ende ingesetenen deser stadt, pretenderen te verhalen eenige hueren van hennen huysinge soo aende Franchoysen als hennen goeden, ter causen van dat deselve, soo voer als naer den aenslach over deser stadt toegeleght, aldaer soude gelogeert ende geherbercht hebben, daervorens becommerende deselve persoonen, hennen goeden ofte penninghen daeraff geprocedeert, dwelck soude mogen oorsaecke gheven

dat het accort met Syne Hoocheyt aengegaen, soude worden verhindert, daer nochtans tselve in alle acceleratie ende neersticheyt dint bespoedicht tot geringer secours ende onderstandt vande stadt van Eyndoven, soo hebben deselve myne Heeren, om alle becommeringhe in dit deel te werene ende alle cavileuse pretensien ende gesochten actien te benemen, geordonneert ende verclaert, ordonneren ende verclaren, mits desen, dat nyemant ter causen als boven egeene huere noch actie van dien, tsy tegens den goeden oft persoonen voers. en competeert noch en sal mogen pretenderen, dan daeraff by behoorlyck wettich bescheet, ter kennisse vanden commissarissen opt faict vanden gevanghenen gedeputeert, sal blycken, ordonnerende allen anderen desaengaende egeene hinderinghe oft becommeringhe te mogen doen, maer deselve goeden ende persoonen te laten gaen, rysen ende staen daer hen gelieven sal. Actum XIX Marty.

Wesende gecommen ter kennisse van myne Heeren den Wethouderen deser stadt, dat diverschen persoonen, borgeren ende ingesetenen deser stadt, hen dagelycx vervorderen te arresteren, soo de goeden als persoonen vanden supposten in dinst ende aet wesende van eenighe Franchoysen Heeren, soo den aenslach subiect als anderssints, ende dat in alle vlyt alle becommeringhe, slaeckinge ende empeschementen dienen voergecommen, geweert ende gekeert die het effect vanden accorde, met Syne Hoocheyt aengegaen, soude mogen beletten, ten eynde het secours van Eyndoven worde bespoedicht, ende dat het generael deur de pretensie ende particulier voernemen nyet en worde verhindert, namentlycken tot groote particuliere schade deser stadt, soo hebben deselve myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. geordonneert ende verclaert, ordonneren ende verclaren, mits desen, dat in respecte van alsulcken supposten ende subiecten ende anderen dinst onderworpen als boven, die ter causen van dat deselve hennen ouders, heeren, meesters ende overste alhier souden mogen schuldich wesen, soo van tghene deselve alhier souden mogen verteert ende geborcht hebben, offt ten aensiene mede dat deselve supposten soude mogen in bier, wyn ende eetware op de naem ende

als domestique ende familaire ende huysgenooten vanden selven Heeren verteert ende gesleten hebben, nyet en syn arrestabele, noch in hennen persoonen noch goeden, hen particulierlyck toecommende, dat daeromme by den commissarissen opt faict vanden gevangenen gedeputeert, tselve sullen lichten ende ontslaken. Actum ut supra.

Alsoo daccort met Syne Hoocheyt op de leste communicatie es aengegaen ende gesloten, ende dat de stadt grootelycx es belast met den onderhout vande gevanghenen, sittende binnen Sinte-Michielskloostere, egeene middele hebbende om hen talimenteren, wesende van zeer sobere qualiteyt, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren den commissarissen opt faict vanden gevanghenen tselve kloostere daeraff te ontlasten, deselve te lossen ende te laten ende doen vertrecken daer sy best te rade selen bevinden, de stadt met discretie ende naer quaeliteyt vande selven Franchoysen soo zeer ontlastende alst mogelyck es.

Op de specificatie overgegeven by Philippus Mazius, Advocaet deser stadt inden Rade van Brabant, ter causen vande vacatien by denselven in deser stadt saken gedaen, vuyt te reycken de somme van XCI guldenen eens. Actum XIX Marty 1583.

Op de requeste by Meester Phylippus Mazius ende Jannen Lantschot, respective Advocaet ende Procureur deser stadt, hebben geappoincteert ende geordonneert, naer voergaende advis ende rapport gehadt vanden commissarissen daerinne geordonneert, dat ter causen vande pretensie ende emolumenten by henne voersaten, in gelycken dinst geweest synde, eertyts van deser stadt genoten, soo van tabbaertlaken, vasten spyse, gagie ende anderssints, voordaene elcke van hen jaerlycx selen vuytreycken vyftich guldenen eens voer gagie, sonder meer, ende voer de voerleden vyf jaren elcken hondert vyftich guldenen eens, waermede deselve hen selen te vreden houden sonder van dandere saken yet voerders te pretenderen. Actum XIX Marty 1583.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Tresoriers

ende Rentmeestere, Andries vanden Camere vuyt te reycken de somme van vyftich guldenen ter causen van dat deselve in Zeelant heeft beneersticht de reductie vanden toll, vuyt laste van myne Heeren. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren allen ende yegelycken geoccupeert ende innegenomen hebbende de casamatten van deser stadtvesten, hebbende deselve becommert ende beslommert met hennen beesten ende andere empeschementen, deselve binnen den derden dach te ruymen ende te suyveren, anderssints sal men tselve feytelycke ende metter daet effectueren. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, Meesteren Willem Evrarts, Pensionaris, ter causen van de diversche ende menichfuldighe vacatien, extraordinarisse besoignen ende employen daer deselve in vele ende diversche occurentien ende voervallende saken, ten laste van myne Heeren, ten dinste deser stadt heeft laten gebruycken, vanden xx^{n} May tot xx^{n} Novembri lestleden, vuyt te reyckene ende te betalen de somme van twee hondert guldenen eens. Actum xix Marty 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben tot meer reysen geordonneert den Fortificatiemeesters dat sy het fort van Lillo souden versien ende sulx repareren, dat tegens den aenval ende listighe aenslagen des vyants mach wesen versekert, ende gemerct eenenyegelycken kennelyck es hoe grootelycx tselve deser stadt es importerende ende aentreffende, soo eest dat myne Heeren voers. anderwerff wel ernstelyck belasten ende bevelen dat sy deselve commissie terstondt te wercke leggen ende doen effectueren, sonder voerder delay, vuyttoch oft vertreck om alle peryckelen voer te commen ende te precaveren. Actum xix Marty 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den Dekens

ende Oudermans vande Schippers, ter causen van dat sy met sekere schepen, volgende de specificatie daeraff zynde, in Decembri lestleden, vuyt laste van myne Heeren, hebben gevaren naer Mechelen, vuyt te reyckene de somme van xxx guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert Meesteren Danieel Vermeulen, inde Mere, om te wesen Wyckmeestere vanden thienden wyck, in plaetse van Jaques de Velaer, ende te doene den eedt daertoe staende.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Peeter de Lobbel, Lieutenant, om te wesen Capitain over de borgersche wachte ende supposten vande corte Nyeustrate, in plaetse van wylen Reynoult Michault saliger, leste voergaende Capitain. Actum ut supra.

Op de requeste van Henrick van Daesdonck, geappoincteert dat hem selen volgen de pensie van i^{c} l guldenen hem den xv^{e} July lxxxii gegunt voer dit tegenwordich jaer. Actum xxi Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, geleth op de supplicatie by sekeren ingesetenen van Borgerhout, hen generende int slyten ende vuyttappen van wynen ende bieren, aen hen overgegeven, tenderende ten eynde men tot behoeve ende gerieve vanden selven ingesetenen soude willen laten volgen alsulcken quantiteyt van wynen ende bieren als tot gebruycke derselver van noode soude wesen, hebben, met rype deliberatie, geordonneert ende geresolveert dat men by provisie ende ter tyt anders sal wesen geordonneert, denselven ingesetenen ende tot behoeve van Borgerhout voers. sal laten volgen alsulcken quantiteyt van vier schellingen biers als tot hennen slete van noode sal wesen, sonder dat men noch ter tyt eenich hooger bier oft wyn sal laten volgen oft vuytvueren, op de verbeurte vanden selven bieren ende wynen, mitsgaders den wagenen ende peerden. Actum Lunæ xxi Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den Dekens ende Oudermans vanden Schippersambacht vuyt te reycken de somme van ses ponden XVI schellingen ende VII grooten, ter causen vande oncosten by hen gedaen int oprichten ende toerusten vande galleye, volgende dacte van XIX January by desen gevuecht. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den gecommitteerde opt faict vanden gevanghenen, dat sy sullen laten volgen sekere leren veltsack, synde gesloten in een maelkoffer, binnen het palleys van Sincte-Michils, naer Dermonde, volgende den versuecke vanden commissarissen van Syne Hoocheyt commen synde. Actum XXI Marty 1583.

Geordonneert den Keurmeestere vanden torff hem te vinden neffens den Tresoriers ende Rentmeestere, ende deselve te informeren vanden excessen ende ombehoorlycke schattinghen die worden gebruyct int vueren vanden torffen, ten eynde daerinne worde versien soo behooren sal. Actum XXI Marty 1583.

Op de ordonnantie vande gecommitteerde opt faict vande gevanghene, aen Symon Joerdaens, van dat hy soude leveren de penninghen, in syne handen berustende, procederende vanden verkochten meubelengoeden vanden vendel van Capitain Massis, dat hy hem sal reguleren volgende deselve ordonnantie. Actum XIX Marty 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen Moyses opden Grave de somme van XXIX guldenen, ter saecken van verschoten penninghen, by denselven verschoten vuyt laste van mynen Heeren, op sekere schippers ende posten, volgende de billietten daeraff synde. Actum XXII[a] Marty 1583.

Geordonneert Cornelius Grammay, collecteur vanden wynassyse, te laten volgen aen Jaspar van Baerle onderhalve

ame wyns, vry van assysen ende imposten deser stadt competerende, ende dat tot vereeringe van synder bruyloftfeeste. Actum den XXII^n Marty 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, de Bouwmeesters van desen tegenwoordigen stadthuyse, dat zy metten iersten op ende hermaken selen de affgebrande borse, employerende daertoe een deel vande middelen dye zy ontfangende syn tot behoeff vanden voors. stadthuyse. Actum den XXIII^n Marty 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere dat zy den meest daervoer biedende selen vercoopen den put oft ledige erve commende vanden Cruyphole ende loopende naer de brugge achter het huys van Pels, volgende den patroon daeraff zynde, behoudelyck dat de coopere daeroppe bouwe ende dese betimmere.

Geordonneert Bertholomeeus Zegers, Capitain, dat hy aen Tresoriers ende Rentmeester van stonden aene ende sonder vertreck overlevere den sleutel vanden pachuys daerinne damonitie vanden scepe ende andere dingen syn, deser stadt toebehoorende. Actum XXIII Marty 1583.

Op de specificatie van Capiteyn Peeterssen Sweert, ter saken van timmeren ende toerustinghe van eenen schepe van orloge ende gagien van bootgesellen totten XV deser maent van Meerte inclusive, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven Capiteyn vuyt te reycken ende te betalen de somme van XI^c XXXVIII guldenen VI stuyvers een oort. Actum XXIII Marty 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, volgende de specificatie by hen overgegeven, te tellen respective aende persoonen den brant vander borssen geweert ende gekeert hebbende, vuyt te reyckene de somme van V^c XLVII guldenen XVII 1/2 stuyvers. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, Meesteren

Severyn van Uffele, Greffier, ter causen van dat deselve thien dagen heeft gevaceert int oversien deser stadt costuymen, mitsgaders continuelyck gebesoigneert int drucken vanden selven boeck, int reddresseren vande ordonnantien opt faict vande procedueren ende maken vanden inventaris derselver costuymen, tsamen ende in als vuyt te reyckene een halve ame wyns, metter accysen, van XXXI guldenen. Actum ut supra.

Op den bladrand : Vide aende liasse verandert.

Op de requeste by den Aelmoesseniers aen myne voers. Heeren overgegeven, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken XXIII guldenen XV stuyvers, ter saecken vande visitatie vanden siecken. Actum ut supra.

Op de remonstrantie vanden Ceurmeesters ende Onderkeurmeesteren deser stad, gedient hebbende inde jaeren 81 ende 82 ende nu dienende, is by myne Heeren geappoincteert dat de voers. remonstranten hen met der augmentatie van hunne gagien van L guldenen hen selen te vreden houden, latende de hondert guldenen, inde voers. remonstrantie geruert, tot behoeve vanden clerck vander cameren voort houden vande contrerolle vande XIIIe tonne, maer voor soo vele aengaet de vier articlen vande selve remonstrantie, welcke de remonstranten sustineren dat de clerck in rekeninge soude bringen, ten eynde sy daerinne pro rata souden moghen concurrieren, verclaren myne Heeren dat deselve clerck hem dyenvolgende sal reguleren, ende aengaende de reste selen hebben paciencie. Actum XXIIII^{a} Marty 1583.

Aen de liasse dinstructie voor den Capiteyn dienende op de schepen van oirlogen. 25 Marty 1583.

Op de requeste van Marie Boonaers, weduwe wylen Willem Hougen, poortier was vanden huyse van Syne Excellentie, versueckende betalinge vanden achterstel vanden voers. dienst, is by myne Heeren, regard genomen op dinhout deser requeste ende den soberen staet vande remonstrante,

geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere met der remonstrante, ter causen vanden dienst in deselve requeste geruert, tot den dage het huys Synder Excellencie is geschoncken, tovercomen ende daeraff te contenteren. Actum XXIIII[a] Marty 1583.

Op de liste vanden harinck den Heeren competerende, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken de somme van X[c] VIII guldenen VII 1/2 stuyvers, ter saecken vanden selven harinck. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, geinformeert synde dat het fort van Lillo (nyettegenstaende de voergaende ordonnantie van myne Heeren) nyet en wordt gevordert, by faulte van behoorlycken onderstant, soo hebben deselve geordonneert Loys Verbeken, Superintendent van tselve fort ende stercte, alle nootelycke assistentie aenden Fortificatiemeesters deser stadt te doene, ende tot denselven eynde te bedwingen, by alle middele daertoe gerequireert, den lantluyden ende den huysman, opdat sy aenbrenghen ende met hennen peerden ende wagenen aenvueren de boomen, rys, hout, rutschen ende andere materialen ende spyse, tot versterckinge ende behoorlycke versekeringhe, defensie ende nootwere derselver sterckte verheyst ende gerequireert ; ende denselven Fortificatiemeesters vorts in alle tghene daer deselve vander Beke tot betere voorderinghe als vorens by deselve sal wesen gerequireert ende versocht te bewegen, voerderen ende te doene alle behulp ende onderstant, soo sulx tot dinste vanden lande ende versekeringe deser stadt es verheyscht ende geheel noodich. Actum XXV Marty 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, Cristiaen van Hamme, ter causen van dat deselve dry jaren lanck in de steden van Brabant heeft gedaen alle goet debvoir om te induceren den borgers tot der reductie, hebbende wel vierhondert persoonen daertoe bewillicht, waervorens denselven es geloeft hondert guldenen, hebbende desaengaende tsestich guldenen, alnoch vuyt te reyckene de resterende veertich guldenen. Actum ut supra.

Geordonneert den Rentmeestere deser stadt, op de assignatie van Nyeversele, aen brenger sbriefs, te tellen de somme van twee duysent guldenen in minderinghe vande quote die dese stadt es dragende inde ordinarisse bede. Actum XXVI Marty 1583.

Myne Heeren voers hebben geordonneert Meesteren Jannen de Pape te vuegen inde liste vanden Heeren twee tonnen heeren biers tot behoeve van den recteur over het collegie deser stadt op de Minnebroedersplaetse, ende dat voer eene gratuiteyt, in respecte van sekere ordonnantie by denselven geconcipieert, beworpen ende doen drucken over de regeringe, bewint ende beleyt vande selve schole ende collegie, mitsgaders sekere musicale carmina den Heeren gedediceert ende toegeegent in drucke. Actum XXVI Marty 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat de Grave van Hoenloo sal worden gelogeert ende gefouriert ten huyse van Hercules Herles, inde oude Munte, daer de Grave van Egmont es gelogeert geweest, ordonnerende den voers. Hercules Herles denselven Grave tontfangen ende int tselve huys taccommoderen, committerende vorts den fourier van Syne Excellencie met Adriaen de Bie, corteroede deser stadt, om tselve huys te visiteren ende de cameren ende sale, denselven Grave nootelyck, te designeren, ende ingevalle van weygeringhen, sullen hen addresseren aen Meesteren Jannen de Pape, Schepene, die in desen sal versien, denselven daertoe auctoriserende. Actum XXVI Marty 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Wynant Lolckeman, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van XCIII daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van drye ende tachentich guldenen ende XIIII stuyvers, midtsgaders alnoch XXXIIII guldenen ende X stuyvers ter zaecken van gedebourseerde penninghen, byden voers. Wynant gevaceert ende gedebourseert zedert October tot

in Meerte beyde lestleden, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen hondert achtien guldenen ende IIII stuyvers eens. Actum XXVI Marty anno LXXXIII.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. ordonneren den Deken vande Schippers van stonden aen op te doen rusten twee schepen om naer Zeelant te vueren de Gravinnen van Swertsenborch ende Orangien, te gemoet gaende de toecommende huysvrouwe van Syne Excellencie. Actum den XXVIII^{n} Marty 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere dat zy terstondt, mits den grooten last dye de stadt is daervan dragende, selen doen ruymen ende laten volgen Joachim Steydelin, qualitate qua, het huys van de weduwe Haller plach toe te behooren. Actum den XXVIII^{n} Marty 1583.

Alsoo by den dieners deser stadt, ten versuecke van eenige ingesetenen ende borgers, alhier gedaen is arest op sekere goeden gecommen synde van Hamme ende andere, soo ist dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, dat deselve selen wordden gesequestreert in handen myns Heeren des Marckgraeffs tot behoeff vande gene dye daerinne selen bevonden wordden gerecht te syne. Actum den XXIX^{n} Marty 1583.

Myne Heeren Borgemeesters etc. hebben geauctoriseert ende auctoriseren, mits desen, Anthony Crieck, Schouteth ende bewindt hebbende van wegen myne Heeren over de goeden van Schooten, om te mogen vercoopen den houw van seker cleyn schaerbosken, geheeten tsRiexken, ende van een ander, geheeten tSchoubos, mitsgaders noch sekere canten ende hagen gelegen by de hoeve genaempt den Elshout. Actum den XXIX^{n} Marty 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Geeraert Pitten, clerck inde Secretarye, de somme van I^{c} XXXVI guldenen XIII stuyyers toecommende

van diversche gescriften voer dese stadt gescreven, volgende de specificatie daeraff zynde, beginnende VI^a Juny LXXXII ende eynde den lesten Decembris daernae. Actum den XXIX^n Marty 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, mits redenen hen moverende, ter oorsaken vande contraventie ende misbruyck tegens dordonnantie gedaen in de brouwerye genaempt *de Berye*, gestaen in de Nieuwstadt, daeraff mynen Heeren voers. genochsaem is gebleken, hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat deselve, by provisie ende tot dat anders sal wesen geordonneert, sal worden gesloten, belastende tot dyen eynde den collecteurs vande bieraccysen gheen teeckenen voer deselve brouwerye vuyt te geven, maer dye op te houden. Actum XXIX Marty 1583.

Op de specificatie van Anthony Adams, weert in de *Halff Mane*, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van 237 guldenen 10 stuyvers, verteert byden Ambassadeur vanden Coninck van Vranckeryck, Monsieur de Mirambau. Actum XXIX Marty 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Lenaert Valet, per ordonnancie van Nyverseel, in mindernisse van deser stadts bede, thien hondert guldenen. Actum X^a February 1583.

Gelycke acte aen Cornelius Bits, ter sommen van drye dusent guldenen.

Gelycke acte aen Peter Fabri, ter sommen van vier hondert guldenen.

Gecommitteert ende geauthoriseert Meester Jan de Pape, Schepen, ende Adriaen de Bie, cortteroede, om sekere X oft elff Heeren, comende met de toecomende huysvrouwe van Syne Excellencie, te versien van behoorlycke logisten. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere aen myn Heere van Glabbeke vuyt te reycken de somme van hondert guldenen in vergeldinghe vande gerechticheyt vanden vrydom van accysen deser stadt, by hem gepretendeert ende in regarde vande goede diensten dye hy voer dese stadt gedaen heeft gehadt. Actum xxxi Marty 1583.

Op de assignatie van Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Meester Niclaes de Vocht de somme van xvii^c guldenen. Actum xxxi Marty 1583.

Eodem die geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen voer sekere tonnen daer men meel in gepackt heeft ende den schipper dye victualie gevuert heeft, tsamen lxxxii guldenen xvii stuyvers, item xliii guldenen ende x stuyvers getaelt aenden Borgermeester van Aelst ende geemployeert totten loon van bode, item xi guldenen ende vyff stuyvers voer vivres op Sint-Beernaerts bestelt, volgende de specificatie daeraff synde.

Op de quitantie vanden Rentmeester Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen ii^m guldenen in mindernisse vande bede. Actum ultima Marty 1583.

Geordonneert ende gecommitteert Dierick van Os, de jonge, om by provisien te wesen Capiteyn in plaetse vanden Colonel Pellicoren, onder denselven Coronel, mits doende den eedt daertoe staende. Actum prima Aprilis 1583.

Gelycke acte op Philippus Mallery, in de plaetse van Aert van Eede, onder myn Heere den Buyten-Borghemeestere. Actum ut supra.

Gelycke acte op Peter van Lith, in de plaetse van Jacques de la Croicx. Actum ut supra, ende dit al sonder prejuditie vande gerechticheyt byde Gulde vanden ouden Boge onder dewelcke deselve als wepeleer is gepretendeert.

Aen de liasse dacte daermede Peter Fabri wordt geauthoriseert als toesiender vanden goeden Jans vander Schueren. Actum xxxi^a Marty 1583.

Op de requeste vanden Colonellen deser stadt, daermede sy versuecken dat mynen Heeren believe den keuse van Augustyn van Conincxloo als Capiteyn vande bende deser stadt, in plaetse vanden afflyvigen Capiteyn Becx, ghoet te vinden, hebben myne voers. Heeren, gesien deselve requeste, verclaert hen mette keuse gedaen op den parsoon van Augustyn van Conincxloo te conformeren ende dat dyenvolgende deselve sal wesen ende bedienen, by provisien, dampt van Capitain vande ruyterye deser stadt, in plaetse vanden afflyvigen Capitain, mits doende den eedt daertoe staende. Actum ii^a Aprilis 1583. Uffel.

Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren Cornelis Grammey, Collecteur vanden wynaccyse, van stadtswegen te beschincken Hertoch Magnus, binnen deser stadt gelogeert synde, met een ame renschen wyn, vrye van accyse ende anderen ongelde. Actum ii^a Aprilis lxxxiii.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Peter Syben, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van lxii daghen vacatien by hem gevaceert, int reysen naer Duytslant, metten Pensionaris Meester Jan vanden Wercke, volghende dacte van commissie dyen aengaende op hem geexpedieert in date den xx^n Augusti anno lxxxii, de somme van twee ende tsestich Karolusguldenen, oyck volghende der appostillen ende ordonnantien op zeeckere zyne requesté gestelt den xii^en Marty lestleden, ende daerenboven noch ter zaecken van hondert ende acht daghen vacatien, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van xcvii guldenen ende iiii stuyvers, midtsgaders alnoch de somme van x guldenen van gedebourseerde penningen, byden voers. Syben respective gevaceert ende gedebourseert, volghende den billietten daeraff ynde hierane gehecht, beghinnende den xii^n Juny xv^c lxxxii

ende eyndende den xxx^{n} Marty lestleden, maeckende tsamen i^{c} lxix guldenen ende iiii stuyvers eens. Actum ii Aprilis xv^{c} lxxxiii.

Gesurrogeert Hans Sagers om inde plaetse van Hans Lybrechts te wesen poortier van Sint-Jansvliet ende de Houtkaye. Actum iiiia Aprilis 1583.

Gesurrogeert Mathys vanden Wiele om, in plaetse van Hans Segers, te wesen poortier vande Warffpoorte. Actum ut supra.

Geordonneert den gecommitteerde totter collectatie vande wynaccyse tot behoeve van Meesteren Peeteren Bucquery, Pensionaris der stadt van Mechelen, alhier meer dan een jaer in commissie vande generale saecke gelegen hebbende ende in eenige saecke, der stadt int particulier raeckende, gebesoigneert hebbende, aff te schryven ende te laten volgen de vrydicheyt van accyse, imposte ende hoochzelen van een ame rentschen wyn. Actum iiii Aprilis 1583.

Myne Heeren hebben gecommitteert Hans Clamp om te wesen Capitain, in plaetse vanden Colonel Pellicoren, over het vendel daerover deselve es lestwarven Cappitain geweest. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, hebbende gehoort het rapport vande gedeputeerde opt faict vander erffe vande Casteelplaetse, hebben geresolveert, beraempt ende gesloten, eerst nopende tghene by eenige es aengegeven ende aengedint van aldaer te makene eenen vliet, dat sy, om diversche merckelycke redenen, sy egeensints beraden ende vinden aldaer denselven vliet te graven, maer dat men deselve erffe inder vuegen ende maniere, soo die tegenwordich es liggende, sal beneficieren ende vercoopen tot behoeve deser stadt, committerende, mits desen, Meesteren Nicolasen de Voocht, Schepene, Tresoriers ende Rentmeestere ende Meesteren Jannen vanden Warck,

Pensionaris, ten eynde sy, sonder voirdere vertreck, procederen, met advise vanden erfscheyders derselver stadt, tot het trecken vande straten, op hare behoorlycke breede, soo sy tot beste vercieringhe ende gerieve vander selver plaetse sullen bevinden te behoorene, mitsgaders tot respective leggen van eender merck, kerckhoff oft andere nootelycke publique plaetsen, ende desaengaende te maken een patroon ende concipieren eene instructie over het vercoopen vande selve erffen in regart vande erffen, in respecte vande welcke der stadt soude questie mogen gemaect worden, hoe ende in wat manieren men met de proprietarissen alder best ende gevueghlyckste soude mogen contenteren, overcommen ende handelen, om tselve patroon ende instructie gesien, by myne Heeren ende Raet voers. collegialycken gearresteert ende geresolveert te wordene. Actum Lunæ quarta Aprilis 1583.

Opt aengeven vande Fortificatiemeesters, geordonneert dat sy met advise vande momboors vande baghynen sullen maken een opperel deur de strate vanden selven bagynhove, ter vesten warts oppe, ontrent den meulen aldaer, ende ten selven eynde aff te werpen het huysken aldaer commende, gemerct sulx tot dinste deser stadt es gerequireert. Actum ut supra.

Geordonneert den Fortificatiemeesters dat sy sullen doen versetten den meulen van Herman Bal, commende opt bollewerck ontrent het Cruypholl, ontrent vyftich voeten ter stadts warts, ende daeromme te stellen een leegh baillie oft staeketsel ten koste vanden eygenaer. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert den gecommitteerde opt faict vande gevanghene, dat sy sullen laten volgen alle meubelen den Franchoysen gevanghenen ende andere binnen deser stadt wesende, nyet subiect van arreste ende andersints den rantsoene nyet onderworpen wesende, ende ten selven eynde hen leveren passepoerte. Actum VI Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Peeteren Huybrechts, tonneman, Capitain over een vande oreloogh-schepen deser stadt, dat hy met denselven synen oreloghschepe sal ter rievieren opwarts varen naer Dermonde, met den gelde tot betalinge vanden oreloogshsvolcke derwarts by myne Heeren den Staten gesonden, onder den Tresorier vander Beken, ende met denselven gelde te blyven liggen ontrent Tempsich ende fort de Margriete, met advise van denselven Tresorier, ordonnerende vorts dandere deser stadts oreloog-schepen ende versueckende allen anderen den voers. Huybrechts te convoyeren ende tot betere versekeringe te vergeselschappen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, gehoort het rapport vande Tresoriers ende Rentmeestere, hebben geordonneert dat de Contrerolleur vande artillerye, Peter Mesmakere, te leggen damunitie vanden Staten Generael in Sinte-Michielskloostere, te wetene inden pant, inde camere vande Staten Generael ende andere plaetsen vanden achteren quartiere, daer de vergaerderinge vande Staten ende andere raden es geweest, ordonnerende den concierge deselve plaetse topene ende te ledigen. Actum VI Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende, mits desen, geassumeert Jan vanden Venne, om te wesen grafmakere soo van Sint Joris kerckhoff als binnen der kercke, in plaetse vanden leste afflyvige graffmakere, onder den salaris ende profyten daertoe staende. Actum VI Aprilis 1583.

Myne Heeren voers., geinformeert synde vande merckelycke inciveliteyt by den Procureur Symons, op heden, int playdoyeren vande saecke op de Goensdaeghsche rolle ende ter presentie van myne Heeren den Commissarissen voertsgekeert, hebben denselven gesuspendeert, soo sy denselven suspenderen, mits desen, vande exercitie van syne procureurschap voer den tyt van eene maent. Actum VI Aprilis.

Aen de liasse dacte vande versekeringe vanden rembour-

semente vande XXVII^m guldenen by de Wethouderen ende anderen geleent. Actum VI^a Aprilis 1583.

Aen de liasse dacte vanden consente vanden voers. hondersten penninck. VI Aprilis.

Item, gedepescheert drye acten vande Staten nopende den voers. hondersten penninck.

Op de requeste van Anthonis van Hindersom, is gecommitteert ende in desselfs plaetsche gesurrogeert Abraham Willemssen om te wesen poortier vanden Berderenwerff ende de Engelsche kaye, mitsgaders totten bewinde van Sint-Peetersvliet, Harincxvliet ende vande Borchtgracht, mits doende den eedt daertoe staende. Actum VI Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat dye arbeyders van het quartier van het Maygadt ende de Seeuwsche kaye, houdende peerden, sullen schuldich syn, van stonden aene, vuyt te stellen ende gereet te houden sesse peerden, dye vande Vlaemschekaye een peerdt, Bierhooft twee peerden, Borchgracht drye, Blinde strate mette Nieuwe Wage drye, Houdtkaye, Root Craenken mette Hooycaye vier peerden, ende vande beste ende sterckste, ende daertoe bequame persoonen soe vele alst nootelyck is, om te gebruycken ende employeren ten dienste vanden lande, voer elck van welcke peerden hen betaelt sal worden XVIII stuyvers daechs, te wetene XIIII stuyvers by de generaliteyt ende vier stuyvers by dese stadt, ende indyen de generaliteyt in gebreke ware de voers. XIIII stuyvers te voldoene, geloven Borgemeesteren ende Schepenen tselve van stadtswege te betalen. Dat insgelycx by aldyen eenige vande peerden vanden vyant genomen, geschoten oft te borsten getrocken werden ende tselve werdde geverificeert by attestatie vanden Contrelolleur vande artillerie, de stadt daeraff sal doen recompensie. Item, dat dye gheene dye actuelyck in dienste sullen wesen, sullen duerende den tyt vanden selven dienste vrye wesen vande wachten ende contributie. Ende soe verre deselve

oft eenige van hen in gebreke sy tselve te volbrenghen, wordt alsulcken, mits desen, geinterdiceert het straetwerck meer te mogen doene. Actum VII Aprilis 1583.

Gelycke acte op de Brouwers, van thien peerden.

Op de Molders, van vier peerden.

Op den moesmeyer, twee peerden.

Op den bladrand : Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denghenen die peerden gedaen hebben volgende dese acte, deselve nae inhout derselver te betalen. Actum XXX[a] Aprilis 1583.

Myne Heeren etc. ordonneren, mits desen, Monsieur Jolitan ende andere, gelogeert synde binnen het huys numero elff, toecommende Janne van Boome, staende op de Casteelplaetse, van stonden ane vuyt denselven huyse te vertrecken, oft andersints ordonneren myn Heere den Schouteth, mits desen, wel expresselyck deselve te doene delogeren ende verhuysen. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, soe hebben Myne Heeren etc. geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy tellen aen de Dekens vande Schippers de somme van LXXII ponden Vlaems op rekeninghe ende in minderinge vande vracht van ses heude schepen, by deser stadt gehuert tegens vierentwintich pont elck schip, om te transporteren ende over te vueren de gerelaxeerde gevanghene Franchoysen, met de baghien van Syne Hoocheyt naer Nyeupoorte. Actum VIII[a] Aprilis 1583.

Op den bladrand : Vide verandert aende liasse.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert Meester Jacobus Suerius, Schepene, Meester Joachim Gillis, Secretaris, Michiel van Meerbeke, Wyckmeestere, om, in conformiteyt

vande acte ende commissie vande Staten Generael, te reysene naer Nyeuporte, ende aldaer over te leverene de gevanghene ende de coffere van Syne Hoocheyt, ende hen daerinne te reguleren volgende den contracte tusschen Syne Hoocheyt ende den Staten Generael gemaect, ende desaengaende al te doene tghene sy tot betere effectuatie van desen sullen bevinden te behooren. Actum VIII Aprilis 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren Lodewyck Blommaert, Schepene, dat hy sal verschieten ende debourseren de somme van drye hondert guldenen aende gecommitteerde reysende met den Franchoysen gevanghenen ende coffers van Syne Hoocheyt naer Nyeuwerporte, tot onderstant van henne reyse ende oncosten ter cause van dyen te doene, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere hem daeraff te rembourseren ende deselve somme weder te keeren. Actum VIII Aprilis 1583.

Myne Heeren ordonneren den cipier van Backerstoren te laten volgen aen Lodewyck Blommaert, Schepene, oft Joachim Gillis, Secretaris, den persoon van Capitain July, sonder des in weygeringe te syne. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Janne Pelgrom, Rentmeester generael deser stadt, sonder eenich vertreck oft delay ende ten lanxsten tegens morgen vroech, vander stadts wegen te besorgen twee voerderen van besten ende excellensten dollewyn ende twee vaten franschen wyn, een root ende een wit, vande beste sorte, om daermede te beschencken Syne Excellentie tegens syn tegenwordich aencommende houwelyck, dwelck deselve heeft voergenomen, dat Godt gelieft, tegens en Diestage naestcommende. Actum VIII Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, mynen Heere van Schoonhoven, Oude-Bourghmeestere ende Deken vande Halle, Willem Martini, Greffier

derselver stadt, om te reysen naer der stadt van Vlissinghen, ende aldaer vander stadts wegen te bewillecommen ende congratuleren daencompste ende geluckige voyaige van Mevrouwe van Tiligni, toecommende bruyt van Syne Vorstelycke Genade den Heere Prince van Oragnien, ende van stadtswegen te presenteren ende aen te dienen alle dinstwillige affectie ende genegentheyt, excuserende derselver Synder Excellencie van dat sy haer aldaer nyet en heeft gevonden, wesende tselve gebeurt deur den ernstighen versuecke van myne Heeren den Staten ende stadt voers., soo Synder Vorstelycker Genade absentie nyet en konste geschieden van deser stadt, sonder merckelyck naerdeel vande gemeyne saecke, ende vorts alle goet devoir van wegen derselver stadt te doene ende Mevrouwe voers. te convoyeren ende vergeselschapen int wederkeeren naer deser stadt. Actum VIII Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, gehoort hebbende de rekeninghe gedaen byden gecommitteerde totte herbouwinghe vanden stadthuyse, ende bevindende dat tselve seer nae is volmaeckt, sulcx dat sy achten onnooddich te syne voerdane allen den gecommitteerden henne commissie te continueren, maer dat de reste van tvoers. werck by twee oft drye persoonen lichtelyck sal connen gevoordert ende gedirigeert worden tot volmakinge vanden selven, hebben daeromme inde voers. commissie alleen gecontinueert ende continueren, mits desen, Franchoys Schot, Pauwels Lestinck ende Jan Daems, ordonnerende denselven tvoers. werck te spoedighen ende hen te reguleren naervolgende de voers. henne commissie. Actum VII Aprilis LXXXIII.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geordonneert den collecteurs vanden wynassysen te laten volgen aenden Heer ende Marischal Biron, de quantiteyt van vier stucken franschen wyn, sonder te betalen eenige assysen, impost oft ander ongelt deser stadt rakende. Actum den XIIII[n] April 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere van stonden

ane te zeyndene naer de Margrieteschanse, om ten Tolhuyse over te settene het crysvolck, twee pleyten ende een schuyte, ende tghene deselve costen selen, sal note gehouden wordden in laste vande generaliteyt. Actum XIII Aprilis 1583.

Geordonneert by provisien te zyne Capitain, mits doende den behoorlycken eedt, Chrisostomus Scholier, onder den Colonel de Velaer.

Gelycke acte op Pauwels de Bruyne, onder den Colonel Jacques de la Faille. Actum ut supra.

Geordonneert den Dekens vande Schippers te besorgen twelff tsy heude oft pleytschepen, om van het fort van Margriete over ten tolhuyse te setten het crysvolck, ende selen Tresoriers ende Rentmeestere deselve betalen ende note houden ten laste vande generaliteyt.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den collecteurs vanden bieraccyse op te houden de teeckenen vande brouwerye *den Engel*, gestaen inde Nieuwstadt. Actum XV Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te beschencken aen Docter Petro de Villiers, Minister Conseiller van Syne Excellencie, met een ame wyns oft vyftich guldenen daervorens, synde by mynen Heeren in eenige saken deser stadt gemoeyt ende geemployeert geweest, ende namentlyck hebbende gedaen sekere goede dinsten ten tyde ende naer den aenslach den XVIIe January lestleden over deser stadt toegeleght, den Heeren kennelyck. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te rembourseren Cornelis Grammeye, collecteur vande wynassyse, vande somme van XII^{c} VII ℔ XI scellingen ende VI deniers Arthois by den selven verschoten. Actum XV^{a} Aprilis 1583.

Geordonneert de conchierge Gillis Lambrechts te seynden

aen den Ambassadeur vande Coninginne van Engelandt eene ame rynschen wyn, ordonnerende Tresoriers ende Rentmeestere deselve te betaelene. Actum den XVI^{n} April 1583.

Aen de liasse sekere remonstrantie van de bouwmeesters vanden stadthuyse. Actum 15 Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geauctoriseert Tresoriers ende Rentmeestere inne te coopene sekere rente van LXXXII guldenen X stuyvers tsiaers erffelyck gereduceert, mette verloopen sedert XX May 1580 herwaerts, ende den schultbrieff vande oude verloopen tot II^{c} LXXV guldenen, eertyts toebehoort hebbende Meesteren Peeteren Boels, Canoninck tot Luyck ende naederhandt Jonckeren Jan Valliers ende vercocht voer syns huysvrouwen, Jouffrouwen Loyse Boels, dotale goeden, volgende den bescheede daeraff synde, ende dat voer de somme van acht hondert ende LX guldenen. Actum den XVI^{n} April 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te leveren ende te laten volgen, tot secours van Eyndhoven, vyfhondert picken, aende Colonellen deser stadt. Actum ut supra.

Gelycke acte van XXXV corseletten. Actum ut supra.

Geordonneert den collecteurs vanden bierassyse aen het Bierhooft geene teekenen te gevene op de brouwerye genaempt *het Sweert*, inde Cammerstrate, ter tydt ende wylen myne Heeren anders selen ordonneren. Actum den XVIII^{n} April 1583.

Alsoe tot meer reysen diversche groote clachten aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen in hun Collegio, soe in de vergaderinghe vande Goede Mannen vanden Maendaechschen Raedt, als anders, syn gedaen geweest, nyet alleen byden cooplieden binnen deser stadt handelende met lakenen ende deselve lakenen te verwen bestelt hebbende, maer oyck van diversche provincien ende steden nopende den gebrecken vande lakenen alhier geverft

synde ende worddende, ende gemerckt tot meerdere proffyt vande stadt ende voorderinghe vanden coopmanschappe vanden handel van lakenen, alhier wesen soude dat dexercitie van verwen eenenyegelycken werde vryelyck toegelaten, gelyck men verstaet tselve gebruyckt te worden in andere provincien, opden voet vande voergaende ordonnantien opt stuck van verwen gemaeckt ende alnoch te maecken, soe hebben myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, collegialyck inde vergaderinge vanden Maendaechschen Raedt, geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren, mits desen, dat dexercitie vant verwen sal voordane wesen vrye voer eenenyegelyck, ende dat voordane alle dye geene dye het verwen sullen willen exerceren, om tselve alhier vryelyck ende sonder eenige molestatie te mogen doen ende exerceren, voer sulx doen schuldich syn selen aende lakenen by hen geverft te hangen een loot daerop staende hen gewoonlyck marck. Actum XVIII Aprilis 83.

Op den bladrand : Verandert aende liasse.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Doctor Petrus Alostanus, Binnen Borgemeestere deser stadt, de somme van vyftich guldenen dye deselve in diversche cleyne partyen tot behoeve ende bevoorderinge vande gemeyne sake, acceleratie verheyst hebbende, heeft verschoten. Actum XVIII Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat Jan Smits, als tegenwoordichlyck synde Deken vande Viscoopers, ende comparerende op den Maendaechschen Raedt, sal vrye wesen vande ordinarise wacht. Actum XVIII Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, aensiende den grooten noot ende tgebreck van wagenen om te dienen totten legere, hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Schouteth ende Onder-Schouteth deser stadt, met allen neersticheyt ende vlyt, alle

andere saken gepostponeert, te vaceren tot het arresteren van allen besten wagenen ende peerden totten voers. dienste bequaem, dye sy in deser stadt selen connen becommen ende deselve stellen ende leveren in handen vanden Generaels vanden orloighewagenen. Actum XVIII Aprilis 1583.

Borgemeesteren ende Schepenen ordonneren den collecteurs vande wyn ende bieren assysen deser stadt te laten volgen Jacques de la Faille, den ouden, ende Peeter Veergaes de penningen wekelyck procederende vande XXV stuyvers gestelt op elcke ame wyns ende IIII stuyvers op elcke tonne biers, daeraff de ontfanck gehadt hebben wylen Jan de la Faille ende Jan Pellicoren, nae dat de vyftich duysent guldenen metten intereste, daerop gehipothiceert, sullen wesen voldaen ter somme toe van XLV^{m} guldenen metten intereste van dyen, al volgende den consente Breedenraetsgewyse gedragen den XV deser maent Aprilis ende dobligatie vande leden deser stadt daernaer gevolcht, ende mits overbrengende dese ende quittancie daertoe dienende, sal hen passeren in rekeninghe daer ende alsoe tselve behooren zal. Actum XIX Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt van stonden ane vier schuyten nae den Tolhuyse ende een nae Backersveer om te dienen tot doversetten vande soldaten. Actum XIX Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, gehadt lecture vande obligatie van verbande vande somme van vyfenveertich^{m} guldenen, byden goetwillige borgeren deser stadt gefurneert tot betalinge vanden krychsvolcke, in date van XVI Aprilis 1583, is geordonneert den Secretarissen deser stadt ende elcken van hen, deselve te passeren ende expedieren onder den segele derselver stadt. Actum XIX Aprilis 1583.

Gehadt de lecture, ut supra, vande obligacie van verbande vande somme van tsestich duysent guldenen, tot onset van

Eyndhoven, by eenige goetwillige borgeren deser stadt gefurneert, in data vanden XIX Aprilis anno 1583, geordonneert den Secretarissen ut supra. Actum XIX Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende geordonneert den Opperkeurmeestere Phylips Lantmetere ende Bernaert Lois, om te visiteren den keldere vanden cipier vanden Backerstoren, ende aldaer vuyt te halen tghene sy en Vrydage lestleden aldaer gevonden hebben, in fraude vanden accyse, aldaer ingeleght te syne, ende vorts alle hetgene sy bevinden dwelck aldaer soude mogen innegeleght wesen, in fraude vander selver accyse, ende daeraff rapport te doene om daerinne vorts versïen te wordene naer behooren. Actum XIX Aprilis 1583.

Gelycke acte om te visiteren den keldere ende packhuys van Perpet Tablet, ende etc. Ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geloeft ende geloven, mits desen, Meester Jacobus Suerius, Schepene, ende Meester Willem Everaerts, Pensionaris, soo deselve, vuyt laste van mynen Heeren den Staten ende den Wethouderen deser stadt voers., trecken naer Bruessele, dat ingevalle denselven inde selve reyse, gaens ende keerens, egeen ongeval vanden vyant overquame ende henne persoone geraecte vanden vyant gevanghen ende geapprehendeert te wordene, denselven commissarisen daeraff vry ende vranck te houdene, te lossen ende den last vanden rantsoene ende andere oncosten, ter causen van dyen te doene, te dragene. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Abraham Andriessens, Ingeniaire vande Staten vanden Lande, om met myn Heere den Baron van Byron te treckene naer het kleyn Brabant, ende denselven vorts met synen volcke te bewegen, sy te Hillegate oft elders, te assisteren ende dirigeren int passeren met synen here ende tochte. Actum ut supra.

Gelycke acte op Gillis Krol, om tassisteren ende bewegen

myn Heere de Marichal Villiers, int designeren vande passaigie ende gelegentheyt vanden platten lande, tot betere maeckinghe ende leggen vande quartieren vanden legere.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende geauctoriseert den Colonellen deser stadt, tsamen ende elcken van hen int bezundere, te arresteren, aen te slane ende te becommeren alle alsulcken schepen, die sy sullen bevinden van noode te wesen om het oreloghsvolck over te setten in Brabant, ende daerinne te gebruycken hennen provosten, chargeanten ende andere hennen officieren, ende daertoe te gebruycken alle behoorlycke ende gewoonelycke middelen van bedwange. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen ende te tellen aenden persoon, verkocht hebbende tot eenen schenck aen Syne Excellentie, op zynder bruylofft, volgende de resolutie by myne Heeren ende den Goeden Mannen vanden Maendaeghschen Raet genomen, de somme van VII^c XCIII guldenen ende II stuyvers. Actum XXII Aprilis 1583.

Twee acten op de collecteurs vanden bier ende wynassysen nopende den vrydom van wyn ende bier van Monsieur Despruneaulx, Ambassadeur van Syne Hoocheyt, in date XXII Aprilis 83.

Geordonneert den collecteurs vanden wyn ende bierassysen te laeten volgen aen myn Heer Despruneaulx, Ambassadeur van Syne Hoocheyt, alsulcke wynen ende bieren als deselve ende syne familie van doene selen hebben, vry van accyse, imposten ende hoochselen der stadt competerende, ende dat soo langhe deselve alhier sal wesen. Actum XXI^a Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalene Peeter Wouters alias Backer, Capitain over den oreloogschepen deser stadt, ter causen van synen dinst, soldaten ende bootsgesellen,

vanden XXIX January totten XXIX[en] Meerte lestleden, de somme van een duysent VII[c] XXIX guldenen XV ½ stuyvers, volgende de affrekeninghe daeraff zynde. Actum XXIII Aprilis 1583.

Is geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Aert Meysken, den jonge, ende Govaert van Gimnes, schippers van Antwerpen, elck derselver acht guldenen, ter causen van sekere reyse by den selven met hennen schepen int overvueren vande soldaten tot Willebroeck. Actum XXIII Aprilis 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonnneren, mits desen, allen schippers, van wat natie oft qualiteyt die syn, egeene soldaten in hennen schepen te ontfanghen ende wech te vuerene, ten eest dat hen eerst ende alvorens es gebleken van behoorlyck passepoorte van hennen Capitain ende den Colonellen deser stadt, op pene van dat men de qualiteyt vanden persoonen by hen wech gevuert over hen sal verhalen ende anderssints arbitralyck corrigeren. Actum XXIII Aprilis 1583.

Op den bladrand : Aen de liasse verandert.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse aff te scryven ende te laten volgen, vrye van accyse, imposten ende hoochselen deser stadt competerende, voer den Grave van Mansvelt, XII tonnen XVI stuyvers biers. Actum XXIII Aprilis 1583.

Myne Heeren hebben gegunt ende geaccordeert ende accorderen, mits desen, Jan Pepermans om te mooghen ghebruycken den kelder ende het camerken daerboven gestelt, gestaen int clooster van Sinte-Michiels alhier, interdicerende Lazarus Struyck ende alle andere denselven int voers. ghebruyck eenige molestatie oft restoor te doene. Actum XXVI[a] Aprilis 1583. UFFEL.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren Gheerbrant Frederix, gecommitteert totten ontfanck vande convoyen geconsenteert tot assistentie van Don Anthonio, Coninck van Portugael, vuyt te reycken ende te betalen aen Barthelmeus Segers, gecom-

mitteerde totte oprustinge ende equipagie vande schepen, de somme van LXXVIII ₶ XIX schellingen ende eenen halven penninck, hem by slote van syne rekeninghe by den Commissarissen tot dyen eynde gedeputeert aen myne Heeren gedaen. Actum XXV Aprilis LXXXIII.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, ordonneren den Dekens vande Schippers gereet te maken drye schepen, de twee om daermede te vueren sekere soldaten nae Willebroeck ende dander tot Mechelen. Actum XXVI Aprilis LXXXIII.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Jaques de Velaer, om in plaetsche van Adriaen Vierendeel, te wesen Colonel deser stadt ende tselve ampt te bedienen den tyt ende soe lange als de voers. Vierendeel soude bedient hebben, indyen hy nyet en hadde comen afflyfich te worden. Actum XXVI Aprilis LXXXIII.

Gecommitteert Jaques de Velaer om in plaetsche van Adriaen Vierendeel wylen te wesen Ammonitiemeester deser stadt, ende hem te reguleren metten anderen, achtervolgende henne instructie. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, ordonneren den collecteurs vande binnen ende buyten bieraccysen te laten volgen Cornelis Pruynen, Schepene, ende Joachim Stydelinck, als gecommitteerden totten ontfanck vande LX duysent guldenen metten intereste van dyen, alsulcke sesse stuyvers op elcke ame biers als tot noch toe Jan vander Eycken tot behoeve vande geinteresseerde aende dyckagie van Borgerweert ontfanghen heeft, ende dat sonder eenich voorder dilaye oft vertreck, dyes sullen de penningen daeraff procederende blyven onverandert in handen van deselve gecommitteerde Pruynen ende Stydelinck, tot dat Vereycken voors. de rekeninghe van synder commissie ende bewinde sal hebben gedaen, oft tot dat anders sal wesen geordonneert. Actum XXVI Aprilis anno LXXXIII.

Alsoe de Edelen slants ende Hertochdoms van Brabant, om te voorderen het secours ende ontseth der stadt van Endhoven, ende den volcke van orloghe temployeren tot dienste van den lande, bevindende alnoch nootelyck gefurneert te moeten worden merckelycke somme van penninghen, hebben geconsenteert ende geaccordeert gehadt dat ten laste vanden voers. lande van Brabant sullen gelicht wordden hondert ende vyftich duysent guldenen eens, op behoorlycken interest, hebbende tot versekerheyt ende voer hipoteque vande cooplieden ende andere goetwillighe persoonen, dye de voers. penninghen souden willen opbrengen, geconsenteert dat dye XXV stuyvers op dame wyns ende vier stuyvers op dame biers, binnen den lande van Brabant tegenwoordichlyck loopende, volgende de consente ende acte daeraff synde vanden IX Juny LXXXII, sullen blyven loopen ende alnoch generalyck betaelt worden binnen den geheelen lande van Brabant, gelyck dye tegenwordichlyck loopen, tot dat dye voers. hondert ende vyftich duysent guldenen metten intereste van dyen geheel sullen betaelt wesen, accorderende den leenders inde voers. somme mede te mogen furneren een derdendeel in brieven procederende vande quotisatie vande LII duysent guldenen ter maent gelicht binnen deser stadt van Antwerpen inden jaere LXXIX ende dit al op het welbehagen vande Hooffsteden, naer breeder vuytwysen vande acte vande voers. Edelen in date den XV deser maent Aprilis, ende, alsoe dyenvolgende Cornelis Pruynen, Schepene, ende Joachim Stydelinck in een partye hebben gelicht ende overgetelt gehadt de somme van LX^m guldenen, ende Jaques de la Faille ende Peeter van der Goes, in een andere partye, de somme van XLV^m guldenen, soe eest dat myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dengheenen dye gecommitteert sullen worden totten ontfanck vande voers. XXV ende IIII stuyvers te heffene buyten dese voers. stadt van Antwerpen, heel Brabant deure, soe te platte lande als elders, dat sy de penninghen by hen dyenvolgende tontfangen, sullen tellen deen hellicht in handen vande voers. Cornelis Pruynen ende Joachim Stydelinck, ende dander hellicht in handen van Jaques de la Faille ende Peeter van der Goes, als respective gecommitteert synde totte negotiatie vande

voers. LX^{m} ende XLV^{m} guldenen, om daermede de geinteresseerde van henne verschoten penningen metten intereste te remboursseren. Actum XXVI Aprilis LXXXIII.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Lenaert Gemaliers de somme van acht guldenen, van vrachthuere over sekere soldaten by hem gevuert nae Willebroeck. Actum XXVI Aprilis 1583.

Myne Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geresolveert dat den scherprechter ende dye voorts sullen geemployeert wordden tot het dootslaen vande honden, volgende de publicatie daeraff te doene, voer elcken hont by hen te slaen ter doet, sullen ontfangen, boven davantagie vanden velle, eenen stuyver, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt dyenvolgende deselve te betalen. Actum XXVII Aprilis 1583.

Gedepescheert vier acten nopende de renten competerende de persoonen hen houdende by den vyant, in date 16 February 1583.

Aen de liasse daccord tusschen den Gulden deser stadt ende den Capitainen derselver, nopende den nombre vande parsoonen vande voers. Gulden. Actum 26 Aprilis 1583.

Aen de liasse dacte vanden accorde tusschen Jacob Anthonissen ende Tresoriers ende Rentmeester deser stadt, 28 Aprilis 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van 18 guldenen XV stuyvers ter causen van vertheerde costen gedaen by Meester Jan de Pape ende dOude Schepenen ten tyde vanden Breede Rade als anderssints. Actum ut supra.

Geordonneert den conchierge van het hoff Sint-Michiels te doen cuyssen ende reynigen het voers. hoff, waertoe hy

sal assumeren alsulcke persoonen als van noode sal syn, ordonnerende Tresoriers ende Rentmeestere deselve te betalen. Actum den XXIX April 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aenden schipper, genaempt Peter *int Haenken*, XIIII guldenen voer de reyse dye hy, by bevel van myne Heeren, gedaen heeft ten Drye Goeten met Monsieur de la Val, volgende dattestatie daeraff synde. Actum ut supra.

Op sekere specificatie vande schippers van verschoten gelde ende vrachtloon, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van XL guldenen ende VII stuyvers.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Dekens vande Timmerlieden ende Houdtbrekers den Ingenieure vande Staten te assisteren ende doen hebben ende versien van alsulcke wercklieden, als deselve van doene heeft om syne wercken in diligentie te maecken, naelatende alle andere particuliere wercken, ende denselven voer al gerievende, mits by hen denselven wercklieden betalende van hennen arbeyt nae behooren. Actum XXXa Aprilis 1583.

Geordonneert den Tresorier van Syne Excellencie, mynen Heere vander Aa, te vertrecken vuyt den huyse dwelck hy jegenwoordich op de Casteelplaetse is gebruyckende, ten eynde de Grave van Hollenloo hier wesende ende anderen, daertoe tselve huys is gedestineert, daerinne moighen logeren, ende sal de voers. Tresorier moigen logeren int huys dwelck bewoont wordt by Meester Matthys de Lobbel oft thuys van Monsieur Taffin, wanneer deselve daeruyt selen vertrecken. Actum ut supra.

Alsoo de gecommitteerde totter amonitien deser stadt, van wegen den Staten van Brabant, mits den grooten noot, nerstelyck versocht syn om heurlieder te willen assisteren met de quantiteyt van LX dusent ponden poeders tot behoeff

vanden leger, den selven gecommitteerde daervoere presenterende, gelyck zy hen oyck gelevert hebben, heure assignatie van XXII^{m} VIII^{c} guldenen op de middelen van consomptien, dye binnen deser stadt loop selen beginnen te hebben II July naestcommende, ende de voers. Amonitiemeesters geen prompt middel heur amptswegen aengaende hebbende, om tselve op te brengene, soo hebben sy, begerende te thoonen heuren goeden yver, daervoer wel willen strecken haer eygen credit, mits dat zy anderssints geen poeder en costen becommen, by soo verre sy, ter causen van dyen, in geene beschadicheyt en quamen, gelyck sy dat naerdere mynen Heeren Borgemeesters, Schepenen ende Goede Mannen vanden Maendaechschen Raedt te kennen gegeven hebben, waerom ende opdat heure goede willicheyt heur nyet en comme tot hinder, soo hebben myne Heeren ende Goede Mannen voers. geconsenteert ende gewillecort, op nu voer alsdan, dat de voers. gecommitteerde vande voers. somme van XXII^{m} acht hondert guldenen selen betaelt wordden vande middelen vanden consomptien voers., gelovende in goeder trouwen ter ierster vergaderinge vanden Breeden Raedt alle debvoir te doene, dat de voers. middelen behoorlyck selen wordden gecontinueert, emers tot volcomen betalinghe vande voers. XXII^{m} VIII hondert guldenen, eensamentlyck oyck tot de sesse dusent guldenen gedaen by Prunen ende consorten tot het vuytrecken vanden Franchen garnisoene van Vilvoorden, by soo verre deselve nyet en wordden voldaen deur dobligatie hen gegeven by dye van Hollandt, ende by soo verre, deur eenige occurentie oft ongevalle, de voers. gecommitteerde nyet en quamen int heele oft int deele voldaen ende gerembourseert te wordden vande voers. henne tachterheyt van XXII^{m} acht hondert guldenen vuyte voers. consomptien, soo hebben myne Heeren Borgemeesteren, Schepenen ende Goede Mannen vanden Maendaechschen Raedt voers. geconsenteert ende consenteren, mits desen, naer vermogen dat de voers. gecommitteerde hen rembourseinent selen vinden ende mogen in houden aende middelen loop hebbende tot behoeff vande particuliere middelen vande amonitie deser stadt. Actum inden Maendaechschen Raedt II May 1583.

Alsoo men dagelycx bevindt groote merckelycke schepselen

van inconvenienten dye apparentelyck souden mogen commen deur het innebrengen van poedere, dat Jacques le Roy binnen dese stadt te wagen is brengende, indyen daerinne nyet en wordde versien, soo ist dat Bourghmeesteren, Schepenen ende Goede Mannen vanden Maendaechschen Raedt geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, Tresoriers ende Rentmeestere dat sy metten iersten selen visiteren den dyck commende ontrent den huyse oft poedermolen van Jacques le Roy, om aldaer oyck metten iersten te mogen maken een hoyken om het poeder aldaer tschepe te doene ende soo te watere te brengene int amonitichuys, staende inden houten Eeckhoff, oft elders daert geordonneert sal wordden, committerende tot beteren effecte ende volvueren van desen Jan Bazeliers, Schepene. Actum den II^n^ May 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Laurens Passemotier ende synen consorten de somme van twelff goude croonen, tot LVII stuyvers het stuck, ter causen ende voer de tydinge dye sy mynen Heeren gebrocht hebben van Endoven. Actum den XIII^n^ January 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Heer Jan van Stralen, Amptman der voers. stadt, om te reysen nae Hollant ende aldaer mette Staten van Hollant te communiceren van sekere saken hem mondelinghe belast, den lande ende dese voers. stadt aengaende, ende daeraff aen myne Heeren, tsynder wedercompste, rapport te doene. Actum III^a^ May 1583.

Geordonneert Meesteren Henrick de Moy, Secretaris, te betalen aen Meester Franchoys Francken, schildere, de somme van drye hondert ende L guldenen voer seker stuck schilderyen van Franchoys Floris, nu staende inde Heerencamer alhier opt stadthuys, ordonnerende Tresoriers ende Rentmeestere de quitancie vande selve somme over te nemene vanden voers. de Moy, in volcomen betalinghe vanden pondtgelde by ontfangen oft te ontfangen. Actum den XXIII^n^ Aprilis 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere dat zy het kerckhoff van Onzer Vrouwen metten iersten selen met een houten gelindt, hooge ontrent vyff oft sesse voeten, affschutten int viercant, volgende den steenwech daer tselve kerckhoff inneleet. Actum den III^{n} May 1583.

Gecommitteert Meester Jan vanden Warck, Pensionaris, om ten iersten te communiceren mette gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden, ten eynde Meester Adriaen Mercelis, schoelmeester, geaccommodeert wordde met eene wooninge ende huys. Actum den III^{n} May 1583.

Op heden, datum van desen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Moyses Opten Grave, stadtbode, ter zaecken van I^{c} XXXII daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van I^{c} XVIII guldenen XVI stuyvers, midtsgaders alnoch XXV guldenen XVIII stuyvers ter zaecken van gedebourseerde penningen by den voers Opten Grave respective gevaceert ende gedebourseert, zedert den iersten Decembris ende eyndende den XVII^{n} Aprilis lestleden, volghende de billietten daeraff zynde, maeckende tsamen I^{c} XLIIII guldenen ende XIIII stuyvers. Actum II May anno LXXXIII.

Aen de liasse dinstructie voor de gecommitteerde tot het benefitieren ende vercoopen vande erven in ende op den casteele. Actum II^{n} May 1583.

Een acte ten behoeve vanden Grave van Hollach, nopende de vrydicheyt vanden wynaccyse van dry amen. Actum IIII May 1583.

Gestelt vyf appoinctementen op de remonstrantien ende poincten by den Colonellen overgegeven nopende de betalinge vande Schotten, de questie vande gulden, de correctie van Jannen Michilssen, guldebroedere, den Capitain Crisostimus Scholiers ende de betalinge vande rente van II^{c} L guldenen tsiaers tot behoeve van Baltazar Schetz opt huys van Aken. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere tovercommen met den Schippers gevuert hebbende naer Vlissinghe Mevrouw van Swartsenborch, met andere gevolch van Syne Excellencie, om Mevrouwe de Princesse aldaer te halen. Actum v May 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den wert *in Henegouw* te tellen de somme van XI guldenen ter causen van tghene de Oude-Schepenen aldaer opden lesten Breeden Raet hebben verteert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere den klercken vande Rentmeesterscamere, ter causen vanden registren der stadt, innecommen ende vuytgeven aengaende, by hen geschreven, vuyt te reyckene II^c XXVIII guldenen XV stuyvers. Actum v^a May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, gesien het patroon vande borsse by den gecommitteerden tot het opmaken vander borssen voers., in Collegio den regeerders voers. gethoont, hebben tselve patroon goet ende orboorlyck gevonden ende geordonneert denselven gecommitteerden daernaer hen te reguleren ende het tack vander borssen dyenvolgende opte vueren, behalvens dat sy tselve nyet en welven oft met waegenschot den hemel boven en becleeden, doende andersints schaven ende net wercken de dwerse ende streckbalcken, mitsgaders het geraempte ende binnenwerck van tselve tack. Actum v^a May 1583.

Op sekere specificatie innehoudende doncosten gedaen tot het oprusten van eenen schepe van orloge, daer Capitain op is Swart, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de somme van 171 guldenen 6 stuyvers Actum va May 83.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen tot diversche reysen syn versocht ende gerequireert, soo by den Heeren vande Staten Generael

als Syne Excellencie, dat men de questie ende different hanghende tusschen den Capitain Peeter Lhermite met syne supposten vande borgersche wachte ende de Capitain van eene cornette peerde, monsieur de la Pierre, over den persoon van Monsieur Byllanchon, edelman Bourgoignon, gevanghene, op de pretensie wyen het recht ende actie vande selve gevanckenisse soude toecommen ende competeren, wesaengaende myne Heeren hebben gedaen alle debvoir om tselve different taccommoderen ende beslichten, sonder dat nochtoe eenighe vrucht daervuyt es gevolcht, ende dat de persoon vanden selven gevanghe es van voerderen insien, respect ende importantie vande generael saecke, den Heeren voers. voerdere kennelyck ende daeraff sy naerdere syn onderrecht, dewelcke in respecte van particuliere pretensie ende eygene bate nyet en behoort vertogen, verhindert noch beleth worden, soo eest dat myne Heeren voers. van officie wegen ende heure autoriteyt in respecte ende aensiene van een stucke van soo grooten gewichte interponerende, hebben gecommitteert ende geauctoriseert, committeren ende auctoriseren, mits desen, den gecommitteerde opt faict vande gevanghenen, mitsgaders Meester Matheus de Lannoy ende Meester Jacobus Suerius, Schepenen, met den Colonellen deser stadt ende den adioncten Capitainen, ingevalle des noot sy, om hetselve different minnelyck te accommoderen ende toverdragen, des doennelyck synde, oft anderssints te liquideren, termineren ende beslissen, soo sy naer de gelegentheyt vande saecke sullen bevinden te behoorene, denselven daertoe, mits desen, expresselyck autoriserende soo sy in gelycke saken in voerleden dagen tot het gemeen beste insgelycx hebben gedaen, bevelende partyen respective hen volgende de resolutie by den selven gecommitteerden te nemen, te reguleren, daermede te contenteren ende te vernoegen. Actum va May 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te coopen sekere huysinge gestaen opt Schelleken, naest de beerepoerte, toebehoorende Joufvrouwe Constantia Hagens, om daermede te accommoderen dye wachten. Actum VI May 1583.

Geauthoriseert den Tresoriers ende Rentmeestere om te mogen vercoopen sekere ledige erve gelegen in de Nieuwstadt by dOesterhuys, groot negen roeden een quaert ende vyftich voeten. Actum ut supra.

Op de requeste gepresenteert by Huybrecht vanden Kerckhove, is geappoincteert dat de Tresoriers ende Rentmeestere hem selen laten volgen de XXV güldenen gestelt tot profyte vanden genen die den pallemslach vander affgebrande borssen hebben ontfangen, *prout latius in dicto libello*. Actum VI May 1583.

Op de requeste van Hans van Erpe, geappoincteert dat, in respecte van dat de Schouteth heeft gebruyckt synen winckel int overnemen vande billietten vyftien weken ende dat de staellaigien ten aencompste van Syne Hoocheyt voer synen winckel es gestelt, de Tresoriers ende Rentmeester hem selen remitteren de somme van vyfenveertich guldenen eens. Actum ut supra.

Op de requeste van Catelyne van Houte, geappoincteert dat ter causen vande schade by haer in hare peerden geleden int affbreken vande kercke van tKiel, te secoureren met tsestich guldenen eens. Actum ut supra.

Op de requeste van Mayken Boonarts, weduwe Willem van Hougen, geappoincteert dat men deselve sal vuytreycken, ter causen van het bewaren vande poorte vanden huyse van Syne Excellencie, II^c guldenen eens. Actum ut supra.

Alsoo inde maent van Augusto lestleden, Syne Hoocheyt vuyt Vlaenderen binnen deser stadt was verwacht, hebbende ten selven eynde alhier gesonden syne fouriers met hennen naervolge, dewelcke, soo deselve egeen logist en hebben gehadt tot heuren aencompste, weygerende deen ende dandere hen te logeren, hadden Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert, om den bourgeren te soulaigeren ende allen foulen voer te commen, dat deselve fouriers hen soude vertrecken inde herberghe geseght *den Cruydewagen*, voer

eenen dach oft twee, ter tyt sy hennen billetten aldaer, met advise vande commissarissen deser stadt, soude gemaect ende de logisten dyenvolgende gedesigneert wesen, welcke oncosten by hen aldaer vertheert, namaels syn bevonden beloopen ter sommen van twee hondert acht ende dertich guldenen ende XIX stuyvers, volgende de specificatie daeraff zynde, soo eest dat myne Heeren voers. hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeesteren de werdinne vanden voers. *Cordenwagen* deselve somme van II^c XXXVIII guldenen ende XIX stuyvers vuyt te reycken ende te betalen. Actum VI May 1583.

Alsoo Sr Baltazar Schetz jaerlycx es heffende een rente van II^c L guldenen erffelyck opt huys van Aken, wesende deselve rente vermeert ende achterstellich van twee jaeren, daervore deselve Schetz leveringe aenden selven synen pant ter Hooger Vierscharen heeft genomen, hebbende oock, vuyt crachte van dyen, insinuatie gedaen, soo aende Colonellen, Fortificatie, Munitiemeesters ende andere, van stadtswegen heure vergaderinghe tot dinste vande sake dagelycx int selve huys vacerende, ten fyne van hantvullinge oft dat sy de voers. synen pant souden ruymen, hebbende mede in arreste genomen soo den Colonellen peerden als andere dingen op den pant bevonden, een saecke die ten eynde tot schade deser stadt soude commen te redonderen ende te keeren, soo hebben myne Heeren de Wethouders voers., om deselve schade voer te commen, geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Fortificatie ende Amunitiemeesters, respective elck pro rata, vuyt den middelen van hennen ontfanck, het verloop voers. aenden voers. Sr Baltazar Schetz vuyt te reycken ende te betalen, ende overbrengende dese met behoorlycke quitancie daertoe dienende, sal deselve somme, by hen betaelt als boven, hen strecken int vuytgeven hender rekeninghe. Actum VI May 1583.

Op de specificatie van Anthony Grant, van sekere eedtwaren gelevert opt fort van Willebroeck, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de somme van LV

guldenen XIII 1/2 stuyvers in een partye, ende XXIII guldenen in een ander partye. Actum VII May 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene Cornelis Sanders, schipper, voor een reyse op Vilvoorden metten oncosten, de somme van XV guldenen IX stuyvers. Actum ut supra.

Op sekere specificatie van Jan van Grootroye, pachter vanden Veere, innehoudende de diensten ende tverschiet van gelde by hem gedaen int oversetten van diversche ruyteren, knechten ende anderssints, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van VII^c XXIII guldenen ende XIIII stuyvers. Actum VII May 1583.

Op sekere andere specificatie des voers. Jan van Grootroye, desgelycx van diensten ende gedebourseerde penningen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van V^c ende LXVI guldenen. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen aen Hans de Vriese de somme van XXX guldenen, ter causen van het maken van sekere caerte van Brabant, daerinne affgeteekent syn de vaert loopende deur de Kempen ende naer Maestricht. Actum VII May 1583.

Gelycke acte op de Bouwmeesters vanden stadthuyse. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken Jan van Leent, deser stadt bode, de somme van hondert drye guldenen ter saecken van vacatien ende verschoten penningen volgende de billetten daeraff synde. Actum X^a May 1583.

Aen de liasse dacte daermede den gecommitteerden totten ontfanck vande middelen totten bouw vanden stadthuyse

wordt geordonneert den Amonitiemeesters te betalen de somme van VII^{m} V^{c} guldenen. Actum IX^{a} May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert Chrisostimus Scholiers te doene den eedt tot de capitainschap, daertoe deselve by myne Heeren es geannomeneert, sonder voerdere vertreck, ende dat op de pene van vyftich ponden Vlaems tot behoeve vanden armen te verbeurene, ingevalle deselve den voers. eedt nyet en doene op heden, datum deser, ende op voirdere penen by myne Heeren te ordonnerene in gebreke van dyen. Actum X^{a} May 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeester Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Jacques vanden Walle sesse hondert guldenen, in mindernisse vande bede. Actum IX^{a} May 1583.

Geordonneert Willem Dickbier, Capitain deser stadt, den nachtwarckers de secreten vande ingesetenen te laeten stortten in Sint-Jansvliet gheduerende dese maent van Meye, al volgende de publicatie daeraff op heden gedaen. Actum X^{a} May 1583.

Gelycke acte op Peter Moelemans, in respecte vande Oistersche vliet. Actum ut supra.

Gecommitteert Willem Rademaecker om, by provisien, te wesen Capitain in de plaetse van Aerdt vanden Broeck, onder den Colonel Jaecques de la Faille, mits doende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op de requeste van Thomas vanden Bossche, cortteroede, is denselven geremitteert de pontpenningen van sekeren huyse, by hem gecocht, genaempt *den Spaerpot*. Actum XI^{a} May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren Jaques de Bot van stonden ane

leveren ende te laten volgen den brenger sbrieffs, twee tonnen turcquen, om deselve ten dinste deser stadt temployeren daer ende soot by myn Heere den Buyten-Bourghmeestere sal worden geordonneert. Actum XII May 1583.

Op heden, datum van desen, syn by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen gecommitteert Meester Jan de Pape ende Joncker Godevaert Montens, Schepenen, ende eenen vande Colonellen deser stadt, die hen best tot desen sal konnen begeven, mitsgaders Merten Meermans, Policiemeestere, ende Abraham Andriessens, Ingeniaire, om met den Colonel ende Superintendent van het fort ende sterckte van Lillo, Verbeken ende Hyeronimus vander Beken, de beenhouwers deser stadt ende den dyckgraven van het broeck van Lillo, Ordre, Ordamme, Wilmerdonck ende omliggende plaetsen ende polders, te besichtigen ende visiteren de gelegentheyt vander selver plaetse ende tsamen tadviseren, te ramen ende te sluyten, met gemeynen overdrach, hoe ende in wat manieren men deselve plaetsen, de weyde van Oosterweel ende de aencompste over deselve passaigien tegens den inloop vanden vyant ende tot veylicheyt vanden selven lande alderbest sal mogen versekeren ende daencompste vanden vyant keeren, daeraff den patroon te maken ende tselve te wercke te leggen ende ten effecte te brengene.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordoneren, mits desen, den collecteurs vanden bierassysen dat sy geene teekenen en selen laten volgen op oft in de brouwerye genaempt *dOude Leeuwen*, ende dat tertyt ende wylen toe daer anders inne sal wesen versien. Actum XIIII May 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te tellen aen Bernaert de Vos de somme van hondert tseventich guldenen ende XV stuyvers, by assignatie van Nyverseel, in mindernisse van deser stadts bede. Actum den XIIII[n] May voers.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt

van Antwerpen hebben geordonneert den collecteur vande wynaccyse te laten volgen aen myn Heere Dierick van Brecht dry amen rentsche wyn, vry van accyse, imposten ende hoochzelen, ende dat ter causen van sekere dinsten by denselven Heere van Brecht der stadt gedaen. Actum XIIII May 1583.

Gecommitteert Peter Wachtmans omme, by provisien, te wesen Capitain in plaetse van wylen Adriaen Vierendeel, mits doende den eedt daertoe staende. Actum XIIIIa May 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen sekeren Fransman, blint wesende, voor een aelmoesse, ses guldens. Actum ut supra.

Geordonneert, op de requeste by Philips Lantmetere overgegeven, nopende de vacatien ende oncosten respective by hem gedaen inde commissie ende reysen naer Syne Hoocheyt, corts naer den aenslach, vuyt laste van myne Heeren, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere soo ter causen vande oncosten by denselven gedaen ter causen vande selve reyse, als vacatien, tsamen ende in als vuyt te reyckene de somme van IIII^c guldenen.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen interdiceren ende verbieden den Fortificatiemeesters ende alle andere opden pleyn vanden casteele eenich savel doen halen oft doen graven, mits dyen dat men, tot maken vande cassye, de voers. savel sal van noode hebben ende vuyt andere redenen den Heeren moverende. Actum XVI May 1583.

Aen de liasse dacte daermede allen Rentmeesters wordt verboden te ontfangen oft vuyt te gheven eenighe penninghen by den lesten placcate vanden jare 79 verboden. Actum XVIIIa May 1583.

Geordonneert den gecomitteerde tot het benefitieren vande geestelycke goeden vuyt te reycken aen Meester Bernardus

Schoderius, oude Schoolmeestere vande schole ten Minnebroeders de somme van XXV guldenen, om hem te dienen voor teergelt int vertrecken van hier nae syn vaderlant. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Meester Mathys de Lobbel, Docteur inde medecyne, hem te vertrecken tegens Sint-Jansmisse vuyt den huyse daerinne deselve tegenwordich es gelogeert, ende daer hy by de stadt es gefouriert, tselve te ydelen ende ruymen tot behoeve vanden Hoffmeestere van Syne Excellencie, Monsieur Dandefort, ende hem te transporteren in syn huys dwelck hem by der stadt es verkocht, soo hetselve huys hem by der stadt voers. tot minderen pryse es gegeven, ter contemplatie ende innesien opdat hy aldaer soude logeren ende in het gene dwelck tegenwordich by hem wordt gebruyct, een andere officier van Syne Excellencie soude mogen geaccommodeert ende gerieft worden. Actum inden Maendaegschen Raet den XXIII May 1583.

Op den bladrand: Aen de liasse verandert.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den gecommitteerde opt faict vanden bieraccyse te laten volgen, tot behoeve vanden Grave van Mansfelt, de vrydicheyt van accyse, hooczelen ende imposten der stadt competerende van twelffe amen biers.

Op de requeste van Jeronimo Backart ende Thiery Dombre, geappoincteert dat sy jaerlycx, van nu aff, selen, elck van hen, genieten de vrydicheyt van vier amen rentschen wyn ende XII tonnen wit biers, vry van accyse, hoochzelen ende imposten der stadt competerende. Actum ut supra.

Aende liasse een acte by dewelcke wordt geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te verpachten de veedeaccyse.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gegunt ende geaccordeert aenden Heere van Dontdorff, Hofmeestere van Syne Excellencie, ten innesien vande goede diversche dinsten by denselven der stadt in meer deelen bewesen, de grove stoffe die hy sal van noode hebben tot maken van sekeren kleynen keldere, die hy in meyninge es te wercke te leggen, onder het huysken by hem vander stadt gekocht, behoudelyck dat hy deselve tsynen koste doe affbreken, soo ordonneren myne Heeren voers. den Fortificatiemeesters denselven van Dondorff te designeren eenige bequame ende hem gelegene plaetse daer sy denselven steen sal mogen halen ende affbreken. Actum XXIII May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te tellene den vier sommelliers van Syne Excellencie ende de twee van Mevrouwe de Princesse saliger, Hans, Casper, Herry, Martin, Frans ende Lauwreyns, elcken van hen, twee ponden Vlaems, vuyt dyen by myne Heeren op diversche bancquetten by Syne Excellencie genooyt geweest synde, mits de dinstwillicheyt by denselven persoonen in allen occurentie bewesen, te meer reysen hen eene gratuiteyt es toegeseght geweest. Actum XX May 1583.

Myne Heeren ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere mynen Heere den Bourghmeestere Schoonhoven te tellene vyftich guldenen eens om in diversche deser stadt saken ende nootelycke occurentien temployeren. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben beschonken Borgmeester, Schepenen ende Notable van Axele ende Axele lande met sesse stoopen stadts wyn. Actum XXIII May 1583.

Op de requeste van Cornelis Dyck, Wachtmeestere, is by myne Heeren geappoincteert dat de weduwe Aert Cappruyns, als collecteur was vande boterwage, vande tachterheyt haers

mans, beloopende hondert eenentsestich guldenen, sal syn ende blyven gedechargeert ende ontlast. Actum XXIa May 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te debourseren voor de staten van Brabant de somme van XIm guldenen, van welcke somme deselve in tyden ende wylen selen hen doen rembourseren vuyt de middelen ende verbintenisse hen tot versekertheyt vande selve somme gedaen, ende vermelt inde acte tot dyen eynde in Collegio gexpedieert desen XXIIIIn May. Actum XXIIIIa May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordoneren Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken den Dekens vande Schippers, voer een reyse van twee schepen, dye ten behoeve van myne Heeren voers. gedaen syn van Cruybeke tot Willebroeck met soldaten, de somme van sestien guldenen, à raison van acht guldenen voer elck schip. Actum den XXVn May 1583.

Aen de liasse d'accord tusschen den Gulden deser stadt ende den Capiteynen derselver, nopende den getale vande supposten vande selve gulden. Actum XXIIIa May 1583.

Gecommitteert ende geordonneert Gilliam van Arsyly om te wesen, by provisien, Capiteyn in plaetse van Cornelis Vroen onder den Colonel . . . *(sic)*, mits doende den eede daertoe staende. Actum XXIIIIa May 1583.

Gelycke acte op Gheeraert Lierdemans, in plaetse van Fockenborch. Actum ut supra.

Gelycke acte op Loys Clamp, in de plaetse van Henrick Quinget. Actum ut supra.

Geordonneert den Secretarissen deser stadt te publiceren sekere ordonnancie gemaect nopende ende aengaende dat hem nyemant en vervordere quade roepen te scryven, brieven vanden vyanden te ontfangen, ende andere gelycke quade debvoyren onder de gemeente te doene, *prout latius in dicta publicatione*. Actum XXV May 1583.

Op sekere deductie ende verclaringhe van wegen deser stadt by geschrifte gedaen, aengaende ende nopende de redenen dewelcke hen heeft gemoveert de grachten ende gravinghe inden Casteelplaetse te maken, is geordonneert Cristoffel Plantyn, druckere, hetselve discours te drucken ende te venten. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aende Wachtmeesteren deser stadt, tot behoeve vande wachten, des daechs XXIIII stuyvers voer elcke vendele, in plaetsche van XV stuyvers dye men deselve betaelt heeft voer den brant, innegaende den XV Aprilis ende eyndende XV Octobris. Actum XV May 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Jacques Godevaerts om voer desen jare te wesene Cuermeester vanden Beenhouwersambachte, ordonnerende dat deselve dyenvolgende sal commen doen den behoorlycken eedt. Actum den XXVII^{n} May 1583.

Aen de liasse dantwoerde ende poincten opde verthooningen by *Hooftmannen ende Wyckmeesteren overgegeven in date* 26 May 1583.

Myne Heeren, mits redenen hen moverende, hebben geprolongeert ende prolongeren, mits desen, de gratie van quytscheldinge van II stuyvers op den gulden vanden sesten hondersten penninck ende dat vanden XIX^{en} May tot den XV^{en} Juny naestcommende, welcken volgende deghene die den voers. hondersten penninck binnen denselven tyde alnoch selen betalen de voers. quytscheldinghe selen ghenyeten. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, hebbende gesien dinformatie ende bekentenisse over den persoon van Peeteren van Waeyenberch,

poorter deser stadt ende geboren van Loven, tapper, respective op gisteren genomen ende by hem beleden, nopende ende aengaende de troubelen ende alteratien op gisteren gebeurt ende aengericht, hebben geresolveert dat deselve van Waeyenberch sal worden geleght ter scherper examinatie opt selve feyt, soo tot naerdere verclaringhe als verhoudinghe van synen complicien, ende dat over sulx terstonts tselve advis sal worden aengedint aenden Hooftmannen ende Wyckmeesters ende de dry sware Dekens vanden Ambachte ten eynde sy denselven ontpoteren ende hen vuegen met den voirs advise in conformiteyt ende vermoghen vander acten vanden Breeden Raet vanden XVI[e] ende XXII February anno LXXVIII, synde daertoe gedeputeert om tselve aenden selven te verthoonen ende dinformatie te opene, Meester Jacobus Suerius, Schepene, ende Meester Willem Evrarts, Pensionaris, dewelcke hebben gerapporteert dat deselve Hooftluyden, Wyckmeesters ende dry sware Dekens, naerdyen sy deselve informatie hebben gesien ende vande voers. acte van consente visie gehadt, dat sy hen hebben geconformeert met de opinie van myne Heeren, hebben myne Heeren voers. dyenvolgende geordonneert den Marckgrave denselven van Waeyenberghe te leggen ter bancke ende gecommitteert Meester Matheus de Lannoy ende Meester Jacobus Suerius, Schepenen, totter scherpe examinatie, om deselve gesien, voerts sonder vertreck tegens deselven ende complicen criminelyck geprocedeert te wordene aer behooren. Actum XXVIII May 1583.

Beschoncken den Gedeputeerde van Gorchum met ses stadtstoopen wyns. Actum XXVIII[a] May 1583.

Op heden, datum van desen, es by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt gecommitteert ende committeren, mits desen, Cornelius Pruynen, Schepene, ende Meester Dionys vander Neesen, Secretaris, ten eynde sy voerdane aenhooren de getuygen ende nemen dinformatie op de faulten, misbruycken ende overtredinghe vande brouwers int faict vanden accyse. Actum XXVIII May 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt

van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat de somme vande negen duysent guldenen by de stadt verstrect tot oprustinghe vander armee, tvoerleden jaer tot assistentie vanden Coninck van Portugal, Don Anthonio, geconsenteert, sullen worden geremboursseert vande penninghen te nemen ende te procederen vande aughmentatie vande licenten gedestineert ende geconsenteert tot behoeve vander selver armeye, naerdyen Jan Nicquet ende Michiel de Molyn sullen wesen voldaen ende gecontenteert vande penninghen, hen toecommende van wegen den schepen by hen tot de voers. sake verkocht, volgende dobligatie hen daeraff gegeven, ordonnerende Geerbrant Frederixssen, ontvanger vande selve penninghen, de voers. sommen te tellen aenden Rentmeestere Generael deser stadt. Actum XXVIII May 1583.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de vracht vande dry schepen, gevuert hebbende de borgeren deser stadt, treckende in garnisoen tot Bruessele, van hier op Willebroeck. Actum Iª Juny 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te laten volgen, tot behoeve vande garde van Syne Excellencie, IIᶜ ℔ poeyers ende II ℔ lonten. Actum ut supra.

Alsoo den IXⁿ Marty lestleden anno XVᶜ ende dryentachentich syn gedeputeert sekere commissarissen om tadviseren op de middelen die souden mogen dienen tot conservatie vanden lande ende deser stadt, ende daeroppe te communiceren met Syne Excellencie, ende dat tot noch toe dyenaengaende nyet en es gedaen noch naer gevolcht, verheyschende nochtans den noot, gelegentheyt ende standt vande saken alle spoet ende acceleratie, soo het voerder vertreck ende vuytoch met hen es brengende eene sekere ruine ende onderganck vanden lande, hebbende oock Syne Excellencie tot meer reysen, ende namentlyck noch heden, datum deser, verclaert dat sy te vreden es talle stonden ende uren te verstane tot deselve communicatie ende van synentwegen alles te doene tghene

dwelck tot betere voerderinghe van dyen soude mogen dienen, soo hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den voers. commissarissen, ende elck int bezundere, sonder eenich vertreck oft vuytstel tot de voers. besoignee, handelinghe ende communicatie te verstane, ende ten eersten dagen deselve aff te veerdighen. Actum prima Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Rentmeestere Generael, Jannen van Pelgrum, om te furneren de somme van elff duysent guldenen aen myn Heere den Marechal Byron, by den Staten Generael geloeft tot onderstant vanden legere, ende by deser stadt, by maniere van leeninge, geadvanceert, volgende dacte van XXIIII May LXXXIII, te tellen ende hem te ydelen vande somme van ses duysent guldenen, tot behoeff van Palevisini, gedestineert tot betalinghe van het verloop ende interest geprocedeert vande penninghen by den Staeten Generael eertyts aende Majesteyt van Engelant geleent, ende sullen deselve penninghen hem doen weder restitueren vande penninghen te procederene vande hypoteque inde voers. acte van XXIIII May voers. geruert, ende namentlycken vande obligatie van die van Hollant van XXIIII^{m} guldenen onder den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt berustende, gelovende anderssints denselven van Pelgrum desaengaende schadeloos ende kosteloos te ontheffen. Actum prima Juny 1583.

Op de requeste van Merten de Wolff, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te tellen aen Merten de Vos I^{c} L guldenen, ter causen van dat deselve den gecommitteerde van deser stadt met den gevanghenen Franchoisen naer Dunkercke heeft gevuert.

Aen de liasse dordonnantie hoe dat hem eeniegelyck sal reguleren ten tyde van alarm. Actum prima Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren,

mits desen, Joncker Phylips van Schoonhoven, Bourghmeestere, Joncker Jacob van Wachtendonck, Meester Jacobus Suerius, Schepenen, Meester Gregorius Kieffelt, Secretaris der voers. stadt, om met den anderen gecommitteerde toverhooren de rekeninghe vanden ontfanck geprocedeert, soo vanden verkochten meubelen als van het aendeel der camere vande gedeputeerde, opt faict vanden gevanghenen, toecommende, vande gratuiteyt gedaen ende gegeven by den Fransoysche gevanghenen, deselve rekeninghe te sluyten ende tarresteren ende, ingevalle van swaricheyt, rapport te doene. Actum IIa Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den pachtere vander maelaccyse te laten passeren, vrye ende sonder last van accyse, aen Balthen Tengieters, Hans Prost, Claes Goris, Lambrecht Pelaert, Hans Damidt, Kerstiaen Peemels, Peeter Vermeulen ende Willem van Schaffen, backers, alsulcke tarwe als deselve sullen furneren tot behoeve vanden legere. Actum IIa Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Dekens vande Schippers gereet te maecken twee heude schepen, ende dye metten iersten te bestellen nae Sinte-Beernaerts, om aldaer gebruyckt te worden tot dienst vanden lande. Actum IIa Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende geordonneert, committeren ende ordonneren, mits desen, Peter vander Mert om, by provisie, te wesen Capitain in plaetsche van Lenaert Heymans, int quartier vande Yserebrugge, onder den Colonel Jaques vanden ~~Wiele~~, mits doende den eedt daertoe staende. Walle
Actum IIa Juny 1583.

Aen de liasse dinstructie voor Lodewyck Blommaert treckende nae Lilloo. Actum IIIa Juny 1583.

Acte op den Capitain Swert van Couwen om te aresteren

soo veel schepen als van doene sal hebben de Colonel Monsieur de Trielles, voer syne soldaten liggende tSinte Bernaerts, om van daer te vertrecken. Actum IIII Juny 1583.

Alsoo myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, mits redenen hen moverende, hebben dadmissie vande poorterye voor sekeren tyt opgehouden, ende op dat voordane daerinne beter toesicht genomen wordde, ende geene andere tot poorters ontfangen dan dye daertoe, nae voergaende volcomen informatie, bevonden wordden gequalificeert ende sulcx te wesen dat se weerdich syn om deser stadt poorter te syne, soe hebben myne Heeren voers., by provisie, gecommitteert ende committeren, mits desen, Meester Cornelis Rethius ende Joncker Godevaert Montens, Schepenen, ende Meester Joachim Gillis, Secretaris deser stadt, om te verstaen totte voers. informatie ende hen te onderrichten vander qualiteyt ende bequaemheyt vanden geenen dye versuecken sullen poorters te wordden, doende daertoe neerstich ondersoeck ende examinatie vande getuygen, documenten ende al tgeene deselve, tot bewys van dyen, sullen hebben geallegeert ende tevens by te brengen mede des noot synde ende hen doende onderrichten vande Capiteynen daeronder deselve gewaeckt hebben, den Dekens van hennen ambachte, plaetsche van henne residentie, van henne conversatie, leven ende vromicheyt ende alle andere circumstantien dye in gelycke saecken behooren in consideratie ende bemerck genomen te wordden, ende goeden. ende getrouwen poortere toegeeygent te wesen, tot welcken eynde deselve persoonen sullen gehouden syn te presenteren requeste aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, ende deselve aende voers. commissarissen versonden synde ende daerop geobtineert hebbende appoinctement van admissie, sullen gehouden syn tselve inder Vierschare, (wanneer sy den eedt begheeren te doene), te verthoonen, om daernae den eedt gedaen ende hen behoorlyck bescheet daeraff gelevert te worden. Actum inden Maendachschen Raet VI Juny 1583.

Op den bladrand : Daernae is in plaetse van Joncker Godevaert Montens, mits syne occupatien, gesurrogeert Joncker Jacob van Wachtendonck, Schepen. Actum X[a] Augusti 1583.

Alsoo binnen deser stadt groote menichte van volcke hem is houdende, geene poorters wesende, ende van slechte ende soberen staet ende conditie, op dewelcke nootelyck tot welvaren ende conservatie deser stadt, goede toesicht ende ondersoeck dient gedaen ende genomen te wordden, ende want doer middel vande Capiteynen deser stadt de liste van dyen eensdeels can becomen worden, soo hebben myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat voordane elck Capiteyn deser stadt gehouden sal syn onder den suppoesten van syn vendel, tsy dye ter wachte comen oft om eenige wettige redene daertoe nyet gehouden en syn, alle drye maenden te ondersoecken ende vernemen wye van deselve geene poorters ende alleenlyck ingesetenen oft innewoonders deser stadt syn, met verclaringhe vanden ambachte oft neeringhe dye sy doende syn, ende vanden tyt sy binnen deser stadt gewoont hebben, ende de liste daeraff over te geven aende Wyckmeesters vande wyck van synen vendele, om daermede voorts gedaen te wordden naer behooren. Actum in den Maendaechschen Raet VI Juny 1583.

Alsoe myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen by acte geordonneert hebben elcken Capiteyn, alle drye maenden, onder den supposten van hennen vendel te vernemen ende ondersoecken wye vande selve alleenlyck ingesetenen deser stadt ende geene poorters en syn, ende de liste daeraff te leveren in handen van hennen Wyckmeestere, ordonneren daeromme dat de Wyckmeesters dyenvolgende sullen deselve liste van elck Capiteyn, onder hennen wyck resorterende, aenveerden ende mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen over brengen, om alsdan daerop gedaen ende geordonneert te worden nae behooren. Actum inden Maendaechschen Raedt ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere tot behoeve ende assistentie vanden legere ende tot volle furnissemente vande XIII[m] guldenen myn Heere den Marichal Byron toegeseght,

ten fyne als boven, te verschieten ende debourseren de somme van dry duysent guldenen op de gagien van den Heeren Wethouderen, verschynende Sint-Jansmisse naestcommende, ende deselve penningen op te lichten die sullen worden betaelt, metten intereste van dyen, vande voers. gagien, dewelcke aen myne Heeren voers. sullen worden goet gedaen ende wedergekeert vande somme van XXIIII^{c} guldenen by den Staten van Hollant, volgende henne obligacie tot behoeve vanden voers. legere beloeft te betalene, ende by faulte van dyen vande middelen geconsenteert tot den bouw vanden stadthuyse. Actum VI May 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere den gedeputeerde vander stadt van Gendt, alhier gelogeert synde in de Hoochstrate, *in den Cordewagen*, met een ame renschen wyns. Actum VI Juny 1583.

Alsoo by den leden deser stadt, breedenraeschewyse vergadert synde den IX^{n} February lestleden, is geresolveert ende gearresteert dat men, soo tot onderstant vanden genen als oock behoeftighe weduwen ende erffgenamen vanden afflyvighen, hen lyf ende leven gewillichlyck respective geaventueert ende opgeseth hebbende int defenderen ende het beschudden deser stadt ende dinwoonders derselver, tegens den aenslach by den Franchoysen op deser stadt geattenteert, soude employeren in comptante penninghen vier duysent guldenen, ende gelycke vier duysent guldenen in lyfpensie, soo tselve es breedere vuytgedruct by der acten vanden Breeden Raet vanden XIX January ende IX February lestleden, ende dat dyenvolgende de gedeputeerde tot ondersueck vanden selven persoonen hebben overgegeven sekere lieste, soo ordonneren myne Heeren voers. den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt de betalinge te doen aen den genen die ordonnantie op hennen persoon, geteeckent by den voers. commissarissen, volgende de voers. lieste, selen mede brengen ende den voers. Tresoriers ende Rentmeestere thoonen, endat dat vuyter casse van reductie, ende vande selve lyfpensien te passeren behoor-

lycke constitutiebrieven, de namen vanden selven renthefferen op de cohieren ende deser stadt renteboecken te stellen, om ten vervaldagen de betalinghe daeraff te doene. Actum VI Juny 1583.

Mits dyen Meester Erasmus Johanni, Rectoor van het collegie ende schole op de Minnebroederscloostere, heeft te kennen gegeven aende gecommitteerde over dadministratie vande geestelycke goeden, dat hy, mits sekere pregnante redenen, denselven gecommitteerde voirdere geopent, benootsaeckt es hem te vertrecken naer syns vaderlands, ende dat de gelegentheyt van syne particuliere saecken nyet toe en laten eenich voirdere vertreck, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, mits de langhe reyse die deselve heeft te doen, ende dat hy ten erstighen versuecke vande selve Wethouderen synen domicilie alhier heeft getransporteert, hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den voers. gecommitteerde den voers. Meester Erasmus Johanni, tot onderstandt van synen vertreck ende transporteren van syne meubelen ende menaige, te tellene de somme van III^c^ guldenen eens ende sal tselve hen passeren int vuytgeven hender rekeninge. Actum ut supra.

Op de specificatie vanden Pensionaris Everaerts, beginnende den XXI^n^ Novembris 82 ende eyndende den XXI^n^ May 1583, ter sommen toe van twee hondert XVII guldenen.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Anthonio Ancelmo, Schepene, ende Meesteren Henrick de Moy, Secretaris, om metten iersten te visiteren ende oversien soo de oude als nyeuwe liste vanden Brabantschen tol ende wadt daeraff dependeert, derselver aengaende te communiceren met het collegium oft cooplieden tracterende op Engelandt ende andere, mitsgaders de pachters ende ontfangers vanden tol, om tselve gedaen ende der voers. gecommitteerde rapport gehoort, voorts derselver lysten aengaende alsulcken ordre ende geregeltheyt te stellen als men bevinden sal te behooren. Actum den VII^n^ Juny 1583.

Op de assignatie van Niverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Heer Jan Christoffel vander Aa de somme van I^c^ XLV ponden Arthois. Actum VII Juny 1583.

Aende liasse dacte van XVII hondert guldenen dye Meester Nicolaes de Voecht gedaen heeft tot betalinge vande soldaten op Lilloo, die betaelt selen wordden vander assyse vande buytenschanse ende in subsidien selen deselve wordden gebracht inde IIe rekeninghe vanden bouw vanden stadthuyse, in data VIII Juny 1583.

Aen de liasse dinstructie voor de ghedeputeerde treckende nae den forte van Lilloo. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert, geauctoriseert, committeren ende auctoriseren, mits desen, Arnout Hofman, Colonel deser stadt voers., om te trecken naer het fort van Lillo ende aldaer, in plaetse vanden Coronel Huibrecht Pellicoren, te dienen als hooft ende Superintendent over het garnisoen ende soldaten int beset vander selver plaetse wesende, toesicht ende bewaerte vander selver plaetsen te nemene ende dat ter tyt ende wylen anders daerinne sal wesen versien, ordonnerende over sulx het voers. garnisoen, officieren ende soldaten, den voers. Coronel Hoffman onderdanich ende gehoorsaem te wesen, ende hen in als te reguleren onder syne bevelen, als crychsondersaten hennen hoofden ende overste schuldich syn te doene. Actum in Collegio den XI^n^ Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens vande sesse guldenen henne collegien te vergaderen ende onder hen te adviseren eenen goeden ende vasten voet ende de middelen by ende doer dewelcke men het fort te Lillo aldersekerste ende gevuechelyckste ende ten minsten coste, tot bescherminghe ende bevrydinghe deser stadt ende tegens den aenval vanden vyant ende verhuedinghe van alle periculen ende inconvenienten, voor-

dane sal mogen conserveren ende bewaren, ende tselve hen advys mynen Heeren over te brenghen om daerinne gedaen te wordden nae behooren. Actum XIII Juny 1583.

Gelycke acte op den Colonnellen deser stadt. Ut supra.

Gelycke acte op de drye swaer Dekens. Ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende in plaetsche van wylen Jaques Peeter gesurrogeert Ambrosius Marienberch, Greffier vande Rentmeesterscamere, om metten andere gecommitteerde te besoigneren ende te oversien de stucken, scriften ende munimenten achtergelaten by wylen Meester Jan Gillis, Pensionaris deser stadt, ende hem mette selve te reguleren achtervolgende der acte op hen vuytgegeven. Actum XIII Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Joncker Godevaert Montens ende Meester Jacobus Suerius, Schepenen, om in diligencie te trecken naer het fort van Lillo ende aldaer hen te informeren, soo aen het garnisoen in beset vander selver plaetse wesende, als andere des behooren sal, op den handel, conduict, beleyt ende regeringe van Loys Verbeke, Coronel, gedurende den tyt deselve het bewint vande selve plaetse heeft gehadt, hoe ende in wat manieren deselve hem daerinne heeft gedragen, ende wat aenclachten hetselve garnisoen over denselven Verbeken verclaren te hebbene, vuyt wat redenen ende oorsaecke deselve syn gesproten ende daerinne al te doene tghene sy tot ondersueck vande selve sake sullen bevinden te behooren, al tselve by geschrifte te stellen, om de voers. informatie gesien ende het rapport vande voers. commissarissen gehoort, geordonneert ende voirts in desen gedaen te wordene soo behooren sal, auctoriserende vorts den voers. commissarissen met den anderen voirgaenden gecommitteerde aldaer present wesende, als hoofde ende Superintendens van dyen ende als overste over het voers. garnisoen, de toesichte vande

wachte ende bewaringhe vander selver plaetsen te nemen, ordonnerende mede over sulx den officieren ende soldaten vander selver plaetsen denselven daerinne te thoonen ende te dragene alle behoorlycke gehoorsaemheyt ende henne bevelen te achtervolghen, soo sy volgende den eedt van getrouicheyt, by hen deser stadt gedaen, schuldich syn te doene. Actum VIII Juny 1583.

Op de requeste vande ouderlingen van Onser Vrouwenkercke, is by myne Heeren geordonneert den Rentmeestere vande geestelycke goeden te laeten witten de kercke van Onser Vrouwen ende dat sonder eenich vertreck. Actum XIIII[a] Juny 1583.

Op de requeste van Lenaert Schreveliers, schipper, ende Peter Marinissen, ter causen van dat deselve hebben overghevuert sekere Schotse ende Engelsche soldaten, is geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere met denselven tovercomen ende dyenvolgende te betalen. Actum ut supra.

Alsoo Jan Gobauw by myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen vercoren is geweest dese dagen om te zyne Wyckmeester vanden derdden wyck, in plaetse van Hans Poets, soo en heeft deselve nochtans het voers. wyckmeesterschap nyet willen aenveerden, mits dat hy onlancx als Wyckmeester eerst gedient hadde ende meer andere redenen, desen nochtans nyettegenstaende, zoo heeft deselve deur inductie van myne Heeren ende om hen te believen, het voers. wyckmeesterschap aenveert ende den eedt gedaen op expresse beloefte ende toeseggen van myne Heeren, van dat hy nyet langer dyenen en soude als tot het vernyeuwen vander Weth, waermede myne Heeren voers. te vreden syn geweest ende denselven verleent hebben dese acte mits dat de voers. Hans Poets, in wyens plaetse de voers. Gobauw was commende, van gelycken nyet langer en behoorde te dyenen. Actum den XIIII Juny 1583.

Op de requeste van Lambrecht de Bock, schipper, ghevuert hebbende nae Zeelant Jouffrouwe Flandrina de Nassau etc.

ende Mevrouwe van la Noue, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere hem vuyt te reycken XXIIII guldenen. Actum XIIII[a] Juny 1583.

Alsoo ten erstighen versuecke van myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, de Wyckmeesteren deser stadt ende eenige andere goede borgheren ende geaffectioneerde tot de gemeyne sake, namentlycken de gecommitteerde tot de groote negociatie, by maniere van leeninghe, hebben gefurneert de somme van ses duysent ses hondert guldenen, om deselve te verstrecken ende vuyt te deylen onder den Switsche vendelen, soo andersints ende by faulte vande selve leeninge ende distributie, deselve soldaten benootsaect waren deur gebreck ende vuytersten noot hen te vertrecken ende den leger te abandonneren, waervuyt stont te rysene eene merckelycke schueringhe vanden geheelen legere, blyvende over sulx het plat lant ende deser stadt omliggende steden ten wille vanden vyant, om deselve sonder wederstant te mogen overweldigen ende becrachtighen, tot grooter desolatie deser stadt ende den gemeenen lande voers., soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren, Schepenen ende Wyckmeesters voers., om het rembourseme nt ende vergeldinghe van deselve hooch nootelycke leeninghe vande gereetste ende prompste middelen voer handen wesende te doene ende teffectueren, hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere, den voers. goetwillighe leenders te betalen ende weder te keeren de sommen die sy respective inde voers. VI[m] VI[c] guldenen sullen doen blyken by de hant van myn Heere den Amptman, Joncker Jehan van Stralen, getelt ende ten fyne als boven geadvanceert te hebbene, pro rata ende gelycke concurrentie metten interest van dyen, tegens thien ten hondert, vuyt den sesten hondersten penninck deser stadt verobligeert voer de dertich duysent guldenen, daeraff de thien duysent guldenen by den Tresoriers ende Rentmeestere voers. syn genegocieert by derselver vuyt de casse van reductie, geadvanceert op de hypoteque vanden selven VI[n] hondersten penninck tot secours van Eyndhoven, volgende de collegiale acte vanden XV[e] Aprilis lestleden, ende dat vanden eersten penninck vanden ontfanck

vande resterende xx^{m} te procederen, blyvende de voers. Tresoriers ende Rentmeestere, in respecte vande selve xx^{m} guldenen, soo lange stille staen tot het voers. remboursement vande vi^{m} vi^{c} guldenen sal gedaen wesen, des soo sal men, ende op dat de stadt voers. desaengaende egeen interest en comme te lyden, den eersten Breeden Raet tselve voerdragen om te vinden eenich middel daerby de voers. stadt worde vergolden ende weder gecompenseert vande selve vi^{m} vi^{c} guldenen. Actum xvi Juny 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Cornelis Grammeye, collecteur vande wynaccyse, de somme van xix guldenen x stuyvers, ter saecken vanden staten impost van ander halve ame rinschen wyn, by de stadt geschoncken aenden Ambassadeur van Engelant. Actum xvi^{a} Juny 1583.

Aen de liasse dacte daermede den meters ende waerdeerders vande Ausborgsche bombasynen wordt geordonneert den verwers derselver te laten ghebruycken hunne gewoonlycke maniere van doen nopende deselve metinge ende waerderinge. Actum xvi^{a} Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren den gecommitteerde vande wynaccyse aff te schryven aen Jaques Gauquier, weerdt *int Vliesken*, de somme van ii^{c} guldenen, ende dat aen tghene hy sal schuldich wesen aende accyse der stadt, competerende aen syn schinderbriefken van ii^{a} July toecommende, ter causen ende vuyt oorsake vande wynen genoten by den Admirael, Joncker Willem van Toorlon, waeraff accyse ende imposten, by myne Heeren hem denselven syn geschoncken, vuyt regardt ende consideratie van het secours by syne armee eertyts deser stadt int overgaen vanden Casteele ende meer andere diensten daernaer gevolcht der stadt voers. gedaen ende bewesen. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den collecteurs vande bieraccyse

op te houden de teeckenen vande brouwerye *den Bonten Mantel*, inde Nieuwstadt, totter tyt anders sal wesen geordonneert. Actum XVII. Juny 1583.

Gelycke acte op de brouwerye *Croonenborch*.

Gelycke acte op de brouwerye *de Fortuyne*, in de Nieuwstadt.

Alsoo de Heere van Byron, by brieven op gisteren geschreven, myne Heeren de Wethouderen heeft verclaert, dat, ingevalle de dry duysent acht hondert guldenen den Switsers toegeseght ende geloeft te betalen, en Diestage lestleden, nyet en wordden desen avont inden legere gesonden tot behoeve vanden selven Switsers, dat deselve tsamen hebben opentlyck verclaert te vertrecken ende den legere te verlaten, tot merckelycke ruyne vanden lande, soo eest dat myne Heeren ordonneren, mits desen, anderwerven den Wyckmeesters, eenige penningen van vyfden penninck van den jare eenentachentich onder hebbende, deselve sonder vertreck te tellene in handen vanden klerck, Thobias Stevens, protesterende dat ingevalle desaengaende eenige voerdere delay worde gebruyct, tegens dengenen die des in faulte sullen bevonden worden, van alle inconvenienten die daer sullen commen te rysene ende te vallen. Actum Veneris XVII Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te laten volgen aen Capitain Chargeant ende synen soldaten, liggende in Sinte-Bernartscloostere, 1^{e} pont buspoeyere, ende sal tselve hen wordden gepasseert int vuytgeven hender rekening. Actum ut supra.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse te laeten volgen aenden Grave van Mansvelt tweelff tonnen sesthien schellincx bier, vry van accyse. Actum XVIII^{a} Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen van Antwerpen hebben gecommitteert Andries Vermeulen, Schepene,

om met den Colonellen ende Fortificatiemeesters te communiceren, soo nopende het hoot te committeren opden forte van Lilloo, hem tfeyt van wapenen verstaende, als den nombre vande soldaten over ende tot het beset van het fort van Lillo, mitsgaders de versterckinge vande selve sterckte, aencompste ende avenue van dyen, volgende tghene heden by Syne Excellencie es aengegeven, om tselve gedaen, vorts met voergaenden rade ende advise van Syne Excellencie in alle vlyt ende acceleratie daerinne versien te wordene, sulx dat den aenslach, die men verstaet den vyant daeroppe te hebben, mach worden geweert ende vorgecommen. Actum XVIII Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geauthoriseert ende authoriseren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt op te lichten, tot laste vande casse van reductie, de somme van sesse duysent guldenen onbegrepen, luttel min oft meer, op alsulcken redelycken interest als sy tot minste lesie deser stadt sullen weten te becommen, om daermede promptelyck te betalen ende te contenteren de gequetste persoonen ende dye hen geemployeert hebben voor de defentie deser stadt, inde alteratie ende furie vande Franchoysen, volgende den taux daeraff gedaen ende gearresteert, van welcke somme ende den interest van dyen, sy den crediteuren ende negocianten sullen betalen, vuyter voers. casse van reductien, met alsulcke wekelycke payen alse best sullen connen overcommen mette selve, nae dyen dat Jan van Hove voldaen sal wesen vande XIIII^m guldenen dye hy in payen ter weken is ontfangende vuyte voers. cas van reductien. Actum inden Maendaechschen Raedt XX^a Juny 1583.

Op den bladrand: Aen de liasse verandert.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Bruno van Geveren, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van viertich daghen vacatien, à raison van achthien stuvers sdaeghs, de somme van ses ende dertich guldenen eens, volgende den billietten daeraff zynde. Actum XX Juny 83.

Op de specificatie vande vacatien gedaen by Meester Jacobus Suerius ende Joncker Godevaert Montens, Schepenen, by denselven, vuyt laste van myne Heeren, gedaen den VI[n] Juny lestleden, int informeren op de conduicte ende handel van Lois Verbeken geduerende syn regeringe opt fort van Lillo, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere hen vuyt te reyckene de somme van achtenveertich guldenen, ende IIII guldenen XVIII stuyvers van schipvracht.

Op de requeste byden Schippers, lestwerven gevuert hebbende het crychsvolck naer Willebroeck, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere met deselve tovercommen. Actum XII Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren, mits desen, Jannen van Steenwinckele, Schepene, te leveren in handen van Ambrosius van Marienberch, gesworen clerck ende Greffier vande Rentmeesterscamere, alle de copyen vande stucken, munimenten ende het bescheet eenichsints dienende tot affrekeninghe vande Duytschen als aen andere persoonen gedaen. Actum XXII Juny 1583.

Gecommitteert Meester Nicolaes de Voecht, Schepene, ende Meester Goris Kieffelt, Secretaris, om metten iersten te maken eenen staet ende inventaris vande achtergelatene goeden wylen Peter Mennens ende daertoe te assumeren alsulcken behulp oft assistentie als van noode wesen sal. Actum den XXII[n] Juny 1583.

Gecommitteert Franchoys van Ercque om, by provisien, te wesen Capitain over het vendel vande jongmans. Actum XXII[a] Juny 1583.

Gelycke acte op Joos de Vos, in plaetse van Henrick Quinget, onder den Colonel Hoffman. Ut supra.

Aen de liasse dacte vande leden deser stadt daermede deselve consenteren opgelicht te worden LXX[m] guldenen. Actum XXII[a] Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den gecommitteerde totter amonitie metten iersten getyde nae Lillo opt fort te bestellen twee stucken geschutts, halve canons, met heure toebehoorten, om aldaer gebruyckt te wordden tot defensie van tselve fort. Actum XXIIII Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordoneren, mits desen, den soldaten wesende opt fort van Lilloo, dat zy, mits der absentien van Loys Verbeken, nu, by provisien ende tôt dat naerdere daerinne sal wesen versien, in alle saken ende occurentien selen obedieren ende volgen de bevelen van Jacques vanden Walle, Colonel, ende Lion Petit, Capitain. Actum den XXIIII^{n} Juny 1583.

Gelycke acte op Jacques de Velaer, Colonel, ende den Capitain Hans Schot. Actum XXVII^{a} Juny 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Bruno van Geveren, gesworen bode deser stadt, ter zaecken I^{c} XXI daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers daeghs, de somme van I$_{c}$ VIII guldenen XVIII stuyvers, midtsgaders alnoch XXVIII guldenen ende IIII stuyvers ter zaecken van gedebourseerde penninghen, by den voers. Bruno respective gevaceert ende verschoten zedert den XVIII oft XIX^{n} January totten IIII^{n} Juny beyde lestleden, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen I^{c} XXXVII guldenen II stuyvers. Actum XXIIII Juny 83.

Aen de liasse dinstructie voor de gedeputeerde reysende nae Zeelant ende Hollant in date XXIIII^{a} Juny 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Adriaen Janssen, schipper, de somme van XXIIII guldenen eens, ter saecken van sekere schipvracht nae Bargen op den Soom. Actum XXV Juny 1583.

Gelycke acte op Lambrecht de Bock ende Thomas de Bock, schippers, van XXVIII ₶ Vlems eens, ter saecken van gelycke schipvracht int vueren vander Gravinne van Swartsenborch nae Zeelant. Actum ut supra.

Opt versueck van Mevrouwe van Berchem, is by myne Heeren geordonneert den collecteurs vanden weeckgelde te supersederen met eenigen ontfanck oft executie totte leste faulten toe, ende tot dat anderssints sal wesen geordonneert. Actum XXVII^a^ Juny 1583.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te sluyten de brouwerye van *sKeysers Croone,* mits de faulten inde selve brouwerye gevonden, ordonnerende mede den gecommitteerde vanden bieraccyse egeene teeckenen vande selve brouwerye te ontfangen. Actum XXVIII Juny 1583.

Beschoncken den Capitain Danckaert met eene ame rinschen wyn, vry van accyse, imposten ende hoochselen der stådt ende staten competerende, ende dat mits de goede dinsten, soo van advertissementen, als in andere saken, daerinne de stadt hem heeft gelieft te gebruycken. Gedaen als boven.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren de gecommitteerde totte fortificatie deser stadt in diligentie ende sonder eenich vuytstel te doen demolieren den toren tot Rumpst, geheeten tSteenken, sulcx dat daer dore het fort op Donxken gheen schade oft letsel aengedaen en sal connen worden. Actum XXVIII Juny 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. ordonneren den Fortificatiemeesters deser stadt in diligentie ende sonder eenich vertreck te doen affbreken ende demolieren den thoren ende de kercke tot Boom ende daerinne ende tegens alle andere beletselen sulcx te versien, dat opt fort tot Willebroeck daer dore geen beschadicheyt noch

peryckel en sal commen ende daertegens beschudt ende versekert mach wesen. Actum ut supra.

Aen de liasse d'instructie voor de gedeputeerde reysende nae Vlaenderen in date XXVII^{a} Juny 1583.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Joncker Jan van Brecht, Oude-Schepene deser stadt, om te reysen naer Bergen ende aldaer, van wegen den Staten van Brabant ende deser stadt, te verpachtene de imposten, den Rentmeestere Janne van Nyeversele tassisteren ende daerinne te doene tghene men, volgende dinstructie daeraff synde, gewoonelyck is te doene. Actum XXVIII Juny 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren de bewindthebbers vande drye watermolens binnen deser stadt, ierst ende voor al te gerieven Monsieur de Corpelles, gecommitteerde totte vivres, int malen vanden grane dwelck hy ter meulen sal bestellen om daermede te onderhouden den volcke van orloghe. Actum prima July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende, mits desen, geauctoriseert den Colonel Geeraert Michiels met den Capitain........ *(sic)* om te reysen naer het fort van Lillo, om aldaer te wesen hooft ende Superintendent van hetselve fort, ende inde toesicht ende bewint van tselve hen te reguleren volgende de voer gaende acte in gelycken cas gedepescheert. Actum II^{a} July 1583.

Gelycke acte op Jan van Hove, Deken vanden Ouden Voetboge. Actum VIII^{a} July 1583.

Op de specificatie van Meester Jan vanden Warck, Pensionaris, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt vuyt te reycken de somme van III^{c} XXV guldenen X stuyvers, ter saecken vande partyen inde selve verhaelt. Actum ut supra.

Aende liasse dacte waermede de Staten van Brabant voer den derdden hondersten penninck beloven deser stadt te geven quittantie van Jan Nyverseel, in mindernisse van de bede, I^{c} IIII^{m} VIII^{c} XIII ℔ VI schellingen.

Geordonneert te wesene, by provisien, Capitain, inde plaetse van Peter Lheremite, Aelbrecht van Hoogendorp, onder den Colonel Jacques de Velaer, ende dat mits doende den behoirlycken eedt. Actum den. . . . . *(sic).*

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, concergie, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reyckene IX^{c} XCIIII guldenen I 1/2 stuyver ter saecken van sekere oncosten gedaen ten tyde vande Fransche furie. Actum VI^{a} July 1583.

Op andere specificatie vanden voers. Gillis Lambrechts, is geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt vuyt te reycken ende te betalen II^{c} XXXVI guldenen XI stuyvers ter saecken vanden gedroncken wyn byden commissarissen vande wacht gedroncken. Actum VI^{a} July 1583.

Alsoo men bevindt dat dye van Hollandt nyet en hebben gelicht het derddendeel vanden convoyen geconsenteert tot behoeve vanden equipaige vanden schepen van oorlogen vanden Coninck van Portugal, Don Anthonio, ende dat dye van Seelandt daeromme by henne brieven vanden I^{n} deser hebben vercleert, dat zy genootsaeckt syn tvoers. recht aff te doene, soo ist dat Borgemeesters ende Schepenen deser stadt, om te schouwen voordere divertie van coopmanschap, ordonneren ende belasten Geerbrandt Fredericx ende alle andere vanden ontfanck van tselve recht last hebbende, dat zy voortaen de cooplieden daeraff laten ombeswaert ende ongemolesteert, wel verstaende dat by de Staten ende deser stadt sal ordre gestelt wordden, dat de penningen daerop gelicht selen wordden gerembourseert vuyt de middelen van convoyen, licenten oft eenige andere, alsulcke als men sal bevinden te behoeren, daervan men den geinteresseerde sal geven contentement. Actum den VII^{n} July 1583.

Geordonneert den Bouwmeesters dat zy metten iersten de strate loopende achter het stadthuys aende zuytsyde ende noortsyde selen versien van twee ketenen met goede sloten, om deselve int vergaderen vanden Heeren te spannen sulcx datter geene wagens deur en commen vanden achten totten XII^{n} voer noen, ende vanden III^{n} totten V^{n} oft VI^{n} naer noene. Actum den VII^{n} July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende geresolveert dat Roelant Goublet, Maistre de sale van Syne Excellencie, alnoch sal blyven met synder familie int huys daer deselve tegenwordich es inne woonende, voer den tyt van seven oft acht dagen, sonder voerdere vertreck, om geduerende denselven tyt den Heere Grave van Hollach in een andere logist taccommoderen, soo deselve Grave int voers. huys syne meubelen es hebbende, welcken tyt overstreken wesende, de voers. Goublet sal schuldich wesen hem te vertrecken, ordonnerende den huerlinck ende allen anderen hem binnen middelen tyt daerinne nyet te molesteren oft beletten. Actum VII July 1583.

Aen de liasse dacte daermede Tresoriers ende Rentmeestere wordt geordonneert Marten Neyen vuyt te reycken ses hondert guldenen. Actum VII^{a} July 1583.

Op de requeste van Joncker Beernaerd de Merode, Gouverneur van Vrieslandt, is by mynen Heeren geordonneert den collecteurs vanden wyn ende bierassyse deser stadt denselven te laeten volgen, voor een maent, een ame wyns ende drye tonnen biers, vrye van assyse, imposten ende ongelde deser stadt competerende, ende sal de suppliant daernae voorder versueck moigen doen, om, daerop geleth, geordonneert te worden nae behooren. Actum VII^{a} July 1583.

Op den bladrand : Daernae myne Heeren voers. ordonneren den voers. gecommitteerde totter collectatie vanden wyn ende bieraccysen, tot behoeve vanden voers Gouverneur, gedurende synder presentie binnen deser stadt, ende ten slete van synder familie te laeten volgen alle maenden een

ame ende een halff rinschen wyn ende vier tonnen biers, vry van accyse, imposten ende hoochselen deser stadt competerende. Actum XII^a July 1583.

Alsoo op sekere requeste overgegeven byde gebeuren woonende inde Lange Nyeuwstrate, tegens over oft ontrent Sint-Jacobskercke, by apostille in data XXVIII April, den Policymeesters deser stadt geordonneert is dat zy het cruyswerck souden doen ruymen ende ydelen vanden armen daerinne synde, ende dat tselve tot noch toe nyet en is gedaen, soo ist dat Borgemeesters ende Schepenen anderwerff geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, wel expresselyck dat de voers. Policymeesters tselve ydelen metten iersten selen effectueren, ende tot dyen eynde, ist noot, assumeren de hulpe vande Aelmoesseniers, opdat geene oirsake gegeven en wordde van andere remedie. Actum VII July 1583.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse dat sy geene teeckenen en selen laeten volgen op de brouwerye genaempt *den Arent* inde Nyeuwstadt, ende dat ter tyt ende wylen daerinne anders sal wesen versien. Actum VIII^a July 1583.

Op de specificatie van Amant vanden Eygen, ter saecken van gemaecte segelen voor den staelhoff, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken XXVII guldenen XIIII stuyvers eens. Actum ut supra.

Beschoncken den Conseiller Casenbroot met ses stadtstoopen rinschen wyn, alhier gecommen inde landt saecken. Actum IX^a July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, hebben geordonneert den gecommitteerde tot de wyn ende bieraccyse te laten volgen, tot behoeve van Seigneur Pierre Dor, ende syne familie, Ambassadeur vanden Coninck van Portugal, Don Anthonio, vry van accyse, hoochzelen ende imposten der stadt competerende, een ame fransche ende

een halve ame rentsche wyn ende twee tonnen biers ter maent, mitsgaders aff te schryven, vry als boven, vier amen wyns, te weten twee franschen ende twee rentschen, te vorens by hem genoten. Actum VIII July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere egeene betalinge te doene aen degenen die eenige rente ten laste deser stadt syn heffende, synde aen den vyant oft hennen angangheren geweken oft heure partye houdende, maer deselve betalinghe te schorsen, ordonnerende vorts ten selven eynde Janne van Steenwinckel ende Janne Bazeliers, Schepenen, Meester Henrick de Moy, Secretaris, Franchoys Rogiers ende Huybrecht Wynants, Wyckmeesteren, Janne Spanneborch, oudt-Deken vander Meerse, Joos Lefebre, Ouderman vande Bereyders, Tresoriers ende Rentmeestere, met den klercken vander camere, gecommitteerte tot het maken van deselve liste vanden voers. vyanden affgewekenen ende hennen aenhangeren, te procederen sonder eenich vertreck ende vuytstel tot derselver makinghe, volgende ende conform der acten, soo vanden Breeden Raet als mynen Heeren den Wethouderen respective vanden IX^en^ ende XVI February, om vorts deselve renten tappliceren, begrooten ende te bekeeren tot behoeve ende profyte deser stadt. Actum IX July 1583.

Op de requeste vanden Grave van Mansfelt, hebben myne Heeren geordonneert den gecommitteerde totter stadts bieraccyse te laeten volgen, vry van accyse, imposten ende hoochselen der stadt competerende, XII tonnen biers tot behoeve vanden voers. Grave. Actum IX^a^ July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen etc. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen aen Jacob Ryckbosch de somme van acht ende tsestich pondens seventhien schellingen ende vier grooten Vlaems, ter causen van geleverde ende van stadswegen geschoncken wynen aen Syne Vorstelycke Genade mynen Heere den Prince van Oraignien, den IX^n^ Aprilis

op syne bruyloft, volgende de resolutie als doen genomen, naer inhout de specificatie daeraff zynde. Actum XI July 1583.

Myne Heeren etc. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te goeyen ende terffen Hans van Winden in alsulcken stuxken erffen, groot tsamen II^c XC voeten, gelegen byde nyeuw brugge voer de ruye ontrent de Faconskloostere, aent sluysken, volgende den patroone daeraff synde ende by den Greffier Martini onderteekent, onder den voers. Tresoriers berustende ende dat voer eenen grontchyns van VIII guldenen tsiaers, volgende daccort met den selven Tresoriers ende Rentmeestere met den selven Hans van Winden aengegaen. Actum XI July 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den erffgenamen wylen Lambrechts van Baerle vuyt te reycken II^c LXXX guldenen ter saecken van een jaer huyshuere vanden huyse by hun verhuert aenden Heere van Pruneaulx. Actum XI^a July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert Joncker Phylips van Schoonhoven, Bourghmeestere, Tresoriers ende Rentmeester ende Meester Jan vanden Warck, Pensionaris deser stadt, om te visiteren den kleynen oft steenen Eeckhoff deser stadt by Sint-Jansvliet, ende te besichtighen oft men denselven hoff int geheel oft in deel ende eenige plaetse van dyen soude konnen geaccommoderen, toerusten ende bequaem maken tot een civile gevanckenisse, gemerckt den Steen (mits de menichfuldicheyt vanden gevanghenen) kleynicheyt van plaetse ende dat de vischmerct daer ontrent es gelegen, zeer subiect es van quade locht ende infectie, waerdeure groote ende dangereuse siecten worden gecauseert ende de persoonen, oock borgeren ende ingesetenen deser stadt, aldaer om civile saken bewaert sittende, dickwils seer swarelyck met krencten worden bevanghen, dat men mede in andere wel gepollicieerde steden de civile gevangenen vanden genen, die met crime worden beschuldicht, es

separerende, ende op een diversche plaetse in bewaerder hant stellende, om de voers. visitatie gedaen ende der voers. gecommitteerde rapport gehoort, geordonneert ende daerinne vorts versien te wordene naer behooren. Actum XII July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert den Amunitiemeesters dat sy sullen naer hen nemen de amunitiehuysen op de Casteelplaetse alnoch onvercocht synde, om aldaer te bergen ende te bewarene damunitie deser stadt aengaende. Actum XII July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Dekens vande Schippers van stonden ane gereet te houden dertich schepen, om daermede voerby Vliessinge over te setten naer de costen van Vlaenderen het crychvolck van den legere tegenwordich voer Bergen liggende, ende sal men denselven daervan van stadtswegen doen betalen, tot welcken eynde ende ingevalle sy deselve gewillichlyck nyet en konnen becommen, deselve selen mogen arresteren ende becommeren alle schepen, tsy deselve syn van Hollant oft van andere plaetsen, vuytgenomen die van Zeelant, mits de quantiteyt van schepen by hen te furneren, ordonnerende den Schouteth deser stadt denselven Dekens daerinne te assisteren ende het voers. arrest te bevorderen.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, mits sekere redenen, den gecommitteerde respective tot de wyn ende bieraccyse tot behoeve vanden Heere van Oorschot aff te schryven ende te laten volgen, vry van accyse, imposten ende hoochzelen, respective over deselve wynen ende bieren der stadt competerende, voer dit jaer acht amen renschen wyn ende vierentwintich tonnen biers. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt geresolveert, opt patroon daeraff zynde ende berustende in handen van Tre-

soriers ende Rentmeestere, dat deselve Tresoriers ende Rentmeestere selen procederen tot het opmaken vanden huysen enden winckelen voer aen het kerckhuys staende aenden torren vande Borchtkercke, onlanx by der stadt gekocht, commende aende Werffporte, strecx henens ende vervolgens de wynaccyse op deselve erffe te vorens gemaect, ende soo vorts streckende tot op den vuytstaenden egge vanden hoeck nueyts ende suydens aff tot op denselven kant, al volgende de patroone voers., ende dat ten meesten profyte ende oyck ciraet deser stadt. Actum XII July 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt dagelycx, soo lanx soo meer, bevinden diversche abusen, frauden ende bedrogen gebruyckt, geplogen ende voertsgekeert te wordene by den brouwers ende dengenen die by dbrouwen hen syn generende, nyettegenstaende alle debvoir, vlyt ende neersticheyt daerinne gedaen ende gebruyct om tselve voer te commen, al tot grooten naerdeel ende prejudicie deser stadt, soo hebben myne Heeren voirs. geordonneert ende geauctoriseert, ordonneren ende auctoriseren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere om, vande selve faulten onderricht ende geinformeert wesende, daerinne te mogen ende doen versien, tsy by sluyten vande brouweryen, schortsen vande billetten ende anderssints, soo sy sullen bevinden te behoorene, vorts met den overtreders tovercommen, de penen ende breuken tot behoeve deser stadt aff te nemene, die op te beuren ende de delinquanten daervoren te doen executeren, soo ende gelyck sy te rade selen werden. Actum XII July 1583.

Op den bladrand: Aende liasse verandert.

Gecommitteert Ysaack le Maire om, by provisien, te wesen Capitain in plaetse van Bartholomeus Segers. Actum ut supra.

Op de requeste van Anthonis van Mansdale, Oudt-Schepen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen de somme van XVI guldenen ter saecken vande gagien als Schepene vande Watermoelenbrugge. Actum ut supra.

Myne Heeren hebben geordonneert dat men sal beschencken den Gedeputeerde van Vlaenderen, op heden binnen deser stadt tot de generale vergaderinge gearriveert, ende gelogeert in *Sinte-Loy*, int Kipdorp, te beschencken met acht stadt stoopen wyns. Actum . . . . . *(sic)*.

Myne Heeren de Wethouderen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens vande Gulden de wachte aende poorte houdende, dat sy voerdane egeen arme luyden ende vagabonden binnen deser nyet en selen laten commen, maer deselve daervuyt te houdene ende vander poorte te landewerts te doen trecken. Actum viii July 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Bonaventura de Meulenaer te rembourseren vande somme van xxi guldenen vii stuyvers, ter causen ende oorsaecke van dat deselve, vuyt laste van mynen Heeren, hem heeft getransporteert naer myn Heere den Marichal Byron, volgende de particuliere commissie hem by mynen Heere den Buyten-Bourghmeestere gegeven. Actum ut supra.

Is geordonneert, datum deser, by myne Heeren voers. den Tresoriers ende Rentmeestere sonder vertreck te sluyten de brouwerye vande *Halve Mane* ende de teekenen op der accyse daeraff op te houdene, mits de faulte ende abuys by den brouwere voertsgekeert, ende dat ter tyt ende wylen anders by myne Heeren sal wesen geordonneert. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, es by mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den klerck vanden Pensionaris Meesteren Jannen vanden Warck, ter causen van stucken ende diversche partyen, volgende de specificatie daeraff zynde, by denselven ten dinste deser stadt ende vuyt laste vanden voers. Pensionaris geschreven, vanden 1^{n} Novembris anno lxxxii tot den xvi May lestleden, tsamen ende in als vuyt te reyckene ic xxx guldenen. Actum ut supra.

Syn by myne Heeren geannomineert ende gekosen Jan de Coninck, Peeter vanden Broecke ende Bouwdewyn Bardoul om te wesen guldebroeders vande Coloveniersgulde deser stadt, mits doende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op dassignatie vanden Rentmeestere vanden Staten van Brabant, Jan van Nyeversele, es geordonneert den Rentmeestere deser stadt, in minderinghe vande bede, te tellen aen Joncker Rogier van Lefdale, Schepene, de somme van vyfentseventich guldenen.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, mits den noot ende dat men egeene commoditeyt en heeft om den naervolgenden steen elders te becommen, hebben geconsenteert, toegelaten ende geauctoriseert den bouwmeesters vanden stadthuyse te mogen aenveerden ende tot denselven wercke ende bouw te appliceren, sekere sercken liggende opde plaetse vanden selven stadthuyse ende staende over eynde, mede die achter de poorte staen met den grooten serck ende andere aldaer wesende, met dry oft vier stucken van sercken, mitsgaders XIIe oft XIIIIe van Clarenkloostere, sonder de dry sercken toecommende den Pourtugez, den Heere van Berchem ende den Heere Jacob vander Heyden, ende vorts noch naer hen te mogen nemen vyf kleyne sercken liggende op de nyeustrate vande Predickaren, behoudelyck datter er eenige borgers syn die desaengaende eenige actie souden mogen pretenderen, dat sy deselve sullen contentement geven, des soo sullen deselve bouwmeesters den gecommitteerde opt faict vande geestelycke goeden doen eenen schenck van I^c XX guldenen ende sal deselve somme hen passeren int vuytgeven hender rekeninghe. Actum ut supra.

Op den bladrand : Aende liasse verandert.

Geordonneert Cornelis Grammeye te laeten volghen aenden Prinche van Chimay twee stucken franschen wyn, vry van accyse. Actum XV^a July 1583.

Gecommitteert Meester Matheeus de Lannoy, Schepen, ende

Meester Ingelbert Masius, Pensionaris deser stadt, om op de interrogatorien, by wylen Meester Jaspar Sanders in ghescrifte ghestelt, te ondervragen ende te examineren Abraham de Hertoge, syne antwoorde ende verclaren te redigeren in gheschrifte ende daeraff daernae aende voers. Heeren rapport te doene, om tselve gehoort, geordonneert te worden soo nae recht behooren sal. Actum XIIII[a] July 1583.

Borgemeesteren, Schepenen, Tresoriers ende Rentmeestere, Ouwde-Schepenen, Hooftmannen ende Wyckmeesteren ende Goede Mannen vande ambachten hebben ghecommitteert, ghelyck sy committeren, mits desen, Joncker Philips van Schoonhoven, Heere van Wanroy, Buyten-Borgemeestere, Joncker Jacob van Wachtendonck ende Andries Vermeulen, Schepenen, Joncker Willem Borrewater, Meester Jan Bacx, Oude-Schepenen, Franchoys Rogiers ende Peter van Leyden, Cornelis van Bogaerde ende Bonaventura de Meulenaer om, in conformiteyt vander commissie tot het overhooren vander voergaende rekeninghe gegeven, te overhooren de rekeninghe vander voorder administratie vande gecommitteerde vande buytenschanssen. Gearresteert in Collegio XV[a] July 1583.

Geordonneert den collecteurs vande assysen op te houden de teekenen vande brouwerye genaempt *het Vlies*, opde Peerdemerckt. Actum den XVI July 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens vanden Schippersambachte gereet ende veerdich te maken V heude schepen, om, opwaerts varende, te doene sulcx ende als den schippers vande selve schepen geordonneert sal wordden. Actum den XVI[n] July 1583.

Geordonneert den pachtere vanden Vere terstont te beschicken ende aff te veerdigen twee pleyten ende eene schuyte naer Hellegate, ende dat daerinne geene faulte en sy, ende sal daeraff betaelt wordden naer behooren. Actum ut supra.

Op de requeste van Catlyne Roomers, is by myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deselve,

vuyt caritate ende sonder te trecken in consequentien, vuyt te reycken de somme van XXXVI guldenen. Actum XVI Juli 1583.

Aen de liasse dacte daermede Tresoriers ende Rentmeestere worden ghecommitteert dagelycx te compareren op de bieraccyse inde Nyeuwstadt, ende aldaer vuyt handen vanden collecteurs derselver te nemen de penninghen die aldaer sullen inneghecomen syn. Actum 18 July 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere den gesworen staelders te versien van behoorlycke plaetsche op seker hen versueck Actum XIX July 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere van stonden aen hen te reguleren volgende den consente vanden Breeden Raedt vander daten den XXVIII^{n} Juny ende VI^{n} July 1583, ten regarde vande huyskens oft wooningen ende stallinge voer de ruyters in dienste deser stadt synde, opde Casteelplaetse. Actum den XIX^{n} July 1583.

Geordonneert den collecteurs vande wyn ende bier assysen te laten volgen den Heere van Oirschot des jaers XII amen wyns ende XXIIII amen biers, sonder te betalen eenige assyse oft impost deser stadt competerende. Actum den XIX^{n} July 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordoneren, mits desen, den Rentmeestere Janne Pelgrom dat hy van nu voortane egeene betalinge van renten, op deser stadt gehypoticeert synde, meer en sal doen oft laten doen, ten sy de rentheffere ierst ende voer al voer de ierste reyse thoone den originalen besegelden brieff ofte vidimus autentick, oft anderssints by certificatie autentick souden doen blycken alsulcke rente hem toe te behoorene ende dat hy nyet en is woonachtich in eenige plaetsen den gemeynen vyant subiect oft van heuren aenhangeren, tot welck ondersoeck te beter, gevuechelycker ende meerder oirboir deser

stadt te doene, hebben myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. gecommitteert ende committeren, mits desen, Joncker Rogier van Leeffdale, Schepen ende Oudt-Borgemeestere, Jan van Steenwinckel, oyck Schepen, ende Henrick van Lemens, Tresorier, dye alle daghe tot sekere uren ende volgende de naerdere instructie hen desen aengaende te geven, vaceren selen op de Rentmeesterscamere, ende bevindende de voers. commissarissen de voers. brieven oft bescheet suffisant om daerop betalinge te doene, selen deselve brieven oft bescheet teeckenen ende alsdoen sal de Rentmeestere voortaen daeroppe mogen doen de jaerlycxe betalinge. Actum den XIX^{n} July 1583.

Op den bladrand : Aende liasse verandert.

Aende liasse dinstructie voor Joncker Godefroy Montens reysende nae Lilloo als hooft over denselven. Actum ut supra.

Syn by myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen gecommitteert Lodewyck Blommaert ende Jacques de Velaer om, ter presentien van Joncker Godevaert Montens, te monstren ende betalen de soldaten wesende opt fort van Lilloo. Actum XX July 1583.

Joncker Godevaert Montens, Schepen, op heden, date van desen, den eedt gedaen als Superintendent vande sterckte van Lillo, achtervolgende de instructie (alwaer denselven eedt vermelt is) nopende de bewaernisse vander selver sterckte gemaeckt. Actum XIX July 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den collecteurs vande bieraccyse op te houden ende geene teeckenen te laten volgen vande brouwerye *de Goublomme* inde Nieuwstadt, totter tyt anders by myne Heeren sal wesen geordonneert. Actum XX^{a} July 1583.

Geordonneert den Capiteyn Peter Wachmans dat hy, van stonden aen ende sonder langer dilay, hem sal reguleren

volgende dacte vander daten den xiiii^{n} Mey lestgeleden, ende dat doende, te commen doen den eedt tot het voers. Capiteynschap staende, binnen xxiiii uren, op de pene van ii^{c} guldenen te verbeuren tot behoeff vanden armen. Actum xx^{n} July 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Meester Jacob Swerius ende Meester Jan vanden Warck, Pensionaris, lxxx guldenen ter causen van vacatien ende gedebourseerde penningen vande reyse by hen gedaen tot Bruessel om te appaiseren tghene daerop geresen was, ter causen vande apprehensie van Henrick Gaillaerdt. Actum xxi July 1583.

Aen de liasse dacte daermede sekere commissarissen worden gecommitteert om toversien de privilegien deser stadt concernerende het ampt ende offitie vanden Magistraet ende andere. Actum 23 July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, gehadt dadvis vanden Colonellen, hebben geordonneert Capitain Daems synen dinst ende ampt te continueren voer den tyt van eenen halven jare. Actum xxv July 1583.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren voers. geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen aende Dekens vande Schippers, ter causen vande schepen by den welcken het volck op Willebroeck lestwerven es gevuert geweest, respective vuyt te reycken ende te betalen de sommen van xvi guldenen ende xlviii guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren etc. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens vande Schippers van stonden ane te bestellen twee heude schepen, om den capitain Hyman met synen krychsvolck te vueren tot Bergen op den Zoom, tot betere beset ende versterckinge vande stadt ende tfort opt hooft liggende. Actum ut supra.

Myne Heeren etc. hebben beschoncken ende beschincken, mits desen, Meesteren Nycolaessen de Voocht, hennen medenbroedere in rade, een ame rentschen wyn metter accyse, imposten ende hoochselen der stadt ende den Staten competerende, tot dancbaerheyt ende vereeringhe vande maeltyt te houden over het houwelyck van synen sone, capitain de Voocht met Jouffrouwe Catharina Tay, dochter vanden Heere van Wemmele saliger, begerende dat hy denselven goeden wille ende gunste ten besten ende in dancke neme. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert den Wyckmeesters derselver, soo sy ordonneren, mits desen, met den Capitaine van henne quartiere in henne wycke, om te gane ende den supposten vanden selven wycke, die sy van macht, qualiteyt ende van redelycke middele sullen bevinden, te belasten ende van wegen myne Heeren ende der stadt te bevelen dat sy hen selen provideren van graen, koren ende saut, soo vele ende van sulcken quantiteyt als tot slete, nootdruft ende onderhout van hender familie voor eenen jare van noode sal wesen, ende des in egeene faulte te wesen, ende dat binnen den tyt van eene maent, sonder voirdere vertreck, op expresse pene dat, soo wie in gebreke sal bevonden worden, gehouden sal wesen voer elck verteele daervan hy provisie gehouden es te doene, te betalen eene croone tot behoeve vanden armen sonder dissimulatie texecuterene. Actum XXVI July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt hebben geordonneert Cornelis Grammeye, gecommitteerde totten ontfanck vande wynaccyse, egeene wynen aen eenige soetelaers aff te schryven oft te laten volgen eenigen wyn om te transporteren tot Dambrugge, inde schanse oft anderssints buyten der stadt, ter tyt ende wylen anders by myne Heeren es geordonneert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geconsenteert ende mede, mits desen, bevolen den Almoessseniers deser stadt voers. generalen ommeganck te

doene inder stadt ende te bevorderen eene goetwillige collecte, ende de burgeren te bewegen tot eene milde hantreyckinge, om deselve collecte temployeren tot provisie van een goede quantiteyt van graen ende coren, dewelcke sy nyet en selen aentasten maer te bewaren ende op te houden ter tyt desaengaende by myne Heeren anders sal wesen geordonneert. Actum XXVI July.

Alsoo Anthonio Ancelmus aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen heeft gepresenteert in dese voors. stadt te bringen de quantiteyt van duysent sacken groff souts, ende die nyet te vercoopen maer te laten liggen den tyt van eenen jare nae date van het innebringen, mits dat hem by Tresoriers ende Rentmeestere der voers. stadt sal gewesen worden sekere bequame plaetse om tselve op te leggen ende te betalen de costen van het overbrenghen vuyt Middelborch, soo ist dat Borgemeesteren ende Schepenen voers. ordonneren den voers Tresoriers ende Rentmeestere denselven Ancelmus te bewysen bequame plaetse ende te betalen de voers. oncosten op de voergeruerde conditien. Actum XXVIa July 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt te meer reysen hebben bevonden dat eenige vendelen (achtersettende het respect ende aensien dwelck sy de Magistraet, de Colonellen ende hennen hoofden schuldich syn) met groote irreverentie ende ombescheydenheyt in groote hoopen ende getale hen syn vervorderende, soo wanneer sy eenige saken begeren aen te dienen, waerdeure een groote confusie ende onordeninghe es spruytende, soo eest dat myne Heeren voers. hebben geordonneert ende belast, ordonneren ende belasten, mits desen, allen ende yegelycke den vendelen, hennen Capitainen, Officieren ende supposten vande borgersche wachte deser stadt, voerdane hen desaengaende te verdragen, ende soo wanneer sy eenige saken selen willen verthoonen, soo in Collegio als camere vanden Colonellen ende XVIe Capitainen, dat sy gehouden selen wesen tselve te doene by eenigen onder hen te deputeren, tot dry, vyf oft ses ten hoochsten in getale, sonder meer, ende hen van vordere quantiteyt te verdragen, op pene

dat men denselven anderssints egeene acces, audientie oft gehoor en sal geven, ende vorts by myne Heeren gecorrigeert worden naer gelegentheyt vander saken. Actum ut supra.

Op de assignatie van Nyeversele, geordonneert den Rentmeestere deser stadt te tellen, in minderinge vande bede, aende huysvrouwe van Joncker Willem Borrewatere, de somme van vyftich guldenen. Actum XXVII July 1583.

Myne Heeren voers. hebben geappoincteert, op de requeste by Michiel de Molyn overgegeven nopende de betalinghe van syn schip der stadt tot behoeve vanden Coninck van Pourtugael verkocht, dat hy sal wesen betaelt vande eerste penningen te procederen vande verkochte kasteel erffe, *prout latius in dicto* appoinctemente. Actum XXVII July 1583.

Gelyck appoinctement op de requeste van Jannen Niquet. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Trezoriers ende Rentmeestere inne te houden den winckel van Mallerie, commende voer aende puye, om denselven tappliceren tot behoeve vanden stadthuyse. Actum ut supra.

Is geordonneert den gecommitteerde tot den bouw vanden stadthuyse, dat sy doen slaen een blecq voer de poerte vander selver stadthuyse, inhoudende verbot dat nyemant aldaer hem en vervordere te pissen oft syn watere te maken, ende dat op de pene van dopperste kleet texecuteren over den overtredere. Actum ut supra.

Gehoort het rapport vande commissarissen gedeputeert by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen tot visitatie ende besichtinge vande waterganghen, spuyen ende sluysen vanden polder van Borgerweert ende verstaen de gesteltenisse vande selve sluysen, soo hebben de voers. Heeren geordonneert ende ordonneren,

mits desen, den Fortificatiemeesters deser stadt van stonden ane te wercke te leggen ende te doen maken, in alder vliet ende spoet, aen elcke der voers. sluysen, te wetene dry in getale, liggende in den dyck vander borcht aff tot Melsendyck toe, dewelcke het binnenwater ter rievieren vuyt lossen ende sueren met schoffen, om, soot den noot verheyst, het water daermede te schutten ende te steygen. Actum XXVII July 1583.

Gecommitteert Meester Guillelme van Hulten omme, by provisien, te wesen Capitain inde plaetse van Capitain Daems over het vendel vande Kerckhoffstraet. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den gecommitteerde tot beneficieren vande geestelycke goeden, dat sy metten iersten sullen suyveren de kercke van Sinte-Michiels ende nae hen nemen de meublen, materialen ende al tgeene des daerinne is berustende ende eenichssints soude connen gebeneficieert worden, ende tselve te beneficieren ende te brengen tot proffyte vander camere. Actum XXVIII July 83.

Naerdyen de volmachten der steden van Vrieslant, by henne missive van XXIII May lestleden, geschreven tot Leeuwaerden, myne Heeren de Regeerders deser stadt van Antwerpen hadden verkundicht ende aengedint, dat deselve steden, omme weech te nemene alle abusen gevallen inde boteretonnen, daeraff eenige aldaer wel swaerdere waren gemaect dant wel en behoorde, hadden desaengaende gemaect ende oock gepubliceert sekere ordonnantie van dat de cuypers gehouden souden wesen deselve botertonnen voerdane te makene van nyeuw hout oft van oude Hamborger, Bremer oft Luybsche staven van XXXIIII[ich] ponden, de halven XVIIIe, vierendeels negen ende kinnekéns vyf ponden, ende deselve te brantmercken met des stadts ende kuypers mercken, te weten op de heele tonnen by de sponde, ende op dandere vaten by den buyck, op sekere penen daertoe staende, ende bovendyen dat soo verre eenige sulcke ongemercte tonnen, (egeen ordinaris Hambourger tonne wesende) ter wage

quamen, dat de Wachtmeesters oft wegers tegens de wanttrouicheyt vant hout meer souden op setten acht ponden op een yder tonne, de resterende halve, vierendeel ende kinneken naervenant, wesende daernaer belast den Trezoriers ende Rentmeestere hen opt selve aengeven te informeren ende metten Waechmeesters deser stadt desaengaende te communiceren, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers., gehadt het voers. rapport, hebben geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren, mits desen, den boters ende casewegers hen te reguleren, int wegen vander botere, volgende ende op den voet vander voers. ordonnantie, ende dat doende alhier egeene botertonnen, geheele, halve vaten, vierendeels ende kinnekens inde Wage te ontfangen, dan wesende vanden houte ende staven als boven, oock van gewichte geïckt ende gemerct als voren, ende desaengaende in egeene faulte te wesene. Actum in Collegio der Wethouderen der stadt van Antwerpen den XXVIII July 1583.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Peeteren Geelkercken, deser stadt Meester schrynwerckere, ter causen van het schrynwerck by denselven, vuyt laste van myne Heeren, gemaect, soo aen poortael, siraet vande schouwen, camerleesten ende andere artificieux warck gemaect ende de stoffe daertoe gelevert, op de Rentmeesterskamere gemaect, volgende de specificatie daeraff zynde, in als vuyt te reyckene de somme van III^{c} acht guldenen ende VIII stuyvers. Actum XXVIII July 1583.

Gelycke acte op Jannen de Vriese, schildere, denselven vuyt te reyckene de somme van II^{c} LXXXI guldenen, ter causen van diversche perspectiven, personaigien, lantschappen, comperckementen ende andere chiraetsele gemaect op de Rentmeesterscamere, vuyt laste van myne Heeren, volgende de specificatie daeraff zynde. Actum XXVIII July 1583.

Gelycke acte opde specificatie van Peeteren Leys, ter causen

van het spannen ende schilderen vande doecken den gront daeraff . . . (*sic*) de perspective te voeyeren ende stofferen van kleyne figuere, volgende de specificatie daeraff zynde. Actum XXVIII July 1583.

Op de assignatie van Nyeversele, op Huybrecht Wynans, is geordonneert den Rentmeestere deser stadt vuyt te reyckene, in minderinghe vande bede, te betalen de somme van vyf hondert guldenen. Actum XXVIII July 1583.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Cornelis Janssens, schipper, ter causen van dat hy, vuyt laste van myne Heeren heeft gevuert met twee schepen sekere soldaten op Bargen op den Zoom, tsamen de somme van vier ponden Vlaems.

Gelycke acte op denselven, ter causen van twee schepen, gevuert hebbende de soldaten vanden Capitain Symay op Bergen op Zoom den . . . (*sic*) July lestleden, ende dat ten bevele ende vuyt laste van myne Heeren voers.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen den XVII January lestleden hebben gecommitteert Joncker Jan van Stralen, Amptman, ende Meesteren Jannen de Pape, Schepene, om te communiceren met Uwer Bommer, Henrick Hoen, Aert Beylkens, Conraert Cuypers ende Jacob Spelberch ende andere werden, crediteuren vande duytsche Capitainen, Ritmeesters ende bevelsluyden ende deselve tinduceren dat sy souden willen licentieren ende ontslaen deselve bevelsluyden, met beloefte by denselven gedeputeerde den voers. crediteuren, vuyt voergaende last ende commissie vande voers. Wethouderen, blykende by der acten collegiael vanden selven datum gedaen, dat ingevalle sy, crediteuren, partutto de maent van Meerte alsdoen naestcommende ende nu te swamen overstreken synde, van heure tachterheyt by Syne Hoocheyt nyet en worden gerecht ende geaddresseert, dat in dyen gevalle de voers. stadt deselve schult hen soude opleggen ende betalen, welcken volgende deselve crediteuren hen daerinne hebben laten bewilligen,

ende dat deselve crediteuren tot noch toe van henne pretensie ten achtere ende in gebreke syn, hebbende myne Heeren voers., om de voers. schult te becommen, soo verre met S[r] Lamberto Lamberti gehandelt ende denselven soo verre bewecht dat, hebbende deselve transport vande schult vande voers. crediteuren, hy sekerlycx verhopt deselve in Vranckeryck neffens Syne Hoocheyt te becommen ende tinnen, soo eest dat deselve myne Heeren hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, denselve crediteuren ende elcken van hen denselven Lamberto Lamberti te cederen ende voor Wethouderen alhier te transporteren deselve obligacien, oft andersints bekennen daeraff gerembourseert ende betaelt te syne, om hen daermede tot recouvremente ende becomminghe vande voers. schult te behulpen, soo hen tselve best sal gevuegelyck syn, mits daeraff leverende behoorlyck renversel vande selve penninghe weder te tellene aenden selven crediteuren, oft anderssints de voers. obligacie te restitueren ende dit al sonder prejudicie vande geloefte inde voers. acte vanden XVII January geruert, soo myne Heeren, mits desen, in conformiteyt vande selve acte geloven, by faulte van recouvremente vande selve tachterheyt, de voers. crediteuren te betalen. Actum XXVIII July 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyeversele, geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, in minderinghe vande bede, te tellen aen Huybrecht Wynans, oft brenger sbriefs, de somme van vyf hondert ponden Artoys. Actum XXIX July 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Colonellen deser stadt dat sy sullen belasten ende bevelen (volgende de resolutie by myne Heeren genomen) den Capitain vande bende deser stadt, Augustyn van Coninxlo ende Merten de Meestere, overste vanden voetvolck, met hennen ruyteren ende voetvolck te velde ende ten platten lande vuyt te treckene, ende binnen deser stadt brengen ende doen brengen alle het coren ende alderrande graen, dwelck sy ten platten lande opt velt oft in de schueren selen vinden,

beginnende vande stadt van Liere tot eene halve myle herwarts sonder voerdere ende over gene syde twee mylen, ende tghene sy binnen der stadt nyet en selen konnen gebrengen, tselve te verderven, destrueren ende tongoeye makene, soo met den brande als anderssints, gevende al tselve graen voer buet ende bonne prinse.

Op de assignatie van Nieversele, geordonneert den Rentmeestere, in minderinge vande bede, te betalen aen Peeteren Huybrechts i^{c} lxviii guldenen x stuyvers. Actum ut supra.

Op twee diversche specificatien overgegeven by den Dekens vande Schippers, het chrychvolck gevuert hebbende naer Loven op de entreprinse lestwarven op deselve stadt aengeleght, deene vande somme van lxxii guldenen.... (*sic*)

Ende gelycke acte vander sommen van dryentnegentich guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Abraham de Bruyne, ter causen van dat hy int groote heeft gedruct den aenslach vande Franchoysen, den xvii^{n} deser maent January op de stadt aengeleght, met vuytdruckinge ende contrefaitsele vande selve stadt, ende den Heeren daermede beschoncken, voer een gratuiteyt vuyt te reyckene de somme van xxv guldenen. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Peteren Syben, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van xc daghen vacatien, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van lxxxi guldenen, midtsgaders alnoch xxxi guldenen ter zaecken van gedebourseerde penninghen byden voers. Syben respective gevaceert ende verschoten volghende den billietten daeraff zynde, zedert den i^{n} Aprilis lestleden totten xxvii^{n} deser, maeckende tsamen i^{c} xii guldenen. Actum xxx July anno lxxxiii.

Myne Heeren voers. ordonneren Geerbrant Frederixssen te tellene in handen van Jannen Nicquet alsulcken reste als deselve es onder hebbende van het hooghsele vande licenten ende convoye tot behoeve van Don Anthonio geconsenteert, ende dat in minderinghe vande schult vanden selven Jannen Nicquet over den vercoop van synen schepe by der stadt den voerleden sommere aenveert, tot oprustinghe vander armee die men alsdoen van meyninghe was te equiperen, ende sal den voers. Geerbrant Frederixssen de somme alsoo betaelt strecken int vuytgeven synder rekeninghe. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere ende andere des last hebbende, van nu vordane int maken vande regiesters vande persoonen, ten laste deser stadt ende opt corpus derselver rente heffende, vuyt denselven nyeuwen registers vuyt te latene de namen ende toenamen vanden genen die eenige lyfrente ten laste derselver stadt syn heffende, die tsindert der furie ende sack egeene rente en hebben geheyst oft desaengaende eenich vervolch gedaen. Actum prima Augusti 1583.

Aen de liasse dacte daermede sekere commissarissen worden gecommitteert om te communiceren met de geinteresseerde vande groote negociatie tot lichtinghe van xxx^{m} guldenen om de stadt te versien van coren. Actum xxx^{a} July 1583.

Op de requeste vande dry outste medecynen ende chirugyns deser stadt, is by myne Heeren geordonneert (gesien dadvys vanden Tresoriers ende Rentmeestere) denselven Tresoriers ende Rentmeestere elck van hun vuyt te reycken de somme van xxv guldenen eens, voor de cure vande leprosen in deselve requeste geruert, ende in toecommenden tyde selen moighen overgheven hunne specificatie, omme daeroppe sulcken regard ghenomen te worden ende den remonstranten sulcken contentement ghedaen, gelyck behooren sal. Actum Lune prima Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aenden Rentmeestere Nyverseel, in mindernisse vande bede, twee hondert VII guldenen. Actum II Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Amunitiemeesters deser stadt, dat sy van stonden ane doen gereet maken ende accommoderen eenige solders ende coren spyckers, om aldaer te leggen alsulcken graen als men tegenwordich es verwachtende, ende daervan by den gecommitteerde tot de groote negociatie, ten versuecke vande leden deser stadt, provisie wordt gedaen, hetselve graen met de mate, getal ende by note over te nemene, te doen bewaren ende orberen ende gade slaen, ordonnerende den Trezoriers ende Rentmeestere deser stadt, ten selven eynde, overture ende openinghe te doene vande solderinghen ende plaetsen dewelcke deselve gecommitteerde tot het leggen van tselve graen alder bequaemste ende gevuegelyckste selen bevinden. Actum II^{a} Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Boras van Munickhuyse vuyt te reykene ende te tellen tweehondert ryckxdaelders, elcken daeldere tot XLII stuyvers eenen denier, op rekeninge ende in minderinghe van zyne tachterheyt aen deser stadt. Actum II^{a} Augusti 1583.

Gelycke acte op Johannes Witschyve, hondert vyftich ryckxdaelderen tegens XLII stuyvers stuck. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Sr Baptista Spinola, ten beheete ende ontlastinge vanden Rentmeestere Nyverseele, de somme van III^{m} II^{c} XV guldenen eenen penninck II $^{1}/_{2}$ myten, in mindernisse vande bede.

Gelycke andere acte ter sommen toe III^{m} XIIIIe guldenen XVII stuyvers.

Gelycke andere acte van III^{m} II^{c} XLV guldenen eenen stuyver II $^{1}/_{2}$ myten.

Gelycke andere acte van III^{m} II^{c} XL guldenen eenen stuyver II 1/2 myten, al te samen in data II Augusti 1583.

Myne Heeren voers. hebben beschoncken Heer Hans Bernart Steylen, Hooftman over de Switsers. ende alhier aende stadt affgeverdicht van wegen het Switsers regiment voers., met VIII stadtstoopen wyns, versueckende tselve in dancke te nemen. Actum III Augusti.

Op de requeste vande provisoers ende berechteren der taeffelen des Heyligen Gheest, hebben myne Heeren denselven gegunt de vrydicheyt vande accyse ende andere lasten van twee amen rinschen wyn tot behoeff vanden armen. Actum II^{a} Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den gecommitteerde deser stadt totte reveue ende visitatie vande stadts rentenbrieven dat sy deselve besoignee selen houden op de camere daer nu besoigneren de gecommitteerde vande Staten van Brabant over de geestelycke goeden, ende dat mits de annexiteyt ende gelegentheyt vande Rentmeesterscamer dye tot derselver besoigneen nootelyck is, ende selen de gecommitteerde vande voers. geestelycke goeden, in stede vande selve camere, mogen gebruycken ende hebben de hoeckcamere tegens over het *Moleken,* boven de cleyn sale. Actum III Augusti 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Joachim Vermeeren XIIII^{c} VII ℔ Arthois, in minderinge vande bede. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aenden weert *in Henegouw* de somme van XXX guldenen IX stuyvers ter saecken van vertheerde costen byden Oude-Schepenen aldaer vertheert. Actum ut supra.

Gelycke acte van 25 guldenen XII stuyvers op denselven ter saecken als boven. Actum ut supra.

Op de specificatie vanden Procureur Lanschot, bedragende Ic XCVIII ℔ XI schellinghen Arthoys, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen van syne vacatien. Actum IIIIa Augusti 83.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Bertran Compos vuyt te reycken de somme van vyftich guldenen eens ende dat ter causen van dat deselve vele ende menichfuldige advertissemente by diversche syne missive, in sake den lande concernerende, heeft gedaen ende alnoch belooft heeft daerinne te continueren. Actum IIII Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere te visiteren alle der stadts graensolders ende spieckers, deselve te doen suyveren, ruymen ende accommoderen tot leggen ende bewaren vanden grane, daeraff der stadt ende eenige goede borgeren ende coopluyden in meyninghe syn provisie te doene. Actum IIIIa Augusti 1583.

Instructie voer den gedeputeerde van deser stadt van Antwerpen wegen reysende naer Gent, Meester Jacobus Suerius, Schepene, Daniel Vermeulen, Wyckmeestere, ende Peter Verlith, Capitain, ende Jacques vanden Walle, Colonel der stadt voers.

Naer alle behoorlycke ende gunstighe gebiedinghen ende presentatie van dinst met alles wes dese stadt vermach aende Hoochbailliu, Schepenen van beyde de bancken ende beyde de Dekens van Gent, sullen de voers. gecommitteerde verclaren dat Bourghmeesteren, Schepenen ende dandere Leden ende den Colonellen deser stadt voers., met groote leetwesen ende hertswer, hebben verstaen het overgaen vande steden ende plaetsen vande graefelyckheyt van Vlaenderen, soo sy den tegenspoete hennen goeden nabueren overcommende nyet min en syn bevoelende dan hen eygen gevaer

ende ongemack, ende mede bemercken het naerdeel dwelck de gemeyne sake ende het lant int generael daerdeure compt te lyden ende voernementlyck dese stadt voers.

Dan, soot den Almogenden heeft gelieft sulx te gehinghen, in wiens handen de regeringhe, voerspoet ende onderganck van allen saken es gelegen, ende dat verliesen ende winnen es een gemeyn sake voervallende int faict van oreloghe die men oock (waer de resolutie raet moet ende therte, dwelck men ten goeden oft ten quaden es nemende) dickels siet veranderen.

Dat de voers. henne Edelheden ende warden (soo oock die van Antwerpen tselve hen gansghelyck syn betrouwende) eenen goeden moet gelieve te scheppen, ende ten aensiene vanden voers. verliese, de saecke nyet en willen laten commen ende vallen in een cleynmoedicheyt, ende dyenvolgende denselven van stadtswegen hertelyck te versoecken ende bidden alle vlyt ende neersticheyt aen te leggene, om tghene es resterende te bewaren ende tegens den aenslach des vyants te bewerene, soo sy tselve hen volcommelyck syn toebetrouwende, ende dat sy, by faulte van moede ende vlyticheyt, nyet en selen toelaten dat den vyant alsulcken heerlycke alnoch resterende steden ende plaetse sal overweldighen, ende tsynen appetyte de gemeyn sake in Godes kercken becommen.

Dat tot denselven eynde ende om hetselve te mogen tot eenen goeden effecte brenghen, dese stadt bereet es den voers. hennen Edel ende warden alle assistentie, behulp ende bystant met raet ende daet, naer hennen vermogen, te doene, ende daerinne nyet naer te latene tghene sy sullen meynen te dienen tot heurder ende des gemeynens lants conservatie, verhopende dat de goede Heere de saecke sulx sal bewegen ende den vyant syne voerderen aenslach nyet alleene en sal worden belet ende verhindert, maer oock de saecke ten besten ende tot eenen goeden eynde gebrocht.

Welcke volgende de voers. gecommitteerde met denselven

Heeren ende goeden borgeren van Gent van deser stadtswegen selen houden alle goede correspondentie, ende mynen Heeren de Wethouderen deser stadt van alle gelegentheyt ende stant vande stadt selen veradverteren, om deur tselve onderlinck verstant, met gemeynen advise, hulpe ende raet, alle saecken soo vele te gevuegelyck te mogen aenleggen ende dirigeren, waerinne dese stadt nyet en sal naerlaten alle goede middelen voer te wenden, ende naer hen vermoghen al te doene tghene tot het gemeyn beste sal mogen strecken ende dienen, soo deselve syn geresolvert de saecke ten vuytersten te volherden ende tegens den alle gemeynen vyant, tot Goids eere, conservatie van privilegien ende vrydicheyt vanden lande, te houden stane ende helpen vuytvueren, den Heere betrouwende dat hy de sake in genade sal aensien ende den vyant int midden van syne victorie houden staende, ende tot eenen goeden eynden alles bewegen ende brengen.

Vorts in desen all te doene tghene sy tot goeden effecte van tghene voers. es ende vande voers. Heeren ende goeden mannen van Gent in goede genegentheyt ende een goede resolutie te houden, van noode ende oorboorlyck selen bevinden, ende myne Heeren van alles den stant ende gelegentheyt vander selver stadt ende lande aengaende te verwetighen ende dagelycx te veradverteren.

Selen de voers. gedeputeerde tselve insgelycx mede aendienen aende Colonellen derselver stede, al dwelck de voers. gedeputeerde tot betere gevueghenisse ende addresse van deser saecken sullen communiceren ende beraetslagen met mynen Heere den President, de Heere van Medekercken, mitsgaders den Greffier vanden grooten Rade van Vlaenderen. Actum v_a Augusti 1583.

Aen de liasse dacte daermede den Capiteynen deser stadt wordt geordonneert de vuytghesegde persoonen te doen apprehenderen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede Loys Verbeke wordt gere-

laxeert ende de stadt voor syn gevanckenisse gestelt. Actum v^a^ Augusti 1583.

Op de requeste van Peter de Mesmaecker, controleur vande artillerye, myne Heeren hebben denselven van nu voordane gegunt de vrydicheyt vande accyse, hoochselen ende imposten der stadt competerende, van vier amen rinschen wyn, mitsgaders van XII tonnen biers. Actum 19 Augusti 1583.

Myne Heeren hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Meester Jacobus Suerius, Schepene, reysende vuyt laste van myne Heeren voers. naer der stadt van Gent, in des gemeynen lants saken, vuyt te reyckene tot onderstant vande oncosten in syne commissie, vuyt laste als voren te doene, de somme van hondert guldenen in minderinghe vande voers. syne vacatien. Actum v Augusti 1583.

Aende liasse een obligatie, onder stadt segel, by dewelcke de voers. stadt haer verobligeert aende geinteresseerde totte groote negociatie in respecte vande somme van XXX^{m} guldenen, tot provisie van coren ten behoeve deser stadt, dat tselve coren sal blyven tot heure voers. hipotheque tot winste ende verlies derselver stadt. Actum ut supra.

Gegunt ende geaccordeert Henrick Wicheler de poorterye deser stadt, sonder desaengaende te betalen de rechten daertoe staende. Actum IIII^{a} Augusti 1583.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Rentmeestere Jannen van Pelgrum, in minderinghe vande bede over de quote deser stadt, te tellen aen Jaspar van Surich de somme van III^{c} LXXXV guldenen IIII stuyvers. Actum v^{a} Augusti 1583.

Op heden, datum van desen, hebben geconsenteert dat het genechte vande hooftbanck van Deurne gedurende dese gevueghenisse sal worden gehouden int Hessenhuys. Actum VI^{a} Augusti 1583.

Geordonneert aen Meesteren Jannen Meganck te tellen

XX guldenen X stuyvers, ter causen van diversche stucken by denselven tot behoeve van deser stadt, van het innecommen tot synen dinst tot in Mayo lestleden, volgende de specificatie daeraff zynde, doen schryven. Actum VI Augusti 1583.

Op de specificatie van Cornelis Verbert, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken de somme van IXc I guldenen XV 1/2 stuyvers, ter saecken vande reparatie vanden dyck gedaen, genaempt den hervtsdyck aent Melckhuys, opt Kiel. Actum VIa Augusti 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Dekens vande Schippers terstont te bestellen een schip, om te vueren Capitain Semay, met synen volcke, naer Willebroeck ende sal men tselve van stadtswegen betalen. Actum VI Augusti 1583.

Geordonneert den Rentmeestere Pelgrum, op de assignatie van Jannen van Nyeversele, in minderinge vande bede, te tellen aen Dierick de Moy Ic VIII guldenen.

Gelycke op Cornelis Helmont, IIIIc X guldenen.

Gelycke op Lucas Derloy, L guldenen.

Aen de liasse sekere memorie raeckende den forte van Lilloo, metten appostillen daeroppe. 6 Augusti 1583.

Gecommitteert ende geordonneert Jacques Belton omme, by provisie, te wesen Capitain, in plaetse van wylen Michiel Melis, onder den Colonel Jacques de la Faille. Actum Va Augusti 1583.

Gelycke acte op Anthonye van Duerne, inde plaetse vanden Colonel Vierendeels. Ut supra.

Geordonneert den gecommitteerde totter amonitien te

laeten volgen aen tvoers. vendel van Anthonis van Deurne 24 roers, 6 spiessien, ende XII morillioenen, ende sal tselve hun passeren int vuytgeven hunder rekeninge. Actum ut supra.

Gegunt Thymont Thymonssen de caymeesterschap deser stadt metten wedden ende onder den eedt daertoe staende ende gerequireert. Actum VIa Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te demolieren ende aff te breken de groote poorte van Sinte-Michielsclooster, commende in de rechte strate loopende nae de Casteelplaetse. Actum VIII Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Fortificatiemeesters van stonden ane te beschicken alle hennen werckluyden, gevrocht hebbende op de sterckte la Marguerite, naer het fort van Willebroeck, ende al tghene des daer eenichsints resteert te fortificeren, van stonden ane te wercke te leggen ende in alle vlyt sulcken neersticheyt aen te wenden, dat het volcommelyck mach worden gesterct ende in syne behoorlycke fortificatie ende bescherminghe gebrocht. Actum IX Augusti.

Alsoo tot besettinghe vande omliggende plaetsen, soo in Vlaenderen als in Brabant, daer de vyant het hooft soude moghen hebben, nootelyck es eenige quantiteyt van soldaten promptelyck op te lichten, hebbende de Breeden Raet deselve begroot tot het getal van vierhondert hoofden, soo eest dat men ordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt den Colonellen vuyt te reyckene de somme van duysent guldenen om daermede deselve oplichtinge te doene ende dat in minderinghe vande beden, tot welcken eynde sy sullen mogen de trommelen binnen deser stadt te doen slane, denselven daertoe, mits desen, auctoriserende. Actum IX Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt

van Antwerpen ordonneren den Colonellen ende Capitainen deser stadt, van stonden ane binnen de designeerde limiten begrepen inde publicatie desaengaende gedaen, met hennen peerden ende voetknechten te doen ruymen de plaetsen daer binnen begrepen, de hagen ende boomen te vellen, de kelders te doen vullen ende de mueren ter neder te leggen ende de plaetse te doen effenen ende planieren, waertoe de fortificatiemeesters hen selen doen assisteren van XXV oft dertich werckluyden ende hantwerckers. Actum IX Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den amonitiemeesters van stonden ane tot provisie ende amunitie vande stadt van Dermonde te furneren twee duysent ponden buspoeyere ende twee duysent ponden lonten, soo de advertissementen dragen dat de vyant derwaerts het hooft soude mogen hebben, ende deselve leveren aen Melchior van Surich, ende overbrengende dese met synder quitantie, sal tselve hun passeren in rekeninge. Actum ut supra.

Op den bladrand : Aen de liasse verandert.

Op de specificatie van Jacomyne Magermans, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere deselve vuyt te reycken ende te betalen XLIIII guldenen, ter saecken van schip ende schuytvracht. Actum IX[a] Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Jan van Leent, stadtbode, de somme van XLII guldenen IIII stuyvers ter saecken van vacatien ende verschoten penningen volgende de billetten daeraff synde. Actum XI[a] Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen den vier cortteroeden de somme van sesse guldenen ende VI stuyvers, ter saecken van dinblasen vande merct. Actum IX[a] Augusti 1583.

Aen de liasse dinstructie voor de Coronellen tot aenneminge van 400 soldaten. Actum XI[a] Augusti.

Geordonneert den Amonitiemeesters deser stadt te leveren aen Joncker Godevaert Montens, Capitain vanden forte tot Lilloo, ierst XII musquetten ende II quernen, ende overbrengende dese met recepisse, sal tselve hen passeren in rekeninge. Actum xa Augusti 1583.

Aen de liasse dinstructie voor de gedeputeerde totte revue vande stadt renten. 10 Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te geven aen Meester Jan Eberdan, Predicant, de somme van tsestich guldenen, ter causen ende voer eene vereeringe voer het maken van seker boeckxken by hem der stadt gedediceert. Actum xa Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere den Gedeputeerde van Gendt, op nu alhier gecommen, te beschincken met XII stadtstoopen wyns.

Gelycke acte voer een halve ame wyns, vry van assyse ende imposten der stadt competerende, tot behoeff vande nyeuwe Vrouwe van der Sikeren. Actum den xn Augusti 1583.

Aen de liasse dacte vande commissarissen totte auditie vande rekeninghe vande gedeputeerde tot de vercoopinge vande huysen ghestaen binnen den affgheworpen casteele. Actum IXa Augusti 1583.

Aen de liasse dacte daermede sekere commissarissen worden gecommitteert om te oversien dopinien by Burgemeesteren ende Schepenen ende andere leden gemaect, beruerende den gouvernemente vanden lande van Brabant. Actum xa Augusti 1583.

Aen de liasse dacte van gheloefte van garande aende gedeputeerde tot het benefitieren vande erven vanden casteele. Actum XIa Augusti 1583.

Geordonneert aen Cornelis Grammay dat hy ten regarde

van Coenraert Cuypers van tghene deselve, voer dese als naestcommende schinderinge, deser stadt schuldich mach syn oft wordden, sal supersederen ende in state houden, sonder dat hy denselven de Cuyper daervoer executere oft molestere. Actum XI Augusti 1583.

Op heden den XII^n^ Augusty LXXXIII, is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Moyses Opten Grave, ter zaecken van I^c^ XVII daghen vacatien, à raison van achthien stuyvers sdaeghs, de somme van I^c^ V guldenen VI stuyvers, midtsgaders alnoch de somme van XXVII guldenen, ter zaecken van verschoten ende gedebourseerde penningen, byden voers. Opten Grave respective gevaceert ende verschoten, zedert den XVII Merte totten XXVII^en^ July beyde lestleden, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen I^c^ XXXII guldenen VI stuyvers eens. Actum ut ante.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geauctoriseert ende auctoriseren, mits desen, Andriesen vander Molen, Schepene, om van wegen ende vuyten name van deser stadt behoorlyck te verheffen aenden Hertochdomme van Brabant, de hooge, middele ende leege heerlyckheyt van Wilryck met haren toebehoerten, ende dat mits de doot ende afflyvicheyt van wylen Meester Jan Gillis. Actum XIII Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te vereeren ende beschincken Steufel Madeloo, churvorstelycke gesant, met acht stadtsstoopen wyns. Actum XIII Augusti 1583.

Op de assignatie van Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen de somme van tsestich guldenen. Actum XIII Augusti 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyken ende te betalen aende Dekens vande Schippers den loon van XII schepenvracht nae Willebroeck, den lesten

Decembris 1582, tot dinste vanden lande, ende elck schip tot acht guldenen, maeckende tsamen XCVI guldenen. Actum XV Augusti 1583.

Gelesen ende gearresteert in Collegio de affrekeninghe tusschen dese stadt ende Jouffrouwe Anna Janssen, by dewelcke bevonden wordt dat derffgenamen derselver dese stadt noch schuldich syn de somme van twee duysent twee hondert XLVIII guldenen IX stuyvers VIII myten. Actum XV Augusti 1583.

Op de requeste van Anthonis de Hane als man ende momboir van Jouffrouwe Alaert Bocholt, eenige dochter ende erffgename van wylen Arnolt van Bocholt, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken de somme van vyftich guldenen voor theergelt ende in mindernisse vande schult dye dese stadt schuldich is. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geauthoriseert ende authoriseeren, mits desen, den Aelmoesseniers deser stadt dat sy de gevangenen dye byden Provoest vanden Hove, Danckaert, alhier opden Steen gevangen gestelt sullen worden, ende dye hy binnen XIIII daghen nyet en sal hebben beticht ende voer recht aengesproken, sullen mogen doen ende laten los ende vrye gaen vuyte selve gevanckenisse. Actum XVI Augusti 1583.

Aen de liasse dacte vanden Breeden Raedt aengaende de provisie van coren te doen by den inghesetenen deser stadt, in date XVI^a Augusti 1583.

Borgemeesteren ende Schepenen ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de Coronellen deser stadt de somme van ses duysent VI^c guldenen, om daermede te betalen de drye nieuw opgenomen vendelen knechten ende ander crysvolck, liggende opde forten, welcke somme byden voers. Tresoriers ende Rentmeestere sal worden vuytgereyckt met vyff hondert guldenen ter weken, beginnende prima Septembris naestcommende, daeraff sy den voers. Colonellen

sullen geven pertinente assignatie ende bescheedt, om de voers. somme van ses duysent VI^c guldenen daerop te lichten, metten interest tegens thien ten hondert, ende de voers. verbintenisse daervoren te verobligeren met geloefte dat de vyff hondert guldenen wekelyckx sullen blyven loopende tot dat de voers. principale somme metten voers. interest sal wesen voldaen, ende alsoo de voers. somme wordt verstreckt by forme van leeninghe voer de Staten van Brabant, sullen de voers. Tresoriers ende Rentmeestere hebben heur recouvre op de geconfisqueerde renten deser stadt, oft eenighe andere middelen den Staten van Brabant aengaende, ende sullen myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ten eersten Breeden Raedt dese acte doen aggreeren. Aldus gedaen in Collegio XVI Augusti 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen, in mindernisse vande bede, aen Heer ende Meester Thomas Thilius I^c XX guldenen. Actum XXII Augusti 1583.

Myne Heeren Borghemeesteren ende Schepenen, gehadt het advys van de Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, acht ende insicht nemende op de getrouwe diensten by Jan Pitten ghedaen in saecken daerinne hy, van wegen dese stadt, ghebruyct is gheweest, mede oyck op de groote extraordinarise lasten daermede de voers. stadt daghelycx wordt overvallen ende den noot van gelde die daervuyt is spruytende (voornementlyck in dese benaude ghevuegnisse) gunnen ende accorderen den voers. Jan Pitten het ierste vacerende ende openstaende clerckschap vande Oudecleercoopers, met de baten ende proffyten daertoe staende, sonder tselve te trecken in consequentien, behoudelyck dat deselve terstont ende comptant sal tellen, tot behoeff vande stadt, de somme van vierhondert guldenen in ghereeden penninghen, ende de resterende twee ten aencompste vanden voers. clerckschappe, oyck met verstande dat, ingevalle de voers. Pitten deser weerelt gheraecte aff te sterven ende toverlyden, voor ende aleer eenich der voers. clerckschap geraecte te vaceren ende te vervallen, dat al evenwel de voers. IIII^c guldenen by hem in gereet te furnieren, ten proffyte deser

stadt sullen blyven, sonder dat yemant van synen twegen die sal moigen wederheysschen oft daertoe recht pretenderen. Des soo seegt.men denselven van stadtswegen insghelycx toe, dat men nyemant vande jegenwoordige clercken en sal toelaten eenighe resignatie te doene oft van stadtswegen daerinne te consenteren voor ende aleer de voers. Pitten tot de voers. clerckschap ghecomen sal syn. Actum XXIX[a] July 1583.

Aen de liasse een acte daermede geordonneert wort te beschincken Meester Cornelius Retius met een ame wyns. 16 Augusti 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den collecteurs vande bier accysen te laten volghen voer den Grave Carel van Mansvelt twelff tonnen wit bier, vrye van accyse, impost ende ongelde deser stadt aengaende. Actum XVI Augusti 1583.

Aen de liasse de remonstrantie vande Aelmoesseniers met ses acten daeroppe, in date XVI[a] Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere van stonden ane te doen sluyten de brouwerye *In Croonenborch*, ende de teekenen daeraff te doen ophouden ende dat mits merckelycke faulten inde selve bevonden. Actum XVII Augusti 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen by den gecommitteerde vande stede van Gent syn versocht dat dese stadt voers. soude willen provideren ende versien van behoorlycke provisie, soo van provande, eedtware als amunitie, soot mits den grooten last ende den affbreuck der provincie van Vlaenderen, overcommen voer desen saisoene, zeer swaerlyck tselve soude vallen, ende geconsidereert hoe grootelycx deselve stadt van Dermonde den lande van Brabant ende deser stadt in particulier es betreffende, synde oock myne Heeren by den Wyckmeesteren op heden instantelyck versocht daerinne sonder vertreck

te willen versien, soo hebben myne Heeren voers. geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere de voers. provisie van stonden ane te doene ende dyenvolgende te coopen thien lasten drooggen rogge, thien lasten mout, dry lasten backterffe, vyf duysent ponden Hollantsche kase, twee duysent pont speck, ende een hondert sacken wit sout, ende geloven myne Heeren ende Wyckmeesteren den voers. Tresoriers ende Rentmeestere denselven te doen rembourseren van alsulcken somme als deselve, ter causen van dyen, sal verstrecken vanden eersten middelen by der gemeente te consenteren, ende dat sy sonder de voers. conditie ende remboursement te bespreken, nyet en selen eenighe consent bewilligen, daervoren hen generalycken ende in particulierlycken verobligerende. Actum XVII Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Meesteren Nycolaessen de Voocht, Schepene, ende Peeteren de Molyn van stonden ane te beneersten dat de buytenschanse, in alsulcken vlecken ende plaetsen als hen sal aengewesen worden by den Colonellen deser stadt, worde opgegraven ende sulx versien, dat deselve mach worden gestelt in behoorlycke defensie, ende daertoe temployeren alsulcken middelen als sy selen konnen becommen, tsy vande contributie vande meulens oft andersints, soo sy best selen adviseren, ende in desen alle vlyt, spoet ende ylicheyt aen te winden ende tselve werck te vorderen, opdat deselve buytenyen ende tvolck daerinne liggende tegens den aenvanck vanden vyant mach worden verhuet ende versekert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den Greffier vande Staten van Brabant, Meester Jan Meganck, te vereeren met eene ame rentschen wyn oft tsestich guldenen daervoren, mits sekere dinsten dit jegenwordich jaer der stadt gedaen. Actum ut supra.

Syn by myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. gecommitteert Meester Cornelius Retius, Schepene,

ende Meester Joris Kieffelt, Secretaris, om hen terstont ende sonder eenich langer dilay te informeren op dinsolentie eergisteren tegens avondt geschiet voer het huys vanden Schouteth Mansdale, by ende van wegen sekeren soldaet ende vendrich, gecommen synde vuyt Diest. Actum XVIII Augusti 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te tellen aende Dekens vande Schippers de somme van XII guldenen, tot overvueren naer Bergen den capitain Benooyt ende syn volck. Actum XIX Augusti 1583.

Geordonneert dat men sal beschencken mynen Heeren den Gedeputeerde van Gent, myn Heere de Gruytere, Schepene, ende den Pensionaris Taeyert, met negen stadtstoopen wyns. Actum XIX Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat het volck van oorloge liggende int landt van Oustreweel ende het landt van Steenborgerweert, tot bewaernisse vande schanse aldaer geslagen, om te preserveren de beesten in de wey gaende, sal schuldich syn te doene den eedt van getrouwicheyt aende stadt van Antwerpen, onder tghebiedt vanden Buyten-Borgemeestere ende Colonellen deser stadt, ende dat tselve volck sal worden gestelt onder een hooft ende gemonstert by yemanden vanden voers. Colonellen, gelyck ander crysvolck deser stadt, om met gemeynen advyse ende gehoort hebbende de Dekens vande Vleeschouwers, hierin versien te wordden naer behooren, tot welcken eynde oyck selen ontboden wordden de Dyckgrave vander Watermolenbrugge ende alle andere dye vanden voers. volcke eenich bewindt gehadt hebben. Aldus gedaen in Collegio den XIX^{n} Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren Cornelisen Grammay, collecteur vande wynassyse, te laten volgen, vry ende exempt van deser stadts assysen ende imposten, den Prince van Symay, vyff amen ende XVI screven

fransen wyn, mitsgaders twee amen ende een halve rinschen wyn. Actum den xx^n^ Augusti 1583.

Aende liasse dacte van Gillis Fabri, dye, dienende de fortificatie vande buytenschanse, syn clerckschap vande Yserewage sal voer den tydt van twee maenden mogen doen bedienen by eenen anderen, in data xx Augusti 1583.

Aen de liasse dacte vanden Breeden Raedt daermede de bouwmeesteren wordt gheconsenteert op te lichten vii^{m} v^{c} guldenen om die te betalene dye vande munitiecamer. Actum xx^{a} Augusti 1583.

Aen de liasse dacte vande jaerlycksche ii^{m} guldenen tot behoeff vande dochter vanden Prince van Oraegnen. Actum 20 Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Trezoriers ende Rentmeestere mynen Heere den Bourghmeestere Schoonhoven ende Meesteren Jannen vanden Warcke, Pensionaris, reysende in commissie, vuyt laste van myne Heeren voors., tot de vergaderinghe ende dachvaert vande Staten Generael, bescheyden tot Midelburch, op rekeninghe van henne voaígie, commissie ende oncosten ter causen vande selve vacatien te doene, elcken van hen de somme van hondert guldenen eens. Actum xx Augusti 1583.

Myne Heeren voers. hebben beschoncken ende beschencken, mits desen, den gecommitteerde gecommen alhier inde stadts ende lantsaken van Bruessele, ende in Collegio op heden in grooten getalle verschenen synde, met twelff stadtstoopen wyns, versueckende dat sy tselve in dancke willen nemen. Actum xxii Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den concierge deser stadt te beschencken Jouffrouwe Elisabeth Verduyst, gekoren Vrouw ter Siecken, met eene halve ame wyns voer een pitantie ende willecomme. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Colonellen derselver, tsamen ende elcken van hen, dat sy in conformiteyt vande acten respective vanden XXVI^{n} July ende XVI^{n} Augusti lestleden, onder den Wyckmeesteren berustende, den Capitainen selen bevelen ende indyen hebben dat sy sullen assisteren den Wyckmeesteren deser stadt, in het ommegaen om te belasten ende bevelen van stadtswegen den bourgheren hen te versiene van koren ende graen, al naer inhout van dyen, ende tot denselven eynde assumeren den klerc vanden vendelen om dopschryvinghe te doene ende vander selver besoignee note te houdene. Actum XXII Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert Jan van Steenwinckel, Schepene, ende Jan de la Faille, Coronell, ende Jan Gysels ende Olivier van Fockenborch, Fortificatiemeesters deser stadt, om te trecken naer Lillo ende aldaer te maken tghene dat, soo tot behoeve van het fort, commoditeyt vande soldaten ende vorts tot betere gerieff versekeringhe van dyen, van noode sal wesen, als amunitiehuys, vullen vande plain, makinghe vande wegen ende andere saecken daerinne dit in alle neersticheyt dint geprovideert te syne. Actum XXII Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert dat men sonder vertreck sal affhanghen de poorten vanden Baghynhove ende voerts den muer achter aende vesten commende te opene, om soo aldaer een strate ende duerganck te maken, om alle voirdere inconvenient voer te commen ende opdat de wacht aldaer, alst van noode es, passeren, ordonnerende den Fortificatiemeesters tselve te werck te leggen ende deselve passaigie taccommoderen met advise vanden Colonellen. Actum XXII Augusti 1583.

Gearresteert het patroon van twee straten te maecken doer het clooster vande Predicheerenclooster. Actum XXIII Augusti 1583.

Op heden, datum van desen, syn by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt gecommitteert Joncker Rogier van Lefdale, Schepene, Oude-Bourghmeestere, de Tresoriers ende Rentmeester, Jaques de Velaer ende Jan Goddyn, Coronellen, om te visiteren den watercant deser stadt, waer ende in wat plaetsen de stadt dint nootelycken gefortificeert ende versterct te syne, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, sonder vertreck, daerinne te versiene ende te wercke te leggene tghene by den voers. gecommitteerde sal noodich gevonden worden tot versekeringhe vande stadt. Actum XXIII Augusti 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geauthoriseert ende authoriseren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere derselver stadt om te calengieren sekere twee coopen van sekere erve, groot deen parcheel ses roeden een vierendeel, tot vier guldenen eenen grooten Brabants erfflyck elcke roede, ende dander groot ses roeden, tot vier guldenen elcke roede, dewelcke gecocht heeft Lambrecht Reyns, gelegen beyde dese parcheelen in de Nieuwstadt achter dOistershuys aenden lesten vliet. Actum XXIII Augusti 1583.

Alsoe Peeter vanden Moere, Wyckmeestere, ende Jan Spannenborch, Oudt-Deken vande Meersen, onder andere gedeputeerde syn gecommitteert ende geauthoriseert tot het visiteren vande brieven vande erfflycke ende lyffrenten op dese stadt van Antwerpen gehipothiceert, mitsgaders op de particuliere panden derselver stadt toebehoorende, om daeraff te doen dresseren pertinente registers, volgende de instructie daeraff gemaeckt, ende dat de voers. vanden Moere ende Spannenborch, den voers. dienst ende commissie aenveerdende, versocht hadden verclaringhe van myne Heeren de Wethouderen deser stadt van eenen gesetten tyt dat deselve commissie dueren soude in hennen respecte, met acte daertoe dienende, hebben deselve myne Heeren daerop vercleert ende den voers. vanden Moere ende Spannenborch toegeseght tgeen sy toeseggen ende vercleren, mits desen, dat sy nyet gehouden en sullen syn voerderen tyt inder voers. commissie

te besoigneren dan drye maenden, innegaende den xxii deser maent Augusti ende eyndende den xxii Novembris naestcommende, daertoe deselve gevende dese acte. Aldus gedaen in Collegio den xxiii Augusti 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben, by provisien, gecommitteert ende committeren, mits desen, Gilliame Dyck, om op de bierassyse vande Nyeuwestadt te wesene, inde plaetse van Joos de Bouck, collecteur ende ontfanger van deser stadspenningen, ende dat mits stellende voer denselven synen ontfanck borge ter sommen toe van thien dusent guldenen. Actum den xxvi^{en} Augusti 1583.

Op den bladrand : Vide aen de liasse dese acte verandert, mitsgaders noch twee acten desen aenclevende.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, is by myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aenden Greffier Martiny iiii^{c} l ℓℓ Arthois, in mindernisse vande bede. Actum xxv^{a} Augusti 1583.

Gelycke acte op Johan.... *(sic)* vande somme van iiii^{c} l ℓℓ Arthois, in mindernisse vande bede. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Wynant Loelckema, ter zaecken van vier ende tseventich daghen vacatien, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van ses ende tsestich guldenen ende xii stuyvers, midtsgaders alnoch de somme van xiiii guldenen ter zaecken van gedebourseerde penningen, by den voers. Lolckema respective gevaceert ende verschoten zedert den vi^{en} Aprilis totten vii deser incluys, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen de somme van lxxx guldenen ende xii stuyvers. Actum xxvii Augusti xv^{c} jaren lxxxiii.

Op de assignatie van Nieuverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te

betalen de somme van XIIII^c ende LXXV ℔ Arthois. Actum XXVII Augusti 1583.

Op assignatie van Nyeversele, tot behoeve vande stadt, geordonneert den Rentmeestere Pelgrum der stadt te rembourseren metter somme van Xc guldenen.

Noch een andere gelycke.

Geordonneert dat men myn Heere den Marckgrave op syn maeltyt, by hem op morgen te houdene ter causen van synen houwelycke, sal beschencken met twee amen rentschen wyn, metter imposten ende accyse van dyen. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen aen Cornelis Hildernisse ende Gillis Dorenhoven, Dekens vanden Schippersambachte, de somme van hondert ende vyfftich guldenen eens ende dat over XXV schepen dye naer Bergen gesonden syn geweest om den leger over te zetten naer Zeelandt. Actum XVIII July 1583.

Geordonneert den collecteurs van deser stadts wyn ende bierassysen dat sy geene wynen oft bieren vuyt deser stadt en selen laten vueren inde buytenye, ten sy deselve ierst ende voer al derselver stadt betaelt selen hebben de heele assyse. Actum den XVIII^n July 1583.

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, ter saecken vande vertheerde costen gedaen ten tyde myne Heeren genoyt hadden de Gedeputeerde van Gent, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken II^c LXXV guldenen I 1/2 stuyver eens. Actum XXVII^a Augusti 1583.

Op gelycke specificatie van gelycke vertheerde costen, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken I^c XCII guldenen XIX stuyvers eens. Actum ut supra.

Op ghelycke specificatie ter saecken vande costen gedaen inden hoff vanden Ouden Voetboghe, doen myne Heeren aldaer genoyt hadden den Prince van Oraegnien ende andere, geordonneert denselven vuyt te reycken II^{c} XCVII guldenen XV 1/2 stuyvers. Actum ut supra.

Op ghelycke specificatie van diversche costen gedaen ten tyde als myne Heeren het fort van Lilloo visiteerden, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken denselven III$_{c}$ LXVI guldenen VI 1/2 stuyvers. Actum ut supra.

Alsoo myne Heeren de Wethouderen eertyden gestelt hadden Hans van Welle om te wesen waegmeestere vander Wage int Oistershuys alhier, opde gagien ende traictement van hondert vyftich guldenen tsiaers, ende dat de stadt synen dienst tegenwoordelyck nyet meer van doen en heeft, mits den cleynen handel die de voers. natie is dryvende, ende dat oyck dordinarise officiers inde groote Wage alhier tselve offitie gevueglyck connen bedienen, soo ist dat myne Heeren, gehoort hebbende trapport vande Tresoriers ende Rentmeestere, om de stadt van alle noodeloose costen in desen scharpen benauden tyt te deschargeren, den voers. Hans van Welle van tvoers. waegmeesterschap van dOistershuys ghedeporteert hebben ende deporteren, mits desen. Actum XXIX^{a} Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, geleth op de requeste by den Heere van Rummen gepresenteert aen myne Heeren den Staten van Brabant, nopende de successie van synder huysvrouwen moeders wylen, de Vrouw van Bocholt, achtergelatene goeden, hebben verclaert ende verclaren, mits desen, dat de goeden, waeraff de voers. Vrouw van Bocholt maer en es tochtenersse geweest, syn toebehoorende den kinderen, nyet tegenstaende dat deselve tochtersche is gestorven by de vyanden, maer aengaende de patrimoniele goeden vande selve Vrouw, daeraff sy proprietaresse es geweest ende dewelcke, mits heure affwycken tot de vyant, syn gevallen in commissie, en verstaen nyet dat de kinderen daerinne souden konnen gesuccederen

als erffgenamen, emmers noch ter tyt geduerende dese oreloge, mits dat de vyanden oft ballinghe alhier egeen erffgenaem en hebben. Actum xxx[a] Augusti 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben verclaert ende verclaren, mits desen, dat de collecte vande geheele accyse tegenwordich tot Dambrugghe, vuyt laste van myne Heeren gedaen, sal geschieden sonder prejudicie van het recht vander halver accyse, ende dat tselve sal commen te cesseren soo wanneer de tegenwordighen troubelen selen commen te cesseren, hebbende myn Heere den Amptman, Heere vande selve plaetse, te dyen eynde ende tot indemniteyt van synen rechte, dese tegenwordighe acte verleent. Actum ut supra.

Geordonneert Symon Sannen, collecteur vande accyse van Borgerhout, Sinte-Willebortsvelt ende den Pothoeck, dat hy geene wynen oft bieren vuyt dese stadt en sal laeten vueren in de buytenyen oft schanssen alhier, om aldaer ghesleten te worden, ten sy deselve ierst ende voor al derselver stadt betaelt selen hebben heur heel accyse. Actum xxx[a] Augusti 1583.

Gelycke acte op Anthonye Diericx, collecteur van Dambrugge ende buytenyen. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen op de ordinarise bede dye dese stadt betalen moet aenden Rentmeestere Nyverseel, de somme van twelff dusent guldenen. Actum den lesten Augusti 1583.

Geordonneert den collecteurs vande bierassysen dat zy geene teekenen en selen laten volgen aen oft op de brouwerye genaempt *de Mane*, maer sal deselve, by provisien, syn ende blyven gesloten, ter tydt toe anders daerinne en sal wesen versien. Actum ultima Augusti 1583.

Gelycke acte op de brouwerye genaempt *de Werelt*. Actum ut supra.

Op de specificatie van Jan Pitten, ter saecken van sekere gheschriften tot behoeve deser stadt geschreven, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken CVII guldenen VIII stuyvers. Actum ultima Augusti 1583.

Op de specificatie van Cristiaen Anthonissen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken de somme van XLIII guldenen V stuyvers. Actum prima Septembris 1583.

Op de specificatie van Anthonis Schoormans, Advocaet, ter saecken van vacatien ende anderssints, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken acht ponden XIX schellingen grooten. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Ghillis Christiaenssen de somme van III ℔ Vlems ter zaecken van het oversetten ende vueren van zeeckere soldaeten. Actum I[a] Septembris 83.

Gelycke acte ende van gelycke somme van III ℔ Vlems op Pieter van Baecxen, ter zaecken ende vuyt redenen als vore. Actum ut supra.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Jan Robyns, van wegen den Rentmeestere Nyverseel, op rekeninge vande ordinarise bede verschenen oft te verschynen, de somme van V[c] LXIII guldenen. Actum den I[n] Septembris 1583.

Aen de liasse de poincten ende articlen vande visitatie aenden watercant ghedaen by den commissarissen gedeputeert XXIII[a] Augusti lestleden, ende daeraff gedepescheert soo op de Coronellen, Tresoriers ende Rentmeestere, Fortificatiemeesters ende anderen XXXVI acten. Actum prima Septembris 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Meester Joris Kieffelt, Secretaris, IIII^c XXXVII ℔ X schellingen Arthois, in mindernisse vande bede. Actum II^a Septembris 1583.

Myne Heeren de Staten van Brabant accorderen dat de Schotsche, vier compaignien, ghecomen vuyt Vlaenderen ende noch liggende tschepe, sullen vermoighen te trecken binnen Borgerhout oft Dambrugge, ende aldaer quartier te houden, ter tyt toe dat sy sullen hebben ordonnantie waer men die sal begeeren te employeren, ende dit opt wel behagen van myne Heeren vande Magistrat deser stadt. Actum tAntwerpen II^a Septembris 1583. Onderteeckent : MEGANCK.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, ghesien hebbende de voers. appostille, conformeren hun mette selve. Actum II^a Septembris 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, in diversche voercommende saken van grooter importantien, ende specialycken int beneficieren vande erffen vande Casteelplaetse, mitsgaders tot het wyen ende diepen vande vaert om het versch watere te brengen naer ende binnen deser stadt, nootsakelycken hebben van doene den persoon ende presentie vanden persoon van Aert Vleminck, Heer van Wyneghem, als vande voers. saken respective onderricht synde ende merkelycken experientie hebbende, ende regart genomen dat den dinste ende het voerdeel deser stadt in alle manieren dint gevordert, ende employerende den persoon desselffs Vlemincx, te beduchten es dat deselve soude mogen worden becommert ende gearresteert vuyt crachte van eenigen vonnisse, tsy vanden Rade van Brabant alhier oft elders tsynen laste gewesen, tot merckelyck naerdeel derselver stadt, soo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers., eerst ende alvorens gehadt het advis vande Tresoriers ende Rentmeestere deser, den voers. Aerden Vleminck gegunt ende verleent, gunnen ende verleenen, mits desen, veylicheyt van synen persoone oft seurté de corps voir den tyt van dry naestcommende maenden, om middeler tyt tot tghene voers. es, vrydelyck te

mogen verstaen ende oversulx alomme daer tselve van noode sal wesen, vry, vranck ende onbecommert te mogen gaen ende staen, ordonnerende oversulx den Schouteth, dienaeren ende andere officieren, soo binnen deser stadt als den byvanck derselver, mitsgaders al andere van buyten deser stadt, den remonstrant ter causen van eenige vonnisse, hoedanich wesende, te molesteren, apprehenderen in eeniger manieren te verhinderen oft becommeren, geduerende den voers. tyt van dry maenden. Actum IIa Augusti 1583.

Geordonneert den clercken vander secretarye alhier dat sy terstont laten volgen aende gecommitteerde tot het benefitieren vande erven vanden casteele was, alle de coopselen vande voers. erven, naedyen sy deselve sullen hebben getelt ende gheverificeert, ende sy van hunnen behoorlycken salaris sullen worden voldaen, omme volghende de voers. coopselen by den voers. gecommitteerde ghedaen te worden de ghoedenisse soo sy sullen bevinden te behooren. Actum IIa Septembris 1583.

Aen de liasse dacte nopende Sint-Juliaens gasthuys, IIa 7bris 1583.

Op de requeste vanden klerck Geertsen, syn hem gegunt Ic guldenen ter causen ende vuyt oorsaecke van dat deselve heeft geschreven ende op de oude registren gesocht vanden jaer XIIIIc ende acht alle dOfficiers, Schepenen, Raetsleden ende andere inden stadtdinst geweest zynde *prout latius in dicto libello*.

Op de requeste vande tyckwevers es hen gegunt afslach van VI stuyvers erffelyck op elck roey erffen by hen vander stadt gekocht, mits redenen daerinne begrepen. Actum ut supra.

Op de requeste gepresenteert by Jannen Vermuyden, wert *Int Hasewindeken*, ter causen vande schade by hem in syn huys geleden geduerende den tyt vanden Grave van Lodron, geordonneert ende toegevuecht Ic L guldenen *prout latius in dicto libello*. Actum ut supra.

Geordonneert den pachter van het Ver van stonden ane aff te verdighen twee pleyten naer Hellegate, om daermede te passeren de ruyterye deser stadt. Actum VI Septembris 1583.

Geordonneert Lazarus Stuyck te leveren twee dosynen leren eemers tot behoeve vande putten vanden casteele, ende sal tselve hem passeren in rekeninghe. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Dekens vande Schippers te beschicken twee heude schepen, tegens het getyde, aen het root kraenken, om daermede naer Willebroeck te vueren een vendel knechten ende sal men denselven daeraff doen betalen. Actum VI Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere van stonden ane te doen ruineren ende te nederworpen de mueren vande kercke van Sinte-Willeborts om den steen temployeren tot der stadt wercken. Actum ut supra.

Geordonneert Meester Michiel Cnobbaert, dat hy en Maendage oft ten lancxsten en Dyssendaghe naestcommende sal doen syn rekeninghe over de ghoeden van Sinte-Juliaens gasthuys, ende dat ter presentien vande jegenwoordighe momboirs ende Aelmoesseniers nu dienende. Actum VIII^{a} Septembris 1583.

Gecommitteert ende geordonneert Esaias van Gemont omme, by provisien, te wesen Capitain inde plaetse van Bartholomeus Pelletier, onder den Coronel Godyn, mits doende den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Geordonneert, op de specificatie van Joos de Herzele overgegeven, den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken de somme van negenenvertich ponden I schellinck

Vlaems ter causen vande tapisserye deser stadt by hem gerepareert ende op een herts affgeset. Actum VIII Septembris.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den collecteurs vande wyn ende bieraccyse, by provisien, te laten volgen ende aff te schryven, vry van accyse, imposten ende hoochzelen der stadt competerende, alle bieren ende wynen die by myn Heere den Amptman tsynen huyse tot synen behoeve ende synder familien selen gesleten ende gedroncken worden. Actum ut supra.

Op den bladrand : Aende liasse verandert.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, dat men sal laten volgen tot behoeve vande steenbackers, op de gelegen by Heymesem steen makende ende waer deure de ingesetenen in henne meitselrye worden gerieft, ter weken sal laten volgen vier tonnen biers omme deselve te leggen opt Postmeestershuys tot Hemissem voers., ende dat voer dry weken. Actum x^a^ Septembris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den gecommitteerde tot den bouw vanden stadthuyse, tot meerder ruste ende stilicheyt van het Collegie ende Raetcamere van myne Heeren den Wethouderen, de logie vanden wercke ende houwen vanden steen, tot het resterende werck vanden stadthuyse noodich, sullen versetten ter andere bequamer plaetse, daer deselve het voers. Collegie nyet en sal verhinderen. Actum x^a^ Septembris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren denselven het werck vande geconcipieerde puye ten eersten aen te leggen ende te bespoedighen, tot meesten gerieve vande gemeente ende betere verstant ende aenhooringhe vande publicatien ende vercondinghe van deser stadtswegen te doene, item den winckel over *Henegouwe* te accommoderen ende te wercke te leggen tot een stalleken, aldaer de peerden vande Heeren sullen mogen staen, soo om den stanck ende de vuylicheyt int incommen vanden stadthuyse te keeren, als dat deselve

vuyt regen, wint ende onweder mogen worden gestelt, die anderssints daerdeure worden bevanghen ende gekrenct, vorts oock de logie vande winckelen op hare behoorlycke ordre ende forme te brengen, ende ten lesten twee ketenen te maken achter de stadthuyse, ten twee aencompste vander strate, om geduerende de vergaderinghe deselve te spannen, om wagen, karren ende geruchtbarighe dinghe te keeren ende te weren. Actum x Septembris 1583.

Gecommitteert Reynier Wichelrinck omme, by provisie, te wesen Capitain in plaetse van Roelant Pauleth, onder den Coronel Embert Pellicoren. Actum ut supra.

Gegunt ende gegeven, by provisien, Andries Bruggen het poortierschap vande Croonenborchpoorte, mits doende den behoorlycken eedt ende onder de gagien ende emolumenten daertoe staende. Actum x^a Septembris 1583.

Op de specificatie vande Schippers ghevuert hebbende Syne Excellencie nae Zeelant, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken XXVI ₶ Vlems eens, volgende den accorde. Actum x^a Septembris 1583.

Alsoo de brugge over deser stadt vliet aen het Oesterhuys es gewelfft ende dat de twee stekemueren ter beyder syden nootelyck dienen van achter gevuelt, tegens het steven ende dringhen van deselve mueren, ende dat in alder vlyt, soo anderssints te besorgen ware dat tselve werck soude achterwaerts wyken, soo ordonneren myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt voers. den Fortificatiemeesters van stonden ane te bevelen ende belasten alle kerluyden gruys vervuerende, tselve gruys aldaer te ontladen ende te storten, naer ordonnantie deghene hen by Meester Adriaen Bosch, erfscheyder, oft andere aldaer bewint hebbende, hen sal gegeven worden. Actum XIII Septembris.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Joncker Rogier van Lefdale, Schepene ende Oude-Bourghmeestere

deser stadt, ende Meester Engelbertus Mazius, Pensionaris, om te concipieren sekere poincten opt faict vande brouwers, ende om voer te commen de merckelycke frauden die daerinne dagelycx, soo lanx soo meer, by eenige worden gecommitteert, ende ten selven eynde hen te informeren ende onderrichten, daer ende sulx sy te rade selen bevinden tot betere directie van dyen, om tselve gedaen ende hen rapport gehoort etc. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Hernando van Schoonhoven IIc L guldenen in minderinghe vande bede. Actum ut supra.

Op de requeste van Johannes Schyne, dienaer des godlycx woordts, versueckende behoorlycke alimentatie oft vergeldinghe, is by myne Heeren geappoincteert, gesien dadvys vande gecommitteerde tot het benefitieren vande geestelycke goeden, dat sy den remonstrant nyet en connen gheaccomoderen om de groote ende sware consequentie, versuecken ende nyettemin ordonneren daeromme den voers. gecommitteerde den remonstrant in synen noot te assisteren ende te onderstaen met de somme van hondert guldenen min oft meer, soo sy tselve gevueglycst selen moighen doen, ende sal alsulcke somme hun passeren int vuytgheven hunder rekeninghe. Actum VIIIa Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den caeymeestere dordonnantie, begrepen int bert, gestelt aen den muer vander caeyen by het Bierhooft naer dander syde vande cahuyte oft overspronck vander wooninghe van Meesteren Henrick de Moy, Secretaris, van daer te amoveren ende te doen stellen over dander syde van deselve cahute oft overspronck naer de poorte van tselve Bierhooft, waertegens de Tresoriers ende Rentmeestere den palen stellen, op dat elck schipper hem daer naer mach reguleren, verbiedende, mits desen, wel scherpelyck eenyegelyck, wy hy sy, denselven Caeymeestere daerinne eenich

verhinderinghe, beletsel oft empeschement te doene op de correctie vanden Heere ende der stadt. Actum xv Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren dengenen die bevel hebben vande Borchtkercke, te openen de plaetse inde selve kercke, die men plach te noemen sacristye, staende boven op den choor, tot behoeve vanden vendele, om inde selve ledige plaetse provisie te doene van brant. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Peeter Huybrecht, tonneman, oudt Deken vande Schippers, om in plaetse van Swart van Covelen te wesen Capitain over den oreloghschepe deser stadt, onder de profyten daertoe staende, mits hem regulerende volgende dinstructie daeraff gemaect, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere volgende henne commissie daerin toesicht te nemene ende naer doccasie die deselve selen bevinden, denselven by provisie aff ende aen te setten, naer gelegentheyt vande saken. Actum ut supra.

Alsoo by den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt het huys vande *Dry Cauwkens*, gestaen op de Wappere binnen deser stadt, tot conservatie van de rente, die deselve daerop was heffende, es gekocht geweest ende voer de goedinghe vande selve huisinghe by Jouffrouwe Elisabeth Segers, weduwe wylen Jans vander Moelen, questie es gemoveert, ter causen ende vuyt oorsaecke van eenen deel erffen by derselver te vorens daeraff gekocht ende geapproprieert tot hare huysinghe, staende op de Meere, ende eertyts toebehoort hebbende den Amptman Sterck, sulx dat ter causen van dyen syn gedeputeert commissarissen om hen desaengaende te informeren, de plaetse te visiteren ende met partyen te communiceren ende rapport te doene, dwelck gehoort, mitsgaders gehadt het advis vanden selven Trezoriers ende Rentmeestere, soo es ten dage naerbeschreven by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert ende, mits desen, geresolveert dat de voers. Jouffrouwe

Elisabeth Segers het geheel gehuys vande *Dry Cauwkens* voers. naer haer sal nemen, ende daerinne by mynen Heere den Amptman behoorlyck gegoeyt worden, mits dat insgelycx by haer der stadt voers. sal goet gedaen worden de rente voers., die de stadt daeroppe es heffende, met het verloop van dry jaren voer datum vanden coop daeroppe vervallen. Actum ut supra.

Op de assignatie van Nyeversele, geordonneert den Rentmeestere vuyt te reyckene aen Jan Bazeliers, Schepene, III^{c} XX guldenen in minderinge vande bede. Actum ut supra.

Myne Heeren etc. ordonneren den Dekens vande Schippers van stonden ane te beschicken een plaite oft heude schip, om daermede over te vueren de soldaten gaende naer het Tonxken, ende sal men hen daeraff betalen. Actum XV Septembris 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, wel geinformeert synde vanden quaden regimente ende ongeregeltheyt dat dagelycx geschiet ende gebeurt op den Steen, deur de quade toesichte, slappicheyt ende anderssins, mits de notoire insolventie vanden tegenwoordigen cypier Jan Cuelemans, soo ist dat myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers., willende in desen versien, geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, dat deselve Jan Cuelemans hem sonder eenich dilay oft vuytstel vanden selven Steen sal vertrecken, blyvende nyettemin op syn geheel nopende de steen costen dye hy mach vande gevangenen pretenderen. Ende om promptelyck int voers. cypierschap te versien, soo ist dat myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. gecommitteert hebben ende committeren, mits desen, Geert vander Lamen totten voers. cypierschap, mits doende den behoirlycken eedt ende hem regulerende volgende dinstructie hem tot dyen eynde te gevene, gemaeckt oft alnoch te maken, wel verstaende dat de voers. vander Lamen voer desen iersten jare, in plaetse dat de voers. Cuelemans gegeven heeft III^{c} LX guldenen, gestaen sal mits alleenlyck betalende twee hondert

guldenen, ende dat ten regarde dat de gevangene gracelyck ende redelyck by hem mogen getracteert wordden, sonder deselve te verschatten oft exactioneren, waerop gedurende denselven myne Heeren goet regart nemen selen. Actum den xvi^{n} Septembris 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Lenaerden Heymans dat hy binnen den derdden daghe naer dinsinuatie deser, sal schuldich ende gehouden syn te commen doen den eedt als Deken vander Gulden vande Goudebloeme, daertoe deselve gecosen is, in handen van mynen Heere den Amptman, Joncker Jan van Stralen, als Hooftman, op de pené van i^{c} guldenen tot behoeve vanden armen. Actum xvii 7^{bris} 1583.

Gecommitteert ende geordonneert Tobias Michielssen om, by provisien, te wesen Capitain inde plaetse van Hans Scholiers, onder den Colonel . . . . . *(sic)*. Actum xvii^{a} Septembris 1583.

Op de specificatie van sekere vuytleveringhe van poeder, is by myne Heeren deselve vuytleveringe geaggreert ende geapprobeert. Actum xiiii^{a} Septembris 1583.

Op de requeste van Jan Schyn, ter saecken vande verschoten penninghen by hem verschoten int reysen nae Lilloo, bedragende xxvii guldenen iii stuyvers, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te contenteren ende te betalen. Actum xvii^{a} Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den gecommitteerde totter amonitien alsulcken poeder als henlieden gelevert is by den Deken oft eenige van synen supposten vanden Ouden Handtboge, te leveren in handen van myn Heere de Trielles, nyettegenstaende eenige aresten oft restoor dat daerop soude mogen gedaen syn. Actum den xvii^{n} Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Cornelis Grammeye, collecteur vande wynaccyse, ende de contrerolleurs derselver, aff te schryvene ende te laten inhouden aen Noe Moreau, concierge inden *Grooten Robbyn*, op syne schinderinge, de somme van II^c LXXVIII guldenen X stuyvers I ort ende dat ter causen vande oncosten, tot synen huyse gedaen, by den Ambassadeur vanden Coninck van Vranckryck, myn Heere van Bellievere aende Staten Generael gesonden in Februario lestleden, ende belast by myne Heeren denselve te defroyeren ende ter causen van dyen nyet te ontfanghen. Actum ut supra.

Op de attestatie van Cornelis Claessen, Vice-Admirael over Zeelant, voor Joos de Wolff ende Mateeus Janssen, schippers, ter saecken van dat deselve hebben ghevuert de Franchoysen tot Biervliet, is den Tresoriers ende Rentmeestere geordonneert deselve te versien ende contenteren. Actum XVII^a Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Meesteren Jacobe Suerius, Schepene, te geven een ame rentsche wyn, oft vyftich guldenen daervorens, ter causen vande extraordinarisse besoigneen by denselven geduerende den tyt van synen dinst tot meer reysen gedaen, soo int nemen vande informatie ten tyde vanden scheute van Syne Excellentie, als ten tyde vanden aenslage vande Franchoysen over deser stadt, mitsgaders int rapporteren van eenige criminele saken ende anderssints, daert mynen Heeren gelieft hem temployeren. Actum XIX Septembris.

Op den bladrand : Gelycke acte op Meester Matheus de Lannoy. Gelycke op Rethium.

Op de vacatien gedaen by Meesteren Jacobum Suerium, gereyst den VI Augusti lestleden naer Gent, geordonneert hem te betalen de somme van LIIII guldenen. Actum ut supra.

Op de requeste van Meester Melchior Glaudes, hebbende gecontinueert als scholmeestere inde Minnebroedersschole den tyt van twee maenden, geordonneert den gecommitteerde vande geestelycke goeden hem vuyt te reyckene tegens XVIII guldenen ter maendt ende XXIIII guldenen pro viatico oft teergelt. Actum XX Septembris 1583.

Myne Heeren voers , geinformeert wesende op de goede apparentie van Abelium Veltium, student, ende de goede hope die men es hebbende van denselven in dinste des godelycx wort oft lantsake te mogen gebruycken, hebben geordonneert den gecommitteerde totter administratie vande geestelycke goeden denselven voer alumno te assumeren ende inde studien te houdene, mits hem jaerlycx gevende, tot onderstant van syne studien ende onderhout van synen persoone, Ic L guldenen, volgende ende gelyck men den anderen es gevende. Actum XX Septembris 1583.

Aen de liasse dacte rakende den staelhoff int Facquescloostere, 21 7bris 1583.

Opte certificatie van Jan de Blick ende Cornelis Dignissen, schippers, ghevoert hebbende den coetswagen ende peerden van Syne Excellentie, geordonneert denselven vuyt te reycken XLVIII guldenen. Actum XXIa Septembris 1583.

Op heden, datum van desen, zyn by myne Heeren voers. geordonneert ende, mits desen, geauctoriseert de Tresoriers ende Rentmeestere te doen collecteren de peertaccyse soo ende gelyck sy selen bevinden te behoorene, voer de merct vanden jare anno LXXXIII. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede den Tresoriers ende Rentmeestere worden geauthoriseert om te laten collecteren de vleeschaccyse. Actum XXa Septembris 1583.

Aen de liasse dacte vande camere voor de staelders tot de Facquens. Actum XXI Septembris 1583.

Gestelt een appoinctement op sekere requeste van dat Carpel,

commissaire des vivres, sal ruymen de Baghynekercke. Actum XXIIII 7^{bris} 83.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen aen Heer Jan de Jonge, in mindernisse vander stadtbede verschenen oft te verschynen, de somme van IX^{c} guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, Tresoriers ende Rentmeestere dat zy myn Heere den Doctor David a Maulden, deser stadt gesworen medecyn ende lecteur inde chyrurgie, vuyt reycken ende tellen selen de somme van hondert ende XX guldenen eens, ende dat voer eene gratuiteyt ende recognitie, van dat deselve deser stadt gedediceert heeft seker syn boeck geintituleert Bedieninge der Anatomie. Actum den XIX^{n} Septembris 1583, inden Maendaechsen Raedt.

Aen de liasse dacte daermede Heer Janne Junius geloeft wordt 18 guldenen sdaechs gedurende syne commissie in Duytslant, 24 7$_{bris}$ 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere, in minder nisse vande bede, ter ordonnantie van Nyverseel, te betalen seven ende vyfftich guldenen. Actum XXIIII 7^{bris} 83.

Alsoe de Dekens vande Coloveniers by requeste mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt hadden te kennen gegeven dat hen, voer desen tyt, nootelyck dienden in henne gulde toegevuecht te wordden sesse persoonen, mits tgebreck van suppoesten totten behoorlycken getal vande selve, ende daertoe naer behooren hadden by competente getalen overgegeven diveersche persoonen om hen daervuyt byden voers. Wethouderen gegunt te worden sesse, welcken achtervolgende deselve Wethouderen hebben geaccordeert ende gewillecort ende accorderen, mits desen, den voers. Dekens om als suppoesten in henne gulde te mogen aenveerden Franchoys van Hove, woonende op de Oude Borsse, onder den Capiteyn Jan Garyn, Lenaert Storm,

op de Catelyneveste, *Int Serpent*, Peeter Lanckart, cruydenier, aen het Vleeschuys, onder den Capiteyn Cornelis Mertens, Abraham van Lemens, inde Keesstrate, onder den Capiteyn Le Maire, Gillis Gillissen, int Beddestraetken, onder den Capiteyn Papenbroeck ende Adam Verbeke, aent Engelshuys, onder den Capiteyn Peltier, ordonnerende deselve persoonen hen hierna ende nae de ordonnantie vande voers. gulde te reguleren ende sonder vertreck te doene den eedt daertoe staende. Actum in Collegio XXIIII Septembris 1583.

Aen de liasse de cautien vande collecteurs inde Nyeuwstadt, 27 7bris 1583.

Op de remonstrantie vande Weesmeesters, gecommitteert Meester Jan de Pape, Meester Jacob Swerius, Schepenen, ende Meester Engelbert Masius, Pensionaris, om deselve te visiteren ende note te houden van tghene men daerinne soude mogen volgen ende wes daerinne soude mogen wordden verandert, om, tselve gedaen ende der voers. gecommitteerde rapport gehoort, voorts geordonneert te wordden naer behooren. Actum XXVIII Septembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, allen ende ygelycken, soo ingesetenen van Borgerhoudt, Deurne als alle andere, nyemanden vuytgesundert, dat zy hen selen vermyden met woorden, wercken oft in eeniger manieren te misseggen oft misdoen de wercklieden werckende aende cappelle van Borgerhoudt voers., op de correctie vanden Heere aldaer ende van mynen Heeren, naer gelegenheyt vanden saken. Actum XXVIII 7bris 83. Ordonnerende insgelycx den warcklieden hun te reguleren volgende dordonnantie vande ghecommitteerde vande buytenschansse int selve warcken.

Op de brieven vande Staten van Brabant geset een appoinctement ten eynde de Schouteth hem soude informeren op de frauden vande generale middelen ende anderssints. Actum XXVIII 7bris 83.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te

reyckene ende te betalen de somme van XXXV guldenen ende XVI stuyvers, verteert op de leste peerdemert. Actum den XXVII[n] 7bris 83.

Gecommitteert Goris de Henus om te wesen Pestmeestere in plaetsche van wylen Meester Jan . . . (*sic*) gesworen Pestmeestere was. Actum XXXa Septembris 1583.

Geordonneert den Rentmeestere vande geestelycke ghoeden vuyt te reycken aen Jacques van Oirbach de somme van hondert guldenen, op rekeninghe ende in minderinge vande tachterheyt ende oncosten die de camer vande consistorie ende gereformeerde kercken alhier int repareren vande kercken ghedaen heeft. Actum prima Octobris 1583.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert ende, mits desen, geanomineert Hans Mus, Lieutenant, om te wesen Capitain, in plaetse van Capitain Tybault, over de borgersche wachte resorterende onder den Leghuyt. Actum prima Octobris 1583.

Op de specificatie van doncosten gedaen by den Ouden-Schepenen ter vergaderinghe vanden Breeden Raet vanden VIII Augusti lestleden, in *Henegou*, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalene XVIII guldenen. Actum ut supra.

Geordonneert den Dekens vande Schippers terstont te bestellen twee heudeschepen, om daermede te vueren sekere soldaten nae Willebroeck. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere om met Anthonio Ancelmus, Schepene, te communiceren aengaende seker syn sout alhier gearriveert, daervan dese stadt begheert provisie te doene. Actum prima Octobris 1583.

Op den bladrand : Op Jan van Steenwinckel is gedepescheert dese acte.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Bruno van Geveren, doutste gesworen bode deser stadt, ter zaecken van ses ende viertich daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van XLI guldenen ende VIII stuyvers eens, volghende den billietten daeraff zynde. Actum III Octobris 1583.

Op de specificatie van Jeronimus vanden Mannackere, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen XII guldenen ende eenen stuyver van tsnyden van sekere ysers, op teeckenen oft penningen daerop te munten, tot behoeve van het slot van Lillo ende van LXXXI groote copere penningen. Actum prima Octobris 83.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert Cornelis Grammeye, collecteur vande accyse, aff te schryven op poortersaccyse een ame rentschen wyn inde *Halve Mane*, over de maeltyt by Cornelis Schot, myne Heeren de Wethouderen aldaer genoot wesende, gedroncken. Actum quarta 8bris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren Cornelis Grammeye, gecommitteerde totter collectatie vande wynaccyse, te laten volgen ende aff te schryven tot behoeve vanden Minister, Meester Thomaes Tillius, een oxoy franschen wyn, vry van accyse, imposten ende hoochzelen der stadt competerende. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, geinformeert wesende vande dangereuse gesteltenisse vande dickaigien van Santvliet ende het hoot van Lillo, sulx dat, ingevalle daerinne met aldere vlyt ende yle nyet en worde versien, merckelycke inconvenienten desaengaende staen te verwachtene, soo nyet alleene tot onderganck vande omliggende deser stadt nederlanden, maer oock tot diversie vande rieviere ende navigatie op deser stadt,

waeromme soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den inwoonders ende proprietarissen vanden selven lande ende allen anderen, die tselve eenichsints aengaen oft raken mach, sonder vertreck te verstane ende hen te porren tot makinghe ende versterckinge respective vander selver dyckaigie ende hooft, naer heysch ende exigentie vanden selven wercke, sonder daerinne eenich voerder vertreck oft vuytocht te gebruycken, committerende ende auctoriserende, mits desen, Joncker Godevaert Montens, overste van het fort van Lillo, insgelycx als Superintendent tot effectuatie ende volvueren vanden selven wercke, om dingesetenen vande voers. plaetse ende vlecke tontbiedene ten fyne voers. ende donwillighe by alle middele van bedwanghe, soo met assistentie vande officiers vande plaetsen als andessints, daertoe te compelleren ende alles te doene ten eynde metter daet tvoers. werck wordde volbracht. V_a Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den gecommitteerde totter bieraccyse inde Nyeustadt in houden de teekenen vanden brouwere inde *Oude Snoecken*, mits sekere abusen by denselven int faict vanden accyse gecommitteert. Actum ut supra.

Gelycke acte op den collecteur vande accyse vanden biere inde oude stadt over den brouwere *Inde Borcht*, mits etc.

Aen de liasse sekere liste vande tappers, met acte daerby de collecteurs vande accyse wordt geordonneert hunne teeckenen inne te houden. Actum Va Octobris 1583.

Aen de liasse dacte vande visitatie vande rondhuysen. 5 Octobris 1583.

Aen de liasse dacte daermede aen Bartholomeeus Tax ende Jan Cristiaenssen wordt quyt geschouden XLIII guldenen 1/2 stuyver nopende den vercoop vande erve op de Zeeusche merct. Actum Va Octobris 1583.

Aen de liasse dacte raeckende Michiel Cnobbaert nopende syne administratie van Sint-Juliaensgasthuys. IIII^a Octobris 1583.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, den Colonellen deser stadt om te nemen een reveue vande soldaten by den Vleeschouwers aengenomen tot wachte van het broeck van Oosterweele, tot bewaringhe van het vee ende bestiael aldaer wesende, ende om tselve te beschudden tegens den inloop ende rooff vanden vyant, deselve soldaten te vernemen naer henne getrouicheyt ende bequaemheyt, deselve te houden oft vanden dinst te verlaten, den eedt van getrouicheyt te staven ende ordere ende last te gevene hoe ende in wat vuegen sy hen inden selven dinst tot betere versekeringhe vande selve wacht selen bevinden te behooren, tot al tghene ende wes daerane hanct, mits desen, auctoriserende. Actum VII. Octobris 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Meesteren Janne vanden Warcke, Pensionaris, te doen leveren een halve ame rentschen wyn vuyt oorsaecke ende ter causen van dat deselve diversche extraordinarisse oncosten heeft moeten doen int onderhouden vande boden met hem geweest hebbende inde vergaderinghe vande Staten tot Delft ende Amsterdame, als nyet begrepen inde taxatie vande IIII guldenen sdaeghs oft daervoren, de somme van XXX guldenen. Actum ut supra.

Gelycke op Janne Bazeliers, Schepene.

Geordonneert by Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt Gillis Conget, schildere, om te wesen Deken vande Schilders, voer den tyt van twee jaeren, ende hem te reguleren volgende dordonnantie ende te doene den eedt daertoe staende. Actum VIII Octobris 1583.

Geordonneert den collecteurs vande bieraccyse inde Nyeuwstadt op te houden de teeckenen vande brouwerye ghenaempt *tCruys*, mits sekere abusen inde selve bevonden. Actum ut supra.

Alsoo men bevint, by voergaende visitatie, dat het stadthuys alhier grootelycx is verdruct door het cassyden vande straten achter ende ter syden, tegens over de Breederystraet, tegens dordonnantie, soo ist dat Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren dat de voers. straten eenveerdich na der stadt recht sullen worden gecassyt, ende dat de proprietarissen elck pro rate sullen schuldich syn daertoe te contribueren. Actum 8 Octobris 1583.

Op de requeste van Jan ende Anthonis vanden Eynde ende met hen gevuecht de Communimeesters van Mechelen, gestelt een appoinctement opdat den Raedt deser stadt hem metten voers. supplianten zoude vuegen, in data XI 8^{bris} 83.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Bruno van Geveren, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van LXXXVII daghen vacatien, à raison van XVIII stuyvers sdaeghs, de somme van LXXVIII guldenen ende VI stuyvers, midtsgaders alnoch de somme van XVII guldenen ende VIII stuyvers ter zaecken van verschoten ende gedebourseerde penningen, by den voers. Bruno respective gevaceert ende verschoten zedert den vyffden Juny lestleden totten XX^{n} Septembris oyck lestleden, volghende den billietten daeraff zynde, maeckende tsamen de somme van XCV guldenen ende XIIII stuyvers eens. Actum XII Octobris anno LXXXIII.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Peeter Fabri, oft brenger deser, de somme van VI^{c} ℔ Arthois. Actum X^{a} February 1583.

Op ghelycke assignatie, geordonneert den voers. Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Domynecus van Uffele IIII^{c} ℔ Arthois. Actum X^{a} February 1583.

Op ghelycke assignatie, geordonneert denselven Tresoriers

ende Rentmeestere te betalen Lenaert Malet de somme van ii^{m} v^{c} ℔ Arthois. Actum ut supra.

Op ghelycke specificatie, geordonneert denselven Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken den voers. Lenaert Maillet ii^{m} v^{c} guldenen. Actum ut supra.

Op gelycke assignatie, gelycke acte op den voers. Maillet vander somme van iii^{m} ℔ Arthois. Actum ut supra.

Op gelycke assignatie, gelycke acte op den voers. Mailleth van gelycke iii^{m} ℔ Arthois. Actum ut supra.

Ghecommitteert Jan Baseliers ende Jan van Steenwinckel, Schepenen, om te visiteren de dore dienende totte staelcamere daer men nu tegenwoordelyck is warckende, omme tselve gedaen ende der voers. commissarissen rapport gehoort, voorts geordonneert te worden soo behooren sal. Actum xiia Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Meesteren Jan de Pape ende Meesteren Matheeus de Lannoy, Schepenen, om neffens den momboiren vanden reycken gasthuyse ende ter presentien vanden Aelmoesseniers deser stadt te overhooren de rekeninghen vanden selven rycken gasthuyse. Actum den xii^{n} Octobris 1583.

Op seker billeth vande Schippers, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen acht guldenen. Actum xiii Octobris 83.

Op de specificatie vanden Pensionaris vanden Warcke, van vacatien gedaen inde gemeyne saecken tot Brugge ende in Seelant, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen de somme van ii^{c} li guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt

van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere te beschencken Andries vander Molen, Schepene, op synder bruylofftfeeste, met twee amen Rynschen wyn, vrye ende onbelast van allen imposten ende accysen. Actum XIIII Octobris 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen Meester Adriaen Dyck de somme van IIII^c XXVI ℔ Arthoys, in mindernisse vande bede. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, ordonneren den Collecteurs vande wyn ende bieraccysen deser stadt, dat sy van nu voordane onder de contrerolle van dinnecomen vande selve accyse sullen gehouden syn te specificeren ende particulierlyck te declareren de persoonen, soe vande natie als andere particuliere, dye vande voers. accysen vrydom syn genietende, ende eensamentlyck de quantiteyt van wyn ende bieren die deselve der accyse sullen hebben aengegeven ende ontfangen. Actum XVIII Octobris 83.

Geordonneert den gecommitteerde totter accysen op te houden de teeckenen vande brouwerye *de Sonne*, totter tyt anders sal wesen geordonneert. Actum ut supra.

Geordonneert als voren geene teeckenen te laten volgen voer den tapper *In de Barge*, aen het Bierhooft. Actum ut supra.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt verstaen dat, onder het pretexst ende dexele van brant, dagelycx diversche huysen tot den Dam ende inde lantschanse worden affgebroken ende de wooninghen aldaer verwoest, soo eest dat myne Heeren voers. ordonneren den Colonellen deser stadt den Capitainen aldaer te verbiedene hennen supposten ende soldaten, onder hen vendel resorterende, indyen te hebbene hen desaengaende te verdragen, oft ander-

sints sal men tselve op hen verhalen, ende sullen myne Heeren binnen middelen tyt den behoorlycken brant besorgen. Actum XVIII Octobris 1583.

Op de assignatie van Nyeversele, vander sommen van III^c XII guldenen XIIII ½ stuyvers tot behoeve van Abraham Sertogen, geordonneert den Rentmeestere Janne Pelgrum in minderinge vande bede die te betalen. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Peteren Syben, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van XXXII daghen vacatien, à raison van achthien stuyvers sdaeghs, de somme van XXVIII guldenen ende sesthien stuyvers, midtsgaders noch de somme van acht guldenen ende twee stuyvers by den voers. Syben respective gevaceert ende gedebourseert zedert den XXIII^n July totten X^n deser, beyde lestleden, volghende den billietten daeraff zynde hierane gehecht, maeckende tsamen ses ende dertich guldenen ende XVIII stuyvers eens. Actum martis XVIII Octobris anno LXXXIII.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Peteren Baseliers, Muntmeestere, ter zaecken van dmaecken van twee marck silveren leghgelt, LX marck coperen leghgelt ende anderssints, *prout in specificatione*, vuyt te reyckene ende te betalen hondert vyff ende twintich ₰ Arthoys.

Borgemeesteren ende Schepenen, mits dadvertentien dye gecomen syn van het vernaerden vanden vyant tot Eeckeloo, ende andere gewichtige redenen hen daertoe moverende, hebben gecommitteert de Colonnellen deser stadt om de drye vendelen voetknechten, alhier aengenomen, te logeren opt Veer alhier, ende tselve Veer te doen stercken op de forme dye naderhandt by advyse vande Fortificatiemeesters,

ende andere hen des verstaende, sal worden geordonneert, ende om voorts te versien by schepen van oorlogen dat hen te water geen beletsel gedaen en worde, ende dit alles by provisie opt het welbehagen vande Staten van Brabant ende de Staten Generael, dyewelcke daeraff metten eersten sullen wordden verwetticht ende metten eersten alle gelegentheyt gescreven aende vier leden des lants van Vlaenderen ende de stadt van Gendt, om hen alle mogelyck contentement ende satisfactie gegeven te worden. Aldus gedaen in Collegio XIX Octobris 1583.

Alsoo de Colonnel Jaques de Velaer gewillichlyck heeft verschoten de somme van sesse hondert guldenen, om daermede te versien de drye vendelen voetknechten by deser stadt aengenomen, ordonneren daeromme myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen den Tresoriers ende Rentmeestere den voers. de Velaer binnen acht daghen de voers. sesse hondert guldenen te rembourseren vuyte casse van reductie, ende sal de voers. Rentmeestere daeraff wordden voldaen vanden iersten penningen te procederen vande consenten. Actum ut supra.

Alsoe myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, by een andere acte, hebben gecommitteert de Colonnellen om de drye vendelen voetknechten, by deser stadt aengenomen, te logeren opt Veer, ende tselve te doen stercken met assistentie ende advyse vande Fortificatiemeesters deser stadt, soe eest dat myne Heeren voers. ordonneren denselven Fortificatiemeesters hen daertoe temployeren ende met gemeynen advyse alle behulp ende assistentie te doene. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Jan Baseliers, Schepene, ende Meester Hendrick de Moy, Secretaris deser stadt, om metten Aelmoesseniers te gaen in Sinte-Juliaens gasthuys ende scriftelyck by inventaris over te nemen alle de brieven, scriften, munimenten ende meublen denselven gasthuyse toecomende. Actum XIX Octobris 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Lucas de Here, ter causen van seeckeren dinsten der stadt grootelycx importerende vuyt laste van myne Heeren den Bourghmeesteren gedaen, te tellene de somme van vyftich guldenen eens. Actum XX Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere myn Heere Phylips vander Aa vuyt te reyckene ende te compenseren de somme van XXXI guldenen, by denselven in sekere sake, des by myne Heeren belast synde, verschoten. Actum XX Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens vande Timmerluyden dat sy sullen bestellen en beschicken alsulcken quantiteyt van wercktimmerluyden als de Fortificatiemeesters hen selen verclaren van noode te hebbene tot het maken ende te wercke te leggene het fort, by myne Heeren geresolveert te maken ende aen te leggene opt Veer in Vlaenderen, tot versekeringhe deser stadt ende passagie op Vlaenderen, ende dat vande bequaemste ende daertoe beste nuete persoonen die sy selen konnen becommen, ende sal men denselven in alle redelyckheyt contenteren. Actum XX Octobris 1583.

Op heden, datum van desen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalene de veervrouwe vore IIe pleyten, omme opt Kiel totter Burgt over te settene zeeckere soldaeten, de somme van XVII guldenen X stuyvers eens, *prout in specificatione*. Actum XXI Octobris anno LXXXIII.

Aen de liasse dacte daermede den Tresoriers ende Rentmeestere wordt geordonneert Lodewyck Blommaert te rembourseren van synen verschoten penningen. Actum XX^a^ Octobris 1583.

Aen de liasse de remonstrantie vande Colonellen met XII appoinctementen daeroppe. Actum ut supra.

II appoinctementen op twee diversche brieven commende aende stadt ten fyne van betalinghe.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, insicht ende regardt genomen op de goede, getrouwe ende vlytige dinsten by den Capitain over de borgersche wachte, Cornelis Vranx, inden selven synen ampt der stadt bewesen, ende namentlyck op syne mannelycke vromicheyt daeraff hy den XVII January lestleden tegens de fransche invasie ende aenslach over deser stadt met der daet heeft doen blycken, verhopende ende myne Heeren hen betrouwende dat hy daerinne sal continueren ende volherden, soo hebben deselve myne Heeren den voers. Cornelis Vranx gegunt, geaccordeert ende gewillecort, gunnen, accorderen ende willekorren, mits desen, de Drossaertschap van Kiel, Marckgravelyde, Dorne, Borgerhout ende andere deser stadt heerlyckheden, by de afflyvicheyt van Joncker Carel van Ranst tegenwordich vacerende, inder vuegen ende maniere soo deselve by den voers. van Ranst es bedint geweest, om denselven ampt te administreren op de lasten, instructie, profyten, emolumenten, wedden ende eedt, respective daertoe staende. Actum Jovis XX Octobris 1583.

Op de specificatie van Jacques Boon, gheordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken XLII guldenen XVI stuyvers, ter saecken van geschriften by denselven tot behoeff deser stadt geschreven. Actum ut supra.

Gelycke acte op denselven vander somme van XXIII guldenen XVIII stuyvers, ter saecken als vore. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden Rentmeester Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Sr Francoys Martiny CLXIIII guldenen, in minderinge vande bede. Actum XXII^a^ Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geauctoriseert ende auctoriseren,

mits desen, den Colonellen deser stadt om, van stonden ane, aff te veerdighen den Capitain Cuyck, bevel hebbende over eene vande dry vendelen deser stadt, om met synen volcke te trecken, met den gedeputeerde van Hulst, naer derselver stadt in garnisoen ende tot beseth vander selver stadt. Actum XXII Octobris 1583.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert dat men Lazarus Paffenborch, ter causen van diversche reysen by denselven over ende weder het Veer in Vlaenderen, vuyt laste van myne Heeren ende ten dinste deser stadt gedaen, vuyt te reycken IX guldenen V stuyvers.

Alsoo myne Heeren de Edele vanden Staten slants van Brabant, insien ende regardt genomen hebbende op de groote ende menichfuildighe dinsten by den Heer Trezorier Generael, Doctor Andries Hessels, in voerleden tyden in vele ende diversche treffelycke saken denselven Staten ende de gemeene lande gedaen ende in meer deelen bewesen, soo in den dinst als Pensionaris, hennen Greffier ende daernaer inde Trezorierschap voirs., ende daerinne deselve noch dagelycx met alle vlyticheyt ende bewillicheyt es continuerende, sonder synen persoon in eenige occurentie te verschoonen, tot grooten ende merckelycken naerdeel van syne middelen ende verlies van goeden, oock mede in consideratie van synen kinde by mynen Heeren den Staten voers. ten doope geheven ende als getuygen daertoe geassisteert hebbende, denselven Heer Trezorier Hessels gegunt, geaccordeert ende gewillecort hebben een pensie van vyf hondert guldenen tsiaers, over syn ende syns voirs. kinde, Mathias van Hessel, hennen petere, lyve, ende henne beyder leven geduerende, op de domeynen ende innecommen desselffs lants ende hertochdoms van Brabant, myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, volcommelyck geinformeert vande selve goede ende oorboorlycke dinsten, ende daerenboven consideratie genomen op eenige andere deser stadt int particulier in meer deelen, stonden ende tyden bewesen ende metter daet bethoont, op hope oock vande genen die sy alnoch in toecommenden tyde syn verwachtende, hebben

hen geconformeert ende gevuecht, soe sy conformeren ende vuegen, mits desen, met deselve resolutie ende beraminghe der Staten voers., ende dat dyenvolgende hem sal worden gelevert behoorlyck bescheet ende brieven in gewoonelycke forme onder de signature ende segel daertoe behoorende. Actum XXII Octobris 1583.

Syn gekosen voer Schepenen van Orderen, Ordamme ende Wilmerdonck, Andries Jacobs, Adriaen Claes ende Adriaen van Molle, ordonnerende denselven den eet te doene. Actum ut supra.

Op de requeste van Cornelis Grammeye, geappoincteert dat, mits furnerende by hem binnen VI maenden de IIII^{m} VIII^{c} LXXIX guldenen by hem aldaer gepresenteert, syn hem toegevuecht boven de hondert guldenen jaerlycx, noch IIII^{c} guldenen voer vier jaren, *prout latius in dicto libello.* Actum ut supra.

Op de requeste vande weduwe van Abraham Chevaliers, es haer alnoch toegevuecht vyftich guldenen ter causen vande collectatie vanden halven stuyver ter weken by hem gedaen *prout latius in libello supplici.* Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geauctoriseert ende auctoriseren, mits desen, de Fortificatiemeesters ende Abraham Andriessens, Ingeniaire, met assistentie vande genen die sy te rade selen bevinden, in alder vlyt ende yle het Veer sulx te versien dat het fort aldaer te makene mach in defensie wesen, soo ende in sulcker vuegen gelyck sy tselve alder raetsaem selen bevinden, tselve stellende thender discretie ende goetduncken. Actum XXIIII Octobris.

Myne Heeren voers. ordonneren den bouwmeesters vander Borssen voer vier oft vyf dagen het werck vander selver Borssen te schortsen ende alle timmerluyden ende meytsersdienaers temployeren ende te laten gebruycken int aenleggen, maken ende opvueren van het fort opt Veer,

volgende dordonnantie den Fortificatiemeesters by myne Heeren gegeven, ende des in egeen faulte te syne, soo de versekerheyt deser stadt sulx es verheyschende. Actum XXIIII Octobris 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, gehadt dadvis vanden Colonellen, Dekens vande gulde ende den Ingeniaire deser stadt, geresolveert dat men van stonden ane sal open setten de sluysen van Borgerwert, ende den Melsen oft Cloppersdyck openen ende deur te graven, ende naerdyen het lant sal overloopen ende met watere beset syn, deselve sluysen, mitsgaders die van Calloo, te stoppen, cragen ende croppen, synde daertoe geauctoriseert Jan van Sandyck, de Deken Jan Schyn, Capitain Bartholomeus Segers ende Capitain Lauwerys Verheze, soo myne Heeren deselve auctoriseren, mits desen, oft andersints soo te doene, gelyck sy oorboorlyckste ende gevueglyckste selen bevinden te behooren, ende te assumeren dengenen die sy daertoe van noode selen wesen, ordonnerende vorts den Colonellen om de soldaten opt Veer liggende te employeren tot versekeringhe vanden wercke ende, in plaetse van dyen, gelycke quantiteyt vande borgersche wachte aldaer te leggene, auctoriserende vorts Meesteren Cornelis Baccart, Greffier vanden Colonel, om de werckluyden ten selven eynde van noode aen te nemene ende die te bestellen ende met denselven gecommitteerde aff te verdigen. Actum XXIIII ut supra.

Myne Heeren voers. ordonneren den Rentmeestere Jan van Pelgrum vuytter casse van reductie te tellen aen Jannen Goddyn, Colonel, tot opmakinghe van het fort opt Veer, de somme van IIc guldenen, ende sal deselve somme worden getelt vuyte casse van reductie in minderinge vande XVc guldenen ter weken by den Breeden Raedt den XXIIn Octobris lestleden geconsenteert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben

gecommitteert Rombout Romboutssen, schipper over den schepe genaempt *den Gulden Post,* om met denselven synen schepe, volcke ende amunitie te gaen liggen voor Lillo ende aldaer de passaigie te bewaren ende elders hem temployeren daert hem by de stadt sal belast syn, tot welcken eynde hy sal assumeren alnoch XII oft derthien mannen tot den bootsgesellen die hy tegenwordich is hebbende, tsamen ende al tot laste deser stadt soo lange deselve in dinste deser stadt sal wesen, mitsgaders een pillotte. Actum ut supra. Welcken volgende den voors. Rombout Romboutssen heeft gedaen den eedt van getrouicheyt aen myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Amunitiemeesters te leveren Rombout Romboutssen, schipper over *den Gulden Post,* vierhondert pont poeyers tot behoeve vanden selven synen schepe in dinste deser stadt genomen, mitsgaders een dosyne halfspiessen oft jaechpycken. Actum ut supra.

Item, ten selven dage es geordonneert den voers. gecommitteerde den voers. Rombout Romboutssen alnoch te leveren vyftich pont fyn cruyts. Actum ut supra.

Geordonneert den Schippers te pramen ende te bedwingen alle de bauwers, lantluyden ende andere, met het hantwerck ommegaende, te passeren de rieviere vande Schelt ende op het Veer hen te begeven tot het maken van het fort oft de sterckte opt Veer, ende tot effecte van dyen te gebruycken alle middelen van bedwanghe, tsy arrestementen oft aentastinghe van hennen persoonen, daertoe tassumeren des sHeeren ende syne dienaers, soo tselve werck alle acceleratie ende bespoedinge requereert ende verheyst tot versekerheyt deser stadt. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren gecommitteert . . . . *(sic)* lieutenant vanden Capitain Peter Huybrechtssen, om te wesen Capitain opt schip deser stadt toecommende, genaempt *Oraignen,* ende te beneersten dat

tselve in alder ylen ende vlieticheyt worde toegerust, opgetakelt ende van syn gewant, geschut ende bootsgesellen, soo den heysch van een oreloogschip es verheyschende, ende tselve gedaen mynen Heeren tselve aen te dienen om vorts te doene den eedt van getrouicheyt. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert ende gecommitteert Lauwereyssens Kristiaenssen, schipper over het schip genaempt . . . . *(sic)* om tselve schip te beveerdighen ende gereet te houden ende tselve van weghen ende vuyt laste deser stadt te gebruycken daert ende alsoo denselven mynen Heeren sal gelieven ten dinste derselver temployeren ende orboorlyck selen bevinden tordonneren ende te gebieden, ende te doene den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op sekere staet ende verclaringhe vanden persoonen oft huysen liggende inden XIII^{n} wyck, die in de oncosten vander horologie met synen toebehoorten, gestelt opde Seeusche Merct, moeten oft behooren te contribueren, gestelt dese acte:
Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben geordonneert dat tot doncosten vanden voers. horologie, by den voers. huysen ten pryse als boven van elcken gulden sal worden gegeven eenen stuyver eens, daeraff de proprietaris sal gehouden wesen te draghen twee derdendeelen ende de huerlingen dander. Actum XXII^{a} Octobris 1583.

Op heden, datum van desen, es by myne Heeren voers. geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te calengieren seeckere rente van VI^{c} guldenen erffelycken, mitsgaders noch dry vierendeel jaers verloops vande geheele rente vander sommen van II^{m} ende III^{c} XLV guldenen, toecommende den erffgenamen vanden Heere ende Vrouw van Hoochstraten op en Vrydage lestleden by mynen Heeren den Amptman verkocht. Actum XXIIII Octobris.

Myne Heeren ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den Fortificatiemeesters deser Stadt van stonden ane te tellen de somme van ses hondert guldenen, om deselve te verstrecken tot het maken ende opwerpen van tfortken opt

Veer ende Calloo, ordonnerende dat deselve somme sal worden gestelt vuyter casse van reductie ende dat in minderinghe vande xv^c guldenen ter weken by den Breeden Raet den xxii Octobris lestleden geconsenteert te treckene vuyter selver kassen.

Gelycke acte van twee hondert aen Jan Goddyn, tot makinghe van het fort opt Veer. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt vuyt te reycken ende te betalen aende erffgenamen Daneels Cramers de somme van hondert guldenen eens, ende dat op rekeninghe ende in mindernisse van henne schult, behoudelyck dat deselve hondert guldenen over sulcx sullen geteeckent worden op de obligatie daeraff synde. Actum xxv Octobris 1583.

Myne Heeren hebben geordonneert den gecommitteerde totter amunitie te leveren aen Joncker Dierick Dombre, tot bewaernisse van synen huyse genaempt *Bourbuer*, gelegen omtrent de riviere tot Bazel, L ℔ cruyts ende i^c ℔ lonten tot defensie ende bewaernisse van synen huyse ende de sluyse daerane gelegen. Actum xxv Octobris 1583.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy selen corten ende defalcqueren aende vervallen hueren van deser stadts winckels, kelders, huysen, plaetsen ende anderssints, de thien dagen, mits de veranderinge vanden jare. Actum ut supra.

Gelycke acte in respecte vande pachters deser stadt, oft anderssintts den tyt van hunne verpachtinge te prolongeren ende verlingen voor ghelycke thien dagen, soo sy nae gelegentheyt vanden pachte gevueglycxste ende deser stadt proffytelycxste selen bevinden te dienen. Actum xxv^a Octobris 1583.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen toegelaten ende geconsenteert

Peteren Baseliers, Muntmeestere deser stadt, dat hy in eenen hoeck van Sinte-Michielskercke zal moghen legghen zeeckere quantiteyt van hoy, mits betalende de huere daeraff ter discretien vanden Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt. Actum XXIIII Octobris 1583.

Aen de liasse dacte vande nominatie vande gedeputeerde neffens de Staten van Brabant. Actum XXV Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Peteren Panhuys, Tresorier, ende Jaques vande Walle, Colonnel deser stadt, ten eynde sy in diligentien sullen sien te becommen twee cromstevens ende deselve oprusten ter oorloge, om te dienen tot defensie ende bewaernisse vande riviere, ontrent deser stadt ende daer men deselve op de voers. riviere ende anderssints sal noode hebben, ende om doncosten ende de provisie daertoe nootelyck te vervallen, sullen den voers. gecommitteerde gefurneert ende in handen gestelt worden metten iersten genochsame middelen ende provisie van gelde. Actum XXVI Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren de pachtersse vanden Veere dat sy terstont gereet sal maken ende laten volghen aende Fortificatiemeesters deser stadt eene schuyte hen dienelyck, om dye te gebruycken tot oversetten vande werckluden ende henne volcke tallen stonden als hen dat gelegen sal syn. Actum ut supra.

Geordonneert den Amonitiemeesters deser stadt van stonden aen te seyndene tot behoeff vanden forte van Margriete, aenden Capitain Abraham Henricx, de quantiteyt van II^c ℔ poeders ende tweehondert ℔ lonten. Actum XXVI Octobris 1583.

Gecommitteert ende geordonneert Meester Jacop Hoy-maecker om te wesen Deken vander natien vande Graen-

coopers, voor dit jegenwoordich ende toecommende jaer, ende te doen den eedt daertoe staende. Actum xxvia Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Dekens ende Capitainen de wachte houdende aen deser stadt poorten, egeene ossen, beesten oft eenigerrande vee vuyt deser stadt te laten trecken, tsy over tVeer oft anderssints naer Vlaenderen, ter tyt ende wylen anders by myne Heeren sal wesen geordonneert, maer wel tselve der stadt te laten innecommen ende oock egeenderrande victuaillie. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, insien genomen op de tegenwordighe gevueghnisse van deser saken, ende dat de vyant hem naer deser stadt, deur het lant van Waes, lanx soo meer, es porrende, ende dat over sulx te vreesen es dat hy hem soude mogen meester maken vande schepen liggende op de rieviere vande Schelde ontrent Ruppelmonde onder den dinst ende bewint vanden Bailliu van Waes, die hem van daer es absenterende ende binnen den voers. slote houdende, sulx dat in allen manieren noodich es bevonden vande voers. schepen hem te versekeren, soo eest dat deselve myne Heeren voers., om in desen te versien, syn overcommen ende geaccordeert met den Lieutenant, bootsgesellen ende andere op den voers. schepen wesende, van dat sy den Capitain, Lieutenant, bootsgesellen ende allen anderen, in dinste synde, sullen betalen ende voldoen (soo sy tselve hen geloven, mits desen) allen hennen achterstel ter causen vanden selven dinst hen verschenen, mitsgaders daertoe noch toevuegen ende versien met eenigen eerlycken schenck ende danckbaerheyt, mits deselve schepen alhier brengende ende houdende in dinst voer deser stadt ende de generaliteyt, met verstande dat ingevalle naemaels werde bevonden dat de voers. van Vlaenderen hen nyet aff en sunderen vande generaliteyt, namentlyck van die van Brabant, Hollant ende Zeelant, men de voers. schepen weder sal laten keeren ten dinste vande voers. van Vlaenderen, soo in desen anders

nyet wordt gedaen dan tghene mach strecken tot het gemeen besten, gelovende myne Heeren voers. dinhout deser te volbrengen mitsgaders den voers. Capitain, Lieutenant ende andere desen aengaende costeloos ende schadeloos te houdene tegens den voers. van Vlaenderen, lande van Waes ende alle andere die desaengaende eenige actie oft last souden mogen pretenderen oft hebben, in kennisse hebben dat doen onderteekenen ende onsen segelen ter stadt saken te doen stellene. Actum XXV Octobris 1583.

Aen de liasse dacte daermede den Fortificatiemeesters wordt geconsenteert het hout, noodich tot tmaecken vande forten in Vlaenderen, te halen binnen dese stadt, daer sy tselve selen connen becommen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede Valerus van Dale wordt geordonneert op te rechten in handen vanden Bouwmeesters alsulcke somme van penningen als hy meer ontfangen heeft dan hem is aengetaxeert. Actum XXVI[a] Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Meester Jacob Swerius, Schepene, ende Jan Schyn, Deken vanden Ouden Boghe, met assistentie van Abraham Andriessens, in alder diligentie te doen doersteken de nieuwe sluys tot Calloo ende den Calloosendyck, ende, om tselve te effectueren, te assumeren alsulcke hulpe ende al te doen tgeene sy daertoe sullen bevinden nootelyck ende hen eenichssints dienlyck te wesen, daertoe denselven, mits desen, volcomentlyck authoriserende. Actum XXVI Octobris 1583.

Gelycke acte op Blommaert ende Jan Goddyn, om doer te steken het gadt tot Borcht, dwelck eertyts doergesteken is geweest ende den dyck van Swyndrecht. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te rembourseren aen Jan Goddyn, Colonnel deser stadt, de somme van vyftich guldenen dyewelcke deselve verschoten heeft in saecken gedient hebbende tot voerdeele ende versekerheyt deser stadt. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, Colonellen ende Capitainen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Meesteren Willem Evrarts, Pensionaris, ende Jaques de la Faille, Coronel, om te reysen naer Gent ende aldaer mynen Heeren den Hoochbailliu, Schepenen van beide de bancken ende beide de Dekens vander selver stede, mitsgaders de Colonellen ende Capitainen te verthoonen den last hen by mynen Heeren, Colonellen ende Capitainen voers. gegeven, tenderende ten eynde tot eene goede onderlinghe correspondentie ende resolutie op de middelen dienende tot het vueren vanden oreloghe tegens den gemeynen vyant, ende dat tot denselven eynde de vier leden slants ende graefflyckheyt van Vlaenderen hen gedeputeerde gelieve aff te verdighen met behoorlycken ende volcommen tot de vergaderinghe vande generaliteyt ende vorts te doene ende hen te reguleren volgende dinstructien ten selven eynde hen gegeven.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Capitain Plucke, oft Thybout, dat hy terstondt den Capitain Peter Huybrechts, tonneman, sal assisteren met thien soldaten, om temployeren daer dat sal behooren, ordonnerende insgelycx Capitain Joos Danieels denselven tonneman behulpsaem te syn als voeren met drye oft vier bootsgesellen. Actum den XXVII^{n} Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den Colonellen dat sy van stonden ane deen schepe van oreloge deser stadt, te wetene Joost Danieelssens, versien met ses soldaten, ende het schip Capitain Huybrechtssen, met tweelf soldaten vanden volcke van Capitain Thyboult ende Luyck, ordonnerende den voers. Danieels ende Huybrechtssen denselven soldaten te versien van montcosten. Actum XXVII Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geauctoriseert ende auctoriseren, mits desen, de Colonellen deser voers.... dat sy van stonden ane onder de borgeren ende ingesetenen deser stadt alnoch selen aennemen

dry vendelen knechten, elck vendele tot hondert vyftich coppen, tselve oyck hen, mits desen, wel expresselyck ordonnerende. Actum XXVIII Octobris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren Tresoriers ende Rentmeestere van stonden ane te tellene, in handen vande Colonellen deser stadt, de somme van vier hondert guldenen ende dat om de dry vendelen soldaten, by hen te lichtene, voer aenneemgelt op de hant te gevene, ende sal deselve somme worden getrocken vuyter casse van reductien in minderinge vande XV^{c} guldenen ter weken by den Breeden Raedt den XX^{n} Octobris geconsenteert. Actum ut supra.

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, concergie, ter saecken vanden oncosten ghedaen op de maeltyt vande Wethouderen vanden jare LXXXII^{en} in November, gheordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen VIII^{c} XCVIII guldenen XVII 1/2 stuyvers *prout in specificatione.* Actum ut supra.

Op ghelycke specificatie vanden selven, ter causen vande maeltyt voor de Hooftmannen vande poorterye, gehouden den iersten January lestleden, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken ende te betalen I^{c} LXVI guldenen XIII 1/2 stuyvers, *prout in specificatione.* Actum ut supra.

Alsoo Peeter de Backere, out Capitain, mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt heeft verclaert middel te weten om te becommen ende hen te versekeren vande oreloogh schepen, liggende onder het slot van Rupelmonde, ende tot dyen eynde hem te konnen versien van het volck ende andere provisie daertoe nootelyck, zoe myne Heeren hem oock hebben geauctoriseert, soo ordonneren myne Heeren voers. den voers. de Backere hem taddresseren ten selven eynde aen Capitain Peeter Huybrechts ende Jan Danieelssen, om tsamenderhant tadviseren ende ramen ende besluyten hoe sy tselve ten besten selen mogen toeleggen, belastende het volck ende bootsgesellen te doene ende hen

te reguleren tghene hen ten fyne voers. de Backere, Huybrechtssen ende Danieelssen sal worden belast.

Geordonneert in minderinge vande bede te betalen LXXII guldenen aenden Superintendent vanden weeckgelde. Actum ut supra.

Op de specificatie van Meester Jan vanden Werve, Advocaet, ter saecken van vacatien ende andere besoigneen voor dese stadt ghedaen, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken CXXIIII guldenen XVII stuyvers eens. Actum ut supra.

Geordonneert den gecommitteerde totter amonitien te leveren aen Peeter Huybrechts ende Peeter de Backere, Capiteynen, L ℔ fyn cruyts ende lonten daertoe dienende, mitsgaders L halff spiessen. Actum XXVIII^{a} Octobris 1583.

Op de instructien vande Staten over de gedeputeerde reysende nae Gent ende Dermonde, gestelt IIII acten.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen Jan van Leent, gesworen bode deser stadt, de somme van LXXII guldenen ter saecken van vacatien ende verschoten penningen volgende de billietten daeraff synde. Actum XXVIII^{a} Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert den Coronel vande Walle, om terstont te varen naer Calloo ende aldaer deur te doen steken den dyck ontrent de nyeuw sluyse oft elders, daert aldaer bequaemste sal wesen, mitsgaders oock den Melsendyck, ordonnerende den cappitain vande schepen van Waes tot dyen eynde taccompagneren ende tassisteren. Actum XXVIII Octobris.

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, concergie, ter causen van tgene hy vuyt laste van myne Heeren verschoten ende gedebourseert heeft, geordonneert Tresoriers

ende Rentmeestere denselven te betalen XIII^c VI guldenen II 1/2 stuyvers, *prout in specificatione.* Actum XXIX^a Octobris 1583.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Anthonio Ancelmo, Schepene, Peter Panhuys, Trezorier, ende de Coronel Veler, om te communiceren met den Capitainen, bootsgesellen ende anderen vande schepen onder den Bailliu van Waes gedint hebbende, met denselven tovercommen nopende de gratuiteyt ende vereeringhe hen te gevene voer den dinst by hen gedaen, mitsgaders op wat voet ende salaris deselve inden dinst deser stadt selen willen continueren, om, tselve gedaen ende hen rapport gehoort, in desen vorts gedaen te wordene naer behooren. Actum ut supra.

Geordonneert den Amunitiemeesters te leveren vyftich ponden cruyts ende I^c ponden lonten tot provisie van het huys van Beveren. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. ordonneren den Colonellen deser stadt dat sy belasten Capitain Plucke met syne soldaten hen te vertrecken tot op den dyck van Borcht, over het gat, ende aldaer op den dyck inne te nemene de plaetse waer eertyts het fort ende schanse aldaer eertyts geweest synde, ende deselve, met eenige werckluyden by hen te assumeren, het selve fort op te werpene ende tegens den vyant tselve te beschansen

Geordonneert den Dekens vande Schippers tegens den avont te beschicken twee pleyten aen het Veer van Vlaenderen, om aldaer tsavonts te doene inne vertrecken de lantluyden om inde selve te mogen slapen, ende dat voer twee, dry dagen ende sal men deselve daeraff van stadtswegen betalen. Actum XXIX Octobris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den pachteresse vanhet Veer in Vlaenderen gereet te houdene XII schuyten, om die temployeren daert de Colonellen deser stadt oft eenich

van hen selen ordonneren ende hen belasten ende sal men denselven daeraff van deser stadtswegen contenteren. Actum XXIX Octobris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren Capitain Joost Danieelssen oft Capiteyn Abraham Henricxen, Capiteyn opt fort vande Margriete, het tolhuys by Sinte-Bernaerts, opde vaert van Mechelen, aen te steken ende tselve te ruineren, soo men verstaet den vyant derwaerts het hooft te hebbene. Actum XXIX Octobris.

Gelycke acte op den meulen tot Cruyebeke. Actum XXIX Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Dekens vande gulde ende andere, de wacht hebbende aen de Waterpoorte, alhier geen schepen te laten varen de riviere opwaerts, sonder te hebben behoorlycke passeport daertoe dienende. Actum XXIX Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen ordonneren dye vande schepen van orloghe geen schepen te laten passeren de rieviere opwaerts sonder te hebben behoorlycke passeporte daertoe dienende. Actum ut supra.

Myne Heeren voers. ordonneren den Colonellen dat sy selen belasten ende bevelen Capitain Hui, Lieutenant vande compaignie van peerden, gedint hebbende onder den Bailliu van Waes, met de resterende peerde die hy vander selver compaignie sal mogen becommen, te trecken opt slot van Beveren.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy van stonden ane selen doen effectueren ende te wercke leggen de poincten nopende het fortificeren vanden watercant deser stadt, den eersten Septembris lestleden, naer voergaende rapport in Collegio genomen ende tot heuren laste geleght, ende daerinne egeen delay oft vertreck te

gebruycken om alle voerdere inconvenienten ende peryckelen voer te commen. Actum ut supra.

Gelycke acte op de Fortificatiemeesters.

Alsoo men verstaet ende oock metter daet bevindt dat de vyant (hem meester gemaect hebbende vanden lande van Waes ende namentlyck vanden slote van Ruppelmonde), in alder mannieren ende by alle middelen tracht ende aerbeyt om de navigatie ende den vryen toeganck ende vuytocht respective naer ende van deser stadt te benemen ende te verhinderen, dwelck in alder vlyt ende spoedicheyt dint voergecommen ende gekeert te syne, by allen alsulcken wegen alst eenichsints mogelyck bevonden sal worden, tzy by het deursteken vande dycken, soo binnen slants als te seewarts hennen streeck ende loop nemende, als andere gelycke middelen, hoedanich deselve soude mogen wesen, soo naer Godt de eenige welvaert den geluckigen stant ende goede gesteltenisse deser stadt daerane es hangende, mits tselve doende ter plaetsen daer den tocht int commen ende vallen van het watere alderminst sal mogen hinderlyck ende schadelyck wesen, ende dat tselve nyet en dint gedaen, dan met voergaende rype deliberatie vanden genen die hen het stuck vande dyckaigien ende het faict vander zee best syn verstaende, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, mynen Heere den Amptman, Joncker Janne van Stralen (denselven daertoe wel erstelyck versueckende) Meester Matheus de Lannoy ende Lodewyck Blommaert, Schepenen, die tot hen selen mogen assumeren Meesteren Jeronimus vander Beken en oock eenige andere, het stuck vande dyckaigien gehandelt ende de plaetse boven ende ter rievieren nederwarts, ter beyder syde, behandelt ende bewandelt hebbende, om op de gelegentheyt vanden dycken, soo binnen slants als ter rieviere ende seewarts gelegen, soo in Vlaenderen als in Brabant, vanden Hont ter Schelden naer deser stadt opwerts ende van der stadt voerts ten beyde syden naer Dermonde ende oock naer de vaert van Mechelen hennen streck nemende, hen op desen te informeren ende te onderrichten aen de persoonen, tsy

officiers, superintendenten, dyckgraven, gesworenen oft oock dyckwerckers, desaengaende verstant hebbende, tontbieden, de caerten daeraff zynde te besichtigen ende den patroonen daeraff te nemene, oft, by gebreken derselver, de voers. persoonen die te doen maken, trecken ende affteekenen, waer men ter minster quetsinghe deselve dycken best soude mogen ondergraven ende deursteken, den noot sulx verheyschende ende den vyant aldermeest soude mogen hinderlyck wesen ende krencken, de plaetsen te designeren die desaengaende minst subiect syn van schade ende alder gevuechelykste weder souden gerepareert mogen worden, het lant geverscht ende denselven dyck in tyden ende wylen in syne staet ende behoorlyck beloop aldervueglyckste gebrocht soude mogen worden, ende daer de minsten neren, seebraecken oft grontgaten souden mogen vallen, hoe verre, breet ende hooch het watere synen streck in sulken gevalle soude geraken te nemene ende te weyene, de schade ende oock den oorboor ende versekeringhe dyer vuyt soude geraken te rysene ende meer andere circumstantien ende overvallende saken, dyer soo tot voer als naerdeel souden deur geraken te rysene ende te vallene, ende van als note ende memorie te houdene ende by den voers. Meesteren Jeronimo vander Beken te doen opteekene ende by geschrifte te stellene, tot welcken eynde mede sy tot koste deser stadt selen mogen ontbieden de voernempste int selve stuck hervaren, beproeft ende geexperimenteert synde, tsy vander Neusen, Safftinge, Tholen ende voernemelyck den Superintendent vanden lande vander Goes, Sr Adriaen Blanche, vanden Doel, Beveren ende Veerbroeck ende desgelycks vande syde van Brabant, mede voerts eenige andere vander rievieren opwarts ende dat tot koste deser stadt, om al tselve gedaen ende der voers. commissarissen rapport gehoort, hen daermede ende met de voers. advisen in tyden ende wylen sulx te behulpen als den noot deser stadt ende des lants versekerheyt sal verheyschen ende requireren, denselven commissarissen tot al tghene des voers. es, mits desen, auctoriserende. Actum XXIX Octobris 1583.

Alsoo de dry leden deser stadt respective den XIX^n^, XXII^n^ XXVI ende XXVIII deser tegenwordiger maent van Octobri

anno xv^c dryentachentich, insiende den tegenwordigen noot, ende dat nyet mogelyck en es sonder prompte middelen van gelde den vyant thooft ende were te biedene, goetgevonden, geconsenteert ende bewillicht hebben dat, ten behoeve als boven, weeckelyckx vuyter kasse van reductie selen worden gelicht ende gehaven xv^c guldenen vanden eersten January naestcommende, ter sommen toe van een hondert duysent guldenen met den redelycken intereest van dyen, mitsgaders eenen vyfden penninck over de huyse ende erffgoeden deser stadt ende den geheelen lande van Brabant inder voers maent van Januario naestcommende cours ende loop te nemene, ende dat men daeroppe soude mogen negocieren, handelen ende sulcken partyen, alst ter minster quetsinghe ende schade vanden lande ende deser stadt sal doennelyck wesen, te sluytene ende aen te gane, hebbende dyenvolgende deselve leden gecommitteert sekere commissarisen conform ende naer inhout der acten, ten selven tyde geexpedieert ende affgeverdicht, soo eest dat men, in conformiteyt ende tot volvueren ende effectueren vande selve commissie, men ordonneert den commissarisen voers. dat sy den borgeren, goeden ingesetenen ende gewillighe leenders, liefhebbers ende geaffectioneerde tot de gemeen sake by hen selen ombieden ter plaetsen ende inder camere, hen ten selven eynde by myne Heeren gedesigneert tegenover de kokene vanden stadthuyse alhier, ende deselve tinduceren ende te bewilligen, dat sy op de hypoteque vande voers. xv^c guldenen ter weken vuyter casse van reductie, als boven, te lichtene oft op den vyfden penninck voers., tot heuren keuse, op leeninghe gelieve te furneren ende liberalyck te verstrecken eene goede ende tamelycke somme, elck naer syne qualiteyt ende middelen, die hem by Godt den Heere hem syn gegunt ende verleent, tot de voers. hondert duysent guldenen, mits furnerende ende mede innebrengende brieven vande voers. goetwillige leeninghe op renten inden jare van LXXVIII op Maestricht, mitsgaders het furnissement vande LII^m duysent guldenen ter maent voir den termyn van dry maenden metten verloope van dyen, ende daertoe dry deelen in comptante penninghen, waervan men deselve pro rata ende gelycke repartitie ende verdeellinghe sal rembourseren ende wedergelden, met den intereste

van dyen, vande penninghen te procederene vander voers. hypoteken, naer daten vanden 1n January voers., met sulcken termynen ende payen gelyck de voers. leenders onderlinghe sullen overcommen, tot welcken eynde men deselve sal geven ende doen sulcken brieven, versekeringhe ende genouchsame contentement, soo sy tselve tot hennen vollen genoegen selen van noode bevinden. Actum ultima Octobris 1583.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende geauthoriseert, ende committeren etc. Abraham Hendrixssen, Capiteyn van het fort vande Margriete (om te voren te comen de swaricheden ende periculen dye tvoers. fort ende de riviere deser stadt souden mogen toecomen) in alder diligentie doer te steken alle alsulcke dycken, ontrent tvoers. fort gelegen, als hy gevuechlycxste tot minste peryckel ende schade vanden lande, ende tot conservatie ende veylicheyt vanden voers. forte ende riviere sal bevinden nootelyck, al achtervolgende ende nae vuytwysen het patroon daeraff gemaeckt ende by desen gevuecht synde. Actum XXXI Octobris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, gevisiteert ende besichticht hebbende den streeck vande rieviere ter Schelde nederwarts, hebben nootelyck bevonden, tot conservatie vande schipvaert ende vrye navigatie naer ende vuyt deser stadt, van noode te wesene een fort oft schanse op te werpene ende van stonden ane te wercke te leggene opt schoor te Keetenisse, op de stelle tegens over Oordam, ordonneren oversulx Capitain Abraham Andriessens, Ingeniere, tselve fort aldaer te makene oft daer ontrent, daer hy sal tselve best dinstelyck bevinden, ende tselve in alder neersticheyt ende vlyt te bevorderen, daertoe assumerende alsulcken krych ende werckvolck als hy van noode sal bevinden, waervan men denselven van stadtswegen sal betalen, daertoe gebruyckende, ingevalle des noot sy, alle middelen van bedwange tot hetselve ende alles wes daerane es dependerende den voers. Capitain Andriessens, mits desen, auctoriserende ende belastende. Actum ultima Octobris 1583.

Myne Heeren ordonneren den gecommitteerde totter amunitie Capiteyn Peteren Huybrechts te leveren IIIIc ₶ poeyers tot behoeve vanden orelooghschepe deser stadt. Actum XXXI Octobris 1583.

Aen de liasse dacte vanden consente vande leden deser stadt aengaende den vyffden penninck ende andere in date XXVIIIa Octobris 1583.

Aen de liasse dacte vande leden daermede sekere commissarisen worden gecommitteert om te negocieren opden voers. consente, tot hondert duysent guldenen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede den Fortificatiemeesters worden belast de meshoopen vande straten te doen vervueren. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede gheconsenteert wordt dat de absenten selen worden getauxeert. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande nominatie vanden leden tot den superintendentschappe van Lilloo. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande leden daermede sekere commissarisen worden ghecommitteert tot de auditie vande rekeninghe van Jan Pelgrum. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande leden daermede dye vanden bouw vanden stadthuyse ende borse wordt geordonneert te tellen in handen vande munitiecamer VIIm rinsguldenen. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede den gulden wordt geordonneert eene geheele compagnie vande selve gulden te seynden nae Lilloo. Actum ultima Octobris 1583.

Aen de liasse dacte van commissie op vanden Warck ende andere reysende nae de vergaderinge vande Generale Staten. Actum ultima Octobris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy, in mindernisse vande vyftien hondert guldenen ter weken, by den lesten Breeden Raet vanden XXII Octobris geconsenteert vuyter casse van reductie, tot behoeve vanden tegenwordigen noot geconsenteert, te tellen ses hondert guldenen tot leeninghe vande soldaten wesende inde sterckten van Willebroek ende Marguerite. Actum ultima Octobris 1583.

Geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, in mindernisse als boven, te coopen XV^c pond kaze, XV^c pont spexs, III vaten boteren, XXXVI tonnen X stuyvers biers ende L guldenen broots tot behoeve vande voers. forten. Actum . . . . *(sic).*

Alsoo de Secretaris van Syne Excellentie, Barlecom, tot dry diversche reysen alhier om deser stadtsaken, soo van Zeelant als Hollant es gecommen, hebbende lestwerven alhier gelegen over de dry weken, hebbende oock geduerende dit geheel jaer continuelycken ende weeckelycken myne Heeren int lanck ende breet geschreven van allen occurentien ende ten dinste vande stadt hem altyt bereet gevonden, soo ordonneren myne Heeren voers. den Trezoriers ende Rentmeestere denselven van Berlecom, in respecte ende ten aensiene vande selve dinsten, te vereeren ende begiften met een hondert guldenen eens. Actum ultima Octobris 1583.

Alsoo dingelanden ende huyslieden vanden Doel ende tLeus mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt Antwerpen te kennen hebben gegeven, dat sy in alder neerstieheyt ende vliet hen porren tot het vuytdorschen vanden graene int selve lant gewassen, om tselve herwarts overe te transporteren ende tot victuaillie ende nootdrufft deser stadt ende den goeden borgeren te venten ende te penninckwerden, oft den gegoeyde ende eygenaers hennen meesteren tselve graen over te leveren (soo den meestendeel vande gelande desselffs Doels binnen deser stadt es woonende) waerinne sy hen grootelycx bevinden verhindert deur de soldaten ende oreloogsvolcke, mits denwelcken eenyegelyck hem te

vluchte es snellende in der vuegen datter egeen aerbeyders oft doschers en syn te becommen, waerdeure sy tvoers. graen ende gewasch nyet en konnen georboren, waerby deser stadt (die anderssints in dese gevueghenisse by alle middelen van provande dint versien ende gevictuailleert te syne) grootelycx soude beschadicht worden, soo ordonneren myne Heeren voers. den Superintendent van het fort van Lillo, myn Heere Montens, om in desen te versien ende voer te commen, dat den voers. inwoonders, huyslieden ende bauwers egeenen hinder, beleth oft obstacle by synen soldaten oft yemanden anders in tghene voers. en worde aengedaen, noch eenige dreygementen dyenaengaende te gebruyckene, maer deselve peyselyck ende vredelyck het voers. goet, graen ende gewasse te laten dorschen, oorboren, te schepen ende herwarts over te transporterene ende over te brenghene, ende oversulx vryelyck ende onverhinderlyck deselve te laten vlieten ende naer deser stadt te vlotene, volgende de opene passepoort ende brieven van veylicheyt by mynen Heeren onder den segele deser stadt denselven ingesetenen gegeven, behoudelyck dat deselve ingesetenen den voers. soldaten geenssints en selen quellen noch misdoene oft eenige moetwillicheyt bewysen, ende dat de schuyten ende schepen liggende aenden Vlaemschen kant op Liefkenshoeck, Kerckegat ende den Noot alle avont selen worden gebrocht inde haeffene van het voers. fort van Lillo, ende dat het voers. goet sal worden geladen met vloet ende ebbe ende andersints nyet. Actum IIa Novembris 1583.

Alsoo, mits de tegenwordige benautheyt, nootelyck wordt bevonden by alle gevuegelycke middelen eene merckelycke somme te becommen ende op te brengen, sonder dat men den tyt, by den lesten Breeden Raet besproken tot het ophaven ende collecteren vanden vyfden penninck, eenichssints kan oft vermach te verwachtene sonder te vallen in een merckelyck verloop van alle saken ende irreparable schade, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt, om de gemeen saecke naer hen besten te bevorderen ende te beneersten, hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, myn Heere den Buyten-Bourghmeestere, Joncker Jan van Schoonhoven, Joncker Rogier van Lefdale, Schepene,

Oude-Bourghmeestere, Cornelis Pruynen, Andries Vermeulen, Schepenen, om met myn Heere Doctor Andries Hessels, Sr Steven Racket, Raet, Adriaen Bordeel, Hooftman vande porterye, Gillis Hoffman, Wyckmeestere, de Colonel Velaer, Robbert de Lommel, Capitain, om tsamen oft den meestendeel van hen voer hen te ombiedene de beste gequalificeerde persoonen, borgeren ende ingesetenen deser stadt, liefhebbers ende wel geaffectioneerde tot den lande ende de gemeene saecke, ende deselve tinduceren ende te bewillighen tot een redelycke ende liberale leeninghe, op de hypoteken by den voers. lesten Breeden Raet geconsenteert, volgende dacte van consente daeraff zynde ende den voers. gecommitteerde gelevert, om deselve somme comptant ende by alder corter stonde te furneren ende op te brengene, waerinne, mits de voers. goede versekerheyt ende meer de genouchsame hypoteque, men verhopt dat nyemant hem daerinne en sal te soeken oft weygeringhe maken, principalyck insien ende consideratie genomen op den grooten tegenwordigen benoodicheyt ende necessiteyt. Actum II$_a$ Novembris 1583.

Naerdyen myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt syn onderricht dat de ingedycte lande op den cant vande Schelde ende syde van Brabant, hennen streeck van deser stadt lanx ter rieviere nederwarts nemende, nyet en syn van gelycke hoochde ende eenverdighen waterpas, sulx dat eenige vande achterlanden ende polders wel een tonne hoogher van gronde syn bevonden, dan degene die ter stadtswarts syn gelegen, waerdeure het water soude commen herwarts te sacken, ende synen vloet te nemene, nyet sonder naerdencken van merckelycke schade desselffs lants, deser stadt mueren ende wercken, dat nochtans by alle middelen den vyant dint van deser stadt ende der rieviere voers. gekeert ende geweert ende alle voerdere inbreuck desselffs verhindert, soo hebben deselve regeerders der stede voers. gecommitteert ende geauctoriseert, soo sy committeren ende auctoriseren, mits desen, Joncker Godevaert Montens, Schepene ende Superintendent vande sterckte van Lillo ende Jan Schyn, Deken vanden Ouden Voetboge, om de binnendycken vande voers. ingedycte lande ende polders te visiteren ende te besichtighen ende namentlycken den

Couwenstynschen ende den Blaugarendyck, ende voerts daerinne vorts te versiene naer gelegentheyt ende heysch vande saken, denselven auctoriserende deselve dycken deur ende inne te stekene ende het water in te laten, daer sulx ende soo sy van noode selen bevinden ende alles desaengaende te doene tghene sy nootelyck ende oorboorlyck selen bevinden. Actum II Novembris 1583.

Alsoo de vyant hem dagelycx soo lanx soo meer deser stadt es nakende, ende by alle middelen porrende de navigatie ende vrye vaert vande rieviere deser stadt te becommeren ende verhinderen, om dwelck te beletten men opentlycken kan bespeuren van wat insien ende gewichte het fort Lillo wordt bevonden, inder vuegen dat tselve met alle sorchfuildicheyt dint bewaert ende versekert, soo eest dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren ende belasten, mits desen, wel ernstelyck, dat sy in alder vlyt ende spoedicheyt, sonder eenigen vuyttocht oft vertreck, te wercke selen leggen eenen sluytboom op syne behoorlycke groote ende sterckte inde havene vande selve sterckte, daertoe mede te maken ende op te richten een amunitie huys, om de vivres, provianden ende damunitie aldaer te leggen ende te bergen ende ondere de torven ende hout, andere materialen, tot de nootelyckheyt ende defensie vanden selven forte respective verheyst ende gerequireert, ende oock te besorghen dat den rosmeulen, wesende inden Eeckhoff deser stadt, alhier wordde getransporteert opt selve fort ende aldaer sulx geaccommodeert ende toegerust, dat hy mach gebruyckelyck ende dienstelyck wesen tot behoeve vanden garnisoen ende soldaten aldaer in beset wesende, tot welcken eynde de Trezoriers ende Rentmeestere tot dyen eynde den voers. rosmeulen te laten volgen, in al tghene voers. es egeen vertreck te gebruyckene om alle inconvenienten ende gevaer, dewelck daervuyt souden mogen rysen, te verhueden. Actum VII Novembris 1583.

Alsoo den tegenwordighen noot ende periculeuse gevueghenisse ende gesteltenisse van tyde verheyst ende requireert dat men de compaignien, liggende int beset van het fort van

Lillo, vermeerdere ende augmentere met tseventich oft ten minsten vyftich hooffden ende coppen, dat mede tselve worde besorcht van tamelycke vivres ende amunitie, mitsgaders den soldaten hen betalinghe verstreckt, soo committeren myne Heeren de Bourghmeesteren ende Schepenen Lodewyck Blommaert, Schepene, om desaengaende te communiceren met den Colonellen deser stadt, om hen advis gehadt, vorts dyenaengaende naerdere by myne Heeren geordonneert ende in desen versien ende besorcht te wordene, soo tot betere conservatie vander voers. plaetse behooren sal, mitsgaders om te communiceren metten Tresoriers, Rentmeestere ende Fortificatiemeesters deser stadt, ten eynde ten alder spoedichste ende met alder neersticheyt tselve fort wordde geprovideert ende besorcht met twintich tonnen oeisters meel, xx tonnen biscuyts ende veertich tonnen biers. kase, speck, asyn, olie ende ander naervenant ende in redelycke quantiteyt, dwelck by den voers. Superintendent by syne gecommitteerde in alle sorchfuldicheyt int amunitie huys aldaer te makene, sal wordden bewaert tegens den noot dier soude mogen overcommen, voerts mede by myne Heeren den Staten van Brabant oft hennen gecommitteerde Raden te beneersten de resterende gagien vanden voers. garnisoen inde maent van Augusto ende den thienden Septembris verschenen, mitsgaders andere nootelycke belastinghe, ende denselven Staten aen te dienen dat de ses compaignien, by den Colonels deser stadt opgelicht, beloopen tegens i^{m} vii^{c} guldenen elck vendele ter maent, tsamen thien duysent ii^{c} guldenen ende de compaignie van Lillo, tot ii^{c} coppen, met het tractement vanden Superintendent, ii^{m} v^{c} guldenen, in desen alle neersticheyt te doene opdat al tselve mach wordden geeffectueert. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren ende committeren, mits desen, Joncker Godevaert Montens, Schepene ende Superintendent van het fort van Lillo, met den Dekens vande gulden naer het voers. fort vertrocken synde, deselve guldebroederen int geheel oft in deel van daer te keeren ende herwarts over te schicken, soo sy naer gelegentheyt vande saken selen bevinden. Actum ii^{a} Novembris 1583.

Alsoo de Greffier deser stadt, Martini, den Trezoriers ende Rentmeestere heeft te kennen gegeven dat by hem ende synen klerck eertyts inde furie deser stadt syn gesalveert diversche stucken, munimenten ende acten deser stadt aengaende, dewelcke al tsamen in eenen grooten sack sonder ordre ende zeer confuselyck geworpen wesende, deselven somwylen alsnu en dan oversien ende overlesen hebbende, heeft bevonden daer eenige stucken onder te wesene die de stadt in diversche saecken grootelycx selen dinstelyck wesen, soo de stucken vande Rentmeesterskamere ten selven tyde meest syn verbrant, soo committeren myne Heeren voers. den voers. Martini met vander Eycken, gesworen klerck vande Rentmeesterskamere, om alle deselve stucken tsamen te oversiene, toverlesen ende al tghene sy selen bevinden der stadt timporterene oft aen te treffene, te scheyden vande stucken van minderen gewichte, ende die te leveren in handen vande voers. Tresoriers ende Rentmeestere, om by hen geenregistreert oft anderssints onder der voers. camere stucken bewaert te wordene, ende sal men denselven van henne vacatien inde redelyckheyt contenteren. Actum IIIa Novembris 1583.

Myne Heeren ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere den gegoeyde ende ingelanden van Oosterwele, Hobboken, Wilmerdonck ende andere waterlanden omtrent deselve stadt, alhier vuyt laste vande commissarissen opt faict vander dyckaige gedeputeert ende gearriveert om, volgende henne commissie, aenden selven hen te onderrichten vanden waterpas ende gelegentheyt vanden selven lande, elcken derselver comparanten te vereeren met eenen stadtstoops wyns. Actum III Octobris.

Alsoo Heer Doctor Justus Lippsius, Professeur inde Universiteyt van Leyden, der stadt van Antwerpen heeft vereert met de dedicatie ende toeyghenisse van synen boeck, geintituleert *de Constantia,* hebbende oock elck vanden Heeren met eenen derselver boecken begifft, soo hebben myne Heeren voers. in vergeldinghe vanden selven goeden wille, mitsgaders ten aensiene vande groote geleertheyt ende diepe

kennisse vande goede ende loffelycke liberale consten daermede deselve Heer es begaefft, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te beschincken met eene schale van ic guldenen eens met de wapenen deser stadt. Actum iii Novembris 1583.

Myne Heeren hebben genoempt Jaques Feermans om te wesen Capitain in plaetse van Henrick de Haze, opde Mere, onder den Colonel, myn Heere de B. B., ende belast te doene den eedt daertoe staende. Actum ut supra.

Op de specificatie van Peter de Backere, oudt Capitain, ter saecken vande oncosten vuyt laste van myne Heeren gedaen om te becommen de schepen vanden Balliouw van Waes, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken ic xcvi guldenen iii 1/2 stuyvers *prout in specificatione*. Actum iiia Novembris anno 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te beschincken myn Heer den Admirael Treslong met xii stadtstoopen wyns.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen versuecken ende ordonneren aen Gilles Hoffman dat hy telle aenden Colonnellen deser stadt de somme van vier hondert guldenen, in mindernisse vande goetwillighe leeninghe dye hy gepresenteert heeft te doene tot meerdere somme om vuytgereyckt te wordden aen Abraham Hendrix, Capiteyn opt fort vande Margriete, tot behoeve van syne soldaten.

Op de requeste van Hans Libert, ingheboren poorter deser stadt, hem gheemployeert hebbende ten dienste vanden lande in het ontseth van Lochum ende int selve feyt vanden vyandt geschoten gheweest hebbende, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, gheinformeert synde vande waerheyt der inhouden derselver requeste, ende geleth op de brieven van Syne Excellentie vanden lesten Septembris lestleden, mitsgaders de diversche attestatien by deselve ghevuegt ende op de ghoede qualiteyt daer de remonstrant hem eertyts

heeft inne bevonden, hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, tot onderstant van syne quetsure, hem te tellen L guldenen eens, ende aengaende de reste nopende tversien van eenighe offitie soo wanneer dopportuniteyt ende occasie haer sulcx sal moighen presenteren ende aendienen, selen den remonstrant, int gene hy soude moigen bequaem wesen, voor een ander prefereren ende op dinhout van desen sulcken regard nemen als doenlyck sal syn. Actum III^a Novembris anno 1583. MARTINY.

Gegunt ende gegeven, vuyt sekere merckelycke consideratien, aen Jan van Ingelant, metsere, de poorterye deser stadt, sonder nochtans tselve te trecken in consequentien. Actum III^a Novembris 1583.

Op de specificatie van Thomas vanden Bossche, ter saecken van sommatien, weten ende verboden voor dese stadt gedaen, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen LXXXIII guldenen X stuyvers. Actum ut supra.

Op de specificatie van Artus Nys ende Hans vande Parre, geschreven hebbende tot behoeff vande stadt sekere stucken, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen LXXX guldenen VI stuyvers. Actum II^a Novembris 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aenden Buyten-Borgemeestere de somme van III^c guldenen in mindernisse vande bede. Actum III^a Novembris 1583.

Syn gecommitteert Pruynen, Steenwinckel, Tresoriers, Rentmeestere ende Meester Georgius Kieffelt, Secretaris, om te verstane totter auditie vande rekeninghe vande schansen vanden casteele ende sluytinghe derselver. Actum IIII Novembris 1583.

Alsoo Lodewyck Blommaert, Schepene, ende Jaques vande Walle, Coronel, vuyt laste van myne Heeren de Wet-

houderen alhier hebben doen innecommen twee schepen souts tot provisie deser stadt, inhoudende tsamen IIII^c sacken, soo ordonneren myne Heeren den Amunitiemeesters tselve sout over te nemene ende int provandehuys deser stadt te bewaren, ende den voers. Blommaert ende vande Walle daeraff te contenteren volgende dadvisebrieven daeraff zynde.

Myne Heeren voers. ordonneren den Fortificatiemeesters dat sy van stonden ane tschepe selen bestellen naer Berlant alle alsulcken instrumenten van schuppen, picken, cruydewagenen ende andere gelycke gereetschap ende materialen, mitsgaders timmerluyden, werckluyden ende aerbeyders als de Colonel de Velaer hen sal verclaren tot dinste vanden lande ende betere versekeringe deser stadt ende der rievire hen sal verclaren van noode te syne, ende vorts denselven te assisteren in andere saecken, daer ende sulx deselve Coronel hen sal verclaren verheyst ende gerequireert te syne, om te doen effectueren alsulcken werck als hy mynen Heeren heeft verclaert ten dinste als boven nootelyck te syne, waerinne sy hem credentie ende geloove selen geven, tselve hen, mits desen, wel expresselyck bevelende. Actum quarta Novembris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere te bestellen ende gereet te houden veertich tonnen biers, in minderinghe vande XV^c guldenen ter weken by den Breeden Raet geconsenteert vuytter casse vande reductie te lichten tot onderstandt vanden tegenwordighen noot, ende deselve te bestellen te schepe daert hen by den Colonel Velaer oft by hem last hebbende sal wesen geordonneert om te gebruycken in dinste deser stadt. Actum IIII Novembris.

Myne Heeren voers. ordonneren den gecommitteerde totter amunitie te leveren VI^c ℔ cruyts, lonten ende looten naervenant, L halve ende heele spiecen, ende dat inden schepe daert hen by den Colonel de Velar sal wesen geordonneert, ende daerby vuegen eenigen die tselve beware ende gade

slaen, om weder te leveren ingevalle sulx in dinste deser stadt nyet en wordde gebruyct. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geconsenteert ende consenteren, mits desen, dat elcken vanden pachters vanden Doele ende het Leuz ende Safftinghen, voer syne hoeve, familie ende wercklluyden gebruycks, alle weken sal toegelaten wordden een tonne biers ende tamelyck soudt naer hennen nootdruft, mits hier binnen het graen by hen vuytgedorst brengende ende leverende, ende tvoers. bier ende sout alleenlyck tot hennen gebruycke employerende, soo de gelande vanden Doele daervore aen myne Heeren syn borge gebleven, ende dat voer den tyt van eender maent, welcken volgende de Colonellen deser stadt hen selen doen depescheren behoorlyck passeport aenden Capitainen ende andere volcke van oreloge op de schepen oft forte deser stadt liggende. Aldus gedaen in Collegio desen IIII^{n} Novembris 1583.

Op de specificatie van Gillis Lambrechts, concergie, ter saecken vande oncosten gedaen voor de commissarissen nae de Generale Staten getrocken, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken XXXIII guldenen I 1/2 stuyver. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren den Fortificatiemeesters dat sy van stonden ane anderwerff den binnen Melsen oft Cloppersdyck sulx sullen deursteken, dat het water daerdeure mach vuyt ende inne vloeyen. Actum ut supra.

Gesien by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt de declaratie ende specificatie vande tachterheyt vande gagie ende soldye vanden Capitainen, officialen ende bootsgesellen op de twee orelooghschepen onder den Bailliu van Waes gedint hebbende, te wetene van het groot schip ende chaloupe, ende die hen in dinste deser stadt ende des gemeenen lants hebben begeven, beloopende tsamen II^{m} II^{c} LXII guldenen, daerinne begrepen twee payen die men noch schuldich es

van het schip, hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere in conformiteyt vander acte ende geloefte by deser stadt den xxv Octobris lestleden denselven Capitainen, officialen ende bootsgesellen gedaen, volgende deselve declaratie te voldoene ende dat in Brabantschen gelde in steede van Vlaems gelt, tot vereeringhe vanden bovengenoempde, ordonnerende vorts den Trezoriers ende Rentmeestere daerenboven (volgende de gelofte by der voers. acte by deser stadt gedaen) tot gratuiteyt ende vereeringhe vanden selven Capitainen ende officialen met vier, vyf oft vi^{c} guldenen, soo sy tselve sullen bevinden, denselven daertoe, mits desen, auctoriserende. Actum ut supra.

Gelycke acte op de heu vanden voers. Bailliu, daer meester op es Boudewyn Cornelissen, beloopende ter sommen van vii^{c} lxxxvii guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt ordonneren den gecommitteerde totter amunitie, tot behoeve van het huys van Swindrecht, te leveren aenden schryvere Capitain Plucke xxv ℔ poeyers ende soo vele lonten. Actum ut supra.

Opten iiii Novembris anno lxxxiii is by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Carel Lippens, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van lxv extraordinarise vacatiedaghen, à raison van xviii stuyvers sdaeghs, de somme van lxvii guldenen ende x stuyvers eens, volghende den billietten daeraff zynde.

Eodem die, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen Carel Lippens, gesworen bode deser stadt, ter zaecken van xciiii daghen vacatien, à raison van achthien stuyvers sdaeghs, de somme van lxxxiiii guldenen xii stuyvers, midtsgaders alnoch ix guldenen x stuyvers van verschoten ende gedebourseerde penninghen, by den voers. Lippens respective gevaceert ende verschoten, volgende den billietten daeraff zynde, innegaende

den XVI^n February totten vyffden Septembris beyde lestleden, maeckende tsamen XCIIII guldenen ende II stuyvers eens. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken aen Magnus Weyffimbach, van Marpurch, de somme van hondert daelders, tot XXX stuyvers tstuck, in minderinge van syn aenpaert in sekere obligatie van meerder somme op dese stadt, op de erffgenamen Ortwyn Lancken, behoudelyck dyen, dat de voers. hondert daelders selen worden geindosseert ende getelt op de voers. originele obligatie ende schultbrieff daeraff synde. Actum va Novembris 1583.

Gelesen ende gearesteert dacte vande vereeringe vande schippers vande schepen vanden lande van Waes.

Gecommitteert Andries Vermuelen ende Joachim Vermeren, om tot maendelycken onderhoudt vanden schepen op de riviere deser stadt liggende te onderhouden, te spreken mette negocianten vande groote negociatie, om tselve ter maendt te nemen vuyte generale middelen vande convoyen ende licenten. Actum Lune VII Novembris 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere terstondt te betalen den schippers vande schepen vanden lande van Waes de somme van drye dusent twee hondert XLV guldenen ende 3 1/2 stuyvers over de gagien oft soldts dye sy ten achter syn ende hen beloeft te betalen, volgende de specificatie daeraff alhier gesien ende gearesteert, dyes selen deselve metten iersten wordden gerembourseert vande ierste penningen te commen vande yegenwoordige leeninge daertoe ende opdat tselve wordde geeffectueert myne Heeren gecommitteert hebben Andries Vermeulen, Schepene, ende Meester Willem Everaerts, Pensionaris. Actum Lune VII Novembris 1583.

Op den bladrand : Daerna geordonneert de voers. Tresoriers ende Rentmeestere de voers. Capitain, schippers ende bootsgesellen ten dienste deser stadt aen te nemene. Actum IXa 9bris 1583.

Geordonneert Jacques vande Walle, Colonel, ten seynden aenden Superintendent vanden forte van Lilloo, myn Heere Montens, een vande schepen geladen met synckrys by hem aengehouden tot Calloo. Actum vii Novembris 1583.

Geordonneert den Wyckmeesters ende swaer Dekens vande ambachten dat sy, metten iersten doenelyck synde, vergaderen selen op heure cameren tot interpretatie vande acte vanden Breeden Raedt in data oft gehouden den xix^{n}, xxii, xxvi^{n} ende xxviii^{n} Octobris lestleden, nopende het cortten vanden vyffden penninck vande renten op dese stadt gehypoticeert. Actum Lune vii Novembris 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Nicolaes Blomsteyn de somme van tsestich guldenen voer drye gelasen met wapenen, van deser stadtswegen geset ende gegeven opde Schipperscamere.

Op de attestatie van Capiteyn Ryckbosch ende Jan de Lommel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken Cornelis Adriaenssen vii ℔ Vlems, ter saecken van twee schepen by den voers. Capiteyn gehuert. Actum vii^{a} Novembris 1583.

Alsoo myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen verstaen ende wel geinformeert syn hoe dat binnen deser stadt dagelycx syn commende oft frequenterende diversche persoonen, dewelcke hen porren te makene tusschen den goeden borgeren ende ingesetenen tweedracht, verveerte ende anderssins, doende offitien deser stadt zeer schadelyck, soo ist dat myne Heeren voers , om in desen te versien, gecommitteert hebben ende committeren, mits desen, Meesteren Cornelius Retius ende Lodewyck Blommaert, Schepenen, om desen aengaende metten Colonellen deser stadt te nemene goede toesicht ende informatie, ende deselve genomen synde, voorts denselven persoonen aengaende te doene sulcx gelyck sy nae gelegentheyt vande saken selen bevinden te behooren. Actum den vii^{n} Novembris 1583.

Op den bladrand: Vide aende liasse aldaer gecorrigeert ende geprolongeert op 7 Decembris.

Gesurrogeert Meester Jacob Zuerius, Schepene, in plaetse van Lodewyck Blommaert. Actum XXI^a Novembris 1583.

Syn by den Wyckmeesters deser stadt om te besoigneren als boven Aert Verbeken ende Franchois Rogiers, Wyckmeesters.

Op de requeste van sekere schippers, ghevuert hebbende sekere soldaten over ontrent Sinte-Beernaerts, is by myne Heeren den Tresoriers ende Rentmeestere geordonneert deselve te contenteren ende betalen. Actum VII^a Novembris 1583.

Op de requeste vande XII Raetslieden, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere deselve te betalen hun tabbaertlaecken van desen jare dryentachentich. Actum VII^a Novembris 1583.

Gestelt onder sekere interrogatorien, by den gecommitteerde opt faict vanden dyckaigien den Superintendent Sr Adriaen Blanche overgegeven, een ordonnantie by dewelcke men den voers. Blanche versueckt syn advis te willen geven, wat operatie hy meynt het water doen soude, ingevalle men ter Neusen oft van daer herwaerts de dycke deur stake. Actum VIII Novembris 1583.

Dry acten gestelt onder dobligacie te segelen by den zegel van verbande, die men sal geven den leenders op de lesten vyfden penninck ende casse van reductie. Actum ut supra, aende liasse.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben beneffens Merten dela Fallie, gecommitteert ende committeren, mits desen, Bertholomeus Pels, Hooftman vande poorterye, om metten selven dela Fallie te ontfangen alsulcke pen-

ningen als deur inductie vande gecommitteerde vande leden ende naer tvermogen vanden Breeden Raedt wordden geleendt op de hypoteke vande casse van reductie. Actum VIII Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Anthonius Ancelmo, Jan van Steenwinckel, Schepenen, ende Peter Panhuse, Tresorier, om metten iersten voer hen te ontbiedene de Dekens ende ettelycke Ouders vanden Schippersambachte om metten selven te ramene ende beworpen sekeren penninck oft salaris, daerop eenygelycken schipper onder den ambachte oft anderssins resorterende, schuldich sal syn te doene alsulcken reysen alst den noot ende exigentie vande saken sal mogen verheyschen, stellende denselven salaris nae rate ende naer advenant de voers. reyse swaer, verre oft sorgelyck syn sal, om tselve gedaen ende der voers. gecommitteerde rapport gehoort, voorts geordonneert te wordden naer behooren. Actum den VIII^{n} Novembris 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te beschincken den Dyckgrave Jan Blanche met de somme van seven ℔ Vlems eens ende dat in vereeringe ende bedanckinge van dat deselve tot deser stadts begheerte ende dienst alhier gevaceert heeft den tydt van ontrent seven oft acht daghen. Actum VIII^{n} Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, Jeronimus Verbeken ende Jan Schyn, om mette Fortificatiemeesters oft eenige van henlieden metten iersten te visiteren den Renschendyck liggende int landt van Wilmerdonck, ende dat gedaen, denselven dyck deur te doen snyden daer tselve aldaer bequaemptste bevonden sal wordden, ende met eenen te visiteren de schanse liggende op oft ontrent den Schenkelendyck, om by dyen middele te mogen weten in wat manieren men tselve sal mogen stellen in goede defensie. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben gecommitteert ende committeren, mits desen, de Fortificatiemeesters deser stadt om metten iersten ende sonder langer vertreck te gaen inden houten Eeckhoff alhier, ende aldaer te doen opsoecken alsulcken hout als sy van noode selen hebben om te maken een sluytboom totte havene van Lillo, waartoe myne Heeren deselve Fortificatiemeesters, mits desen, oyck auctoriseren ende Meesteren Andries van Eertvelt ordonneren tselve hout denselven Fortificatiemeesters te laten volgen. Actum ix^{n} Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen ordonneren de Fortificatiemeesters deser stadt in diligentie te versien het Veer van eenre palisade ende borstweeringhe, sulcx als sy deselve tot defensie vanden forte aldaer, soe tegens den ysganck, vorst als anderssints bevinden sullen dienlyck ende daertoe genoechsaem te wesen. Actum ix Novembris 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totter amonitien te leveren aenden gecommitteerde vanden Grave van Hollenloo, de quantiteyt van iii^{c} ℔ lonten, ii^{c} ℔ gegoten loot, eene tonne mincktysers ende hondert thien spissen, soo lange ende cortte, ende sullen daervan gerembourseert wordden vuyte penningen te procederen vande twee stuyvers op elcke ame biers. Actum den ix^{n} Novembris 1583.

Gelycke acte van de quantiteyt van xv^{c} ℔ fyn poeders op rekeninge ende mindernisse vande iii^{m} ℔ poeders den voers. Grave toegeseet.

Myne Heeren voers. hebben geannomeert ende gedeputeert om te wesen guldebroederen vande gulde vanden Jongen Hantboge, in plaetse van Merten Baselier ende Pauwels Verast, selen mogen assumeren Henrick Cornelissens ende Anthoni Fabri, ordonnerende denselven den eedt dyenvolgende te doene. Actum x^{a} Novembris 1583.

Alsoo Jacop Veerman es geanomineert Capitain, in plaetse

van Henrick de Haen, over de inwoonders vander Meren, soo verclaren myne Heeren dat de voers. Jacop Veerman, doende den voers. eedt tot de voers. capitainschap, hy vanden selven dinst sal wesen ontslegen ten eynde vanden jare, tot dyen eynde dese tegenwoerdige acte hem verleenende. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte daermede doctor Alvaro Nunes wordt geordonneert te leveren in handen vande ghecommitteerde tot het benefitieren vande Casteelplaetse den inventaris vanden sterffhuyse van Coenraert Schets. Actum xa Novembris 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen by den Almoesseniers ende de diakenen es aengedint, dat sy dagelycx bevinden groote merckelycke faulten, soo int begraven ende sincken vande affgestorvenen ende doode lichamen, als in het dragen vande lycken derselver, deur dengenen die hen respective, sonder dairtoe aengenomen te syne, ombehoorlyck tot denselven dinst syn bevorderende, sonder eenich onderscheyt te makene tusschen dengenen die by contagieuse, besmetelycke oft aenhalige sicten van deser werelt syn gescheyden oft anderen, die deur gemeyne kranckheden syn gestorven, vele min oock int affnemen van hennen salaris ende verdinden loon, geen insicht nemende op de qualiteyt ende gesteltenisse vanden persoon, arm ende ryck, onderscheydelyck ende indifferentlyck handelende, wesende oock van noode bevonden ende gerequireert meeder ruympte ende spatieusiteyt van eenen kerckhove oft begraeffplaetse, mits dat by faulte van dyen de doode lichamen by den gravers op malcanderen in een graff zeer dickels worden gestuyt ende gestelt ende met sobere eerde overdect, daerdeure groote putrefactien ende sware infectien worden veroorsaect, synde het voers. te kennen geven vuyt laste van myne Heeren voers. gecommuniceert den gecommitteerde tot het beneficieren vanden geestelycken goeden, om tsamenderhant desaengaende rapport te doene, dwelck daer naer aen myne Heeren den Wethouderen voers. ende den Goeden Mannen vanden Maendaegschen Raet gedaen wesende, ende bevonden synde dat in desen by ordonnantie hooch nootelycken dint versien te wordene,

soo hebben myne Heeren voers. geordonneert, geresolveert ende geraempt de poincten naervolgende, bevelende eenenyegelycken die deselve selen raken, hen dienvolgende te reguleren.

Ierst, soo dordonnantie over den Cellebroeders ende lyckdragers, in voerleden tyde gemaect, nyet en wordt nut ende bequame gevonden in dese tegenwordighe gevueghenisse ende over sulx nyet onderhouden oft achtervolcht (synde mede den meestendeel vande selve Cellebroeders oft gestorven oft het clooster verlaten hebbende) soo ordonneren myne Heeren voers. om in allen desen te versien, dat dAlmoesseniers ende diakenen voers., tegenwordighe ende namaels hennen successeurs in dinste, selen kiesen ende aennemen twintich manspersoonen, ende daertoe eenen overste over deselve ende alsoo tot den getale van eenentwintich tsamen, om de doode ende affgestorvenen lichamen ende lycken voirdaen ter eerde te dragene op de ordonnantie ende salaris naervolgende, wesende deselve persoonen van goeden name ende fame ende van stichtigen leven, tot denselven dinst bequaem ende sulx van lichame gestelt, dat sy genouchsaem mogen wesen tot den aerbeyt daertoe gerequireert, sonder anderssints eenich onderscheyt te makene oft sy gehout oft nyet gehout en syne, behoudelyck dat soo wel deen als dandere, schuldich ende gehouden sal wesen in eerbaerheyt (als goeden borgeren ende wel stichtige persoonen toestaet) hen te dragene, oft dat men anderssints denselven van hennen dinst sal verlaten ende vorts mede naer exigentie vanden mesuse arbitralyck corrigeren.

Des soo sullen degene die noch tertyt int voers. cloostere syn gebleven ende andere daervuyt geweken synde, met oock de lyckdragers vande gereformeerde kercke tegenwordich denselven ampt bedienende ende exercerende, voer andere worden gepréfereert ende tot denselven dinst aengenomen, soo verre sy tot denselven bequaem ende genouchsame gequalificeert syn bevonden, ende anderssints willich denselven taenverderen ende dese ordonnantie oft alnoch te makene tachtervolgene ende te onderhouden, ende soo

wanneer eenige derselver sal commen afflyvich te wordden, sal deselve overste overgeven dry persoonen, daervuyt deselve Almoesseniers ende diakenen eenen selen assumeren.

Dewelcke alsoo tassumeren persoonen schuldich selen wesen tallen tyde, by dage ende by nachte, hen gereet ende verdich te houdene om eenenyegelycken die denselven inden voers. dinst selen willen gebruycken, daerinne te gerievene ende de lycken ende affgestorvene lichamen te begravene, den krancken ende oock besmette persoonen naer het gasthuys oft elders te dragene, sonder eenighe distinctie van religie oft qualiteyt vanden persoonen te maken ende dat op den gesetten ende getaxeerden loon hier naer gespecificeert ende hen by myne Heeren toegevuecht.

Te wetene twelff stuyvers van een lyck van qualiteyt, acht van een gemeyn lyck, vier van eenen armen, vuytgestoken dengenen die by den Almoesseniers hebben geleeft, vanden genen die deur peste oft contagieuse siecten syn afgescheyden, respective het dobbel, vierentwintich stuyvers vanden rycke ende voerts naervenant als boven, welcke distinctie (daer de qualiteyt vande persoonen hen nyet merckelyck vuyt en steect) sal gemaect wordden by den oeversten oft Superintendent vande selve twintich persoonen, hieronder naerder te verclaren, wesaengaende deselve sal toesicht nemen de taxatie soo redelyck naer de gelegentheyt vanden persoonen te doene, dat desaengaende egeene klachten en vallen aende voers. Almoesseniers ende diakenen, die in cas van eenige klachten sal toe staen tselve te modereren.

Des soo selen deselve lyckdragers ende begravers gehouden wesen den armen om nyet te dragene ende begraven, mits ontfangende ende genietende vande Almoesseniers de gewoonlycke proeven ende salaris, sulx als deselve den Cellebroeders tot nochtoe es vuytgereyckt. Sullen oock degene die den dinst int voers. dragen ende begraven nyet en begeeren te gebruycken (vuytgestoken die vanden gulden oft eenige ambachten in desen geprivilegieert) schuldich wesen denselven lyckdragers, ter causen van eenyegelyck lyck, by anderen

dan by denselven gesworenen ende ordinarisse lyckdraghers gedragen, vuyt te reyckene ende te betalene twelff stuyvers eens.

Ende vande geiusticieerde geexcuteerde persoonen sullen deselve lyckdragers, van elcken dooden lichame by hen te begravene, vander stadtswegen genieten ende werkelycke hebben dry tonnen halve stuyvers biers, van XXIIII stuyvers de tonne, te halene inde brouwerye daer hen tselve by den Trezoriers ende Rentmeestere deser stadt sal worden gedesigneert, mitsgaders ter weken twee veertelen rogge, tegens XXX stuyvers elck veertelen, onderlinghe tusschen malcanderenn ende hennen eenentwintige te verdeylene.

Ende ten eynde de afflyvige ende doode lichamen by peste, besmette ende contagieuse siecten affgestorven, sulx wordden begraven dat nochtans alle voerdere infectie wordde voergecommen, soo sullen de voers. Almoesseniers ende dyakenen, met advise vanden oversten voers. vuyt de voers. lyckdragers tot begravinghe derselver besmette lichamen, vuyt den voers. twintighe persoonen kiesen acht persoonen, soo Cellebroeders als andere, nyet gehout wesende, dewelcke alleene deselve lichamen selen dragen ende de begravinghe derselver doen, welcken tyt geduerende ende soo lange sy hen selen begeven tot deselve begravinghe vande doode lichamen, deur peste ende haestige siecte gestorven, egeen andere dooden en selen mogen dragen noch graven.

Ende dat all op dobbelen salaris als voers. es, ende van eenen siecken naer het gasthuys oft elders te dragene, selen hebben ses stuyvers ende vanden Almoesseniers belast wesende IIII stuyvers, waeraff deene helicht alleene sal competeren denselven acht persoonen ende dandere helicht gebrocht wordene inde gemeyne masse, met hetgene dwelck insgelycx by den resterende twelve interim sal gewonnen worden, om soo tsamenderhant onder hen eenentwintich gelyckelyck gedeelt te wordene.

Ende deselve siecte cesserende, selen deselve acht persoonen

hen wedcromme vuegen met den anderen twelffe ende hen weder laten gebruycken, sonder onderscheyt, int dragen ende begraven vanden lycken, soo ende in sulcker vuegen gelyck hen tselve by den voers. oversten sal wesen belast.

Selen mede de voers. lyckdragers gehouden wesen seker merckteeken, van laken oft anderssints, op henne mauwe, hoet oft elders te dragene, soo ende gelyck hen tselve by den voers. Almoesseniers ende diakenen sal wesen belast, ten eynde sy van eenenygelycken mogen wesen bekent ende te betere gevonden worden by den genen die hen desen-aengaende van doene soude mogen hebben.

Ende op dat in desen goede ordre worde onderhouden ende de goeden borgeren geriefft, mitsgaders alle schattinge gekeert wordde, soo selen deselve Almoesseniers ende diakenen over denselven twintich persoonen kiesen eenen als overste vande selve twintich, denwelcken de voers. lyckdragers, tsy binnen oft buyten den Cellebroeders hen houdende, selen schuldich wesen, in tghene dat hy hun, beroerende hennen dinst ende last, sal bevelen, te obedieren ende alle gehoorsaemheyt te bewysene.

Dewelcke overste sal eedt doen, in handen als boven, goede acht, toesicht ende opsien te nemen over deselve synen supposten, ende dat dese ordonnantie ende alnoch by mynen Heeren, ingevalle des noot sy, te makene, strictelyck sal worden onderhouden.

Dat hy vorts syne supposten sal ordonneren, met behoorte oft anderssints tot het meeste gerief vande gemeynte, wyen ende wanneer sy sullen dienen, soo int begraven vande lycken als anderssints.

Sal oock den loon by eenyegelyck verdint, tot gemeynen behoeve ontfangen, daeraff rekeninge houden ende alle weken gelyckelyck onder den supposten ende hen elck al even gelyck (vuytgenomen tghene in respecte vande acht dragers totter afflyvige vander peste es vuytgesteken) verdeylen ende vuytdeelen.

Om welck gevueghelyck te doene, sal deselve overste gehouden wesen den geheelen dach te compareren ende te herschynen in sekeren huysken op Ons Lieve Vrouwenkerckhoff, hem te designeren by denselven Almoesseniers ende diakenen, met advise vanden oudecleercoopere deser stadt, Jan Joerdaens, die myne Heeren, mits desen, daertoe auctoriseren, daer eenyegelycke der lyckdragers dinst begeerende, hem sal weten te addresseren, aldaer oock deselve lyckdragers selen schuldich wesen op seker ure, soo voer als naer middach, hen te designerene, hen te vindene ende aenden selven overste te verthoonen ende te verstaen, tghene hen by denselven overste aengaende hennen dinst sal worden belast ende tselve promptelyck te verrichten.

Sal oock de voers. overste hebben ende versien wesen van vier oft VI swarte lakenen cleederen om op de lycken te leggene, tot gerieve ende behoeve vande gemeynte, ende soo wie deselve selen willen gebruycken, sonder dat men deselve yemant sal overdringhen oft buyten henne begeerte aenhangen, voer welcke elck derselver kleeren hy telcker reysen sal hebben twee stuyvers tot synen behoeve.

De voers. overste sal schuldich wesen over te leveren alle weken oft alle dage, soo tselve van noode sal bevonden worden, de liste oft rolle van alle dooden, oock mede vanden krancken vande haestige siecte, die tot synen kennisse selen gecommen wesen, by name ende toename, met der plaetse haerder wooninghe ende daer sy gestorven, oock oft sy poorters, ingesetenen oft vremdelinghe syn, van wat lant oft stadt die syn geboren, sonderlinghe die vande haestige siecte kranck oft overleden soude moghen wesen ende daeraff een note à part te houdene.

Waervore deselve overste jaerlycx sal hebben, boven het huys als boven hem te designeren, mitsgaders de bovengeruerde profyten, noch vyftich guldenen tsiaers die hem jaerlycx selen wordden vuytgereyct ende betaelt by...... *(sic)*.

Ende soo men dagelycx bevint dat de graefmakers, soo int maken vande selve grave, als overdecken vande lycken, egeene

genouchsame diepte oft eerde te gebruyckene, als deene kieste op dandere stuytende, waerdeure de doode lichamen zeer dickels schandelycken worden ontdect, tot confusie vande goede policie die int selve stuck onder de kristenen behoort geobserveert te wordene, groote onstichtinge vande passanten ende oock infectie ende corruptie vande stadt, soo ordonneren myne Heeren voers., dat de voers. grafmakers schuldich selen wesen tot elck lyck ende doot lichaem een graff op syne behoorlycke diepte à part te makene, sonder deen kiste op dandere te stellen ende te sincken, ende deselve plaetse nyet te rueren, voer hetselve aldaer begraven lichaem apparentelyck en es geconsommeert ende verdwint, ende anderssints vorts int selve stuck hen sulx te regulerene, gelyck by den voers. Almoesseniers ende diakenen denselven sal wesen belast, tot betere ordre ende policie in desen.

Ende op dat deselve graffmakers voordaen egeen excuse meer en nemen op de kleynicheyt vanden kerckhove ende begraeffplaetsen, dat oock deselve plaetsen met egeene andere saken voerdaen meer en worden becommert ende alle andere beletselen, voernementlyck alle vuylicheyt van daer worde gekeert, soo ordonneren myne Heeren voers. dat de gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden selen maken ende stellen een palisade, staketsele oft geraempte van gesaeghde latten oft reglen rontsomme Onser Vrouwen kerckhoff, mitsgaders Sint-Joris kerckhoff, tselve soo verre extenderende alst mogelycken es, met twee oft dry deuren daerinne, die men sal gesloten houden ende de sleutelen laten onder den graefmakere, ter tyt men ter sinckinghe deselven sal noode hebben.

Sal vorts by den gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goede besichticht worden eene bequame plaetse, ontrent der vestene inde Casteelplaetse, ende van nu aff gesteken wordden ter plaetse daer deselve minste soude mogen gelden, soo groot ende breet gelyck met advise vande selve gecommitteerde vande geestelycke goeden, Almoesseniers ende diakenen genouchsame sal bevonden worden, om in tyden ende wylen deselve tot eenen gemeynen kerckhove te gebruyckene.

Selen vorts de gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden inde Nyeustat visiteren ende besichtigen den bogaert vanden Fakenscloostere, tegenwordich in hueren gebruyct by den Rentmeestere Jan van Nyeversele, oft oock eenige andere van gelycke bequaemheyt ende daer aff ten eersten Maendaegschen Raet rapport doen, om deselve vlecke tot eenen kerckhove ende begraeffplaetse te eyghenen ende tapproprieren. Aldus ende gearresteert by mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. (naer voergaende rapport gedaen inden Maendaegschen Raet, den III^n^ Octobris lestleden) desen XIIII Novembris 1583.

Geordonneert dat men sal beschincken den gedeputeerden van Brugge met vier stadtstoopen wyns. Actum XI^a^ Novembris 1583.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen Jan van Mellelo de somme van I^c^ L ℔ Arthois, in minderinge vande bede. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden voers. Rentmeestere, geordonneert den voers. Tresoriers ende Rentmeestere te betalen aen Meester Jacob Schepperus hondert ponden Arthois, in minderinge vande voers. bede. Actum ut supra.

Gelycke acte op den voers. Schepperus van gelycke hondert ponden Arthois, in minderinge vande voers. bede. Actum ut supra.

Op de assignatie vanden voers. Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken Anthonye Moons drye hondert LX ℔ Arthois, in mindernisse vande bede. Actum XI^a^ Novembris 1583.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy volgende doude coustuyme mynen Heere den Cancellier van Brabant, Heeren Jannen van Liefvelt,

selen van deser stadtswegen beschencken met eenen osse, werdich ende ten pryse van tachentich, negentich guldenen, min oft meer, ter discretie vanden voers. Tresoriers ende Rentmeestere. Actum ut supra.

Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen hebben beschoncken den gedeputeerde van Yperen met VIII stadtstoopen wyns. Actum XII Novembris 1583.

Sekere acte op tgeconcipieert patroon vande erven aen het Cruyphol, om de persoonen dye gecocht hebbende te goeden, daertoe Tresoriers ende Rentmeestere auctoriserende. Actum XII Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Trezoriers ende Rentmeestere dat sy sullen belasten ende bevelen aende gecommitteerde totter collectatie vanden wyn ende bieraccyse, dat sy, vanden eersten January naestcommende anno LXXXIIII, wekelycken vuyt den ontfanck vande selve collecte ende innecomen tellen in handen van Bartholomeus Pels, Hooftman vande Wyckmeesters, ende S[r] Merten de la Faille, als gecommitteerde van wegen den goetwillige leenders op de middelen van consente vanden lesten Breeden Raet deser stadt, den XXVIII Octobris lestleden bewillicht, de somme van vyftien hondert guldenen, tot behoeve van denselven negocianten oft goetwillige leenders, dewelcke by den voers. consente by den voers. leden deser stadt tot behoeve als boven geaccordeert syn, om vuyt der casse van reductie alle weken, ten behoeve als boven, gelicht te wordene, ende dat ter sommen van vyftich duysent guldenen metten interest van dyen tegen X ten C, volgende ende naer inhout der obligacie vande voers. leden onder den grooten segele van verbande deser stadt vanden VIII[n] deser tegenwordiger maent, nyet meer maer wel min, ingevalle men bevint de voers. leeninghe soo verre haer nyet te verstreckene. Actum Lune XIIII Novembris 1583.

Alsoo Syne Excellencie ten versuecke van mynen Heeren

Bourgmeesteren ende Schepenen deser stadt, volgende de voergaende vertooninge, soo van dandere leden als Colonellen, Dekenen vande gulden ende Capitainen aenden selven Wethouderen instantelyck gedaen, heeft geanomineert vuyt den dry persoonen overgesonden derselver Syner Excellencie, den Bourghmeestere, Joncker Phylips van Schoonhoven, tot Marcgrave deser stadt ende het lant van Ryen, volgende syne brieven ten selven eynde aen mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen den XII^n^ Septembris lestleden geschreven, om in plaetse van Joncker Symon vanden Werve denselven staet ende ampt te bedienen, onder alle alsulcken baten, emolumenten ende conditien, soo denselven by den voers. Joncker Symon vanden Werve is gexerceert, soo eest dat myne Heeren voers., hen conformerende met derselver annominatie ende goetduncken van Syne Vorstelycke Genade, hebben versocht ende versoecken, mits desen, den voers. Heer van Schoonhoven, hem dyenvolgende conformerende, te willen doen den eedt daertoe staende in handen van myne Heeren de Staten van Brabant, soo sy insgelycx mede doen aende selve Heeren vande Staten van Brabant denselven eedt, sonder voirder vertreck te willen assumeren ende denselven Jonckeren Phylips van Schoonhoven te expedierene behoorlycke brieven van commissie. inder vuegen ende manieren soo denselven staet te vorens by den voers. Joncker Symon vanden Werve es bedint geweest.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. hebben gesurrogeert ende surrogeren, mits desen, Lodewycken Blommaert, Schepene, om te wesen Superintendent ende Capitain vanden forte van Lilloo inde plaetse van Joncker Godevaert Montens, ende dat voer den tydt van drye naestcommende maenden, innegaende ende cours nemende den X^n^ deser tegenwoordiger maendt, opde selve gagien ende emolumenten gelyck de voers. Montens genoten heeft ende mits doende den behoorlycken eedt. Actum XIIII Novembris 1583.

Alsoo myne Heeren deser stadt van Antwerpen, (soo deur het aengeven vande Colonellen, alsmede insicht ende consideratie genomen hebbende hoe grootelycx het fort ende

de sterckte van Lillo deser stadt es aenclevende,) tot meer reysen hebben beraempt ende geresolveert dat het garnisoen ende beset vander selver plaetse soude worden geaugmenteert ende vermeedert tot den nombre ende getale van vyftich hoofden, dwelck tot noch toe nyet en es geeffectueert, mits dyen de middelen daertoe noodich noch ter tyt zyn gehouden in deliberatie, ende dat nochtans binnen middelen tyde, (voernementlyck in dese periculeuse coniuncture ende gevarighe gevueghenisse van tyde,) daerinne dint versien om alle ongemack te keerene, soo committeren myne Heeren voers. Lodewyck Blommaert, Schepene, om met den Colonellen deser stadt daerop ten eersten te communiceren, ende denselven noot van wegen den Heeren voers. tot versekeringhe deser stadt aen te geven, ten eynde sy met alder yle ende sonder enich vertoch deselve augmentatie tot vyftich toe in getale, vuyt den soldaten staende onder hen bewint, doen effectueren ende met der daet suppleeren ende vermeerderen, emmers ter tyt ende wylen by gemeynen advise daer anderssints sal wesen in versien. Actum ut supra.

Soo tot veylicheyt vande rieviere, omliggende plaetse ende oock versekeringhe deser stadt wel noodich wordt bevonden, dat men verkondighe ende openbaerlyck eenenyegelycken, by publicatie, laet weten dat alle schepen, soo oppers als ter rieviere nederwarts varende, tot meerder versekerheyt vande passanten ende om alle achterdencken voer te commen, eenich teeken doen van goede meyninghe, vrintschap ende oick tot betooninghe van gehoorsaemheyt aen ende voer het fort van Lillo, tsy in strycken van henne topsailken, bilken oft oock seilken naer gelegentheyt vande groote ende kleynte vande schepen ende oock, soo wanneer weder ende wint hetselve sal toelaten, aen hetselve fort aenleggen, hebben myne Heeren voers. gecommitteert Lodewyck Blommaert, Schepene, om daeroppe met myne Heeren den Staten van Brabant te communiceren, hoe ende in wat manieren tselve alder gevueghelyckste ende sekerlyckste sal mogen geschieden, ende namentlycken oft alle alsulcken schepen nyet en selen gehouden wesen eenen wimpel der stadt van Antwerpen vuyt te steken ende, soo wanneer het weder sal toelaten, te moeten strycken, op sulcken penen gelyck men sal bevinden

te behoorene, om tselve gedaen, vorts sulcx te wercke geleght te wordene soo tselve oorboorlyckste sal wordden bevonden.

Myne Heeren voers. hebben gecommitteert Lodewyck Blommaert, Schepene, om te communiceren met myne Heeren den Staten van Brabant, hoe ende in wat manieren de soldaten, volck van oreloge, soo te lande, in forten ende te watere op de oreloghschepen wesende, hen selen hebben te draghen, te handelen ende te reguleren met den ingesetenen, inwoonders ende supposten, lantluyden oft andere, vuytgenomen die van den Doele, tusschen Safftingen ende Hulst geseten, ende desaengaende rapport te doene. Actum ut supra.

Myne Heeren voers., bevindende de groote importantie ende gewichticheyt van het fort van Lillo voer deser stadt, sulx dat tselve met alle middelen dint versien, soo hebben deselve geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere dat sy selen doen oprusten ende toemaken het kleyn geleycken deser stadt, met synen gewant ende gereetschap dairtoe behoorende, om tselve vuyt der haven voer ende omtrent het voers. fort, soo tot betere beweringhe desselffs fort als veylicheyt vande rieviere, Vlaemsche ende Brabantschen kant, gebruyckt ende te wercke geleght te worddene, tsy doer soldaten oft andere, soo de Superintendent derselver plaetse te rade sal bevinden.

Op heden, datum van desen, myne Heeren voers., hebbende in rade genomen ende in deliberatie geleght hoe merckelyck het fort ende de sterckte van Lillo deser stadt es importerende ende betreffende, sulx dat by alle middelen tselve dint versekert, soo ordonneren deselve den Trezorier Panhuys van stonden ane eenen vande Capitainen over de ooreloogh-schepen deser stadt te belasten hem voer tselve fort te vertreckene ende aldaer te houden tot betere versekeringhe van tselve fort, ter tyt ende wylen anders by myne Heeren sal wesen geordonneert. Actum ut supra.

Naerdyen by myne Heeren den Wethouderen ende den leden deser stadt, tot meer reysen, es geordonneert dat men het fort van Lillo, als deser stadt ende den gemeynen groote-

lycks importerende, soude versien van behoorlycke provande, amunitie ende victuaillie, emmers voer eenighen tyt tegens alle subite aenstooten vanden vyant, ende dat tselve tot noch toe nyet en es geeffectueert, dwelck nochtans in dese periculeuse gelegentheyt meer dan nootelyckheyt dint gedaen, soo ordonneren myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers. den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt tselve te doene, voer den tyt van dry maenden, volgende de memorie daeraff gemaect ende onder den Superintendent, Joncker Godevaert Montens, berustende, ende dat sonder voorder vertreck, ende daervorens het crediet deser stadt te verstrecken, committerende voorts Andries Vermeulen, Schepene, om by den Staten van Brabant te vervolgene behoorlycke ordonnantie, om vanden eersten penninghen, te procederene vande leste geconsenteerde middelen, de stadt te rembourserene. Actum ut supra.

Hebben mede op heden, datum van desen, myne Heeren voers. gecommitteert Monsieur vander Meulen voers., om te beneerstigen neffens myne Heeren den Staten van Brabant, ten eynde vande gereetste penninghen, tsy te procederen vanden v^{n} penninck oft andere geringer middele, de vyf hondert LXXXIX guldenen ende XIIII stuyvers, als men by monsteringe over de voerleden maent gagie het garnisoen van Lillo, als reste, schuldich es, wordde betaelt, mitsgaders te besorgen waer de monsterheeren sullen vinden de vyfhondert guldenen om te furneren de tweeduysent guldenen ten fyne als boven. Actum ut supra.

Alsoo het fort van Lillo nyet alleenlyck en es dienende tot versekeringhe van deser stadt ende de veylicheyt vande rieviere, maer oock tot conservatie vande omliggende dorpen, vlecken ende plaetsen ontrent derselver stercke palende, ende dat donderhout desselfs tot merckelycken ongelde es beloopende, soo ordonneren myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen der stadt voers. den Superintendent, Joncker Godevaert Montens, ende andere, in tyden ende wylen inden selven dinst te surrogeren, dat sy ten fyne voers selen nemen van elcken wagen, deur tselve fort passerende, sullen doen

contribueren dnaervolgende ongelt (soo de wegen ende de strate daerdeure grootelycx wordt beschadicht ende de wachte beswaert), te wetene, eenen van twee peerden I stuyver, van een kerre III orts stuyvers, van een peert alleen III ort stuyvers, van een horenbeest II ort, van een verken II ort, van een kalff I ort, van een schaep I ort, ende van een lam I ort. Ende sal deselve Superintendent concipieren eene instructie tot deselve collecte ende ontfanck nootelyck ende een getrouwen collecteur daertoe stellen, die hy sal eedt affnemen van getrouicheyt ende behoorlycke rekeninghe, denselven daertoe, mits desen, auctoriserende. Actum ut supra.

Boven deze akte : Dese ondergeschreven acte aende liasse verandert.

Myne Heeren voers. ordonneren den Tresoriers ende Rentmeestere in conformiteyt vande voergaende acten ende ordonnantien sonder vertreck te beneersten dat de rosmeulen, staende inden Eeckhooff, wordde getransporteert op het fort van Lillo ende aldaer geaccommodeert, sulx dat men denselven mach gebruycken. Actum ut supra.

Op de specificatie van Aerdt de Hertoge, ter saecken vande flambeaux by hem gelevert op de verpachtinge, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken LXXXIII guldenen XVII stuyvers. Actum XVa Novembris 1583.

Op de specificatie vanden concergie Gillis Lambrechts, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen VII^c LX guldenen, X 1/2 stuyvers, ter saecken vande wynen gedroncken opde verpachtinge. Actum ut supra.

Vide aen de liasse twee acten in data XV Novembris 1583.

Geordonneert den Rentmeestere Pelgrum, op dassignatie van Nyversele, te tellen aen Rombout Bernarts, de somme van IIII^c LXXX guldenen. Actum ut supra.

Een ordonnantie gestelt onder sekere schriftuere van additie van wegen deser stadt tegens Jouffrouwe Clementia vander Heyde inden Rade van Brabant overgegeven.

Vide aende liasse de resolutie van myne Heeren den Wet houderen opt aengeven vande gravinne van Swertsenborch nopende de goeden van Middelhernisse. Actum ut supra.

Alsoo den tegenwordighen noot ende namentlyck de gelegentheyt der stadt van Bergen es verheyschende, dat men alle middele soecke om prompte ende gereede penninghen te mogen furneren, soo hebben myne Heeren Burghemeesteren ende Schepenen deser stadt versocht ende versuecken, mits desen, den dry swaer Dekens vande ambachten te willen vergaderen in alder spoedicheyt, ende de supposten van hennen ambachten tot hennen achterraet dienende, ende denselven noot vander stadtswegen hen voer te houden ende deselve sulx te induceren ende inwilligen dat sy consenteren ende willekoren dat de vyfden penninck, by den lesten Breeden Raet geconsenteert, in Januario naestcommende binnen deser stadt opgebeurt te wordden, van stonden ane mach gecollecteert ende onder de borgeren ende ingesetenen affgevordert wordden, tot betalinge vande gealtereerde soldaten binnen der stadt van Bergen in garnisoen ende beseth gelegen, mits latende de goetwillige gevers ende degene die te vreden selen wesen denselven vyfden penninck tadvanceren ende verstrecken, gestaen mits betalende achtien voer twintich guldenen, met verstande dat denselven den rentieren eerst sal gekort wordden op den jare van LXXXIIII, oft anderssints ende sonder tselve middele, soo staet oochschynlyck te bevreesen dat de stadt van Bergen tot omsprekelycke schade deser stadt es geschapen te vallen in merckelyck gevaer, verclarende myne Heeren, mits desen, wel vuytdruckelyck egeene andere prompte noch geringer middele te wetene oft te konnen bepaysen. Actum XVII^a Novembris 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen (aenmerckende de groote perykelen ende inconvenienten, die by faulte ende gebreken van prompte penninghen ende gereeden gelde hen waren voerwendende ende waerschynelycken stonden te rysene), nootelyck bevonden dat, by alle prompte ende geringhe middele, daerinne dinde versien te wordene ende bemerckende de leeninghe, die men was bevorderende vanden goeden borgeren ende ingesetenen

deser stadt by den commissarissen daertoe geordonneert, nyet te wesene van sulcken spoedigen voertganck als de gelegentheyt vande saken was verheyschende, dat mede het consent vanden vyfden penninck, lestwarven by den leden deser stadt geconsenteert, eerst cours ende loop hadde den eersten January naestcommende, hebbende daeromme de dry sware Dekens vanden Ambachten ende derden lede deser stadt in collegio omboden ende denselven deselve nootelycke gevueghenisse ende de peryckelen, dier vuyt stonden te spruytene, voergehouden, versueckende dat sy daeromme hennen supposten ende de goeden mannen vande ambachten, wesende van hennen achterraet, souden willen ombieden ende vande selve bevorderen inwillinge ende consent, van dat men denselven vyfden penninck terstont vande goetwillige borgers deur inductie vande Wyckmeesters oft oock anderssints soude mogen affvorderen ende ontfangen, hebbende deselve Dekens daernaer op heden, datum deser, hetselve consent innegebracht met conditie dat degene die hetselve advancement selen willen doen, selen gestaen mits betalende vanden selven vyfden penninck voer de XX guldenen achtien guldenen, ende dat dyen den rentieren eerst sal worden gekort op den jare LXXXIIII, soo hebben deselve myne Heeren gecommitteert, soo sy committeren, mits desen, den Wyckmeesteren deser stadt ende elcken van hen met den Capitainen onder denselven wyck resorterende, ten eynde sy elck in hennen quartiere ommegaende ende den voers. hoogen noot ende aendringende noot den goeden borgeren aendienen ende te kennen geven, ende de groote merckelycken inconvenienten ende vervaerlyckheyt dyer staen vuyt te spruytene, voor te houdene, ingevalle eenyegelyck hem nyet en porre te quytene naer de middele die by den Heere hem syn gegunt ende toegevuecht, dat sy daeromme gewillichlyck ende promptelycken den voers. vyfden penninck, elck naer rate hy schuldich es, opbrenghen ende gereet advanceren, op het voerdeel ende conditie hierboven verhaelt, ende daerinne sulcken debvoir te doene, dat sy soo vele gereede penninghen becommen alst doennelyck sal wesen, dewelcke by denselven Wyckmeesters selen ontfangen worden, die daeraff behoerlycke quitantie ende acquit selen geven, denselven daertoe, mits desen, auctoriserende, mitsgaders ordonnerende vande

onwillige note te houdene ende memorie te makene, om voerts daerinne versien te wordene naer behoeren. Actum XVII Novembris 1583.

Op de requeste van Wynant Lockema, stadtbode, daermede hy versueckt hem toegelaten te worden syne woonstede in den thoren, gestaen op Sinte-Peetersvliet, in plaetse van synen voorsaet Hans van Hove, is by mynen Heeren, gesien dadvys vanden Tresoriers ende Rentmeestere, denselven gegunt ende geaccordeert het logist hierboven gheruert, ordonnerende ende bevelende der weduwe vuyt deselve wooninghe nyet vuyt te brecken oft te amoveren nagelvast synde. Actum XVII[a] Novembris 1583.

Alsoo Phylyps van Oosten mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hadde verthoont, dat hy sekere middelen bevonden hadde waerdeure tot behoeve vande generaliteyt ende deser stadt eene merckelycke somme van penninghen stonden te becommen, versueckende tot denselven eynde commissarissen om de voers. middelen ende inventie te openen, synde by mynen Heeren voers. gecommitteert Meester Nycolaes de Voocht, Schepene, dewelcke desaengaende rapport gedaen hebbende ende van wegen des voers. van Oosten verclaert dat deselve van Oosten, voer alle openinghe, hadde versocht dat eerst ende alvorens hem soude van wegen den voers. Wethouderen verclaert wordden, wat recompense ende vergeldinghe sy in meyninghe waren hem te doene voer de voers. profytelycke inventie ende vruchtbare middelen, soo eest dat myne Heeren voers. hebben verclaert ende verclaren, mits desen, dat de voers. Phylyps van Oosten sal hebben voer hem tot synen eygenen behoeve ende syne erffen oft actie van hem hebbende, den twintichsten penninck van alle hetgene dwelck suyvere in borse sal commen vande voers. inventie ende vande middelen by hem te openen ende te verclaren, mitsgaders het derdde part van alle hetgene dwelck insgelycx suyver in borse sal commen te procederene vanden goeden ende penninghen by hem te verclaren der confiscatie subiect ende daeraff, by titule van verbeurte, den Staten de actie ende trecht sal competeren, hebbende tot

denselven eynde ende om den voers. van Oosten de voers. beloefte te doen valideren, hem doen expedieren dese tegenwordige acte. Actum xx Novembris 1583.

Aen de liasse de verclaringe van myne Heeren op de swaricheden by den Tresoriers ende Rentmeestere gemoveert, nopende de twee vyffde penninghen lestwarven geconsenteert, 20 Novembris.

Geordonneert dat de Amunitiemeesters selen laten volgen tot het fort Margerite IIII^{c} ₶ buscruyts.

Op sekere poincten ende remonstrantien vander Gravinne van Swartsenborch aen myne Heeren aengedient, gestelt de naevolgende appostille: Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, naerder geleth hebbende op dinhout deser voers. verthooninghe, vercleeren dat sy dacte vanden XVI^{n} Novembris 1583 lestleden affgaen ende casseren ende dat sy hun refereren ende syn houdende aen dacte vande Staten van Brabant, in data XIIII April 1582 op de voergaende consenten vande selve Staten gheexpedieert, vande welcke sy nyet en connen oft vermoigen te wycken oft yet ter contrarien van dyen te disponeren. Actum XXI^{a} Novembris 1583.

Op de specificatie van Meester Jacop Suerius, Schepen, ter saecken vande vacatien ende anderssints gedaen inde leste reyse nae Hollant, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen LXXXVIII guldenen ter saecken voers. Actum XXI^{a} Novembris 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te beschincken Meester Jan de Pape met een ame wyns, ter causen dat deselve hem heeft geemployeert int fourneren vande edelen ende huysgesin van Mevrouwe de Princersse. Actum ut supra.

Aen de liasse de propositie gedaen inden Breeden Raedt op heden, datum van desen, den XXI^{en} Novembris 1583.

Item dacte van consente vande Staten van Brabant, ut supra.

Op de assignatie vanden Rentmeestere Nyverseel, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen Jeronimus van Hamme de somme van hondert viertich ponden Arthois, in minderinghe vande bede. Actum II Septembris 1583.

Alsoo myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen, mits redenen begrepen in dacte vander daten den XVII^n^ deser maendt, gecommitteert hebben de Wyckmeesters, Colonellen oft heure Capitainen om metten iersten te innen den lesten geconsenteerden penninck, soo ist dat, om tselve innen te accelereren ende spoedigen, myne Heeren voers. geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, den voers. Colonellen, dat sy willen bewilligen ende bevelen henne Capitainen dat zy mette Wyckmeesters de borgeren ende innegesetenen willen induceren totte prompte betalinghe vanden voers. vyffden penninck, tsy met omme te gaen oft met deselve te ontbieden tot hennen huyse, soo tselve gevuechelycxste sal connen geschieden. Actum den XXII^n^ Novembris 1583.

Geordonneert den Dekens vande sesse gulden voer hen metten iersten te ontbieden henne supposten ende deselve te induceren ende bewilligen mits den grooten noot, dat sy nu promptelyck opleggen ende betalen willen hennen vyffden penninck, volgende dacte daeraff synde in data XVII Novembris. Actum XXII Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen hebben vercleert ende vercleren, mits desen, dat de collectatie vanden vyffden penninck, te doene by de Wyckmeesters deser stadt, volgende dacte daeraff zynde ende hen gegeven, nyet langer duren en sal dan tot den lesten January naestcommende, als wanneer men deselve daeraff sal ontslaen ende geven quittantie van heuren ontfanck, mits overleverende de restanten ende henne boecken in alsulcken handen, als myne Heeren selen ordoneren, ordonnerende oyck den clercken vanden wycken deser stadt dat zy den

voers. Wyckmeesters int collecteren voers. overal selen dienen ende behulpich syn, naer oude gewoonte, ende selen deselve clercken van heuren dagelycxe vacatien betaelt worden vuytten ontfanck vande selve penninghen. Actum den XXII[n] Novembris 1583.

Geordonneert Ceurmeesters vande natie vande Zeepsieders Henrick Verbiest ende Marten de Groote. Actum XXII Novembris 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers. hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen aen Dominico Verstappen, clerck van mynen Heere de Binnen-Borgemeestere Doctor Alostanus, de somme van XXIIII guldenen eens ende dat ter causen van diversche stucken ende munimenten dye van deser stadtswegen myn Heere de Borgemeestere voers. hem doen scryven heeft, mits de groote haeste dye deselve waren requirerende, als anderssins, omdat deselve oft emmers sommige nyet en dienden gedivulgeert ende in handen van eenenygelyck te commen. Actum den XXII[n] Novembris 1583.

Geordonneert den collecteurs vanden wyn ende bieraccyse dat sy den Capitain Thibaut, by provisien, ter weken selen laeten volgen vier tonnen biers ende een oxhooft wyns, vrye van accyse ende imposten deser stadt competerende oft raeckende. Actum XXII[a] Novembris 1583.

Aen de liasse de prolongatie vande seureté de corps voor Aerdt Vleeminck. Actum ut supra.

Aen de liasse dacte vande commissarissen tot auditie vande rekeninghe van Marten Neyen. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Meester Denys vander Neesen, Secretaris, vuyt

te reyckene ende te betalen de somme van i^{c} xvii guldenen eens *prout in specificatione.* Actum xxiii Novembris 1583.

Acte voer den Buyten-Borgermeester om gerembourseert te wordden van hondert lxxxvii guldenen xix stuyvers by hem gegeven aen Peter van Willer ende by hem geemployeert inden dienst vanden vaderlande. Actum xxiii Novembris 1583.

Op de specificatie vande Secretarissen ende heuren clercken, geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen i^{c} xxi guldenen iii stuyvers ter saecken van tghene by hun is geteeckent ende geschreven. Actum xxiiii^{a} Novembris 1583.

Aen de liasse dacte raeckende de dyckagie van Borgerweert. Actum xxiii^{a} Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, op rekeninghe vande xv^{c} guldenen ter weken te lichten vuyt der casse van reductie, aenden Colonel de Velaer vuyt te reyckene de somme van iiii^{c} xliii guldenen i 1/2 stuyver, by hem volgende ende vuyt laste vander acte vanden ii^{n} Novembris, by desen gevuecht, int deursteken vanden dycken tot Calloo verschoten, volgende de specificatie daeraff zynde, soo aen heuden, schuyten ende vivres aende soldaten. Actum ut supra.

Gelycke acte op Hans van Schoonevelde, concierge vanden Colonellen, de somme van i^{c} lxxiii guldenen xi stuyvers, voer sekere victuaillien by hem vuyt laste van myne Heeren voer de Capitainen, soldaten ende guldebroederen int legere van Octobris ende van Novembris, voer den tyt van acht dagen verschoten int deursteken vande dycken van Calloo, volgende de specificatie daeraff zynde. Actum ut supra.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers., regardt genomen hebbende op de groote moyte ende extraordinarise

diensten ende loopmert dye Adriaen de Bie, cortteroede deser stadt, gedaen heeft deur de gelegentheyt des tyts ende occurentie vande saken des voerleden jaers, jae oyck buyten gewoonelycke uren, volgende de requeste daervan overgegeven op den XXII^{n} deser, hebben geordonneert ende ordoneren, mits desen, Tresoriers ende Rentmeestere denselven daervoere vuyt te reyckene ende te betalen de somme van vyfftich guldenen eens. Actum den voers. XXII^{n} Novembris 1583.

Gelycke acte op Peter van Wayenberch.

Gelycke acte op Jan Rebel.

Gelycke acte op Thomas vanden Bosche.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene Meesteren Engelbert Masius, Pensionaris, soo voer syne extraordinarise besoignien gedaen, volgens de specificatie daeraff synde, als voer het gadeslaen van deser stadts processen gedurende dit jaer LXXXIII, de somme van II^{c} L guldenen. Actum den XXII^{n} Novembris 1583.

Geordonneert als voere te betalen aen Meester Engelbert Masius, de somme van sestich guldenen eens voer eene ame wyns, hem van stadtswegen geschoncken ter causen dat deselve gevisiteert, gecorrigeert ende geaugmenteert heeft seker boeck vande Borgermeesters, Schepenen ende andere Wethouderen deser stadt gedient hebbende over drye hondert jaren herwaerts.

Geordonneert als voere te betalen Eustaes Vereyck, clerck vanden Pensionaris Masius, de somme van XXXII guldenen eens voer gescriften voer dese stadt gescreven sedert XXIX^{n} Decembris LXXXII tot nu toe, volgende de specificatie daeraff zynde.

Alsoo door den Colonel de Velaer, achtervolgende dacte vanden lesten Octobris lestleden, is ghelevert geweest aende

forten Willebroeck, de Margriete ende het Doncxken in speck, kase ende boter, ter sommen van 304 guldenen 15 stuyvers, nae vuytwysen des pecificatie van Pauwels Strobant, ende 124 guldenen 4 stuyvers aen broot, volgende de specificatie by Mathys vander Heyden overbrocht, ende XV tonnen X stuyversbiers by David Ryckaerts, bedragende samen 473 guldenen 19 stuyvers, soo ordonneren myne Heeren Tresoriers ende Rentmeestere de voers. somme aenden voers. leveraers te betalen. Actum XXIIII[a] Novembris 1583.

Op de requeste van Nicolaes Toubert, clerck vande gecommitteerde totte buytenschanssen, is denselven toegevuegt alnoch LX guldenen boven tgene hy soude moegen ontfangen hebben. Actum XXIIII[a] Novembris 1583.

Op de requeste vande drye gesworen chirugyns, is by myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere elck van hun te betalen VII ₶ Vlems, maeckende tsamen XXI ₶ Vlems, ter saecken van sekere oncosten ende anderssints gedaen inden gasthuyse. Actum XXIIII[a] Novembris 1583.

Gegunt ende gegeven Andries Neyen, by provisien, het clerckschap vanden iersten wyck deser stadt, in plaetse vanden afflyvigen desselfs. Actum XXIIIIa Novembris 1583.

Geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere te betalen Henrick de Greve LXXII guldenen ter saecken vanden coop van sekere caerte inhoudende de gelegentheyt vande limiten vande rivieren vande Honte ende Schelde. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere sekere tappisserye, der stadt toebehoorende, ten meesten oirboir der voers. stadt te vercoopen ende vande penninghen daeraff te procederen rekeninge te houden. Actum XXIIIIa Novembris 1583.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te betalen den concergie Gillis Lambrechts de somme van II[c] XXXVII guldenen XVIII stuyvers ter saecken vanden wyn by hem

gelevert, by de commissarissen vande wacht gedroncken. Actum ultima Novembris 1583.

Gelycke acte op denselven vander somme van XLIX guldenen XVII stuyvers ter saecken vande maeltyt gedaen ten tyde vanden keuse lestleden. Actum XXIIIIa Novembris 1583.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen voers., wel geinformeert synde vande ombequamicheydt ende anderssints vande maelversatie van Aelbyn Lybaert, Hans van Horck, Peter Christiaenssens, Hans vanden Steene, Anthony Berre ende Hans Bennens, alte samen segelers, dye deselve gedaen ende gebruyckt hebben int exercitie vanden voers. segelerschappe, hebben deselve gedeporteert ende gelicentieert, deporteren ende licentieren, mits desen, vanden voers. segelerschappe, sonder dat deselve tselve hen eenichssins meer sullen aendragen, onderwinden oft exerceren. Actum den XXV^{n} Novembris 1583.

Alsoo de Ministers, Diakenen ende ouderlingen vande walsche gereformeerde religie mynen Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen te kennen gegeven hadden, hoe dat sy tot noch toe den wyn, dye sy van doene gehadt hadden tot het nutten vanden heyligen nachtmale, gecocht ende becosticht hebben mette penninghen competerende den armen, ende dat tselve ware eene sake van quaden opsiene ende aenschouw, soo ist dat myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen voers , gehadt hebbende hierop het advys vande gecommitteerde tot het beneficieren vande geestelycke goeden, geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, denselven gecommitteerde dat sy voortaen der voers. kercken geven ende leveren selen den voers. wyn, soo ende gelyck sy dat doen aende gereformeerde duytse kercke, ende overleverende recepisse oft quitantie daertoe dienende, sal tselve hen passeren in rekeninge. Actum den XXVI^{n} Novembris 1583.

Geordonneert den gecommitteerde totte collectatie vanden wyn ende bieraccyse te laeten volgen aenden Heere van Orsmale de vrydicheyt vande accyse, imposten ende hooch-

selen, respective der stadt competerende, van dry amen wyns ende acht tonnen biers. Actum XXVI^a 9^bris 1583. MARTINY.

Myne Heeren Borgemeesters ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geconsenteert ende consenteren, mits desen, den proprietarisen oft gegoyde vande strate loopende achter dOude Leeuwen, mitsgaders achter de nyeuwe geconcipieerde strate achter *den Anker*, dat sy selen mogen binnen deser stadt ten geertsten halen oft doen halen alsulcken gruys als sy daertoe van doene selen hebben, ordonnerende den Fortificatiemeesters deser stadt tselve hen te laten volgen ende henlieden daerinne geene stoornisse te doene oft laten doen. Actum inden Maendaechschen Raedt den XXVIII^n Novembris 1583.

Is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere derzelver stadt vuyt te reyckene ende te betalen aen Merten Neyen, gecommitteerde totter Casteelplaetsen alhier, de somme van vier hondert guldenen ende dat vande VI^c guldenen die zy ontvanghen zullen vanden provoosten, gesworenen vrye munters ende wercklieden des lants ende hertochdoms van Brabant, over alzulcken gratuiteyt als dezelve tot behoeve deser stadt, ter causen vande maintenue van hennen privilegien, vryheden ende imuniteyten, henlieden gegunt, hebben belooft te betalen, midts doende by denselven Neyen daervan behoirlycke rekeninghe. Actum XXVIII Novembris XV^c LXXXIII.

Op de requeste vande sesse gesworen boden deser stadt, is by myne Heeren (gesien dadvys vanden Tresoriers ende Rentmeestere) denselven geordonneert denselven boden vuyt te reycken ende te tellen, ter causen vande diensten by hun ghedaen, de somme van hondert ende vyftich guldenen eens, te wetene elcken derselver XXV guldenen eens. Actum XXVIII^a Novembris 1583. MARTINY.

Op de requeste van Jacop Happaert is by myne Heeren

denselven gegeven Ic guldenen voor eenen jare, te wetene elcken vierendeel jaers XXV guldenen. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben gegunt ende gunnen, mits desen, Meester Nicolaes de Vocht, Schepen, voer een gratuiteyt ende in recompense van syne extraordinarisse dinsten, als gemaect hebbende diversche memorien ende instructien, ten dinste deser stadt gemaect, soo op de revisitatie vande brieven van renten, op de vercoopinge vande huysen binnen den Casteele, mitsgaders ter causen vande vacatien daerinne tot langen tyt gedaen hebbende ende meer andere extraordinarissen dinsten ende vacatien, daerinne deselve ten bevele vande stadt gewillichlyck heeft laten gebruycken, de vrydicheyt vande accysen, hoochzelen ende imposten der stadt competerende van vier carteelen oft VI amen witten franschen wyn ende een pointsoen roeyen wyn. Actum XXVIII Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Meesteren Ambrosius Marienborch, Greffier vande Rentmeesterscamere deser stadt, ter causen van hondert sessendertich compresse bladeren by denselven tot behoeve vande voers. camere geschreven, de somme van XXVI guldenen XII stuyvers. Actum ut supra.

Geordonneert denselven, ter causen van extraordinarisse besoigneen ende diversche stucken inde stadtszake ende de camere aengaende, vuyt laste van Trezoriers ende Rentmeester, denselven kennelyck, geschreven voer den jare van in Julio tweentachentich tot den jare dryentachentich, voer een gratuiteyt te gevene een ame wyns oft vyftich guldenen daervorens. Ut supra.

Myne Heeren voers. hebben geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reyckene ende te betalen de somme van sessendertich guldenen ende XVIII stuyvers als tot dry diversche Breeden Rade van XIen ende XIX Octobris

ende den XXI Novembris lestleden respective op den Breeden Raet verteert, volgende den billette daeraff synde. Actum ut supra.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere, dat sy selen tellen Jacques Fuys de somme van tzestich guldenen eens, ende dat ter causen soe van verschoten gelde als sekere dinst in sake van gewichte der stadt gedaen ende mynen Heeren den Bourghmeesteren kennelyck. Actum XXVIII Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert den bouwmeesters vanden stadthuyse, dat sy selen betalen aen Marcus van Woonsel, ter causen van vier cameren garde massihen oft behansels van gouden lederen, tot behoeve ende behanginghe vande cameren binnen den stadthuyse, de somme van dryhondert vyftich guldenen, ende sal deselve somme hen passeren int vuytgeven hender rekeninghe. Actum ut supra.

Op de specificatie van Moyses Opden Grave, stadtbode, geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven vuyt te reycken I^c LIII guldenen XII stuyvers, ter causen van vacatien ende verschoten penningen, beginnende X Juny totte XIII^n Novembris beyde lestleden. Actum ut supra.

Geordonneert den gecommitteerde vande accysen op te houden de teeckenen vanden *Gecroonden Leeuw*. Actum ut supra.

Aen de liasse twee acten, deene nopende Aert Vleeminck ende dander Hans Cock, in date XXVI^a Novembris 1583.

Gecommitteert Guillelmus Baten ende Marten de Groote om te wesen Ceurmeesters vande Zeepsieders. Actum ut supra.

Alsoo Doctor Justus Lipsius, Professeur inde stadt van Leyden, in eenige saken der stadt merckelycken importerende,

daerinne hy van stadtswegen es bevraecht geweest, hem seer gedinstich heeft gethoont ende met groote genegentheyt tegens deser stadt laten gebruycken, thoonende oock den studenten van deser stadt alle bewillicheyt om deselve in hennen studien te bevorderen ende hier ende daer in syn schryven alomme een heerlycke mentie deser stadt es makende, soo hebben myne Heeren, voer een gratuiteyt ende danckbaerheyt, geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere syne huysvrouwe te beschencken met een schale van L oft LX guldenen, ombegrepen, om denselven Heere Doctor Lipsius inde selve goede genegentheyt te houden ende te veroorsaecken te continueren. Actum ut supra.

Geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere te gheven aen Karel Lippens, stadtbode, de somme van XXIIII guldenen voor een sattynen wambeys, ter saecken dat deselve gedient heeft als hooffmeestere. Actum XXVIII[a] Novembris 1583.

Alsoo by slote vande rekeninge die Joachim Gillis, Secretaris deser stadt, is doende vanden ontfanck ende vuytgheven aengaende tfeyt vanden gevangenen franchoysen, den voers. rendant wordt bevonden ten achter te wesen ende als reliqua onder te hebben IIII[c] II guldenen IIII 1/2 stuyvers, ende dat deselve rendant ten versuecke van mynen Heeren de Wethouderen hem heeft borghe gheconstitueert voor den Heere van Chamont aen Capiteyn Lion Petit ende synen supposten, ter sommen van gelycke IIII[c] ende V guldenen voor transoen desselffs Chamonts aen tvoers. vendele geloeft (soo tvoers. vendele denselven Heere van Chamont geenssints en wilden relaxeren sonder deselve gheloefte, daer nochtans Syne Hoocheyt was toegeseegt, volgende daccord met haer alsdoen aengegaen, dat men onder andere gheannomineerde Heeren ende Edellieden gevangenen denselven Heere soude leveren) soo ist, dat myne voers. Heeren hebben geordonneert dat de voers. rendant tvoers. slot ende reliqua derselver synder rekeninge sal moigen onderhouden in recompense ende vergeldinge vande voers. gheloefte, behoudelyck dat inghevalle hy de voers. somme van IIII[c] V guldenen gheraecte te recouvreren vanden voers. Heere van Chamont gelyck alle anderen, hy gehouden sal wesen tot behoeve deser stadt

daeraff rekeninge te houden ende deselve daeraff te doen valideren. Actum XXVIa Novembris 1583.

Aen de liasse dacte vande gratuiteyt voor den omstaenden vande groote segelinge.

Alsoo de schippers van Dordrecht sekere schippers deser stadt hadden aengehaelt, ende dat daertegens deselve schippers contre-arrest geleght hadden, is de Secretaris, Meester Henrick de Moy, by mynen Heeren gedeputeert om opt selve stuck te commen in communicatie ende minnelycke handelinge met den gedeputeerde by die van Dordrecht affgeverdicht, om tselve misverstant neder te leggen ende toverdragen, hebbende daernaer de schippers van Dordrecht, over het appoinctement alsdoen gemaect, hen beclagende ende ten selven eynde alhier gearriveert, es anderwerff de voers. Secretaris gecommitteert om daerover met hen te communiceren, synde daernaer om tvoers different te neder te leggene ende te lichten oft te werene het arrest alsdoen over dry onser schepen geleght, gereyst in commissie naer Dordrecht voerseyt, ende aldaer sekeren tyt gevaceert, hebbende gemaect diversche memorien ende geschreven diversche brieven aengaende deselve commissie, blyckende by den stucken daervan synde, soo hebben myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt denselven Secretaris Meester Henrick de Moy, ter causen vande selve besoignee, toegevuecht de somme van vyftich guldenen eens, ordonnerende den Trezoriers ende Rentmeestere die hem vuyt te reyckene ende te betalene. Actum XXVII Novembris 1583.

Alsoo de Secretaris Meester Henrick de Moy, is by myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt gecommitteert geweest by vonnisse van myne Heeren voers. vanden XIIIn Augusti negenentseventich, om de questien, tusschen die van Amsterdam ende den schippers alhier geresen, neder te leggen, ende daerinne sulx gebesoigneert ten diversche reysen dat hetselve different onderlinghe es verdragen ende geaccordeert, soo hy insgelycx in gelycke saecken, by acte vander selver maent ende jare, es geordonneert, om hem op de questien tusschen den schippers van Haerlem ende deser

stadt voers. voergecommen, te informeren ende daernaer belast om deselve partyen desaengaende te vereenighen ende int minnelycken de saecke te beslissen, soo hy insgelycx naer ettelycke communicatie hetselve heeft gedaen. Ende vorts daernaer, den XXIIII Meerte anno LXXXI, inde saecken respective tusschen de schippers van Sint-Thomaes, mitsgaders den schippers van Vranckerycke ende deser stadt, hebbende oock naer voergaende informatie, rapport ende ettelycke besoignee sulx gearbeyt, dat deselve geschillen ende questien syn verdragen ende partyen onderlinghe veraccordeert, soo oock deselve de Moy by mynen Heeren voerseyt, naer dyen by den schippers van Vliessinghen arrest was geleght over de schepen deser stadt, es gedeputeert geweest om by alle bequame middelen die van Vliessinghen tinduceren ende te bewilligen, dat sy tselve arrest (om alle goede gebuerlycke vrintschap te houden) souden willen affdoen, hebbende ten lesten naer diversche swaricheden, alsdoen voergebracht, sulx daerinne hem laten gebruycken, dat tselve arrest es gelicht ende de saecke by minne ende vrintschap innegevuecht ende geaccommodeert, alsoo deselve Moy oock daernaer tot meer reysen het different ende misverstant tusschen die van Yperen ende deser stadt voers. over de ladinghe geresen, ten beheete als boven, niet sonder moeyte ende naer voergaende rapporten, heeft beslist ende veraccordeert, mede daernaer, tot menichfuildighe reysen, by ordonnantie van myne Heeren voers., gebesoigneert hebbende tusschen die van Bruessele ende den schippers deser stadt voers., wesende ten lesten, naer diversche besoigneen ende rappoorten, de saecke met rechte ende vonnisse beslist, alsoo van gelycken het different tusschen de schippers van Nyemeghen tot twee reysen, naer diversche communicatien ende oock altricatien, by denselven es geaccommodeert ende geslist geweest, soo insgelycx is gebeurt op de questie geresen op het varen op beurte naer Dordrecht, hebbende oock ten lesten deselve Meester Henrick de Moy continuelycken tot alle voervallende questien ende geschillen, tusschen allen vuytsteetsche schippers ende die vande supposten van deser stadt meer jaren, in menichfuildighe occurrentien ende geduerige differenten, vuyt laste van mynen Heeren, in alle vlyt ende neersticheyt gewillichlycken verstaen ende daerinne gevaceert ende gebesoigneert,

soo om taccorderen, rapport te doene, de saecken by geschrifte ende memorie op te teeckenen, ende de accorden ende het verdrach te bewerpene ende in behoorlycke formen te stellen, blykende al tselve by den diversche stucken, memorien ende informatien daervan synde, by den voers. de Moy overgegeven ende mynen Heeren voers. gethoont, soo eest dat by denselven mynen Heeren (naer voergaende communicatie met hen gehadt) denselven Secretaris de Moy syn toegevueght ende voer synen aerbeyt ende moeyte voers. gegunt de somme van hondert ende twintich guldenen eens, ordonnerende den Trezoriers ende Rentmeestere deselve somme van ic xx guldenen hem vuyt te reyckene ende te betalen. Actum ut supra.

Op de specificatie van diversche cleyne besoigneen by den Secretaris de Moy ghedaen, vuyt laste van myne Heeren tot diversche stonden, is geordonneert Tresoriers ende Rentmeestere denselven te betalen de somme van negenentnegentich guldenen, ter causen als boven. Actum xxvia Novembris 1583.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen hebben geordonneert den Trezoriers ende Rentmeestere Meesteren Henricke de Moy, Secretaris deser stadt, soo ter causen van diversche missiven, communicatien als andere besogneen ende vacatien, tot vele reysen respective by geschreven, gehouden en gedaen tusschen den schippers van Middelburch ende deser stadt, in als vuyt te reyckene ende te betalen de somme van vyftich guldenen eens. Actum ut supra.

Op heden, datum van desen, hebben myne Heeren Bourgh meesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere Meesteren Henrick de Moy, Secretaris, ter causen ende vuyt oorsaecke van dat deselve vuyt laste van myne Heeren in menichfuildige saecken, beroerende de policie deser stadt, heeft gebesoegneert, hem daeroppe geinformeert, rapport gedaen ende dordonnantie beworpen, als namentlycken nopende den torffluyden,

kraenkinderen, den Schotschen soute, Maeslantschen harinck, van bieren, backen, brouwen ende meer andere gelycke, mitsgaders ter causen vande gasthuysen, het visiteren ende oversien den grooten com, het maken ende schryven vande listen vande rentieren ende meer andere den Heeren kennelyck, in als vuyt te reyckene ende te betalene de somme van hondert guldenen eens. Actum XXVIII Novembris.

Myne Heeren Bourghmeesteren ende Schepenen deser stadt hebben geordonneert ende ordonneren, mits desen, den Trezoriers ende Rentmeestere Meesteren Henrick de Moy, Secretaris, soo ter causen van het opsuecken vande privilegien ende turben dienende tot directie ende recollectie vande costuymen deser stadt, alsnu gedruct, ende ter causen van het besoigneren over deselven, die te schryvene, de correctie tannoteren, mitsgaders oock vande diversche Breeden Raeden by hem vuyt laste van myne Heeren gehouden, die beworpen ende de verballen ende acten by geschrifte te stellene, metten oncosten respective int schryven vande twee besoigneen gedaen, in als vuyt te reyckene de somme van hondert guldenen eens. Actum ut supra.

OUDT REGISTER, METTE BERDEREN, 1336-1439.

Dit Register verving in 1414 het Clementynboeck *toen het was volgeschreven. De tuchtigingen, te talrijk geworden, werden er uitgelaten en geschreven in het daarvoor bestemde* Correctieboeck *van 1414-1512.*

Op den rug van het OUDT REGISTER *staan de jaren 1336-1439 geprent, omdat er nog verscheidene akten van vóor 1414 werden in aangeteekend en ook na 1439 werden er in geboekt, want er zijn bescheiden in tot van 1460. Zij gewagen van handelingen van het stedelijk bestuur, rechtsgedingen, plecht- en feestelijkheden, de ambachten, de vrijdommen, zeden en gebruiken enz. zoodat zij van het hoogste belang zijn voor het kennen der Antwerpsche samenleving der* XIVe *en* XVe *eeuw.*

Die oorkonden zijn niet allen chronologisch ingeschreven, doch voor den druk zijn zij volgens tijdsorde gerangschikt en op den bladrand staat het folio van het Register waar zij zijn te vinden.

OUDT REGISTER, METTE BERDEREN, 1336-1439.

Ce Registre remplaça, en 1414, le Clementynboeck *quand celui-ci fut rempli. Les corrections, devenues trop nombreuses, en furent écartées et inscrites dans un registre spécial, le* Correctieboeck *de 1414-1512.*

Sur le dos du OUDT REGISTER *figurent les millésimes 1336-1439, parce qu'on y rencontre plusieurs documents antérieurs à 1414 ; d'autres, postérieurs à 1439 et allant jusqu'à 1460, y furent également enregistrés. Ils ont trait à des actes de l'administration communale, à des procédures, à des festivités, aux métiers et franchises, aux mœurs et usages etc. et présentent un intérêt capital pour la connaissance de la société anversoise aux* XIVe *et* XVe *siècles.*

Ces documents ne sont pas tous incrits par ordre de date ; pour l'impression, ils ont été classés chronologiquement, avec indication, en marge, du folio sur lequel on peut les retrouver dans le Registre.

20 October 1336.

Constitutie eener erfrent op goed te Viersel.

Wy Arnoud Canteman ende Jan vanden Werve, Scepenen in Antwerpen, maken cond allen denghenen die dese letteren sullen zien oft horen lesen, dat voer ons quam Jan van Coudelaer, ende bekende ende verlide dat hi om eene somme ghelds, die hem al es vergouden, vercocht heeft wettelike Jouffrouwen Lysbetten Wlcusinnen, drie scellinge siaers groten ouder tornoyse van munten sConinx van Vrankerike ofte de weerde dairaf in anderen goeden ghelde jaerlikere ende erflikere renten, op syn hoeve ende op syn goed ende op al datter toe hoert ghelegen te Viersele, dat men heet ten Broeke, in de prochie van Pulle, dat welke goed houdende es, alsoe hi Jan seght, tusschen een ende twintich buyndere ende tweentwintich buyndere onder winnende land, beemde, aensele, moer ende hofsteden, dat welke voirgenoempt goed, ghelegen te Viersele, de voirs. Jan van Coudelaer verbant teenen gherechten pande over de voirs. erflike rente, te gheldene ende te gevene alle jare van denselven Janne ende van sinen nacomelingen der voirs. Lysbetten ende haren nacomelingen in Sente-Jans Baptistendaghe in midden somere ende die yerste paye te doene in Sente-Jansdaghe in midden zomere yerst toecomende ende binnen Antwerpen te betaelne alle jare, ten huyse der voirs. Lysbetten ende hare nacomelinghe, sonder haren cost. In kennessen van desen letteren bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jair Ons Heeren als men screef M CCC sesse ende dertech, des Sondaeghs na Sente-Lucasdach des Evangelisten. fol. 19.

13 Augustus 1351.

Vonnis van den Hertog tegen rivierschuimers. [1]

fol. 18 v°. Des Saterdaghes na Sinte-Laureinsdach, XIII daghe in Oeghsmaent, in den jaer Ons Heeren M CCC. ende LI, was de Hertoghe van Brabant, ende Godevaerd van Brabant, syn sone, Heere van Mechelen, tAntwerpen in de Vierscaren ende dede daer verdeylen Janne, die men heet Miere Vrouwen sone van Steenbergen, Geraede de bastaerd van Wesemaele, ende Janne den Pottere, van Bergen op den Soem, dewelke hy verreyct hadde met III daghen van rechte, die sy te voeren ghehadt hadden, alse van roeve op den stroem, sonder meer proeven ocht waerheiden daerop te doene, met manessen Jans van Lippeloe, syns Schoutheten van Antwerpen te dier tyt, die van sinen wegen Wouteren vanden Broecke, Schepene in Antwerpen, daerop maende, ende met vollen ghevolghe der Scepenen die hierna bescreven staen, dats te wetene Heren Jans van Doerne, Ridders, Heren Gielys vander Borch, Her Willems Noesen, Willems Limpiasen, Jans Boden, in *den Hof*, Jans vanden Morttere, Peters van Hoeboeken, Laureins Volkaerds, Willems sMoelneren, Clause Colanehen ende Wouter vander Molen, negheen poent van rechte achter ghelaten, dat in desen saken behoerlec was ende sculdich was te ghescien; na tsHertoghen heerlicheden ende syns ende synre vorderen herbringene. Hierover waren Godevaerd van Brabant, Heere van Mechlene, Ghysbrecht van Apcoude, Heere van Harstal ende van Gaesbeke, Jan van Loen, Heere van Agimont ende van Waelhen, Gheerd van Vorslaer, Jan Coslair, Heere van Withem, Heinric vander Heiden, Jan vander Weteringen, Daneel vanden Vene.

---

(1) *Eene andere kopij van dit vonnis bevindt zich folio 244 vo.*

16 November 1354.

Erfgeving van het gedeelte van een huis in het Kipdorp, door Jan de Bruyne aan Reinier de Hond.

Wy Wouter vander Molen ende Peter van Hoeboken, fol. 19. Gielyssone, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat vore ons quamen Jan de Bruyne, de sloetmakere, in deen side, ende Reynere de Hond, de hantscoemakere, syn swager, in dander zide, ende bekenden in beiden siden dat de voirs. Jan gegeven heeft den voirseiden Reyneren terve ende in erfliken rechte, syn vierendeel van eenen huyse, dair deselve Reynere dandere vierendeel selve af heeft ende dair Lysbeth Mickinne, hore beider swager, die eene helft af houdende es, alsoe si ons seyden, ghestaen int Kypdorp, tusschen Jans des draeyseleren huys, in deen side, ende Jan Limpiaes huys, in dandere side, metten vierendeele van den hove, gronde ende van al datter toebehoirt, te houdene ende erfliken te bezittene den voirs. Reyneren ende sinen nacomelingen, siaers omme achtiene oude grote tornoyse goed ende custbaer, dats te wetene alsulke oude grote tornoyse alse onse Heere de Hertoghe van Brabant elx siaers sal doen nemen van sinen erfcheinse binnen Antwerpen, ofte de weerde dairaf in anderen goeden ghelde, jaerlikere ende erflikere renten, te gheldene ende te ghevene vanden voirs. Reyneren ende van sinen nacomelingen den voirs. Janne ende sinen nacomelingen, alle jare op Sente-Jansdach Baptisten midzomere. Mede soe gheloifde de voirs. Reynere, dat hi ende syn nacomelinge alle jare van nu voirdane ghelden ende betaelen selen al den cheins ende commer die gaet uten voirs. vierendeele van den huyse, dat hem Jan voirs. terve gegeven heeft ghelyc voirscreven es, uten hove, gronde ende ute al dat dien vierendeele toebehoirt, sonder des voirs. Jans ende sier nacomelinge scade ende cost ende sonder afcorten ende mindernisse vanden voirs. erfliken renten. Ende hiertoe, soe heeft de voirs. Reynere omme de meerdere zekerheyt verbonden ende teenen gherechten onderpande gheset syn

vierendeel van den huyse voirseit, metten hove, gronde ende met al datter toebehoirt, ghelyc dat hi dat selve vore dairin hadde ende noch heeft ende houdende es, alsoe wy verstaen. In kennessen van desen letteren, bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jair Ons Heeren als men screef M CCC vyftich ende viere, des Sondaeghs na Sente-Martensdach in den winter.

---

9 Januari 1365 (1366).

Rentwisseling tusschen Heer Herman Cantman en Elisabeth, vrouw van Joos Daen.

fol. 232. Wy Ramond vanden Werve ende Jan van Cothen, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat voere ons quamen een eersaem man, Her Herman Cantman, Riddere, aen deen partie, ende Lysbeth, Joes Daens wettich wyf was, met eenen momboere haer gegeven metten rechte, aen dandere partie, ende bekenden aen beyden partien, dat zy onderlinge ghewisselt hebben in gherechter wisselinghen alsulke erflike rente als hierna staet bescreven, in deser manieren, dats te wetene dat Her Herman voirs. der voirs. Lysbetten in deser wisselinghen overgegeven heeft ende gheeft te hebbene, te heffene ende te gebruykene haer ende haren nacomelingen, teuweliken dagen, die vive gulden oude scilde tsiaers erflikere renten, die hem Jan Barvoet jaerlic sculdich was van eenen huyse gestaen in de Hoechstrate, gelyc dat hyt daeromme jeghen hem terve voirmaels gecreech, alsoe Scepenenletteren, die hy, Her Herman, Lysbetten voirs. over heeft gegeven, wel hebben begrepen, alsoe wy verstaen, die X oude grote tournoyse ende twee cappuyne tsiaers erflikere renten, die hy ter stad rechte van Antwerpen hadde ende houdende was op Jan Luys huys, des vleeschouwers, gestaen beneden tVleeshuys, opten hoec vander Zierycstraten, ende die XIII oude inghelsche ende twee cappuyne tsiaers erflikere renten, die hy oic ter stad rechte houdende

was op broeder Jans huys van Wezele, gestaen in de Gasthuysstrate, opten hoec vander Everdeystraten, alsoe hy ons seide, dewelke erflike rente voirs., de voirs. Her Herman opdroech met verthyene et claerlic quite schaut ter voirs. Lysbetten behoef met alle den rechte dat hy daerane hadde ende houdende was ende bekende dat hy daer gheen recht meer ane en behielt, ende geloefde dat hy hem nemmermeer rechts meer daertoe vermeten en sal in eeniger manieren, by hem selven oft oic by anderen. Ende dat, mids desen, de voirs. Lysbeth, met hoeren voirs. momboere, den voirs. Here Hermanne overgegeven heeft ende gheeft te hebbene, te heffene ende eewelic te gebruykene, hem ende zynen nacomelinghen, de sesse oude gulden scilde tsiaers erflikere renten die hy hadde ende houwende was op een huys toebehoirende Janne Ghysbrechtssone van Papendonc, die men heet Behagel Jan, gestaen buyten Sint-Janspoirte in Sinte-Michielsstrate, tusschen Peters huys vanden Vesten, aen deen zyde, ende Clerynen huys was van Coelne, aen dandere zyde, alsoe zy ons seide, dewelke sesse oude schilde tsiaers erflikere renten de voirs. Lysbeth met hoeren voirs. momboere opdroech met verthiene ende claerlic quite schaut tot Heeren Hermans behoef voirs., met alle den rechte, dat zy gheen recht daerane en behielt, ende geloifde oic mede dat zy haer daertoe nemmermeer rechts vermeten en sal by hoere selven oft oic by anderen, in eeniger manieren. In kennessen van desen letteren bezeghelt met onsen zegelen, gegeven int jair Ons Heeren als men screef M CCC tsestich ende vive opten negensten dach van Loumaend.

Omstreeks 1370. — 10 Maart 1427 (1428).

« Exploten inden lande van Berghen geschiet, vander stad rechte. »

In den yersten, soe es waer, dat by Greve Lodewyx tyde van Vlaenderen, doen hem Antwerpen met synen XVII dorpen aengescheyden ende toegeseegt was, een doot- fol. 184.

slach geviel in der stad van Lyere, van eenen poirtere van Antwerpen, geheeten Jan de Pape, daeraf dat alnoch, opten dach van heden, Jan van Ranst te Canticroede dwyf heeft, welc Jan de Pape metter vorsschere daet gevangen wart, maer overmids dat de stad van Antwerpen, als een hootstad van den Marcgreefscepe van ouden rechte altyt geheerbracht, geuseert ende gepossesseert hadde, dat haere poirteren van gheenen brueken oft misdaden nergens van halse noch van haven, bynnen den Marcgreefscape, tot gheenen rechte en behoren dan tAntwerpen ter Vierscharen, soe dede deselve stad soe verre vervolgen aen den Greve van Vlaenderen, als dat hy soe vele dede aen Hertoge Wencelyn ende aen Mier Vrouwen Jehannen saliger gedachten, synre gesellynnen, in behoudenissen der voirs. stad rechte van Antwerpen, dat de vors. Jan de Pape derselver stad van Antwerpen getelivereert wart terstont dat verzouck gedaen synde, ende oft de stad van Antwerpen die macht behielt, by eenen vremden Here, haer van haren principalen leden van den Marcgreefscepe afgescheyden synde met eenre cleyndere quantiteyt van dorpen, soe etc.

Item, het geviel by Greve Lodewyx tyde, dat een poirtere van Antwerpen, geheeten Pauwels Noyts, eenen scaeck dede int Marcgreefscap, buyten den XVII dorpen, ende hy quam tAntwerpen ende leyde daer synen brueke af ende daermede was hy quyte, alle dMarcgreefscap ende oic al Brabant doere.

Item, soe es waer, dat by des ouden Heeren tyde van Bergen, een poirtere oft een ingesetene van Antwerpen, geheeten Goesem Lidderoen, tot Bergen opten Zoom gevangen was op syn lyf, van quaden saken ende andere misdaden, die hy in den lande van Bergen misdaen hadde, dwelc syn vriende der stad van Antwerpen thoenden, daer de stad doen terstont omme screef aen den voirs. Here van Bergen, ende dede zo vele als dat hy den voirs. Goesem dede ontslaen ende telivereren ende de voirs. Goesem quam by der stad ende bedancte haer zeere, dat hy ten scrivene van der stad ontslagen waere, niet min dat III oft IIII dage geleden synde, de stad die niemende in quaetheden oft

misdaden verantwoirden noch sterken en wille, anders dan der stad recht te houdene, int gemeyne aen eenenyegelyken, also wel aen de quade als aen de goede, corrigeerde terstont den voirs. Goeseme omme derselver saken ende misdaet wille, daeromme dat hy te Bergen gevangen hadde geweest, in teekenen dat zy over haren poirteren ende inwoenende sculdich is te rechtene ende die na der stad rechte van Antwerpen te corrigeerne, ende niement anders bynnen den Marcgreefscepe.

Item, soe es waer, dat de oude Heere van Bergen, over vele jaren geleden, in synre stede van Bergen hadde doen vangen eenen portere van Antwerpen, geheeten Coel Wyn, omme valscher terlingen wille, dair hy mede omme ghinc ende die men over hem bevant, ende wilde mids dien over hem richten, dair deselve Heere van Bergen doen ter tyt alsoe af onderwyst wart, van eenigen porteren van Antwerpen, die opten dach van heden noch leven, als dat de porteren van Antwerpen tot synre correctien noch bewinde niet en stonden, mair behoerden tAntwerpen ter Vierscaren als ter overster hootstad vanden Mercgrefscape, mids welken voirs. onderwyse de voirs. Heere van Bergen den voirgenoempden portere van Antwerpen terstont ontsloech ende telivreerde ende scauten quite synre vangenissen voirs., kennende dat de porteren van Antwerpen tot synre kennessen noch correctien niet en stonden.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XIIII, na Kerssavont, soe wert een geheeten Willem Braen, wonende te Bergen opten Zoem, by den Amman van Antwerpen ontboden, by sinen brieven aen den Schouteth van Bergen gesonden, alsoe gewoenlic es, dat hy tAntwerpen in soude comen voldoen Heinricke Wynant, van Diest, van alsulken geloiften als de vors. Willem Braen den voirgenoempden Heinricke gedaen hadde, bynnen Antwerpen met Scepenenbrieven van Antwerpen, dewelke voirgenoempde Willem Braen, hem dit ter kennessen comen synde, staphans tAntwerpen in quam te synre vors. geloiften, alsoet van rechts wegen behoerde. (1) fol. 184 v°.

(1) *Eene andere kopij van dit artikel bevindt zich fol. 18 v°.*

Int jaer Ons Heeren M CCCC ende XV, in Julio, soe wart een ons poirtere, geheeten Hubrecht vanden Kerchove, te Steenbergen gehacht ende gevangen ten verzueke van eenen Janne Drousen, alse voere een zekere somme van schat schulde, daer de stad doen voere screef, gelyc zy voere haere poirteren sculdich is te scrivene, die men doen noch niet teliveren en woude, maer wart onse voirs. poirtere doen aldaer quyt geschouden van der schat schout voirscreven ende wart van nieuws weder daer aengesproken van live ende van goede, daer de stad anderwerf voere screef, dien zy doen noch niet teliveren en wouden, meynende dat hy in een stad van rechte waere ende dat men hem daer recht ende vonnisse doen soude, maer doen de stad derde werven screef ende ruerende waer zy onsen poirteren niet en ontslougen terstont, dat men op hen voertvaren soude sonder vertrec, na ons genedichs Heeren van Brabant hoege herlicheyt, ende na synre Vierscharen recht van Antwerpen, ende doen die van Steenbergen dien derden brief ontfangen hadden, ontsloegen zy terstont onsen voirs. poirtere costeloes ende scadeloes ende betaelden alle syn brieve, gelt, ende al dat hem de boden gecost hadden de brieve te dragene, ende gaven daertoe Willekene, der stad loepere, die hen den lesten brief brachte, te drincgelde III scellinge grote. (1)

Item, soe es waer, dat een knecht geheeten . . . . . (*sic*) tAntwerpen gecorrigeert was op syn hoot, ende hoewel nochtan dat hy syn pelgrimagie gedaen hadde, mids dat hy bynnen den tyde die hem geset was vute te syne, bynnen den Marcgrefscepe quam tot Hoeghstraten, daer de stad aen den Here van Hoeghstraten om seynde, der stad roedragere heysschende dien knecht gelevert te hebbene, des hy weygerde van doene, alsoe dat de stadt anderwerven daer seynde twee van haren Scepenen, heysschende van rechts wegen denselven knecht gelevert te hebben, des hy oic weygerde, alsoe dat doen de stad verzocht aen den Schoutet, van rechts wegen, dat hy daer rede ende verwerde ons genedichs Heeren herlicheyt ende der stad

(1) *Eene andere kopij van dit artikel bevindt zich fol. 18 v°.*

recht, men soudene starkene alst behoirde, daer deselve Schoutet doen reet ende slouch de vangenisse op ende brachte denselven knecht tAntwerpen ende dede hem voere der stad huys synen hals af houwen.

Memorie van den exploiten die Gielys Putoir in den lande van Bergen, van onss genedichs Heeren van Brabant ende van der stad wegen van Antwerpen gedaen heeft. fol. 186.

Yerst, soe woende hier in der stad, opt Zant, een man van Crubeke waert, geheeten Jan vander Heiden, denwelken sculdich was een geheeten Heinric Tril, woenende te Woensdrecht, onder den Heere van Bergen, XII ꝟ grote met Scepenenbrieven van Antwerpen, dairop dat Ammansbrieve gesonden werden aen Janne den Boytere, Schoutet sHeren van Bergen tot Woensdrecht, te dier tyt, ende de voirs. Schoutet en wilde den man niet seinden, alsoe hy sculdich hadde geweest te doene na onss genedichs Heren heerlicheit ende na onser stad recht van Antwerpen ; doen wart Gielys Putoir dair gesonden met des Ammans roeden omme den sculdere in te halene, ende doen Gielys dair quam, en const hy den voirs. sculdere niet vinden ; doen versocht hy van rechts wegen aen den voirs. Schoutet, dat hy hem den voirs. schuldere leveren soude of tAntwerpen in seinden, in presentien van Scepenen van Woensdrecht, dwelc de voirs. Scoutet weygherde van doene, seggende dat myn Heere van Bergen hadde doen gebieden alle syn lant doere, dat niement tAntwerpen van sinen ondersaten geloften noch vorwaerden doen noch verlien en souden, op sekere grote paynen, die hy dairop geset hadde, ende hadde oic bevolen alle sinen dieneren, dat sy niemende tAntwerpen inleveren en souden, omme eenich scrivens oft bevels wille, dat men hen scriven oft doen mochte. Dairop Gielys voirs. hem weder op verantworde, dat sy hen qualic in haren eedt gequit hadden, dat sy eenige gebode oft ordinantien gedaen oft gemaict hadden in contrarien onss genedichs Heeren heerlicheit, synre stad recht van Antwerpen ende den gemeynen lantrechte, buten consente, wille oft weten

onsen genedighen Heere ende der stad van Antwerpen, die doch emmer thoot van den Mercgrefscape es. Ende dairomme soe sloech de voirs. Gielys syn hant aen den voirs. Schoutet van onssen vors. genedighen Heeren wegen van Brabant ende sekerden tAntwerpen in te comen, dair de voirs. Schoutet quam, ende en conste hem soe niet verantworden, hy en moeste tAntwerpen in hachten bliven totter tyt toe dat de voirs. Jan vander Heiden vernueght wert van den voirs. Heinricke Tril, alsoet behoerde na onss Genedichs Heeren heerlicheit ende na onser stad recht van Antwerpen.

Item, onlanx dairna, soe gebuerdet dat I man van Wouwe, hierbinnen geloiften gedaen hadde met Scepenenbrieven van Antwerpen, ende overmids gebreke van synre geloiften, soe warden Ammansbrieve gesonden aen Reynere Faes, Schoutet doen ter tyt van Wouwe, sHeren van Bergen, dewelke Schoutet in overhoricheden des voirs. Ammansbrieven, in contrarien ons genedichs Heeren hoeger heerlicheyt ende onser stad rechte van Antwerpen, daerop dat de voirs. Gielys Putoer tot Woude gesonden wart, omme van ons genedichs Heeren ende van synre stad wegen van Antwerpen executie te doene opte saken voirscreven, alsoet van rechtswegen behoirde. Ende doen de voirs. Gielys te Wouwe quam, soe verzocht hy van rechts wegen den voirs. Reyneren Faes, dat hy terstont den voirs. sculdere tAntwerpen inleverde tot synre geloiften na ons genedichs Heeren hoege heerlicheyt ende na synre stad rechte van Antwerpen, dwelke de voirs. Reynere Faes weygerde, gelyc Jan den Boytere voirscreven voirgedaen hadde, mids der redenen wille van den verboden gelyc voere verclaert staet. Daeromme de voirs. Gielys oic hant aen den voirs. Reyneren Faes slouch ende zekerden tAntwerpen in te comen, gelyc hy dede van Janne den Boytere voirscreven. Ende daerop soe quam de voirs. Reynere Faes tAntwerpen by de stad omme hem te verantwoirdene, dwelc verantwoirden met gheenen rechte hem stade doen en mochte. Ende de voirs. Reynere Faes hadde al heymelic met hem bracht in synre herbergen den principalen schuldere, denwelken hy hier overleverde na ons

genedichs Heeren herlicheyt ende na onser stad rechte van Antwerpen, doen hy sach dat hys niet voirdere verantwoirden en conste. Ende die moeste in den Steen hier bliven totter tyt dat hy voldaen hadde van synre geloiften.

Item, daerna, soe quam hier in der stad doude Here van Bergen, Her Heinric, omme der saken wille voirscreven, thoenende der stad alderhande redenen, alsoe hem geliefde, seggende ende meynende dat hy noch syn dieneren niet sculdich en waren van rechts wegen, yemende van synen ondersaten, omme eenigere geloiften wille, die zy hier gedaen mochten hebben, hier tAntwerpen in te leverne. Daerop de voirs. Here van Bergen van der stad alhier also redelic ende alsoe weselic onderwyst ende bericht wart, soe dat hy hem te vreden ende content hielt van den voirscreven saken, die in synen lande geschiet waren, mits den goeden onderwyse dat hem daeraf gedaen was, etc.

Exployte gedaen by Bertelen den Scuttere, roedragere. fol. 185 v°.

In den yersten, Walraven vander Dilff, gesekert tot Bergen aen den Zoem, opte merct, vore der Scepenenhuis, tot behoef ende van wegen zekere persoenen, dier in gebreke aen waren, so badt hy dat men dat, omme synre eeren wille, heymelic hielde, ende was omtrent int jaer M. CCCC XXI.

Item, omtrent denselven tyt, noch binnen Bergen gereden, by Bertelen voirs. aen eenen portere van Bergen, geheeten Claus Schaetsaert, scipman, van wegen eens persoens die gebrec hadde aenden voirs. Clause, ende dien openbaerlic, dat luden ende porteren van Bergen genoech wisten, gesekert tot Antwerpen in te comen.

Item, int jaer van XXII by Bertelen voirs., Walraven vander Dilff wart eens tot Borchvliet opt huis gesekert tot Antwerpen in te comen, tot II oft III stonden aldair gereden, ende sunderlinge eens dat syn Schoutet ende

Scepenen hem niet sekeren en wouden, ende was dairomme cort daerna geordineert, bi den Heere ende bi der stad van Antwerpen, dat Her Andries van Steelant, met vele gesellen te perde ende te wagen, ende Bertel voirs., van sHeren ende van der stad wegen reden te Borchvliet ende te Hogerheiden, omme Walraven, dien sy niet en vonden, mair sekerden op dien tyt eenen Merten, sinen veerman, op Betkensveer, emmer eenen oft meer van sinen Scepenen ende meer andere van sinen ondersaten.

Item, tot Ossendrecht, int jaer van XXI, by Bertelen voirs. gereden tot II stonden aldaer, van Adriaen Broedeloes wegen, ende eenen man ingesekert, daer de voirs. Adriaen gebrec aen hadde.

Item, tot Wouwe, te II oft III stonden by Bertelen voirs. gereden, ende in gezekert te comen tot Antwerpen Gheerde, Reynere Faes soene, Schouthet tot Wouwe, omme geloiften wille die hy hier tAntwerpen gedaen hadde.

Item, aldair te vele stonden bi den voirs. Bertel gereden, ende ingesekert Peter, Reynere Faes sone, van wegen Adriaen Brodeloes, ende meer andere, omme redenen wille als boven.

Item, aldair noch te vele stonden, by Bertelen voirs. gereden ende ingesekert te comen, tot Antwerpen, Janne Mulaert van alderhande personen wegen ende sunderlinge op eenen tyt dat Kemerlinc, sHeren cnape, ende Bertel, elc met eenen knechte, aldair waren gereden, op eenre nacht, omme synre ongehoersemheit wille te vangene ende gespannen te brengene, denwelken Camerlinc ende Bertel niet en vonden, mair wart alsulken executie gedaen, dat Jacop Janssone ende syn wyf, zuster van Jan Mulaerts wive, Jan Mulaerts have verborchden, ende geloifden Janne Mulaert tAntwerpen in te doen comen, dwelc gesciede. Ende was in de Vasten int jaer XXII dat Her Claus van Wynegheem doude, ende Claus vanden Mortere Borgermeesteren waren.

fol. 186. Item, aldair noch tot II oft III stonden by Bertelen voirs.

gereden omme eenen Janne den Jagere ende hem ende sommige, die syn goede besittende syn, gesekert tAntwerpen in te comen jegen Hildegonde, sinen wive, int jaer XXIIII.

Item, noch aldair gesekert, by Bertelen voirs. tAntwerpen in te comen, eenen Ansem Ansemssone tot Adriaen Brodeloes behoef, omme geloiften wille die hy hier tAntwerpen gedaen hadde.

Item, noch aldair by Bertelen voirs. Colen ende Adriane vanden Acker, te vele stonden gesekert in te comen tot Andriaen Brodeloes behoef ende andere, omme redenen wille als boven, ende Adriaen vanden Acker omtrent Sente-Mertens-misse anno XXIII, I gevangen by Bertelen met II knechten ende op I wagen geleit ende tAntwerpen in gebracht gevangen, omme geloiften wille die sy hier tAntwerpen gedaen hadden.

Item, tot Roesendale by Berten voirs., eenen Peteren vanden Neste een reyse gesekert tAntwerpen in te comen, omme geloiften wille als boven.

Item, aldair Michiel Raessoens broeder van Lyedekerke, I reyse gesekert in te comen tAntwerpen ende was Schoutet dier van Liedekerke aldair, int jaer XXIIII, omme redenen wille als boven.

Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XXVII, so quam Jan Sackan, fol. 185 v°.
poirtere van Brugge, met eenen Scepenenbrieve voir Amman ende voir Scepenen ende begheerde recht, also dat hy gevonnist wart ende screef de Amman zynen yersten brief metten welken hy inne dede comen eenen geheten Clause Schaetsaert, inwonende poirtere te Bergen, ende quam de voirs. poirtere inne metten yersten Ammansbrieve ende stont den voirs. poirtere van Brugge alhier te rechte voere de gulde, X dage in Meerte anno predicto.

11 December 1395 — 7 Maart 1443 (1444).

Schuldbekentenis door Godevaard vander Dilf aan zijne zuster Beatrix, en delging dier schuld.

fol 51. Wy Godevaert vander Dilf, Riddere, Here van Borchvliete, doen cond ende kenlic allen luden dat wy wittelic sculdich syn Jouffrouwen Beatrisen vander Dilf, onser zuster, dertich scellinge grote tsiaers, alsulker grote als daer men opten termine van betaelne broot, bier ende vische mede coepen ende vercoepen sal ende ghemeenlic in borsen gaen zullen, te betaelne alle jare erflec ende eewelike, elx jaers tot tween terminen, dats te wetene vyfthien scellingen te Paesschen ende vyfthiene scellinge te Bamisse, welke voirs. dertich scellingen wy haer verzekeren op alle onse goede liggende ende roerende binnen onsen lande van Borchvliete, ende waert sake dat Jouffrouwe Beatrys, ons zuster voirs., van live ter doot quame, sonder wettige oeyr van haer te blivene, soe sal dese voirs. scult quyt ende al betaelt zyn, ende wy ende ons nacomelingen sullen in dese voirs. schult dan syn ongehouden, ende desen brief sonder valoer ende macht. In kennessen der waerheyt, soe hebben wy, Godevaert vander Dilf voirs., desen brief bezegelt met onsen zegele. Gegeven int jaer Ons Heeren doemen screef M. CCC tnegentich ende vive, opten ellevensten dach in die maent December.

Anno XVIII°, in de maent van September, soe wart desen brief metten vonnisse ghewyst te doene volschiene, bi wysdomme Heren Wouters vander List, Ridders.

Anno XIIII^c XLIII, VII dage in Meerte, so wart consenteert by Burgermeesteren ende Scepenen, by consent ende goeduncken van partien, dat men dese obligacie hier voere ghescreven cancelleerden ende te nyeuten doen soude. Dat also gheschiet is.

1399.

Dit es de ordinanche vander processien des Sondaeghs na Onser Vrouwen dach Assumcio van Onser Liever Vrouwen, anno M CCC XCIX. fol. 294 v°.

Inden yersten, dat tSaterdaeghs, te vespertide, de Wet vergaderen sal opten Scepenhuys, ende als sy vergadert es, soe sal de Schouthete ende zy eersamlic ende graselec ter kerken waert gaen, met trompen ende met gheblase, ende alsoe comen vore Onser Liever Vrouwen in hare capellen ende daer bliven tot vesperen ghesongen syn.

Item, dat de Heren vander Capittelen ende tclergyt haren coer statelec ende eerlec houden selen alsoe daertoe horen sal, ende dat men metten wiroke inder vesperen vore Onser Liever Vrouwen outaer comen sal.

Item, dan soe salt dbeelde van Onser Liever Vrouwen neder geset syn ende gesiert met eerliken abite, ende also dan vesperen gesongen syn, soe sullen comen de Heren vander Capittelen ende tclergyt vuten core ; daer sullen de Canoncke dbeelde opheffen ende dragent op tgoent datter toe geordineert es, van daer neffens tcruyce vore Meester Faucons outaer, ende comen also van boven in, tot in midden vander kerken opten vloer, daer syt neder setten selen, ende dan sal men luyden ende beyarden eerlec, ende opten vloer staende, soe sullen de Heren vander Capittelen gaen staen aen beiden syden, alsoe sy pleghen in processien ende singen der Moeder Gods te love « Salve Regina » ; ende de Here ende de Wet sullen daer oic omtrent staen, ende alse dat gesongen es, dan sal men trompen ende blasen.

Item, alse dat alsoe gedaen es, soe mach elc syns veeghs gaen, ofte de Scouthet ende de Wet mogen vergaderen opt thuys, op dat sy willen, ende dbeelde sal men van

dier tyt voert den nacht lanc inder kerken doen hoeden ende wachten.

Item, tSondaeghs soe sal men dbeelde van Onser Liever Vrouwen dan omme beginnen te dragene, ende daer sullen de Scouthet ende de Wet, eerlec ende gracelec vergadert wesen, met trompen ende geblasen, ende de Heren vander Capittelen ende tclergyt geabiteert alsoet behoren sal ; ende daer sullen VIII Heren vanden Canoncken dbeelde van Onser Liever Vrouwen opheffen ende dragent van vuter kerken tot op de Corenmart, daer sal men rusten.

Ende altoes soe sal men, telken opheffene ende telken nedersettene, der Liever Moeder Gods groeten, haer teeren, met eenre « Ave Marien » alsoe wel de gheestelike als de weerlike.

Item, dan vander Corenmarct, soe sullen dbeelde ontfangen de Ridderen, ende gebrakender eenige, soe sullen vanden Scepenen in haer stede comen ende dragent, tot op de Potterbrugge ; daer sullen sy rusten ende nedersetten, altoes tot VIII persoenen toe.

Item, vander Potterbruggen, soe sullent dan voert dragen ende ontfangen VI Scepenen ende II Rentmeesteren dore die Silversmitstrate tot op de Marct, vore *Spaengien* ; daer sullen sy dan rusten ende nedersetten.

Item, dan sullen comen VIII goede cnapen vanden eersaemsten vuten Ouden Voetboge, van eere lenghden, ende alsoe vervolgende, van alden anderen ambachten hierna verclaert ende dragent dbeelde tot vore Gielys Wilmaers ; daer sullen sy rusten.

Item, van daer sullent opheffen VIII scutteren vuten Jongen Voetboge ende dragent vore den putte in Coppenhole, by Peter Reyners ; daer sullen sy rusten.

Ende van daer sullen de goede cnapen vanden ambachten aencomen, vervolgende van wike te wike, alsoe hierna verclaert staet, telken male VIII persoenen vanden eersaemsten.

Item, vanden putte, soe sullen dbeelde voert opheffen II scipliede, II smede, II houtbrekers ende II backers ende dragent langhs de Coepoerstrate vute tot vuter Coepoerten op die brugge; daer selen sy rusten ende nedersetten.

Item, van dier bruggen sullent voert ontfangen II vischcoepers, II vleschouwers ende viere huydevetters, ende dragent tot vore de binnenste Kypdorppoirte; daer selent syt nedersetten.

Item, vore die Kypdorppoirte, soe sullent ontfangen I bontwerkere, II meerslude, I vettewaer, I lynmakere, I droech- . . . . (1) wevers, ende dragent van daer tot vore de Meerpoirte; daer sullent syt nedersetten. fol. 295.

Item, vore de Meerpoirte, soe sullent ontfangen I voldere, II linnenwevers, II tcledermakers, I ouden cledercoepere ende . . . . (1) ende dragent tot vore de Cammerpoirte; daer sullen sy rusten.

Item, vore de Cammerpoirte, sullent ontfangen II cuypers oft scrynmakers, II metsers, I hovenere, I drayselere of erden- . . . . (1) I leemplackere oft stroedeckere ende dragent tot vore Sente-Janspoirte; daer selen syt nedersetten.

Ende alse aldus de goede cnapen vanden ambachten altemet hare officien gedaen hebben, soe sullen sy weder strycken elc onder syn ambacht ende tsamen in comen.

Item, alse dbeelde rust vore Sente-Janspoirte, dan sullent opheffen zy VIII persoenen vuter gulden van Onser Vrouwen achter den choer, ende dragent de Hoechstrate in, tot voere den *Swane*, ende van dair sullent nemen VIII persone vuter

(1) *Het overige verdwenen.*

gulden vanden wollewerken, ende draghent tot opte Coeremerct voir den *Roeden Scilt.*

Item, van dair staende, soe sullent opheffen VIII eersame capellane vuter kerken ende dragent tot in Onser Vrouwen kerke daert yerst stont.

Ende dat met deser processien omme gaen selen alle tclergyt vander stad, de ordenen ende alle andere vervolgende, elc na sinen staet, alsoe hierna volght ende na dat haerre ordenen toe hoert.

Item, dat vore Onser Vrouwen gaen selen de Heren, de Wet ende goede liede wide van een, gelyc alse tclergyt vore gaet.

Ende dat achter dbeelde gaen selen de Vrouwen ende Joncffrouwen, ende alle andere, devotelec ende gracelec, deen na dandere, nie lopende noch vuter processien gaende.

Ende alse dan dese omganc gedaen es ende dbeelde incomen es, soe sal men de hoemisse in den coer gaen doen, statelec te love Gods ende Onser Liever Vrouwen, ende dan sal men dbeelde doen hoeden toter vespertyt, dat men weder met geblase ende met devolien dragen sal, tot in Onser Vrouwen capellen, daert yerst neder geset wart, ende gelyc alst de Heren de Canoncke vut droegen, soe sullen syt weder in bringen daer ter stede.

Item, also verre alse de processie liden sal, soe sal eenyegelyc dies de macht heeft vore vut hange, vore syn huys, ter straten waert, eene eersame saergie, oft cledere, syn sy roede, blauwe oft alsoe sy se hebben.

Ende aldus sal men gaen : Yerst de kerssen vanden ambachten, alsoe gewoenlec es, etc.

Item, daerna sullen volgen de Jouffrouwen vuter firmarien in Clapdorp.

Item, daerna sullen volgen de Jouffrouwen de Beginen met haren witten douken.

Item, daerna die van den aelmoesenhuyse ende van Sinte-Annen gasthuyse.

Item, daerna sullen volgen de Wittesusteren in de Cammerstrate.

Item, daerna sullen volgen de Derde Susteren.

Item, daerna sullen volgen de Jouffrouwen vander siekere.

Item, daerna sullen volgen de Jouffrouwen vanden gasthuyse.

Item, daerna sullen volgen de Jouffrouwen de Nonnen.

Item, daerna sal comen tclergyt van Onser Vrouwen.

Item, daerna sullen comen de Heren van Sinte-Michiels.

Item, daerna sullen comen de Predicaren.

Item, daerna sal volgen de Scutterie.

Item, daerna de Gulde.

Item, dan sal comen de stad met haren state.

Ende dan sal comen Onser Liever Vrouwen.

Vonnissen in een geschil tusschen Thomas en Willem van Nispen. (1)

7 Februari 1408 (1409).

fol. 12. Int jaer Ons Heeren M CCCC ende achte, VII daghe in Februario, soe quam tAntwerpen in der volder ghebannender Vierscharen een cnape geheeten Thomaes van Nyspen, ende die dede thoenen den Scouthete van Antwerpen, als rechtere, bi Laureyse Wils, den gheswoornen taelman, hoe dat hy, syn wyf ende kindere, liggende hadden zekere goede bynnen den prochien van Nyspen, van Roesendale ende dair omtrent, die hen aencomen waren, mids ghiften van Scepenenbrieven, die hen Her Lambrecht van Moerdale, Riddere, syns wyfs vader, daer bekent ende verlyt heeft, dewelke goede een Willem van Nyspen met zinen wille aenveerde, handplechte ende gebruycte, den termyn van drie jaren lanc ende de bladinge daeraf ophief, tieghen den danc ende wille van den vors. Thomaese, van zinen wive ende van haren kinderen, daeraf dat hem de vors. Thomaes goede wairheden ende ghetughen vermat, alsoe vele als hem bedorste, ende metten minsten te volstane dat het alsoe geschiet ware, begherende die getugen verhoert te hebbene, ende waert dat hi syns vermet alsoe volquame, soe begerde hi aen den Scouthete voirs., dat hi hem na ons liefs genadichs Heeren heerlicheit van Brabant ende na synre stad recht van Antwerpen, cracht, fortse ende gewout af dade, verrichtinge dade hebbe van sinen gebreke ende synre goede rastelic ende payselic dade gebruken, na inhoudt synre Scepenenbrieve. Op dwelke de Scouthete maende Jacop van Hoboken, als Scepene, wat daertoe van rechts weghen sculdich ware te ghesciene, dewelke Jacop, hem met sinen medeghesellen beraden hebbende, gaf vore een vonnesse dat de Schoutete soude dan voert heisschen, eenwerven, anderwerven, derdewerven

(1) *Zie* Clementynboeck *fol.* 74, *of* Antwerpsch Archievenblad, XXVI, *bl.* 39

den vors. Willeme van Nyspen, dat hi voert quame, opdat hi daer ware ende verantworde hem ende stonde voer syn recht als van alsulker ticht ende aenspraken, als dair Thomaes van Nyspen op hem hadde gedaen, ende wair hi niet en quame, soe soude hi hem voort tvonnesse gheven alsoe recht ware. Item, riep ende hiesch de vors. Scouthete doen den vors. Willem van Nyspen voort, eenwerf, anderwerf ende derdewerf, opdat hi daer ware, dat hi voort quame ende stonde voer syn recht ende verantwoerde hem op alsulken ticht aensprake als Thomaes vors. op hem gedaen hadde, daer de vors. Willem doen niet en quam hem verantwoerden, ende mids dien soe wysde voort de vors. Jacop van Hooboken ende gaf voer een vonnesse dat de Schoutete den voirs. Willem van Nyspen orcondelec dach soude doen bescheiden mondelinghe, opdat men vinden conste, ende waer mens niet ghevinden en conste, dat ment dan tsynre heertsteden cond ende wetachtich doen soude ende opten cost van partien, dat hi van dien daghe binnen viertinnachten ende vore der nóenen quame tAntwerpen, ter Vierscharen, hem verantwoerden ende stonde voer syn recht, op alsulken clachte als Thomaes van Nispen op hem ghedaen hadde.

22 Februari 1408 (1409).

Item, opten XXII^sten^ dach van Februario ten genachte quam tAntwerpen de vors. Thomaes van Nyspen met sinen ghetuyghen hem vertoenende ende voort rechts begherende, als van alzulker clachten als hi op Willeme van Nyspen ter Vierscaren ingheset hadde, daer doen de dach van rechte af vutgheset was toten naesten genachte, mids ghebreke vanden Heere, die doen in der stad niet en was, ende Thomaes getuyghen gesekert weder ten genachte te comene ende hare wairheit dan te seggene.

8 Maart 1408 (1409).

Item, den VIII^sten^ dach in Meerte dair naist volghende ende ten rechten ghenachte, soe quam weder de vors. Thomaes van Nyspen in volder ghebannender Vierscharen ende dede bi den vors. Laureyse, zinen voersprake, verhalen ende ver-

slaen alsulken clachte ende ticht als hi vore gedaen hadde op Willeme van Nispen, begherende sine getuyghen, die hi daer bi zyn beene hadde, dairaf verhoert te hebbene. Op dwelke de Scouthete maende Jacoppe van Hoboken watter van rechts weghen toe behoirde gedaen te zine. Dairop dat Jacob van Hoboken hem beriet metten Scepenen, ende vraegde den Scouthete of hi Willeme van Nyspen orcondelec dach gedaen hadde of de wete tsinen huys, gelyc als tvonnesse vore gewyst hadde. Ende terstont riep de Scouthete Gielys Putoer, des Ammans gesworen clerc, dien hi dairaf last gegeven hadde, ende tween anderen goeden cnapen, poirteren vander stad, die als orconden metten vors. Gielyse getoghen waren, manende den vors. Gielyse op zinen eed ende den voirs. tween goeden cnapen, opten eed dien sy daer ten Heileghen daden, watter toe geschiet ware na den last die hi, Gielyse, daeraf gegeven hadde, ende verclaerde de vors. Gielys, op zinen eed, hoe dat hi ten bevele vander Scouthete ghereden was tSente-Aechtenroede, dair hi den vors. Willeme van Nispen vant ende orcondelich dach maecte, dat hi quame tAntwerpen, ter Vierscharen, op syn genachte hem verantwoerden opte clachte ende becroen die Thomaes van Nyspen op hem gedaen hadde, ghelyc ende in alle der manieren dat tvonnesse ghewyst hadde, ende desghelyx konden de vors. twee goede cnapen ende namen op haeren eed, dat zy dairbi ende mede geweest hadden, daer hem Gielys inder manieren als hi verclaert ende gheseit hadde orcondelec dach maecte.

Item, doen wysde voort de vors. Jacop van Hoeboken ende gaf vore een vonnesse dat de vors. Thomaes van Nyspen sine getuyghen noemen soude ende dat die souden legghen hant op Heyleghen ende zweren van des hi aen hen gedraghen soude, dat zy dairaf segghen souden de beste wairheit die hen cond ende kenlic ware, die zy gezien ende ghehoert hadden, ende dair zy bi ende mede geweest hadden, alsoe moest hen God helpen ende die Heileghen ende alle Goods Heyleghen, dewelke getughen ghenoemt zynde haren eed gedaen hebbende ten Heileghen, ende den vors. Thomase verclaert hebbende wes hi aen hen ghedraghen woude, tuyghden eendrachtelec op haren

eed, dat hen cond ende kenlic ware, dat zy daerby ende aen geweest hadden, ende dat zyt ghezien ende gehoirt hadden, dat Willem van Nyspen alzulken goede als benoemt stonden in eenen Scepenenbrief die dair openbairlic in der Vierscharen ghelesen was, aengheveerdt hadde ende de nutscap ende bladinghe daeraf te hemwart genomen, jeghen den danc ende wille van Thomase vors., die hem des te vele stonden orcondelec aengezien hadde, dat hi af hadde willen laten. Doen maende de Scouthete ter begheerten van Thomase vors. den vors. Jacoppe van Hoboken of hi volcomen ware syns ghemets, dewelke Jacop, bi rade van sinen medegheselle, gaf vore een vonnesse dat Thomaes volcomen ware, daer hy toe gewyst was. Terstont begherde de vors. Thomaes bi Laureyse zinen taelman vors., aen den Scouthete, als inde stede vanden Heere, want hi syns vermets volcomen ware, dat hi hem cracht ende ghewout af dade verrechtinghe dade hebben van synre scade, ende voertmeer hem, sinen wive ende haren kinderen hare goede rastelic ende vredelic dade gebruken na de hoghe heerlicheit ons genadichs Heeren tSertoghen van Brabant, na den ouden rechten ende vriheden van der stad van Antwerpen ende na inghehout van zinen Scepenenbrieven, des de Scouthete vors. een vonnesse maende Jacoppe van Hoboken vorgenoempt, wat hi daer voort van rechte toe sculdich ware te doene; dewelke Jacob, hem bevroedt hebbende met sinen medegezellen, gaf vute ende wysde voer een vonnesse dat de Scouthete den vors. Willeme van Nyspen voert soude doen roepen eenwerven, anderwerven ende derdewerven, ende wert hem ruminghe gedaen ende plaetse gemaect omme te rechte te comene; dewelke niet en quam, ende doen wysde de vors. Jacob van Hoeboken voort ende gaf voer een vonnesse dat de Scouthete in presencien van Scepenen den vors. Willeme van Nyspen voort heischen ende dach maken soude ende buyten daets, omme des anderen dachs ter Vierscaren te comene ende te rechte te stane ende vore der noenen, als op sinen yersten dach.

9 Maart 1408 (1409).

Item, IX daghe in Meerte int jaer vors., soe wart Willem fol. 12 v°.

van Nyspen, die verwonnen was van crachte, fortsen ende gewoude, in vercortinghen der hoeger heerlicheit ons genadichs Heeren tSertoghen van Brabant ende in quetsinghen der ouder rechte ende vryheden vander stad van Antwerpen, van haren Scepenenbrieven van Thomaese van Nyspen diene daeraf verwonnen hadde metten rechte, voort geheyscht als op zinen yersten dach, ende vore der noenen, ende hem gheboden gheleide te rechte te comene ende vore der noenen.

Item, opten zelven dach na der noenen, soe wert gewyst van Jacoppe van Hoeboken, als Scepene, bi vroedomme van zinen medegesellen, aldus: Willem van Nyspen, die heden op desen dach vore der noenen voort was geheyscht, van fortsen, crachte ende ghewoude, daeraf dat hy vore van Thomaese van Nyspen verwonnen es metten rechte, ende dien geboden was geleide te rechte te comene ende voer zyn recht te stane, ende niet en quam, dien wisen wy verreyct ende vervolght, als heden op zinen yersten dach, van fortsen, crachte ende van gewoude, ende dien moeghdi, Her Scouthete, veriechten ende verdaghen van heden op zinen yersten dach tot marghen op zinen anderen dach, ende vore der noenen.

Item, dit vonnesse aldus gegeven wesende, seide de Scouthete aldus: Willem van Nyspen, die heden op zinen yersten dach metten vonnesse gewyst es, verreyct ende vervolght van fortsen, crachte ende gewoude, die veriecht ic ende verdaghe, van heden op zinen yersten dach tot marghen op zinen anderen dach, ende vore der noenen.

10 Maart 1408 (1409).

Item, den x[den] dach in Meerte, den Scouthete ende Scepenen in ghebannender Vierscharen sittende, soe wart met eenen vonnesse dat gegeven was van Jacoppe van Hoeboken, als Scepene, bi vroeddomme van zinen medeghezellen, Willem van Nyspen voort geheyscht inder manieren hier na verclaert: Willem van Nyspen, die verwonnen es metten rechte, van crachten, fortsen ende gewoude van Thomaese van Nyspen,

ende op ghisteren daeraf voert was geheyscht, als op zinen yersten dach ende vore der noenen ende geboden was gheleide te rechte te comene, ende vore zyn recht niet en stont noch en quam ende die veriecht ende verdaight was van ghisteren op zinen yersten dach tot heden op zinen anderen dach, dien sal men vort eyschen van crachte, fortsen ende gewoude, heden op zinen anderen dach ende vore der noenen, ende ghebieden hem gheleyde te rechte te comene, ende wair hi niet en quame, vore der noenen, soe souden wy voert wysen dat recht ware.

Item, dit vonnesse aldus gheluydt synde, soe heeftene de Scouthete voort gheheyscht ter presencien van Scepenen ende buten daets inder manieren dat tvonnesse begrepen heeft.

Item, opten selven dach, na der noenen, mids dat de vors. Willem vore der noenen niet en quam te rechte ghelyc als hi voort gheheyscht was, soe wysde Jacob van Hoboken vors., bi wysdomme van zinen medeghezellen, ende vutte vonnesse aldus : Willem van Nyspen, die heden op zinen anderen dach vore der noenen voort was gheheyscht, van crachte, fortsen ende gewoude, dair hi vore af verwonnen es met rechte ende dien geboden was gheleide te rechte te comene ende vore zyn recht niet en stont noch en quam, dien wisen wy verreyct ende vervolght, als heden op zinen anderen dach, van crachte, fortsen ende gewoude, ende dien moegdi, Her Scouthete, veriechten ende verdaghen van heden sinen anderen daghe, tot marghen op zinen derden dach ende vore der noenen.

Item, dit vonnesse aldus gegeven synde, soe veriechte de Scouthete ende verdaeghde den vors. Willem van Nyspen van heden op zinen dach tot marghen op zinen derden dach ende vore der noenen, gelyc alst tvonnesse ghewyst hadde.

11 Maart 1408 (1409).

Item, den XI^{sten} dach in Meerte naestvolghende, den Scouthete ende Scepenen te rechte zittende in volder gheban-

nender Vierscaren, soe wart gewyst bi Jacoppe van Hoboken vors. als Scepene, ende bi ghevolghe van zinen medeghezellen ende ghevut een vonnesse aldus: Willem van Nyspen, die verwonnen es van crachte, fortsen ende ghewoude, metten rechte van Thomaese van Nyspen ende op eerghisteren daeraf voert was gheheyscht als op zinen yersten dach vore der noenen, ende dien geboden was gheleide te rechte te comene ende vore zyn recht niet en stont noch en quam, ende die veriecht ende verdaeght was van eerghisteren zinen yersten dach tot op ghisteren zinen anderen dach, ende doen oec voer zyn recht niet en quam noch en stont, dien suldi, Her Scouthete, voort heysschen van crachte, fortsen ende gewoude als heden op zinen derden dach ende vore der noenen, ende ghebieden hem gheleide te rechte te comene, ende wair hi niet en quame vore der noenen, soe souden wy voort wysen dat recht ware.

Item, dit vonnesse aldus ghevuyt synde, soe heeftene de Scouthete voort geheyscht buyten daets ter presencien van Scepenen inder manieren dat tvonnesse verclairde.

Item, opten selven dach na der noenen, mids dat de vors. Willem vore der noenen niet te rechte en quam als tvonnesse ghewyst hadde, soe wysde de vors. Jacob van Hoeboken, als Scepene, vut rade ende wysdomme van zinen medegessellen ende vutte tvonnesse aldus: Willem van Nyspen, die heden op zinen derden dach vore der noenen voort was geheyscht van crachte, fortsen ende ghewoude, dair hi vore af verwonnen was metten rechte, ende dien gheboden was gheleide te rechte te comene ende voor zyn recht niet en quam noch en stont, dien wysen wy verreyct ende vervolght als heden op zinen derden dach ende op zinen lesten dach van crachte, fortsen ende ghewoude.

12 Maart 1408 (1409).

Item, opten XII[sten] dach in Meerte naest vervolghende, den Scouthete ende den Scepenen ghemeynlic inder ghebannender Vierscharen te rechte sittende, soe maende de Scouthete voirs. Jacoppe van Hoboken, alse Scepene, wes na al dats

vore hem ende vore de Heeren de Scepenen comen ware, voort meer van rechts weghen daertoe sculdich was te gheschiene.

Op dwelke de vors. Jacob hem wel ende ripelic met goeden voersienicheden met zinen medeghesellen den Heren den Scepenen beraden hebbende, vutte ende gaf voer een vonnis ghelyc ende inder manieren hier naer verclaert :

Want Willem van Nyspen, die verwonnen is van crachte, fol 13.
fortsen ende gewoude metten rechte van Thomaese van Nyspen ende die drie daghe lanc, eenpaerlic achtervolghende, voort heeft gheheyscht geweest, ende gheleede gegeven ter Vierscharen te comene ende te stane voer syn recht, ende die men elx daeghs smorghens verwacht heeft toter noenen ende na der noenen tot sonne onderganghe, omme hem te verantwerden ende niet en quam, altyt veriecht ende verdaeght is geweest tot des anderen daeghs, ende alsoe tot op zinen derden ende lesten dach ende niet comen en is noch voer zyn recht gestaen, soe wysen wy den vors. Willem van Nyspen na ons ghenedichs Heeren heerlicheit van Brabant, alse Marcgrave des Heileghen Ryx, ende na den rechte van sier stad van Antwerpen, mids dat hy deselve heerlicheit ende recht vercort ende gequest heeft, met crachte, fortsen ende ghewoude, ende na al dat daeraf voir ons comen is van desen daghe voort meer, trouweloes, wetteloes ende eerloes, zyn wyf, weduwe, zyn kindere wesen, zyn goed verbuert jeghen den Heere ende alle deghene diene herberghden, huysden of hoefden langher dan eenen nacht, in gaste wyse, die souden syn inden selven pointe dair hi in is, alsoe verre alse de wint waeyt ende de reghen spraeyt.

---

1 Februari 1411 (1412).

« *Institutie van de Issue.* » (1)

fol. 5 v°. Int jair Ons Heeren M. CCCC ende elleve, opten yersten dach van Februario, soe was overdragen ende gheordineert by den Scouthete, Burgemeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, dat, soe wanneer van nu vordane eenich poertere of portersse of buycvast inwonende vander selver stad of vryheden van Antwerpen van live ter doot comt, dat deselve stad dairaf hebben sal den twintichsten penninc van alle den goeden die hi achter laten sal, alsoe verre als die goede ghelegen syn bynnen der stad of vryheden van Antwerpen ende alsoe verre alsse niet en versterven van rechtere oeyrien porteren of porterssen van Antwerpen ; ende is te wetene dat zine wettige scult betaelt sal worden van den ghemeenen goeden die hi achter laten sal, alsoe wel van den goeden die buten vryheden ghelegen syn als bynnen, pont ponde ghelike; ende hieraf sal hem eenyegelyc moeten claren met zinen eede, dat hi der stad thare volcomelic tiegenbracht heeft ende bewyst. Zonder argenlist.

---

26 Augustus 1413.

Constitutie eener erfrent op het huis de Fyolette, *op de Markt.*

fol. 111. Wy Wouter vander List, Riddere, ende Claus vander Elst, Scepenen in Antwerpen, maken cond dat vore ons quamen Claus van Tichelt ende Angneese, Wouter Fierens dochter, syn wettich wyf, ende bekenden dat zy omme eene somme

(1) *Zie* Clementynboeck *fol.* 73, *of* Antwerpsch Archievenblad, XXVI, *bl.* 114.

gelts, die hen al ende wel is vergouden, vercocht hebben wel ende wittelic Ghysbrechte van Popendonc, den scrynmakere, elx jaers erflic vive gouden vranxe cronen, goed ende custbaer van goude ende van gewichte, of derdalven ouden yngelschen nobel, goed ende custbaer over de vors. vive vranxe cronen gerekent, jaerlikere ende erflikere renten, op haer huys metten gronde ende met al datter toebehoert, geheeten *de Fyolette*, gestaen aen de Marct, tusschen de huysinge geheeten *den Olyfant*, aen deen zide, ende thouchuys, daer Meester Huybrecht van Zuyden, de barbier, nu in woent, aen dandere zide, ende voirdane op hen selven ende op alle haere andere goide, ruerende ende onruerende, have ende erve, welkerhande die syn moegen, die zy nu hebben ende namaels vercrigen moegen, alsoe dat de vors. Claus ende Angneese, syn wettich wyf, tvors. huys met al datter toebehoert ende voirdane hem selven ende alle haere andere vors. goide al nu verbonden ende te pande geset hebben over de vors. vive vranxe cronen tsiaers erflikere renten, te geldene ende te betalene vanden vors. Clause ende Angneesen, synen wive, ende van haren nacomelingen den vorgenoemden Ghysbrechte ende synen nacomelingen erflic ende eeuwelic duerende, alle jaere deen helft daeraf te half Sporkille, ende dandere helft daeraf te half Oegxste, met deser condicien ende voirwaerden, dat de vors. Claus ende Angneese, syn wyf, den vors. Ghysbrechte goede benoemde zekere pande bewysen sullen, soe wanneer als de vors Angneese haer gedeel weet vanden goeden die haer bleven syn ende verstorven vander doot van wilen Lysbetten van Zonne, Lambrechts wyf was van Zonne, harer moeyen, daeraen dat de vors. Ghysbrecht ende syn nacomelinge teeuweliken dagen wel aen gehouden ende verzekert sullen syn ende bliven. Ende so wanneer dat zy dit aldus gedaen sullen hebben, dat zy dan haere vors. stede ende alle haere andere goide daeraf teeuweliken dagen ombelast sullen syn ende bliven. Zonder argelist. In kennissen van desen letteren, bezegelt met onsen zegelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men screef M CCCC ende derthiene, sesse ende twintich dage in Oeghst.

N. HOEVEL.

19 April 1414.

Verklaring van eenen Schepenbrief.

fol. 4. Int jair M IIII^c ende XIIII, XIX dage in Aprille, soe quamen opter stadhuys tAntwerpen de testamenteurs van wilen Katlinen van Santhoven, wittich wyf wilen Jans van Halmale, ende eenighe vanden vrienden met hen, thoenende voir Borgermeesteren, Scepenen ende Raide hoe dat hen een Jan Colle stoet maecte in den testamente ende vuterste begerte vander vors. Katlinen, dairaf dat zy thoenden goede instrumente ende oec goede Scepenenbrieve van Antwerpen, ende overmids dat bi roekeloesheden den vors. Scepenenbrief verzwymt ende onghereet es, ende het wel redenlic ende behoirlic es der waerheit ghetuygh te ghevene, soe es den Borgermeesteren, Schepenen ende der stad ghezworen clerc, hier onder bescreven, wel kenlic dat denselven Scepenenbrief gans ende ghaeve opten dach van heden ghetoent, ghelesen, ghehoert ende wel verstaen es, begripende in substancien hoe dat, ter presencien van Janne vanden Lare ende van Janne den Schermere, als Schepenen, comen was Katline, dochter wilen Jans van Halmale, met Gielise den Wale, haren wittigen man ende momboire, ende bekende dat zi, mids zekeren redenen die haer dairtoe porrede, gegeven, ghemaect ende bewyst heeft Katlinen van Zanthoven, harer moeder, alle de goede ruerende ende onruerende, have ende erve welkerande etc. die sy na haer lyf achter haer laten soude, boven haer schout, vutleede ende testament, behoudelic alsulker vorwaerden als Gielis de Wale, haer man, ende zy elcanderen ghemaect hadden syn leefdage lanc, van haren huyse, van weerden bliven souden, begerende vuterlic met herten dat dese ghifte ende makinge goed, vast, gestantich ende van weerden ghehouden worde in gheestelike oft in weerliken rechte sonder yemends wederseggen, ut in forma, etc.

Presentibus Her Arnd van Ymmersele, Borgermeester, Jan Stevens, Jan Willebeys, Henric van

Veltham, Jan de Schermere, Jan Bacheleer, Jan van Elsselaer, Scepenen.

Ny. Colenzone, J. Vorda, Secretarise.

---

1 Mei 1414.

Verordening voor de bakkers.

Anno XIIII°, opten yersten dach in Meye, was gheconsenteert bi den Scoutete, Burgermeesteren, Scepenen ende Raide van der stad, dat niement van den backers tAntwerpen, van nu vordane, tbroed dat hi backen sal bi tide en sal mogen pennewerden noch vercoepen dan in deser manieren, de XII scoen broede om eenen groten, XXV broeds om II groten of thondert omme VIII groten, sonder meer broede om de pennewerde te geven, mids zekeren redenen van ghemeinen orbore die dairtoe dienen, ende dubbel steenbroed na dier ghelande, sonder argenlist, ende roggen broed tstuc voere eenen groten, op de peyne wie de contrarie dade van I 1/2 royale, een derderdeel den Here, I derdendeel den Cuermeesteren ende I derdendeel den ambachte. fol. 5.

Item, soe is den goeden cnapen vanden Backersambachte gheconsenteert, opten selven dach, dat elc backere die vry int ambacht is, in zyn huis leggen mach een voeder mutsaerds dat uten bossche comt, te weten is dat zy dat zelen moeten leggen in goede vouten, in goede kelders of eldere te alsulker zekerer plaetsen als dairt bi goeddunken vanden Cuermeesters wel bewaert ende sonder zorge ligge van onghevalle, nietjegenstaende eenigen anderen ordinancien die vormaels hier jegen ghemaect mogen zyn. Sonder argenlist.

---

3 Mei 1414.

Gebod voor de steenbakkers, de bakkers en de houtverkoopers.

Gheboden van Scouthete ende van der stad weghen, drie dage in Meye anno XIIII°.

fol 5 v°. Item, dat elc vorcoepere die quareele of tichelen vercoept den poirteren van der stad elc duyst daeraf overgheven zelen, dies begheert, om eenen gooten te baten, van dat die steene of tichelen yerst coeps costen ten incoepe, ende des sal men der vorcoepers eed hebben alsoe diewile als men wille. Wie de contrarie dade vanden vorcoepers, die souden telken verbueren eenen royael tsHeeren behoef, item, eenen royael ter gheenre behoef diet voertbringhen ende op v^{m} quareele ter stad behoef.

Item, dat men binnen der stad gheen vontich broed, noch van oncustbaren coren backen en sal moghen, op de peyne van drie royalen, een derdendeel den Heere, een derdendeel den Coermeesters ende een derdendeel den ambachte.

Item, dat alle waghene die met bornichoute, met berninghen, met torven of met stroe tSaterdaegs of op merctdaghe ter merct comen, haer vente houden selen van der Verwersbrugghen ter Veemerct waert ane lanx den kerchove, op twee oude grote, half den Heere ende half der stad, oft en ware dat zy ten Heileghen houden willen, dat zy van desen ghebode niet en wisten.

Vereffening van een geschil tusschen den Heer van Hoogstraten en inwoners van Breda.

6 Mei 1414.

Int jair Ons Heeren M CCCC ende XIIII, VI dage in Meye, fol. 4. quam tAntwerpen opten stadhuys de Heere van Hoeghstraten, bekende ende verlyde aldair vore Her Gheldolve vander Zennen, Riddere, ende vore Clause van Wynegem, ter presentien vanden Scouthete, Amman, Burgemeesteren, Scepenen ende Clerke hierna bescreven, den Burgemeesteren vander stad sculdich synde C ende V vranxe croenen ter goeder rekeningen als vore de coste die tot Breda aen de weerde opghescreven staen ende die zine ondersaten aldair verteert hebben ende die gheloifde hi te betaelne in de Bamismerct van Antwerpen naist toecomende, zonder vertrec met ghereeden ghelde of met panden, als volhouden pande, of zy ter Vierscaren metten rechte verwonnen waren op hem ende op tsine, met deser vorwerden ende condicien, eest dat men bevindt, als tprincipael stuc ghetermineert sal worden, dat hi tvors. gelt te rechte verleyt heeft, ende dat hi in de coste ghewyst of ghededingt wordt, soe sal hi voert der stad beteren na ordinancie vander stad, van dat hi tcompromis niet gehouden en heeft, mids dat hi in de visscherie ghevischt heeft, ende eest dat men bevindt dat hi den cost tonrechte verleyt heeft ende dairin ongehouden wordt bevonden, soe en sal hi vordane niet vordere gehouden syn der stad eenige beternisse te doene, mids den misgripe vors., vordane soe gheloifde de vors Heere van Hoeghstraten tcompromis volcomelic te houdene ende in de vors. visscherie niet meer te visschene vore aen der tyt dat tprincipael ghetermineert sal worden ghelyc als tcompromis begrepen heeft.

Presentibus Aernt van Zevenbergen, Scouthete,
Claus van Steelant, Amman,
Jan vanden Werve, Burgemeester,

Her Gheldolf vander Zennen, Riddere,
Claus van Wynegem

Quintin Clarenzone Jan Stevens Henric van Velthem Jan Wyllebeys Jan de Scermere Jan Bacheleer Jan vanden Houte Jan van Elselaer	Scepenen
Claus Colenzone Claus vanden Hoevele.	Clerke.

15 December 1414.

fol. 16. Int jair Ons Heeren M. CCCC ende XIIII, XV dage in Decembry, soe was bevolen Wynande van Ghele, den wysselere, vanden Burgemeesteren ende Scepenen, dat hi den goeden lieden van Breden vutreyken ende gheven soude alsulken C croenen ende vive, als de Heere van Hoeghstraten onder hem hadde doen zetten, ter vors. goeder liede behoef, ende dairaf geloifde de stad van Antwerpen Wynricke vors. ter hant te stane ende hem dairaf warant te zine tallen dagen, mids den brieve die de stad van Breda der stad van Antwerpen dairaf ghescreven heeft ende dairaf dat de teneur voolght hierna : Lieve ende zeer gemynde Vriende, wy hebben uwen brief wael verstanden mencie makende wie dat ghi aen ons begerende ende biddende zyt, dat wy de weerde, onse poertere, die noch in ghebreke zyn vanden coste die de gerasteerde van Hoechstraten in onser stad gedaen hebben, van nu in Donredage naistcomende in vierthiennacht by U tAntwerpen senden wilden, des savonds in de herberge te zyn, omme aldaer te termineerne vanden costen vors. ende betalinge te doen gescieden alst behoert, ende eenyeghelyc van hem zyn ghebrec claerlic bybrenghe soe dat gheen noot en zy meer verhaels daerop te doene, met meer woerden in uwen brieve begrepen etc. Waerop, gemynde Vriende, U gelieve

te wetene ghelyc ghi ons tot anderen tiden vanden vors. stucke wael te weten gedaen hebdt, soe eest dat ons kenlic is, dat een van den vors. weerden geheeten was Claus Buys, in zinen levenden live by zinen eede ten Heyligen gehouden heeft ende in zinen utersten verclaert heeft ende daerop gestorven is, dat die vors. gherasteerde van Hoechstraten in zynre herbergen, met wetteger rekeningen by brachte, soe langhe als die rasteringe duerde, verteert hebben tachtentich Vranxe croenen, ende dat hy zelve voer zyns selfs cost, dese vors. stucken te vervolgen, daeromme verteert heeft XII Vranxe croenen paeyen vors. Voert soe heeft een ander persoen een van den vors. weerden voer ons geweest, die geheeten is Gheryt Jacopssone, ende by zinen eede ten Heyligen gehouden, dat die vors. gerasteerde die tot zynre herbergen gelegen hebben, met wetteger rekeningen verclaert, verteert hebben drie ende veertich Vranxe cronen ende dat die vors. Gheryt, dese vors. stucke te vervolgen, te zyns zelfs cost daeromme verteert heeft VIII Vranxe cronen paeyen vors. Ende daerom, sunderlinge Vriende, omme dat tvors. stuc ten eynde te driven ende niet meer verhaels daeraf te makene ende den armen vors. luden den weerden ten haren te helpen, soo eest dat wy U bidden ende begeren te weten dat I arm weesekint bleven is vanden vors. eenen weerde, geheeten Claus Buyse vors., dien ghi in zinen levenden live by U wael in voerledenen tiden gezien moeght hebben, van denwelken vors. ontmundigen weeskinde de stad van Breda die voechdye ende dat bedryf daeraf zelve in handen ende in bedrive heeft, gelyc als zy dagelix van anderen ontmondigen kinderen gewoenlic is te doene, sendet daeromme by U haerre stadbode, bringere des briefs, gemechticht van der stad wegen vors. des ontmondich kints ghelt vors., hem van zinen vors. vader aencomende, te ontfangen, ende hem daeraf te voldoene ende daeraf zal onse vors. stad van Breda tot alder tyt van U beloven goider betalingen ende zal U vast daeraf staen ende goid warant af zyn. Voert sal by U comen metten vors. onser stadbode Gheeryt Jacopszone, een vanden vors. weerden, omme zyn vors. ghelt tontfane in zinen propren persoen als vors. is ende daervore soe wille U desghelyx onse stad van Breda

doen indien dat ghys behoeft oft begerende zyt, als zy U voer bereet is te doene van des ontmondichts kints wegen vors. Bidden U daeromme, lieve Vriende, omme dit vors. stuc ten eynde te bringene, dat ghi den vors. persoenen, by U comende, daertoe wezen wilt bistantich ende ghehulpich ende hem dat vors. ghelt na uwen overscriven betailt mach werden ende dat wy des voert meer ane beyden ziden in rusten ende in vreden bliven moegen ongemoeyt van den weerden vors., daerin doende als wy uwer wysheyt ende besceydenheyt volcomelic toegeloeven. Onse Heere God zy met U. Gescreven op Sente-Lucien avond Virginis.

Die Stad van Breda.

Eerberen ende wisen Scepenen ende Raet der goeder stad van Antwerpen, onsen lieven ende zeere gemynden Vrienden.

---

9 Mei 1414.

Overhandiging der stadsmaten en gewichten aan Meester Adriaan Meussone, gezworen meester van het tenwerk.

fol. 6. Int jair M CCCC ende XIIII, IX dage in Meye, wart ghelevert Adriaene Meussone als der stad ghesworen Meester vanden tenwerke, der stad maten ende ghewichten, te weten es een troys ghewichte van VIII ponden in eenen leederne coker, item een cuel.... (1) ghewichte sonder coker, item een latoenen ghewichte van LXXXII 1/2 pondt, item noch een latoenen ghewichte van L ponde, item twee coeperen yekers, deen van eenre ghelten ende dandere van eenre halver ghelten.

---

(1) *Het overige van dit woord is verdwenen.*

22 Mei 1414.

Belofte door Jacop Jañssone aan Jan Mulaerde, zijnen zwager, van hem te voldoen.

Int jaer Ons Heren M CCCC. ende XIIII, XXII daghe in Meye, soe gheloifde Jacob Janssone van over Hesseleke, waert dat sake dat men bevonde in toecomenden tide, dat de voers. Jacob brieve ghemaect hadde voer desen dach of namaels maken dede, daermede dat hi hem oft syn goede in toecomenden tide bescudden woude, ende hem oft syn nacomelinge oft syn goede oft synre nacomelinge goede bescudden woude oft voerdraghen jeghen alsulke gheloiften ende voerwerden als hi Janne Mulaerde, synen swagher, gheloeft ende gedaen heeft met goeden Scepenenbrieven van Antwerpen, die bezegelt syn met Heren Gheldolfs vander Zennen ende met Claus van Wyneghem zeghele, dat deselve Jacob Janssone oft syn hoir ende erfghenamen verbueren tot myns ghenedichs Heren behoef van Brabant de somme van hondert Yngelsche nobelen eens henendragens, ende nochtans soe soude hi Janne Mulaerde moeten voldoen vanden voers. gheloiften die syn brieven begrypen. Sonder argelist. Presentibus Zenne, Wyneghem, Stevens, Veltham, Schermere, Houte, Gielys, Bode, Jan Bacheleer, Lambrecht Mulaert ende Laureys Wils, de taelman. fol. 6.

J. Vorda.

---

25 Mei 1414.

« Purge » voor Jan de Poorter, van Brussel.

Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XIIII, opten XXV^sten^ dach van Meye, soe quamen in openbare Vierscare tAntwerpen fol. 7.

vore den Scoutete, als maenre, ende de Scepenen, als wysers, Jan vanden Werve, als Burghemeester ende inde name van der stad van Antwerpen ende dede ticht ende aensprake in den rechte eenen Jan de Portere, van Bruessele, dewelke Jan de Poertere, die ten vervolghe van eenighen cooplieden van Tiele ende van Nyemeghen, vut Ghelderlant, langhe in vanghenissen gheleghen hadde ende dair vore oeghen bracht was, hem opsegghende dat hi in eene Sinxenmerct van Antwerpen voerleden aenghetast ende afghenomen hadde zekeren cooplieden van Tiele ende van Nyemeghen vuter vryer jaermerct van Antwerpen comende, op Aesvoort dair zy in weghen waren thuyswaert te treckene, hair have ende haer goet, ende wairt dat hi dat kennen ende lyen woude, soe kende hi de wettighe waerheyt ende wair hys niet en kende, soe vermat hem des de voirs. Burghemeester waerheyt van Scepenen, dairvore dat twee goede cnapen ghetuyght hadden op haren eedt, dat zy Janne de Poertere voirs. dat hadden horen kennen ende lyen, hopende alsoe verre als hem dat zine waerheyt droeghe, dat dan deselve Jan de Poertere ghehouden zoude zyn restitutie ende wederkeringhe te doene den cooplieden voirs. van harer voirs. scaden, ende dat hi voort staen zoude als van der storinghen des marcvreden talzulker correxien als de Heere ende de stad op hem ordinneren zouden. Op welke ticht ende aensprake de voirs. Jan de Poertere hem besproken hebbende met sinen vrienden, begheerde te hebbene dach van berade ende zyn ghenachte die hem ghewyst waert te hebbene XIIII nacht lanc, na der stad recht, opten VIII^sten dach in Junio dairnaist volghende ; tvoirs. ghenachte ommecomen wezende ende de voirs. partien weder ter Vierscaren in rechte staende, soe dede voirs. Burghemeester, in de name van der stad, zine voirs. ticht weder verhalen, in der maten als boven, dair de voirs. Jan de Poertere op dede verantwoerden dat hi hoepte ende meynde, dat hi vander voirs. ticht ende aenspraken nemmermeer met rechte sculdich en ware last te hebbene, noch hem tvoirs. ghetuygh, des hem de voirs. Burghemeester vermat, nemmermeer onscade doen en soude, noch sculdich en ware te doene, ghemerct dat van derselver sake voirmaels comen waren die partien selve, die hen becroenden dat hen haer goet ghenomen ware op Aesvoort ende bynnen marcvreden alsoe voirs. es, ende deden

met haren wille den voirs. Janne de Poertere in hachten doen, quamen dairna ter Vierscaren ende deden hem aensprake ende ticht ende vermaten hen ghetuyghen dair hem de voirs. Jan met rechte op verantworde, hem oec goede ghetuyghen vermetende. Dwelc soe verre ghehandelt was ende by langhen terminen ende daghen in den rechte hanghende ten eynde soe verre quam, dat partien in beyden zyden openbaren dach besceyden ter Vierscaren, de voirs. Jan in den rechte staende ende de voirs. partien niet vore oeghen comende, hoe wel dat hen dach van rechte te goeder tyt gheteekent was, met eenen vonnesse by Scepenen van Antwerpen, quite ende verweert ghewyst was tieghen de partien voirs., metten welken vonnisse de voirs. Jan hoepte ende meynde quite ende verweert te zine van der ticht ende aenspraken die hem de Burghemeester voirs. ghedaen hadde. Mair omme eenenyegheliken den gront der waerheyt te kennen te ghevene ende hem ghepuert ende ghecleert te zine vander voirs. opspraken, dair hi te lancsamen ontsculdichlyc inbracht was, soe gaf hi te kennen dat, ten tyde dat den voirs. cooplieden hair goet ghenomen was op Aesvoort, dwelc was opten Sondach vander heyligher Triniteyt als opten Belokenen Sinxendach, hi was tot eenre zekere stede tot Tilborch in der herberghen van Reyners van Broechoven, des Saterdachs vore dien Sondach, den nacht dairna, des voirs. Sondachs alden dach, eenperlic blivende tot des Maendachs dairna ende ten voirs. faite niet en was noch en quam, mair ware des te male ontsculdich, van den welken hi hem vermat goede waerheyt ende ghetuyghenisse, begherende van rechts weghen, al eest dat by den eersten pointe van zinen verantwordene hi sculdich ware ontlast te wezene van der ticht ende aenspraken vanden fol. 7 v°.
Burghemeester voirs., dat men hem nochtan sine waerheyt verhore, ende eest dat hem zyn waerheyt syns vermets ghedraeght, soe hoepte hy aen Gode ende aent goede recht, los, vry, quite ende verweert te zine van alle der ticht ende aenspraken voirs. Op welke aensprake ende verantworden de voirs. partien in beyden zyden tot haere waerheyt ghewyst waren ende de waerheyden van beyden zyden openbaerlic aenden Heylighen behoert, alse behoerde van rechts weghen, wairt ghewyst met eenen gestrecten vonnesse ende met eenen volle ghevolghe van Scepenen na aensprake ende na ver-

antwording, na ghetuyghenissen van waerheyden van beyden zyden ende na al dats vore tgherechte comen was, de voirs. Jan de Poertere los, vry, quite ende verweert.

N. Hoevel.

6 Juni 1414.

« Oorvrede » gezworen door Jan Godberuec aan Hendrik en Nicolaas van Oppelbrugge, gebroeders.

fol. 5. Int jair cccc xiiii, opten vi^sten dach Junii, soe gheloefde Jan Godberuec alias Milleken over hem ende over de zine nemmermeer te mesdoene noch te doen mesdoene in geenre wys Henricke van Oppelbrugge noch Heren Clause, sinen broeder, van ne gheenre wanconst van vorledenen tiden toten dage van heden, op soenbrake ende vredebrake.

Presentibus Claus van Wineghem.
Jan Willebeys.

« Appoinctement » in een geschil tusschen Jan de Bruyne en Lodewijk Larchier, kooplieden.

6-11 Juni 1414.

fol. 6. Int jair Ons Heeren m cccc ende xiiii, opten vi^sten dach van Junio, soe verclaerden by eenen seggene Nyclaus Sire Pauwele, Merten de Vrysere, Guillelme du Bos ende Bernaert Toryac, by vroedomme ende avise van Scepenen van Antwerpen, op alsulken ghescille als gheresen waren tusscen Janne den Bruynen, coopman van Dornike, op deen zyde,

ende Lodewyc Larchier, coopman van Meylaen, op dander zyde, spruytende van zekeren tolle ende ongelde dat de vors. Jan seeght dat hi vore den vors. Lodewyc betaelt soude hebben, ghedragende toter sommen van omtrent LX croenen, luttel meer of min, dat de vors. Lodewyc den vors. Janne verleggen ende vutreycken sal de somme van XXX Vranxe croenen, in deser manieren dat men hierop inquisitie doen sal ten steden dair hi tgelt verleeght soude hebben, in manieren van appointemente als vanden naelden dair tghescil af ruert, te weten is te Doorlens, te Pas in Artoys, tAtrecht ende te Douway, ende bevint men ter wairheit dat hi alsoe tgelt vors. omme der vors. naelden wille alsoe verleeght ende betaelt heeft, dat dan de vors. Lodewyc hem voort betalen sal opte vors. XXX croenen, toter sommen toe van alsoe verre als men bevindt dat hi dairaf betaelt heeft ende hem dairaf ghereetscap doen bynnen der stede van Brugge, ende cest dat men bevindt dat hyse alsoe niet betaelt en heeft, soe sal de vors. Jan nu goede zeker ende borchtocht stellen, de vors. XXX croenen bynnen der stede van Brugge den vors. Lodewyke weder vute te reykene ende te betalen ende is te verstane dat dese inquisitie ghedaen sal worden tusschen dit ende half Oeghst naistcomende ende wair de vors. inquisitie niet hier en bynnen ghedaen en werdt, soe sal de vors. Jan syn volle ghelt hebben, behoudelic altoes dien, dat soe wie van beyden vors partien hieraf int onrecht wort bevonden, dat hi alleene den cost van der inquisicien betalen sal. Dit was ghedaen tAntwerpen opter stadhuys, present Claus van Steelant, Amman, Heer Gheldolf vander Zennen, Claus van Wynegem, Jan Wyllebys, Henric van Velthem ende Jan de Scermere, Scepenen tAntwerpen.

N. Hoevel.

XI die Juny toenden partien vore Scepenen dat de borchtocht niet ghedaen en ware ghelyc dat tseggen boven verclaert.

N. Nicolay.

---

8 Juni 1414.

Belofte van Hendrik de Frissche zich ter beschikking van de Wethouderen te stellen.

fol. 6 v°. Henrick de Frissche, van Merchteren waert, zekerde den Amman aen syn hant, dat hi bynnen XIIII nachten na Sint-Bavendach naistcomende, tAntwerpen weder in sal comen ende hem vertoenen voer den Scoutete ende Bourghmeesteren ende Scepenen ende van daer niet scheiden, het en zy bi consente vanden Scoutete ende vander Wet van Antwerpen ende hi en hebbe dat ghebetert metten rechte oft metter mynnen ende dat hi voer aldus ghesekert heeft, zwoer hi aen den Heyligen voer onsen Amman ende voer Scepenen, anno XIIII, VIII die Juny.

---

14 Juni 1414.

Ordonnancie « vanden wynen. »

fol. 8 Gheordineert bi den Heere ende bi der stad anno M. CCCC. ende vierthiene, XIIII dage in Junio.

Dat van nu voirdane gheen tavernier van wine binnen der stad van Antwerpen ne ghenen wyn niemende borgen en zal ten tappe, maer zal elc tavernier zyn ghereet ghelt daeraf ontfangen oft goede custbaire pande van goude of van silvere of anders, die men draghen mach, zonder therende pande die goed genoech zyn. Ende de pande die hen aldus ghesendt of gegeven worden, zullen de taverniere binnen den derden dage, na dat zy haren tap inghetoghen zelen hebben, moeten vercoepen op dat zy daer en binnen niet ghelost en worden,

ende die pande zelen de taverniere mogen vercoepen ende haer scult daerane innen ghelyc of zy ter Vierscharen verreyct waren metten rechte. Ende wes dan daeraf overschiet, dat zelen zy terstont den persoenen wederkeren oft bi zonneschine tharen huys senden. Behoudelic altoes dien, dat in den jaermercten de taverniere wyn op kerve goeden zekeren persoenen van binnen zelen mogen vercoepen, maer daeraf soe zelen de ghene die den wyn aldus in de jaermercten gheborcht hebben, betalinge moeten doen met ghereeden ghelde zonder pande, binnen den yersten Disendage naistvolgende, als de jaermerct vutghegaen sal wesen, zonder langere vertrec. Ende wie hieraf de contrarie dade, het ware tavernier ofte de ghene die den wyn ter tavernen haelden of daden halen, of wyn in de tavernen dronken, die zouden verbueren alsoe dicke alst ter waerheit bevonden worde, telken twee royale, half tsHeeren behoef ende half ter stat behoef, zonder yemende eenich verdrach daerin te doene, groet of cleine, edel of onedel, ryke of aerm, wie hi zi. Ende oft yemant dese ordinantie contrarie dade ende de taverniers dat bynnen den derden dage niet te kennen en gaven den Here oft der stad, dat dan die tavernier selve den broeke sal betalen. Ende hieraf zal men der taverniere eedt hebben alsoe dicke als men wille, mids dat men dese ordenancie onverbreckt ghehouden wille hebben. Behoudelic emmer dien, soe wat wine dat men in groets vercoept, dat die in deser ordinantien niet ghehouden en zelen zyn. Ende vutghenomen dat de stad vanden present wine die men van haren wegen presenteren zal, in deser ordenantien niet ghehouden oec en zal zyn.

Item, soe wie dat eenighen taverniere ofte sinen clerc eenigen ongunst wiste ofte eenighen oploep dede met woerden ofte met werken, omme dat men hen niet borghen en wille, dat men die corrigeren sal by den Heere ende by der stat alsoe dat behoeren sal. (1)

---

(1) *Dit artikel werd later bijgevoegd.*

28 Juni 1414.

Dordenancie van den lepele.

fol. 8. Tverclaren verhoert op dordenancie van den lepel van den coerne anno XIIII°, XXVIII dage Junii in der manieren hierna verclaert bi den Burgermeesteren ende Scepenen, dese persoenen hierna benoemt hebben ghetuyght, dat sy som van XL, zom van XXX, zom van XXV jaren herneder, gezien ende ghehoert hebben den lepel hanteren als hierna volght: yerst es hen kenlic dat men voirmails vanden hoopghelde te nemen plach V oude miten of II ynghelsche dairvore, ende soe wes eens betaelt was van hoepghelde, dat men dairaf anderwarf niet en gaf.

Item, als men coren op leeght, het zy in eenen hoep, in tween oft in drien ende men dan hoopghelt dairaf gheeft, al waert dat men dat in XX hoepen oft in meer oft in min leyde, dat men dairaf niet meer gheven en soude dan dair vore af ghenomen ware.

Item, dat zy den lepel nemen sullen van den harden coerne, van den weeken coerne dat van buten ter marct coemt, na den exemplare die dairaf onder der stad leeght ende van langen jaren ghelegen heeft.

Item, van coerne dat poerters van haren pachte op hare zolders leggen ende vut vercoepen niet sculdich en syn.

Item, van coerne dat de poirters van der stad incoepen ende op hare zoldere leggen, alsoe verre alst eens verlepelt es oft verhoopghelt, dat zy dairaf noch lepel gheld noch hoopghelt gheven en zullen, noch oic sculdich en syn te ghevene.

Gielys Snacke, doude,
Gielys Pynaert
Jacop Colyenzone

Adriaen *inde Rose*
Peter Bernier
Adriaen Broedeloes
ende Gielys de Cleedermakere.

---

5 *Juli 1414.*

Uitspraak van scheidsmannen in een geschil tusschen Hendrik Mys en Jan Mavozyn, over de nalatenschap van Godevaart Drake.

Alse van alsulken ghescille alse gheresen ende opghestaen was tusschen Heinrike Mys ende syn medepartie, alse oeyr ende erfgename van wilen Godevarde Drake, in deen zide, ende Janne Mavozyn, die wittich man ende momboire was van Katlinen, Godevaert Draex dochter was, in dandere zide, toecomende van zekeren erfgoeden wilen den vors. Godevaerde toebehoerende, die de vors. Jan Mavozyn van sinen ende van syns wyfs wegen anegheverdt, bezeten ende ghebruct hadde, bi machte van Scepenenbrieven van Antwerpen, dairin dat Godevaert Drake der vors. Katlinen, sier dochter, maecte twintich ponde oudere grote, op alle de goede die hi na syn lyf achter hem liet, ghelyc dat deselve brieve nauder begripen, welke vors. erflikere goede de vors. Heinric Mys ende syn medeplegeren, alse erfgenamen van Godevaerde Drake vors., meynden dat hen toebehoeren souden, mids dat de vors. Katline ende haer kindere aflivich worden waren, ende mids oec dat de vors. Jan Mavozyn ende Katline, syn wyf, van den bladingen van den vors. goeden, die sy lange jare opghebuert hadden ende oic van anderen haefliken goeden achter den vors. Godeverde ghebleven, die zy te henwaert hadden, vanden vors. twintich ponden oudere grote wel betaelt waren, begerende rekeninghe dairaf te hebben te dien eynde, bevonde men dat zy te luttel ghehaven hadden, men wilde hem tghebrec voldoen, ende hadden zy te vele gheheven, dat hi wederkeerde, met meer redenen dairmede dat zy begerden de vors. goede over te hebben ; ende dair Jan fol. 9.

Mavozyn vors. af meynde de contrarie, te kennen ghevende dat hem de vors. goede in handen comen waren, met rechte ende bi machte vanden vors. Scepenenbrieve, dairmede dat hi syn bescheidt tanderen tiden jegen Godevaert Draex erfgenamen wel betoont, beproeft ende bewyst hadde, in welken goede hi meynde te bliven toter tyt toe dat hem syn Scepenenbrieve met beteren bescheide voir Scepenen van Antwerpen, dair zy te rechte behoeren te nieute ghewyst waren, zeggende oec voert dat niemende redenlic dunken en soude of van gheliken oec luttel of nye en wart ghezien, dat men hem ende sinen wive in alsulker maten bi langen jaerscharen ende parcheelen alsulken somme ende makinghe, na der uterster begerten dergheenre diese gemaect hadden, yet betaelen soude, ende es blikelic dat sy met rechte wel soe vele vervolght mochten hebben, dat men de vors. goede bi machte der Scepenenbrieve soude hebben moeten vercoepen ende hen hare vors. somme dairane moeten bewisen, met welker sommen sy te dier tyt wel andere goede ghecocht hadden, dair hi deser moeyten wel verdrach af ghehadt hadde, meynende oec ten utersten dat de vors. goede anders niet sculdich en waren te stane, dan in der ghelike van eenre sommen van ghelde of goede die om die somme vercregen waren, met vele meer woerden, dairmede dat hi meynde dat hem de vors. Heinric noch syn medepartie syn vors. goede niet ontrecken en souden, dairaf dat vele handelingen gheweest hebben ende soe verre comen es, dat de partien in beiden ziden hen des ghekeert hebben in viere zeggeren, te weten es de vors. Heinric, over hem ende over syn medeplegeren, alse erfgenamen van Godeverde Draken, in Janne van Vorspoele ende in Willeme Stocman, ende de vors. Jan Mavozyn in Arnde Mabertine ende in Willeme van den Boegaerde, in deser manieren, waert datse de vors. IIII zeggeren eendrachtelic niet ghesliten en consten noch haers seggens eens gheworden, dat hen dan de Wet van Antwerpen eenen overman stellen ende geven souden ende dairt die overman stelde of ordineerde, dat dat vast ende gestantich syn soude. Dewelke partien in beiden ziden alsoe verwillecoert, verbonden ende gheloeft hebben van weerden te houden tallen dagen, op dwelke de vors. IIII zeggeren te meer stonden

vore dairop versamend gheweest hebbende ende niet accorderende, dat ane de Wet van Antwerpen bracht hebben ende eenen overman begert na ordinancien des opnemens, dair hen de Wet vorgenoemt toe ghestelt ende geordineert heeft Clause Colenzonen, haren clerc, alse overman vander zaken te wesen, dewelke overman, obedierende den bevele vander Wet vors., hem vanden vors. IIII zeggeren geinformeert zynde, tsamen ende van elker ziden bisonder, de partien dairaf oec overhoert ende haren gront verstaen, ten besten na syn verzinnen ende hem oec beraden ende besproken hebbende metten ghenen dairt behoirde, heeft syn seggen, verclaren ende goeddunken gheseeght ende gepronuncieert inder maten hierna volgende: dat alle alsulken erfliken goede alse de vors. Katline, Godevert Draex dochter, ende Jan Mavozyn, haer man, bi crachte vanden vors. Scepenenbrieven van Antwerpen anegheverdt hadden ende gebrukende waren, zamentlic ende altemale volgen ende bliven zullen tallen dagen op Heinric Mys ende op sine mede erfgenamen ende op haer nacomelinge alse oeyre ende erfgenamen van Godevaerde Draken wilen, behoudelic dien, dat Jan Mavozyn vors. syn leefdage lanc ende niet langere syn tocht ende bilevinge hebben ende rastelic behouden sal ane deen helft doergaens van allen den erfliken goeden vorgenoemt, ende des zelen zy ghemeyne betaelen alsulken lyftocht rente jaerlix, alse Walvyne Draken voirmaels bekendt ende gheloeft es; sonder argenlist. Ende hiermede soe heefse de vors. overman gheseeght, vereffent, verlyct, ghesleten ende verscheiden vanden ghescillen voirgenoemt ende van allen rancoren die dairvut spruten mogen, op de peyne, wie van beiden den partien hier jegen contrarie dade, dat die verbueren soude III^{c} cronen alsoe dickent alst gheschiede, I derdendeel den Here, I derdendeel der stad, ende tderde derdendeel der fabriken van Onser Vrouwenkerke tAntwerpen, nochtan soe soude tvors. seggen in zier macht bliven, altoes den vors. overman te hemwaert behoudende, op datter eenich donkerheyt in viele, syn verclaren. Dit was gedaen opter stadhuys tAntwerpen int jair Ons Heeren M CCCC ende vierthiene, vive dage in Julio, presentibus Burgemeesteren, Scepenen ende Raide vander stad van Antwerpen in harer Raidcameren ende partien in beiden ziden.

1414.

6 Juli.

Ordonnantie over het aanstellen van testament-uitvoerders en over « huisen met tichelen te decken. »

fol 8 v°. Gheordineert bi den Joncheere van Zevenbergen, Scouthete, by den Burgemeesteren, Scepenen ende Raide van der stad van Antwerpen, anno XIIIIe, VI dage in Julio.

[Vernyeuwt anno LII, XVII dage Augusti by Heren Jan vander Bruggen, Schoutet, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt.

Vernyeuwt anno XIIII^{c} LXXXIIII, 3a Julii by Dieric van Cuyck, Onderschoutet, Burgermeesteren, Scepenen ende Rade.

PALUDE.] (1)

Soe wie van nu vordane die tAntwerpen portere of portersse is of buycvast inwonende ende die leeck weerlic persoen is of wezen sal, ende syn testament maect of oec ghemaect heeft, dat hi dairtoe kyesen ende nemen sal leeke weerlike persoene zine testamenteurs te zine, ende soe wie dat de contrarie dairaf dade, dat hi verboeren soude hondert royale, deene [helft] (2) dairaf den Heere, [ende] (3) dandere [helft] (2) der stad, [van Antwerpen] (3) [ende tderde dengenen diet voertbrachte, te nemene terstont van synen gereetste goede die hy heeft oft achter hem laten sal, op dat hy gestorven ware eer dat ter kennisse quame.] (4)

---

(1) *De zinnen tusschen haakjes werden later bijgevoegd.*
(2) *In 1452 doorgehaald en veranderd in* derdendeel.
(3) *Later doorgehaald.*
(4) *De woorden tusschen haakjes werden in 1452 bijgevoegd.*

Item, int vors. jair ende opten vors. dach, soe wart gheconsenteert vanden Scouthete, Burgemeesteren, Scepenen ende Raide vorgenoemt den goeden lieden van der Cammerstraten, want vormaels bi den Heere ende by der stad gheboden was, dat men tusscen de Cammerpoerte ende tsGortersputte gheene huyse verdecken noch verstoppen en mochte, dan met tichelen of met leeme, dairmede dat de huyse aldair zeere te nieute ende te valle gingen ende meer ghegaen souden hebben, ende ware dairop niet versien gheweest, dat deselve goede liede vordane hare huyse aldair zullen mogen doen verdecken ende verstoppen gelyc zy vormaels ghedaen hebben, dats te wetene, soe wair zy nieuwe ghespanne zetten, dat zy die met tichelen zullen moegen doen decken, ende dair zy gheene nieuwe ghespanne en zetten, dair zullen zy moeten goede scindelen, wel gheleemt, doen leggen opte latten eer zy dairop stoppen of decken zullen mogen.

7 *Augustus.*

Oorvrede gezworen door Jonkheer Aart van Zevenbergen aan Peter Bode, Ridder.

Item, int vors. jaer, VII dage in Oeghst, ter presentien van Burgermeesteren ende Scepenen hierna bescreven, te wetene Jan vanden Werve, Heer Aerd van Ymmersele, Burgermeesteren, Heer Gheldolf vander Zennen, Jan Stevens, Jan Willebeys, Gielys Bacheleer, Heinric van Velthem, Jan de Schermere ende Jan van Elselaer, als Scepenen, soe seide Jonchere Aerd van Zevenberghen dat hi Heren Peteren Bode, Riddere, omme eeneger woerden wille, die zy onderlinghe ghehadt hadden, niet misdoen en zoude, noch doen mesdoen, maer zoude daerin syn eere verwerren.

Juli 1414.

Ordonnantie « vanden metene vanden coerne. »

fol. 20. Anno XIIII, in de maent van Julio, soe was overdragen bi den Burgermeesteren ende Scepenen in de volle banck, met goeden voirrade dairop ghehadt, dat van nu voirdane negheen coren dat int water comt, overslegen of ghemeten sal worden dan bi den ghesworen meters die dairtoe van der stad wegen ghestelt syn.

---

4 Augustus 1414.

Eedaflegging, als Schout, van Philips vander Couderborch en kopij van den « commissiebrief » d. d. 3 Augustus 1414.

fol. 4 v°. Anno XIIII°, IIII dage in Augusto, soe dede Heer Philips vander Couderborch, Ridder, zinen eed als Scouthete ende thoende zyn commissie voer den Amman, Burgermeesteren ende Scepenen, daeraff dinhoudt hierna volgt :

Anthonys, bi der gratien Gods Hertoge van Lothricke, van Brabant ende van Lymborch, Marcgreve des Heilichs Rycs, Allen denghenen di desen brief soelen sien of horen lesen, Saluit. Wij doen te weten dat wy onsen gemynden Arnt van Zevenbergen, die van onsen wegen ghehouden heeft dambacht van onsen scoutheitscap van onser stad van Antwerpen ende van onsen Marcgreefscap van Rien, omme zeker zaken wille die ons daertoe berueren vanden selven ambachte ontlastende, onsen wail gemynden Heren Philipse vander Couderborch, Ridder, vut den goeden aenbrengen

ons van hem ghedaen betruwende wail van synre gherecheit, wysheit ende ernsticheit, geset, gemaect ende geordineert hebben, setten, maken ende ordineren, mit desen onsen brieve, onsen Scouthete ende Marcgreve van onser stad van Antwerpen ende Marcgreefschap van Rien vors., mitter wedden, rechten ende profiten die men ghewoenlic is daeraf te hebben ende die daertoe behoren, alsoe lange als ons genuegen zal, hem gevende volcomen macht ende zunderlinge bevele dambacht vors. van onsen wegen wail ende getrouwelic te regeren ende verwaren, elkermalc recht, vonnisse ende bescheit ende oic alle zaken te doene die een goet getruwe Scoutheit sculdich is te doen ende den vors. ambacht toebehoren, willende oic dat hi van allen breuken ende vervallen, comende vanden selven ambachte, voer denghenen die daer van onsen wegen toegeset soelen syn, goede wettege rekeninge doen zal tallen tiden, als hi des van onsen wegen zal worden verzocht ; van welken dingen te doen als vorschreven steet, hi zinen eedt doen zal in handen ons getrws Raids ende Drossaten van Brabant, Heren Heinrics van Bergen, Heren van Grymbergen, den welken Wy bevelen den eet van hem te nemen also dat behoirlic is, ontbieden daeromme ende bevelen den Scepenen ende allen onsen anderen onderseten onser stad van Antwerpen ende Marcgreefschaps van Rien vors. ende allen anderen dien dat aengaen mach, dat zy den vors. Heren Philips houden voir onsen Scouthet ende Marcgreve van Antwerpen ende vanden Marcgreefschap van Rien vors. ende hem in allen zaken, den vors. ambacht aengaende, onderdenich ende ghehoirsam zyn, also daertoe behoirt ende doen alsoe zy sculdich syn te doen ende voirt onsen lieven gemynden ende getruwen Raid ende oversten Tresorier, Janne van Schoenvorst, ende denghenen die inder tyt van onsen wegen geordineert soelen syn om te horen die rekeningen van onsen ambachten ende elken van hen also hem toebehoirt, dat zy voirdaen die vors. wedden bestaden in synre rekeningen ende afcorten van sinen ontfaen syns ambachts vors , zonder letsel of wederseggen, bi alsoe dat hi hem overbrenge ierstwerf alleen vidimus onder zeghel autentike van desen onsen brieve of copie daeraf, bi eenen van onsen Secretarissen geteykent, want Wy dat also gedaen willen hebben, ende

des torconde, hebben Wy onsen zegel aen desen brief doen hanghen. Gegeven in onser stad van Antwerpen, III dage in Augusto, int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende vierthien. Bi minen Heere den Hertoge, Dynter.

Opten rugge vander vors. commissien stont gescreven aldus: Des vierden daighs in Augusto XIIII^{c} XIIII jair, dede Her Philips vander Couderborch sinen eed in handen myns Heren des Drosseten, van sinen ambachte te regeren, daeraf in dandere side van desen brieve mentie ghemaect wordt.

DE DYNTER.

---

25 Augustus 1414.

Belofte gedaan door Wouter vander Elst bij zijne in diensttreding als « steenweerdere ».

fol. 6. v°. Int jair Ons Heeren M. CCCC. ende XIIII, XXV dage in Augusto, ter presentien vanden Amman, Burgemeesteren ende Scepenen, soe zekerde ende zwoer aen den Heyligen Wouter vander Elst, mids dat hi den Steen tAntwerpen ghenomen heeft te verwaerne, waert dat hem eenige ghevanghene van der gulden wegen ghelevert worden ende hem die ontbraken of ontliepen, dat hi nemmermeer met syns selfs live vuten Steene gaen en soude, hi en hadde dairaf voldaen ende partien vernueght.

---

1 September 1414.

„ Quytscheldinghe van boelschap „ door Bertha Boydenssoens aan Floris de Vliegere.

Int jair Ons Heeren M IIII^c ende XIIII, prima Septembris, soe is comen Berte Jacop Boydenssoens dochter, cum tutore, ende bekende van alsulken saken als zy gaens oft gegaens mach hebben met Floreynse den Vliegere, dat dat geweest heeft ende es, met haren danke ende vryen wille, ende schaut hem claerlic quite tallen dagen van allen geloften die hi haer gedaen mach hebben ende van allen zaken die zy hem heysschende mochte syn toten dage toe van heden. fol. 10.

Presentibus Stevens, loco Ammani,
Zennen
Veltham
Elsselaer
Ny. Colenzone
Gheerd de Wilde
Her Gielis de Backere
Wolfaert de Roevere
Jan Dansaert, doude,
ende Jan van Goeselaer.

———

11 September 1414.

Zoen tusschen Willem Olivier en Jan van Dackenam.

fol. 287 v°. Anno XIIII°, XI Septembris, soe was een soendinc ghemaect tusschen Willem Olivier ende Jan van Dackenam op soenbrake ende vredebrake.

Present Ammano, Burgermeesteren ende Scepenen.
Her Jacop vanden Hoerne
Christiaen van Caloe
Jan Artsone, Nout Arndssone.

N. NYCOLAY.

---

25 September 1414.

« Bede van 150^m croonen » aan den Hertog toegestaan.

fol. 17. Int jaer Ons Heeren M. CCCC. ende XIIII, opten XXV^sten dach in Septembry, soe wart onsen genedighen Heere den Hertoge van Brabant geconsenteert ende gewillecoert van zinen gemeynen lande van Brabant, een hulpe oft gunste van hondert dusent ende van vyftich dusent croenen, XX boddraghers Brabantser munten over elke crone gerekent of de weerde daeraf, te heffene ende tonfangene vanden drien Staten zyns lants, alsoe men gewoenlic es, in drien terminen : Te weten es een derdendeel daeraf te Derthienmisse nu naist toecomende, item een derdendeel daeraf van Derthienmisse over een jaer daerna volgende, ende tderde derdendeel daeraf

te Derthienmisse over een jaer die daer naest volgen zal, ende te leveren telken termine bynnen den zeven hoeftsteden van Brabant, dats te verstane dat dat plat lant als steden, vryheden ende dorpen, haer gedeel ende porcie elc bringen zal tsynre naister hootstad ende anders nergens in den wissel, ten terminen voerscreven. Ende es dese vors. hulpe oft gunste geconsenteert op alzulker voegen ende manieren alse hier na volgen.

Ierst dat met deser vorgenoempder sommen ghelts te betalene, tgemeyn lant van Brabant los, vry, quyt, ontslegen ende ontlast zal zyn van alzulken dienste van volke alse onsen genedighen Heere van zyns gemeyns lands wegen geconsenteert ende toegeseeght was.

Item, soe es den gemeynen lande toegeseeght ende geloift van onsen genedighen Heere ende van zinen edelen rade dat men eenenyegeliken bynnen zinen lande vonnis ende recht doen zal, elc tsynre banc, ghelyc dat de lantchartere die onse genedige Heere ter incoemsten van zinen lande verleent ende geloeft heeft, van poente te poente vutwyst ende verclaert, zonder yemende daerboven te handelne of te laten handelen in eeniger manieren.

Item, dat in de vors. hulpe niemend verdrach hebben en zal mids eenigen ambachte dat hy voeren mach, het zy van meyerien, van scouthetdomme, van rentmeesterscape oft anders, hy en zal in de vors. hulpe gelden zyn avenant gelyc zinen medegebueren, zonder yet daerin gevrydt te zine.

Item, soe es toegeseeght, overdragen ende geloift van ons genedichts Heeren wegen. dat onse genedige Heere ende zyn Rad verwaren zullen ende doen verwaren scarpelic ende nernstelic, dat zyn lant noch zyn onderzaten van Brabant niet vut gevoedert noch gescaedt en worden van eenigen volke van wapenen, die by hopen tsamen liggen moeghen, noch van anderen.

Item, soe es overdraghen dat eenyegelyc gestaen zal

met zinen aengedeele van der vors. beden te geldene ende te betalene ter heersteden daer hy opten vors. XX[sten] dach van Septembry buycvast met zynre meester familien woende ende gheseten was, het en ware dat hy oft zyn goide met anderen vorwaerden oft gheloiften eldere openbaerlic verbonden ware.

2-16 October 1414.

« Vonnis absolutoor » voor Nikolaas Crosse, koopman uit Engeland, « die men van rooverye ter zee betichte. »

fol. 11. Int jair Ons Heeren M. CCCC. XIIII, den anderen dach van Octobris, quam Aernt Frayman, portere tAntwerpen, vore Amman ende Scepenen in ghedinge aensprekende met zinen taelman eenen Nyclaus Crosse, coopman van Yngelant, hem opleggende ende betyende dat deselve Nyclaus in vorlidenen tyden opter zee, in den gheselscape met Her Janne Prendegast, den vors. Aernoude hadde helpen beroeven ende nemen zyn scip ende goet, dairt by der zee varende quam, ende wilde hi dat kennen, soe kende hi de waerheit, ende wair hi des niet kennen en wilde, soe vermat hi hem des goede waerheit ende die te bringene talsulker tyt als hem een vonnesse wysen zoude ende op dat hem zyn wairheit droeghe, soe zoude hem de vors. Nyclaus vutreyken ende betalen C pont grote, die hi te scaden ghenomen hadde ende dat Nyclaus vort zinen ghezellen daerop vervolgen soude, met meer worden etc. Dair de vors. Nyclaus alderhande verantworden van excusacien op dede ende want ten slote de vors. Aernt tsynre waerheit ghewyst ende die te bringene bynnen den ghenachte. Opten XVI[sten] dach van Octobris daerna volgende quamen de vors. partien weder ten ghenachten, in de volle banc van Scepenen, dair Scouthete, dAmman, Scepenen ende Clerke meest alle versament ende vergadert waren, allegerende elke partie in den rechte alle tgoent

dat hem behoeflic dochte, na haer aensprake ende verantworden ende verhoert ende rypelic verstaen al dat elc dairtoe seggen wilde, ghetuyghenissen ende wairheit die hen partien vermeten mochten hebben, maende de Amman des een vonnesse, Her Janne den Scermere, als Scepene, dewelke hem met zinen medegheselIen rypelic met groeten advise ende voerrade gheexamineert hebbende, al des hen dairtoe dochte behorende, wysde met eenen ghestrecten vonnesse ende met eenen volcomenen vervolghe van Scepenen den vors. Nyclaus Crosse vander vors. tychten ende aenspraken los, vry, quite ende verweert tallen daghen.

---

19 October 1414.

Anno XIIII^c ende XIIII, XIX dage in Octobri, soe wart bi den Scouthet ende bi der stad gheordeneert op tghescil tusschen Ponciane van Mathena ende zyn wyf. fol. 5.

In den yersten dat men alle wettege scult die de vors. Ponciaen ende zyn wyf opten dach van heden sculdich zyn, die men wettelic op hen beproeven mach, betalen zal vuten ghemeynen goede na ordenancie ende goeddunken van der stad.

Item, dat de vors. Ponciaen van nu vordane negheerande scult noch gheloiften maken noch gheloven en sal, daer zyn vors. wyf oft haer goed yet in ghehouden oft ghelast zyn zal ende dat oec desghelyx zyn vors. wyf negheënrande scult noch gheloiften maken noch gheloven en zal daer de vors. Pontiaen of zyn (goed) (1) yet in ghehouden oft ghelast zal zyn in eeneger manieren, vutghenomen dat hi redeliken ende tameleken montcost daeraf zal mogen doen. Zonder argenlist.

---

(1) *Dit woord is in den tekst vergeten.*

Ende soe wie van hen beiden hieraf de contrarie dade, die zoude staen ter correxien vanden Heere ende vander stad.

---

22 October 1414.

Voorwaarden der besteding der kinderen van Jan Meys bij Jan Bernaert.

fol. 13. Int jair M IIII^{c} ende XIIII, XXII dage in October, soe was gheraemt bi den Amman, Burgermeesteren ende Scepenen hieronder benoemt, dat Jan Bernaert, de viscoepere, ontfangen ende houden sal in zier houdenissen Janne ende Katlinen, Jans Meys kindere wilen, ende denselven Janne syn ambacht doen leeren teemelic ende redenlic van haren nooddorsten na haren staet, ende dat hi binnen eenen jare naestcomende den vors. II kinderen coepen sal tharer beider live III ℔ Vlems grote tsiaers, ende dairtoe geloefde deselve Jan binnen eenen jare naistcomende der infermerien op tClapdorp te coepene oft te bewisene eenen gulden erflikere renten, gelyc dat Katlinen, syns wyfs, testament van desen tween punten claerlic begrypt. Hier waren bi ende over Claus van Steeland, Amman, Jan vanden Werve, Burgemeester, Claus van Wynegeem ende Gielys Bacheleer, als Scepenen, ende Claus Colenzone als Clerc, Jan Scoyte, Godscalc Scheelkens, Claus de Mey, Claus Dibbouts, momboren, ende Jan ende Andries van Duvenee als testamenteurs, Jan Bernaerds vors. ende Lysbeth der kindere moeder, ende hiervore soe verbant Jan Bernaerds hem selven ende alle syn goede.

(Wordt voortgezet).

EINDE VAN HET XXVIe DEEL. — FIN DU XXVIe VOLUME.

